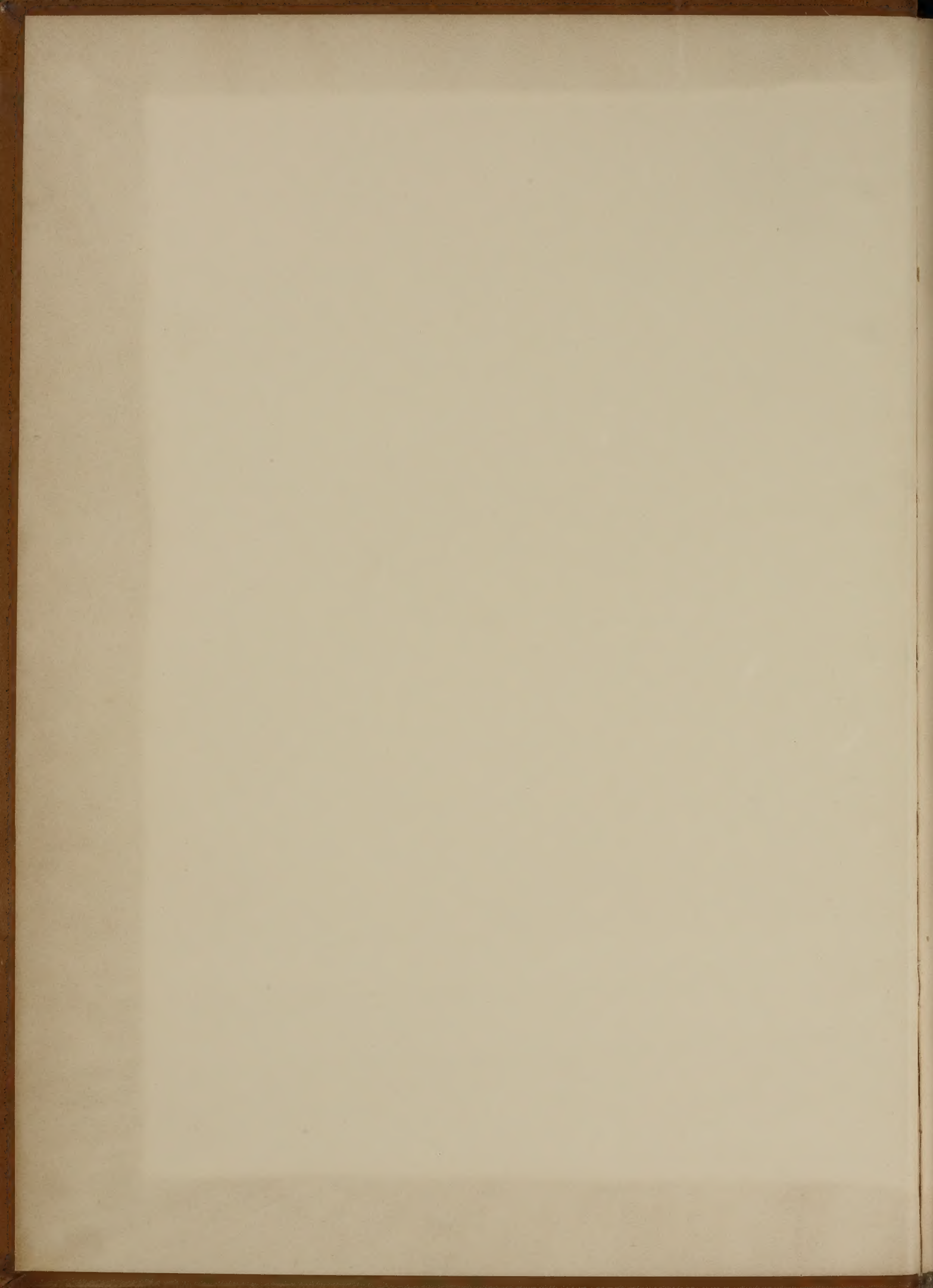
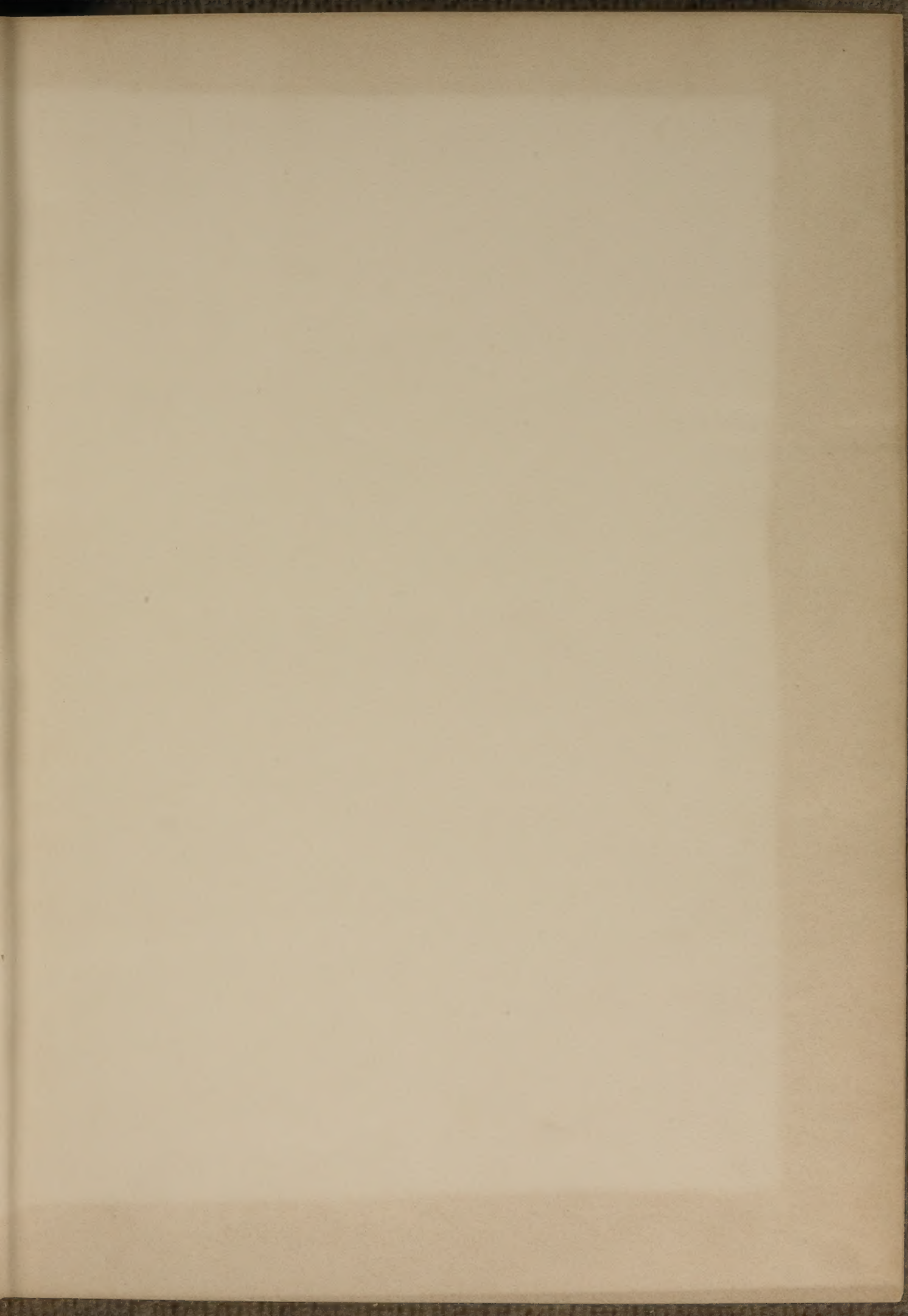

MS. 2045

AVICENNE
—
CANON

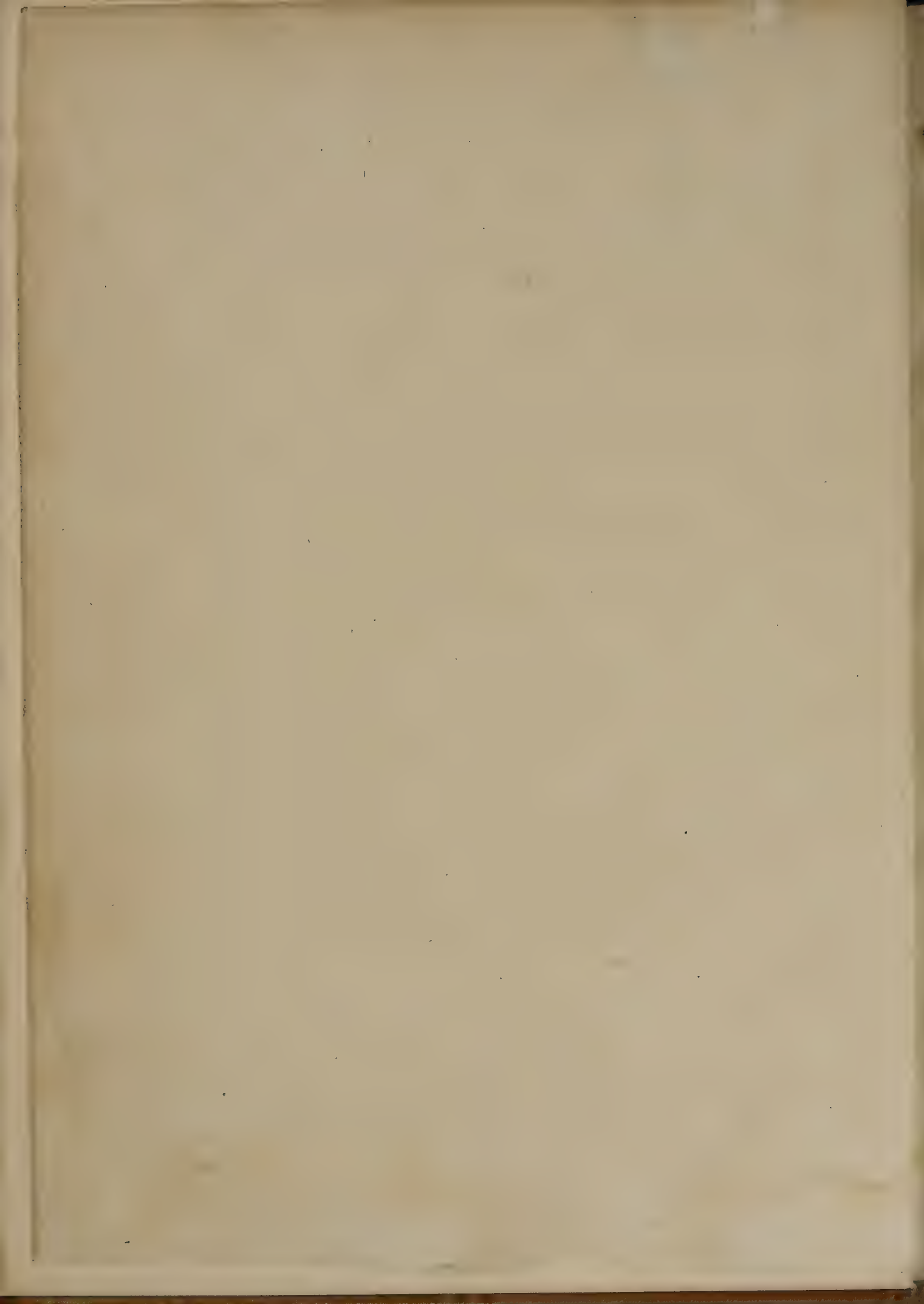

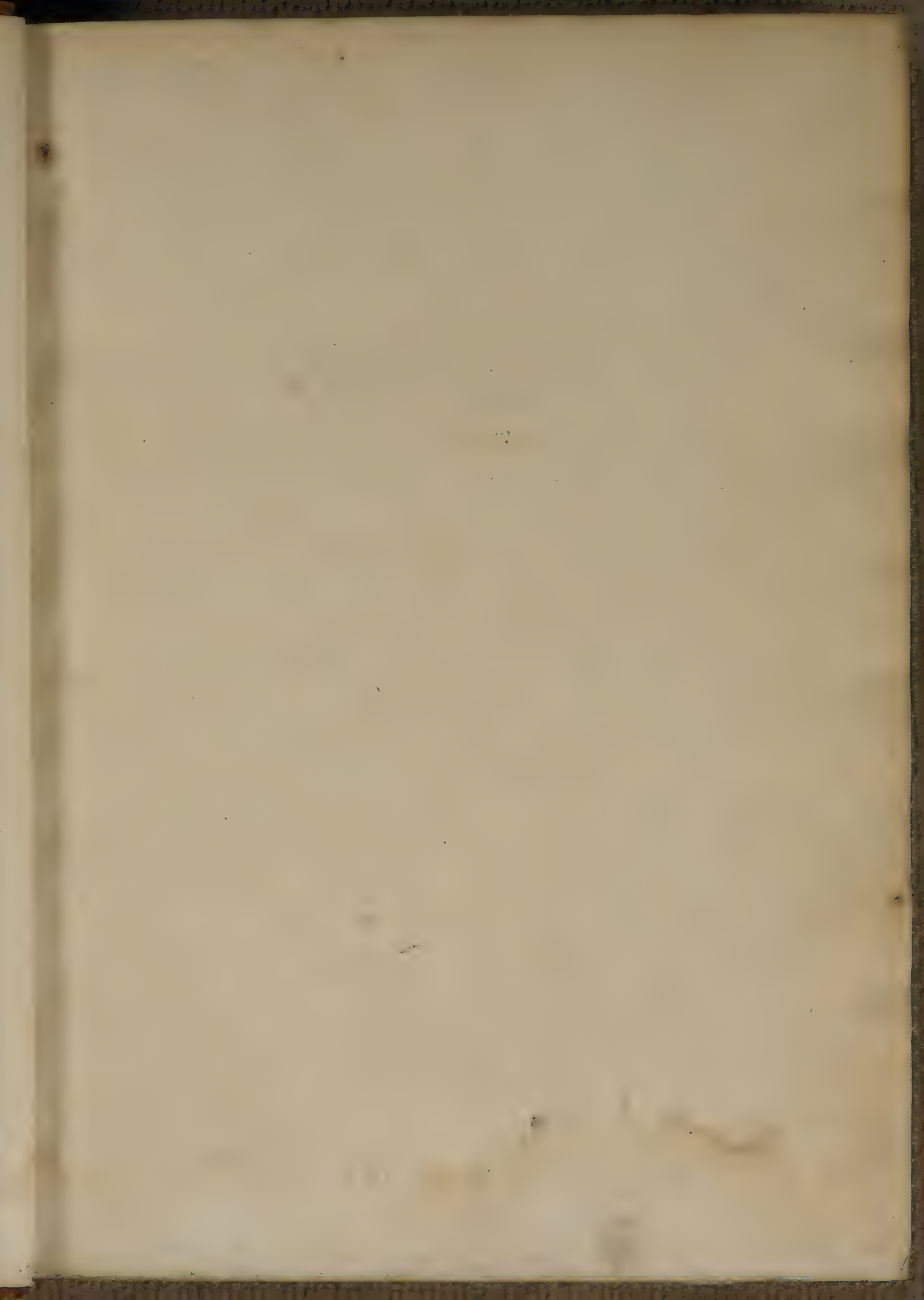

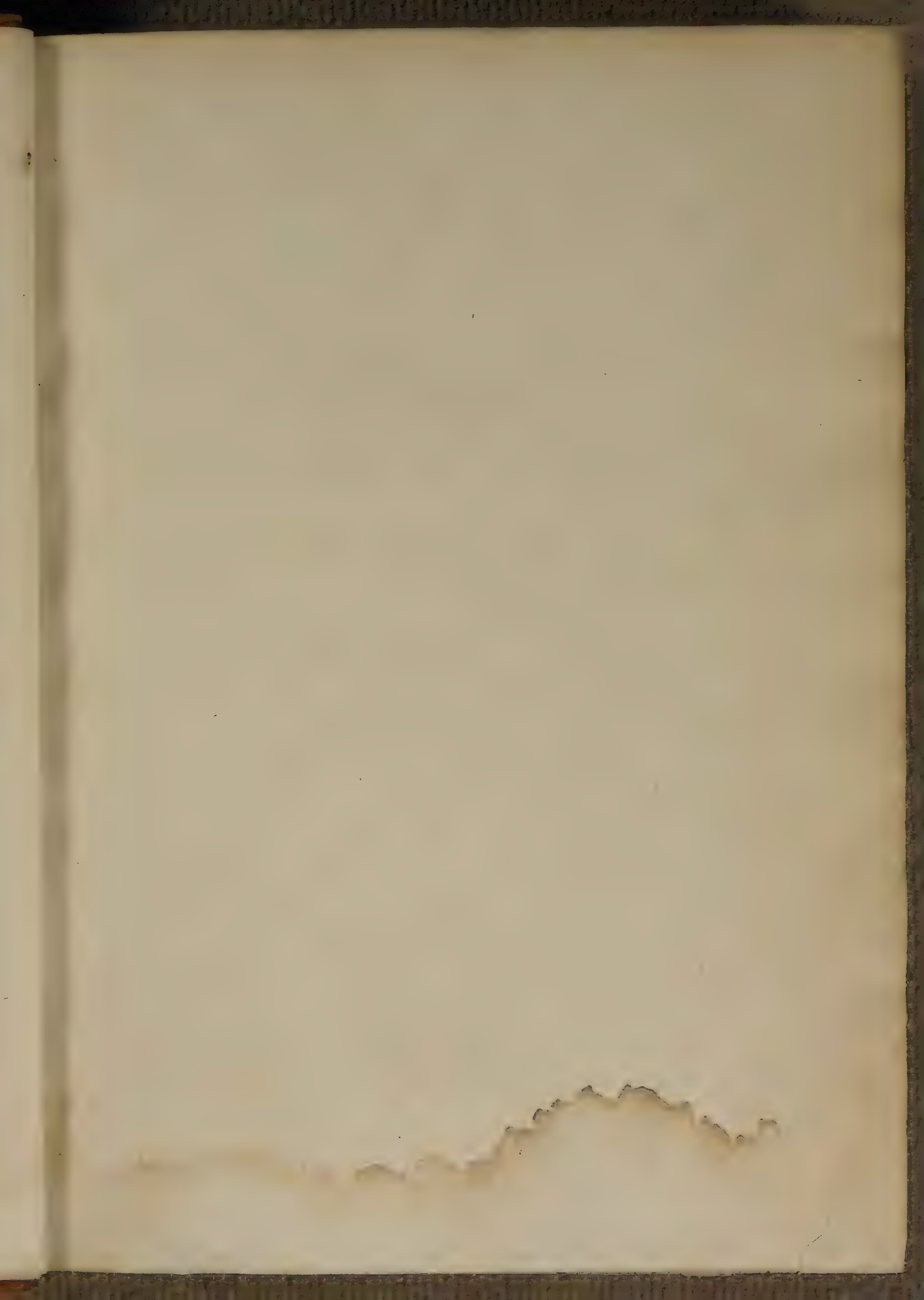

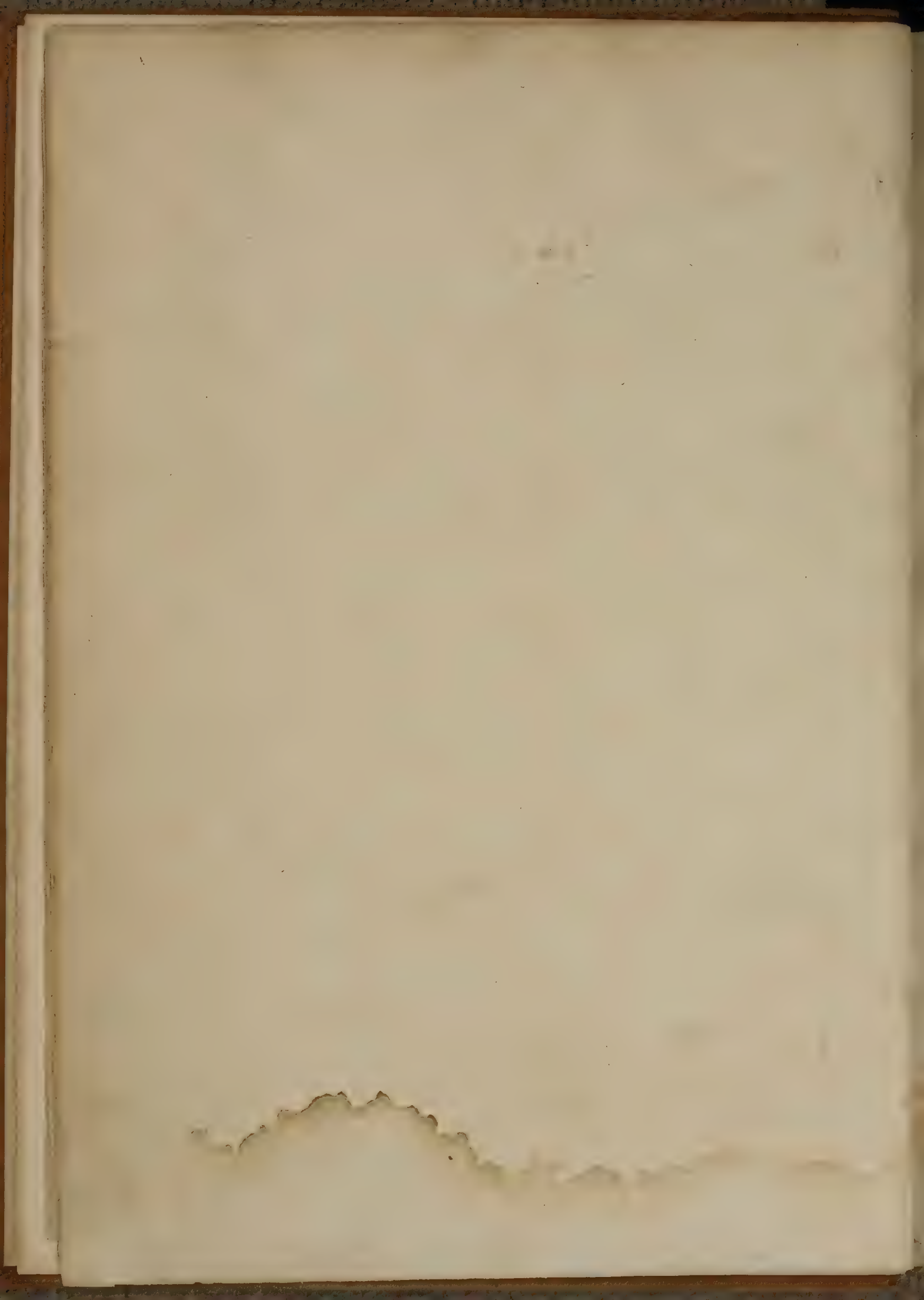
M^s n° 2045

(anc. n° 31)

Partus

Ca^m xxiii. de regimine
huius quem ledit partus

Ca^m xxv. de regimine huius
in qua difficilis sit partus

absq^{ue} semita medicinarum

Ca^m xxvi. de regimine eius
cuius membra egrediuntur
ante caput

Ca^m xxvii. de regimine eius
cuius fetus egreditur su-
per latus suum

Ca^m xxviii. de regimine eius
quo parit apertè existere
in matrice

Capitulum xxix. de regimine
eius cuius partus fit
difficilis causa magnitu-
dine genitum

Ca^m xxx. de regimine eius
cuius partus fit diffici-
lis causa mortis fetus
aut malicie figure partus
cum non speratur vita

Ca^m xxxi. de regimine nauise

Ca^m xxxii. de medicamentis
facilem efficientibus partum

Capitulum xxxiii. de eius
et epithymatibus

Ca^m xxxiiii. de su-
perfortibus in faciendo
illud quod separat

Ca^m xxxv. de medicamentis fa-
cientibus illud cum pro-
prietate

Ca^m xxxvi. de sus-
tentionibus

Ca^m xxxvii. de regimine
infantis cum nasci

Ca^m xxxviii. de disposi-
tione emere

Ca^m xxxix. de regimine
multitudinis sanguinis eius

Ca^m xl. de regimine pau-
citudinis sanguinis eius

Ca^m xli. de regimine febr-
ilis eius

Ca^m xlii. de regimine
inflationis ventris eius

Ca^m xliii. de regimine
dolorum matris eius

Ca^m xliiii. de regimine
ulcerum eius

Ca^m xlv. de regimine
quartana in partu

Capitulum 7 de iudiciis mē-
ozū

Capitulum 8 de superfluitate
et menstruorū

Capitulum 9 de signis eius

Capitulum 10 de cura ipsius
capitulum 11 de blenibus et
putrefactione matricis

Capitulum 12 de signis eorū

Capitulum 13 de putrefactione
matricis

Capitulum 14 de corrosione ma-
tricis

Capitulum 15 de cura eius

Capitulum 16 de regimine debi-
tūmitate **C**apitulum 17 de cura ei⁹

Capitulum 18 de ragadnis ma-
tricis

Capitulum 19 de signis earū

Capitulum 20 de cura ipsarū

Capitulum 21 de pruritu ma-
tricis et pruripino mulierū

Capitulum 22 de cura.

Capitulum 23 de fistulis matricis

Capitulum 24 de signis earū

Capitulum 25 de cura ipsarū

Capitulum 26 de debilitate matricis

Capitulum 27 de cura eius

Capitulum 28 de doloribus matricis

Capitulum 29 de cursu matricis

Capitulum 30 de cura eius

Capitulum 31 de retētoe et
paucitate menstruorū

Capitulum 32 de accidentibus
illis

Capitulum 33 de signis

Capitulum 34 de cura

Tractatus 34. sunt
xxi. capta

Capitulum 1 de clausura ma-
tricis

Capitulum 2 de cura ipsi⁹

Capitulum 3 de modo administrandi
hanc incisionem

Capitulum 4 de suspensione
matricis

Capitulum 5 de augmento ma-
tricis et exitu eius cum
conuersione ipsius

Capitulum 6 de actūtib⁹ et si-
gnis illius

Capitulum 7 de cura

Capitulum 8 de declinatōe
matricis

Capitulum 9 de cura

Capitulum 10 de apāte calo m

matrice

Ca^m xi de signis eius

Ca^m xii de cura ipsius

Ca^m xiii de apate fleuti
co in matrice

Ca^m xiiii de apate dno

Ca^m xv de cura

Ca^m xvi de pfectioe matris

Ca^m xvii de signis eius

Ca^m xviii de cura ipsius

Ca^m xix de regimine eius
cum commoretur.

Ca^m xx de emorroidib⁹
et moro et bothor que
apparent in matrice et
clavis

Capitulum xxi de cura emor
roidaz

Ca^m xxii de cura clanoz

Ca^m xxiii de carne addita
et longitudine albatre
et apparitione rei sicut
virge et rei natate furpis

Ca^m xxiiii de cura

Ca^m xxv de aqua in
matrice

Ca^m xxvi de signis

Ca^m xxvii de cura

Capitulum xxviii de infl.

in matrice et cogniti
eius

Ca^m xxix de cura

Ca^m xxx de ventostia
matris

Ca^m xxxi de cura

Len^{xi} textu de me
bris generationis i mu
lieribus sunt. m. tra
ctatus

Tractatus primus

de radicib⁹ in conceptoe

Eius sunt capla xix

Capitulum jst de anathoia
matris

Dico q instrumentu
generationis mulieris
est matrix Et est in
radice creationis sitis
instrumento generatois
quod est in viris. et est
virga et que cum ea st
Sed vnu eoz est comple
tum procedens ad exte
riora. Et alteru est di
mutu retentu in interi
oribus Et est quasi

uerum instrumentū
corum Est em̄ quasi
sicut matricis
quasi virga collum
matricis Et duo oia
mulieribz sicut viris
Verum ipsa in viris sūt
signa/ apparentia exte
rius elongata/ ad rotū
rem tendentia Et
mulieribus sunt par
rotunda tendentia
ad vehementiam copres
sionis latitudinalis/ mtrū
seca in vulua posita a
duobus lateribz eius. i
omni latere profundita
tis cuius existit vnum
distincta. Quorū vnu
quodq; appropriatum ē
pānculo que ambo fi
stis vna non aggregat
Et pānculus cuiq; a
horum est nervosus
Et sicut viri habent
vasa spermatis inter
oia et euacuatorū

radicis virge similiter
mulieres habent vasa
spermatis inter duos
testiculos et inter illud
quod expellit ad interi
ora matricis Verū illa
que sunt virorū capi
unt ab oio: et eleuāt
ad superiora: et cadunt
in foramina: ex quibz
descendit cooperatorū
om̄ custodita et prote
cta. Deinde sparguntur
descendendo transversa
expansa habentia inolu
tiones Et completur
in eo quod est inter
ipsa digestio spermatis
donec redeat/ et expella
tur ad meatum qui est
in radice virge ad nob
lateribz Et in proxi
eius est illud quod expel
lit ad ipsam et extremi
tas colli vesicę. et est
longū in viris: breue in
mulieribus

In mulieribus vero extē
ditur quod est inter duo
oua ad ambo yha sicut
duo cornua arcuata
incedentia ad duo e
mulctoria: quorū duo
extrema continuātur
cum duobus inguinib⁹
et tenduntur. Ut corda
apud cotum equatā
collum matricis ad reci
piendum ita q̄ trahūt
ipsam ad duo latera
quare dilatāt et aper
tur et deglutit sperma
Et ipsa ambo sunt
breniora q̄ duo iactato
res sibi similes in viris
Et differantur in
hoc q̄ basa spermatis i
mulierib⁹ continuātur
cū duob⁹ ouis Et pe
netrat in duobus addi
tamentis que sūt ut
duo cornua quiddā ori
ens ex vnoquoq̄ quod
expellit sperma ad vas

et nominātur duo ex
pulsoria spermatis
Et non contin
basa spermatis in mul
ieribus cum duobus ou
m si qm̄ membra sper
matis in mulieribus
propinqua sunt m
mitate duobus ouis
non sunt necessariū
zare ea et indurare
maulos amborum qm̄
ipsa sunt in canea q̄re
non indigent proiectōe
longinqua. In viris vō
non sunt bona continua
tio eorum cū duob⁹ ouis
et non p̄mstentur eis
ambobus. nam si fieret
illud noceret eis ambob⁹
cum tenderentur ut corda
ppter duriciem amborū.
Vmo positum est inter
ambo medūm quod no
minatur endros & ex
pulsorū apud medicos
ad interiora eius.

Et intra matricē ē extre
ma rotunda nervosa.
in medio est q̄si se
mifa. et super ipsā sunt
aditamenta plurima ī
cedentia. Et matricē q̄de
rata est habens venas
rimas rannscatas
eius quas diximus.
Et illic sustentatio ē
eius: et sit supfluitati
eius menstruē precipi
tatio. Et ligatur matricē
cum dorso ligamētis fortib⁹
pluribus/ et ad partem
firmis et vesice et ossi la
to et eis que secuntur
ipsam. sed sunt laxa.
Et de ligamentis eius
sunt quedā quibus cōtri
mutatur ex nervis et ve
nis predictis in anathoia
nerviū et venarū. Et
facta est ex sba nervosa
ut extendatur apud col
lectionē: et ut congrege
tur ad quātitatē pnam

apud partum
Et non completur eius
concauitas nisi cū cōple
mento augmenti: sicut
mamillarū quantitas nō
completur. si cū comple
mento. quoniam ante
illud est vana: et nō est
necessaria. Et ppter illud
matricē in puellis est
minor vesicis plurimū
Et habet in hominibus
duas concavitates. Et
in aliis concavitates
sdm numerum papillarū
mamillarū mulierum
Et locus eius est post
vesicam. et supfluit sup
eam de super: sicut sup
fluit vesica sup eā de ster⁹
Et in anteriorib⁹ sunt
intestina. ut sit ei aduo
bus lateribus sustenta
culum et stratus lenis.
et sit in tutela. Et nō
est intentio prima in
hoc veniens ad matrem

ipsam ymo ad embrionem
Et ipsa quidē occupat
quod est inter propinqu
tatem umbilici vsq; ad
postremū meatū vulue
et est eius collum. Et lo
gitudō eius equale ī mu
lieribus est inter sex di
gitos vsq; ad xi. digitos
et quod est inter illud
Et qñq; abbreviatur et
prolongatur per vsum
coitus et dīssionē eius
Et qñq; assimilatur
quantitas eius figurę
quantitatis eius qm con
suetus est concubitu: et
appropinquat illi longitu
do matricis ipsius. Et
qñq; tangit intestina
superiora. **E**t creata est
matrī ex duabus tim
cis. quarum intrinseca
propinquior est ad hoc
vt sit venosa. et aspe
ritas eius similiter.
Et orificia harū venarū

que figuntur in matrice
nominantur foramin
trici. Et eis cont
pāntali embrione. Et
ex eis sanguis mēstruus
Et ex eis nutritur. Embrio
Et exterior harū duarū
propinquior est ad hoc
sit venosa. Et vna
illarum tunicarū cō
gitur et dilatatur cō
paratione suarū natū.
Et tunica quidem exte
rica pura est vna. Et in
trinseca est sicut diuisa
inter duas diuisiones qñ
distinctas non sicut con
solidatas ita qñ exco
rietur tunica exterior
earum duarū excoriet
quasi a duabus matrici
bus. quibz esset collum
vnū non sicut a matrice
vna. Et inueniuntur
spēs villorū omnes in
tunica intrinseca.
Et matris purioris

atur et inspissatur q̄si
a impinguetur et illud
hora menstruorum.
Deinde cum purgatur ex
tematur et exsiccatur.
Et ipsa iterū attenuat^r
um magnitudine ēbro
s et eius dilatatio est
in dilata^{ta}tionem corporis
hormis Et cum coit^r
a muliere expellitur
atrix ad os matricis
quasi procedens desiderā
do attrahere sperma p na
turam Et cum dicitur
matricis nervosa non in
telligitur per id q̄ eius
creatio sit ex nervis cere
bri. ymo q̄ creatio ei sit
ex sba simili nervis alba
primata sanguine viscosa
extensua Et nō adueni
unt ei ex cerebro nisi ner
vi pauci quibus sentit.
Et si esset vehementius
nervosa vehementius
~~nervosa~~ cōtaret cerebro

Et collum quidem matricis
laceratost carnis est q̄si
ipm sit cartilaginosū et
quasi sit ruga sup ruga.
cui addit pinguedo duri
ciem et cartilaginosita
tem Et impregnatio ite
rū in hora impregnatois
Et in ea est meatus op
positus ori matricis ex
trinfeco: ex quo deglutit
sperma: ~~et quo~~ et expellit
mēstrua et parit fetum
Et sit in dispositione
conceptionis in sūmo
constrictionis quā fortas
se non ingreditur extre
mitas acis Deinde
dilatatur precepto dei
excelsi: et egreditur ex
ea fetus. Meatus autē
vrine in ea est locus ali⁹.
et est propinquior ori ma
tricis ab eo quod sequit^r
supremū eius Et de mu
lieribus est annis matricis
collum redit ad sinistru:

et de eis est can⁹ est ad dex-
trum. Et ante violati-
onem puella virgine
sunt in ore matricis pan-
niculi contexti ex verno
et ex hyamentis subtilib⁹
valde ortis ex oī membro
eius: quos destruit viola-
tio: et currit quod ī eis
est de sanguine.

Dico q^d instrumentum. In
hoc ca^o primo argit de quiditate
matricis et similitudine et dis-
similitudine membroru^m genera-
tionis mulieru^m cū membris ge-
nerationis virorum. Sād in spe-
ciali de convenientia et differē-
tia vatoru^m spermatis muliebru^m
ad virilia ibi. Et sicut viri.
Tercio de hīs que sunt intra
matricē et creatione matricis
et hyamentis eius et de cōple-
mento sue concavitatis ibi.
Et intra matricē. Quarto
de loco et longitudine matri-
cis ibi. Et locus. Quinto de
tūcis et orificiis venarū ma-
tricis ibi. Et cirata est mat^r
Sexto de ingrossatione et atte-
nuatione et descensu matricis
in coram/et in quo sensu ner-
uosa dicitur ibi. Et matrix
preterea. Septimo de collo ma-
tricis et ore eius intrinseco
et constructōe eius hora cōceptōis
et apertione hora partus et

ineatu vīne et declinatioe colli
matricis ad latera et de pāncti
virginitatis ibi. Et colli q^d
In prima parte primo
matrix est instrumentū p^{ro} ge-
natiōe organū in muliere deputa-
tum generationi filiorū
et filiarū cōtinuatione speciei.
Est eū vas in quo recepta spi-
mata viri et mulieris cū san-
guine femine constituitur se.
Et femine testes clausi in
matricē/ simul cū in mati-
puit vñ de membris prin-
cipalibus quibus conservatur
nā species vt testes virorum.

Secundo dicit q^d in radice
ationis idest in forma plasi-
tionis et numero partiu^m vel
in causa finali ppter quā fita,
est matrix est similis organo
virorum ad generationē proles
deputatis vt virge testicularis et
vasis spermaticis.

Tercio dicit q^d hec instrumenta
generationis viri et mulieris
se inter se differunt q^d vñ e-
orum. s. virile puta virga et
testes est completum pfectum
ad exteriora corporis procedēs.
Muliebri vero est dimutū et im-
perfectum retentū interius.
Quarto dicit q^d muliebri in-
strumentū est quasi conuersū
instrumentū viroru^m penes si-
tim. s. ac s. viri testes exterioris
pendentes et virga virilis co-
uersa iacerent in interiorib⁹.
Quinto istud declarat. nam
siphac matricis idest corpus ei⁹
panniculare nervosum est in

mulieribus et ossum in viris
nisi q^d ossum exterius appa
ret: et p^{ro}phac matricis inter
et Et collum matricis est
et ossa virilis Et in mulie
ribus sunt quæ duo puta duo
testes queadmodum viris
Sexto tangit m^o differētiās
testium virilium a mulieribus
prima est q^d eorū quantitas ma
ior est Seda est q^d ipi foris
apparent et palpari possunt
et medium ossi Tertia est
q^d ipi sunt elongati de tūco
poris et ab eo suspensi pen
dent inter coxas

Quarta est q^d eorū figura ē
rotunda vel rotunde proxima
sunt enim oblongi sicut est ovū
Septimo m^o tangit differe
ntias mulierum testicularum a
viribus testibus

Prima est q^d sunt parvi et
multo minores q^d sunt viri
les Seda q^d sunt rotundi non
sunt viriles: p^{ri}mo vehementer
in latum compressi veluti tro
cisci Tertia est q^d sunt inter
rectus et in vulva positi idest
in matrice superius et inferius
a lateribus eius dextro et si
nistro distincti in profundo
utruq^{ue} lateris hinc inde lo
cati. Quarta est q^d utraq^{ue}
testium femine p^{ar}ticulo tegi
tur sibi appropriato: nec in
listi vincta seu burgula clau
duntur: ut testes virorum clau
duntur in osseo

Octavo dicit q^d nervosus ē
uterq^{ue} p^{ar}ticulus quo coope

untur muliebres testes
Attende q^d omnia generationis
membra que sunt in viris/
in mulieribus hnt aliquomo
do sibi similia: differentia tamē
in magnitudine figura et po
sitione. Juxta id Galienū xiii.
de utilitate particularū ca. vi.
Universas igitur quotūq^{ue} in
viris sunt particulas et in
mulieribus est invenire in via
quaq^{ue} particula differentia
existente eis: annis differen
tie memorari oportet scdm
totū sermonē: qm̄ intus qdē
sunt mulierum particule: vi
rorum vero extra: que sunt
a regione scdm pentagonon no
minata Quasq^{ue} enī utra
q^{ue} particulas volueris intel
ligere del eas que femine enī
extra del eas que viri conueni
et in duplicari intus/omnes
inuenies inuenies easdem. Intel
lige igitur prius eas que ma
tricularum intus conueni sūt
et intus incedere inter rectū
intestini et vesicam. Sed a hoc
fiat matricis quidē regionem
nūc est comprehendere ossū.
Intusq^{ue} autem ex utraq^{ue} p
te adiacere ei testiculos: Et
collum fientis sinus virgā
masculi effici Quod vero ē
in fine virgæ quod nūc notā
tur preputium ipm muliebz
pndendū fieri videlicet vuluā.
Intellige autē rursus extra
conueni simul et excedere ma
tricem. Nonne nūc est et nūc
ab intus quidē extra fieri.

siones idest duas cameras vel
duos sinus ex quibus constat
et in quos dividitur non sicut
conuictas et unitas iuncte sed
potius distinctas atq; sepa-
tas: sic q; si exterior tunica ma-
trinis ab interiori sursum eleua-
retur et exoneraretur sicut a
duabus distinctis matricibus
dextra et sinistra collū vnicū
cōtēderet habentibz: nō sicut
a vna matrice rotunda vnde
q; continua. Iuxta id Galienū
xiii. de vtilitate particularū
ca. iii. sicut enī matricēs due
facte sunt mulieribz ad vnum
collum terminate sic et vbera
duo alterutrum matrici que se-
cundū ipm̄ velut mīster quidā
homis

Unde modo dicit q; omnes vil-
lorum spēs inente sūt in inte-
riori tunica matricis de longi-
tudinales quibus sperma tra-
hit: latitudinales quibz fetū
expellit

In sexta primo ait q; corpus
matricis quāq; ingrossatū et
spissum redditur ac si ip̄pregna-
retur vel metassaretur. s. in
tempore quo menstrua flue-
re debent ppter multū sngu-
nem qui ad matricis venas
tūc temporis affluit. Postea
quā iā purgata sūt menstrua
fit tenuis et sicā sicut prius
erat

Secundo dicit q; iterū matrice
attenuatur dū magnificat
in eadem embrio: crescens
quoq; extendit et dilatat eā:

sicut attenuantur coria velhe-
menti horū extensione Et
Dilatatio gradata matricis se-
quitur gradatā dilatationem
corporis embryonis et cōfor-
matur eidem

Tertio dicit q; in vitu viri cū
muliere matrice se inclinat
et deorsum impellit verus
os ip̄ius quasi naturaliter
vel nature instinctu se ipsam
inclinans magno desiderio
sperma viri attrahere

Quarto dicit dū sba ma-
trici nervosa est asseritur
non intelligitur q; ex nervis
cerebri constructa fuerit neq;
ex nervis nuclie sed q; ipsa fa-
cta est ex sba quadā cōsimili
nervis in facilitate dilatationis
et constrictionis alba et viscosa
tenax et exangui

Quinto dicit a cerebro matri-
ci non nisi paucos aduenire
nervos per quos ipsa sentit et
idem intellige de nervis a nu-
clia sumentibz ortū nam si ma-
trix plurimū abundaret i ner-
uis aspiciē doleat dū a ma-
trix fetu superextenderetur et
ip̄portabiliter in hora partus

Sexto dicit q; si matricis sba
vehementius cerebrū cōpateret
et amplius cerebro suas cōtra-
ret graues passiones per
mediū nervorū

In septima primo ait q; ma-
trix collum carnis laceratōe
est et ipm̄ est velut cartilla
mīosū maxime dū tenditur
in tempore coitus Et est

ipsa subleua-
retur et ex-
oneraretur

ip̄pregnat
et cū sūer-
sa
les quibz

q; si nervosa
fuit cō sibi
vehementius

interius etiam in golum ruga
super rugam. *Alene* sed quo
dammodo asperum.

Sed dicit qd solida pinguetudo seu firma crassities matricis collo addit duriciem quadam et cartilaginositatem seu soliditatem cartilaginis similem.

Terio dicit qd impregnatio sicut addit collo matricis duriciem aliquam et cartilaginositatem propter officium eius interioris de hementem constrictionem et corrugationem hora conceptionis. Inquit Galienus. xiii. de utilitate particularum ca. tertio.

Collum matricis natura creavit moderate durum. ut in spermatis intus latrone tensum simul et dilatatum dirigatur et ampliatur. tantum quantum debet idoneum esse ad prohibendam viam spermatis et eam que in hoc coadentia officium.

Si vero immoderatus esset durus dirigeretur quidem facilius: non autem facilius et cito consideret. Sicut et si mollius esset propius quidem in id posset totum concidere dirigi vero et tendi et ampliare difficile esset ei.

Quarto dicit qd in matrice puta in collo eius meatus s. intrinsecum orificium oppositus ori matricis extrinsecum quod vulva appellatur. Et per hunc meatum sive os intrinsecum sibi matris attrahit et auid transfundit simile sperma.

Et de mense in mense per eundem meatum expellit.

menstrua. Et ora pariendi per hunc fetum parit et foras expellit.

Quinto dicit qd iste meatus sive os intrinsecum in dispositione et in hora conceptionis summe costringitur: et adeo clauditur ut forte non possit acies extrinsecas in hunc introire. Primo ut de spermate recepto in matrice nichil foras effluat.

Sed ut non intret in matricem frigus quod sperma corrumpat. Inquit id Galienus. xiii. de utilitate particularum ca. iii. Ipse contingit hora conceptionis contrahi matricem quicquid circa sperma clauditur. Vero totum collum et maxime intrinsecum orificium eius.

Sexto dicit qd hora pariendi matricis intrinsecum orificium dilatatur et superextenditur precepto altissimi seu diuine providentia que regit et dirigit in melius universa quicquid per ipsum incorruptus exeat. *Septimo* dicit qd in muliere locus est alius meatus videlicet locus urinae supra collum matricis in quo situatum est collum vesicae. Et iste locus est propinquior ori matricis ab eo qd sequitur supremum eius idest propterea qd ei supiacet et sursum coniungitur parti supreme eius. Vel lege hic quod ut pronomen non ut coniunctio quasi velit dicere qd ori matricis magis appropinquat meatus urinae qd id quod sequitur supremum vesicae appropinquat parti

dilatatum.

supreme matuas

Petanus dicit qd collū matuas
dum tensum recedit post actū
cortis redit et declinat ī mu-
lieribz quibusdam ad dextrum.
in aliis vero redit ad sinistrum.
Nec pmanet rectū: ne frigidus
aer libere matricē subintraret et
ledat vehementer eā. Iuxta
id galienū xiii. de utilitate par-
ticularum ca. iii. Matricis
collum comersum et obliquatū
est in reliquo tempore toto in
quo neq; intus fertur sperma:
nec embrio extra. Et paulo
post subdit. Et quando collū ma-
tuas dimittens tendit ad seipz
concidet rugationes quasdam
nātate et flexiones et tortu-
ositates acquirit. Et hoc ut
non infrigidentur ea q; p dū
matuas multum confert. Et
propterea in purgationibus
que in singulo mense et partibz
mulieres maxime infrigidant
tunc enī rectus fit et aptus
stomachus matricem idest col-
lum eam. Si igitur semper
similiter se haberent semper si-
militer infrigiderentur. hec
galienus

Mono dicit qd pūiss pūella bñ
p corūpatū sunt in ore ma-
tricis eius pāmentū. Et hū cō-
texti sunt ex venis quietis et
pulsatibus et ex ligamentis
valde subtilibus ortis ex mem-
bro omni seu quavis pūcula
colli matricis. Et isti pāmentū
vocantur pūeri et pūillū bñ
pūitatis. Scripsit auerroy

7
primo colliget ea. Ultimo qd ori-
ficium vulue virginis est asprum.
Et ex aspritudine ista oriuntur
vene minute habentes polliculi.
Vna contexta duabus texturis.
Vna tendit in longitudinē: et
ista est minor: et altera vadit
in latitudinē

Dicimus dicit hic qd violatio rūp-
et destruit hos duos pāmentū.
Dum vñ cum virgine carnaliter
iungitur et pro sima ipellit de-
retum ipius rigidū et durū in
collū matricis. Et tūc currit
sanguis ex ruptura venarū hor-
pāmentū virgā vñ maculat

Capitulum n. de generati- one embriome

Cum matricē colligit
super sperma tūc prima
dispositionū que aduenit
illic est spumositas sper-
matis. Et est ex opera-
tione virtutis formatiue
Et veritas quidem di-
positionis ipius spūosi-
tatis est ex hoc qd virtus
informatiua mouet illud
quod est in spermate ex
spiritu animali naturali
et vitali ad minerā vñ
iusticijs eoz in qua fi-
gitur. Et creatur illud

membrum ex eo scdm mo-
dum quem exposuimus/et
declaramus in libris pā-
cipiorum. Et ppter illd
reperitur exsufflatio tota
impellit ad mediu. hūdi-
tatis vt preparetur locus
cordis. Deinde sunt a la-
tere ~~em~~ ipius supremo
duo vesice quasi ransi-
tate ab eo tangentes ipz
vsq ad horam. Deinde se-
parantur ab eo et disten-
duntur. Et fit prima il-
lud ex quo creatur hepatis.
Et impletur alia san-
guine ad albedinē dextram
Et penetrat ad exteriorē
partē hūditatis sparse
post duas vesicas vento-
sitas iundans eam. Et
~~recipiat ppter eam~~ vt
recipiat ppter eam ve-
stauratiōē ex matrice
et ex spiratu et sanguīe.
et creatur vmbilicus
Et quod primo creatur
tunc est pānculus

et dextro e
a latere

cor et dext
illud ex q creat

Verumptm̄ venter cordis
et hepatis et cerebri creati-
onem vmbilici precedunt.
quīs complementū horū
trium postponatur a com-
plemento sbe vmbilici.
Et hoc quidē iam veri-
ficauimus diuersitatē ^{et dext}
in eo in libris principiorū
scientie naturalis. Et
cum sperma figitur et
spumat/et penetrat spu-
ma ad profundum. s. ve-
sica cordis generatur pā-
nculus ex hoc sperma
muliebre monet spma
masculi: et est separatus
Deinde non suspenditur
a matrice nisi cum fo-
raminibus ppter attra-
ctionem nutrimenti.
Et embrio quidem non
nutritur cum hoc pān-
culo/ nisi diuin pāncle
in eo est: et nutrimenti
parum est necessarium.
Cum autem indurat

time sit cibatio p id quod
 generatur in poris eius
 ex meatibus manifestis
 venosis. Deinde dūditur
 post spatium in pānclos.
Et veritas quid est
 q primū membrū quod
 creatur est cor. Quis
 de yfocitate dicitur q
 ipē dixit qm primum
 membrū quod creatur
 est cerebrū et oculi sūz
 q testatur illud disposi
 tio pūllorū om. Cor
 vō non est in primis
 cum creatur in omni
 re apparens manifestū
 Et sciuntur capta post
 in quibus dicitur q
 rectius est vt sit pūū
 q creatur epaz: qm
 prima operatio corpo
 ris est nutrimentum.
 quare sit res scdm appe
 titum eius et desiderū
 ipius. Et sermo eius
 iste ostenditur esse cor

ruptus ex via experime
 ti: qm studiosi in hac re
 non testificantur rem
 esse scdm q extimant oīo.
 Et ex ratiocinatione.
 et est qm si res est scdm
 q ipē extimat q creatur
 in primis illud cūis o
 peratio in primis premit
 terda est cum ab eo non
 fiat nutrimentū tunc
 sciat q non nutritur
 membrū aīahs in quo
 non est sustentatio in
 re cum calore naturali
 Cum ergo ita sit nātē
 est vt creetur membrū
 a quo procedit calor
 naturalis et spiritus
 vitalis ante creationē
 nutrientis ipsam. Et
 virtus informativa
 non indiget in forma
 tiōis dispositione nutri
 mento dum non accidit
 resolutio sensibilis sen
 sibile faciens nutrimentū

quare sit natūm restau-
ratione eius: et sit ne-
cessarius spiritus vitalis
et animalis calor ut eri-
gatur eo. **¶** Si dixe-
rit q̄ comprehensio infor-
matue est ex parte
patris tunc scilicet et vir-
tus nutritiva associata
virtuti informatue ge-
nerate est ex parte patris
¶ Quaher ergo erit qu'il-
la magis antecedit in
modis suis. Et hec dispo-
sicio alia sit inenta in
embrione sanguineo in
sphaera. Et extensio eius
in sphaera sit extensio a-
liqua. Et in hac dispo-
sitione illa que de vesica
est sanguinea conuertit
ad sanguinitatē. Et co-
uertitur umbilicus ad
formā umbilici sensibilis.
Et recipiunt dispositiones
conuersionē spermatis
ad conceptionē et quādam

earum ad soliditatē. Et
illic mēbris principalibz
iam apparet impressio se-
nsibilis et quantitas sen-
sibilis. Et quedā eam
conuersionē ad hoc ut co-
pleatur creatio cordis
et membrorum primorum.
et incipiunt separari ab
mutuo. Et inter ea pot-
estatus supremi et sunt
extremities iam linea-
te sed non separantur
integre: et vasa eius.
Deinde ad hoc ut fiant
extremities. **¶** Et videntur
q̄ conuersioni aut dua-
bus conuersionibz simul
est spatium super quod sta-
tur. Et non est illud
de illis que non diuer-
sificantur in hoc nam
diuersificantur in mastu-
lis et mulieribus ebrio-
nū. et sunt in mulier-
bus tardiores. Et nō
significant experientia

et probatio in hoc qm̄
inter ea ambo in veri
tate non est diuersitas.
Vnūquodq; em̄ eorum
non indicat nisi super
quod preterit res p̄d̄
experientia eius. et nō
fit impossibile qd sit istud
quod expertū est in fine
cadens p̄dm̄ illud quod
ei diuersificatur. ~~in to~~
~~te em̄ est quod ei diu~~
~~ficatur~~. ī toto em̄ il
lo est quod est plurimū
proculdubio Et plu
rimū in eo quod gene
ritur plus Et spa
cium quidem spume
est sex dierū aut vn̄
Et in hīs diebus
format informatiua
in embrione non p̄tē
do aliquid ex matrice.
et post illud appetit Et
inceptio lineaz et p̄ctor
est tribus aliis diebus
post illud et sunt ix. di

9
es ex principio Et qm̄
fit antecessio die vno aut
postpositio die vno Deinde
post sex dies alios et sunt
xv. a conceptione pene
trat sanguinitas in toto.
et fit illud vnde creatur
Et qm̄q; antecedit die v
no aut duobus Et xii
diebus post illud fit hūi
ditas caro. et iam discer
mūtur frusta carnis: et
discernūtur mēbra tria
manifesta: et iam sepa
rantur alia a contactu
aliorum: et extenditur
hūditas miche. Et
qm̄q; postponitur aut
antecedit duobus dieb⁹
aut tribus Deinde post
nouem dies separat⁹
caput ab humeris et
extremitates a laterib⁹
et ventre: vt discernat
sensus in quibusdā eoz:
et occultetur in quibusdā
eorum itab⁹ sentiat post

illud quatuor diebus co-
pletis quadraginta diebus?
Et postponitur usque ad
quadraginta^{quinq} dies. et mi-
nus in hoc est usque ad tri-
gintaquinq^q dies Et di-
citur in doctrinis primis
q^d quando post quinq^{ua}-
ginta dies funditur abor-
sum / et ponitur in aq^a
frigida / apparet ^{res} ~~en~~ pua
distretarum extremitatu
Et masculus in illo to-
to est velocior q^m femina.
Videtur enim q^d sit min⁹
spacium formationis
masculorum triginta
dies Et minus partu-
ritiois medietas anni.
et quod dicemus in pro-
ximo Determinatio au-
tem dispositionis masculi
et femine in distinctioe
spatii est res / qua^m que-
dam pars medicorum
iudicat audacter et
stulte. Primum enim

invenitur. spiritus respi-
rans respirare Et
primum quod agit in
formativa est q^d aggre-
gat calorem inatum.
Deinde exitus et meat⁹
Deinde post illud incipit
nutritiva operari : Et
apud quosdam ebrio-
lam ex ore respirat
Deinde respirat cu^m eo
maiori respiratione cu^m
completur in matrice
sed non est super illud
significatio Et apud
quosda^m cu^m supervenit for-
mationi embryonis
duplum eius in quo
formatur / movetur
Et cum supervenit
motui / duplum eius
in quo movetur / nasci-
tur ita ut sit spatium
quod est a prima incep-
tione conceptionis usque
ad motum triplu^m Et
lentitas accidit cu^m motu

sensus Et dicitur q
tempus equalc medi
um ad formationē ei⁹
est xxxvi. dierū. et mo
uetur in septuaginta
diebus. et nascitur in
ducentis et decem di
ebus. et illud est septē
menses. Et antecē
dit diebus aliquot et
qñq postponitur: qm
fortasse cadit in trigi
ta quinque diebus rari
tas: et multiplicatur
in duplatione. Et
est illud quod est plus
est. xlb. dierū. et mo
uetur in nonaginta
diebus. et nascitur i
ducentis septuaginta
et illud est novē mēses.
Et qñq cadit in hoc
iterū diversitas i dieb⁹
sicut dictum est Et na
tus in octo mensibus/
qñq sit iam complet⁹/
tamen plurimū iudi

cum eius est vt nō viuat
sdm q faciam te stare post
Et ipse quidem tam nō iā
integre completur nisi
sdm proportionē pre
dictam. et nascitur apud
complementū suū. est
em̄ spaciū quadraginta
dierum. Deinde ducento
rum et quadraginta di
erum. Deinde octuagmi
ta dierum. Deinde duce
torū et quadraginta di
erum. Et minoratur
et additur sdm q sti
uisti Et dixerunt nō
inueniuntur in abortu.
mascul⁹ completus ā
te triginta dies. et fe
mina que cōpleatur ā
te. xl. dies Et dixe
runt q natū in. vii.
mense ingreditur. vir
tus preparationis cum
hoc q signemūt nati
uitati eius septē mēses
Et natum in. ix. men

ribus Et natū post
decē menses Et nos af
feremus in spaciis in
pregnationis et partus
capitū in tractatu qui
sequitur hunc tracta
tū Et scias q sanguis
menstruus in pregnā
te diuiditur in tres p
tes .s. partem que con
uertitur in nutrimentū
hum : et partē que ele
uatur ad mamillas :
et partem que est sup
fluitas stans vsquequo
venat hora et expel
latur. **A**mplius fe
tus continetur tribus
pānculis .s. secūda
que est pānculus cō
prehensens ipsū : in q
contexūtur vene : et
ex transuerso cuius pul
satiles diuidūtur in
duas venas : et eius q
ete in venam vnā. Et
illo qui nominatur

biles : et est inuolutus
et effunditur ad ipsū
vrina fetus : Et tertio
qui dicitur abgas : et
est profundatio sudoris
Et non est nutrimentū vas
aliud supfluitati egesti
onis : cum sit illud ex q
nutritur subtile in quo
non est durities / neq
fex et neq separatur
nisi aqūitas vrine
aut sudor Et de pā
nculis qui ei est propi
quior est pānculus ter
tius : et est subtilior eoz
vt aggreget hūiditatē
redundantē ex ēbrione
Et in retentione illius
totius hūiditatis est uia
mentū vt non pmutetur
super ipz et super
matricem Et pñter
in elongatione eius
quod est inter umbili
cum et matricē. pān
culus em durus ledit

11
ipm suo tactu: sicut ledū
tur ppter tangentia ea
que sunt in cuti pro
pinqui temporis de illis
que nascuntur super vl
cera ^{cu} nondū sunt firma
Jāmcūlus autē qm se
quitur hinc ad exteri
ora est tunatūne qm
est simile inolutioib⁹
ad quem quidē penēt
ex umbilico effusum
urine: et non ex vagina:
qm vagina meatus est
strictus et continet la
cerius prepositus qui
soluitur cum volūta
te: et sunt vsq; ad fi
nem eius amfractus
Et hora vsus eius est
hora partus et conuer
sione hoc autē est a
plū directi ititutus
Et proposita sunt virē
profundatio propria.
qm si obnuaret corpus
non toleraret eā corp⁹

propter modicationē et
amitatē suā et illud ī ea
manifestum est Et disse
rentia quidē inter ipsā et
hūiditatē sudoris in odore
et rubedine coloris mani
festa est Et si obnuaret
iterum scdine fortasse cor
rumpere illud sup quod
sustentaretur **E**t Vene
quidē secundine habent du
as tūcas subtiles et terū
tur in eo quod est inter
cas vene. Et puenit vni
quodq; gemis earū ad du
as Venas. s. arteriā et qui
etā Vene autē quicquē tū
ingreduntur abbreviant
spacium ad epā. qre fi
unt vena vna et sit salu
bris. Et penetret ad
mollitatē epatis vt eua
cuatio non comprimatur
ex concanitate eius Et
in veritate hec vena nō
oritur nisi ex epate et
descendit ad umbilicū

ex secunda. et dispersi-
tur illic et fit due vne
et creduntur et mo-
uentur ex secunda ad
orificia venarū que sūt
in matrice Et istis q̄
dem vne accidunt duo
quorum vnu est q̄ ip̄e
sunt apud orificia que
eis obuiant tenuiores.
et sunt quasi sint extre-
mitates ramorū et i-
terū ipse non descendit
in primis nisi inde: qm̄
ipse assumit sanguine
illinc: quare extimat
q̄ ip̄e oriuntur illinc.
Et si consideraueris
amplitudinē foraminis
faciet te extimare q̄
radix sit ex epate Et
si consideraueris conuersio-
nem ad sanguinitatē
faciet te extimare q̄
radix sit ex secunda
Verū consideratio p̄ma
est consideratio foraminis

et meatus Conuer-
siones vero sunt sicut
instrumenta sufficiēz
comprehendentū forame
Et similiter arterie
aggregantur ad arte-
rias Et si acciperis
p̄ncipiū ex secunda
inuenies eas penetrātes
ex umbilico ad arterias
magnas que sunt super
dorsum sustentate sup
vesicam: ipse em̄ sūt mē-
bra propinquiora ad que
possibile est vt ip̄e liget
illic cum quibus sunt
ligate p̄michi helix
Unde sunt penetrātes
in arterias sempiternas:
que non aperiuntur in
ali vsp̄ in finē vite. hec ē
ergo manifestatio sermo
me medicorum In verita-
te autē sunt duo rami
quorū origo vera est ex ar-
teris et scdm̄ considera-
tionem predictā Et

12

Dicunt medici q nō cō
nemt eis ambabz vt vni
rentur aut extenderetur
ad cor ppter longitudinē
spaci et iniectionē sepa
rantū Et ppterea q
appropinquat spacium
ambazū eis quibus cō
tinuantur non indigue
runt vntione Et dicūt
q ppterea q arterie et
vene penetrantes ex
corde et pulmone ī illa
hora non conferunt iu
uamentū magnū man
helū conuersū est eaz
iumentū ad nutri
mentū Quare facta ē
vni eaz ad aliā meatus
qui opilatur apud par
tum Pulmo em̄ nō est
nisi rubeus in embriōe
qm̄ non respirat illic y
mo nutritur sanguine
rubeo subtili: et ^{nō} albificat ip̄
nisi p̄mixtio aeritatis
Et dicunt medici q

p̄miculus inuolutus
creatur ex spermate mu
liens quod est parū et
minime spermate viri
quare non fuit possibile
vt esset amplius Fact⁹
est ergo longus: vt con
tinuaretur fētus cū in
feriore parte matricis
Et coartatus est ab hū
ditatibus omnibz q̄re
non est excusatio quin
penetret ad sudorem ef
fusorium ampli et hoc
est ex dictis ¶ Et cum
ad cor fētus antecedit
complexio masculina
fuit in omnia mēbra
et est cum masculinitate
sua assimilatus patri
suo Et q̄nq̄ est causa
masculinitatis p̄ter
complexionē patris su
ymo est vacuitas ma
tricis: aut ex complexi
one spermati accidente
Proprie Quia ppter

non oportet ut cum ipse
assimilatur patri in hoc
quod est masculus / quod si sit
ei similis in reliquis me-
bris. ymo quicquid assimila-
tur matri. Et assimi-
latio quidem individua-
lis sequitur figuram. Et
masculinitas non sequitur
figuram: ymo complexi-
onem. Et quicquid accidit
cordi soli quasi completo
patris que spargitur
in membra. Ex parte
autem preparationis
figuralis est receptio
materiei in extirpationi-
bus dehiis ad figuram
matrie. Et quicquid est
informativa potest ad
hoc ut dormietur. sper-
mati et figuret ipsum
ex parte lineationis
cum figura prima sed
deficit ex parte complexione
ut faciat ipsum simile
ei in complexione. Et

Dixerunt quidam sapientium
et non sunt elongati a
iudicio possibilitatis quod
de cause assimilationis
est illud quod exemplifi-
catur cum est dispositio
conceptionis in mente
mulieris aut viri ex for-
ma humana exempli-
ficationis firma. Cau-
sa autem in statutis
quicquid est diminutio que
est in ipsis propter mate-
riam parvam in primis
aut propter parvitatem nu-
trimenti apud creationem:
aut propter parvitatem
matrie. quare non inve-
nit fetus dilatationem
in ea: sicut accidit fru-
ctibus qui proveniunt infor-
mis cum sint adhuc infor-
mati. quare non fit addi-
tio super eos. Et cum quod
dem in geminis est mul-
titudine spermatis / ita ut
spargatur ad duos ven-

tres matricis sparsioe
 replente totū solum mul-
 tilitatē Et quāq; ac-
 cidit ppter diversitatē
 expulsiōis diuini electi-
 onū: qm̄ puenit illi diu-
 sitati motus matricis
 in attractione. nā ma-
 trici apud attractionē
 accidunt motus sequētes.
 sicut illi qui destitit
 bucellā post bucellā: Et
 sicut respirat piscis e-
 mittendo respirationē
 post respirationē: qm̄ ex-
 pelluntur ex eo ad pro-
 fundū matricis impulsio-
 nes. Et est vnaqueq;
 impulsio cum attractione
 spermatis de foris in qui-
 sitio matricis ad aggre-
 gandū inter duo sperma-
 ta Et illud est res quā
 sentit ille qui ex coenū-
 bus solutus est: et sti-
 mul illud iterū ipemet
 Et ille impulsiones et

attractiones singulares
 non sūt pure ymo sunt
 tremule quasi vnaq; e-
 arum sit composita ex mo-
 tibus Sed ipse nō com-
 plentur nisi apud numerū
 titillationū ymo sentitur
 post omnē suā titillatioē
 quies quedā. deinde redit
 quiete simile ei qui est itē
 electiones cum vinga eicit
 sperma Et sit omnis vi-
 cissitudo scdā debitoris vir-
 tutis aut minoris nume-
 rationis titillationū Et
 fortasse sunt vices vltra
 tres aut quatuor Et
 ppter illud multiplicatur
 delectatio ipsarū. ipse enī
 delectantur ex motu sper-
 matis quod quod est in
 eis. et delectantur ex mo-
 spermatis viri in ore ma-
 tris earū descendendo
 ad ventrē matricis ymo
 delectantur ppter ipsū
 motū qui accidit matrici

Et non verificatur sermo dicentis qd earz delectatio et complementū non stant nisi scdm descensio nem spermatis viri: ac si vir nō emitteret sperma non delectarentur ipse pūpius spermatis emissionē. Et q si vir emit tit sperma/et matrica e arum non accidunt mori isti/et non quiescant ex eis/ tunc ipse iueniunt delectationē a delatione parua: cuius similis ē viris etiam ante motū spermatis ipsorū similis fricationi et comotioni que fit in emissionē humoris qui non est sperma. Neq sermo dicentis qd cū sperma viri sup matricem funditur/ extinguit eius caliditatem: et sedat istā motionē ipsi. sicut aqua frā que effunditur super aquā calidā

bullientē. hoc em non fit nisi scdm modū quē diximus cū ipse emit tū sperma/et deglutit sperma viri/ cū descendit in alia. n. hora non fit virtus de qua sit curandū. Et quāq conuenit pro lectio virgine eius effusio. clapsedit. quare permiscetur ambo. et sequitur illam projectiones ples illi vice vna post aham. Quare impregnatur mulier ex ventribz cum vnaqueq pmixtio separata sit p seipsam. Et quāq sūt pmixtiones vtriusq spermatis simul. Deinde absconduntur: aut abscondit vnu antecedens causa vtopitatis aut titillatois aut alterius rei ex causis separantibz quare distinguuntur vniuersūq p singularitatem suam. Et quāq est illud post texturā

14
pānculi. et fit multitudo
in re vna. Et hoc est ex
eis que non complentur.
neq; consecratur. vitā. Et
qñq; est ante illud: et
que currūt hoc cursu
Simile igitur est q
sit parue vtilitatis Et
vile quidem non est nisi
illud quod cadit in radice
distinctum Et sperma
virile est adhuc nō exu
berans neq; implet ma
tricē neq; pueniens ad
partes quatuor: donec cō
tinuetur cum eo sperma
mulieris ex duobus ad
ditamentis que sunt
duo cornua similia ossi
bus dactylorū Et cum
pmissentur sit ebullitio
predicta. et creatur ve
sica. et pānculus p̄m⁹.
et suspendit² sperma to
tum tunc cum duobus
additamentis que sunt
duo cornua. Et iuvenit

illic quod dicit ipsū dū
permanet sperma vsq;
sumat ex sanguine mēstruo ex
foramib; cū quibus con
tinuatur pānculus ge
neratus Et scdm gah
enū quidem iste pām
culus^{est} sicut hūmētū qd
creat sperma mulieris
cum ipsū effunditur il
lic vbi effunditur ad
ipsum sperma viri. Et
si non pmissetur cū eo
tunc dīsternitur apud
permixtionē Et mulie
ris quidem suscipiūt
sperma super sperma et
delectantur ambe simul.
Partus vero non fit in
si cum fetū non sufficiat
quod ei mittit scāidma
ex sanguine: et quod p
uenit ad ipsum de attra
ctione aeris cū mēbra
eius iā completa sint
Mouetur ergo tunc a
pud septimū ad exēdū

cum in eo completur dicitur
Et cum deficiat/ aduenit
ei debilitas quedā: et nō
salit ad ipsū cum ea vir-
tus vsq; ad nouū. Et
si egrediatur in octauo/
egreditur: et est debilis:
et non exprimitur a vir-
tute faciente nasci ymo
a causa alia exprimente
ledente debili. Et egres-
sio quidem fetus non
completur nisi per scisso-
nem pāniculorū hūidorū
et effusione hūiditatu
eorū et faciētū ipsū libe-
rari. Et quicq; conuer-
tur super caput suum
in partu naturali ut
sit faciliore separationis
Partus vero sup pedes
utrosq; est propter de-
bilitatē eius qm nascit.
non. n. potest conuer-
ti: et est timorosi. nō em̄
Vtile est scdm plurimum
Et fetus quidem ante

motum suū ad exitū est
sistentatus cum facie sua
sup pedes suos/ plantis
manuū suppositis genu-
bus suis/ et naso ipius
inter ambo genua/ et o-
culis sup ea ambo: et col-
ligit ea ambo ad anten-
orē partē suā. et est posi-
tum collū eius et facies
ipius ad ad dorsū matris
eius de sedendo cor. Et
hec quidem preparatio
cōuenientior est ad con-
uersionē faciendā licet
quidā dixerūt q; faciei
mulieris preparatio est
scdm contrariū huius
preparationis: et hec est
non nisi masculi. Et
adiuuant ad conuersioē
grauitatis superiorū fetus/
et magnitudo proprie ca-
pitis eius. Et qm sepa-
ratur/ aperitur matris
apertione tali cuius si-
milem efficere nō valet.

in suo simih. Et nūcū
est vt separentur quedā
iuncture: et sustentētur
adiutorio dei excelsi post
illud. Ppter illud redeūt
in proximo ad cōtinua
tionē naturalem. Et
est operatio illa de ope
rationibus fortibus na
turalibus. Et formatiā
quidem appropriata est
re cōtinuata a creatore
vt sit preparata nō cessās
comprehendere cū agmē
to fetus que nō compre
hendit. Et hoc est de se
ctis dei. sit ergo deus
exaltatus: qui est rex be
rax laudabilis et bene
dictus et melior omniū
benefactor. Cōprehē
sio igitur hec est qd cā
partus fetus naturalis
est qd ipse indiget aere
plurimo et cibo plurimo
Et cum expurgantur
virtutes anime eius/que

rentes latitudinē spaciōsi
tatis/et attractionē ae
ris copiosam et cibū abū
dantē/et fugiēs a strictu
ra: et a penuria attracti
onis aeris copiosi et pauci
tate cibi. Cum ergo na
scitur/nondū comprehē
sunt in eo sompnus et
expergefactio. Cū ergo ad
ueniunt/videt post qua
draginta dies.

Cum matre colligitur. In
hoc ca. primo agit de creatiōe
et nutritione embriōis. Secūdo
de ordine creationis membrorum
ibi Et veritas quidē. Tercio
de spaciō et numero dierū in
gradata formatione fetus/et
sensus/et motus/et parturitōis
eius ibi Et vnamq. Quarto
de pānculis scām tēgentibus
et horū officiis et contentis ibi
Amplius fetus. Quinto de ve
nis et arteriis scdine/et origiē
harū/et creatione pānculi ino
luti ibi Et bene quidē. Sexto
de causis sexus et assimilationis
in figuris et staturis natōrū
cum parētibus suis aut aliis
ibi Et tūc ad cor. Septimo
de causis geminorū fetū vel
plurū duorū ibi Et causa qd
Octano de causis ptiis et de hōis
diuisis est ibi partus vero.

In prima parte primo agit
de spumositate spermatis. Sed
de amplexu unde tria membra
principalia sunt ibi Et per
illud Tertio de umbilico et pa
mentis fetus creatione ibi Et
penetrat Quarto de modo ge
nerationis secundum et syste
sione eius cum matrice ibi Et
cum sperma Quinto de nutre
tione embrionis ibi Et ebro
quidem

In prima parte primo ait qd spu
mositas est prima dispositio q
spermatis aduenit recepto in ma
trice: qm colligitur sup ipm ma
trix et ista spumositas vel am
plexitas procedit a spiritu ge
nitivo agente in sperma visio
sum pro parte dispositu in spu
mam conuertri

Sed dicit qd h^c spumositas
ex informatiue virtutis ope
ribz et effectibus est: cum
instrumentu est nuc dictus
spiritus

Tertio dicit qd virtas id est
vera natura vel esse teru dispo
sitionis huius spumositatis p
cedit ex hoc qd informatiua vir
tus mouet spiritus vitale atem
et naturale: quos sperma rece
pit a principalibus membris
generantibus ad locu mineru cu
iustitru triu principalium membru
formandoru in fetu: et quilibet
illoru triu spiritum in minera fi
gitur sibi appropriata. s. vita
lis in minera cordis: et alie
in minera cerebri: et natura
lis in minera epatis.

Quanto dicit illud membru pri
cipale scilicet cor epa et cerebrum
creari per dictos spiritus: qui
sunt delatores informatiue vir
tutis modis quos docuit in libe
principioru. s. xv. et xvi. de a
nimalibus eius

In scda primo ait qd ppter
illud. s. creare membra princi
palia tota exsufflatio dicte spu
mositatis reperitur primo ipel
li ad mediu locu seminalis hui
ditatis vt locus cordis illic pre
paretur aptissimus ei sicut re
gi in regno vel in micacosmo.
Sed dicit qd illico post hoc due
dexte sue apulle sunt vna a
dextre prime: altera superi
quasi ramificate ab vnpulla
media cordi dedicata que per
hore spiritum sibi contigue sunt
et tangunt ipsam

Tertio dicit qd hec due dexte
dextra et superior per vna hora
post facturam earum statim separant
et determinantur a dextera media

Quarto dicit qd de his tribus
dextis prima puta media fit
id ex quo tandem creatur ipm
cor. Et dextra fit illud vnde
epa creatur: Et suprema
impletur sanguine dextru ad
quada albedine vnde fit cere
brum

In tertia primo ait qd vento
sitas quoda inundare faciens
sparsa humiditate futura em
brionis penetrat ad eius pte
exteriores post duas dextas
dextram et supremam iam in
esse positas. Vt ista humiditas

neqz resoluetur

neq; resplendat / neq; depreat.
 ymo recipiat per hanc beto
 pitatem unde fit umbilicus
 reformationem ex matrice
 in qua est ministrante sibi sa
 nguinem et spiritus ad forma
 tionem fetus

Secundo dicit q post tres besicas
 superiores dictas primitus for
 mari de spermatis primū
 quod formatur est pānculus
 fetus dictus secundina: cui
 heret umbilicus: et p secūdi
 nā umbilicus recipit a ma
 trice sanguinē et etiā spūs.
 et ideo videtur ante umbili
 cum secundina creari vel
 fere creantur eodem tempore.
 non em̄ umbilicus adheret
 matri sicut scdina: nec ab
 officio venarum matricis
 nutrimentū recipit nisi per
 mediū scdine tunice.

Tercio dicit tñ verū esse q ge
 nerationes cordis et epatis
 et cerebri precedunt umbilici
 fetus generationē: licet cō
 pleatur prius umbilici tota
 his plasmatiō q cordis et e
 patis et etiam cerebri: quia
 necessario membra hec tria
 indigent ad creationis sue
 completiōē a venis matricis
 attractione sanguinis assidua:
 que fit per umbilicū

Quarto dicit q iam verifi
 cavit id est vere docuit et de
 claravit opinionū diversita
 tem super hac materia. in
 libris principiorū phie na
 turales. s. in libris de gene

ratione alii.

In quarta primo ait q dū
 sperma figitur in matrice et
 spumat / et spuma penetrat
 ad eius profundū. s. deluti des
 ca ex qua fit cor / generatur il
 lic pānculus quidā secundina
 dictus per illud q sperma mu
 liebre mouet sperma masculinū.
 quo fit vt resultet inde spuma
 quedā masculina spermata ci
 cundans que tandem ingros
 satur infirmū pānculū sicut
 pānculus sup lac creatur quod
 ab igne ebullit

Secundo dicit q iste pānculus est
 separatus ab ipsis spermatis / sc
 q nec ipse nec erit pars fetus
 neq; pars matricis: sed inter
 iacens est matri et fetui se
 rens alimentū de matrice ad
 fetum

Tercio dicit q iste pānculus
 non est suspensus ab ipsa ma
 trice / nec matri adherens nisi
 cum quibusdā matricis forami
 bus: que sunt ora venarū ad ma
 tricē terminatarū per que suo
 tempore defluit mēstrua. Assē
 ditur autē pānculus iste cū
 his foraminibus vt p ipsa fetui
 nutrimentū attrahat

In quinta primo ait q p hūc
 pānculū non nutritur embrio
 nisi dū iā actu est in eo. s. in
 creantu eius: et iam ipse embrio
 paruo indiget alimento. et
 hoc est postq sunt create besice
Secundo dicit q qñ embriōne
 induratu corpus sibiatur per
 illud quod tunc recipitur et

generatur: idest digeritur: in por-
tione: et ad ipsum puenit ex
manifestis venarum meatibus.
et est sanguis effluens de ma-
trice in secundam et de secunda
venae in umbilicam: et ex um-
bilico in venas embryonis

Tertio post dicit embryonem
diuidi post spacium temporis in
particulos idest separari a matri-
ce et secundum p duos particu-
los quorum unus retinet vnam
embryonis vsq; ad hora partus:
Alius sudore. vel sic intellige q
post creationem dictorum membrorum
per spacium temporis sperma di-
uiditur in particulos alios. s.
nunc dictos

In scda parte principali pmo
determinat cor primo creari
Sed super hoc recitat ypothesis
opinionem ibi **¶** Quid de ypothe-
te **¶** Tertio hanc reprobatur ibi
¶ Et sermo eius **¶** Quarto respo-
det tande obiectioni ibi **¶** Quid
dixerit **¶** Quinto de vero ordine
creationis membrorum ibi **¶** Et in
hac dispositione

In prima particula ait ante
omnia alia membra primo cre-
ari cor Intra illud aristotilis xbi.
alium ca. vii. Omnia animalia ha-
bent principium motus intra. et
propter hoc apparret cor prius di-
stinctum in omnibus animalibus habentibus
sanguinem: quoniam cor est prin-
cipium membrorum consummationum

In scda dicit primo esse dictum
per aliquos de ypothetate q ipse
affirmat cerebrum et oculos ante
omnia alia membra creari te

stimulum sumens a pullo qui
fit ex ouo. primum primum em-
apparens in creatione pulli ca-
put est et oculi

Secundo imputatur ypothetate
dixisse q non in omni re q
creatur est cor in primis ma-
nifeste apparens ymo aliud
membrum vt caput in pulli ge-
neratione

Tertio dicit q in libro Vbi hec
ypothesis dicta scripta inueniuntur
qui ad nos non puenit capla
secantur in quibus asserit pro-
fectionem seu veriori sententia
primo epas creari. cuius causa
reddat quia prima corporis o-
peratio est nutritio cum viuatur
embryo primo vita plante.

¶ Quiapter fit res seu creatum
epas ante alia membra pmo
appetitum formatum virtutis
vel imitatum sbe spermatis
et ipse desiderium. Vel exponit q
res nutritionis fit pmo appe-
titum et desiderium precreatum
epas ideo pmo creatum pmo
nutritionis

In tertia reprobatur ypothetate
opinionem triphici medio

Primum est q experimētato-
res valde attenti et solerti
super inquisitione veritatis in
hoc negotio non sic esse inueniunt.
vt affirmat ypothetate. ymo repe-
runt cor primo formari. Sed
quereret aliquis quare expe-
rimētum istud in mulieribus
cum in matricibus hoc occulte fi-
at. nec alicui sensum quicquam
detergetur: a quibus trahuntur.

vera experimenta & nunquid
audeliter et ihumane multas
ferro aperuerunt ut videret
istud: corripentes etiam et
necantes matres. **¶** Dic
primo qd in impregnat is no
inter abortientibz multa her
santantibz forte aperuerunt.
Dic pds qd her in simelis et
porcis et aliis bestis femine
similibz potuerunt per hos pds
experi.

Scdm est huiusmodi ratioci
natio: si creatur illud ante
cetera membra cuius opera
tio primo premittenda est
ut magis ncia tunc cu no
ab epate nutritio fiat sine
naturali viuifico calore fiat
ipse ypotas et sui squares
qd nullu alio membru nutri
tur neq nutritiois opat
actus nisi sustentetur in re
nutritiois prius cum calore
naturali vitali. **¶** Cu igitur
ita sit precreari oportet me
bru illud a quo primo pro
cedunt naturalis calor me
bra viuificans et prius vita
lis priusq creetur mebrum
germen nutiens. **¶** Corrigi
prius epate creatur.

¶ Certu est hec ratio virtus
iformatiua vel imutatiua
spermatis nouiter recepti
in matrice nutritio non
eget ad dispositione vel ad o
pus formationis membroru
corpore. donec resolutio sen
sibilis accidat comixtis spe
matibz nocens sensibilitate

membroru plasmati et per
fectoi et augmentationi. **¶** App
ter sit opus restoratione
p nutrimentu et sit necessa
rius vitalis spiritus vna cu
viuifico calore alio: quo er
gatur virtus: et restauret
quod anteq ergo fiat ista re
solutio et nutritiois nctas
euidens nil prohibet ante e
par cor prius creari ex ves
ta impulsu ad mediu sperma
tis. unde clare soluitur ypo
cratis ratio. **¶** Et rectius e
ut sit prius quod creatur: qd
qm prima operatio corpore
est nutrimentu.

¶ In quarta primo aut **¶** As
ppone dicit ad conformati
onem sue intentionis qd co
prehensio virtutis iformatiue
spermatis a patre test et com
prehensio nutritiue a matre
que sibi ~~parant~~ preparat
materiam et alimentu in quod
operetur. **¶** Suple respondet
princeps qd similiter est ex
parte patris nutritiua virt
generate virtuti iformatiue
associata nam a membris
principalibus tribus genera
tis descendit omne cu sper
mate generis virtutis a
nimalis naturalis vitalis
et sensitue: licet successive
suos actus explicent.

¶ Consequenter princeps hic
interrogat si virtutes simul
iformatiua et nutritiua de
scendantur a patre qualiter
ergo erit qd illa s nutritiua

but magis antecedit in mo-
dis suis et eius operibz q̄ in
formatiua vel vitalis virtus
sine cuius influxu vniuersi ca-
loris nutritiua non potest
quinq̄ operari.

Secundo interrogat qualiter
hec dispositio nutritiue virtu-
tis altera a vitalis dispositi-
one sit inuenta prius in em-
brione sanguineo recluso in
sphaera idest p̄mulo propo-
ante cordis creationem

Tertio interrogat qualiter ex-
tensio embrionis in sphaera
sit extensio aliq̄ reputatione
digna corde nondū genito: cū
ista non valeant in actū deduci
sine influxu cordis et caloris
eius

An quinta primo ait q̄ de be-
gis vnde generantur mēb̄
principalia illa que sanguinea
est cito conuertitur ad sanguina-
tem. s. in epa quod est belu-
ti sanguis male coagulatus

Sed dicit q̄ statim post illud em-
briale idest materia de qua fit
prompte conuertitur et sensi-
biliter ad formam vmbilicis: p̄
cuius mediū et secundū sibi
trahit sanguinē a venis ma-
trici inchoatus embrio

Tertio dicit q̄ dispositiones
germinū recipiunt conuersioes
retenti spermatis ad concepio-
nem fetus: et ipsae quedam
conuerſi incipiunt ad solidita-
tē idest creationē solidorum
membrorū

Quarto ait q̄ illic putat in

germinibz iam sensibiliter appa-
rent ipsū membra principa-
lia cor epa et cerebrū

Quinto ait q̄ quedā dispositio
nū retentorū germinū tunc
recipit conuersionē ad hoc vt
creatio cordis compleat̄ et p̄-
cipaliū aliorū membrorū vt ce-
rebru et epatis Et hec tria mē-
bra diuisi ad iuncē et separa-
ri incipiunt

Sexto dicit q̄ sunt inter ista mē-
bra tria principalia/meatus su-
premi. s. arterie que de corde
ascendunt ad caput et cerebz.
et bene quere: que de epate ad
cor et cerebrū transeunt

Septimo dicit q̄ extremitates
vt brachia tibie iam lineate sūt:
sed a trūco corporis nondū separate

Octauo dicit q̄ vasa eius idest
cordis ventriculi nondū ab iun-
cem integre separata sunt. Del
de vasis aliis corporis intellige
scilicet de intestinis vesica et sto-
maco. q̄ nondū integre a se iuncē
separata sunt

Nono dicit q̄ deinde germina
perueniunt ad hoc vt fiant ex-
tremitates sic q̄ formam in-
cipiunt vel lineari brachia
et tibie

In tertia parte principali ista
locus capū primo agit de spaciis
conuersionū vtriusq̄ generatio-
generali Sed de spacio prime
iporum ibi Et spaciū Tertio
inceptione linearū et p̄uocet
ibi Et inceptio Quarto pene-
tratione sanguinis in toto ibi

Deinde post sex dies Quinto

conuersionis humiditatis in carnem
ibi Et xii diebus Sexto se
parationis capitis ab humeris
ibi deinde post ix. Septimo di
scernitionis extremitatum ibi Et
dicitur Octauo de distinctione
spacii masculini et femine ibi
Determinatio autem Nono de
spacii formationis fetus et
motus et ortus ibi Et apud
quosdam Decimo de natis in
octauo mense ibi Et natus i
octo Undecimo de natis in .vii.
aut .ix. aut post x.^m ibi Et
dixerunt Duodecimo de diside
menstrui sanguinis in tres
partes i pregnantibus ibi Et
snas q sanguis

In prima particula primo
asserit esse spacium tempore
vniuersum vel in simul conuersio
nibus spermatis et sanguinis
ad formas membrorum tam prin
cipalium quam non principalium
et tam simplicium quam composi
torum: super quod statuitur
id est se figit vel arrescat medi
cus. ut verbigram spatium con
uersionis spermatis in spumam
postquam se collegit super ea ma
trix est sex dierum vel .vii. ad
plus: et sequens inceptio li
neationum simul et punctorum
fit spacium trium vel .iiii. dierum
Et istis duabus conuersionibus
simul est spacium .ix. dierum
vel .xi. ad plus.

Secundo dicit quod istud spacium su
per quod statuitur non est ex
illis precisis spatiis in quibus
non cadit aliqua diuersitas

in filiis et filiabus formatorum
embryonum. ymo sunt in filiis
et filiabus formatorum conuersi
ones breuiores: et tardiores
in filiabus propter debilitatem vi
arum virtutum et naturalis ca
loris in eis

Tercio dicit quod experimentum et
ratiocinatio seu probatio non
significant quin in veritate sit
diuersitas in spatiis conuersi
onum inter ea ambo puta fi
lios et filias. Vniuersumque enim
horum .s. experimentum et pro
batio non indicat nisi super
illo quod res preterita docuit
in experientia

Quarto dicit quod non est impos
sibile ut sit illud quod iam ali
quotiens expertum est in con
uersionibus embryonum in fine ca
dens seu finaliter accidens scilicet
illud quod ei diuersificatur
id est aliter quam quod contra accidit.
In toto enim illo .s. in omnibus
conuersionibus germinum embri
onis est quod est plurimum pro
culdubio: id est quod indubie se
pius accidit: licet interdum
non taliter accidat Et pluri
mum est illud iure censendum
quod plus generatur et fre
quentius fit

In secunda primo ait quod spacium
temporis in quo spuma creatur
ex qua generatur membra prin
cipalia est sex dierum vel .vii. ad
longius

Secundo dicit quod in isto tempore
virtus informativa format
ex spermatis vel formatur

incipit membra in ebrione
non petendo aliquid vel sibi
attrahendo de venis matricis
Tertio dicit q post illud spa
tium .vi. aut .vii. dierum dicta
virtus incipit attrahere san
guinem a venis matricis ut
ex ipso et spermatis formare
valeat embryonis membra.

et sunt .ix. dies

In tertia primo ait q tribus
diebus post dictos .vi. dies a
tempore conceptionis incipie
re computare dicta virtus
incipit lineare partes et for
mare puncta simul cum li
neis

Hoc dicit q spuma creatio
et iste linearum et punctorum in
ceptiones quas vno die pre
cedunt spatium dierum nunc di
ctum se ipse sunt in octo di
ebz vel postponuntur die vno.
sunt q in decem diebus

In quarta dicit q in sex die
bus sequentibus hoc nouum cu
quibus quidem dies consti
tuunt a conceptionis hora inc
ipiendo sanguinitas id est sta
sanguinis a matrice erupens
penetrat in toto formando em
brione. Et est in parte illud
simul cum spermatis vnde fit
embryo

Hoc dicit q hec penetratio
sanguinis in toto quas antec
dit per vnu vel duos dies
ut die tridecimo vel quarte
decimo manifeste facta est Et
sub itellige q quas etiam vno
vel duobus diebus postponit

In quinta primo ait plurima

fieri diebus .xii. post .xv. pre
dictos et adiuncti cum eis sunt
xxv. Primo quidem sanguinis
humiditas caro fit sic q ipse san
guis attractus ad fetum conuer
titur in carnem et iam frusta car
nis a se invicem distant atq di
sternuntur

Hoc tunc membra tria prin
cipalia manifeste apparent
et non plus se contingunt ymo
separantur atq disiunguntur
alia ab aliis Tertio humiditas
nuchemedullaris deorsum ex
tenditur

Hoc dicit q ista antecedunt
quas duobz vel tribz diebus

Et postponuntur interdu totide
qui informativa virtus est debilis
vel materia fetus non satis
obediens impressioni eius

In sexta primo ait q nouem
diebus post dictos viginti sex
et facit cum eis triginta sex
dies separatur caput fetus
ab humeris et hinc supermi
net separantur etiam feti
extremitates ut brachia et
manus et tibie et pedes a la
teribus eius et a ventre ipsi

Secundo dicit q separationes
nunc dictas ita sunt ut per
fecte sensus eas discernat
in quibusdam sensu et ipse
occultentur humanis sensibz
in quibusdam aliis ita q tunc
eas sensus non sentiat Sed
diebus quatuor post triginta
septem manifeste sentit et
discernit eas et sunt in toto
xl dies a tempore conceptionis

Tercio q̄ hec separatio capitis
 ab humeris/et extremitatum
 a ventre et lateribus manife-
 sta sensu/ q̄nq̄ postponitur
 Vix in diem fetus quadrage-
 simū quintū post ipsius ortū
 Tempus vero minimū ī quo
 separatur caput ab humeris/
 et latera. a cohis manifeste
 ad sensū est triginta. v. dieū
 ¶ In septima primo ait esse
 dictum in primis docturis
 .s. libris intitulatis de gene-
 ratione alii q̄ q̄n post dies
 .l. scinditur aborsū/ seu fetus
 .l. dieū a matre extrahitur/
 et ponitur cito post in aqua
 fixa et illuc abluuntur apparet
 res parua discretāū extre-
 mitatū a ventre et laterib⁹
 Secundo dicit q̄ in embryō
 formatione masculī femine
 sunt velociore. nam fortiores
 sunt in eis vires et inatus ca-
 lor Tercio dicit q̄ breuiss
 spaciū formationis masculoz
 est xxx. dieū Quarto dicit
 q̄ minus tempus parturit
 omis masculorū est am me-
 dietas .s. sex mēses. et illud
 spaciū quod dicit ī proximo
 ¶ In octaua primo ait q̄ me-
 dicorū pars audacter. et stul-
 te determinās iudicat de di-
 spositione masculī et femine
 sup̄ distinctione spaciū tem-
 poris in quibz formatur di-
 cunt .n. mares in triginta
 quinqz diebz formari. sed fe-
 minas tardius. vt in qua-
 draginta quinqz diebus .

Et licet frequenter ita con-
 tingat/variantur tū inter-
 dum hec spacia mans et fe-
 mine tam ex parte parētū
 et suorū spermiatū q̄ virtutū hūc
 instat et alimentū hūc
 quod a matrice habent
 Secundo dicit q̄ sperma in
 matrice retentū vt inde ge-
 neretur embryo primo iuāt
 quodāmodo respirans respi-
 rare aerē qui abundat in eo/
 cum vapore calido
 Tercio dicit q̄ aggregatio ca-
 loris inati est operatio p̄ma
 quam facit in spermate vir-
 tus informativa vt p̄ ipsū
 formet tandē membra omnia
 Quarto dicit q̄ hec virtus
 post hoc efficit exitus et vias
 per quos diffunditur cū calore
 in nato per totum sperma
 Quinto dicit q̄ hūc factis
 nutritiva virtus embryō
 operari incipit et in stam fe-
 tus convertere sanguinem
 a matrice venientē ad ipm
 Sexto dicit q̄ scdm̄ quosdā
 tunc embryo per os respirare
 incipit. et postea respirat
 cum ore seu per os multo ma-
 iorū respiratione q̄n in ma-
 trice iam completur embryo
 Septimo dicit q̄ sup̄ isto mil-
 la est nobis certa significatio
 Sed quedā potius ymaginatio
 vel estimatio
 ¶ In nona primo ait q̄ scdm̄
 aliquos medicos et phisicos
 embryo mouetur in vtero
 matris motu voluntario

vel sensuali / cum supuenit ei
 duplum tempus eius in quo
 formatur: sic quod accipiatur
 tempus formationis: et
 cum hoc iungatur duplum
 huius temporis: et ut tempus
 quo embrio mouetur. Ut si
 formetur in xxx. diebus.
 et eis addantur lxx. dies.
 qui sunt temporis formatio-
 nis fetus resultabunt inde centum
 et quinque dies qui sunt tres
 menses et semis. Et hoc erit
 tempus motus fetus: qui
 formatus sunt in xxx. diebus.
 Secundo dicit quod cum supuenit
 motui embryonis duplum huius
 temporis in quo mouebatur
 tunc infans nascitur. Ut si
 mouebatur in centum et v.
 diebus: tunc ipse nascetur in
 ducentis et x. qui sunt. vii.
 menses: triginta diebus pro
 quolibet mense acceptis.
 Et sic est spatium quod est ab
 initio conceptionis fetus usque
 ad motum triplicem. videlicet si
 primum tempus formationis
 et duplum ipsius a formatione
 facta usque ad motum embryonis.
 Tercio dicit quod lenitas acci-
 dit membrorum et corporis
 tam fetus quam mater cum motu
 sensus. Et dum fetus incipit
 moueri motu sensuali: quod
 se subleuat motibus spiri-
 tibus: et in matre cessant
 corrupti appetitus nausea
 et vomitus.
 Quarto dicit quosdam asse-
 ruisse quod tempus equale seu

moderatum formationis fetus
 est trigintaquinque dierum. Et
 post hos mouetur in septua-
 ginta diebus. et sunt centum
 et quinque dies ab initio concep-
 tionis puta tres menses et
 semis. Deinde infans nascitur
 inducentis et decem diebus
 et sunt. vii. menses.

Quinto dicit quod formatio-
 nis tempus et motus et ortus quibus
 antecedit per aliquot dies ter-
 minos predictos. Et quibus et
 cum postpositum eisdem per dies
 aliquot: quia forte raritas ca-
 dit in trigintaquinque diebus.
 id est ratio accidit ut formatio
 fetus die tricesimo quinto com-
 pleatur cum precisione et ad-
 quatione. Et multiplicatur
 in duplicatione: sic quod in plur-
 bus nascendi tempus est du-
 pli ad tempus motus.
 Sexto dicit quod quoniam est illud quod
 est plus: id est quoniam embrio for-
 matur: mouetur: et nascitur
 modis et terminis temporum
 magis consuetis et euementibus
 secundum plurimum: formatur in
 spacio quadraginta quinque dierum.
 Et mouetur in nonaginta
 diebus a tempore formationis
 et in centum et triginta quinque
 diebus a tempore conceptionis.
 et faciunt quatuor menses
 et semis. Et in ducentis
 septuaginta diebus nascitur.
 et sunt nouem menses per quos
 mulieres solent naturaliter
 et secundum plurimum suos parere
 fetus: et tunc eos parere

Septimo dicit q m hinc spa
cio formationis fetus et tunc
eos parere/motus et ortus
quqz dierum diuersitas acci
dit vel anticipando vel postpo
nendo pluribus dieb;

In decima primo ait q qm
natus in octauo mense su
iam completus in omnibus
membris vt plurimu no bi
uit vel modicu uiuit: et si ui
uat erit egrotatiuus debiliu
virtutum. vt postea docebit ca
primo tractatus scilicet huius
fen parapho illo Veru natus
in octauo ^{mense} est qui plurimu
moritur de natis et parum
uiuit et c.

Sed dicit hic q natus octauo mense
non iam pemptus est integre
completus nisi penes porti
onem temporu formationis
et motus et ortus eius. ipse
em nascitur apud complemen
tum sui scdm hanc proporti
one. nam in quadraginta di
ebus formatu et in octuagi
ta post hos quadraginta et
sunt centu et viginti puta
mensis m^o sentur et mo
uetur. Deinde ipse nascitur
in ducentis diebus et quad
raginta quibus sunt octo menses
a tempore conceptionis

Tertio dicit q iste numerus
dieru formationis et motus
et ortus quqz minuitur ali
quibus diebus: et quqz auge
tur vt in natis. vn^o vel ix^o
mense superius dictu est

Quarto dicit medicos aliqz

vel phisicos asseruisse q m abor
ibus non sunt reperiuntur mastu
lus completus in formatione
eius ante tricesimu diem co
putando ab hora conceptionis
eius. nec inuenta femina com
plete formata ante diem qua
dragesimum.

An. xi pmo ait medicos di
xisse q virtus preparationis
fetus ad ortum salubre ingre
ditur in illum qui in vno me
se a conceptu nascitur. cu hoc
q solu modo vn. menses eius
natiuitate supueniunt sic q
septimesio natus est vitalis
forte vigorosus dispositus sa
ne viuere Sed miru videt
q octimensis qui maturior
est: et magis propinquus
naturali ortu coiter no uiuit
vel non diu uiuit. septimesio
autem uiuit sanis fortis. dicit
aliqui ad hoc q impregnatio
est velut morbus quidam
repletionalis. et sicut septim^{us}
dies in acutis egrotantibus
est ad bonu ceticus / et octa
uus non / sic in morbis cron
icis impregnationis mensis p
tinuus est croncus ad bonu.
Octauus autem non. Alij qda
dicunt q supra omne fetum
primo mense ipius dnatu sa
turius. Sed in pter. Tertio mars
Quarto sol. Quinto venus
Sexto mercurius et septimo
luna que fetibz conuenit et
humiditates cum eo retentas
mouet et faciliat partu re
ctificans fetus epitum.

Et in mense octauo rursus
dnatur supra fetū saturnus
fius et pituitus minims nature
humane

Secundo dicit q virtus seu
robur preparationis ad salu
brē partum etiam ingreditur
in hīs qm nascūtur nono
mense aut post decimū

Tertio dicit q in istius fen
tractatu sū capm faciet
de spaciis temporū impre
gnationis et fetus. et id e
rit primū tractatus sequens

In xii. dicit q menstruus
sanguis in pregnantē exiit
in tres diuiditur partes

Prima nutrit fetum et in
alimentū eius comeditur

Secūda eleuatur ad duas ma
nullas pro generatione la
ctis: et illic defertur p duas

venas que a matrice ad has
eleuante ascendunt Tertia est
veluti quedam supfluitas ad
nutritionē fetus inutilis et
etiam matris. et ipa est diffi
sa stans in venis matris nō
tota in matrice pregnantis es
fusa: ne fetum suffocet sua
multitudine: vel illic putre
scat extra venas posita fe
tū q corrūpat. stat igitur
in venis vsq ad horā partus.

et tunc exire incipit cū hūdi
tatibz sudoralibus et aqueis i
pāmentis fetus prius reserva
tis. vnde partus faciliatur.
quia sic stante per quas exit mē
hinc mollescit: et habilitat
ad extensiones: et lubrice red

duntur. **H**ic emergit dubiū
vtrum embrio nutritur. men
struo. videtur q non autoritate
auenzoar. xxi. thes. ca. vltio
sup hoc dicentis Sanguis vero
menstruus verus est ille qui mū
tificatur a muliere Et si embrio
nutritur de eo non posset
vixere aliquo modo

Deinde dicit ibi Nutritur. quip
pe embrio de nobiliori sanguine
qui in corpore mulieris fuit
Et rursus ibi ait Menstruū
autem verū remanet diuisū
p sanguinē matris. Et ppter
hoc resultant in sua facie ve
stigia et pānus: et deficit eis
appetitus ad cibū. et accidit
mulieribz purgicia et mala
desideria ita q appetunt car
bones et puluerē

Consequenter dicit q na
tura sui corporis coquit et
preparat quod preparari pōt.
Residuū vero remanet per cor
pus dispersum cum suo san
guine vsq ad terminū ptus.
tunc em euacuat ipsū subito.
Hec auenzoar.

Contrariū vero determinat
hic princeps maxime quo
ad primā mensurā pticulā

Hic pro solutione q men
struū interdū dicitur de quo
libet sanguinē effuso in matri
cem ab officinis venarum
stātibz in superficie matricis
intrinseca sue sanguis ille
sit bonus aut malus Juxta
ro auenzoar vbi supra Et
orō vocant sanguinē descēdē

ad matricē menstruū. Et h^o
modo sumpto menstruū de
re dicitur q^d embryo nutritur
menstruo: sicut hic affirmat
princeps de prima mēstrui
parte. **A**liter strictius mē
struū dicitur de solo sanguine
sedo terrestri iutili ad fētū
et matris nutritionē effuso
in matricē vel futuro effuso
in tempore partus. Et isto
menstruo non nutritur em
bryo sicut auēzoar et prin
ceps determinant

In quarta parte principi
li totius huius capituli pmo
agitur de tubz pānculis cōti
nentibz fētū. Secundo de cā
quare grosse feabne non est
ordinatus pānculus ibi. Et
non est nātū. Tertio de pro
pinqnitate tertii pānculi
ad fētū ibi. Et de pāncu
lis. Quarto de utilitate re
tentione hūiditatis in eo ibi.
Et in retentione. Quinto
de pānculo sedo et lunamen
tis eius ibi. Pānculus
autem. Sexto de causis pro
fundationis vrine in pān
culo isto et differentia inter
vrinā et hūiditātē sudoris
ibi. Et proposita sunt.

In prima particula ait q^d st
tes pānculi fētū continentēs in
in vtero materno

Primus a medicis et a phi
losophis secunda dicitur
deluti secunda vestitura fētū.
matris vero prima. Et iste
pānculus embrionē vndiqz

totū comprehendit. Et orifi
cis venarū matris ipse alli
gatus. Que cotidones a medicis
dicuntur. Juxta id galienū p^o.
de spermate ca^o. vi^o. Vere autem
cotidones fines sunt vābrum
per quos singulo mense sup
flūū sanguinis a toto corpore
ad matricē dirigitur. Et in hoc
pānculo bene contemuntur de
ferentes sanguinē a matrice
ad fētū. Et ex pānculi istū
transuerso vne pulsátiles. s.
arterie diuiduntur in duas ve
nas. Vne vero quete reducūt
in vnam.

Secundus pānculus arabice
biles dicitur. Et est inuolutus
plurimis ambractibus. Et est
receptaculū et reservatorium
vrine quā fetus in vtero emittit
vsqz ad tempus partus.

Tertius pānculus abigias no
minatus est apud arabes: Et
officiū eius est vt in eo pido
res fētis proficiantur: et illic
pmaneat vsqz ad horā ptus.
quatin⁹ vianū mollificatione
et lubricatione partū facili⁹

In pda dicit q^d non fuit nātū
pro fētū creare oas in matrice
pro receptione grossarū fecū
eius. s. stercorū sicut creatus
est pānculus vrinā eius reci
piens eius sudores: quoniam
nutritur subtili alimento. s.
sanguine cui neqz durities
neqz grossa fex puta stercus
inest. ymo superfluitas que
ab hoc separatur sola est aq
sitae vrinale aut sudorale

et alter reci
piens

Contra infans nouiter natus
grossas feces exurit et tunc
solo lacte femine nutritur.
quod subtilius est et magis
digestum quod sit eius sanguis
cum ex solo sanguine fiat per
ulterorem in mamillis eius
cum dealbatione decoctione.

Dicitur quod lac digestum grossius
sanguine est propter eius case
ritatem: et quia digestio sue
conuersio sanguinis in lac in
grossando procedit. **A**t tunc
quod habemus xv. de utilitate
particularum capitulo primo. tres pan
culos nunc dictos membrana
nominans hoc modo descripsit.

Totum enim fetui undique mem
bram circumpositum est subtile.
quod nominant amnionem su
sapiens id quod est velut su
dor fetus. Huic autem ab extra
aliud superiacet subtilius quod
alantopoda nuncupant ad de
scendam fetui perforatum. aceruat
vero in seipso et hoc usque ad
partum id quod est velut vira
fetui. Huic autem ab extra in
circumstanti circumpositum est co
rium. id est secundum totam subiacens
ab intra matricem ut misque tam
quam eam ea que subiacet.
et per hanc mediantem copu
latum matrici fetus.

In tertia dicitur quod de panctis
tribus modo dictis panculus
tertius ab his nominatus
secundum arabes et a galieno vocatur
amnionem est alius duobus fe
tui propinquior: et est subti
lior in textura ipsius seruans

ut aggreget sudorale humiditatem
residantem ex embryone usque
ad horam partus.

In quarta datur in primis causas
sue utilitates retentionis huius
ditatis sudorales fetus in pan
culo tertio.

Prima est ut humiditas hec
non permutetur super corpus fe
tus remittendo in ipsum: sicut
mictus fit in sudore arctico cum
non abstergitur quod redit in cor
pus non sine incommodo.

Secunda est ut ipsa non permutetur
super matricem residando usque
ad eam: et cohibentes illic re
molliat ibi et aggrauet.

Tertia est ut reddat longius
spacium inter umbilicum fetus
et matricem in quo vene et
arterie de matrice ad fetum de
ferentes sanguinem libere ha
beant inuolutiones in quibus

digestant et preparant san
guinem per alimentum eius.

Quarta est ne panculus
durus sine medio diete agno
scatis tangat embryonem mollem
tenuissimum: nam lederet ipsum
duro eius contactu: sicut in
vulceribus nouiter sanatis cutis
nova regenerata facilius le
ditur a duris occurrentibus.

At tunc quod habemus xv. de
utilitate particularum capitulo v.
verbis hinc commemorat inua
mentum aliud huius humida
tis. Utilitas autem non parua
est humidi quod est secundum amnionem.
Allematur enim et superius aurit
velut natans in eo fetus ut

dictum alantem
sive scutellam et
videtur quod a for
ma quia forma
scutelle habet.

minus sit grauius in dpen-
tne que ad matricē

In quinta primo ait q pan-
niculus biles. s. sda qui seqt^r
hunc versus exteriora multū
est inolutus. s. consumit^r
inolutionibz in vna collectis
Scd dicit q effusorū brine
fetus ex umbilico eius prodi-
ens: penetrat in istū pām-
culū. et non ex virga eius.
ita q embrio qdū est in vto
nūgit p umbilicū et nō per
beretrum. Cuius causa est tri-
plex. Prima est q virge
meatus est strictus in ēbrio.
mbz adeo q p hūc brina non
possit libere et facile et itegre
transire. Sda est q isti mea-
tu preiacet musculus reti-
nens in testica vrinā. Donec
affuerit nūgendi volūtas:
cuius adhuc vsum non ex-
ercet embrio sic q is solua-
tur cū volūtatē eius

Tertia est q hunc meatu vir-
ge sunt plures anfract⁹
vsq ad finem eius. s. radia-
tū virge vel meatus suū.
Vnde sit vt p hūc vix exire
possit brina embionis nasci
ergo elegit umbilicū vā pro
faciliore

Tertio dicit q hora vris eius
s. musculi retinentis vrinam
quē volūtas soluit est hora
partus ex conuersione isan-
tis ad aerē. tunc em am-
filo ligatu. umbilicus et p-
stea sponditur. quare per hūc
amphius non vrinat isane.

ymo p beretrum

Quarto dicit q hoc suple
effusorū brine penetratione in
istū pāmculū transeundo per
umbilicū est ample contra-
ritatis et directi introitus nō
amfractus sū sicut virge radie

In sexta primo ait q brine
posita sunt in embriombz pro
fundatio propria. s. pāmculus
in quo profundetur nā p virā
fetus effusa tangeret corpus
eius tenerū et sibi obnuaret
absq vilo medio corpus eius
ipam tolerare non posset sine
magno dolore et quasi assidu

Ppter brine acuitatē et mor-
dicationē

Scd dicit q illud. s. brine aci-
tas seu mordicatio in hac ma-
nifesta est sicut in lexino ex
salsugine eius aut amantū-
dine: nam si quis lauerit sta-
bilio manus vrinā aut lexino
protinus sentiet magnā aci-
tatem et mordicationē

Tertio dicit esse diā inter hū-
ditatē sudorālē fetus et vrinā
lein eius in odore et rubidine:
qm vrinālis et fetentior est et
magis vitia vel magis citius
q sit sudorālis. ideo sudorālis in
nope fetui circūacens tangit
ipm absq medio. sed vrinālis nō.
Iuxta id galienū. xv. de vtilitate
particulaz caplo quinto Qui-
denter em apparet id hūidum
quod est sdm alancoydē id est
sdm pāmculū q cū hoc q est
subtilius et magis xantū co-
hūido sudorali quod est sdm

in eptior in monombus matris
 vehementibus. Juxta id galien⁹
 xlv. de utilitate particulari ca^o
 m^o. Venas em̄ est videre mor
 post umbilicū ad idem īstūmē
 tementes et fientes vna. De
 inde membranis fortibz idūta
 simul et colligata adiacētibz
 corporibus vna vna illā vsp
 p̄ vīā que ad viscus ducit vīā
 hec epas. Ad p̄ncipiū em̄
 venarū fetus debebat ea per
 uenire p̄ncipio. Deinde abinde
 vbiqz distribui. hec galienus

epatis

Pad dicit hic q̄ hec vena ma
 gna conflata ex duabus ad
 hilb̄ p̄tate penetrat non ad
 eius p̄mā seu concavitatē.
 Ut enaatio sanguinis le
 ne humis idest effusio in ca
 nales epatis non illic com
 primat fel seu bursā fellis
 ex latere concavitatis p̄tā p̄u
 positam. Verū galienus xlv.
 de utilitate particulari ca^o
 m^o. contrariū asserit q̄rē
 p̄ter quid autē vena non
 ad hilb̄ epatis sed ad p̄i
 ma p̄uenit. Et statim rē
 p̄pondens dicit. Enomam
 colere vas ibi locatū est. et
 melius erat purgari p̄m
 humē anteq̄ ad totū cor
 pus distribueretur.

Tertio dicit et pro vero as
 sent q̄ vena hec queta de
 fexens fetū sanguinē quo
 ahtū. non nisi ab epate
 fetus exoritur. et inde dese
 dit ad umbilicū fetus et ad
 secundā. et ex secundā

tendit ad matricē. Et illic
 s. apud umbilicū differtur
 et fit ipsa due bene. et diuisi
 rusus in secundā. mouēt²
 ex ipsa vsp ora venarū sparsa
 in intusfeta superficīe matricis.
Sed huius contrariū
 p̄ter expressū assent galien⁹
 p̄m⁹ medicine p̄ncipio
 xlv. de utilitate particulari
 ca^o m^o. dicens in vnoquoqz
 em̄ orificio p̄ueniētū. itē
 matricē basorū p̄ que et mē
 struū ad eam ferebat. genera
 tur in tempore impregnati
 ons aliud vas. Arteria q̄dē
 in orificio arterie. vena vero
 in eo quod bene. ut sint eq̄
 lia numero que generant
 orificiis que intra matricē
 terminantur. hec ille.

In tertia primo ait q̄ i istis
 venis fetū nutrentibz duore
 p̄ueniunt. p̄ter. que credūt²
 oriri ex diuersis
Primū est q̄ ipse sunt magni
 graciles et deliti ramuli ma
 gnorū ramorū ab epate veni
 entū. apud orificia venarū
 matris quibus coniungitur.
 vnde credi potest ab epate has
 venas ut dictū est oriri ad
 instar arboris. cuius radix in e
 pate est. et truncus est vē
 na grossa inter epas et um
 bilicū. et rami grossiores erūt
 due bene que sunt in umbi
 lico. et rami graciliores sūt
 due bene dispersi in p̄dina.
 et ramuli minuti sunt hui
 quorū extremitates orificiis

venarū matricis obuiant.
Sedū est q̄ iste vene nō desce-
dunt in primis ins inde puta
ab orificiis venarū matricis q̄
ab eis illinc assumūt sanguinē
quem deferunt fetui quare
existimatur q̄ ipse illinc oriā-
puta ab orificiis venarū ma-
trici ad nistat arboris an⁹ ra-
dias fila sunt prope matricē.
et ipsa radix est p̄ secundam
dunsa et dispersa et trūcus ei⁹
est inter epas et umbilicam:
et rami ac ramuli dunsi p̄
epas si ramulos habeat. Juxta
id Galienū. xv. de virtute
particulari ca. iiii. Paruū
autē est vasculū singulū vbi
primo explantatur a matre
sicut a radice arboris terminū
qui a terra procedūt. procedē
a vero modici in idē ad iun-
cōem veniūt et ex duobz quo-
rūlibet eorū fit vñ. Deinde
singulis illorū singulū p̄misse-
tur alii omogeneorū. et
fit similit̄ vñ. et hoc nō
cessat fieri quoniam ad duo
magna colligantur omnia
illa parua. que sicut sup̄iter
quidā implātatur. fetui p̄ sedinā
quē est sedm̄ umbilicū. Hec Ga-
lienū. Aliter possumus p̄
magnam q̄ nec a matrice
nec ab epate sit ortus ipsarū.
sed q̄ generantur ex spermate
sibi proprio quod inter matri-
cem et epas comprehendit̄
a virtute informatua
Sed dicit q̄ si consideremus
amplitudinē foraminis istius

illic

bene dum vnta puenit et
mittat in epas. hoc forte faci
et nos existimare q̄ ipius
radix est ex epate. q̄q̄ dum
ditur in ramos et ramulos
tendendo ad matricē p̄ sedinā
Tertio dicit q̄ si considerem⁹
conuersionē dictarū venarū
ad sanguinitatē id est ad illa
ora venarū matricis vnde
surgunt sanguinē. hoc nos
existimare vel credere faciet
q̄ harū venarū origo sua ra-
dix sit ex sedina matrici cō-
iuncta

Quarto dicit q̄ p̄ma dictarū
considerationū extimare fa-
ciens ab epate oriū supra di-
ctas venas est consideratio
foraminis ampl̄ largi. q̄
meatus vbi cōiungitur vena
magna ex istis et adheret
epati. sicut in iam natis be-
nam magnam cōtānā a gul-
bo exeunte truncū esse dici-
mus oīum venarū nam ipā
est ceteris latior et amphor

Quinto dicit exponendo no-
men conuersionis. quibus
ip̄e meminit in dicto ter-
tio q̄ conuersiones sunt br-
nstrumenta sup̄ficiēz matri-
cis interius. comprehendē-
tia foramina matricis p̄ que
sanguis effluit et hec instru-
menta sūt rugose partes in-
tersere matricis sup̄ficiales.
vel eis proximis cōiunctiue
partes Et hic conuersiones
capere videtur pro rebz
conuersionis

et p̄

In quarta primo ait q sic
bene quiete secundum aggre
gantur ad venas quietas sic
arterie ad arterias. Intra 10
stadium. xv. de utilitate par
ticularum ca. quarto In vno
quoque enim officio puenien
tius in utro matris vasculu
p que et menstruū ad eā
crebatur generatur in te
pore impregnationis aliud
vas. Arteria quidē in offi
cio arterie: Vena vero i eo
quod vene: ut sint equalia
numero ea q generatur
officio que intra matricē
terminantur. Et quibusdā
interpositis rursus ibi dicit
In tanta em via que est it
multa vasa que ad iuncē p
miserunt nūq inueniri
venam quidē arterie/ arteri
am bene comitā/ sed semp
cognoscere quod est famili
are/ et vni soli ipsi/ ar
tis mirabilis/ et non for
tune irrationabilis/ est in
dicium

Sed dicit q si acceperimus
et crediderimus hanc arteri
am principiu ex sedina esse
atq inde omni/ reperiemus
q postq peruenierint ad um
bilicū fetus ab eo ptransierit
ad arterias magnas que sūt
super dorsum. et in isto tra
ctu sustentate sunt et appo
sitate super vesicā. Nam dor
si arterie orie a corde fetus/
sunt proximiora membra
quibus aptius alligari possit

minime dicte arterie tele sedine
Et hīs alligantur pāmaulis
laxis ne nimis fortiter eas
comprimant: et ut liberius
superius ascendant. Intra a
id stadium. xv. de utilitate par
ticularum ca. m. Arterias
autē decebat vtiq et ipsas
ad alterū principiu implan
tari. s. ad sinistru ventriculū
cordis. Sed cum longe a regi
onibus que sunt scdm umbi
licam sit locatus non erat
tutum et impericulosum ve
lut suspensas ducere p totā
viam Et pluribus interposi
tis rursus ibi ait Adiacēte
vero vesica et maxime i imper
fetatis aībus complatatur
em in hīs fundis eius regi
onibus que sunt scdm um
bilicū/ promptū erat ascendere
in ipsa arterias: et p totam
eam velut sup fundamento
aliquo itineare vsq ad ma
gnam arteriam Sed non a
scenderunt amperunt am
phater non erit maneret
sup cōnexa sede/ si nullo copu
larentur. Inflammie. ptea
igitur complatant membra
tis eam alterutram pti ve
sice que est scdm ipsam
et ita iā velut partes aliquę
existentes ipius vesice vsq
ad magnam arteria ifallat
pducunt. hec ille

Tertio dicit hic q iste arterie
sic super vesicam sustentate
et alligatę sūt penetrantes
in arterias sempiternas id est
duraturnas per totam vitā

Et iste arterie post exitum
fetus ab utero materno et
ligaturā vmbilicā nō aper-
untur in alī usq; ad finem
vite. quia tunc vltimū propi-
arterie a magna arteria a
cordi nascentibus Et hec
inquit princeps est declara-
tio sententie medicorū super
venis et arteriis que deferunt
sanguinē et spiritū fetus de
matrice et secundaria
Quarto dicit q; veraciter
et philosophice loquendo duo
sunt artenariū rami qui na-
suntur ex arteriis embrio-
nis: et scdm considerationē
~~predictam egrediuntur a cor-~~
~~de embryonis:~~ et scdm consi-
derationem predictam egre-
diuntur a corde embryonis
velut a radice et p vmbilicū
et secundariā transeunt ad
ora arteriarū ad matricem
terminātū
¶ In quinta primo ait medi-
cos asseruisse q; non cōveniebat
duabus arteriis penetrantib;
in fetum p vmbilicū eius ut
venerint sic q; ex eis fieret
arteria vna: sicut ex duab;
venis quicquid sit vna vena
postq; ptransiit pariter vmbi-
licū: neq; cōveniebat ut
iste arterie recte ad cor exte-
derentur sine appodiatione
ppter longitudinē spaciū inter
vmbilicū et cor: et ppter in-
ectionem seu deportationem
diversarū rerum separātū
eos in deportando ipsas hinc

inde ligatas
Secundo dicit q; non sunt
opus istas vna arterias seu
concurrere in vna ppter hoc
q; spacia quibus cōtinuatur
sibi proxima sunt: et ptes e-
tiam quibus alligantur vnde
fortior fit vtriusq; sustentatio
¶ Venit q;at. xv. de utilita-
te particularū ca. m. ppter
vene quicquid facte sunt vna
mox post vmbilicū Arte-
rie vero usq; plurimū manē-
re: Et responderi sic. Cū
venis quidem tutius fuit v-
ni magnū vas cōvenientib; facē
vix passibilis em est semper
quod maius et etiam ad vna
partem epatis implantari ne-
cessarium erat Arterias v-
supra vena fallaciter veli-
debentes et non mox ad si-
mistrum ventriculū cordis
puerientes non erat ne-
cessariū fieri vna. Oīo autē
si quidem et has elevatas
portasset versus cor / sicut
venas ad epas / oīo vtiq; et
has vnam fecisset
¶ In sexta primo ait q; me-
dicos dixisse q; quia vene
et arterie penetrantes ex
corde et pulmone in suas
concauitates hora formatio-
nis fetus in utero non mul-
tum conferunt ad motum
anhectus harū unanimitū
conuertitur ad actū nutri-
tionis non em anhelat tūc
pulmo anhectū de quo sit
curandum.

¶ Ad dicit qd iste p̄mialus
ideo factus est longius ut
fetus p̄ ipsum continuaret
cuius parte matris infer

1) *Summa est complexio ma-
sculina calida cor fetus pre-
occupans et antecedens seu
festinans ad hoc a principio
generationis que postea de-
fluit atq; diffunditur per
omnia membra alia et per
hanc in sexu masculino*

filius patri assimilatur

Secunda causa est altera
q̄ patris fetus complexio et
est qm̄ matris est vacua et
munda nullū impedimētū
spermatibus prestare inter
que fortius est masculinum

Tertia est complexio que
matri interdum proprie acci
dit: vel qm̄ de rene dextro plu
descendit: vel plus effundit
a dextro testiculo: vel in dext
parte matris recipitur.

Causas vero masculinitatis
latus referet ca. xi. tractat
presentis

Anquit aristoteles. xviij.
aliū ca. primo q̄ sermo illoz
qm̄ fingunt q̄ calor et frigus
est causa generationis maris
et femine et sermo illorū
qm̄ fingunt q̄ exitus sperma
tis a parte dextra aut sinistra
est causa illius est aliquid di
cere scdm̄ modū aliquem nā
pars dextra est calidior sinist
et quod est calidius est magis
digestū Sed iste sermo est si
milis sermō illorū qui ap
propinquat comprehensioni
cause ex remoto et debem⁹
comprehendere causā ex p̄
cipue propinquioribz Sed mas
et femina distinguuntur p̄ ali
quam fortitudinē et debilita
tem ei contrariā. Sperma au
tem potēs digerere aliquid
et sustentare in eo principū
natio erit mas. hec aristoteles
Aliemus vero scdm̄ de sper
mate ca. x. ait hoc autem

est opmari masculinū quidem
mā qm̄ predominabitur sperma
masculi femininū autē qm̄ id
quod femine predominabitur fi
eri suabile quidem valde erit.
Repugnat vero ei hoc. s. q̄ fe
mine multociens similis
sunt patris: et masculorum
non paria matri. hec galien⁹
ibi Et ad repugnantiā respon
deri potest q̄ cause assimilatois
ad parentes sunt alie a causis
sexus ut postea patebit

Oerū xviij. de utilitate par
ticulari ca. viij. causā maris
ponit sperma viri effundi a
dextro testiculo in dextrā ma
trici partē. et causā femine
a sinistro effundi sperma viri
ad partē matricis sinistra nā
dextra matris et dexter te
sticulus viri recipiunt sanguinē
calidū purū ab arteria magis
descendente et vena quiescente ma
trici que descendit tō p̄ mediū
remum Sed latus sinistri ma
trici et viri testiculus sin
ister arteriā et venā quiescentē
recipiunt a solis rebus
et per has suscipiunt sanguinē
aquosum non satis calidum
ad masculoz generationem.
et sunt verba eius hec Que
cūq̄ vero ad sinistru testiculū
in masculis vel ad matricē que
ibi in feminis pueniūt duo au
tem sunt et hec vna quidē arte
ria vna autē et vena non ex
ipsis maxime basi sed ex eis
que ad renes feruntur/prodeunt.
Manifestum igitur qm̄ ipsū

adhuc et supfluent et humidum et
serosum sinister testiculus in
masculis et sinistra matris in
mulieribus suscipiunt sanguine
Hec Galienus. Unde ibi multa
alia que hunc seruiunt propo
sito

In secunda primo ait quod quia causa
masculinitatis interdu alia est
a complexionem patris non opor
tet ut cum filius patris assim
latur in hoc quod est masculus cum
virga et testibus quod sit patri
similis in aliis membris ut in
forma virtutis nasi et oculorum sic
docet experimentum ymo in huius
quodque matri assimilatur

Secundo dicit quod diuidualis assi
milatio sequitur figuram
membrorum corporis precipue ex
trinfecorum et hunc confirmat
sic quod nati similes parentibus
dicuntur quoniam huius simulantur
in figuris capitis frontis oculo
rum superiorum nasi labiorum
genarum vel menti

Tertio dicit quod masculinitas
vel femininitas non sequitur
figuram ymo complexionem tali
sam vel siam secundum plurimum
vtriusque spermatis et membrorum
otomatorum ad generationem

Quarto dicit quod quodque accidit
soli cordi fetus quasi complexio
patris eius talis masculina
tux que spargitur in membra
singula corporis tandem per
arterias. Venientem ex parte p
parationis figuratis seu dis
positionis ad figuram fetus
in extremitatibus eius est ut

cepta materia deducit ad figuram
matris. Unde sit in sexu patris
suo simili in figura vero matri
similabitur

Quinto dicit quod informativa
virtus quodque potens ad hoc ut
predominetur spermati et me
struo tali predominio quod figu
ret ipsa quo ad lineationem
figura prima videlicet patris.
sed posse eius deficere ex parte co
plexionis sic quod dare non potest so
mati aut fetus masculinam
complexionem paternam consimilem
et inde nascatur femina simili
in figura patris

Sexto dicit sapientiam aliquos
asseruisse quod una de causis assi
milationis natorum ad aliquos
est id quod exemplificatur id est
quod vir hora coitus vel mulier
fortiter et fixe ymaginatur
per modum exempli generare
tale: sicut sculptor ante se ponit
ymaginem qualem vult sculpere

Et ista inquit princeps non sunt
elongati a iudicio possibilita
tis id est a veritate iudicii quod
sic potest contingere sicut ipsi
asserunt. Et in hac materia
et sibi similibus princeps multum
extulit ymaginativam. Unde na
turalium sic quod non solum habet
dnam diceret et iperare virtu
tibus naturalibus proprii corporis
sed huius etiam que sunt extra
suum corpus Et sit iste modus
assimilationis cum in mente
viri vel mulieris est forma
dispositio conceptionis ex for
ma humana exemplificatio

sen propin exempli ad formandū
tale siue generandū Et for
te hinc contigit q mulier qdā
peperit ethiopem ex ymagina
tione vehementi habita ad for
mam ethiopis in hora coitus
Et inde moti aliqui faciunt
depmgi pulcherrimū infātem
ante lectū suū vt ymaginati
one forti ad hinc habita pul
crum habeant prolem

Istam autē materiā assmila
tione tractat aristoteles. Vnde
aliū cā. n°. quod sic incipit.

Et ppter istas causas diuersi
tatum sexū suple erunt quidā
filii similes patribus: et q
dā non: Et quidā assmilāt
matri et patri scdm totū cor
pus et c. Et paulopost dicit
Quanto supfluitas erit bene
cocta. s. pma tunc bene o
peratur in supfluitate men
strui. et complebitur forma
embriōis ex motu maris.
Manifestū est ergo q qū vi
cent iste modus tūc erit na
tus mas sūis patri: et non
erit femina: neq sūis ma
tri vnde residuū ibi

Caliemie vero tractās hāc
materiā. n°. de pmate tms
lato a nicholao de regio cā. b.
post reprobationē athinei et
aristotelis ait Si materiale
principiū scdm quod mōstra
bat. alie spēs prouenire in
menstruo solum esset sūe spēs
per omā fieret matri geminū:
sicut et si solū effectiuū esset
in spermate patris per omā

assmilaretur patri Sed qm
amborū vtrūq conūtipat
supabundat autē in men
struo quidē multitudo materie
in spermate vero vni virtutis
robur. cōuenienter. vt puta
spēs alie scdm matrē apparer
magis. quā et patris. pma
ad materiale pncipiū cōferat.
Assmilatio vero magis scdm
matrē q scdm masculinū Et
mū qntū in robore spermatis
vni semp debebat assmilari
patri gentium: Sed feminei
sperma conferens ad robur. co
assumpsit virtutē que ex mē
struo vsq ad nonū mēse per
uenientē supleens id in quo
deficiebat scdm primum con
uentum. Propriū em erat
pmati femine suā magis
sbam et virtutē auget et
roborare q masculū Sic ga
lienus ibi soluit bmembre
problema quod ipse pmo
uerat. s. ppter quid alie fir
scdm matrē magis. assmi
latio scdm patre. Et breuit
ibi assmilationes resoluunt ad
vtrūq spermata et menstruū
que sūt principia generati
onis Et figure celestes vt
oppor. Vltia hec principia
magis hnt impressionē in
diuersificando figuras homi.
vt aliqui habent leoninā fa
ciem Alii volpina alii lupinā
et c.

In tertia dat tres causas in
statu. s. ppter quas aliqui
nascentur statim breues et

ali longe. Et per tres causas brevis stature quas ipse assignat intellige causas longe stature que sunt hinc opposite

Prima igitur causa stature brevis est paucitas materie videlicet spermatis a principio generationis seu conceptionis. Unde ipsa non valet satis sufficienter in altum extendi. **Secunda** causa est alimenti paucitas hora que formatur fetus quo fit ut illa pars sanguinis menstrui que in sperma vertitur cum primis spiritibus non sit sufficiens sed debita staturam

Tertia est nimia matricis puritas propter quam non potest in ea libere nec sufficienter in altum extendi sicut accide videmus fructibus pueri imaturi qui in fornace ponuntur panis et depressi quibus prohibentur augeri coacti sicut si poneres cucurbitam in potu parvo depresso prout magna sit non magnificabitur. Et hoc modo domine que delectatur in pueris canibus hos nutrit in potestatis formatis quod in hinc nequeunt ulterius crescere

In septima parte principali istius tocius capituli dicitur de causis geminorum fetuum in eadem portatione

Prima est multitudo seu magnitudo tanta spermatis quod repleat sufficiat dextram et sinistram uterum matricis

matricis et diffusi in abo sparsione tanta seu tam copiosa quod utriusque replet uterum totum non confuse et indistincte. Vnde quodque eorum per se secundum utrumque singularitatem

Secunda est diversitas duarum erectionum in expulsionem virilis spermatis in eodem coitu: quando correspondet vel simul advenit illi diversitati motus matricis etiam duplex in attractione virilis spermatis: unus ex dextro latere matricis: Alter ex sinistro. Nam dum matris attrahit ad se sperma viri motus sibi accidunt sequentes se invicem sicut prophago contingere solet quando ipse bucella post bucellam attrahit hanc transglutendo. Et sicut pisces interdum respirant precipue delphinus emittendo foras respirationem post respirationem. Expelluntur enim ad matricis profunditatem spermatis impulsionem. Et unaqueque spermatis impulsio cum attractione spermatis de foris ad ventres matricis est inquisitio vel potius quidam concitus matricis ad aggregandum inter duo spermata viri et mulieris pro duorum fetuum generatione. Et circa istam causam notat hic novum

Primum est quod ille vir ex coeuntibus qui solutus est et multum attentus circa modos emissionis proprii spermatis et suctionis virge eius a collo matricis sentit illud. scilicet distans

expulsionis duarū iniectionū :
et diuersitatem attractionis sp
matis ipsius ad duo latera .s.
ad duos ventres matricis Et
sit illud iudicio tactus et exp
rientia

Secūm est q ille spermatis im
pulsiones non sunt pure et
recte sed sunt quasi tremule ac
si qd earū composita foret ex
diuersis motibus. Et motus
tremoris ex pluribus est com
positus

Tertū est q ipse dicte impul
siones et attractiones non
complentur penitus nisi iuxta
numerū titillationū quas se
tit mulier in loco matricis
Dum sperma effunditur. ymo
quiescē quēdā post omnē sen
titur titillationem Deinde i
quiescere redit ei .s. motus sit
qui mediat inter duas iniectiones
quando virga erit spmā.

Quartū est q omnis iteratio
motus seu vicissitudo sda ē
debitoris virtutis priorē vel
titillationes habet pauciores
aut magis puas

Quintū est q fortasse vi
ces electionū virilis spmā
tis et titillationū plures q
tres erunt et forte q quatuor.
vnde prouenire plures ferē
poterunt

Sexto dicit q delectationes
mulierū multiplicentur ppter
multitudinē in vicibz iniectionū
et titillationū ex triplici
medio. primo ex sti propin
spermatis intra se tūc emissioe

Sed ex spermatis viri suscep
tione cum titillatione in sui
matricis ore et descensu ipsi
in ventrem matricis

Sexto p motū quo matrice
mouetur ad transglutendū
spma naturali desiderio: sic
ysophagus cibum. Non quē
dam multū gratū mulier
bus et multipotentē in actibz
venereis qui tardare sciunt
in spermatis emissionē: et in
quaqz coitu vires multiplicare.
Cui scripso vix sanabili or
ca genitalia inde accidit Et
ex hoc quibusdā virgē vlcera
cancer aut fistule accidunt.

Septimū est illoz dictū falsi
ficari qui feminas asserunt
non delectari nec delectati
onis complementū assequi
in actibz coitus nisi scdm q
in eas descendunt virilia sp
mata: Ac si in sui spermatis
matricē se emissionē non de
lectarentur nisi vir intra
ipsas emitteret sperma.

Octauū est q adhuc sermo
falsificatur dicentū q si vir
emittat sperma et matrica
ipsarū non accidunt motus
isti qm dicti sunt puta impul
siones et titillationes: et
neqz quiescant inter istos
motus vel ex istis motibus
tunc delectationē modicam
deperiūt a delectatione parua
super vuluā virilis spermatis.
quale virus accidit ante e
missionē propin spermatis
ex conficatione et amotoe

que sit in humoris quasi sa-
linalis in coitu emissione. q̄
nec sperma est nec pars ei⁹
¶ Nonū est q̄ etiam nō ver-
ficatur primo dicentū q̄
dum sperma viri sup̄ matricē
motu calefacta interius su-
ditur. extinguitur matricis
auctū caliditatem. et sedat
ip̄ius inflammationē sicut aq̄
fria sup̄ aquā calidā feruētē
effusa sedat et extinguit ip̄i⁹
feruorem. Et hoc modo fe-
minas dicebant in coitu
motu delectari. Sed hoc nō
est verum. ymo delectatū-
modis qui dicti sūt. s. dū suū
sperma intus mittunt. et
cum sperma descendit in eas.
et in hōis aliis non fit in
hīs virtus delectationis seu
delectatio virtuosa et fortis
de qua sit curandum.

Tertia causa geminorū
fetuū vel plurū duobus q̄
proleptis spermatis ex virga
viri conuenit idest simili
est ample effusio clapsore
ex dolio. puta dum clapsora
extincta a dolio riuulose li-
quorū qui intus est effluit
Et ppter velocem prolecti-
onem eius intra matricem
statim p̄m̄sentur. simul
ambo spermata de quibus
fit fetus. Postea secūtur
primam prolectionē spermatis
aliē sibi consimiles viabus
diuersis vna post aliā. Et
sic ex pluribus matricis ven-
tribus impregnatur mulier.

cum quelibet spermata viri
et mulieris p̄mixtio separata
sit et p̄ semetip̄am ab alio
diuisa

Quarta vero causa ē cau-
sa dum simul cōcurrūt vtro-
q̄q̄ spermata viri et mulie-
ris p̄mixtiones. Deinde abs-
duntur idest diuiduntur vtrūq̄
spermata vel alterū ip̄orum
antecegens aliud seu prius
emissum p̄ ventositates eis
interclusas aut titillationes
aut causas alias separantes
spermata. quappter quodli-
bet eorū distinguuntur sicut
ip̄ius singularitatē seu sin-
gulare esse post diuisionem
Et alterum ip̄orū tendit ad
sinistru latus matricis. Alterū
ad dextrū: sic q̄ generantur
ex hīs duo fetus.

Et post aspergationē huius
quarte cause nota hic pri-
cipe sex

Idmū est q̄ illud. s. abs-
sio spermatis in plura recepti
in matrice q̄q̄ contingit
post texturam p̄am dicti se-
cundina. et fit multitudo fe-
tuū in re vna. s. in eodem
ventriculo matricis et in eadē
secundina. et sunt gemelli
simul adherentes Et hoc
spermen duplex in eadē tū-
ta est ex illis fetibus q̄ nō
perueniunt ad completiū.
neq̄ consuetū vitā durabilē.
licet vbi fuerint aliqui ge-
melli dorpe habentes adhe-
rentes post p̄tū vivere per-

aliquot dies. Et quia est
ante illud puta secundum cre-
ationem diuisio spermatis re-
cepti in matrice. Et simi-
litas alii qui currunt hoc
cursu circa diuisionem recepti
spermatis ut tractus matricis
in diuersa loca vel impe-
dimentum in altero laterum
plurimum in opposito vel fluxibi-
litas effusio spermatis aut su-
perabundantia. Simile igitur
est id est verisimile quod sperma recep-
tum hoc modo diuisum sit mo-
do utilitatis ad profectum
quia fetum alter alterum
comprimat: et ipsum prohibet
complete nutrire: et formam
integre.

Secundum est quod viri sperma non
est utile ad generationem
nisi illud quod cadit in radice
scilicet in fundo matricis distinctum
vinctum. Et sperma virile
non adhuc exuberat neque im-
plet matricem: neque adhuc
puerit ad matricis interiora. Pro-
pter angustias donec sperma
femine sibi continetur ex
additamentis duobus proce-
dens que sunt duo cornua
matricis intrinseca similia
duobus dactylorum ossibus:
tunc enim virile sperma est per-
fectum.

Tertium est quod dum sic ambo
spermata persistunt iuncte
tunc ebullitio siue spumosi-
tas aut ampullositas pre-
dicta in ipsis fit. Unde ge-
nerantur membra principalia.

hanc. Et primo creatur in me-
dio spermatis vesica unde fit
cor: et vesica epatis a latere
dextro: et cerebrum sursum. Deinde
generatur pānculus primus
matrici propinquior dictus se-
cundum. Et per hunc pānculum
sperma totum integrum tunc su-
spenditur cum additamentis duobus
matricis que sunt velut cornua.
Quartum est quod sperma dicto mo-
do appensum ad nunc dicta cor-
nua reperit illic pabulum suffi-
ciens pro sua nutritione dum
id est quādiu sperma manet
ibi sub forma spermatis nul-
lum aliunde querens alimen-
tum donec pinguat aliquid
ex sanguine menstruo per
illa foramina matricis cum
quibus pānculus generatur
continuitur est dictus secundum.

Quintum est pānculus iste
secundum quod habemus asserit est
ut linimentum seu semine tunc
ta quod ex muliebri spermate
creatur dum illic effunditur.
Vbi ad ipsam sperma virile est
funditur.

Sextum est quod si non persiste-
tur illud de spermate femine
quod fit secundum cum virili sper-
mate tunc ipsa discernit
apud coniunctionem virilis sper-
matis cum reliqua parte
spermatis femine sic quod sper-
mata secundum separata
apparet a suis fetibus et ita
permanet ut extrinseca tunc.

Quinta insuper cum plurimum
fetus simul in matrice.

est quando mulieres prima
viri integrum super aliud se-
ma viri integrum super aliud
prima virile recipiunt diuer-
sis modis et delectantur ab-
sque simul id est in utraque prima
tis virilis integri receptio-
ne Quod ideo dicit quia iam
dictum est priore quod quod col-
ligitur matre super prima
quod sit in dispositione recepti-
onis in primo constructione
quam fortasse non ingreditur
extremitas actus: quomodo
ergo sperma viri quod effu-
ditur per secundum coitum in vir-
uam feminine sic constructa
matricem intrare poterit
ad alterius fetus generati-
onem. Sic quod iuvenularum
alique sunt adeo frande et
petulce super viri spermate quod
matrices earum licet fetum
habeant in altero lateri per
delectationem seipsas aperunt
ad alterius spermatis gra-
tam eis receptionem
¶ In octava parte principali
istius libri capitulo primo agit
de causis partus Secundo de mo-
dis conversionis fetus in tempore
exitus ibi Et quia Tercio
de modo sustentationis eius ante
exitum ibi Et fetus quidem
Quarto de inquantibus ad eius
conversionem ibi Et quia
adiuvant Quinto de matris
mira operatione quam separatur
fetus ab hac ibi Et quia
paratur Sexto de apparitione
virtutis informativae cum

creatore ibi Et formativa
Septimo de summa de comprehen-
sione causarum fetus ibi Com-
prehensio igitur Octavo de
modo quo se habet noviter
natus ad sompnos et ab hinc
expurgationes et ad risus
ibi Cum ergo nascitur
¶ In prima parte datur tres casus
partus et conamine exitus fe-
tus ab utero
Primum cum fetus iam magnifi-
catus non sufficit pro alimentis
eius et cimento sanguinis qui
sibi mittitur a matrice et secundum
tunc enim cognitur nutrimentum
extra querere
Secundum est cum aer a matre in-
spiratus non sibi sufficit ad e-
ventilationem cordis et membrorum
spiritualia que in completa sunt
in propriis formis
¶ Presentibus ergo duabus huius cau-
sis in mense viri movetur
ad exitum fetus si tunc virtus
in eo completa est ad partum
sufficiens et ad extra vivere
ministratis sibi sufficiens po-
litis Et cum virtus desit
ab ista virtute circa mensem
viri. supervenit ei debilitas quodammodo
propter quam non salit nec mittitur
ad partum seu exitum ipsius usque
ad mensem novum qui mulierum
est naturalis terminus ad
pariendum fetum iam maturum
Et si fetus exeat in octavo
mense naturale terminum pro-
prie anticipans exhibet debiles et
non exprimitur a virtute fetum
faciente nasci sanum et robustum.

ymio quasi symptomatice ab a
lia causa debili ledendo expri
mente. sicut ab aspectu et len
gismo vel aliqua matris in
dispositione: vel ab accidentibz
foris occurrentibz ut terrore
aut ira, casu vel percussione.

Tertia causa completa exitus
fetus sit ⁱⁿ passionem p^{er} amplex
eme humidoru. s. in se contineu
p^{er} dore et urine fetus humida
tes et p^{er} effusione haru hui
ditatu reddentiu vias per
quas fetus exiturus est hui
das lubricas et extensibiles
vna cum scissione sedine tunc.

In scda primo ait q^{uod} fetus
in suo partu naturali quicq^{ue}
et sepius sup^{er} suu caput co
uertitur et exit sic q^{uod} suu ca
put premitur ad exitu et
primo egreditur. ut ipse a
matrice facilius exeat et se
paretur.

Scd^o dicit q^{uod} ille partus in q^{uo}
fetus exit sup^{er} ambos pedes
sic q^{uod} ipse primo exeat sit a
debilitate virtutis nascentis
fetus. quia non facile taliter
conuertere potest q^{uod} caput prece
rat. Et iste partus ut pluri
mū est iustus et timorosus p^{ro}
capue quā post exitu corporis et
tibiari brachia extenduntur
in latum matricis neq^{ue} se con
uincunt corpori in exitu Et
adhuc peior est et periculosi
or ille partus in quo primo
egreditur alteru brachiorum
Et tunc debet obstetrix oio
conari hunc ritus repellere

ut ad aptiore se inclinet exitu
In tertia primo ait q^{uod} anteq^{uam}
ad exitum moueatur fetus /
ipse sustentatur supra suos
pedes Et ipse facies susten
tata est et inclinata sup^{er} eius
genua Et super ponitur ge
nibus ipius plante manuu
eius Et ipius nasus inter
ambo genua collocatus est

Et ad anteriore parte colli
gitur et flectitur utraq^{ue} genua
Et positu est collu vna cu
dorso eius versus anteriore
Et ipius facies versus dorsu
matris inclinata iacet. ut
dure spondiles matris adse
dant cor fetus a nocentibz
que sibi desore occurrere
possunt.

Scd^o dicit q^{uod} hec preparatio
fetus ante partum est conuen
ientior cetens aliis ad conuer
sionem fetus faciendam.
Sic em timorelli de verberia
coiter se aptant quā timorel
lare volunt.

Tertio dicit quosda asserunt
se q^{uod} facies muliebri prepara
tio ante exitum fetus est for
est preparationem nunc dicte contra.
Et q^{uod} preparatio modo decla
rata solum masculinis fetibus
conuenit. sed ipse dictu caret
ratione.

In quarta dicit q^{uod} ponderosi
tas p^{ro}u^{er}biu precipue capitis
fetus magnitudo multu au
xiliatur ad conuersionem for
idonea pro facili exitu nam
suo pondere caput p^{ro}destendit

et primo egreditur

In quinta primo ait q qñ a matrice sepatur fetus ex tenditur matrice vna cū collo eius et ipsa aperitur tanta apertione quāta non sufficit nec valet efficere in cōstmihi capsi vt in mola matricis car- nosa et in formā tāte magni tudinis vt fetus maturus

Sed dicit esse necessarium ppter violentiā supextensio nis vt separatio iuncturaru fiat Et sustentetur adiu torio dei glorioſi excelsi post illud iuncture / vel parturientes ne ipse deficiant in tantis dolorib⁹.

Tertio dicit ppter illud. S. dei adiutoriu et sustentati onem iuncture solute cito post cedunt ad continuitatē vel contiguitatē suam naturale

Quarto dicit q hec opatio partus mulieris est de fortio ribus operationib⁹ naturalib⁹ ad recte complendū et bene to lerandum

In sexta primo ait q infor matua virtus que dat mē brie proprias formas est ap propinata p rē continuatam s. potentiā continue dertam sibi a creatore vt sit necessan ter preparata comprehendere formationis potentiā tū fer⁹ augmento qua infatigabili sine cessatione format mē b et auget

Sed dicit q hec res data a creatore neq; a nobis cognoscit⁹ neq; comprehenditur a nro

intellectu

Tertio dicit q hec res diuina ē et de secretis dei qui rex verax ē benedictus et laudabilis et oñū factorū melior et sublimior

Inquit aristoteles xbf. aliu cā mē. Corpus vero spermatis cū quo exit spiritus qui est vir tus principii anime est separatū a corpore et est res diuina

In septima primo ait q sima ria comprehensio causaru partus naturalis fetus primo in hoc consistit q fetus iam magnifica tus pluri eget aere pro refri gero cordis et spūs p motū ahe litus q sibi sufficiat mater mi nistrare Sed in hoc q pluri alimento indiget q a matre suggero possit in vtero materno. Adde illis tertiā q manendo am plus in vtero materno / posset ita magnificari q nequiret exire sine morte matris

Sed dicit q fetus iam satis in vtero magnificat⁹ fugit a strictura clausure matricis et a penuria attrahendi ae ris pro refrigerio cordis et a paucitate nimia alimenti

Sum virtutes anime cum voluntarie motue quasi so pite in vtero expugnantur querentes maiore spaciosta tis amplitudinē et copiosiore aspirandi aeris attractionē et abundantius alimētū su mere

In octana dicit q cū i fōi nascitur non adhuc in eo sompnus comprehenditur

ner expegefactio ipius a
sompno

Secundo dicit qd cum nato infa-
ti sompnus signemur et ex-
pegefactio videt post spatium
xl. dierum ab hora ortus ei

Capitulum tertium de e-
gritudinibus matricis

Accidunt matrici o-
nes egritudines complexi-
onales et instrumenta-
les et communes Et

accidunt ei egritudines
impregnationis: sicut

ut non impregnetur

aut ut impregnetur

et abortum faciat Et

ut impregnetur: et

non faciat abortum y-
mo fiat difficilis partus

et separetur: et moriat

in ea fetus Et acci-

dunt ei egritudines me-
strue ita ut non emittat

menstrua: aut emit-

tat menstrua pauca:

aut non in hora sua: aut

mala: aut ut superflu-

ant menstrua eius.

Et sunt ei egritudi-

nes per proprietatem ip-
sa ut coicet ipsa me-
bris aliis. Et quicquid fi-
unt ab ea egritudines

membrorum aliorum per

coitatem ita ut ei coi-

cent alia membra: si-

cut fit in presocatione

matricis: nam cum mul-

tiplicantur egritudines

in matrice debilitatu-

epur: et preparatur

ad hoc ut generetur

ab eo ydiopis.

Accidunt matrici in hoc

capitulo primo agit de egritu-

udinibus impregnationis

matricis quarum similes in-

ueniuntur in omnibus me-

bris Secundo de egritudi-

bus impregnationis et partus

ibi Et accidunt ei egritudi-

nes impregnationis Ter-

tio de egritudinibus menstrui

ibi Et accidunt ei egritu-

dines menstrue Quarto

de morbis matricis propriis

et de sibi coicatis ab aliis me-

bris et de coicantibus aliis

membris egritudines ibi

Et sunt ei

In prima parte aut qd oia

morborum genera matrici co-
tingere possunt. ut octo ge-
nera male complexionis co-
posita et simplicia. Qua-
tuor genera compositiona-
lia primum in plasmate.

Secundum in numero Tertium
in quantitate Quartum in
positione Et omnia ge-
nera solutionis continui p-
ter ea que in ossibus et
cartilaginibus sunt.

In secunda dicitur quod matrici
accidunt egrotudines ipse
signationis: et hec mulieribus
solis sunt proprie. sicut
verbi gratia quod non ipse
signantur quando optant et
debent ut in matrimonio
propter impedimentum in matrici
existens. Vel ipse improprie
signatur: sed fetum abortiunt.
ut cum cotilidones inustilla-
gimbus plene sunt: et non possunt
pregnare retinere fetum.
sed abrupitur: vel ipse in-
pregnantur et non aborti-
unt: sed ipse vix pariunt
et separatur a matrice feto
cum dolore maximo: vel se-
paratur id est diuiditur mem-
bratum fetus: et extrahuntur
dura membra eius vniu-
post aliud vel moritur fe-
tus in utero matris.

In tertia dicitur quod egrotudines
menstruales interdum etiam
matricibus accidunt. ut dum
non emittunt penitus men-
strua temporibus illis quibus
mulieres sane consueverunt

menstrua emittere ut a. x. sue
etatis anno usque. l. quousque menses
semel pluribus diebus. Vel me-
strua emittunt non sufficien-
ter: primo nimis parua. Vel ho-
ra indebita ut si consueverunt
in ultima hunc quadra hec e-
mittere: et emittant ipsa circa
plenilunium. Aut ut mala emit-
tant et corrupta menstrua.

Vel ut suppurat seu superabundat
et fluxus menstruatorum.

In quarta tangit tres mo-
dos matriculorum egrotudinum.
Primus est egrotudinem pro-
prium matrici sit quod nec huius
recipit ab aliis membris nec
eis cōicat sentit ab eis.

Secundus est egrotudinem quas re-
cipit matrici ab aliis membris
ut cum apertum vesica aut lon-
gum matrici cōicat opilati-
one per coarctationem.

Tertius est egrotudinem matrici
ob quas membra dolent
et infirmantur. ut propter super-
fluum fluxum menstruatorum epa-
rebitur. et inde quousque cōtin-
git ydropis. *Capitulum in de signis calitatis matricis*

Caliditatem matricis
significant comunitas
corporis et panatas
menstruorum et signi-
ficat ipsam color men-
struorum. et proprie cum
sunt panus leneus:
et supponitur in nocte.

Demde exsistatur in vmbra . et consideratur an sit rubens an albus et significat caliditatem et coleram et sanguinem : aut sit niger et albus : et significat contrarium illius . Verū niger cum fetore putredo significat caliditatem quādam . Et q̄ est sine ipso significat frigiditatem . Et quāq; si significatur calitas ex doloribus in partibus epatis . Et vulneribus et vlceribus accidentibus in matrice . Et exsistatio labiorum mulieris . Et multitudo pilorum . Et tinctura aque secundum plurimum . Et velocitas pulsus

Qualitatem matris . In hoc capto dat se signa calitatis superflue matricis que quāq; impedit conceptionem iuxta id ypericatis amphorum . Que autem habent matricis frigidas et ardentes non concipiunt . indigentia enim nutrimenti corrumpitur semen .

Primū est cōitas totius corporis id est generaliter excessiue calor in toto corpore maxime in epate et corde et renibus quo supercalefit matris . nec contra operari potest .

Secūdo signū est mēstruorū paucitas . ppter excessiuū calorem matricis et totius corporis desiccantē et resoluētē mēstruosas humiditates . Verū calitas matricis et corporis excedens interdū fit causa propter fluxum mēstruorū generando sanguinem subtile et acutum qui quāq; aperit atq; et excessiue denariū matricis ora .

Tertiuū est color in mēstruo apparens precipue quā de nocte supponitur bulue pānus lincus recolligens mēstruū . et in loco vmbroso mane desiccat . Et tunc inspicitur huius pāni color sic infecti mēstruo . qui si rubens ardens vel acrimus fuerit significat matricis auctā calitatem vna cum dīno colere et sanguinis . Et si niger fuerit aut vltibus pallidus illius contrariū significabit . et niger dīnū colere . nīlic naturalis . albus vero flaccidus . Veniunt niger cum putredine fetore quādam significat extraneam caliditatem . nūq̄ enim sine extraneo calore putredo inuenitur immo est putredinis efficiens causa . Et niger qui sine putredo fetore est significat frigiditatem : nisi quodammodo lucidus fuerit

et fortis edens fumos et a
cui. tunc em significat vsta
miliam et fortem calore

Quartū est dolor fortis circa
partes epatis cū quodā ardore
qui matrici facile et abunde
cōicatur.

Quinū est matrici vulnera
et blēia sup uementia ppter
materias acutas calidas ad
hanc confluentes quibus
sup calefit

Sextum est pituitas siue ex
pitatio labiorū femine: siue
intelligatur de labio oris:
siue de labio vulue ppter ca
liditytis excessum pitantis
saluiales hūiditates

Septimū est multa piloz
abundantia in pectine et cir
ca vuluā ppter multos fumos
grossos et terrestres quos
forte calitas matricis ele
uat ad pectinē et vuluam

Octauū est tinctura aque
puta vrine color magis ap
propinquans ad ruffū aut
rubeum q̄ debeat vrima mu
lene sine ppter excessuū ca
lorem matricis cui renēs et
epaz in calore immo sepius
cōicant

Nonū est velocitas blitā de
bitū cursū impulsū reperta
ppter p̄p̄uā cordis calitate.
quā cor abundanter matrici
cōicatur p multas arterias
quas sibi transmittit

Oaptm. b. de signis
frigoris eius

Retentio menstruorum

2 Aut paucitas eorū

3 Aut subtilitas eorum

4 Et ipsorū albedo

5 Aut ingredo eorū vehemēs

6 Et prologatio mūdificatiōis

7 Et antecesso ciborum

frigorū et frigidorum

8 Et antecesso cont⁹ plurimi

9 Et stupor ī superioribz matris

10 Et paucitas piloz ī pectine

11 Et puitas tincture aq̄

12 Et corrupto calore ei⁹

Retentio - In hoc ca⁹ dat
signa. in male complexionis
frigide matricis

Primū est retentio fiorū hu
morū in venis quietis ab ho
rū vel ineptitudine ad Augū. *grossine*
sunt em aptiores opilare q̄ ef
fluere

Scōm est mēstruoz paucitas
ppter eandem causam

Tertū est subtilitas sbe mē
struorū quia quod est gross⁹
remanet in venis et subtile a
quosum defluit ab eis: sicut
in corpore a principio sui

Quartum est albedo seu qdā
palliditas in effluentibz men
struis ppter dñū statū ī eis

Quinū est vehemens ipsorū
ingredo dum sunt mēica. et
in hys abundat ingra mēica

Sextum est prologatio mu

Diffinitione menstruorum id est
retardatio a termino debito sc
q hec non venit de mēse i mē
sem: sed multo plus tardat ex
ineptitudine fieri humorū
et grossorū ad fluxū. Vel itelli
ge q mundificatio mēstruorū
prolongatur id est diutius
durat q deberet in mulierib;
albis flatibus suis bibulis su
per abundantib; in aquosis
frigidis et subtilibus flatib;
facile fluentibus

Septimū est precurus vniū a
bariorū grossorū fieri vel fla
tiorū vel melancolicorū dicitur
no tempore ppter que ad fr
gidum matris coalteratur
omni toto corpore

Octavū est curus excessivus
precurus: qm debilitatur vni
uersū corpus et inatū calorem.
ne diu in matrice sed in
membris principalibus; et
quāq est causa tremoris et pu
rahie

Nonū est stupor quidā vel
dominatio superiorib; matris
tis partib; alū accidens ab in
iacentib; illis flatibus qui
sensū sopiunt

Decimū est pilorū paucitas
in pectine ppter debilitatē in
nati caloris in partibus pe
ctinis qm grossus non suffi
cit eleuare fumos pro gene
ratione multorū pilorū.

Vndecimū est color remissus
vrine seu tincture paucitas
ppter fugas dñans et huius
frigidos in matrice rembz

epate et corpore

Dodecimū est corruptio co
loris naturalis vrine nā cruda
aquosa est quasi nichil habens
de citrinitate ppter fugas dñans
et opilatione in vrine vñs a
grossis flatibus

Capitulum vi. de signis
humiditatis matricis

Tenuitas menstrue
Et multitudo cursus
humiditatis

Et abortus fetus cū
magnificatur

Sed paritas signa sūt
expositio.

Et paritas cursus

Tenuitas In hoc capto
primo dat tria signa hūide
matricis

Primū est subtilitas sbe mē
strue seu tenuitas eius qua
sanguis menstruus fluxibilior
fit. et ab humiditate predmante
calore aridus et aquosus sbe te
nuis. Et media vñtutur h
nomine menstrui velut fem
mino. et ut neutro sepins hoc
nomine menstrui

Scđm est plurimus cursus
humiditatis per matricē et vul
uam ppter abundantia cru
dā aquositate. quas mul
tiplicant excedens humiditas
ebetans calorem

Tertū est abortus cū ma

significatur in matrice fene ppe
condones ibi flantibus que
pre grauedine nimia no pos
sunt retinere fetum: sed abili
pmitit

Ad dicitur duo signa pccitatis
matricis

Primu est corpus et matris
expiratio qnq tam fortis q pre
pccitate fissuras manit voca
tas ragadias

Scdm est paucitas ausus me
struorum: consuitur em maior
eoru pars a pccitatis excessu

**Capitulu vii. de sterili
tate et difficultate im
pregnationis**

Causa sterilitatis
aut est in spermate mul
ieris aut in membris
matricis aut i mebris
virge Et instrumentis
spermatis aut ppter
causam in principio
sicut tristitia et timor
et tremor et dolores ca
pitis et debilitas dige
stionis et satietas nau
seantia aut ppter erro
rem accidentē.

Causa vero que est i
spermate est sicut mah

cia complexionis diuer
sificantis virtutē gene
rationis calē aut frigide
6. facte ex frigore natu
rali aut frigore accide
longe retentionis pso.
aut humiditas aut pccitas
Et causa illius sunt
cibi non conuenientes:
et acetosa etiam ipsa n.
sunt in pima eoru que
infrigidant et exsiccant
Et qnq est causa que
est in spermate pccitas
complexionis non pro
hibens generationē: sed
facit ipsam difficilem:
aut corrumpit illud qd
adiuenit matri de ali
mento infantis. Et
qnq fit cū cōitate tota
qnq in matrice proprie
Et qnq est causa i sper
mate vt sit spermabini
diuerse impressionis
ei que est in spermate
mulieris contrariū re
ceptici: aut cōcantis

vir a m
mate

super vnu duoru ordi
nu: et non accidat mē
ea ambo filius. Et si
permutet vnusquisq;
potu suu nō est dubi
um quin sit ambobus
filius. Et quāq; diuer
sificantur duo sperma
ta ppter causam mali
cie comptoris in vnoq;
corū quod cum alio nō
equatur: ymo addit ei
corruptionē. nam cū
p mutantur iuenit
vnuquodq; amboru
quod equat ipsam cū
contrarietate: quare
temperatur. Et de ge
nere quidē spermatis
ex quo non fit gene
ratio est sperma infantis
et patientis nauseati
uam satietatē et ebri
et semis et sperma eius
qui plurimū vtitur co
itu et cuius corpus nō
est sanū. Et tēn spma

curret ex omnib; mēb;
et est ex sano sanū et
ex infirmo infirmū se
cundū q dicit ypoates.
Et iste dispositiones
omnes iuente sunt in
vtriusq; spmatibus simul
Et dixerunt quidā q
de causa corruptionis
spermatis vni est corre
ctū illis que nondum
sunt magne et hoc cur
rit cursu proprietatū
Causa autē que est
in matrice aut est ma
licia complexionis cor
rumpentis sperma cui
plurimū est sanguis co
gelans eam sicut acci
dit ex potu aque frigide
mulieribus p hoc q in
frigdat: et similiter
viris et quāq; alteratur
partes menstrue: Et
ex eis que cōstringunt
ex parte menstrue que
non effunditur per

menstrua ad fetum et
 quicquid est anni materia
 Et humiditates corru-
 pti sunt sperma iterum per
 commixtionem suam cum
 eo aut exsiccant aut
 resolvunt aut humentur
 lubricantes: quare de-
 bilitatur retentiva:
 et est plurimum: aut
 debilitantes virtutem
 attrahentem prima: quare
 non attrahit prima
 cum fortitudine: aut
 propter constrictionem me-
 atuum nutrimenti ex
 frigore aut calore aut
 siccitate Et quicquid bi-
 tat ex siccitate ita
 ut simuletur corru-
 ptis aut corrumpens
 nutrimentum infantis:
 aut prohibens ipsum
 ab applicatione propter
 adunationem oris
 matricis vehementem
 propter siccitatem aut

frigus aut consolida-
 tionem ulcerum aut car-
 nem additam vlcerosam
 et verrucosam: aut si-
 cut siccitas dominans
 ordine quare corrumpit
 meatus nutrimenti.
 Aut accidit spermati
 in coptoe fixa et humida
 quod accidit rore in ter-
 ra rosata. Et in co-
 ptoe calida et siccata quod
 accidit in terra made-
 facta sparsa aut propter
 absorptionem materiei
 que est sanguis men-
 struus dum matrix de-
 ficit in attrahendo ipsum
 et continuatione eius
 aut est propter declina-
 tionem in ea aut propter
 conversionem aut ve-
 hementiam adunationis
 oris matricis ante partum
 propter opilationem aut
 propter duriciem aut car-
 nem additam verrucosa

et non verrucosam at
consolidatōem vlcerum/
et fugis constringens
et alia ex causis opila
tione et sititate . que
non penetrat in ipsū
sperma . Aut debili
tas adunationis post
pregnationē . quare nō
retinet ipm aut mul
titudine adipis lubricitas
Et qñq; sit cū cōtate
corporis totius : et qñq;
est in matrice proprie
et tñzbo . aut in matrice
sola . et qñ multiplicat
super tribum facit con
strictionē super sperma
et educit ipm expressi
one sua : et operatio ei
est hec . aut ppter ve
hementiā extenuationis
in corpore toto aut in
la matrice . Aut nocimē
tum in matrice ex apo
stemate et vlcenibus et
emorroidibus et additōe

carnea prohibente
Et qñq; est in ore eius
res dura sicut vurga
prohibens introitum
vurgę et spermatis . At
Vlcera que consolidata
sunt . quare lemitur ma
trix : et constringuntur o
viscia venarū emitten
tū sperma . Aut asperi
tas oris matricis

Causa autem facte
in membris generati
onis aut est debilitas
vasorum spermatis aut
corruptio accidens com
plexioni eorū : sicut
cui absconduntur vene
auris posterius : Aut
cuius pforatur vesica
a lapide . quare cōtat
nocimentū membris
generationis Et qñ;
abstinditur aliquis de
nūo eius . et facit ac
cidere debilitatē ī mem
bris spermatis et in

Virtutibus eorū gene-
 ratibus spermatis et ei-
 cientibus ipm. Et sicut
 cuius absconduntur te-
 sticuli aut emplastra-
 tur cum usquam
 nigris aut bibit de
 camphora plurimū
Causa autē virge
 facta est sicut si sit bre-
 vis in creatione sua:
 Aut causa pinguedinis
 viri. quare assumit
 caro plurimū eius.
 Et de eis est amphi-
 tido oris matricis: et
 non equatur in ea
 virga aut ex ambra-
 bus simul. Aut propter
 tenuitatem eius aut
 propter abbreviationem
 corde: quare declinat
 virga ab opposito. quare
 non eicit sperma ad
 guttur oris matricis
Causa vero in prin-
 cipis iam numerata

nimis. nictum ē em
 ut sint membra digesti-
 oms et membra spūū
 fortia ita ut fiat cōcep-
 tio. **E**rror autē accidere
 est cum spermatis sit e-
 missio ante complemē-
 tum aut post cōplemētū.
 Ante complementum
 vero cū prima emittit
 est ut sint mulier et
 vir. diversa in tempore
 coitus. quare non cesset
 unus eorū antecedere
 cū emissionem spermatis
 Si igitur fuerit vir di-
 mittet eam: et nō e-
 mittet sperma. Et si
 fuerit antecessio mulieris
 emittet vir postquam emise-
 rit: et expelletur in os
 matricis propter motus
 attractionis spermatis
 quod se aperit ei aper-
 tione una post aliam
 cum attractione vehemē-
 tis sensus quod sentitur

cum ipsum emittitur
Et ipsum non fit illud
cum ipsum emittitur in
si aut propter attractionem
aque viri cum eo quod
currit ex ea ex vase sper-
matis eius intus in
matrice effusi ad in-
teriora eius apud quodam.
Aut propter attractionem eius
quod tangit ipsum: si ve-
rum est quod dicunt quod
dam alii. scilicet quod sperma
eius quousque generetur
intra ipsam, tamen ef-
funditur ad exteriora
oris matricis. Deinde
deglutit ipsum os ma-
tricis, ut sit motus
eius ad attrahendum
sperma ipsius de foris.
quare recipit ipsum cum
mouetur sperma eius
quare attrahit cum hoc
sperma viri. non enim
apparetur illud emis-
sionem spermatis viri

Error vero accidens
post complementum
est sicut motus labo-
riosus ex saltu aut ob-
uiatione que fit cum casu
Et velocitas eleuatio-
nis post emissionem
spermatis et similia
illis post conceptionem:
quare lubricat aut
sicut timor accidens
aut aliquid ex reliquis
causis abortus quas
dicemus in suo capitulo
Inquit ypercras non est
vir. frigidior omni mu-
liere. scilicet in copulatione me-
brorum suorum principa-
lium et copulatione sua
propria et copulatione su-
permatum suam: nisi
accidat ex copulatione
accidenti Et scias
quod mulier que parit
et impregnatur minus
infirma est quam sterilis
descriptum est debilius

corporis q̄ ip̄a: et lo-
cans sit anus
Sterilis vero est plu-
rū exstundmū et tar-
datur eius senectus:
et est quasi iuuenis
in plurimo sue etatis

Causa sterilitatis **I**n hoc
capto primo agit in generali
de .vi. causis sterilitatis et
difficultatis impregnationis
Sed de his causis que p̄cedunt
a spermate ibi Causa vero q̄ ē
Tertio a matrice ibi Causa
autē que est Quarto a me-
bris generationis ibi Cā autē
facte Quinto a vicia ibi
Causa autē vicia Sexto a
membris principalibz ibi Cā
vero in principis Septimo
ab errore ibi Error autem
accidens

In prima parte .vi. causas
enumerat generales sterilita-
tis et difficultatis impregnatio-
Prima est proueniens a vi-
ri spermate vel a muliebri
Sedā a matrice et a partibus
eius

Tertia dependet a dispositionibz
virge

Quarta ab instrumentis
seu membris spermaticis

Quinta a corde surgit epa-
te vel cerebro

Sexta vero pendet ab erro-
re qui fit ante completū

stermatisationis vel post completū
In sda tangit .vi. causas ste-
rilitatis vel difficultatis impre-
gnationis ex parte spermatis
Prima est malicia comploris
spermatis calide qua diuersi-
ficatur id est disturbatur ab
opere proprio virtus genera-
tina Vel mala comploris frā
spermatis ex naturali frigore
proueniens illorū membrorū
que sperma generant: vel ex
frigore artificiali longe refectis
id est durationis et iam habi-
tuato sparsio per membra illa
que sperma generant: et forte
p̄ totum corpus maxime per-
epa: et cor Vel mala spermatis
hūda comploris qua redditur a
quosum aridum iproficiam
Vel ipius mala comploris p̄ca q̄
generatione reddit difficile qz
modicu est s̄dm plurimū grossū
et filosum non satis obediens
virtutibus imitatur et ifor-
matue

Secunda autem causa que nūc
dicte cause causa est est vti a
baris incontinentibz generato-
sicut multum calidis que hūores
et sperma supcalofaciunt et for-
tasse viciunt: Vel multū frigi-
dis quibus maculantur hūores
et sperma Vel excedentibz mltū
ditate: que reddunt hūores et
sperma indigestos fludos aquo-
sos: Vel supflue p̄catis que sperma
et sanguine p̄ciant et nigros
sunt et rebelles reddunt mfor-
matue virtuti maxime acetosa
que de numero sunt ifrantiū

et despicantur

quia sperma reddit
progeniem iobedientem

Tertia est preacta hactenus ex
cedens in spermate que non
oio prohibet generationem
sed reddit difficilem. Aut qz
corruptum alimentum nutritum
matrici adueniens. Et ista
spitas quam sperma coicat
qñqz est corū vniuerso corpori.
et interdū sibi matrici ē ppa.

Virilis spermatis
est ipsiorm

Quarta est sterilitatis in
spermate inuenta est qñ ipres
sio. s. feminei spermatis dysforz
seu dysfora nec ipsi conueniēs.
Vno sperma viri receptura est
contrariū. s. matrici. quare
non fructificat. Aut sit in
pressionis coicantis sup bñ
duorū ordmū. idest ambo sp
mata lapsa sint ad idē la
tus discrasie seu contrarieta
tis. vt ambo cala vel frā m
nis. vel sicca aut hūda vel
spissa aut aquosa. Et dū se
se hñt non simul proficiant.
Et si vir se mutet ad aliam
femina sibi contrariam cum
moderamine. et mulier ad vi
rum sibi contrariū ambo ha
bebunt filios.

Quinta est vt declarans se
candem membrū dicte qñ te
cause. Et est q spermata vi
ri et mulieris qñqz a debito
eius temperamento diuersifi
cantur ppter maliciam cōplois
vtriusqz in eodē latere contra
rietatis vnde fit vt vnū non
corrigat alterū neqz ipm tēper
qum potius in eius corruptio
nem addit. Et cum vir mu

tatur ad aliam uxorem contrā
lapsus. et vxor similiter ad
alium virum se inuicē tēperat.
et equant. et sint vtrūqz pro
lifici.

Sexta est sextimenibus
pdm sex modos spermatis i
utilis ad generationē

Primū est sperma pueri q
nondum attigit aūū. xii.
huius eū sperma quē hic
vocat infantē est exile modi
cum. quia fere ipius totum
nutrimentū nutrīōm eius
seruit et augmento. membra
quoqz ipius spermatica sunt
parua debilia et imperfecta.

Secūm est sperma sepe patien
tis nauseatūā satietatē. huius
n. sperma est indigestū aquo
sum et infuctiferum.

Tertū est sperma ebrii quod
similiter est indigestū aqñū.

Quartum est sperma semo
s. decepti prope finem vite
quod neqz digestum nec sa
tis calidum est naturalia ca
lore.

Quintum est sperma eius
qui in coitu fuit et est exces
sive. non. n. tandū spermata
eius dimittit in basio quiesce
donec digestum sit. vnde fit
inutile generationi.

Sextum est sperma corporis qd
non est samū precipue i suis
membris principibus sto
maco rebus testibus. Vere
tio vase spermaticis sperma
eū defluit ab omnibus mē
bris vel cōi oīum membrorū.

alimento et a membro sano
sanū per ma defluit: et ab e
tro infirmū sicut ait pporas
Et indispotiones omnes
iste pmatie septantes ipz
ad generationē in utroqz p
mate viri et mulieris p
lent iuenu

Septima cā quā quidā aff
stauerunt velut corrupēte
perma viri et simul p
hilitē fieri generationem
est cōtū argere cū paucis
puellis ante aūū duodeci
mū. Et hoc inquit prin
ceps currit cursu proprie
tati. sic q propriū est hui
modi puellis ex pmate viri
non facere fructum sed po
tius hoc corrūpere et eicere
foras

In tertia parte dat cas
us sterilitatis ex pte matris

Prima est complexio ma
ligna matris sperma ei
corruptens. et est ut plu
ribus congeniens frigidi
tas. que mulieribus quāqz
supueit ex potu abundā
aque multum frigide per
hoc q infrigidat supabū
dantur et sperma et ma
tricem Et interdū viris
similiter accidit corruptio
pmatie et complexio vasa
ipius. Et ptes mēstrue
seu menstrui sanguinis
quāqz alterantur sic q con
gelantur ex tanto frigore.
Et hoc etiam frigus ē ex
his que stringunt poros

id est ora per que mēstrua maturē
effunduntur. menstrua. quare
sanctus menstrui prohibet
effundi pro alimento fetus
Et hoc forte frigus aliqñ ē
cum materia frā viscosa. sic q
ora venarū matris stringit
et opilantur tam forti frigore
q viscoso humore.

Secunda est hūiditates matrici
mācentes corrumpentes p
mata aut impregnationem ali
nocentia vel p commixtionem
ipsarum cum eis si putride
fuerint: vel qm exsiccant Et
consumūt ea: si fuerint arden
tes siccit et colerice vel aduste
mille. Vel quia matricē sup
flue humectant et lubricāt red
dunt: quare debilitatur retētiā
ipius. et hoc sepe accidit et
scdm plurimū ut sit cā sterili
tatis. Vel quia debilitant at
tractuā pmatie sic ut non
complete matris pma attrahat
Vel qz meatus sūt cōstricti
frigore vel riganti ardore vel
contrahenti siccitate: per quos
fetus debet sumere alimētū.

Tertia est sterilitatis victoria
tanta sup matricē q similis
existit desecationis coris. et
tunc aut corrupit nutrime
tum fetus ipm consumēdo
Vel prohibet ipm nutrimentū
fetus vel ipm iner fetū vel p
ma applicari debite matrici
ppter vehementē adunatoz
oniam eius ex desecatione vel
forti frigore vel vlcere ibidē
consolidatione que post se callosā

tracuram relinquunt. Vel ex vl
cerose aut verrucose carnis
additione que illic excreunt.
hec em̄ omnia os matricis
opturant. Aut secundine pre
dominans siccitas p̄ qua cor
rumpuntur nutrimentum
fetus et meatus eius.

Quarta est qñ sperma viri
recipitur in matrice pluri
mū siccā et hūida vel calida
et siccā. nam dum recipitur
in matrice frigida et hūida
sperma tunc accidit sibi quod
accidit rori qñ recipitur in
terea rotata non em̄ pene
trat nec adheret terre sed
hinc inde labitur. nam propū
hūidum intus exns prohibet
extraneum. Et qñ in calida
et siccā matrice recipitur. sper
ma tunc accidit ei quod acci
dit rori qñ recipitur in arida
terra madefacta sparsa non
intus sed solum sufficiens
arescit em̄ ros: et illic cōsu
tur. et sperma similiter i matri
ce cala et siccā receptum.

Quinta est abscissio mēstrui
sanguis a matrice et fetu qñ
matrice deficit in attrahendo
ipsum et incontinūdo suā
attractionē. quare materia
fetus deficit ex qua genand⁹
est et augmentand⁹ atq;
nutriend⁹.

Sexta est matricis dislocatio
quedam seu declinatio de pro
prio situ ad aliquos laterum
p̄pter quā torquetur. et orietio
deniat ipsius collum quare sperma

vir non recte effunditur neq;
totaliter in concavū matricis
Septima est conuersio ma
tricis inferius quam medici
nominant precipitationem
p̄ quā prohibetur liber intro
itus spermatis in eam.

Octava est in ore matricis
vehemens ante partū aduna
tio vel ante conceptionem p̄pter
oris eius opilationem vel
eius duriciem vel additionē
carnis verrucose vel nō ver
rucose. Vel p̄pter ulcerum
consolidationē illic relinque
tū acatricem duram. Vel
p̄pter vehemens fugus con
strictionū vel causas alias opi
lationis sicut rugans et ar
dor vel excedens caliditas sic
citas: ab hīs em̄ singulis
sperma prohibetur intrare ma
tricē libere et complete. Et
iam hec preacta sunt i ca
teris.

Nona est debilitas aduna
tionis seu clausure oris ma
tricis post impregnationem
quod tūc claudi debet adeo for
titer q̄ actumē acis viri intrare
possit et cum non sit claudit
vel adunatur matrice nō re
tinet sperma non fit ergo ge
neratio.

Decima est adipis multitudo
plurima q̄ sperma exterius
lubricare facit et non retine
tur a matrice pinguī leui
et vinctuosa. Et autem
ista adipe quāq; totis vni⁹
corpora et quāq; proprie in

zubo et mature. et aliquo
ens in matrice sola. Et dū
supra zubum ipsa multipli-
catur et supabundat / cōstri-
git matricem sup spma re-
ceptum et eduat spma sua
expressione Et hec est a-
dypis zir-bi operatio qua
conceptū prohibet

Undecima est extenuationis
vehementia seu matres exte-
nuata vel in toto corpore vel
solum in matrice: ppter quā
nec spma matrici īnscatur:
nec in ea fetus sibi sufficiens
alimentū reperit

Duodecima est matricalis
morbus. sicut apā quod ma-
trici īnacet / vel ulcera matricis
vel emorroides in ea flu-
entes / vel addite carnes in
sua concantate nam quodh-
bet istorum matrici prohibet
adherere spma vel ipsū cor-
rumpit

Tredesima est quedam dura
exarrestentia virge constitutis
in collo matricis vel in ore
ipius prohibens introitū tam
virge virilis q spmatis eius
in collū matricis et hec ^{ref} infertus
dicitur albatre de cuius cura
agit ca. xxm qm tractatus
huius fen.

Quartadecima est ulcerū
conditio iam facta in ma-
trice que reliquit in ea lenta-
tem aliquā qua spma lubri-
cat et in ea clausit ora ve-
narum emittentū spma vel
potius sanguinem. unde spm-

ma solet foueri et augeri Et
sic dupliater concipere phiter
Quintadecima est excedens
asperitas orificii matricis que
spma prohibet hlerē et cōplete
in matricem effundi

Si quarta dat. vni causas
sterilitatis procedentes a mem-
bris generationis viri et mu-
lieris

Prima est debilitas vasorum
spmatis vel in attrahendo vel
in retinendo / vel in digerendo
vel in expellendo spma prout
conuenit ad generationē

Secunda est accidens corruptio
complexionis vasis spmatis
vel ardoris excessu / vel gēda sū-
tate / vel ariditate intensa aut
supflua hūiditate

Tertia est abscissio venarū re-
tro aures / siue in viro siue
in muliere. nam generatione
in ambobus prohibet vt afferūt
multi dicentes de cerebro per di-
ctas venas in cotu multū spma-
tis descendere

Quarta est dum vesica pforat^r
in collo eius pro lapidis extra-
ctione vel dum lapis asper. ve-
sicam pforat et ulcerat sua cō-
fucatione / matricē em sibi plurimū
compatitur in suis dolorib⁹
et anxietatibus et similiter va-
sis spmatis in vris. multis
enim accidit maso de lapide q
sunt in prolifici tota vita sua

Quinta est cum absconditur
aliquid de numero vel neruo ve-
sice vel vasorū spmatis in extra-
ctione lapidis vesice conducti.

indiscrete sicut frequenter
fit p̄ temerarios et instios au-
sores Et hec absasio mebra
spermatum plurimū debilitat
et horum virtutes tam ge-
nerativas idonei sp̄matis ad
generationem / q̄ hoc eicien-
tes forma et modo debitis

Sexta est abstipio vtriusq̄
testiculorū vnde q̄michi fiūt
et ip̄rofici. licet dicat aristo-
teles taurū castratū post
castrationem statim vacce co-
habitasse et inde gēnisse / vo-
lens hunc probare q̄ testiculi
non sunt membrū principale
neq̄ necessariū ad generatōē

Septima est emplastrare vel
cathaplasmare testiculos vtriusq̄
cum usquiano nigro de cuius
foliis dragmas tres conterere
et succū cum grosso testiculo
appone sup̄ p̄mū extensū mor-
tificat em̄ testium calorem
et hos stupefacit et sp̄ma co-
gelat

Octava est caphora sepe et
multū bibere que sp̄ma di-
minuit sicut et infirigidat
suis fori f̄itate et deperatōē
solet em̄ de ip̄a dici / camphora
p̄ nares castrat odore mares.

Et si id faciat odorata / q̄nto
magis bibita vel a cōptoe vel
a tota proprietate.

In quinta dat vi. causas
difficultatis impregnationis
ex parte virge

Prima est sup̄flua vtri bre-
uitas ex prima creatione
nam minima veretris cunctitas

est causa q̄ ipsum non possit
deflorare virginem: nec pro-
funde satis effundere sp̄ma
progeneratione

Secunda est pinguedo super-
flua viri p̄pter quam caro
eius vna cum pinguedine
sibi assumit intus et attrahit
plurimū virge vel assale
topitas non sunt veretrum
profundari in vuluā. ymo
eam vix tangit

Tertia est defectus adequa-
tionis virge virilis cū collo
matricis p̄pter eius amph-
tomonem et ista de causa raro
mentrices publice concipiūt
habent em̄ vuluas nimis
~~minimas~~ dilatatas frequen-
tia coitus

Quartā est ambe simul
puta virge breuitas et oris
matricis amplitudo nimia
vel imoderata viri assilicio

Quinta est temeritas seu
fractitas virge maxime si
fuerit impellenda vulue mul-
tū late et ample. euentatū
em̄ sp̄ma ab hac in hanc
effusum exalat sp̄ritus ei⁹

Sexta est hui⁹ corde nimia
breuitas: que veretris caput
inferius inclinat et rigidū
tenet. nam dum nimis bre-
uis est vt in spadombus nō
permittit veretrum directe effu-
dere sp̄ma in os matricis

In sexta primo ait se iam
enumerasse causas impedi-
menti generationis ex pte
principiorū seu membrorū

^{p. puta}
 p^rincipaliū. p^rima p^te ca
 p^ti istius in verbis illis dⁱc
 p^rter causam in p^rincipio
 sicut tristitia et timor. et
 timor. et dolores capitis
 et debilitas digestione et
 satietas nauseatua.

Secundo dicit q^d natiū
 ad generationē q^d digestio
 me membra sint fortia sic
 epa^r stomachus et vena que
 digerunt coē alimentum
 pro toto corpore et etiam te
 stes qui digerunt sperma.
 nisi em membra hec for
 tia existerent non satis
 donec materia pararet
 ad generationē spermatis p
 lifici

Tertio dicit esse etiam nati
 um ut membra spirituum
 sint in se fortia: sicut cor
 quod est fons vite spiritus
 et cerebrū radix aliiū spūū
 epa^r vero naturalū per hos
 em spūū receptos ab istis
 membris principalibus ma
 xime habet sperma q^d sit p
 lifici

In vñ primo diuidit cā
 sterilitatis vel difficultatis
 generationis ab errore exor
 tam in errore qm fit ante
 complementū naturae coi
 tus ex hunc qui fit post hoc
 Sed exequitur de primo er
 rore ibi Ante complementū
vero Tertio de s^tis ibi Error
vero accidens Quarto tria
 notat ibi Inquit ypoth

In p^rima parte dⁱc q^d error

impediens generationē delacti
 dit ante completā spermatis e
 missionē. vel postq^d sperma iā
 complete emissū est

In s^tda p^rimo aut q^d error
 impediens generationē com
 pletā precedens spermatis e
 missionē. et accidens hora q^d
 sperma emittitur est ut vir
 et mulier. diuersificentur tē
 pore coitus in emissionē suā
 spermatis sic q^d non simul abo
 spermatisent ymo vnus prius
 et alter posterius: et alter ipō
 rum emittere non cesset sp
 ma prius alio tempore coit^u

Sed dicit q^d si vir premit
 tat in coitu sperma tūc prius
 eriget: et femina relinquet
 sine sui spermatis emissionē.
 Et sic non concipiet s^cd^m
 medicos asserentes ambo sp
 mata requiri dum fit cōceptio
 simul q^d oportere cōmisceri
 vtrūq^{ue}

Tertio dicit q^d si viram mu
 lier precedat in sui spermatis e
 missionē tūc vir non desi
 stet a coitu incepto: sed p^rseue
 rabit donec sperma emittat
 in collū matris et tūc ex
 pelletur et etiam trahetur
 attractiue motib^{us} in os in
 timsecū matris hoc sperma
 Et istud os spermatis se statū
 aperiet aptiomb^{us} pluribus
 diuersis vna post alia tūc plu
 tiendo sperma cum attracti
 one vehementis sensus de
 lectionis quod sperma sentit^{ur}
 cum tali sensu dū ipm emittit^{ur}

primo in os matricis et inde
matricem. Et non impeditur
omnino conceptio per hanc preces-
sionem sicut per priorem in qua
precedebat vir mulierem.
Quarto dicitur quod non fit dehe-
mens sensus delectationis
cum attractione dum semina e-
mittitur / nisi propter aque vi-
ri attractionem puta si in semina-
tis adiuncti cum illo muli-
ebris semine : quod tunc effu-
ditur ex vase seminatricis ma-
trici intrinsecis ad interiora
matricis apud quosdam seu se-
cundum illos qui feminas
asserunt intra suas matricem
suam semina emittere : et ibi ma-
nere. Vel propter attractionem
huius muliebri seminis quod
tangit ab extra os matricis :
si verum sit illud quod asserunt
aliqui scilicet quod quous semina femi-
neum generetur intra matricem
ipsius / effunditur tamen
in actu coitus ad os ma-
trici eius exteriora. Deinde
statim post hoc os matricis
atrahit et trahit ipsum. Et
hoc fit taliter ut sit motus ex
puta os matricis ad sibi at-
trahendum semina femine de
foris : quare dum movetur mu-
liebris semina / matricem ipsam re-
cipit : et intra se trahit si-
mul ambo semina . non enim
est proprium soli viri seminati
quod exit a virga sic trahi a
matrice vel ab ore ipsius ymo
etiam convenit feminis semina
secundum predictos.

In tertia tangit errores . v.
generatione impediens post
complementum motionis coitus.
Primus est femine que
semina suscepit et ipsum re-
tinuit motus laboriosus per
saltus cursus alta chorisatio
cassus super ventrem aut fortius
percussio quo semina retentum
forme excutitur.
Secundus est cum se statim post
coitum mulier eleuat tunc na-
scale labitur ab ea sperma
quod recipit.
Tertius est alii consimiles
errores semina excutientes
sicut sterminatio tussis cla-
mor altus.
Quartus est subitus timor
aut terror ab incendio domus
vel a latronibus vel ab huiusmodi sibi-
bus.
Quintus est aliquid ex can-
se alius atque dicendis
causis dum tractatus sed huius
fere quod intitulatur de
abortu et incipit cause abor-
tus aut sunt primitivae et c.
An quarta prenotat ypo-
cratem dixisse quod nunquam fir-
gidior omnino et proutus est
vir muliere praecipue in tri-
bus : primo in complexione
membrorum suorum tunc prin-
cipalium scilicet cerebri cordis et
epatis.
Secundo in propria muliebris
complexione quam natura statuit
esse frigidior. Tertio in
spermatis feminei sicut com-
plexione quod minus calidum est
et aquosius et minus digestum.

Nisi continuū nūc dictis acci-
dit ex accidentali quasi habi-
tuali facta complexionē pu-
ta si mulier calidis et siccis
et eucharistie cibis et vino
vinoſi diu nutrita fuerit cū
moderamine. Vnde vero frigus et
hūiditas nutritis crapulorū fu-
erit sine exercitio bibens e-
gregie. Intra illud habi ca-
ca. xxii. sermone primū par-
ticule primæ de regali disposi-
tione mutatur quorū natura
complexio ex maris et femine
natura. quoniam masculus in
omnibus alibus calidior est
complexio femineo. femina
autem frigidior et hūidior
masculo. quod ibi declarat
quod plurime signis
Secundo notat hic quod mulie-
res impregnari solite et
conuenienti tempore parere
minus infirmantur quod fe-
mine steriles. quia se for-
titer et abrimde expurgat
a malis hūoribus per dies plu-
rimos quibus ipse iacent
in puerperio. Verumptamen ipse
sunt debiliores in corpore et
membris quod femine steriles.
nam in primis mēſibz vexa-
tur vomitibus et corruptis ap-
petitibus: et magnificato fetu
suo pondere non parū gra-
uantur: et in hora partus
maximis doloribus vix tole-
rabilibus oppressæ affliguntur.
Tercio notat hic quod mulie-
res steriles plures habet e-
ſtitudines quod mulier fecunda

nam non sic purgatur a ma-
lis hūoribus in puerperio ut
femina fertilis. Item retardat
in ea senectus et tardius appa-
rent signa senectutis sicut
rugositas in facie et dentium
et pendulositas et aucta mol-
licies mamillarum eius: quia
non est facta doloribus et
nec grauiata longis multū
tediosis portationibus. Et
ideo apparet veluti iuuenis per
plurimū sue totius etatis.

Capitulum vñ. de signis ei⁹

In signis sterilitatis ex
quocūque duorum spirituum
sit dicuntur res quarū
saluatio non verificatur:
neque in eis aliquid indi-
catur. sicut est illud quod
dixerunt quod oportet ut
experiantur duo spīra-
ta. et proiciantur super
aquam: et quocūque illos
natat in aqua tunc ex
parte illius est defectus
Et dixerunt fundatur
due vrine super lactucam
et ex illo est defectus cui⁹
vrina exstiterit eā
Et de hoc dixerunt ut

Simulantur. Vn. grana
tritici et vn. grana or
dei et septem fabe. et
ponantur in vase testeo.
et nūgat sup ea vnus
amborū. et dimittant^r
septē diebus: tūc si gra
na nascentur. non est
sterilitas ex parte eius.
Et dixerunt quod est
longinquus hoc iterū.
Et melius est illud qd
dixerunt in experientia
mulieris. s. q. oz vt sup
fumigetur matre muli
erie in tinctorio cum
suffumigatione aromati
ca. tunc si penetrat odor
vsq. ad os et nares eius.
causa non est ex ea. Et
si non penetrat. tunc
illic sunt opilatio et hū
res mali prohibentes per
ambulare odore suffūga
tionis et aromatatis.
Et dixerunt supponat^r
alliū et consideret an

inueniat odorem et sap
orem ipius desuper. Et
phurima significatio hui⁹
est ad sciendū an sit in
ea opilatio: an non. **Q**
si est in ea opilatio tūc
est signū sterilitatis. Et
si non est in ea sterili
tas. tunc non est lon
ginquū quā sterilita
tis sint cause alie: et
ad impregnationē pro
hibentia alia. Et omīe
mulier que non nū
discentur. et remanet
os matris eius hūidū.
est lubricans. **S**igna
autem p̄matis ex va
sis suis in comptoe sua
sunt. quoniam cognos
cantur sicut sancti cati
tas et f̄ritas eius ex
ip̄o. Et sensibilitate
mulieris cum suo tactu.
Et ex p̄pitudine et
subtilitate eius. Et ex
dispositione pilorum

pectinis Et ex colore
 eius / Et odore ipsius /
 Et ex velocitate pulsus
 et tarditate ipsius / Et
 ex tinctura urine / et
 paruitate tincture ipsius
 Et ex communitate
 corporis . Humiditas vero
 et siccitas cognoscuntur
 ex paruitate cum grossitie
 et multitudine cum sub
 tilitate . Et prima quod
 sanum est album . viscosum
 splendidum super quod ca
 dunt muste : et come
 dunt de eo : et odor eius
 est odor florum palme et
 sambaci **S**igna vero
 menstrue / et membrorum
 eius cum complote sua
 sunt quoniam signifi
 catur sicut sanus aut
 ex caliditate et siccitate
 ex tactu / Et ex colore
 menstrue . scilicet si est ad
 citrinitatem dectus aut
 nigredinem aut turbidi

tatem / Et ex disposi
 tionibus pilorum pectinis
 Et significantur humitas
 et siccitas ex multitudine
 cum subtilitate / et punita
 tate cum grossitie / et ex
 essentia oculorum aposto
 mosum tenebrosos . o
 culus enim significat sup
 matricem apud ypsocritam
 et ex paruitate cum grossitie
 Et quaecumque mulier mu
 dificatur et non exstat
 os matricis ymo in hu
 dum non impregnatur
Pinguedo autem et ex
 tenuatio / et adeps et
 breuitas virge / et tortui
 tas eius / et breuitas
 corde / et conuersio matri
 cis et dispositio duarum
 emissionum spermatis sunt
 res que cognoscuntur
 experimento **E**t vulua
 cum virgo multe adipis
 est stricti introitus / lon
 gius breuium cornuum

eminētū ventrū/ et
mouetur apud omne
motū/ et leditur quoh
bet odore **E**t signifi
cat cursum matricis
quā sentitur ultra vuluā
Et si non fuerit op
matricis oppositū est de
clue **E**t illa cuius est
matricis habens declunta
tem et conuersionē/ se
ntit dolorem apud coitū.

quic.

In signis **I**n hoc ca^o super
signis sterilitatis primo refert
quedā superstitiosa **S**ed duo
experimenta cū notabilibus
ibi **E**t melius est illud

Tertio signa sumpta a sper
mate ibi **S**igna autem sperma
tis. **Q**uarto a menstrua ibi
Signa vero menstrue **Q**uinto
agit de illis signis sterilitatis
que notantur experimento
ibi **P**rimo **S**exto de
signis sumptis a vulua cū
zubo multe adipis ibi **E**t
vulua cū zubo **S**eptimo de si
gnis ex cursu matricis et
non oppositione oris eius et
declinitate et conuersione ma
tricis ibi **E**t significat

In prima parte refert tria
experimenta et imut quartū
que quidā dixerunt ad scien
dum si sterilitas a viro est

aut a muliere/ vel a cuius se
mate sterilitas auerit **E**t
h^o omnia princeps hic repro
bat dicens q^d horū saluatio
non verificatur id est nō sal
uatur horū sententia veluti
p^{er}sistens in veritate: neq^{ue}
in eis aliquid indicatur id est
nullū verū experimentale iudi
cū in eorū dictis stabilitu
Omnū eorū dictū est/ expe
riantur viri et femine sperma
ta: et prouocantur sup mū
das aquas in diuersis vasis
Et ex parte illius est mpe
dimentū generationis cuius
sperma natat in aque super
ficie

Sedū est q^d viri vna effim
datur super lactucam: et con
similiter vna femine sup
lactucam olia ab ipa. **E**t
ex parte illius erit mpe
dimentū p^{er} cuius vna lactuca
arescat

Tertū est q^d viri testeo vna
gramma vna tritica et totidem
de ordei cū vna fabis sint
imponantur sup que mingat
vir: et tot grama et fabe
simul imponantur vna al
ter testeo sup quas mulier
similiter mingat et p^{er} vna
dies dimittantur grama h^o
cum suis fabis in predictis
vasis vna cū vna et ex pte
illius non est sterilitas: cui
grana germinant in forma
nascentie

Quartum quod dixerunt
dicti nugatores est tribus

predictis elongatū amplius
a ratione et veritate: et ideo
non dignū recitatōe

In p̄da primo duo refert
experimenta que meliora
esse predictis assent i mul-
lieribz

Primū ē q̄ inferius et a
romatis matris sūntetū
cum trajectorio cautela ob-
seruata q̄ ad nases eius ab-
extra non veniat odor aroma-
tum. Et si ad nases et os
eius odor ipsorum ab intra
penetret. signū est q̄ ab ea
non venit sterilitas. Et si nō
penetret horz odor ad nases
et ad os ipsius p̄ interiora/
tunc significatur opilata
matris et multis repleta
malis humoribz phlegmā
sursū ascendere odore suffūga-
tione et aromatizationis: et
sterilitatē procedere ab eis
Inquit p̄pocis amphorū
Mulier si non accepit
id est concepit. Velis autem
scire si accepit. cōtegens eā
vestimentis suffūgatione
eam dorsū aromatibz: et si
quidem transire videatur. dōz
p̄ corpus ad os et nases co-
gnosce eam qm̄ ea nō p̄t
se non generat. Et galie-
nus in cōmento concludit
Est ergo causa vni sterilitas
suple Et aromatica sūga-
tione hinc cōuenientia sūt
galla mustata lignū aloes
pana iuniperi cassialignea
folia lauri cinamomū ambra

galla storax calamita

Secūm experimentū est matris
ei supponere et viliue impone
allū antiquū parū cōssatū.
Et si eius saporem in lingua
sentiat et in naso odorā ab in-
terioribz tunc significatur q̄
ex parte femine non est impedimē-
tum generationis
Consequenter princeps hic
notat quatuor

Primū est q̄ signū ~~signū~~ fe-
cunditatis aut sterilitatis ab
istis duobus tractum experi-
mentis sūnt ad sciendū si
matris fuerit opilata vel nō.
et inde si fuerit apta vel iha-
bilis ad concipiendū

Secūm est q̄ si sit opilata ma-
tris quod defectus transiens
odoris aromatū et allū indi-
cat. signū est sterilitatis idē
precedentis

Tertū est si non est in ea. s.
matrice sterilitas ab opilatione/
tunc non elongatur a ratioe
et veritate quā ab hac sint
alie cause sterilitatis et alia
p̄ que prohibetur impregnatō
de matricis ardor vel eius ar-
ditas

Quartū est q̄ mulier omnis
que non apte per menstrua
purgetur vno quoqz mense/
manet q̄ matricis os eius
hūidū est lubricans p̄ma neqz
ipm̄ retinet prelubricitate

In tertia primo dū signa
sterilitatis assumpta a calore
vel fūgore sp̄matis dōz ab
ip̄is hūiditate aut siccitate

ibi humiditas vero Tertio desin-
bit sperma sanū ibi Et prima
quidem

In prima particula dat ut
signa spermatis supflue cali-
di vel frigidi generationi inha-
bili supra ex vase suis

Primum signū putur ex ipso
met spermate vel ex vase
eius quod sentitur actu ca-
lidū vel frīgū cum supfluita-
te dum p vngam effluit

Secundū putur a sensibilitate
receptivis femine: que cū
suo tactu sperma vni sentit ca-
lidū aut frigidū dum in hanc
effunditur

Tertium putur a spissitudine
supflua spermatis vel excessiva
eius subtilitate: quia sperma
ineptatur ut sit prolificum

Quartū vero putur ex di-
spotione pilorū pectinis: qui
si multi fuerint spissi grossi
et duri excessum significat
caloris spermatis et vasorum
ipius et si nulli aut pauci
et rari et exiles contrarium
dicant

Quintū putur ex colore sper-
matis quoniam si declinet magis
ad citrinū q̄ ad album colorem
calorem significat si plus ad
pallidū significat frigus

Sextum ab odore spermatis
putur quoniam si valde acutus vel
fendus fuerit calorem indicat
si careat odore frigus signifi-
cat

Septimū a motu pulsus ac-
cipitur quoniam si velociter fuerit calo-

rem significat si naturaliter
dus significat frigus

Octavū putur a calore vni-
qui si intensus fuerit in ru-
bre spermatis calorem significat
si remissus pallidus frigus
eius indicat

Nonū ex civitate corporis pu-
tur nam si completo totius cor-
poris calida fuerit sperma erit
calidū si frīgū frigidū nisi per
contraria sue complexionis
corpus incessanter regi con-
sueverit

In p̄da inuit q̄ excedens sper-
matis humiditas noscitur ex
multitudine ipsius et subtilitate
sue s̄be sic q̄ et multū et sub-
tile est Siccitas vero ori-
minima cognoscitur ex pauci-
tate eius vna cū grossitie
sue s̄be

In tertia dicit q̄ sperma vni-
le naturale sanū est albi co-
loris cum splendore quodam
s̄be viscosū sup quod lentiter
dum foras emittitur muste
dilabuntur: et ex eo comedūt
et ipsius odor florū palme odor
vel florū sambaci dicti aliter
leuzamini s̄be existit

In quarta primo agit de
signis sterilitatis sumptis
a calore vel frigore mēstrue
Sed ab ipsius humiditate aut
siccitate ibi Et significat

Tertio ab humiditate oris ma-
trinis post purgationē ibi

Et quocumq̄

In prima parte dat tria sig-
caloris aut frigoris supflui

menstrue

Primū est a tactu sicut
puta dum mulier in ar-
su menstrue supflū sentit
frigus aut calorem

Secūm sūtur a calore me-
strue qm si cōtinuus sit si
gnificat calorem. si ad albu
declinet vel pallidum / frigus.
si ad nigrū turbidū / similit
frigus ex abundantia na-
turale mē. si ad nigrū
lucidum calorem significat
ex adnitione

In scdā dat tria signa sup-
flue. hūditatis vel siccita-
tis menstrue

Primū est multitudo mē-
strue fluentis cū subtilitate
sbe ipi⁹ quia significatur su-
perabundans menstrue hū-
ditas

Secūm est paucitas seu di-
minutio menstrue vna cū
grossitie sbe ipi⁹ significas
menstrue siccitatem nimā

Tertū est essentia sine exi-
stentia apostemoporū odorif.
ita q oculi tūdi videntur
precipue partes que sub o-
culis sunt et palpebra mfe-
rior tūde et lunde cōter
apparent in longis supflu-
is fluxibz menstrue et m-
dicant excessū hūditatū
eius non naturahū. et a
vaporibz malis habent ortū
qm de loco matricis adocu-
los ascendunt vnde fit vt
oculis pproprate teste super-
egritudines matricis pssiet

Secūm reitrat sūmū significa-
tū siccitatis menstrue dices
Et ex paucitate cum grossitie
significatur suple siccitas mē-
strue

In tertia dicit q quacūq muli-
er satis mūdificatur ex mēstru-
is eius et post purgationē os
matricis eius non desiccatur /
sed remanet hūidū / nō impre-
gnatur. quia pma viri lubri-
cat ab ea ppter hūditatem

In quinta dicit q mulieris
supflua pinguedo / vel imma-
nities / et adeps excrescens /
et veretū breuitas / vel tortuo-
sitas / et imma breuitas cor-
de capitis virge / et dūerso
matricis a recto situ eius / Et
dispositio duarū emissiorū
pmatū viri et mulieris non
conuenienter nec simul fa-
ctarū / sensu cognoscuntur et
experimento quare non est
opus hic scribere signa quibus
cognoscantur. licet sint ex eis
que generationē impediunt
fieri

In sexta dat signa. v. bulue
vel matricis quā tegit et artar-
zibus multe adipis

Primū est introitus bulue
structura p coartationē quā
sup hūc facit zubi adeps phi-
zima

Secūm est longitudo matricis
et bulue pā longitudo
harū. nam qntū minuitur
latitudo ipaz p coartationem
tantum augmentatur sua
longitudo sicut clavis apparet

in sacris et bursis

¶ Tertium est quod ipsa est breuius
communis quia multis adest hoc
cum vias opprimens non permit-
tit ipsa satis prolongari

¶ Quartum est quod ipsa est emi-
nentius ventrum vel talis ap-
paret: quia subleuat hoc super
postus adest

¶ Quintum est quod mouetur a lo-
co eius matris apud omnem
motum fortem impetuosum
quasi dislocata quia pingue-
re eius et adest curastane
reducunt eam labilem

¶ Sextum est quod leditur quolibet
odore sine sit fetidus sine a-
romaticis propter facilitatem sue
labilitatis a proprio loco non
bonos odores amat et hos se-
quitur et fetidos refugit. Si
ignis naribus offerantur
boni odores matris suffoca-
bitur superius ascendens si
vero fetidi precipitabitur ver-
sus inferiora

¶ In septima primo aut quod ma-
trix eius significatur: quoniam sentitur ultra vul-
uam fluere versus exteriora de-
currentis humiditas vel ibi ad-
herere

¶ Secundo dicitur quod si os matris
secundum matris sentitur non
recte oppositum officio vulue
tunc dechnie est hoc os dech-
natione prohibente conceptum

¶ Tertio dicitur quod illa mulier cui
matris patitur dechnationem
seu dechnitatem de loco proprio
versus eius latera vel conuer-

sione versus inferiora dolore
patitur in actu coitus quia
vulva dum non sibi iuueniens
rectum introitus laxat et
opprimat collum et os matris

**Capitulum .ix. de regimine
et curatione eius**

¶ Regimen huius ca-
pi diuiditur in duos
modos Quorum unus
est ad impregnationem

**¶ 2 Sterilis autem et
non generans et
subtilia
tionem in ea: Et
sodus est ad curationes
causarum prohibentium
impregnationem**

**¶ 2 Sterilis autem et bu-
non generans ex cre-
atione et inconueni-
ens pro socio in coitus
indigens promutari et
breuitas instrumenti
medicamen non habet.**

**Et similiter eius cui
officia menstrue opi-
lata sunt ex vlceribus
que consolidata sunt**

quare leuiscata est .

Et eius que p nate e
pmitare curatio non
pendet ex medicina Re
liqua vero ab hñis regi
men habent

T3

Primo vero modi di
stinctio est q oportet
vt eligatur conueme
tior horarū coitus. et
iam diximus eam

Et de eis eligatur co
nvenientior vt sit in
fine mensue: et in
hora simili hore in q
oportet vt in ea coit⁹
fiat ppter illud quod
diximus Et q vt pro
longetur dimissio co
tus tanta prolongati
one ne pueniat vt cor
rūpat ei anno p̄mata
frigus. Si vero acci
dat illud vtatur coitu
sdm modum qui est
ad non impregnādū.
deinde dimittant ipm

tandiu q sciatur q
p̄ma bonū iam aggre
gatiū sit: Et si cōdere
tur de eis vt sit illud i
prima hora mūdificati
onis eius. Et similiter
in omni p̄mutatione a
lia vice. **A**mplius prolo
gent ludū: et proprie
cum mulieribus quarū
comptoes non sūt male.

Tangat ergo vū. eius
mamillas cum firmita
te: et tangat pectmē
eius: et obuiet ei non
p̄uiscendo se ei p̄mixtōe
vera. Cumq; deside
rat et affectat p̄mixte
atur ei / fructando de ea
quod est inter amū ei⁹
desip et vultū ille. n.
locus est delectationis
eius. Consideret ergo
in ea horam in qua for
tis sit in ipā adherētia.
et incipiūt oculi eius
mutari in rube dinem /

et eius anhelitus eleuari
et verba eius balbutire.
et ^{hic} mittat illic sperma op
positū ori matricis. Dila
tando locum eius illic pa
rūper. s. tanta quanti
tate ne consequatur ip
sum impressio aeris exte
rioris oīo. ipse em̄ i di
spositiōe corripit ipsū.
et non est conueniens
ad generationē. **E**t si
as q qm̄ mittitur. pma
in hora sua parū pmo
est in preparatione sua
inseparabile oppositi. for
tasse tunc perditur. se
ma ymo or̄ vt recipiat
os matricis cum electōe
quadam. et nō stringat
in virga exitū. ymo ad
hereat ei hora cum iam
pūscetur post illud p
nxtione que est behe
mentis pscutatoris.
donec videat q nodi os
matricis et anhelitus

eius iā quiescūt ex toto
et post illud parū ipsa
iacente eleuatio corio
et demerso dorso. **D**emē
purget ab ea. **E**t dūtat
ipsā sic horula vna con
strictis pedibus. et rete
to anhelitu. **E**t si dor
mierit post illud. erit
melius ad conceptionē
Et si fiat odoramentū
sup eam quod narius
atrahatur. cū suffūga
tiombz conuenientibus
hunc rei ē illud conuen
iens. **E**t suppositoria et
proprie de gūnis que
non sunt vehementis
caliditatis sicut bdellū.
et que similia sunt illi
supposita ante illud. **E**t
de illis que sunt mira
bilis est vt sit mulier
suffūgata sub matrice
cum aromaticis calidis.
et non odoret ea desup
demde sumat cānam

longam: et ponat vinum
duas extremitatū in aqua
calda. et aliam in ore ma-
tricis quantitate qua p-
ueniat calitas eius ad
matricē aduentu tole-
rabili scdm illam pre-
parationē aut sedeat
vsq; ad horā qua potest
super eam. deinde coeat

E Modus vero alius ē
qm si causa est ppter
calorem humorū calidiorū
euacua eos Et equa co-
plexionem cū abis et
potib; notis Et adm-
stra super matricē ce-
rotaria equales calita-
tis ex succis et mustil-
laginibus et oleis suis

2. **E**t si fuerit causa hū-
ditatis et frigiditatis
curetur cum eis que
dicemus post. Et est
illa que sit scdm pluri-
mum 3 **E**t si causa fu-
erit causa ipa remotio

oris matricis, curet^r cura
remotionis cū lentosis
predictis in capto suo
Et fleuothomia sophe-
ne ex parte qua os p^ro-
q dictū est **E**t si fuit
causa multitudo adipis
adm²istretur exercitiū
Et subleuatio cū Et
dimittat balneationem
hūdam nisi cū aquis
termarū Et vtatur e-
uacuatione cū flora.
Et chsterib; calidis.
Et exsiccatione cale-
facientib; sicut est ti-
riaca et theodoricon
Et q; vt dimittat vi-
nū subtile albū. et
vtatur forti rubeo pu-
ro pauco Et ex vinci-
omb; bonis ad eas est
mel albū et oleū de li-
ho **E**t si causa fuerit
ventositas prohibens a-
bomitate firmatione p-
matis curetur cū eis

q̄ sunt sicut diacuminū
Et bibat amyū et se-
men apni Et precipue
semen rube in aqua ra-
dicū Et pessaria facta
ex eis Et ex resoluē-
tibus ventositatē sūt
sicut castoreū et seme-
rute et semen agnecasti
Quod si causa fuit behe-
mentia scitatis admi-
strentur sup̄ eā chiste-
ria humectantia et sup-
positoria de adipibus
lembus Et detur in
potu lac et proprielac
caprimū Et alsideteget
humectantia Et suppo-
nantur adipes leuētes
Et si fuerit causa stric-
tura oris matricis/oz
ut admistretur i ea se-
per ~~radice~~ oz ut admi-
stretur i ea semp radi-
ce statino et ingrossetur
glandatim Et iungat
cum vngtis leuificatis

Et multum vtatur bal-
neo Et confert ei co-
mestio caulū Et ad-
mstrentur apni et ci-
mini et amyū et alia
Et plurimū quidem
causarū profluentū
impregnationē recep-
tibilē curationis est fir-
gus et hūditas Et
plurimū medicinarū
facientū impregnare
est ex parte quasi suc-
currendi ei Et non
est excusatio euacuati-
onū hūditatis cū pe-
ris et suppositoris et
chisteris Et ex eis q̄
bibuntur sunt cōfecti-
ones calide sicut me-
tradatum et turacū
et theodonicon et me-
dicamen alkekengi Et
de eis que bibuntur ha-
bentes proprietatem ē
ut in potu detur mulieri
urina elephantis est

enim mirabilis. i. impre-
gnatione. et fiat illud
cum proximus est coit⁹
et cum coit Et iterū
bibat serraturam eloris:
qm̄ est presentis iunamē-
ti Et semen pseleos
est bonū expertū et de
eo quidem datur i potu
pecudibus feminis ut
multiplicetur generatio

3 Et de pessariis est illud
quod fit ex oleo balsami
et oleo de ben et oleo de
lihio Et pessaria de napta
mizra Et iterū adipe an-
seris in lana Et ex vi-
gulis aromaticis et misto
et spica et cypreis et aneto
et origano et nemura et
ysopo et bdello et testicu-
lis vulpis Et darsesahan
est mirabile. Et nuces
cypressi et bacce lauri et
galhana et amomū et foli-
um et cordumem Et ex
omni calefactus stipticus

8 proprie Et suppositio co-
agulorū et proprie coa-
gulū leporis cum oleo post
mūdificationē adiunat
ad impregnādū aut cū
oleo violato Et stiter-
suppositio sterconis Et
suppositio¹⁰ fellic gazel ma-
sali sdm qd dicitur: et
proprie si ponatur cū eo
aliquid de testiculis vulpis
Et similiter suppositio
fimi eius Et suppositio¹²
fellic adibi et leporis et
leonis pondere tertie. 3. i.
Colliū bonū spica et
crocus et mastix et mi-
ra et galhana et castoreū
cum oleo nardino Et
iterū¹³ sumatur melle
mirre. 3. m. et puros
et fimi adib amboz ana-
3. ii. preparatur ex eis
pessariū simile islandi et
supponatur: et iteretur
in omibz tribz diebus
Et iterū¹⁴ mel colatū

et serapimū et bdellū et
oleum de lino **P**essariū
bonū croci amomi spice
meliloti amborū añ. 3.
m. et s. folii et cordume
m amborum ana. 3. 7.
adipis anseris et vitelli
ouorū amborū añ. 3. n.
olei nardm. 3. s. suppo
natur. post balneationē
in lana celesti tribus di
ebus ~~da~~ renouando oī
die **E**t iterū sumāt^r
alliu sicutū et hūidum.
et effundatur sup ipā
qntū ipā sunt de oleo
rosato aut pssimino.
et decoquantur donec
in decoctione dissoluāt^r.
et recedat aquositas
ex eis et supponatur cū
lana. est em mirabile
bonū **E**t qñqz indi
getur ante vsum pes
sariorū chsteribus cū
ve aliqua in qua sit
virtus pulpe cologintide:

quare educant hūidita
tes aut supponāt in bul
lia sua quod est sicut
gūma arboris mastice.
et educet ex ea hūidita
tes. **E**t ex suffūgati
onibus sunt trocisci
facti ex mirra et storax
ce et baccis lauri. et
fiat ex eis suffūgatio
omī die **E**t iterū ~~mir~~
cipresse et arsenicum
ruberū conficiantur cū
storace liquida. et fiat
suffūgatio cum eis in
traiectorio post mūdifi
cationē tribus diebus
continuis **E**t similiter
mirra et storax liquida
et galbanū et bacce lau
ri **E**t myella iterum
et bdellum et psopus
Regimē huius **I**n hoc ca?
predominat regimē et curā sten
litis in duos modos. **S**ed de
clarat stentitates manabiles
ibi **S**tenhis autē **T**ertio pri
mū modū cure ibi **P**rimū
vero modi **E**t quarto scdm modū

ibi Modus vero alius/Quo
to cura in p[ro]p[ri]o dat illius
sterilitatis que frequenter
accidit ibi Et plurimum q[uo]d

In prima parte ait q[uo]d re
gimen capli huius de au
ferenda sterilitate e[st] duoru
modoru Primus est de ope
ribz que iuuant et prepa
rant ad impregnationem
et de subtiliatione et cau
telis circa hanc Sed con
sistit in ablatione causaz
sterilitatis p[er] medicamina
ad hanc appropriata

In s[e]c[un]da primo tangit qui
q[uo]d modos sterilitatu que
nuq[uam] curantur adiutorio
medicane

Primus est du[m] mulier ste
rilis curata est et inhabilis
concepere ab idiu[n]duali pro
prietate sicut aliquibus a
natura inest odium casti alius
odiu[m] vini vel acet[is] et aliis
fructu

Secundus est dum vir ex az
atione factus est non gene
rans ab idiu[n]duali propie
tate vel q[uo]m eunuchus
a natura procreatus est

Tertius est dum vir et
mulier simul sunt iconei
entes ad generatione[m] ex
suis propriis complotibus
ut si ambo supfluant i[n] calu
tate vel p[ro]p[ri]etate vel h[um]idita
te vel p[ro]p[ri]etate sic .n. no[n]
corrigit sed potius auget
alter alterius lapsum

Quartus est dum vir

virga est cuncta nimis .q[uo]pter
non potest in collu[m] matris
tam profunde ip[s]ius emittere
s[em]ina q[uo]d concipiatur

Quintus est dum matre
h[ab]et on[er]ia menstrue op[er]ata
post consolidatione[m] vlc[er]um
ip[s]ius .vnde sufficetenus leme
effecta est non retinens s[em]ina

Secundo dicit q[uo]d illius cura no[n]
pendet ex mediana seu me
dia op[er]e qui p[ar]is indiget
p[er]mutatione ut vir .nimis
calidus mulier i[n]u[er]s[us] sup
flue calide p[er]mutari indiget
cu[m] femina frigida non est aut[em]
media propriu[m] officiu[m] facere
duortu[m] sed officialis i[n] vice
episcopi

Tertio dicit q[uo]d reliqua ip[s]e
gnationis impedimenta p[er]
quinq[ue] nuc[un]c dicta regime[n] cure
habent et curabilia sunt modis
qui dicentur in isto capto

In tertia p[ar]te primo agit de ho
ris electionibz pro fertili coitu
Sed de modis a viro obseruan
dis circa muliere[m] ante horam
coitus et in coitu ibi Amplius
prolongent Tertio de modo
receptionis virilis s[em]inis
infuctuos[us] et fructuos[us] ibi
Et scias q[uo]d

Quarto de ob
servandis post coitu[m] a viro et
muliere ibi demde surgat
Quinto de preparatoris ante
coitu[m] ad conceptione[m] vtilibus
ibi Et suppositoria

In prima particula prime ait
q[uo]d distinctio seu declaratio primi
modi ad impregnationem

promouenda est primo eligere
horam coeundi convenienti
orem. et hec prius dicta est
terti. xx. tractatu primo ca.
xi. quod intitulatur de horis
coitus. Et incipit Oportet ne
coitus fiat super repletionem

Sed hic declarans horam
magis aptam pro coitu fertili
ari quod est in fine menstrue.
videlicet postquam mulier habuit
coacta menstrua sibi natu
ralia que iam cessauerunt.
Et adhuc hora illa qua co
itus fieri debet pro conserva
tione similitudinis. quam horam
premerunt ca. nunc allega
to parapho illo Oportet ut fiat
cum abius descendit a stoma
co: et completur digestio
prima et secunda et mediatu.

Digestio in digestione tertia
Et hoc precipit dimittere
coitum tanto tempore quantum
generetur sperma sufficiens
ad generationem. sed non tanto
tempore neque tamen quod utrumque
primari frigus superueniat
quasi venenosum ipsa ambo
corruptens ut sit in matricis
suffocatione de corrupto spermate

Quarto dicit quod si corruptio
spermatis ex dimissione nimis
longa coitus aliam acciderit
coeat qua hora vult non in
tentione generationis: sed
exactionis corrupti sperma
tis. Et hoc facto iubet coi
tum dimittere donec sperma
bonum digestum sufficiens
ad generationem congregatum

fuerit. et si pro quibus consideretur
seu sit attendendum
de horis coitus. ut sit illud
et coeundi tempus in prima
hora qua iam mudificata
est mulier a menstruo

Et similiter in omni per
mutatione seu reuolutio
menstruorum. vel resumptione
coitus post sufficientem dissi
onem eius. vice post vicem
eligatur hora pro coitu se
cundo post menstrua statim

An secunda preiubeat quod vir et
mulier dum coire prolon
gent inter se priusquam se
iungant ludum lasciuie ma
xime cum mulier non est
male copulata acutior humorum
sed firma et tarda ad copulen
dum coitum sicut esse debet
per naturam sana mulier.

Secundo precipit quod vir su
auiter et indolore tangat
mammas femine et ipsam pec
nem prope labia vulue vel
clunies ipsam. et obuiet illi de
bre contra nondum copulando
se carnaliter ei per impulsio
nem virge in vuluam eius

Tertio precipit quod dum mulie
rem vir percipit coitum desidera
re et affectare. tunc permisceri
ei vera permutatione preficienda
locum ante amum et vuluam.
qui locus est magne delecta
tionis in mulieribus

Quarto precipit quod vir actu
coiens in muliere conside
ret horam in qua ipsa for
titer sibi iuncta adheret. et

ipius oculi rubere incipiunt
quasi scintillantes: et anhe-
litis eius fit altus et frequens
et in verbis suis balbutire
incipit. tunc enim est in puncto
emittendi sperma. Et tunc
similiter illic emittat vir-
sperma eius oppositum id est
ex opposito ori interiori ma-
trici obuians. Et dilater
illic vir cum sua virga tra-
situm spermatis tali modo
ramine quod aer exterior
non attingat sperma quoniam in
promptu seu paratissima
dispositione corrumpere-
t ipsum extinguendo spiritum
eius et ineptum redderet
ad generationem.

In tertia primo ait quod tunc
sperma viri fortasse potest
cum ipso emittitur pauca
quantitatis in hora coitus.
ymo est in preparatione
sua inseparabile oppositum
id est adherens orificio ma-
trici intrinseco vel coar-
tatum ab eo ita ut non possit
in id cum iniectione quodam
modo.

Eodem id declarans ait quod ad
hoc ut sperma sit utile con-
ceptui est ut ipse os matris
secum matricis cum quadam
vndosa iniectione suscipiat:
et spermatis exitum in virga
non stringat neque coherreat.

Tertio precipit ut vir bpo-
ri hora sufficienti adhe-
reat cum post illud. s. sper-
matis exitum promiscetur ei.

in iniectione que est vehementi-
oris per strutationis id est
attentionis donec vir percipi-
at quod nodi quiescant oris
matricis: et etiam quiescat
anhelitus femine ab altitu-
dine et frequentia eius
oratio et parum post.

Quarto dicit precipit tunc
et post mulierem super dorsum
iacere eleuatis coxis et dor-
so depresso. que si sic maneat
per spatium hore completo co-
itu multum proficiet ad ge-
nerationem.

In quarta preiubet quod istis
completis suauiter surgat
vir a muliere post quod fecerit to-
tum per vndis emiserit sperma
eius in vuluam.

Eodem precipit ut vir post co-
itum surgens ab uxore sic
dimittat eam pro horride spa-
cium iacentem ut preerat rete-
to anhelitu et constrictis
pedibus sine hoc quod se voluit
super vnum laterum vel alte voca-
feret vel seipsam eurgat: ne
sperma eiciat.

Tertio dicit quod si iacendo se
ipsa dormierit erit magis con-
ferens ad conceptionem: quia
per hoc melius retinebitur
sperma.

Quarto dicit quod si tunc mu-
lier naribus trahat odorem
ta bene redolentia sub for-
ma ~~affumigii~~ vel alio mo-
do conueniens erit ad in-
pregnationem. quia matur
gaudens in odoriferis per hoc

sursum tendet cum recepto p
mate / hoc melius retinere
Doret igitur rosas vel vio
las vel in sumigne amillas
apii vel galliam mustatam
vel lignum aloes vel semine uim
peri

In quinta primo ait qd ante
coitum suppositoria proprie de
gumme non multum calidis si
cut est bdellium et ei similia collo
matricis vel ano impota si
muliter conferunt ad impre
gnationem sicut est istud Re
bdellii nure storacis an 3. i
tuta incorporentur cum melle
quod sufficit perfecte deocto de
quibus formentur suppositoria
vel longa pessaria quibus co
fortatur et habilitatur ma
trix ad promptius recipiendum
et ad melius retinendum p
ma sibi ipsum

Sed dicit qd de melioribus auxi
liis ad impregnationem faci
lem est ut ante coitum matricem
suffragetur cum calidis aro
maticis cautela observata
q odori eorum non veniat
ad nates: et fiat suffragium per
traiectorium cum granis in
niperi prunis nupostis vel
cum cinamomo vel galliamu
scata vel ambra grana ma
trix cum plurimum in hunc de
lectatur: et se versus ea coit
inclinat: que sit paratior ad
prima virile totum recipiendum
Tertio precipit cana longa
sumere cum extremitas v
na ori matricis ante actum

coitus suamiter imponatur
et altera ipsius extremitas
iaceat in aqua calida. tali mo
deramine qd eius vapores ma
trix recipiens intrinsece
feriat et indoloresa secundum hunc
modum preparationis: quia
ano pudendo desice et matrici
calidum et determinans fir
gidum vero aduersum et occidit
ut ait yppocras amphoz. v. ca

Quarto si mulier cana da
non velit vel ipsam non ha
beat precipit ut sedeat ante
actum coitus denudatis sit
pudendo et clunibus supra per
foratam sellam lenam ligneam
cui vas aqua calida cum mo
deramine plenum supponatur
et illic remaneat satis longo
tempore deinde coeat

In quarta parte principa
li istius totius capli primo a
gitur sterilitatis a mala com
plexione calida humoralis Sed
de illius cura in generali caus
causa est frigus cum excess
sua humiditate ibi Et si fuerit
causa humiditatis Tertio de
cura sterilitatis ab oris ma
trix de proprio loco remoti
one ibi Et si fuerit causa
ipsa Quarto a multitudine
adipis ibi Et si fuerit causa
ipsa multitudo Quinto
a ventositate ibi Et si ca
fuerit ventositas Sexto a
vehementia putatis ibi Et
si causa fuerit vehementia
Septimo a stricture oris
matricis ibi Et si fuerit ca

causam simile que ad prozā
declinat et nervos opticos
Decimū est oculorū tene-
brositas quedā ppter innatū
visiue spiritibus fumos
et vapores corruptos men-
strui sursum redundatū
Undecimū pulsus cordis
seu saltus ipius ppter fer-
ri ad ipm vapores corrup-
tos ipm contristantes ad
mista venem

post Duodecimū est corrupti
appetitus qui post primū
mensem vel sūm pregnā-
ti adueniunt per hos enim
appetunt interdū carbonē
lutū plastrū certam et
ipso comedunt

Decimū est atinatio
culi per vapores colere m-
te cum menstruo latoe ad
oculos

XIII. est q pregnantī m-
tesum profundantur ocli
cum male se nutrit: et nō
satis comedit pro se et suo
fetu

XIV. est q pregnantis palpe-
bre mollescantur ex vaporū
abundantia qui feruntur
ad eas ex menstruis reten-
tis et supfluitatibz fetu:
vel lati ad cerebrū sup eas
recedunt

XV. est q pregnantis aspectus
acutur: cuius causa est
minoratio pupillarū unde
fit acutior radius visibilis

XVI. minoratio pupillaz
ex buce tūce relaxatione

cui pupilla insidet
XVII. est q ingrossatur albe-
do oculorum vaporibus men-
strui quibz ipsa impletur

XVIII. est q sūm plurimū nō
atrinatur in pregnatibz albedo
oculorum cum retenta men-
strua in state abundant quod
sepius contingit Sed tunc
atrinatur albedo oculorū cū
menstrua retenta sunt cole-
rica vel colerisāntur sicut in
XIII. signo predictū est

XIX. est q in pregnantibus
corporis et vultus color modo
aliquo alteratur a retentis me-
struis et supfluitatibus fetu
et diuersimodū sūm diuersita-
ter retentorū

XX. est necessarius euentus
in pregnantibz omibz rerū
egredientiū a natura sicut
dolorum grauitatis membray
Alteratio appetitus mutatio
coloris et istis similia licet
in pregnantibz ex femina ma-
gis dicte res euemant: et in
pregnantibz ex masculo min⁹
quia fetus masculus est ma-
gis grauior leuior et calidior

Hic princeps inserit vnu no-
tabile quod pro signo haberi
potest: et est q dolores dor-
si et hancorū in non pregnā-
tibz quāqz sedantur īpregna-
tione sic q pregnantis eos nō
sentit durante hac īpregna-
tione et post partū dicti dolo-
res causa vero cessationis horū
ab īpregnatione est q
matris fetu calefacta dor-
si

et hancas calefacit et ab eis
resoluit materias dolorū pr
cipue si fetus masculus fuit
XXII est q̄ pregnātie corp
alteratur ab eo quod fuit an
teq̄ ip̄a impregnaretur sic q̄
dilatatur seu tūdu fit et
vene eius citimantur aut
virescunt sūm q̄ mēstrua
et alia retenta diuersificāt
in suis coloribz et corruptio
nibus
XXIII est q̄ molhificatio cor
porū sūm plurimū pregnā
tibz accidit in principio accē
tionis mēstruorū et augmē
to illius quod mēstrua re
tinetur. Vltra aliud quo p̄t
vel embrio indiget pro suā nu
titione quia tūc paruus est
et debili indiget seu patua
cibatione Et postea q̄ ma
ior fit embrio tūc abatur il
la supfluitate sanguis retent
et fit conuersio pregnātie
ad melius et sedantur accidē
tia que ex ea proueniebant
cum non ea fetus alebatur
ut corporis granitas et molli
ficatio sedus appetitus et
vultus distolor
¶ In tertia refert impregna
tiones m̄or̄ breues et peri
culosas
¶ Prima est in puella q̄ nū
dum attingit aūm deamūquū
tū. Nam matris paritas
et oris ip̄ius ac colli strictura
valde difficilē et dolorosissimū
efficiūt partū. Vnde timentur
more.

¶ Secūda est illius ex magnā femina
cui iam impregnate febris
superuenit fortis et acuta.
nam fetum interficit primo
ex mala calida febris dista
sia quā fetu protinus infert
et debilis existens et tener
sicut ros non sustinet eam
¶ Tercia qm febris hec corrūpit
nutrimentū fetus. Tercio
ex parte completa eius. 6.
pregnantis que febre corrū
pfitur. Quarto quia qm nō
nutritur mater sed diu
tenūter ut febris exigit
alimentum fetus inde imo
ritur et debilitatur. Cū
mulier pro se et suo fetu
satis abi accipit ipsa debi
litatur non valens mēde
simul digestionē tantū abi
assumpti et resolutionē fe
bris et cause eius. Juxta
id p̄p̄tatis amphor̄isinoz
v̄t̄. **¶** Quicūq; in utero
habentes a febribus capiūt
et fortiter calefiunt sine oc
casione manifesta. Generat
difficiliter et periculose aut
abortiunt periclitantes. Et
rursus ibi ait mulieri in utero
habenti ab aliqua acutarum
exritudinū accipi mortale est
¶ Tercia est impregnatio cum
qua est ap̄a cūm in matrice
quod si flegmon fuerit qm
peratur euasio fetus et etiā
matris maxime dum fleg
mon non est multū ardens
nec magnificatus et mēdit
via resolutionis non supura

tionis raro tñ a morte e
uadit vterq;

Quarta est impregnatio
quam sepe associat in parti
bus matricis et est malum
valde irremediabiliter mor
tale. Scire inquit princeps
quarta tertia tractatu pmo
ca. xiii. est pustula parua
lata sicut vesica ad aliquā
tulam tendens rubedinem
et priuiti faciens et an
gustiam. Et est velut spēs
quedam erispile. Inquit y
potius amphorū/morū v.
Si mulierem pregnantem in
matrice fiat erispila mor
tale est

An quarta m. referatur
experimenta quibz cognos
citur si femina est pre
gnans aut non

Primū est q mulier hora
dormiendi bibat aque mel
lis et aque pluvialis añ
3. h. et si torsiones circa vē
trem sentiat impregnata
est. si non non est pgnas.
Iuxta id ypotatis amphorū
v. mulier si bis scire si co
ceperit qñ dormitiua est
mellianā da bibere et si
quidem torsiones circa vē
trem habuerit concepit.
Si vero non minime.

Priniceps vero hoc ita veri
ficat experimentū dicens
causam esse torsione ven
tris retentionē inflationis
seu ventositatis cū vitate
intestinarū id est colligatiā

quam intestinalia habent cum
matrice plena que comprimit
ea. et non sinit libere gressas
ventositates a potu gemitas
deorsum erigere. Et huius
medici multi de hoc mirētū
certum tamen et expertū est
preterq in illis que consueve
runt deum potum bibere.

Secūm experimentum est q
mulier tota die ieiunet.
Deinde sero pānis inuoluat
taliter q odor deorsum adhi
bitus ab extra non veniat
ad nases ipsius et suffūge
tur fumigio aliquo sicut
ligno aloes prunis imposi
to vel thymis immixti ali
brello. s. a vase idoneo pro
fumigio faciendo cum tra
rectorio seu cānula ferente
suffūgationē intra matricē.
Et tunc si transeat odor
fumigii p interiora vsq ad
os et nases inde significatur
q non est pregnans quoniam
cum fumus p matricē tran
seat per hoc designatur q
non est ~~pregnans quoniam~~
~~cum fumus p matricē tran~~
~~seat per hoc designatur q nō~~
est clausa sicut claudi solet in
impregnatione. Inquit ypo
tatis amphorū v. mulier si non
acceperit velis ante scire si ac
ceperit contegens eam vestime
tis suffūga eam deorsū aro
matibus et si quid transire
videatur odor p corpus ad os
et nases cognosce eam non
propter se non generat id est

qñ ea

concupere non impeditur ab
opilatione matricis eius cu
per eam hlerie finitū tūscat

Tertū est supponere allūm
et imponere viliue dum mu
her a cibo vacua est et dor
mire de super. demde attenda
tur si post sompnū sapor et
odor allū in ore et naribus
inuenti fuerint aut non et
si inuenti fuerint non est
i pregnatio quia matrici nō
est opilata sicut in pregnā
tibus solet claudi et opilari

Quartū experimentū qd
latus exprimet ca. xii. tra
ctatus presentis quod est de
signis masculinitatis et fe
minitatis est ut aureus
vnius aristologi tritus et con
fectus cum tanto eius mello
lane vindi incorporetur et
sic supponatur mane in ielu
rio et supposita maneat usq
ad meridiem sine comedendo.
Et si mulieris salina dul
cepit concepit masculinū
Et si amara fiat concepit
feminā Et si non saluie
sapor immetur ipsa non co
cepit non hunc credo exprimēto

In quinta dat signa. vñ
~~pregnatio~~ impregnationis
eius principio vrina est cū
dechnatione ad subalbedinē.
quia turgens coiera non hē
liberū cum vrina exitū ma
tricis em plena vesicam com
primat et ipius collum
Sedū est q in hac est velum
cotum sparsim carminatū

forte ppter aliquid imāsse
viliue de virili spmate vel
de humiditate quas salinali
quod cū vrina effluit

Tertium est vrina pura sbe
quia nil cum ea de matrice
effluit super quam est aliqd
simile nubibus ppter dige
stionis diminutionē que de
orsum sedmē descendere pro
hibet

Quartū impregnationē
proprie significans est cū
in hac vrina quas firma
descendunt et postea desten
dunt iuxta id egidii libro
de vrinis Immutur iuxta
regnare per alba minuta.
Si mulier fuerit non alter
utrum tibi deeat quū vel
conceptus assit vel lāgor
meptus

Quintum est q interdum
i impregnationis sine rubre
stunt vrine sicut subalbede
in ipregnationis principio
apparent ppter materiam
aliquas rubreas residare in
dum de partibus matricis ad
vias vrine

Sextum est q qñ pregnatis
vrina mouetur in vinali et
conturbatur tunc prope est
fines impregnationis quia co
turbatio significat aliquid de
hinc que in matrice clausa s
moueri et aliquid ad vias
vrine tendere quod turbat vrinā
Septimū est q si pregnatis
vrina mota in vinali non co
turbatur tunc est ipregnatio

accepta ab
vrina pri
mū ē q pre
gnatio in
pregnatio

51
causa principii in quo sunt
vires pure sbe.

Capitulum xi. de causa
masculinitatis

Causa masculini
est sperma viri Et
caliditas eius Et
abundantia ipsius
Et conuenientia co
itus in hora inuifi
cationis eius Et pro
uocatio spermatis ex
dextro quoniam est
calidius et spissioris
sbe: et fiuntur ex re
ne dextro: qui est ca
lidior et altior et
propinquior epati
Et similiter qm ca
dit in dextro matris
Et similiter spma
mulieris in propri
etatibus suis et in
parte sua Et regio
frigida Et tempus
frigidum Et ventus
septentrionalis adiuuat
ad masculinitatem Et

contrariū ad contrariū
Et similiter etas adole
scentie absq; puericia
et senectute Et dicit
quidā q si currit a
dextro ad dextrū eius
masculinat Et ex
duobus sinistris femi
nat Et si currit ex
sinistro eius ad dextrū
ipsius erit femina
masculina Et ex dex
tro eius ad sinistram
ipsius erit masculus
femineus Et dixerūt
quidā de illis qm pru
dentes sunt q pre
gnatio a die ablutionis
est cum masculo vsq;
ad quintū Et cū pu
ella vsq; ad octauū
Deinde est cū masculo
vsq; ad undecimū
Deinde est cum hermo
frodito Et sanguis
pregnantie cū masculo
calidior est plurimū q

Sanguis pregnantis cum femina.

Causa masculinitatis
In hoc cap. primo agit de pri-
cipalibus causis masculini-
tatis. Sed de coadunantibus
ad eam ibi. Et regio. Ter-
tio de dictis quorundam sup
his ibi. Et dicit quidam.
Quarto de dictis aliorum
super his ibi. Et dixerunt
quidam. Quinto de quali-
tate sanguinis pregnantis ex
masculo ibi. Et sanguis.

In prima parte tangit
vnde causas masculinitatis.
Prima est sperma viri dū
bene digestum est in qua-
ritate sufficiens vincens
muliebre. Secunda est sperma-
tis virilis caliditas nō mi-
nus excedens supra cursū
nature ad quam consequi-
tur fortitudo virtutis tam
immutatiue q̄ informatiue viri.

Tertia est abundantia ipsius.
Vnde fit vt vincat sperma fe-
mineū in masculinitate.

Quarta est factus coitus
in hora idonea ad impregna-
tionem puta postq̄ mulier
bene inūdata est a mēstruis
ipius nam tunc in matri-
ce non est quod impediat
a masculinitate.

Quinta est q̄ prouocet
vir descendum spermatis a
dextro eius teste sepe fric-
cādo eum cū suauitate
et stringendo sinistrum in

actu coitus et inclinando
se super dextrum latus pl⁹
in hora coitus nam a dextro
teste sperma calidius et
digestius descendit.

Sexta est q̄n cadit sperma
viri in dextram matricis
cellulā. Iuxta id p̄p̄antis
fetus quidē maris in dextris.
femine vero in sinistris magis.
Septima est q̄n muliebre
sperma p̄manet in suis pro-
prietatibus puta minus ca-
lidum minus digestum apt⁹
pati q̄ agere et formari
q̄ formare et in parte
sua videlicet dextra que ma-
sulinisat scdm plurimū.

In secunda refert sim⁹ causas
inuantes ad marium ge-
nerationē.

Prima est regio fr̄a: si-
cut sc̄i in bel anglia cuius
incole sunt interius calidi
bene digerētes fortes om-
nes p̄pter forte frigus sue
regionis vincens ipsorū na-
turalem calorem et ipsi for-
tificans p̄ antiparistasim q̄
fit vt abundant in spermate
digesto.

Secunda est tempus frigidū vt
est hyemale p̄pter causā p̄ter
illi que de fr̄a dicta est regi-
one ventres. n. hyeme calissi-
p̄nt natura ampliorū p̄ma.

Tertia est boreas et vent⁹
frigidus veniens a septem-
trione et est occasio masculi-
nisationis quoniam confortat
in natū calorem et digestiōes

omnes. Inquit ypoctas am
phoz. in q constitutiones
boreales corpora quide consti
tuunt fortia et bene mobilia
et bene colorata. Sic insent
regula q contrariū uiuat
ad contrariū. id est regio ca
lida tempus estatis et bene
australis inuuant ad femine
os fetus procreandos.

Quarta est q etas adole
scentie supra pueritiā et e
tiam iuuentus atra sene
ctutem coadiuuantes sunt
ad masculinitatē nam calor
innatus in hīs 2 fortiss
simis et digestiones omnes
vigorose. Et licet multi
sint et bene digerant nō
tamen sunt adhuc in eis
completa generationis me
bra et nutrienti horum
magna pars conuertitur
ad augmentū eorū. Et
p adolescentes hic illos pro
prio deus intelligere qui
inter. xx. et. xlv. ānos con
tinentur.

In tertia refert. m. re
gulas quas quidā dederūt
super causis sexus.

Prima est q si spermabi
le descendat a dextro
testiculo et recipiatur in
dextra parte matris tūc
masculinizat.

Secunda est q si de teste sinistro
sperma vni defluat in sin
istram ventrem tūc femi
nizat.

Tertia est q si sperma vni

defluat a sinistro teste et reci
piatur in dextra matricis
ipm masculinam generabit
feminam.

Quarta est q si vni spma
decurrat a dextro testiculo
in latus sinistram tūc ge
nerabitur masculus feminus.

Et iste rē fundatur in hoc
q dextri testiculi sperma est
calidius et magis digestū.
et inde est aptius ad mascu
linisandum. Et dexter ma
trix venter est calidior et
aptior vt fiant i eo maschi.

In quarta recitat. m. re
gulas super causis sexus
quas quidā prudentū veterū
dederunt.

Prima est q mulier ablu
ta post menstrua si conce
perit in aliqua horarū a p.
die ablutionis eius vsq ad quintū diē
concepit masculum.

Secunda est q si ipa conceperit
a die quinto ablutionis in
aliqua horarū vsq octauū
diem concepit puellā seu fe
mīnē.

Tertia est q si conceperit mu
lier ab octano die post ablu
tionem vsq ad xi. concepit
masculum.

Quarta est q mulier post
diem x. ablutionis die co
nceperit concepit hermafro
ditum id est fetum habet
vtrūq sexū vel vtrūq carē
tem sic q neq vulua nec
virga vniū cū testibz
in eo manifeste apparent.

Et si uerus esset istorum sermo multo plures essent hemofoditi qui reperiuntur.

In quinta dicitur quod sanguis femine pregnantis ex matriculo magis calidus sanguine pregnantis ex fetu femineo. quia fetus masculinus calefacit matrem et humores ipsius. et pro nutrimento et augmento ipsius sanguinem calidum exigit et attrahit.

Capitulum XII. de signis masculinitatis et femininitatis

Pregnans habens masculinum est melioris coloris. Et plurius leuitatis et agilitatis. Et mundioris faciei. Et sanioris appetitus. Et quietiorum accidentium. Et sentit grauedinem latus dextri. plurimum enim generatur masculus ex spermate expulso ad dextrum duorum laterum matricis. et non accidit illud nisi aut propter desiderium illius

lateris ad recipiendum. aut quoniam expulso est ex testiculo dextro. Et quando mouetur fetus masculus mouetur ex latere dextro.

Primum enim cum incipit inamilla augmentari et alteratur color. fit ea que habet masculum ex latere dextro et proprie papilla dextra. Et ad ipsam aurit lac in primis et prouocatur in primis. Et est lac quod mulgetur ex uulere eius grossum viscosum non tenue agnosum. Ita quod lac masculini distillatur super speculum et consideratur ad ipsum in sole et remanet quasi ipsum sit frustum argenti uini aut granum margarite non currens neque plogetur.

Et augmētatur pa-
pilla in habente ma-
stulū in rubedine
non in nigredine ve-
hementi Et sunt
bene papillazū eius
rubee ad nigredinē
declinēs Et sit pul-
sus eius dexter vehe-
mentius plenus et
frequens Et dixerūt
quidā qd qm mouetur
a statione / mouet
prius pedē dextrum
et est expectum Et
cum erigitur / sisten-
tatur supra manū
dextram Et est o-
cūlus eius dexter
lenioris et velocioris
motus Et masculus
mouet^r post tres mē-
ses Et femina post
quatuor mēses Et
dixerunt quidā de i-
gemis est in cogniti-
one illius ut simat^r

53
aristologie aureus et terat³ et
conficiatur cū melle et
supponatur cū lana viri-
di a mane vsq; ad me-
ridiem in ieiunio tūc
si dulcescit salua eius
est concipiens mastu-
lū et si est amara tūc
est pregnans cum fe-
mina et si non altera-
tur tūc non ē pre-
gnans Et in hac
causa est consideratio
et indiget experimēto
vel multa pscrutatioe
in sua scientia

Signa autē femine
et que pregnans est
cum filia sint multi-
tudo vlcerū pedū et
proprie in coxis Et
multitudo apitū earū
Et qm est pregnans
cū masculo sed non
est masculus nisi de
bihs Et est mollifi-
catariū venarum

Signa autē femine
fortia et emxe mastu-
lini sūt q̄ consiūtur
eius partus in xxv.
diebus vsq̄ ad xxx.
Dies nisi ipsa sit egia
Et femina ex xxv.
vsq̄ ad xl. Et illud sit
sdm plurimū.

Pregnans habens **I**n
hoc ca° primo agit de si-
gnis famosis pregnantis
ex mastulo Sed in spali de
illis que sumūt a lacte et
mamillis ibi Primum em ai
napit Tertio a alio da-
tis a quibusdā ibi Et dice-
runt quidā Quarto de si-
gnis pregnantis ex femina
ibi Signa autē femine et q̄
In prima parte dat signa
vñ pregnantis ex mastulo
de famosis ibi

Primū est q̄ colorē melio-
rem gerit et magis iūna-
cem pregnantē ex femina.
quia fetus masculus natu-
ralem calorē sue matris
auget et ipsum fortificat
Scdm est q̄ est corpore le-
uior et membris agilior
ppter eandem causā. nam
robū caloris naturalis
reddat bene coloratū mobile
et agile corpus totū ipi
et fetus masculus se magis

subleuat

Tertiu est q̄ eius facies
mūdior et mīdior est apu-
stulis maculis et malis tm-
cturis: quia calor fortis ma-
terias harū cōsumere solet

Quartū est q̄ ipius appe-
titus ad cibos est icolumior
et non ita sedus nec ita cor-
ruptus sicut in pregnatib;
ex femine fetibus quia for-
tis calor qui a mastulo exit
magnā materierū partem
consumit que appetitū solet
pregnantis corrūpere

Quintū generale est q̄
actiua preter naturā que
pregnantib; plurimū euei-
unt quietiora sūt et min⁹
offendunt pregnantē ex
masculo q̄ pregnantē ex
femina vt membrorū gra-
uitas dolores capitis/corrūpti
appetitus debilitates cordis
seditates cutis ebedudo gen-
suū quia calor masculi mi-
nuat hec omnia

Sextū est ponderositas:
quam pregnant plus sen-
tit in latere dextro. quia
mae vt plurimū ex p̄mate
ontur effus in matricis
ventriculū dextrū: Vel quia
illud latus sperma viri ma-
gis amplecti desiderat. Vel
quia sperma viri effusū pro-
cessit a dextro testiculo

Septimū est q̄ fetus ma-
sculus mouetur in latere
dextro: et illic cōter moueri
sentitur q̄ ipse mouetur

motu sensuali

In pda dat sex signa ma
ris sumpta ex lacte et ma
milla et septimū ex pulsu

Primū est qd dū incipit au
geri mamilla et mutari
color papille ipsius id an
accidit pregnantī ex ma
stulo in dextro latere pprie
in mamilla et papilla dex
tre. nam citius sanguis
et copiosius ad mamillam
ascendit illius lateris cui
fetus iacet pro lacte creādo

Secūdm est qd prius ī ma
milla dextra lac sit et con
fluit. et ex papilla eius p
uocatur in pinnis et ex
pinnitū in pregnantē
ex mare

Tertū est qd lac quod ex eo
uberz mulgetur est grossū
viscosū digestū non tenue
aquisū. quia generatur
ex sanguine digesto sū p
sum quo masculus nut
ritur.

Quartū est qd lac eius
ita digestum est grossum
et viscosum qd si sup specu
lum tersum effundatur
stilla vna ipsius et in so
le consideretur remanet
illuc et clarū apparebit sicut
stilla argenti vni vel vi
trani margarite: et non
fluit hinc inde: neq pro
longatur eius pmanetia.
Sed cito corrūpitur ab aere
et sole vel expone sic qd nō
prolongatur idest nō dif

funditur in circuitu eius

Secūdm est qd papille pre
gnantis ex mare in rubore
augentur sine vehementi ipaz
migrēdine maxime papilla
dextra ppter multū sangui
nem qui ad ipsam mittitur
a dextra matris.

Sextum est qd vene mamil
larū femine pregnantis ex
masculis sunt rubre declinet
ad quādam migrēdine ppter
multum sanguinem coāscari
in eis

Septimū est qd pulsus pre
gnantis ex mastulo dexte
rē plenior et vehementior
seu fortior sinistrō. quia calor
fetus magis se diffundit ad
dextrū pectoris latus et ad
dextrū brachium.

In tertia refert sex alia sig
na que quidam dixerunt signifi
care pregnantem ex mastulo
preter quatuor eorum

Primū est dū mulier pre
gnans erecta stans ambula
re incipit prius mouet dex
trū pedem qd sinistrū Et hoc
est expertū

Secūdm est qd dūm pregnant
iacens mulier erigit se ipsā
primo se sustentat supra dextrā
manū

Tertū est qd eius oculus dext
er locus mouetur et leuius
sinistrō Et horū signorū
trium apparentia fundatur
in hoc qd fetus masculinus
dextre parti iacens totum
dextrum latus pregnantis

calidius et mobilius reddit.

Quartum est q mulier ex
masculo pregnans sentit huc
moueri cito post tres menses.
nam maris solum hos in tribus
mensibus et s. mouentur et
parturuntur in septem.

Quintum est q femina mo
ueri sentitur post quatuor me
ses. Sed enim eos fetus fe
mininus in .iiii. mensibus
et s. mouetur et in .v. nascitur.

Sextum quod aliqui veterum

dixerunt est istud ingemum.

De aristologie autem .i. terat
et incorporatur vna cum mel
le. Deinde supponatur et vultu
imponatur mane in ieiunio
et a mane ibi stet usque ad
meridie. Deinde consideret
et attendat mulier qualis
erit sapor in saliva ipsius.
q si dulcis fuerit ipse sa
liva de masculo est pregnans.
et si sit amara pregnans e
st ex femina. et si salus eius
sapor non mutetur a con
cepto tunc non est pregnans.

Et in causa istius magna
consideratio habenda est. Et
indiget experimento pri
usq vere affirmetur. Vel in
ta inquisitione in scientia
naturali. Et debet hic su
mum radix aristologie totum
de: quia fortior est longa.
Et debet sibi addi duplum
eius mellis: vel ad minus
simpliciter.

In quarta primo dicitur signa
duo pregnantis ex femina

Primum est q adueniunt
pedibus ipsius vlcera plura.
et maxime in coris eius ex
menstruis retentis in primis
mensibus que non sic dimmi
uit vastat et resoluunt calor fe
tus femine sicut calor masculi.

Sedum est aduentus multo
rum apatum in pedibus et
coris propter simile causam.

Secundo notat hic q mulier
cuius pedibus et coris vlcera
eueniunt et apata quique pre
gnans est ex fetu masculo.

sed ille masculus est exilis
debilis et habet vacuas et
mollificatas venas parum .ii.
sibi sanguine attrahit qui su
perabundans in corpore ma
tris et deorsum tendens ge
nerat interdum in pedibus et
coris vlcera pusillas et apata.

Tertio dat duo signa for
tia super sexu fetus.

Primum significans masculu
m fetus est q eius for
matio contra completur seu
consumatur inter .xxv. et
xxx. diem a tempore concep
tione: nisi mulier sit ex
del fetus infirmus. Et hic
loco partus lege formatio

~~Et loco consumatur eius~~

Et loco consumatur lege
consumatur. Et in loco eius
lege concipiente.

Sedum est q fetus feminei
solet formatio compleri inter
xxv. et .xl. diem a tempe
re conceptionis et solum plura
mum sic accidit. Et cum

nil habeamus quod nobis
indiceret quā iam completa ē
primo formatio fetus in
abortiatur/ista signa viden-
tur paucē utilitatis

**Capitulum xiii. de regi-
mine masculinitatis**

Oportet ut calefiat
mulier et vir cum
aromaticis Et sif
fūigatione Et po-
tu Et cibis Et po-
tu metridati Et cū
suffūigationibz Et
pessimis predictis
si eis indigeretur Et
cum chisteribus Et
vncionibz Et nō
ascultetur ille qui di-
cit qd oz ut mulier
sit debilis p̄matis
ut ex eo generetur
masculus ymo oportet
ut sit spissū sper-
matis/ et fortis/ et
puella hui⁹ em̄ sper-
ma dignus est ut
suscipiat masculinita-
tem Vtruptū oportet

ut non deficiat a sper-
mate eius sperma ma-
sculi ymo oz ut sit
sperma masculi forti⁹
in hoc capto Et oz
ut dimittat coitū ad
tempus Et non re-
cedat a coitu oīo quia
re corrumpatur sperma
scdm qd dixim⁹ Et
ut non multum utat⁹
potu aque ymo bibat
de ea paulatim Et
cibentur cibis fortib⁹
calefacientibz Deinde
experietur vir sperma
suū et dū p̄manet te-
mū/ scias qd necessitas
ad curationem rema-
nens est Et cū iuss-
atur sperma/ expectet
post illud diebus aliquot.
et procedat scdm re-
gimē suū: donec con-
fortetur sperma/ et ag-
gretur scdm modū
quem innuimus.

Deinde conueniat cū
ea conuentu quē inui
mus in loco aromati
sato aromaticis calis
sicut neri primo ex
musco et croco et ylo
aloes mdo crudo Et
deinet camphoram
Et sit in letiore dis
positione et meliore
anima Et delectabili
ore domo Et cogitet
de masculis et appro
priet meditationē suā
in masculis fortibus ha
bentibus audaciā Et
opponat suos oculos for
me viri de illis qui sūt
rectioris creatiōis et
gloriosi forme. coeat^{et}

Oportet ut calefiat In hoc
ca. primo agit de rectitudine
faciendi masculos Sed de vi
tando errore circa hoc ibi Et
non asultetur Tercio de re
gulis circa tempus coitus et
prima seruandis ibi Et or. ut
Quarto de obseruandis in hora
conuentus viri cum muliere
pro masulo creando ibi De
inde conueniat

in prima parte dat auxilia
ad masculinisationē

Primū est qd mulier et vir
calefiant p aromatica come
sta aut bibita: quibz cōfortā
tur membra principalia et
iporum spiritus sicut cum
diambra vel diamacia vel
diamusto vel diama^ggariton
vel leticia ysihem vel vino ara
matico

Secūm est iterū eos calefacē
fructis calidis ex aromaticis
in suis cameris et suis cu
bilibus sicut ligno aloes gra
tis iuniperi ambra musco
macis cinamomo garosilis
horū em odores naribus at
tracti cor cerebrū et horum
spiritus confortat Et hec
auxilia sunt adhibenda illis
quorū comploes non sunt exce
dentes in caliditate.

Tertū est cum potu dictos
calefacere: sicut cū vino
maturo vinoso vel pauce
diamacia vel malusia vel
nectare aut yporate.

Quartum est etiam abis
ipsos calefacere ut electio
caribus cum salis calidis
in quibz sint zinziber cina
momū garosili piniombz
passeribus anath et vitellis
quorum

Quinū est dare in potu
semel vel bis in septimana
mane in ieiunio prope muli
eri dragmā vna ad minus
boni metridati cum duabus
uncis vini albi maturi.

matre .n. ab hoc mudatur
et calefit

Sextum est deorsu effunga
re matricē calidis aroma
tibi nam siccant et mudat
et confortant ea sicut ex
storace, cassaligues spica
cinamomo

Septimū est sepe de pessa
rio predictis ca. ix. tracta
tus presentis si post hunc
fuerit

Octauū est calidis distenb
vā precipue feminā sicut
est istud **R**e matricare ar
themisie absinthii abrotani
citruū vñ granorū iumpi
an. q. j. plenis montani
ameos an. 3 m. leuistici
3 n. fiat decoctio pro vno
clistere in qua dissolue be
nedicte perapigre an. 3. S.
olei de lilio q. r. et S. salis 3. j.
fiat clistere

Nonū est mungere matr
cem exterius calefacienti
bus oleis vt de spica et de
lilio et de absinthio et de
camomilla

In sēdā dicit q non est
audiendus ille qui dicit
oportere debile esse muliebre
sperma ad hoc vt ex eo ge
neretur masculus quod tñ
hoc modo probare insue est.
nam sperma femine si potes
fuerit fetū femineū produ
cere intetur quia decusum ē
et vices accepit a corpore fe
mine

Hoc dicit hic contradicō

56
illi q. oz vt sit sperma mulie
bre spissum forte prodiens a
iuuencula nō ab annu sūa.
nam sperma huius dignius et
aptius aquoso debili ē ad su
scipiendū masculinū sexum
et membra virilia

Tertio dicit q tñ nūc est ad
masculinū sūdū vt sperma ma
suli non sit deficiens a sper
mato femine nec eo debilius.
nam virile quod dat esse ma
sulinū

Quarto dicit esse nūcū q
virile sperma sit in hoc ca
masculinū sūdū femineo for
tius. nam ab ipso prodeunt
vniuersalis calor et anime vir
tutes imutatuā et formatā
plurā a femineo

In tertia precipit sex cōse
rentia masculinū sūdū

Vidmū est q vir differat et
dimittat coitū tam longo tē
pore donec sperma abundet
in eo digestum bonū et pro
lificum Et consummante faciat
mulier

Sedū est q ambo non
oīo tam diu dimittant coitū
nec alter eorū q in suis vir
is sperma corumpat sicut
predictum est ca. ix. tractat
presentis parapho illo Et oz
vt prolongetur dimissio coit
tanta prolongatione ne pro
ueniat vt corūpar ei ambo
spermata frigū

Tertū est q neuter affueat
bibere multū aque frigide qz
sperma mūdatur Et si consueue

ut aqua in potu. ut bibat
hac modicam et paul. tunc
sed melius est unum quasi
in cere et bacho Anger-
venus

Quartum est qd ambo alen-
tur cibariis fortis nutritio
nis et calefactio sicut fa-
sams gallinis canibus. p
diabus mitone vitulo et
pedibus porci bene coctis
cum salsis compositis ex lo-
go pipere zimzitere canella
cinamomo garofilis

Quintum est qd postq. vir-
his nutritus fuerit suu
sperma videat et expenatur
an sit adhuc tenue et tale
pmaneat. qd si sic fuerit
sciat qd ad curam nutritio-
pmanet: puta qd opus est
adhuc attendere qd sperma i
spissetur p cibos predictos et
medicinas

Sextum est qd dum sperma
grossum sit et spissu post hoc
expectet vir. et differat coitu
per aliquot dies: et in degi-
mine dicto pseueret. donec
sperma suu confortatu fuerit
puta satis auctu bene fer-
mentatum et plene digestu
sicut prius inuit

In quarta precipit attere
obseruare sex in hora coitus

Quintum est qd in his factis
que modo dicta sunt conueniat
vir cu muliere eius modo
qui dictus est ca. ix. tra-
ctatus presentis Et sit is
conuentus seu decens coitus

in aromatizzato loco aromati-
cis calidis sicut est confectio
nere primo et precipue qua
nicholauus in antidotario p
prio descriptit et sicut sit
muscus ardens et lignu aloes
indum et candu non vtilitatu

Sedum est qd ambo deuitent
camphora et in sanguis et o-
doramentis et precipue vir-
Iuxta illud metucium Cam-
phora per nases castiat odo-
re mares

Sextum est qd vir in hora
qua coit sit in letiore dispo-
sitione et meliore anima
puta gaudens letis cu mo-
deramine absq. ira et tristi-
cia sollicitudine et dolore.

Quartum est qd creat in de-
lectabiliore domo vel camera
qua inhabitare consuevit ab
omni fetore et corruptione a-
longata

Quintum est qd tunc figat
ymaginatione vel cogitatio-
nem suam circa masculos
fortes animosos audaces: ut
ymagnatiu imperans moue-
at virtutes naturales inu-
tatuam et informatiu ad
plasmatione talis fetus

Sextum est qd habeat ante
oculos eius forma vel figuram
sculptam vel depictam viri vel
pueri recte plasmationis sue
cirrationes et gloriose forme
seu magni decoris super qua
assidue figat intuitu et ocu-
los sibi opponat: et hinc con-
currentibz cu hyore coart.

18
ut filium generet formosum
et interitum.

**Capitulum xiiii. de signis
alhamm facientis ma-
sculos**

Alhamm faciens ma-
sculos est vir fortis et
qualis carnis in duri-
tie et mollicie multi-
spermatis grossi cati
Et est magnorum te-
sticulorum manifestar
venarum fortis desi-
derii. Quem non de-
bilitat corpus Et ex
anus dextro eicitur
sperma nam rustici eti-
am stringunt sinistru
testiculum tauri ut
effundat ex dextro
Cumque adolescentis dex-
ter prius inflatur te-
sticulus tunc ipse est
masculinus Aut sin-
ister tunc ipse femin-
inus Et similiter
ille ad quem festinat
pollutio non a nocumeto

in spermate est faciens
masculos.

Alhamm faciens In hoc
capitulo dat signa x viri faciens
masculos arabice dicti alha-
num

Primum est quod est fortis vir
robustus in corpore et me-
bris

Secundum est quod eius carnes sunt
equales. scilicet medie inter duri-
ciem et molliciem harum

Tertium est quod ipse multum habet
spermatis grossi fermentati.

Quartum est quod magnos non
longe pendentes a trunco cor-
poris sed ei proximios

Quintum est quod vene eius am-
ple sunt et manifeste tam-
quam quete quam pulsatiles

Sextum est quod coitu fortiter des-
iderat plurimum in spermate

Septimum est quod ipse non debi-
litatur a plurimo coitu nisi per-
seneret in superexcessu

Octavum est quod plus sperma-
tis eicit ex dextro quam sit testiculo
masculus. Cuius rei signum
est quod rustici volentes ut tau-
rus generet vitulum masculu-
m et illum nec ligant sibi
ante coitum sinistru testiculū
ut a dextro effundat sperma.

Nonum est dum puer vel a-
dolescenti prius ingrossatur
et augetur dexter testiculus
sinister qui melius sperma
generare solet

Decimum est dum puer festine

pollintur sperma et emittens
ante etatem pollutionis sine
nocimento in semine ipsi
et in vasis eius puta qd
ma eius nec est immixtum liqui-
dum fluens/ neqz ardens ape-
ritum/ nec vasa eius relaxa-
ta sunt est generans ma-
sculos

Capitulum xv. de signis

mulierum masculinatum

De mulieribus ma-
sculinans est mulier
equalis coloris Et
forme Et que non est
gravis corporis Neqz
mollis Et neqz men-
strua eius sunt subti-
lia cruda neqz pauca
aquosa nec adusta vel
de Et cuius os ma-
trici² est oblique oppositum
Et cuius digestio bona
est Et cuius vene sunt
apparentes procedentes
ad exteriora Et cuius
sensus et motus secundum
qz existunt Et non
habet ventris solutionem
assiduam neqz ipsius con-

strictionem assiduam Et
oculi eius sunt declives
ad susceptionem absque subal-
bedine Et est graue-
tis nature et lete ani-
me Et puellae vir-
potentes in primis cum
coeunt sunt velocis in
pregnatione propter
fortitudinem caliditatis
earum/ et paritatem
adipis matrici ipsarum/
et humiditatem earum
Et ille quibus velocius
veniunt menstrua di-
gniores sunt ut ma-
sculos concipiant Et
spacium mundificati-
onis illarum quarum
est breue est usque ad
xxii. dies non usque ad
xl.

De mulieribus In hoc ca-
pitulo dantur xii. signa masculinan-
tia mulierum et duo notabi-
lia

Primum est qd mulier est
equalis coloris puta viridi et
tempati. s. medii inter rubrum
et album. ex quo significatur

eius compto fore tempore: ata
Secundum est quod ipsa est equalis
 forme. s. decora pulchra non
 difformis ex quo significat
 fortitudo virtutum et complotis
Tertium est quod non est ponde
 rosa grauis ymo leuis agi
 lis cum moderamine ex quo
 significatur quod non est flatu
 ca nec grossorum humorum
Quartum est quod non est
 mollis carnis laue sed solide
 et firme maxime in clunib'
 coxis et manillis
Quintum est quod ipius niestua
 neque sunt subilia cruda neque
 pauca aquosa nec adusta
 balde: sed rubea colore medie
 substantie
Sextum est quod in transsecu
 os matricis recte sit vulue
 oppositum et non distortum
 nec proclue ad latus vi
 recte in matrice virga effu
 dat sperma
Septimum est quod in hac bene
 digeratur ab: non solum in
 stomaco sed epate et verno
 per hoc enim sperma bonum ge
 neratur et fit masculinum
Octauum est quod eius bene appa
 rentes sunt et non sepultae
 sicut in pinguibus sed pro
 cedentes versus exteriora
Nonum est quod sit virax in
 suis sensibus et satis agi
 lis in suis motibus
Decimum est quod non sepe vel
 assidue superfluo fluxu ven
 tris fatigetur nec eius in
 mia degetur constructione

Undecimum est quod hec non sub
 albidis habeat oculos: sed de
 clues ad suscedinem

Duodecimum est quod de natura
 eius sit gaudens et hilans
 et anime iocunde

Et hic notat vniu puta quod
 puelle viripotentes iam apte
 ad coitu facile impreguantur
 et multum velociter in p'mis
 dum coeunt p' tres causas

Prima est fortitudo sue cali
 ditatis qua sperma digestum
 in eis abundat et spermabi
 zale sibi prompte attrahit

Secunda est quod adeps seu pingue
 de panca est in suis matr
 cibis que sperma viri in hinc
 intire prohibeat vel libri
 care ab hinc hoc facile faciat

et no mltā
 abundans

Tertia est naturalis ipsius
 humiditas: per quam sperma vi
 ri facile matrici ipsius coheret

Tredecimum est velox niestru
 orū euentus nam hec quib'
 mensura festine veniūt ut
 in anno xmi. masculinates
 sunt. hic notat princeps
 quod naturale spatium breuius
 quod esse debet inter duas
 mūdificationes est dierū
 xxi. et non vsq. ad .xl. ymo
 prolixius scdm naturā est
 quadraginta dierum.

Capitulum .xvi. de causa ge
 minorum.

Causa eorū est mul
 titudo spermatis Et
 diuisio ipsius in duo

et quod est supra. Et
eius casus in duos tenet.
Et icolumitas quidē
duorum filiorum etiam
gemmorum nō est plura.
Et parum sunt inter
gemmos dies plurimi.
ipī enī scdm plurimū
sunt ex coitu vno.
Et parū contingit q
ex coitu sup impregna
tionem fiat conceptio.
nam si fit conceptio fit
in mulieribus que cor
pora tenera habent et
sunt multorum pilorum
et multi sanguinis ppter
fortitudinē caliditatis
earum. Et de illis sūt
que fortasse vident sa
nguinem in pregnatoe.
et non curant de eo ppter
virtutē earum et forti
tudinē matricū ipsarū.
et non abortiunt cum
mensurius et cū aperti
one eius quod emmet
in matrice. Et quicq

menstruantur super
impregnationē nume
ro ~~duarū~~ duarū men
strationū et supra.
Et si cadat impre
gnatio super pregna
tionem in non val
de forti et in ea que
iam concepit nisi ppter
apertionē oris matr
cis sue non ppter for
titudinē sue matricis.
timetur q sit pmius filius
iam debilitatus qre
corripitur secundus.
Et iterū in fortibus
timetur lacus caput
litigū et compressio
nis inter duos filios.
Et illud quidem plu
rimū pducit ad fe
brem et inflamatio
nem faciei et aduen
tū egitudinū ad hoc
vt abortiat vni eorū.
Et de signis quidem
gemmorum et qui sup

sunt scdm q dixerunt
quida et exptum est/
est vt consideretur. vni
bilis nati primi con
tinuus cu fetu. tunc
si non fuerit in ipso
ruga neq; nodus no
erit post primu natu
filius Et si fuerint
in ipso ruga/ tunc pre
gnatio erit scdm nu
meru rugaru.

Causa eorum In hoc
ca. primo agit de causa
geminor fetu Sed circa
hoc quedam notat ibi. Et
incoluitas Tercio de pre
gnantibus que in ore me
struantur ibi Et de illis
Quarto de penalis impre
gnatione sup impregnati
onem ibi Et si cadat
Quinto de vno signo ge
minoru ibi Et de signo

In prima parte dat. in
causis geminor fetu
Prima est multi sperma
tis supabundancia suffi
ciens duobus generandis
fetibus Sed est diuisio
spmatis in duo/ pro duob'
fetibus vel ultra duo. e. pro
tribz aut quatuor fetibus
Tertia est spmatis virilis
effuso vel casus in duos

matricis ventriculos vnde fit
duplitas fetus generatio
In scda me. circa geminos
notat

Primu est q rara est et
non multa sanitas vel in
columitas filioru duoru ena
geminor in eodem utero. q.
se se comprimunt et inter se
certant vt iacob et esau pro
loco amphion et plun alimeto

Secdm est q raro dies plu
res accidunt inter concepti
ones geminoru fetu. ymo
sepius sunt in eodem coitu:
qz statim matre post concepi
onem adeo claudatur vt a
cunie fili vix os eius inter

Tertiu est q raro configit
fieri conceptione p coitu sup
impregnatione quia matu
cis os vehementer claudi
tur in ia impregnatis ita
etiam vt sit iuuu aeru qnto
magis spermati.

Quartu est q sup impregna
tionem conceptio fiat ex
novo coitu fit in mulieri
bus tenens corpore pluri
mu pilosis circa pudibda/
multi quoq; sanguinis in
hinc fortis caliditas existit
vnde petulce sunt: et sic
matrices non obstante fetu
seipsas aperiant: et spma
deglutiant

In tertia primo ait q qda
pregnantu vident a se flu
ere sanguine mestrui et
neq; terrentur neq; de eo
curant ppter robur earum:

et fortitudine suar matricū.
Vnde fit vt satis pro se et
suo fetu sanguinis habeat.
et matricēs fortes satis si
bi attrahant p alimento
fetus et adhuc reserent
etiosum quod supfluit
menstruali cursu

Secundo dicit q iste pre
gnantes ppter sua mēstrua
non abortiunt fetū: nec
ex apertione illius quod
emmet in suis matricib9
pnta colli et oris harum.

Verū dicit ppter amplius
quinta mulier in vtero
habenti si purgationes
exiunt impossibile est
fetum sanū esse

Tertio dicit q a pregnan
tib9 qnq menstrua fluūt
p duos menses et ultra.
quā fetus in hno paulo
indiget alimento.

In quarta primo ait q
si in muliere non valde for
ti que iam concepit noua
accidat impregnatio super
priorem non ex fortitudine
sue matricis / sed ex sola ipsi
apertione timendū est ne
sit eius primus fetus iam debi
litatus et postea sedis inde
corūpatū: et sic ambo pere
ant et abortiantur.

Sed dicit q i pregnatib9
fortibus latus et amplius
timetur ex impregnatione
super impregnationē euer9
hanc et compressionē fe
tū aduicem q horū cor

ruptio sicut purgauerunt
iacob et esau in vtero mater
no neq perierunt

Tertio dicit q istud lignum
inter duos fetus frequēter
perducit alterū vel ambos vel
ipsum matre ad febres mē
sas et inflammationē faciei ma
tris et ad morbos alios vt sūt
apata vel dyslocationes vnde
fit vt mater qnq abortiat
alterū ipsum videhret debile
et victum a compare

In quinta dicit quosdam
asseruisse q signū fetū
duorum aut plurū in vtro
materno certum et expm
est vt consideretur vmbilico
illius qm primo nascitur
et exit ab vtero cum fetu
cōtinuus: et si neq ruge
neq nodus in hoc fuerit
inuentus non erit alius
in matrice fetus. In vtero
fuerint in vmbilico ruge
tor in pregnante erunt
fetus quot sunt ruge in
vmbilico.

Capitlm xvi. de signis
appropinquationis ptus

Qum pregnā ingre
ditur in spacio propi
quo tempore partus
et sentit firmitatem
in inferioribus ventris
sub vmbilico et in dor
so et dolore in nigrume,

et caritate in ventre
et inflatione in ore ma-
triciis vehementer sensata
et huiusmodi eius tunc
iam approximatur partus.

Cumq; mollescit ei
canda vel anus et infla-
tur eius inguina et
fortior fit inflatio inguinis
tunc non est
inter illud et inter par-
tum nisi proximum.

Cum pregnantis In hoc
capitulo primo datur signa per
appropinquantis. Scilicet signum
partus instantis et quasi
inchoantis ibi. Cumq; molli-
ficatur.

In prima parte tangit
signa que cum simul appa-
rent partus significant ap-
propinquationem. Et tunc debet
mulier manere domi et
prope se habere bonam obste-
tricem et singula parare que
partui seruiunt et puerperis.

Primum huius signum est
cum tempore partus secundum
cursum nature cursu appropi-
quat mulier. ut cum iam pro-
cessit in ix. mense sue porta-
tionis.

Secundum est cum ipsa maiorem
solito sentiat gravitatem in par-
tibus ventris inferioribus.

subtus umbilicam et etiam in
dorso propter hoc quod fetus seipsum
aggravat inferius tendens et
parans ad exitum.

Tertium est dolor in inguine
maxime de latere fetus propter
materias que retentę prius
illuc commouentur. una cum fetu
parante ad exitum.

Quartum est caritas que sen-
titur illic propter commotionem
fetus et humorum secum retentorum.

Quinum est inflatio sensa-
ta vehemens in ore matr-
icis propter descendentes illic
humiditates et pressuram fetus.

Sextum est humiditas oris et
colli matricis propter aquosi-
tates que descendere incipi-
unt. Et dum signum hoc
adest proximus est partus.

In secunda datur duo signa per
iam instantis et quasi inchoantis.

Primum est dum canda vel
anus pregnantis humiditabz
multis relaxatur et mollescit
que viam preparant ad exi-
tum fetus.

Secundum est inguinum vehemens
inflatio precipue inguinis

de latere fetus et matricis.

Versus inferiora cum vehementia
apparentibus ante hunc duobus
signis inter ipsa et partum
non est tempus nisi proxi-
mum ymo quasi inchoat.

Capitulum xvi. de signis

debilitatis embryonis

Significant debilitatem
eius exirudines matris

propter impul-
sione fetus

sue Et euacuationes
accidentes ei Et pprie
continuatio prouocati
onis menstruorum per
transcuntū illud quod
fit sōm semitā rari
tatis et paucitatis et
sōm semitam super
fluitatis cibi Et pte
apparitio lactis etiam
in primo mense in quo
concepit ipm : Et emul
getur : cum mamilla
exprimitur Et signū
ipsam q non mouet
fetus motu de quo sit
curandū aut mouet
in non sua hora.

Significant **¶** u hoc ca
dat vñ signa debilitatis e
briome

¶ Primum est egritudine ma
tris sue sicut febres aut
aperta vel egritudine mat
ris matris vt bleem schro
ses a quibus corūpitur vel
diminuitur vel alteratur nu
trimentum fetus et eius cō
plexio

¶ Secundū est supflue matris e
uenientes euacuationes vel
per fluxū sanguinis nariū

vel per emorroides vel per fluxū
ventris vel nimios sudores
quibus minuitur alimētū
fetus : et debilitantur mar
et embrio.

¶ Tertium proprie est mēstruoz
corpus vel prouocatio pti nū
scuntū illam quantitatem
qua quedā pregnantū raro
et parū mēstruāt quāq inopis
et illam mensurā quā que
dā pregnantēs ex supfluita
te cibū appetunt nā neq
mater neq fetus ab hac
menstrua debilitatur.

¶ Quartū est qñ lac in ma
milla apparet in primo mē
se vel in sōo computando
ab hora conceptionis. signū
enī q fetus est debilis et
sibi modicam sanguis attra
hit : cum ipse ad mamillas
ante tempus cōgruū lac ge
nerans ascendat

¶ Quintū est q qñ mamilla
exprimitur in primo mēse
lac inde emulgetur et foras
effluit

¶ Sextū est dū fetus in utero
materno debiliter mouetur : nec mou
etur in hora sua : puta nō
cum mater vigilat et esurit
ymo qñ dormit et abis re
fecta est : et hanc forte em
ulget

¶ Aphm. xix. De signis
debilitatis nati

¶ Cum fetus nascitur
et non inflatur vmbilico

eius/ et non monet²
et non sternutat/ et
non clamat vsq; ad tē
pus/ tunc ipse est debi
lis et non viuet

Quoniam fetus In hoc casu
dat signa. Immo imbecillio
nati non diu victuri sed cito
obituri

Primū est cum non cito
postq; natus est/ tumet
et inflatur eius vmbilico
quasi apostemetur ex san
guine qui adhuc retinet²
in eo. p hoc enī significat²
q fetus sanguine parum
sibi attigerit dum erat in
vtero. qptor debilis nascē
do egreditur.

Secūm est qn iā natus nō
monetur. sed est quasi stu
pidus non bene sustinens
extrinsecū aerem qptor ei
debilitatē

Tertium est q non sternu
tat/ sicut nati fortes ster
nutare solent cum eorum
capita de loco calido recider
ventia/ fugus exterioris
aeris percutit

Quartū est q non clamat
vel clamat debiliter p aliq
dies vel vsq; ad aliquod tēp⁹
predebilitate p h^o enī signa
natus significatur esse mul
tū debilis et ineptus viue

Exphat tractatus
primus

Tractatus scdi sūt
xliiii. capta Caplm pmi
de tempore parendi

Tempora quidem crea
tioms/ et motioms/ et
partus iam diximus i
anathoma et eis que
sunt post ipsam Et
scis inde q mensis septim⁹ ē i
quo parit ipsam Et
est fetus fortis creatōis
et cōptōis. cuius creatō
velox fuit et cuius mo
tus festinauit et cui⁹
petitio ad exitū velox fuit

Et multociens quidē
moritur natus infra
hoc spaciū: quomā cole
rat motus vehementes
in debilitate creationis.
hinc namq; natus/ h
cet in radice sit fortis/
tū est proximi spaciū
cum creatione **V**erū
natus in octauo mēse
est qui plurimū morit²
de natis: et parū viuit

Quod si aliquis uiuat
de natis in octauo me-
se / tunc illud est raru
valde. et paru est qd ui-
uat natus perueniens
cum hoc tempore

Et in quibusda regi-
ombus non vunt na-
tus octo mensiu oio :
quonia non euacuat^r
eius dispositio quia
aut sit retardatus in
creatione / et motione
et desiderio ad partum
vsq; ad hanc hora / et
significat qd eius virt⁹
non est fortis in radi-
ce / aut aduenit ei
motus separationis in
principio temporis com-
plementi. qm sit for-
tis in radice virtus eius
sicut nati in septimo

Et si non fuerint ita-
ymo fuerit creatio ei⁹
et motus ipius / et volu-
tas desiderans puenire

ad partum / et motus
eius completi ante illo /
tunc huius fetus iam
conatur euadere a loco
suo et conuertitur. Sed
quid valet eius conuersio
cum qua non consequit^r
intentione sua : et re-
manet sic conuersus
vsqueq; redit ad ipsam
virtus sua : et facit eu
desicere debilitas sue vir-
tutis. Et accidit ei
proculdubio quod accidit
debili intento motibus
euasione / cu procedit
absq; directione : s. las-
situde et defectus
Infirmatur ergo pro-
culdubio : et debilitat^r
et resoluitur virtus ei⁹
Et cum nascitur in
huius dispositione / est
iudicium eius iudiciu
nati infirmi debilis.
et de iudicio eius est
qd non speratur ei vita.

62

Natus in nono si comple-
ta fuerit eius creatio
et desiderat moueri in
vno et non fuerit ei pos-
sibile ut euadat / ymore
maneant in matrice / et
acciderit ei in octauo
quod diximus / uiuet in
spacio mensis vita / rede-
unte ad ipsam virtute.
et equabitur a conuersi-
one sua usquequo redeat
conuersus et confirmetur.
cumq; nascitur / saluatur
Et cum non sit ita / y-
mo non desiderat nisi
moueri in illa hora /
tunc iudicium eius est
iudicium ois debilis oio
Et plurimum quidem
nascitur in decimo ille
cui accidit ut desideret
partum in nono: et non
fuit ei preparatum
Et accidit ei illud / qd
accidit nato in octauo.
Et parum quidem accidit

ut sit assiduatio separa-
tionis cadens in septimo:
denique extendatur ultra
usque ad decimum ita ut e-
ueniat ei integra vita
in decimo. hoc enim rarum
est et cum hoc est signi-
ficatio debilitatis virtutis
cum currit vicissitudo ex
vno ad x^m.

Tempora quidem in hoc
capto post remissionem ad a-
lia primo agit de natis in
vno mense. Secundo de natis ante
mensem. vno. ibi. Et mul-
toctiens. Tertio de natis in
in octauo ibi. Venu natus.
Quarto de natis in nono ibi
Natus in ix. Quinto de na-
tis in x. ibi. Et plurimum
quidem.

In prima parte primo re-
mittit nos ad capitulum tracta-
tus prioris quod est de ana-
thomia matris et ad secundum
quod est de generatione em-
brionis super temporibus crea-
tionis fetus idest formatiois
et motionis eius in utero
materno motu sensuali / et
parturitionis ibi enim docuit
hec omnia tempora et eorum
diuersitates precipue capto
Secundo dicit qd septimus mensis
a tempore conceptionis est
primus mensis in quo sa-

libenter. fetum parit. viuit n.
raro natus ante hunc mensem

Tertio dicit qd fetus qui na
scitur in vi. mense fortis
est creationis sic qd membra
ipsius fortia creata sunt: et
est fortis completis in radice vi
te et in membris aliis. Et
festina fuit eius creatio siue
formatio ppter fortitudinem
suarū virtutū completa em
fuit in .xxxv. dieb: Et con
similiter eius festinavit mo
tus nam moueri incepit i
tertio mense et semis: Et
ita velociter tetedit ad exitū
puta in mense septimo

In scda dicit qd ille qui na
scitur ante istud spaciu tem
poris vii. mensū mortui
frequenter et scdm plurimū
Eius causa reddit quia
motus tolerat vehementer
fortes quando parturit: .
vel loquendo verius dum ipse
abortitur non adhuc maturus:
sed in creatione tener et debi
lis nondū solutus. Et
quoniam ipse esset fortis in radi
ce tñ proxim⁹ est spacio tem
poris sue creationis seu for
mationis quo fit vt membra
eius sint adhuc debilia: et li
gamenta quibz matrici alli
gatur nondum sint matura.

Vnde plus laborat in exitu
a ventre sicut imaturus fru
ctus non decidunt nisi aucto
forti vel a causa alia forti et
violenta

In tertia dat .vi. canones

sup natus in octauo mense

Secundus est qd natus in octa
uo mense vt plurimū moritur
et paucis tempore viuit. et id
experientis qd plurimū app
batum est: et mensis octa
uus non est de artibus sicut
est septimus

Tercius est qd si viuat alijs
natorum in octauo valde ra
rū est illud et parū cōtingit
qd viuat natus pueniens ad
lucē cum hoc tempore octo mē
su

Tertius est qd octimēsis in
quibusdam regionibz vt in
climatibz primo et scdo non
viuit oīe. Eius causa as
signat quia dispositio nati
huius non euacuatur neqz
deficit quoniam sit retardatus
in formatione sua et in mo
tu ipsius et in desiderio ad exitū
et ptiū vsqz ad tempus octa
ui mensis sic qd non valuit
in .vi. nasci p quod signifi
catur esse virtus eius in radi
ce debilis vel saltem nō fortis:
aut motus separationis ab bō
fetu adueniūt in principio tē
poris complementi puta mē
se octauo quo compleri inci
pit fetus et in nono mēse
consequunt pfiā complementū
eius. Breuiter vult dicere qd
fetus nascens in octauo mē
se vel postponit ortū a mense
septimo quo nasci incipit est:
vel ortum anticipat ante diē

mense

nonū quo nasci debuit

Quartus est qd si nō fuerit

ita qd nasci anticipet ante
diem nonū ymo festinaue
runt eius formatio et ipi⁹
motus et voluntas optans
puerire ad partum m. vii.
mense et motus ipius ac
octauū completi sunt tūc
iste fetus euadere conatur a
loco matricis m. mense. vii.
et ut tūc euadat et pturatur
conuertit se ipm inchnato
capite versus os matricis et
parat ad exitum. Et hie q
ut princeps quid valet aut
prodest sibi hoc conuersio. s.
ut exeat m. mense. vii. cum
ipse p eam non adipiscatur
nec tunc cōsequatur itētoz
suam. sed manet cōuersus p
amdū hūc modū donec sua
virtus ad ipsum redierit ut
parturiatur m. octauo mēse
vērū debilitas virtutis ipi⁹
facit hūc i vita deficere post
partū. vel ipm deficere apm
m. vii.

Quintus est qd accidit octimē
si proculdubio id idem quod
accidit fetui debili vel homini
debili itēto motibus enasi
omne ab vtero aut periculo
cum ipse procedit precipitāt
absq; directione lassitudo et
virtutis defectus

Sextus est conclusio puta
q indubie fetus iste egrotat
et virtus ipius multū debi
latur atq; resoluitur

Septimus est qd dū nascitur
m. ista dispositione iudiciū
tūc est qd ipse est debilis et

egrotatissimus nec de eo spera
tur qd valeat viuere

In quarta primo ait qd nat⁹
m. nono mense si pfecta fuit
eius creatio et m. mense sep
timo moueri desiderat ut a
matre euadat et parturiat
nec facere id potest ymo vsq;
ad ix. manet m. matrice et
accidit ei m. octauo mense qd
prius dictū est. s. ut adhuc
m. matrice maneat vsq; ad ix.
mense tunc vita viuet rede
unt ad ipsum ipius virtute.
et equabitur ab illa iutū con
uersione quā m. vii. habuit
vsquequo redeat m. ix. mēse
conuersus vtiliter ad salubre
partum et confirmetur m.
illo statu donec parturiatur.
cūq; pturatur hoc modo cōuer
sus saluatur et viuit

Sed dicit qd cū non sit ita. s.
q virtus redeat ad ipm et etiā
equetur eius conuersio ymo
non desiderat nisi moueri et
parturi m. illa hora. s. m. ix.
mense tūc iudiciū nati hui⁹
est iudiciū omne debilis oīo
vel hoī debilis et egrotatissimus

In quinta primo ait qd ille
cōter et scdm plurimū nasci
tur m. decimo mense cui cōtin
git ut m. ix. mense desideret
partū et non fuit satis ad
hoc preparatus ut tunc na
sceretur

Sed dicit qd accidit illi p
nato m. decimo illud quod ac
cidit octimēsi nato. s. debi
litas et qd parum viuit et

sepius mortui

Tertio dicit quod raro contingit
ut a pueritia separationis
id est a pueritia conatus ad
exitum ab utero cadat in vno
mense. Deinde protendatur ul
tra partum eius usque mense
decimo: ita ut in ~~nono~~ ¹⁰ et
non ante debeat ipsi vita in
terga extra matris uterum.
hoc enim est de illis que raro
contingunt: et cum hoc signi
ficat virtutem debilem quoniam vi
cissitudo conatus ad exitum de
vno mense currit usque ¹⁰ ~~10~~

Capitulum secundum de regi
mine vbi pregnantium

Oportet ut assidue
lemificationem suarum
naturalium semper cum eis
que leniunt cum equali
tate sicut sunt alisidate
ut et primum et sicut
prase et similia: cum
stringitur natura val
de. **E**t ut occupentur
exercitiis temperatis et
deambulatione tenui
absque superfluitate super
flua enim abortire facit.
et illud ideo quoniam ipse re
plentur propter illud quod

accidit eis de retentione
menstruorum. **E**t si puer
fluitates in eis multi
plicentur: ut ut non as
sidue balneum. balneum
namque eis execrabile est
inquit apud propinquita
tem. **E**t ut ut non iungatur
capita earum: et for
tasse accidat eis inde co
rruptio: quare accidat tussis
et commoueat fetus
et post abortus. **E**t ut
ut deintant motum super
fluum: et saltum et puer
sione: et casum et contum
propre: et repletionem cibi
et iram: et non superueniat
eis quod faciat tristari
et timere. **E**t elongetur
ab eis omnes relique cause
abortus: et proprie in me
se primo et usque ad xx.
dies: et proprie in eodem
mense prima et usque ad
tres dies a conceptione.
illud enim est execrabile

super eas omne cōpres-
sione faciens Et cōsi-
deretur illud quod di-
ximus de cōservatōe
embionis Et o³ ut co-
operiatur illud quod est
sub ypocondriis earum
lana leni Et sunt cibi
earum panis mūdus
cū issidatēget et alzeibe-
let Et deuitet omne
acutū et amarū: sicut
capparis et oliue imatu-
re Et omne prouoca-
tiū menstruorū sicut
sunt fescoli et cicci et
psammū Et si deside-
rant cibum in die con-
ceptionis precipit ypo-
craas ut in potu sumant
samich in aqua ipsi em
quus sit mlatiūū est
tamē velocis mutimēti
Et vinū earū sit vinū
odonferū et subtile an-
tiquū Et ypoctas qdē
dixit sumant in potu

64
vinū mīgrū et videtur q
volunt intelligi p illud
subtile mīgrū: et sit in-
gredo eius ppter ipius
fortitudinē non ppter-
fecem Et sunt in sedis
mensis earū passe/et
citoma dulcia/et pura
et excitantia appetitū/
et mala muza/et gra-
nata muza **M**edicine
vero earū sunt sicut e-
lectuariū de margaritis
cui⁹ descriptio recipit
margaritarū non per-
foratarū pueri ambloy-
ana 3. 7. 3mzileis et
masiac ambloy an. 3.
m^{or} zedane doromci
semit apri capsie carai
momu nucis muscate
macis cinamī oīū ana
3. ii. teen ruber piperis
et maoripiperis oīū ana
3. iii. cinamomū 3. v.
zucti solime quātū oīa
et plus Et inne do sit sit

coctearū vinū. ipsū enim
rectificat dispositionem
matricis earū: et dispo
sitionē stomachorū earū

Et oꝛ vt vehemēs stu
diū sit in stomachis earū

Quare confortentur
cū eis que sunt sicut
ielemiabm cū xilocalo
es et mastice et silib⁹

Et electuaria facta
cum zūto plurimo cū
specieb⁹ aromaticis in
quibus non est mul
ta caliditas **E**t cū
emphē stipticis cale
facientibus aromati
cis

O portet vt aspiduer⁹ in
hoc caº primo agit de leuifacatoe
ventris pregnatiū. Secūdo de
exercitiis balneis et coopri
mentis earū ibi **E**t vt oc
cupentur. Tercio de cibis et
potibus earū ibi **E**t pnt ab
Quarto de medicinis cordia
libus earū ibi **Medicine vero**
Quinto de stomatis ibi **E**t
oꝛ vt

In prima pte ait q si pre
gnantis natura seu venter
valde constipetur esse natūm

q aspiduer⁹ vt leuientibus
ventrē cum moderamine sic
sunt alisidabeger pinguia: s.
brodia carmū pinguia sicut
galli veteris / galline aut cap
nis crassi / saginati vituli oma
porū porcorū **E**t sicut straces
id est māne spēs de qua pro
vna dosi mane in ieiunio q̄te
s. ann. 3. m.º seu capre su
mat vel aque puli vel aque
caponis et eis similia sicut
cassia fistula mundata de q̄
dicit p̄do huius caº de ea q̄
conueniens pregnantibus et
soluit eas

In scdā dat. vñ. regulas pe
per exercitiis balneis et coop
rimentis pregnantū

Prima est q pregnantes
seppas occupent in modera
tis exercitiis et in ambula
tione suauī seu tenuī sine
excessu in hac et supfluita
te: quia supfluitas deambu
latoris aut alterius motus
supercedentis inducit abortū.
nam multis humoribus eg
retentis menstruus pregnā
tes replentur. qui nimio di
latati sibi procurant exitū.
et venarū matricis ac oris
ipsius iuuatur aptio p motū
supfluitū.

Scdā est q eis est oportuni
ne balnea frequentent si mul
tiplicentur supfluitates in ha
rū corporibus si pro qm a. nā
balneū in ipsis exercitabile ē
et detestandū: qm promocat
menstrua et abortum: nisi

prope partu. tunc em̄ conuenit
ad ipm̄ faciendū et alleui
andū

Tertia prohibet has caput
mungere sicut solent facere
in calidis regionibz ne catar
rum inde acquirant excitati
onem. que comoueat fetū et
inducat abortum

Quarta est nommōbris
iulens pregnantē ciuitate

¶ Primo equidē omnem
superfluum motū quia fetū le
dit: et abortum prouocat.

Sed saltim p̄t eadē cām

Tercio passionē supra ventē
eius ex causa consilii. **Q**uarto
afflictiō caput maxime supra
ventrem ex eadem causa

Quinto iulber proprie vita
re coitum: ne matricis per
hinc os aperiatū et diu. fetū
opprimat ventu supiacens.
sed in hoc prouidet qm̄ corru
buit sustentando seipm̄ sup
sua brachia et non aggrau
uando se sup ventē vtrius

Sexto superfluum cibi reple
tionem: quia fetus opprimat.

Septimo iram forte que
matris et fetus alimentū tur
bat et sup inflamat. **O**ctauo
tristitiā quia marcescit mat
ri continuatur. **N**ono forte
timorē aut terrorem subitū:
qui se pregnantē abortire
facit

Quinta est q̄ relique cause
abortus omnes elongentur
a pregnantibus que dicunt
infra ca. viii. cētati p̄ntis

et proprie in mense primo a
tempore conceptionis et adhuc
magis in prima septimana:
et adhuc amplius in tribus
primis diebz. execrabile em̄
est et tunc detestandū oē cō
pressionē fetum faciens

Sexta est q̄ attente cōside
rentur et bene obseruentur
illa que dicuntur de conserva
tione embrionis et de cautela
ab abortu ca. x. tractatus pra
sentis

Septima est q̄ dentes pregna
tum tetragantur ab ypodons
voss sua mixtura lana suau
mūdi carpinata quatinus p
teget a frigore fetū et matris
custodiat naturalem calorem

¶ In tertia dat vj. canones
sup pregnantū cibis et potibz

Primus est q̄ panis ipsarū
sit mūdus bene coctus et fer
mentatus. et ipsim̄ comedat
cum issidabegot idest aqua
carnū et alzeiberet idest al
bis epibus factis ex amygdali
lis aqua carnis verueto et
paucis zinzibere

Secūsus est q̄ hec vitet omne
acutum et amarū forte sicut
sunt capares oliue imature
amygdale amare p̄statoz nu
clei. ledunt. n. fetum et in
dispositis prouocant abortum

Tertius q̄ hec deurent oīa
que abortum prouocant sicut
sunt acera p̄stam fiseoh et
sunt legitimen quod assimi
latū pisce

Quartus est ypodons

iubentis si mulier in die con-
ceptionis cibum desideret da-
re sibi in potu samich idest
ordeatum. quia quous inflet
velociter nutrit

¶ Quintus est qd vinū quod
ipse bibunt sit odoriferū sub-
tile et antiquū sicut vinū belne
quod multū confortat multi-
plicans spiritus Et circa
hoc notat hic dixisse ypochrate
q hec vinū nigru in potu ac-
cipiant fortassis qm nutriti-
uus est Et dictū ypochris
sic interpretatur qd ipse intelle-
xit subtile nigru et non gisu
terreu Cuius nigredo non a
fere terra sed a vini fortitu-
dine et maturitate pfecta p-
cessit

¶ Sextus est qd edant in sedis
mensis seu fertulis vltimis
vel in banquetis aut racenacu-
lis viuas passas enucleatas
et citoma dulcia et pira de-
cocta et fructus qui excitent
appetitum eoru sicut p oia de-
capenduto et alia poma media
inter dulcia et acia que medi-
ci musa vocant et malagria
nata maza

¶ In quarta describit electua-
rium de margaritis quod eaz
stomacos et corda confortant
et dispositiones suaru matricu
rectificant hoc modo R mar-
garitarū non pforatarū pre-
ti añ. 3. j. R mastice añ. 3.
m^o zedoarie doromai ~~sumis~~
sermis apri capse idest uitha
macedonice cardamom nucas

muscate macis cinamū idest
grosse canelle añ. 3. n. been
rubei piperis macropiperis
añ. 3. m. cinamomi. 3. d. zur-
can solumne sic vocati a loco v-
bi reperiuntur melius zuatarum
qntū de singulis et adhuc a
plus puta duplum pondus
predictoru oīū. terantur. et
fiat electuariū in puluere cuius
dosē sic vnu puū coclearium
rectificat em dispositione
stomaci et matricis

¶ In quinta prelandat inge-
nerali circa suos stomacos ve-
hemens et diligens adhibere
studiu. nam sepe vexantur ma-
lis appetitibz vomitibus nau-
seis et claudicantibus digestio-
nibus. vnde intus et extra co-
fortari indigent

¶ Hec precipit stomacos eaz
confortare ab intra cum hac
medicina R conserve rosarū ru-
bearū qte j. ligni aloes masti-
cis añ. 3. m. incorporentur. sit
et fiat conditū in pyride pondū
quod deauratur in superficie et
sit dosē eius. 3. s.

¶ Tertio precipit electuariū vti-
factis ex speciebus aromaticis
non intense calidis cū zuato
plurimo vt electuariū de gemis
mesue vel diamacis. Vel ele-
ctuariū quod recipit macis
ganosilox añ. 3. j. coramdi
preparati. 3. m. mastice. D. m^o
cinamom. 3. j. et s. terantur
subtile et incorporentur cū lb. s. j.
zuatē albe dissolute in aqua
rosacea fiat electuariū p lozēgnas

ponderis . 3 . ii deauratas vndiqz
sit qz dops eius vna lozengia
Quarto iubet stomachicis ca
rim apponere emplā scripti
ca calefacientia aromatica
sicut hoc Et lignū aloes ma
sticis corticis thuris gariofilo
rū macis añ . 3 . j . coriandri
preparati anamomi añ . 3 . ii .
teriatu. et incorporentur cū
oleo de spica vel de mastice
vel de absinthio et cera suffi
cientibz et fiat emplm quod
extendatur supra alutā te
nuissimā . et cooperiatur te
la tenuissima in forma stuti
cum lignis

Capitulum . iii . de regimine emixe

Oportet qñ parit be
studium sit in promota
tione menstruorū eius
Et rectificetur cibus
Et non pmutetur ci
bus subito ad regimen
grossum quare faciat
ipsam febrire : et debili
tet virtutē alteratiuā
in epate eius : et mul
tiplicetur sitis eius et
fortasse fiat ydropica
Et si induretur cū
hoc epar eius non spe

ratur ei sanatio . **E**t
diebus quidē partus sit
motus et periodi Et pñ
cipiū eius est hora adue
tus cōmotionis et dolo
ris Et cum egritudo p
transit . xx . dies vsqz ad
xxiii . egitudine stāte
aut reciduiate significat
tarditatē consuptiōis .
Et necessaria est eua
cuatio in die alio ab isto
qm est dies crisis : si nō
fuerit debilitas

Oportet quando **I**n hoc ca
agit de regimine emixe Sed
de motibus et periodis dierū
partus ibi Et diebz quidem
In prima parte dat tres re
gulas super regimine emixe . 6 .
que peperit aut partu laborat .
Prima est qz menstrua sibi
prouocentur dum tādatur
partus et dolores infestant
vt dentur in potu aque arthe
mesie vel purgati cicerū . 3 .
mīz cum corticis cassie fistu
le et anamomi tutorū añ
aureus vnus

Secūda est qz cibus eius recti
ficetur sic qz sit subtilis et
aperitiuus et facili digesti
stione sicut aqua pullozū
fallmarū capomū cum

petroselino et croco et coru
carnes et colatina pediceo
alante sasamili plouueru
pdes canarui oua sorbilia
pdes canar pfe vendose
passule mundate. sit q pot
eius vniu albu vel subruu

Tertia est q abus emye no
statim nec subito vertatur
de subtili ad grossu primo ne
putrescat aut corumpatur
ex debilitate virtutis et con
turbatione humoru a dolorib;
partus. Sed ne abus grossus
debiliter virtute digestuam
epatis. Temo ne sitis meis
multiplicetur ab opilatione
epatis p abos grossos pro
hilitate transiti huiectatum
ad membra. Quarto ne p
Dropica fiat causa sitis in
niu bibens et opilatione
epatis. Et si cum dicta ydro
pisi epas opilan dicitur
nulla erit spes q sanetur
ymmo erit marabilis

In scda primo ait q partus
in femine motus habet et
periodos ita q prope ipsu qm
fetu dolorose veniunt iunda
tiones ad ipsius exitu et cito
post cessant. Deinde redeunt se
cundum periodos et postea ces
sant

Scds dicit q principiu pt
est hora in qua primo dolores
adueniunt et comotiones fe
tus ad exitum

Tertio dicit q cum egritudo
partus ptransit xx. dies vel
pducat usq xxiii. dies stas

et psterzans sine cessatione vel
recidivans scdm periodos si
significat tardam fore coceptio
nem seu cessatione doloris et
partus. Et merito vocat
hic partu egritudme in qua e
solutio continuitatis vix tolera
bilis et mala complexio cu dolo
re maximo. licet aliquomodo
sit naturalis

Quarto dicit q cu sic tar
datur partus euacuatio neces
saria est non in die paroxis
mi vel afflictionis. Sed i die
quietis. ne febris adueniat
ex causa doloru sepe impurge
tum cu vehementia. datur
ergo sibi tunc hec medicia
ms virtus eius sit minimum
debilis. R. cassesistule mu
date. 3. 7. catholicon. 3. 5.
dissoluantur in 3. m. p
caprim et fiat dose. Vel sibi
datur hec que non laxat ven
trem: sed menstrua prouocat.
et faciat partum. R. cor
ticis cassesistule mudate ci
namom electi an. 3. 1. ca
storei. 3. 5. terantur et incor
porentur cu oxymelhe diure
tica. 3. 7. et 3. m. purete
acerum et bibantur pro dosi
vna.

Caplm. m. de appetitu
pregnantis

Qum cadit appetit
pregnantis iuuatur
omissione pmrgu

vehementis pinguetudinis
et dulcis vehementis dul
cedinis Et administrati
one rei subtilis Et
moderamine in potu aq.
Et ut sit contenta bio
odorifero pauco subtili
est em iuuatiuu recti
ficans appetitum et illd
quod accidit de nausea
et vomitu plurimo .
Et de medicinis appeti
tui conferentibz est omne
in quo est stipticitas cu
caliditate subtili . sicut
virga pastore decocto
in vino puto eius Et
aristologia ante cibum
et post ipm . de quo pax
sumatur Et empla
nota confortantia sto
macu facta ex citonis
et dactilis albis satis
et calamo aromatico et
spica cu vino odorifero
antiquo . Et rpiqz
pommuntur in eis seme apn

amsum et femculum .
et proprie si fuerit
illic dolor et inflatio
Quod si ei⁹ appetitus ma
lis fiat super fluestu
de in mundificando sto
macum eius cum eis
que sunt sicut aqua al
gelenabm facti cu ro
sis persicis Deinde recti
ficetur cu acetosis Et
rob³ de agresta . Et
vinu eius factu cu aq
melles aut aqua zuc
cari . iuuamentu em
honu est in illo et con
ueniens embriom Et
polipodu quide exsic
catum concit appetenti
bus lutu ex eis Et
qns iuuantur ex acu
tis sicut sinapi et silibz .
ipm em abstrudit huo
rem malum et excitat
appetitum et est vltimu
in reducendis appetitu
eum Et sic conuertit

Appetitus earū ad castū/
appetit eis hūidus sup
primas donec exsitet²
quomā ille est melior
q̄ status acutus prim⁹
cū et minore supflū
tatis: et sūis est ma
gis dispūens appetitū
Ad ventositatē vero
stomaci earū et dolorē
eius. Terbigia admiste
tur hoc electuariū. R
cimini carmen infusi
in aceto et torrefacti
post illud et oliban et
origan p̄fici oñi ana
partē vñā castorei p
tis vñus tertiā p̄latu
de puluere eius sūto
a medio aureo vsq̄ ad
aureū vñū. **A**d vōitū
vero earū sup cibū or
vt dentur post cibum
ea in quibus sūt ar
matifas et stipticitas:
sicut citonia assata
et proprie cū fixa sunt

in eis frustra xilocaloes
mōi Et adnūctur cō
pressio manū et pedū
earum Et adnūstret³
sup stomacū earū em
pla nota Et teneāt
in orbis sine grana
granatorū cū solis mē
te Et sorbeant aliqd
de mīua Et bolū arme
nū est de eis que sedāt
earum nauseam.

Quā cadit In hoc ca^o p̄r^o
primo agit de cura castis ap
petitus pregnatiū p̄ dietam
Sec^o p̄ medicinas ibi Et
de medicinis Tercio de cura
corrupti appetitus Quarto haz ibi
de cura ventositatis et doloris
stomaci harū ibi Ad ventosi
tatem Quinto de cura vōit⁹
earū et nausae ibi Ad vōitū
In prima parte dat auxilia
m^o contra pregnatiū casū
appetitus seu defectionē
Primū est euitare cūctate
hementer pingua et vehe
menter vinctuosa: que aspe
ritum fedant et nauseam
excitant natando in stomas:
et inducendo in ore eius dis
positionē contrariā appetitū
et famis puta oris stomaci
mollificationē que confiat²

corruptioni eius et farta
ti prouocantibz appetitum

Sedm est eis tribuere in
epum vel in condimentu ciboꝝ

suoru res subtiles et masiuas:
sicut acetosa cepe sinapiu que

humores mcdant et inferius
ducant deficientes appetitum

Tertiu est modeste seu sobrie
bitere paru aque frigide te
perata frigiditatis et maxie
in consuetis. que suo frigore cibū

appetitū excitat sicut tempus
friu et regio friu vel dimittat

aquā ne debilitet stomachum.

Quartu est q ipse cōtētur
bitere paru vni aromatica sbe

subtilis vt est vnu belne. lu
uat em eas. qm rectificat e

am appetitū nauisā et vltū
plurimū supfluū et digerēdo

supfluitates et has subducēdo
que appetitū tollunt

In sda refert pmo medi
cinas que p os accepte de

rectū pregnatū appetitū ex
stunt **E**t omne illud i quo

est stipticitas cū calitate sub
tili masiua. Et dat duo exē

pla **P**rimū horū est suctus
virge pastoris decoctus i vno

6 sucti huius 3. 1. et 5. ann
3. vi vni pro qualibet dosi.

Sedm est iudix aristologie
rotunde. de qua paru sumat

ante cibos et post puta. 3. s.
vnaquaq vice.

Sed comendat empla nota
que confecta ex citomis et

albis dactilis siccis et calamo
aromatico et spica cū veteri

vino aromatico sdam huc mo
dum **E**t citomoru coctionum

3. iii. carmū dactiloru alborū
siccū. 3. 7. calami aromatica

spice nardi temperatorū i vno
antiquo aromatico añ. 3. n

miscantur. vt decet et fiat
emplm in forma scuti sup

alutani extensū et coopertum
intus tela tenuissima **E**t

si citoma tūc non reperiat
loco horū recipe carnes cito

morum **E**t hic notat prin
cipe q in hīs emplīs qnqz

ponitur semina semali apn
et amsi maxime qn sūt cum

casu appetitus dolor et infla
tio in stomachis eorū vt in

dicto empla puluere in corpora
qn recipit apn amsi semali

añ amr. 7.

In tertia dat remedia. bñ. nō
pregnantia malū appetitū. 6.

corruptū. qui non fertur in cibos
sed res extraneas vt arca et ca.

bonas

Primū est attende in mudi
ficatione suoru stomachū cū

hoc medicamine sibi sibi
Et aque algelemabm facti ex

rosis pscis. 3. iii. dentur. p
vna dosi **E**t fit aqua her

isto modo **E**t conferne rosarū
rubearū dicte gelemabm. 3. 7.

dissoluantur in vncis tribus
aque fontis bullite et bibat

pro vna dosi. ipa em stomachū
lauat et abstergit a malis

humoribz et si fuerit de terra rose
persarum erunt meliores

plur lūdam huc rosas la
pauuino

Sedū est ipsarum recti-
ficare appetitus comestione
acetosorum sicut acetose gina-
torum acui pomorū aren-
zie berberis rampionorū

Tertū est rob de agresta id est
succus ~~aceti~~ agreste p se in
spissatus cuius dosis sit vnu
parvū colearū

Quartū est vnu eius .s. agre-
ste quod confectū fuerit vel
cum aqua agreste sicut hūc
modū **R**e sicut agreste mudi
depurati lb. 5. aque mellis
vel aque zinzarate lb. 7. et .s.
fiat potus qui loco vni bibat

Quintū est qd sicutū polipo-
dium confert illis pregnan-
tibus que lntū appetūt de cuius
pulvere bibātur .3. m. aī tribz
.3. aque decoctionis galli decepti

Sextū est qd habentes ap-
petitū corruptū qnqz iuniatū
acitorū comestione sicut si-
napio vel semine sinapis et
eis stibius vt pipere zedoaria
sinapi em remouet ab eis
humorē corruptū : et in eis
excitat verū appetitū : et est ex
vltimis et optimis per qua
reducitur ad eas bonus appetit

Septimū est qd dum fere totū
eorum appetitus est ad casum
tūc assandus est eis casus
hūid⁹ sup prunas ardentes
donec exsiccetur . nam melior
eis est qd sicutus acutus et
multus antiquus nam hūi-
dus assatus ē min⁹ sup flumē
et sicutus acutus plus dispo-
nit p appetitū

In quarta describit quēdam
pulverem contra ventositates
stomacorū suorum et dolore
eorum **R**e tūc armen in
fusi in aceto deinde torrefacti
ohbani ougani pica añ .3. n.
castorei .D. n. terantur subtili-
ter et cribellentur et electi-
ariū in pulvere fiat . de quo
suo pro dosi quaqz vice sūt
ab auris semis vsqz ~~ad~~ aur-
um vnum

In quinta dat .v. remedia
contra vomitū pregnatū
et vnu contra nausēā

Primū est post cibū dare aro-
matica pontica aut stiptica
que cibos deprimant versus
os stomaci et rursus versus
os redire prohibeant claudē-
do os stomaci sicut sunt et
toma assata proprie dū eis
mixta sunt frusta ligni aloes
mudi

Sedū est qd harū manus et
pedes sepe contemantur et
quasi assidue vel stricte ligēt
vel diu fiantur ad diuer-
tentium versus eos hūiores
qui cōmouēt vomitū

Tertū est qd sup stomaco
eius apponantur . nota cpta
puta stiptica aromatica sic
est istud **R**e oleorū de mastice et
de pica añ .3. 7. cere virgi-
nee pulueris granosilorum
et ananomi añ .3. 7. misce
ātū et fiat emplm p stoco
cū lignis ad formā scuti
Quartū est qd sepe teneāt
in ore grana granatorū

mellis vel
cū aqua

69
cum mente solus et ea masti-
cent. os em stomaci p her-
confortatur

¶ Primum est qd aliquid de mi-
lia citomoru puta vnu coclear
pro qualibet dosi datur qua
describit Galienus. v. de re-
gimine sanitatis capto vltio
¶ Et mesue. m. descriptoes
eius dat in antidotario di-
stinctione sexta

¶ Herius contra nauisam est
bolus armenicus de cuius pul-
uere datur 3. j. pro qualibet
dosi.

**Capitulum. v. de puluere cor-
dis pregnatum**

¶ Illud quidem pluri-
mum accidit eis ppter
contatē oris stomaci
et causa huius in eo
¶ Que multociens alle-
uiat sorbere aquam
calidam **¶** Et exercitiū
lene precipitās illud
quod est in ore stoci.

¶ In hoc capto primo dat cāz.
pulsus cordis in pregnā-
tibus dicens qd sepius eue-
nit eis ppter magnā colli-
phantā et etiā proximitatē
quam habere noscitur os stō-
cum corde: et ppter hūores
corruptos acutos ināctes ori
stomaci

¶ Sed dat contin hūc reme-
dia duo

¶ Primum est aquā calidā fre-
quenter sorbere que stomacū
abluat malis humoribus
¶ Secundū est leue seu suauē
exercitiū atra fatigationē qd
hūores corruptos descendere
faciat ab stomaci deorsum
precipitante.

**Capitulum. vi. de regimine
curis nēstruorū pregnatio**

¶ Decoquantur sipti-
ta in quibus non est
aromatizatas in aqua.
et ex ea adimistretur
tina sicut sūt lentes et
cortices granatorū et
balaustie et galle et glā-
des et similia **¶** Et qñqz
fit ex gallis et balan-
stis et corticibz grana-
torū et sicibus sicis
emptim. et ponitur su-
pra pectinē cū aceto

¶ Decoquantur. **¶** In hoc ca-
dat duo remedia contra su-
pflua menstrua pregnatū
¶ Primum est balneū sine aro-
maticis nam muliebria e-
ducit ex aromatibus calefa-
ctis vt ait pporas aphor-
v. Intrent ergo tinam

aque decoctionis horum que
seantur p menstruis stringe
dis. R. lentii. lb. j. cortici g
natorii balapustiaz gallarum
glandii et eis similii vt
sumas acetate añ. q̄te j. con
quassentur omnia et bulliantur
in aqua tunc

Sedm est emplm pectm ap
ponendum quod recipit gal
laru balaustraru cortici gra
natoru ficiu pectaz añ. 3. j.
terantur optime primo ficiis
per se et pulueriscentur. cetera
subtilit̄ irrorata aceto et
macerentur. cum pectinis
ficiis et oleo masticis et
fiat emplm super extendadu
telebel aliter.

**Capitulum vñ de apatoe
pedum pregnantium et
mollicie eorum.**

Emplastrentur pe
des cum foliis caulis
Et limantur tñ vno
mixto cum aceto aut
cū decoctione citri aut
cū decoctione chymolee
Et qñq. sūtur ephm.
et ponitur sup pectinē
ex carui cū aceto Et
ex aneto cū aceto.

Emplastrentur In hoc
cap. dat. vñ remedia contra

apostemationē et molliciam
onem pedum pregnantium q̄
causa est flatu vel grossa ventri
stas multiplicata in hñs
maxime in pregnantibus
ex fetu femineo ppter debili
tate suaru digestionū

Sedm est emplm de foliis
cauliu coctis in cineribz cau
lit. deinde contritis et empl
more pedibus adhibitis

Sedm est frequenter illimere
cum vno forti cōmixto aceto
sit q̄ duplum vni in respectu
aceti. ~~et~~ quod flatu et ventos
p̄tat et resoluit: et pedes cō
fortat vni caliditate et aceti
stipticate

Tertiu est pedes illimere fre
quenter cū decoctione citri.
nūp ergo integrū citrū per
minutas petias. et in lb. n.
aque mīde decoque. postea cola
ipsā et sequēter ex hac actu
cala hñi inflatos pedes

Quartū est illimere multo
ciens pedes cum decoctione chi
molee et est terra que in creta
nascitur loco cuius capm⁹ ter
rā que sub rota est acientu
gladios et ipsā coquimus cū
aqua illa in qua circūuolunt
rota. et ex ea calida pedes illi
mus

Quintū ē emplm hoc sup pe
dis pectinē et iacetā eius ca
lidum appositū R. semis carui
cōtati cū aceto de vno 3. m. or
et empl more suppone pedibz

Sextū ē ephm de m. or. 3. m. or. semis
titi cū aceto sup pedes positū

Capitulum .viii. de abortu
 Cause abortus aut
 sunt primitiue ex per
 cussione aut casu aut
 exercitio supfluo aut
 saltu vehementi: et
 proprie ad posteriora
 vel retro ipse enim multo
 ciens facit descendere
 sperma conceptu vi
 sibiliter aut aliquid
 ex passionibus anima
 libus: sicut ira behe
 mens aut timor aut
 tristitia Et ex frigore
 aeris Et ex calidi
 tate eius supfluo Et
 propter hoc genus abhor
 retur pregnantibus pro
 longatio balnei ex hoc
 quod magnificatur anhe
 litus eius balneum enim
 abortire faciat per lubri
 citatem facit tamen abor
 tire per egressionem fetus
 ad aerem frigidum Et
 quicquid prouenit ex de

bitate eius propter de
 fectum et mollificationem
 ipsius causa resolutionis
 rei corporis Et egritu
 dinibus Et aliter Et
 fame vehementi Et
 euacuatione humoris/
 aut sanguinis plurimi
 per medicinam aut florum
 aut ex serpo et ex fluxu
 sanguinis menstruorum plu
 rimi Et quantomagis
 filius est maior est no
 timentum cum flora in ipso
 plus: aut ex repletionem
 vehementi aut ex sati
 etate nauseantia plu
 rima corripente matri
 centum fetus et opilante
 viam ad eum aut ex mul
 titudine coitus mouente
 matricem et proprie post
 septimum Et multitudinem
 balneationis et abluitionis
 lubricante matricem et
 faciente abortum licet
 balneum abortire faciat

causa molliſicationis vir-
tutis : et quia facit fetum
exire eo quod est finis scilicet quod
dixerimus Isti ergo sunt
ordines causarum Et
quoniam fit a causa propter
fetum : sicut est mors eius
propter aliquam causam mor-
tis eius : quare expellit
eum natura . et proprio
quoniam currit ex eo res viru-
lenta que mordicat ma-
tricem et ledit eam Vel sicut
est debilitas eius : quare
non firmatur Aut propter
parvulos et involutos
quibus continetur cum
enim abrupuntur et molli-
ſcantur et affunduntur
ex eis humiditas eorum le-
dit matricem : et movet
eam expulsiva : et ad-
iuvat iterum ad lubricita-
tem Aut propter ~~humiditatem~~
~~matricis~~ de ampli-
tudine oris eius et par-
vitate adunationis eius

Aut ex humiditatibus
in matrice aut in ori-
ficis venarum lubrica-
tibus et humiditatibus
Et quoniam fit propter reli-
quas species malicie con-
plices in matrice ex ca-
lore et frigore aut humi-
ditate aut siccitate Et
paucitas nutrimenti fe-
tus eius Et quoniam fit
ex ventositate in matrice
Et ex apertate Et que
sunt eis similia aut duri-
cie aut cancer Et quoniam
fit ex ulceribus in matrice
Et plurimum aliorum
facti in secundo mense et
tertio fit ex ventositate
et humiditatibus super ori-
ficia venarum que sunt matr-
cis : que nominantur fo-
ramina ex quibus con-
texuntur vene secundum
cum ergo humectantur
molliſcantur ipse : et
illud quod ex eis textit

quare fit abortus fetus
ex quolibet motore: a^t
ex vento sitate et graue
dine. Et quicq¹² e causa
malicie comploris calide
exsiccantis aut frigide
congelantis. Et iteru¹³
ex eis que abortire faci
unt in iicio rei e tenui
tas spmatis in indice
quare non creatur. ex co
pamculus prim⁹ nisi
debihs preparatus ad
dispendiu cu hoc q ipse
attrahit sanguine Et
in sexto et qui sunt post
ipm ex humiditatibus
in matrice dispositio
lubricantibz fetum Et
dixerunt quida q sit
plurimu illius ex vento
sitate. et veritas est
iste sermo. Post¹⁴ spaciū
vero notū plurimu abort
us non sit nisi ex debi
litate matris. Et di
citur q illa que est

vehementer extenuata/
cu impregnat^r abortit a
teq^r migrosscat: qm cor
pus recipit de cibo ad su
rectificatione et reditoe
sic virtutis taliter q no
superfluit embriom qd
ipm nutriet quare de
bilitatur. Et in regi
ombus quida valde fri
gidis absq equalitate
Et temporibus frigi
dis valde multiplicatur
abortus. Et similiter
in aeribus meridiona
libus. Et minoratur
in septentrionalibus: nisi
sit frigidus vehementer
ledentes embrione. Et
qn preterit hyeme au
stina calida et sequit^r
ipam ver boreale frim
abortiunt pregnantes
que paritire sunt in vere
ex qualibet causa aut
pariūt debile. Et dolo
res quide accedentes

apud abortiuū vehemētiores sunt doloribus accidentibus apud partū: quoniam ille est res non naturalis.

Causæ abortus. In hoc ca. primo agit de causis abortus primitiuis. Secundo de proueniētiis a matre ibi. Et quāq; proueniunt

Tertio a fetu ibi. Et quāq; fit Quarto a matre ibi. Et propter cāz. Quinto de proueniētiis sup abortu ibi. Et dicatur q illa

In prima parte tangit vi causas primitiuas abortus.

Prima est passio fortis super ventre vel casus super hunc et fetū exprimit et exire cogit et fortasse occidit.

Secunda est exercitū forte et superflūū quod matricē aperit et supercale faciens tam matricē q; fetū cogit fetū extra querere aerem frigidum.

Tertia est saltus et prope retrorsum et ad posteriora qui fetū excutit et matricē aperit plusq; si fieret versus anteriora: maxime dū noua est spermatis conceptio: nā sperma conceptū sepe visibiliter descendere facit.

Quarta est aliqua passio nū anime vehemētior fortis sicut ira vehemēs terror subitus

tumor aut tristitia fortis repentina qui turbāt et alterāt fetū alimētū et instātiāt simul et matricē et fetū agitando spiritus et adeo comouent b muerisū corpus ut etiā cogāt inuoluntarie subitus se mizerere vel feces egerere.

Quinta est vehemēs extrinsecū ~~scilicet~~ fugis occurrens matrici stringens hanc adeo q; ipām compellit fetū exprimere vel fetū interficit congelatōe.

Sexta est calitas superflua obuians tā matri q; fetui q; matricē aperit et fetū pducit ad estuationē p quē ipse cogitur exeundo querere finem a erem. Et circa istam causā notat hic princeps q; propter hoc genus cause in pregnantibus abortitur dū manē in balneo quia magnificat et frequentes reddit ahehē earū. Et quāq; balneū abortiui prouocet reddendo matricē hūidā et libricā vna cum collo eius alimētū tñ abortire facit pnta quia coigit foras fetū exire ad aerem finem quē mater estuans ab intra non potest sibi ministrare.

In sēda tangit .x. causas abortus ex parte matris.

Prima est q; plurima matris debilitas propter defectiōē suarū virtutū et molificationē priorū mēbriorum ex resolutione rei corporee. puta hūiditātū nutrimentalū

cum multis spiritibus vel in
sensibiliter vel moraliter
aut alio modo

Secunda est aliqua fortis e
xistitudo qua in se statim ma
ter sicut aqua calidum in
se aut febris continua

Tertia est aliquid id est qui
nantia que quicquid prefocat
et matrem et fetum compimen
to et opulando vias anhelat

Quarta est vehemens firmi
tolerancia qua fetus suat
alimento proprio quare vel
mortuus deinde abortit

congruenter **V**el querere foras alimentum

Quinta est plurimorum humorum
eductio foris pharmacia vici
ca vel secessiva unde velhe
menter commouetur fetus
et debilitatur una cum ma
tre eius

Sexta est superflua sanguinis
eductio vel spontanea per
nares aut menstrua vel
emorroides vel per floram a
plam et exequia qua ma
tri et fetui nutrimentum tol
litur. Et tanto plus fetui
flora nocet quanto ipse minor
est. Iuxta id procreatus am
phorismorum. Mulier in
utero hinc fleurothymata
abortit. sed magis cum ma
ior est fetus

Septima est vehemens ma
tris repletio quam fetus in utero
in hac suffocatur

Octava est plurima nause
atina satietas que alimen
tum fetus alterat corrumpit

aut extraneum reddit et opilat
vias nutrimenti ad fetum

Nona est multus coitus qui
matricem commouet et os eius
aperit et opprimit fetum et
proprie dum sit post septi
mum mensem dum fetus maturuit
ut fructus in arbore tunc faci
lis extui

Decima preterita est balneati
onis multitudo et ablutione
in balneo que prouocat abor
sum reddendo matricem humidam
humidam et lubricam et collum eius
habet modis aliis interdu bal
neum prouocet abortum puta mol
lificando seu debilitando virtutem
matris et fetus et quoniam
facit ut fetus indigeat aere
frigido quem cogitur extra quere

Et ista sunt ordines causarum
abortus tam primitiuarum
quam ex parte matris

In tertia refert tres causas
abortus sumptas a fetu

Prima est mors ipsius ab ali
qua causa quibus iterum
in utero materno propter expel
litur foras a natura maxime
quoniam ex hoc residat res vitulata
corrupta et acuta modicans
matricem et hanc multum ledens

Secunda est vehemens fetus debi
litas ob quam non firmatur
nec in matrice se sustine suff
icit

Tertia attenditur penes pami
culos et molitiones quibus
fetus tegitur nam quoniam abruptus
et mollescentur et ab eis de
fluunt menses quas continent

Superfluitates / matris inde
leditur et expulsiva eius mo
uens has ad exitu pariter cu
fetu / ipse adiuvantibus ad
lubrificatione fetus

In quarta. Xviii causas alor
sue dat ex parte matris

Prima est oris eius amphi
tudo nimia cu diminutione
sue clausione et adunatois
sicut in publicis meretricibus
auduit unde facili concepta
spermata labuntur exterius
vel aer frigidus ad ipsa ingre
ditur et corrumpit ea

Secunda est humiditatu supabū
dantia vel in matrice vel in
orificis suru venaru quib
lubrificatur et gravatur fet
et etia matris

Tertia est malicia coplois ca
lide vel frigide sive vel humide
in matrice dominas. na calida
compellit fetu extra querere
sua aerem: sua mortificat:
humida suffocant vel libi extra
facit: sicut cibo privat.

Quarta est penuria nutr
imenti fetus qua cogit ext
nutrimentu querere vel pen
re fame

Quinta est ventositas in
matrice abundans: que no
sunt spermata sicut in matri
ce stabile acquirere

Sexta est apia calidu matris
videlicet flegmon vel exaspila
fetu interficiens ardor et dolore

Septima est hinc sicut non
variole vel morbilli ardentes
vel pustule alie calide colerice

Octava est Ichnos nates ma
trici qua fetu coartat et locu
occupat in quo fetu libere dila
tan deberet

Nona est cancer ardens i ma
trice fixus qui fetu corrumpit
venenoso ardore.

Decima est vlcera matricis itru
sca que sua fame vel virule
tia fetum cotamitant et ma
trice puniunt ipsa compellunt
foras fetu expellere.

Undecima faciens abortire fe
tu in secundo septimo vel tertio me
se est grossa ventositas et
humiditates sup orificia venarū
matricis affixe iacentes: que
medici vocant foramina ma
trici. quibus implatur et a
quibus procedunt bene sedine
deferentes fetu sanguine qalut

Quando imatur simul bene
matricis et sedine sup hucetant
ab humiditatibus ambe molli
cantur et contexta ex eis. qua

Ppter facili per quolibet
motore fetus abortitur ta ex
ventositate q ex gravitudine
dictarū humiditatu et fetus cu
suis superfluitatibus. Juxta id

Procratis amphiōn quint a

Quecūq; vero graciles corp
moderate hntes sicut mēse aut
tertio abortiunt sine manife
sta occasione hinc cotilidones
musculagmibus plene sunt.
et non possunt pro gravitudine
retinere fetum: sed abrupit

Dodecima est ut redicta ter
tie. s. matricis mala coplexio
calida depicans nutrimentu

fetus et istamans fetu cogit
ipm querere fin aerem
Vii est fia complexio coe
lans que fetu interimit
Viii de hne que aborsu pro
uocant circa pncipiū con
ceptionis fetus est multa
temutatis feminei pmatas
in radice sua puta dū coll
gitur ad conceptionē qpt
ex eo pamiculus primus
dictus sedina nō potest
creari nisi multū debilis dis
rumpi paratus a lembus
causis licet istud pma si
bi trahat sanguinē ad aug
mentū sui
Vii quia fit sepmis aborsus
in sexto mense et mēsbus
aliis sequētibz ipm est mul
te hūiditates disperse ī mat
re q fetū inferius lubricare
faciunt
Vii est ut aliqui asseruerūt
grossa ventositas que facit
ut plurimū abortire fetū
in nūc dictis mensibz et
horū sermone verū esse hic ait
Vii est q post notabilē lap
sum temporis ab horū cocepti
onis aborsus ut plurimū fit
ex debilitate matricis et fetū
In quinta tamqū pronō
stia vñ. super materia cau
sarū aborsus
Primum est q mulier. behe
menter extenuata concipiēs
abortit ante q grossescat vel
multū ingrosetur ipius v
ter et pncipū fetus sit ma
gnificatus

Juxta id yproatis aphorū
Unecūqz preter naturā te
nues existentes concipiunt
abortiūt pncipū grossescat
Un causa est penuria in
trimenti fetus et matricis
ihabilitas ad sufficiētē extē
sionē pre nimia siccitate ma
ter enī tantū de cibo recipit
ad rectificationem sue macillen
tie et ad hoc ut redeant sibi ca
zo et sanguis et virtus nu
triens q quasi nil sūp est pro
alimento fetus quare debilitat
et moritur aut erit
Adm est q fetus in regionibz
valde frigidis sepe abortitur
vel qm frigus vehementer pe
netrans interimit fetū: vel si
frigus matricem vehementer
stringens ab hac fetū expmit
Tertū est q etiam sepe fit a
borsus in valde frigidis am
temporibus ppter easdē causas
Quartū est q etiam sepe fit
aborsus in aeribus meridiona
libus que ppter ventos meridio
nales qui in eis multiplicatur:
sue qm iacent in regionibus
meridionalibz calis et hūdis
que laxant hūectat et debili
tant matres/matrices et fetū
Quintū est q aborsus pnci
ores accidunt in regionibus
et in aeribz septentrionalibz:
qma constituit corpora fortia
et bene colorata: nisi vehemēt
frigidi fuerūt et penetratiui
vtp ad matris intima coe
lantes fetū
Sextū est qū hyeme austra

fuerit calida et humida et hanc
sequitur. Ver boreale situm
et firm penetrans / tunc ge
leui causa pariturs in vere
pregnantes abortiunt. Aut pa
runt debilem non dubitu
rum. relaxantur em et debili
tantur. ab australi hyeme ma
ter et embrio. Ver vero puer
dene septentrionale relaxata
corpora velociter penetrat ledit
et debilitat. Juxta id yppocratis
amphorū tertia. Si vero hyeme
austina et pluuiosa fuerit
Ver vero situm et boreale mulie
res quide quibus ad ver ptus
inest. ex omi occasione aborti
unt. Si vero generent ibecillos
et morbosos pueros parunt. Aut
necesse est ut statim respuantur.
Aut tenues et morbosos vivant
existentes.

Septimū est qd illi dolores qui
accidunt in horis abortiui sunt
hinc doloribz vehementiores qui
in partibus accidunt. partus
em naturalis est. et sit fetu
ram maturo parato ad exitū
sed abortus est violentus et cot
naturā de immaturo fetu.

Capitulum ix. de signis eius

Signa quide abortus
ipsius sunt qm incipit
mamilla detumescere.
post soliditate sanam
soliditate vero egram
rectificat natura per-

Ducens ad detumitiōez
sine timore abortus.
Et quecuqz duarum
mamillarū detumescit
a soliditate sana / tunc
habens eam abortit in
die illo. Et similiter
ex pleuressi. Cū ergo
supfluit lactis promota
tio / et frequens sit adeo
donec detumescat ma
milla / tunc indicat qd
fetus est debilis. et qd
preparatu abortui. Et
si sit multitudo dolorū i.
matrice. Et qm rubet
facies in febre / et accidit
rigor / aut gemitus ca
pit / et dñatur lassitudo
et sentitur dolor in pro
fundo oculi significant
qd cause abortus sunt
venientes. et qd ipse faciet
provenire menstrua. de
inde facient abortire.
Et similiter cause abortus
qm veniunt significant
ipm

74

Comptoes vero et
ulcera et apata et huius
ditates per ea cognoscuntur
que dicta sunt multoci
ens. Factus autem causa
ventositatis cognoscitur
per signa ventositatis
ex tensione absque gra
uedine et ex punita
tione et ex additione
cum accceptione inflatio
nisi Et cause primitie
item cognoscuntur quan
titate sua. **M**orte vero
fetus significat motio
vel delate in cuncta
te gravatis sicut lapsus
qui movetur de latere
ad latus et proprie
cum iacet super latus suum
Et infundatur summe
cum ante illud esset
calidum Et detumescit
mamilla Et quandoque cur
vunt humiditates virule
te fetide Et significat
illud si vni acciderint

pregnantibus egritudines
acutius nocentes sua calita
te vehementer. nam si
ex eis prohibetur matri
mentum montur fetus
et si non prohibetur ve
hementior fit egritudo
et sunt alie egritudines
parve Et quandoque fit cum
montur fetus et ante
illud et est de indicantibus
illud ut demergatur o
culus pregnantis ad pro
fundum et fiat albedo oculi
fusca Et quandoque fit rigida
auris eius et extremitas
nas cum rubedine labii Et
Dispositiones et alie y
dropici

Signa quidem **I**n hoc capitulo
primo agit de signis abortus
Secundo in speciali de signis abortus
a mala comptoe vel a ventosita
te vel a cause primitie ibi **C**om
ptoes vero **T**ertio de signis fetu
mortui in utero ibi **morte vero**
In prima parte dat signa
vni abortus

Primum est dum mamilla de
tumescere incipit et gravari
aut que solida prius solida
tate sana erat non schizoti

ca neq; apostemosa. Juxta id
ypocratis amphorū. V. Mul-
ieri in utero geminos hñti si
altera mamillarū gracilis
fiat altera abortit. et si qdē
dextra mastulū: si vō sinistra
femina. C. m. t. d. m. a. l. e. vō
mamille soliditate puta apo-
stemosam natura rectificat
maturatione vel resolutione
pōtēdo eam ad detumescē
paulatim sine periculo vel
timore abortus.

Secū est si detumescit et
graciliatur. mamillarū altā
quēcuq; fuerit a soliditate
sima quā parū ante hñt-
tūc hñs mamillā sic gracili-
atā die illo abortit. Et hoc
signū primo fere simulatur
mā q; hñc additū in die illo.

Ingunt ypocras amphorū v.
Mulieri in utero hñti si su-
bito mamilla graciles fiant
abortit.

Tertiu est pleuresis que a
borū prouocat et ipm pra-
mūtiat ex febre continua q;
ipsa associat cū laboriosa tus-
si et difficultate anhelitus.

Quartum est supflua la-
ctis emanatio frequenter e-
ueniens tanta q; mamillam
detumescere facit que magnā
significat fetus debilitatē. et
preparationē ei ad abortum.
Juxta id ypocratis amphorū.
V. Mulieri in utero hñti lac-
ex mamillis multū fluens
debile fetū significat. Si vero
vbera dura fuerint sanū fetū

significant.

Quintū est in matrice mul-
titudō dolorū qui fetū inqui-
etant et alii ipm abortire co-
gunt.

Sextū est dū pregnantis fa-
cies in febre plus solito rubet
et accidunt ei rigor et gra-
uitas capitis plurima et sup
membra eius lassitudo ē diuina
et dolorem sentit in profundo
oculi significat causas euenire
abortus: que menstrua prius
effluere facient: post abortū
inforent.

Septimū signū est abortus
cause: quaz in priore ca. me-
mūt: q; qñ ventū vel dū pre-
sentes sunt abortū significat
in breui venturū.

In scdā primo ait q; abortus
signa qui a malis procedit
comptorib; vel ab intrinsecis ma-
triac vlcenib; aut apātibus
aut hñditatib; nascuntur. Per
signa malaz comptonū et apātū
et vlcenū eius et hñditatum
excedentū que in suis propriis
traduntur capis.

Scdō dicit q; abortus qui fit
a grossis matricis ventosita-
tibus cognoscitur p signa q;
a ventositatis. et sūt tria.

Primū est dolorosa tensio sine
tremuitate seu ponderositate.

Scdm est doloris et tensionis
facile pmutatio de latere in
latus vel de parte in partem
ppter ventositatis mobilitatē.

Tertū est q; vpus inflatur
prece pte que ventositates

multiplicauerunt ut fabarū
zapatū pisoz castanearum

Tertio dicit q̄ abortus fieri
a causis primitiuis cognoscit̃
ab harū causis quātitate
ut qñ tantū sit et ita beho-
mentes q̄ sensu manifestat̃
ut capis percussio vel tenor su-
bitus

In tertia parte dat. vñ si
gna iam mortui fetus i bō
materno

Vidmū est motio rei gra-
uantis in cōcinitate matris
cis delite non se diferentis
neq̄ sustentantis pmo solū
motus motū matris sit
lapis aut res alia taminata
de latere in latus qñq̄ moue-
tur vel mola matris carno-
sa mouetur nulla vita viues

Sedmū est summis id est vñ
bilica refrigeratio: quod erat
cālm ante fetus obitū

Tertū est q̄ manilla tūc
detinuescit et gñaculat̃ eo q̄
natura de matrice ad eā nō
plus mittit sanguinē pro la-
cte creando

Quartū est q̄ interdū ama-
trix de fluit vndemne fen-
de que a fetu mortuo et a
pā malis ipi? residant

Quñtū est si morbus acut̃
pregnans iam pridē accidit
ipsam inquietans vehemētē
ardore sicut febris campō nā
fētū mortuū si ppter hūc ma-
trix denegatur: et si detur-
abus morbus vehemētior cā
eius reddetur et sicut ahe

exgritudines parue sicut corrup-
tio abortū in stomacho dolores
capitis/cordis anxietates. Vel
lege parue loco de parue sicut
fientes alienationes turbatoēs
mentis

Sextū est oculi multa pro-
fundatio que qñq̄ accidit dū
fetus moritur et parā ante
illud. et ipā significat fetū
esse mortuū vel cito obitū.

Et albedo oculi tūc etiā fuscatur
Septimū est q̄ anris et nas
extremitas qñq̄ rigide fiunt
ut in morientibz et labiū ru-
bestit ppter febrē interdum

Octauū est q̄ est ydropisi
similis huius dispositio q̄ fetū
mortuū gerit in vtero time-
scit em venter et inflatur dy-
pries putridis singultatibz
in concavo ipius et cōuersa
ipsarū notabili parte i grossas
ventositates.

Capitlm x. de cōseruati-
one ēbrionis et cautela ab
abortu

Ambriome suspensio
ex matrice est sicut su-
pensio fructus ex arbore

Et sicut maior timor
qui timetur sup fructū
q̄ cadit est aut tū i ci-
pit eius apparitio aut
cū ipius existit compl

mentū/ similiter quod de
hemētus timetur sup
embuonē q̄ abortiuus
fiat/ est apud p̄cipiū
conceptionis et ante appa
p̄muationē partus Et
or vt caueatur in hīs
duabus horis cause abor
tus predictę **E**t far
macū quidē solutiū est
de sūma illarū causarū.
Quare or vt caueatur
eius dispositio ante mē
sē quartū et post septimū
Et in eo quod est mē
illa iterū Verup̄m in eo
quod est inter illa est
saluberris. Et ad ip̄m
cū puenitur/ nātū est
Et fortasse non erit ex
cusatio in quibusdam ha
rū horarū quā soluat
et mūdificetur sanguis
eius vt non corrūpat ē
brionē ppter maliciam
comptoris. quare or vt
fiat cū facilitatē et sub
tilitate.

Et quāq; etiā mēstrua
ante conceptionē nō sūt
menstrua necessaria. et
remanēt in ea supflui
tates menstruarū eius i.
Dugentes mūdificatione
Et tūc si nō mūdificat
recipit eam corruptōem
embrio Or ergo vt mū
dificetur illud subtilit
cū mūdificationis subtilibz
non potando: sed suppo
nendo in primis suppo
sitorū post collū matris.
ymō supponatur in collo
matricis Et non mū
dificetur cū eis illud qd
mūdificatur vice vna.
ymō vicibz pluribz
Et cū sup mulierē ti
metur q̄ abortiat cā
comptoris/ et apātū/ et
blacū/ et ventositatis
et reliquorū/ curetur
totū cū eis que sūt in
suo capto Et cū abortit
cā comptoris sūt/ tūc si
motor inest/ cōplexio

temperetur. Et si est aliud/ et est de illis que de climare faciunt ad maturitatem materiam calidam/ ex qua timetur apud curatur cum apocristicis et prohibitis apud: et cum eo quod possibile est de solutione. Si autem non fuerit illud/ imo non timetur. ex eo inquit ut consequatur embrione cum emine notum est aut lesio faciens ipsum a bozire aut interficiens ipsum/ tunc oportet ut curatur cum medicinis conservantibus embrionem quas dicemus.

Propter lubricitatem vero ab humiditatibus/ que est plurima lubricitas/ oportet in hora impregnationis ut administrantur chisteria lemitiva evacuancia sterius. Deinde administrantur iniectiones et prouocantia vira et chisteria multiplicancia matricem.

Embryonis suspensio. In

hoc capto primo agitur de temporibus in quibus attentius obuiadi est causis abortus et in quibus minus. Secundo de cautela obseruanda in solutis ne abortus faciant ibi. Et faciant quidem. Tertio de mundificatione menstruatorum non nativum ante conceptionem ibi. Et quoniam etiam. Quarto in generali de prohibitione abortus a malis naturis complexibus apud/ vlcibus/ ventositatibus et reliquis ibi. Et cum super. Quinto in speciali de prohibentibus abortum ab humiditatibus/ lubricitatibus ibi. Propter lubricitatem.

In prima parte primo autem quod ex matrice suspenditur embryo/ sicut ex arbore fructus. sicut enim fructus per caudam suspenditur/ sic embryo per venas secundum tunc que sunt alligatae cotididibus seu foraminibus venarum matris.

Secundo dicit quod sicut timetur magis casus fructuum in suo principio quam sunt exiles de bilis candarum et in fine suo postquam completi sunt et iam maturati sic in principio propter conceptionem timetur abortus/ et in fine ipsius partu appropinquante.

Tertio dicit oportere propter hoc attentius vitare causas abortiendi superius expressas. capitulo vltimo tractatus presens propter principium captois emine et propter eius partum qui tempore intermedio quo fortius et stabilius matris alligatur.

In scda primo ait qd farinaci
ventris solutiuu est de nuo
causau abortus. Iuxta id ppo
tatis amphoru quinta. Mul
er in utero habenti si venter
multu fluat periculū est abor
tendi. Et Damascenus in
suis amphorismis ait Ca
tartico dato pregnantī defici
unt principalia membra nati
onibz diebus vite sue
Sexto dicit qd dispositio siue
exhibitio catartica laxatiui te
tius attente cauenda est ate
mensē quartū a tempore
conceptionis: et post mense
septimū. et mensibz mediis
puta quarto quinto et sexto
minus timendū est pregnā
tes purgare. Iuxta id ppo
tis amphoru quarta. Pregnā
tes purgare si conuenit a. iii.
mensibz vsq; septē menses
minus timendū est suple.
minora vero et senora breuior

Tertio dicit qd inter quartū
et septimū menses iterū te
rendū est pregnantes pur
gare laxatiuo farinaco: ne
fetus abortiat sua comotione:
vel ipm debilitet euacuatione.
Et hoc intellige de farinacis
illis que attrahendo purgant
vel dissoluendo non de lemitis
vbi assa fistula māna thamarū
dis primis et violis

Quarto dicit qd tamē sa
lubius vel securius est pur
gare pregnantes in mētibz
mediis qd in tribz primis vel
in tribz ultimis qd tunc

matrica fetus alligatur fixus
et firmus

Quinto dicit qd nūcū est vel
esse debet qd pregnant laxetur
solutiuo farinaco qm peruenit
addandū sibi ipm: sic qd nullo
mense laxanda est pregnantis
sine necessitate nec in mediis
nec in aliis

Sexto dicit qd forte non erit
excusatio quia pregnantā det
solutiuū ventris in horis ali
quibz maxime mensū trū
mediū vt sanguis ipius p
hoc emūdetur a malis hūoribz
et non corūpatur p eos em
brio: neq; p ipsorū malam co
plexionē. Verū tunc qd vt
ipsa purgetur cum facilitat e
s. cum lemitino farinaco: et
cum cautela ne sit dosis eius
excedens in qnto: vel ita modi
ca qd hūiores moueat et hos
non educat vel abhorrabiles su
accipienti. Da ergo de cassia
fistula mūdāta .3. vñ. cū .3. mē
sen caprim vel qte. s. mane
pmanate cū .3. mē. aque pulli
tepidē

In tertia primo ait qd mēstrua
seuiata ante conceptionē quq;
non prosunt nec sūt mētra spei
mati cōcepto in suo principio.
nam tūc fere nichil a matrice
attrahit et ob hoc in ipa super
fluitates mēstruorū remanēt.
quas purgare qd ne fetus noce
ant

Et dicit qd embrio recipit ab
hīs mēstruorū supfluitantibz
corruptionē nisi mūdificet.

quia complexionē ipsius alterat.
et corrumpit eius futurū alimē
tū

Tertio dicit illud quod superflu-
um oportere purgari subtiliter
id est caute et suaviter cū mū-
dificatiuis subtilibz dulcibus
non dando hec in potu supponēdo
ipsa primo introducendo sup-
positoriū post collū matricis
inducet ~~matricem~~ in anū qd
de melle cocto fiat et puluere
sene cū modico salis

Quarto dicit q potius i collo
matricis conuenit dictū mitro
mittere suppositoriū vel aliud
simile sicut gummi mastice qd
suauiter aliquid a matrice e-
ducit

Auntes prohibet illud vna bue
educi quod tūc a matrice p her-
mūdificatiū vt non tātum
aperiatur q ab ea sperma de-
~~fluat~~ fluat quod iā conceptum
erat ymo paulatim et pluri-
bus vicibus

In quarta primo ait q qñ
timetur ne fiat abortus causa
mala complexionis vel apatū
vel ulcerū matricis vel venosi-
tatū in hac abundantū vel
causā hinc simbiū / curtur-
causā vnaqueq istarū vel re-
ctificetur qñtū possibile est
ne abortus afficiat p hec que
dicta sunt in suis capitulis super
cū ipsarū

Hec dicit q cū timetur ^{ne} ac-
cidat abortus a mala sū com-
plexione matris vel matricis eius
time si motor mēt matris vel

matricis puta sū sūm vel mēta
completo sū paulatim temperā-
da est cum calidie intus et extra
adhibitis

Tertio dicit q si aliud est causa
promouendi abortū q sanguis
excedens puta id quod calidior
ad matricē facit declinare hūo-
res ex quibus timetur apā si
en / cura adhibeatur cū appo-
sitis id est reperiatis matrici
appositis proliantibz in hac apā
fieri vt cū rosato oleo pincto et
conciūto cū modico aceti et si
opus fuerit supaspargat modicū
puluereis mirti

Item si comode fieri possit prohi-
beatur apā suam formam solu-
tuo ventris vt cassia fistula mā-
na aut thamarnidis pruna et
violis cū sero caprimo

Quarto dicit q si id nō fuit
puta timor apatis ymo non ti-
metur ex cōplexione mala causa hūo-
rali nisi q fetui fortiter noceat
et infantū hūc ledat q abortia-
tur vel interimat tūc cura age-
da est p has medicinas que fetū
conseruet et ipm fortificent
inferius dicendas in fine capiti-
xii. huius pntis tractatus

In quinta tangit remedia
quatuor contra illū abortū qui
ex lubricitate matricis prouenit
ab hūiditatibz sibi iacentibus
et hec est lubricitas que p dū
plurimū matrici supuenit et
inducit abortū

Primū est chistena lemtina di-
re que sterilis euacuet a re-
cto intestino i ipregnatione horu

1 fias

Secundus vero est qd istud reme-
dum cum tribus sequentibus ante
conceptionem parum administratur.

Detur ergo chistere quod sequitur
et mahu. et bismulu. an. m.

7. sitas masie. xii. m. fiat
decoctio pro vno clisteri in qua
dissolue medulle cassie fistule
mundate qute 5. olei olinae
dulcis qute 7. sals. 3. 1. fiat
chistere

Secundum est materia suauiter
immittere lauatiuas iniectiones
sicut est ista et aque mellis
qute 7. mellis rosati colati. 3. 7.
misteantur et micanantur actu
alter. calida

Tertium est in potu dare di-
uretica: sicut 3. 7. oxymellis
diureticu cu qute. 1. pueret a-
ceru pro qualibet dos mane in
ieiunio

Quartum est matricem mundifica-
re cum chisteribus idest pessariis
mundificatiuis sicut est istud

et arthemese m. 1. turbich al-
bi conqssati. 3. n. radice yreos
conqssate. 3. albi an. 3. 7. bul-
liantur in 3. vni. dulcis aq
munde donec consuetur aque
medietas que colata pessari-
setur. Vel detur chistere quod
describetur ca. xii. tractatus
presentis quo mundificatur
matrice.

Capitulum xi. de regimine
bono ad illud

Est vt in potu detur
aqua radicū cū oleo de

kerua aut decoctio alha
sech aut fenugreci cum
oleo de kerua et detur
in omnibus x. diebus ali-
quid de pillulis fetidis
et de pera galienam in
potu

Est vt in potu In hoc ca-
dat auxilia. tunc ad purgā-
dū humores parū ante con-
ceptionem que lubricā matricē
in superficie reddūt et aptant
abortui

Primum est mane bibere tres
vncias aque radicū cū. 3. m.
olei de kerua idest catapucia
maiore de quo dicit mesue
distinctione. xii. antidotari
ca. de eo qd ventositates grossas
dissoluit et carminat et fla-
viscosum et grossū attenuat.
Et de aqua radicū quoniam p.
tractatu. ix. capite pds et
tertio dantur a principe due
descriptions

Secundum est decoctio alha sech idest
tribuli aut decoctio fenugreci.
da de qua istarū vis qute 1.
cum tribz dragmis olei de ke-
rua mane in ieiunio pro q
libre dos

Tertium est omnibus x. diebus
semel hora sompni hora
dare. 3. 1. et 5. de pillulis fe-
tidis maioribus aut minoribus
que humores grossos et visco-
sos expellunt. et ambas

mesue in distinctione .x. anti
dotarii ipsius describit et vtr
usq. dosim ponit. 3. ii
Quartū est perapigra sim
plex statem de qua mane
bibatur pondus. 3. vi. cum
q̄te vno aque de radicibus
vel aque mellis

Capitulum .xv. de ch
steri bono ad illud et
ad ventositatem.

Recipit origanum et
saumne et ameos et ke
rism et ramorū aneti
et camomille et rute
et hysce et fenugreci
om̄ia ana pugillū .j. de
coquantur in tribus. lb
aque donec confirmat
medietas et sumatur
de ea minus libra et
adde super ipsā sexta
nū. .j. olei arazaki et
saccharati .j. olei p̄sa
mini. et vtere. ipso
chsterisando et chsteri
sa ipsam in om̄ibus
h̄m̄. diebus cū tan
tūde.

Et ex eo est vt p̄iat

colocintida et p̄foret
et extrahantur ymana
eius: et impleatur o
leo de hlio. et dimittat
die et nocte. Deinde p̄
paretur in mane sup
cinerē calidū. et distat
donec bulliat oleū inte
gre. Deinde coletur et
chsterisetur cū eo recep
turū dum est tepidum.
hoc em̄ est mirabile ad
lubricatē hūidā

Et post hūc euacuati
onē oz vt adm̄strētur
olea odorifera cata iuncta
et necta et supposita
in laniis Et cōfectioes
magne Et medica
mē alkafengi Et dia
marche Et sagzeneā
in om̄ibus tribus die
bus aut quinq. Et p̄lit
de diamusco Et dia
spermaton

Et iterū sumatur cor
ticum thuris et aper
tutor etiam amborum

ana pars .j. et inue pars
media decoquantur cū
septuplo sin aque donec
remaneat quarta et co
letur et chisteretur ex
ea cū .iiii. 3. in omni
tibus diebus postq̄ iā
evacuata fuerit hūdi
tas que est ante ip̄m
Et ex pessariis bonis s̄
bdellū et glutin alibat
et amomiaci et mygella
coniuncti et singulariter
et administrētur post mū
dificationē Et supponā
tur spica et cicutis et
mastix et inuia et gal
lia et castoreū et bdelli
ū et similia in oleo nar
dino aut adipe anseris
sup lana viridem

Et supponantur post
illud cuius premissio
nā est coagulū leporis
Et medicine conserva
tes fetū in ventre matris
cū non est nocumentum

comptoris calide / aut ap̄a
tis calidi et similia illis
Et sunt medicine que
sunt ad cor: sicut zedair
a / et doronec / et beey
duo et letificans / et dia
muscū / et metridatum .
Medicinē prohibens a
borstū Fe doronec et
zedoarie et castorei et
ase et galie et musci
et cardamomi minoris
et gallarū et spodi oīū
aī .3. 7. cū aqua fr̄a et
chisteretur calefactum
ante hoc Et ex eis q̄
conferunt in eo sunt
ordeū et camomilla et
asa et anetum et ameo
os et similia .

Recapit organū In hoc
capto primo describit purgās
chistere contra hūditates et
ventositates quibz fit alorpus
Dico pessariū purgatiua ibi
Et ex eo est Tertio precipit
post purgationē mīstrare oīa
cata odorifera et confectiones
magas ibi Et post huius
Quarto pessaria et supposito
ria confortatiua ibi Et

iterū innatū. Sumto me
dicinas confortantes fetum
ibi Et supponantur. Et
ex istis apparet qd acutus huius
capiti non colligit in summa m
si prima ipius partem

In prima parte describit chyste
hoc ad purgandū matricē a
mystallagimibus et ventosita
tibz. R. origanū saune ame
os trispū idest leustica. zamo
rū aneti camomille rute ha
ste idest ypopi orto lane p
mīs femigreci ana. ʒj. de
coquantur in tribz libris a
que donec cōsumatur. eius
medietas. et ex hac decocti
one minus qd lb. recipiatur
puta vnae. x. cui supfundat
sextarius unus olei arazaki
idest de gūma arabis prim o
lei sāmū saccharatū. Et p
sextariū hīc intellige. ʒ. vi.
et .s. Et p saccharatū pōdus
sex sextariorū et quarte ptiō
vni sextariū. Et hoc tot o
mulier chisteretur. Et
cū tantūde dicte decoctōis
et oleorū semel in omnibz m^{or}
dieb^{us} iterū chisteretur.

In sda docet purgare ma
tricem sequenti p̄scripto
R. pomū cologuntide integrū
et hoc sursum p̄fora. et trana
eius ab hoc. Deinde reple ipz
oleo de liho quod primū dicit.
et p diem et noctē ibi dimit
tatur. et de mane sup cine
res calidos tādū dimittatū.
quousq p̄fecte oleū ebulliat
in predicto pomo. Deinde colet

extra pomū oleum. et cum eo te
pido matricē seu recepturē ma
ne chisteretur. hoc em mirabi
liter valere inuenitur. ad libri
tate matricis ex hūiditatibz
non ad illam que fit ex fame
aut vlceribus

In tertia postq p predicta ma
tricē purgata fuerit primo in
bet vti calidis oleis et odorē
ris vt oleo de spica vel de ana
momo vel de iunpero vel de
camomilla. Et hoc triphat
primo hec mūgendo supra ma
tricem. Sed hec iugendo actu
calida in matricem. Tercio sup
ponendo matrici cū lana vulue
introppta

Sed precipit dare matricē
confectiones sicut .ʒ. s. magne
triace. vel .ʒ. ʒ. metudati aut
anree alexandrie cū duabus
vncis aque arthemese mane
in ieiunio tepide bibere

Tercio comendat sex confectiones
in potu sumendas mane in
ieiunio cū duabus vncis aq
arthemese

Prima est medicamen alke
kenzi scriptū quiti prima tra
ctatu primo ca. lxxm. sed vt
puto hic scribi debet alkelelele
et ipm est de magnis cōfectionibz.
et est magnū et parū. et v
trūq describit quiti prima t
ctatu primo capis lxxm. et
lxxviii. Et de magno ibi ait
q confert mulieri q egrotat
in ipregnatione pia. Et est
dopo auri. m.

Seda est diarnarche quod

remoue

Describit quinti prima tractatu
primo ca. lvi. et valere dicit
ad fungus matricis et si dops
eius auicue vnus

Tertia est puzeneia Et est
magna et minor. Et abas
describit tractatu m^{ie} dicto ca.
pho. l. et. l. Et mulier bibat
q^{ntu} acer cum vno puro m
omibz tribz aut. v. diebus

Quarta est diamniscu seu con
fectio de musco. cui. vii. descripti
ones dat quinti prima tracta
tu primo capho. xlii. et xliii.
et. Et si dops eius sicut ac
cum vno odorifero vel acipe
hie electuariu de musco quod

Describit quinti prima tracta
tu tertio ca. lvi. dops aut si
auicue vnus

Quinta est diaspermation
quod describitur in antidotario
meholai et ibi laudatur contra
ventositatis matricis et est
dops eius a. 3. 7. vsq. ad duas

In quarta dat auxilia tria
contra abortum / prius purgata
matrice

Primu est quod recipit cor
ticiam thuris et etiam capi
panter tutoru an. 3. 7. m^{ie}ue
citomoru. 3. 5. decoquitur cum
septuplo an aque. 8. cu 3. xon.
et. 5. donec non remaneat
nisi quarta aque pars que
statim coletur. et semel in oibz tribz
diebus ex hac cluserit. idest
pessantentur vnde quatuor
postq. h^uiditas que in matrice
preerat purgata fuerit.

Secundu est pessanu quod recipit

belli glutinis almbat adst
terbentine amomaci m^{ie}gelle
an. 3. 7. m^{ie}corporentur simul et
fiant pessana que bulue impo
nantur vnu post aliud post
matricis purgatione. vel sm
thilante. supponatur vna de
medicinis m^{ie} dictis in
forma pessari

Tertiu est pessanu quod recipit
spice cida mastice m^{ie}ue citioz
galie muscate castorei bellu
et h^{ie}is siliu vt mirre macis
an. 3. m^{ie}. simul trita m^{ie}corporentur
cum nardo oleo pauco vel adi
pe anseris et bulue imponat
cum lana vndi

In quinta premitit q post
matricis euacuatoe et con
fortationes per predictos modos
imponatur bulue coagulū lep
ris quod q plurimu con fert
ad conceptione

Hoc precipit in generali post
conceptione medicinis vti
fetu conseruatis sanu et
molum in vtero materni.
dumodo in matrice nec calor
excedens nec ap^a sit aut mor
bus simlis vt vlcera canosa
pustule colerice

Tertio dicit q hee medicinis
que fetu conseruat in vtero
matris sunt hee que sunt
ad corde cordiales

Quarto refert. vii. medicinas
m^{ie}. tales simplicis et in
compositas de cordialibus fetu
conseruantes

Prima est zedoaria de qua
serapion in aggregatore

Dicit q confert

diat q̄ confert ventositatibus
grossis et retinet ventū de
qua comedatur mane .3. s.
Zeda est doronco idest doron-
mū de quo serapion in ag-
gregatore diat q̄ confert do-
loribus qui generantur a ven-
tositatibz grossis inflatus et
~~proprie ventositatibz grossis~~
~~inflatus~~ et proprie ventosi-
tatibz matricis de quo .3. j.
mane comedatur

Tertia beem albi. Et q̄ta
beem rubrū et de utroq; diat
princeps q̄ confortat cor valde
et est ipmguatiū bilendo
de puluere cuius vis horū ma-
ne .3. s. cū .ii. .3. vni aroma-
tica

Unna vero ex compositis ē
electuariū quod dicitur leti-
cia galien. cuius dosis est 4. .3. j.
vsq; ad duas

Seda est electuariū diamu-
scum dulce cuius dosis est .3. j.
cum duabz vnciis vni

Tertia est metridati cuius
dosis est .3. j. cum duabus
vnciis aque mellis

Quinto describit quoddam
medicamen quod clisterisatū
prohibet abortum et precipue
illum qui timetur fieri vel a
forti frigore vel a grossa ven-
tositate. De doronco idest do-
ronici. zedane castorei asf-
thalie muscate musci carda-
moni minoris gallani sp-
di an. .3. j. conquassentur
cū lb. j. aque fīe et tota no-
cte temperentur in ea et

mane coletur. dicta aqua et
clisterisatū prius calefacta
Sexto diat q̄ in conseruatione
fetus et preseruacione ne abor-
tiatur causa ventositatis con-
ferunt ordeli et camomilla et
asa et anetū et ameos et silia
vel mazatū carui de quoz quo
libet .an. j. in patella torrefac-
et sacculo impone et ventu su-
ppone. vel fac decoctionē ex
omibz istis que cata clisterisat

Capitulum xiiij de regimine
abortus et extractione feti
mortui

Quandaz abortus in
quibusdā horis natus ē
De quibus est illa que ē
cū pregnans est puella
parua supra quā timetur
mors ex partu Et de illis
est cum in matrice est
nocumētū et additio car-
nis sup fetū stringens
expressionē quare interfi-
at Et de illis est apud
mortē fetus in ventre pre-
gnantis Et scias q̄ qñ
difficile partus quatuor
diebus time iam morit^r
fetus ymo stude ī attētoe

illius **E**t abortum quod
quique faciunt motus: et
quique faciunt ipsum medicamentum
Et medicamentum quidem faciunt
quoniam interficiunt fetum Et
quia prouocant menses
cum fortitudine Et quoniam
faciunt cum lubricitate.

Et Et interficientia fetum
sunt amara et acuta Et
lubrificantia sunt humida vi-
scosa: que ministrantur bi-
bita et supposita Et ex mo-
tibus est flora et proprium
ex sophena post basilicam.
et proprie super magnitudi-
nem ieiunii et famis
Et exercitum Et saltus
plurimum Et delatio one-
ris grauis Et vomitus
Et stermitatio

Et de regimine bono in
illo est ut intro mittatur
in os matricis pignus carta
facta lichimū aut pēna
aut herba linata cum
mensura quantitatis

penne ex vsu non Et
vita aut atarmita aut
prace. Ipa enim abortire
faciunt pauldubio: et
proprie cum humilitate
ex aliqua medicamentorum
abortire facientium sicut
alkitrā et pulpa colo-
quintide

Et de medicamentis quoniam
quidem abortire facientibus
Alie sunt singulares:
et alie sunt compositae
Et singulares quidem
iam diximus in tabulis
medicamentorum singularium
Et compositas in anti-
dotario hic vero dicemus
de utrisque ordinibus eas
que magis operative
sunt in hac intentione

De medicamentis vero sin-
gularibus que sunt to-
nguiores a vehementia
caliditatis sunt sicut
absinthium et capsia
Sed medicamentum calide si

gularis sūt seme capse.
 et est simile nasturtio
 et est ei odor nasturtii.
 Et grana armel iterū
 bibita et supposita Et
 oleum balsami extir-
 fetū et secundā Et
 asa Et galbanū forte
 est iterū Et bochor
 marien in hoc capto
 fortis est valde bibita
 et supposita: ita q̄ qdā
 extirant q̄ si pregnas
 iacet super eā pducit
 eam ad abortiendum
 Et succus eius cornū
 pit fetum limitus sup
 ventrē: q̄nto ergo pl⁹
 suppositus sup totum
 Et similiter: succus reli
 quorū artamitarū Et
 si in potu detur de bñen
 pisco pondus dragmarū
 m̄ eciēt fetum in die
 illo Et cū sūtur ex
 cordumem tertia drag
 me v̄inis: eciāt fetū

et facit possidere calidita
 tem et motū Et iterū
 si inciatu decoctio pul
 pe colouuntide in h̄ecto
 rio variato scdm condi
 tiones suas/ aut suppo
 natur in lana supposito
 rio ascendente Et ex
 medicinis bonus est ci
 namomū cum p̄misce
 tur cum rubea. ipsū
 em̄ abortire facit fetū/
 bibitū aut suppositū et
 cū hoc hoc sedat nansē
 am Et de illis que p
 prietatem habent est
 vngula asmi. scdm em̄
 q̄ quidā extirant/ si cū
 ipsa suffūgetur fetus
 mortuus extrahit eum
 Et cum ex stercore eme
 fit suffūgatio per tra
 iectoriū extrahit mor
 tuū velociter Et sūt
 suffūgatio cū oleo pi
 scis saliti
Et de medicis cōpositis
 et ebibitis in hoc

est medicame forte in
faciendo abortum et exten-
dendo fetum mortuum quod
recipit ase pondus .3. S.
et foliorum rute sate et
mirre .3. n. et est dosi-
s vna. Sumatur in potu
cum decoctione saune
dosi vna in mane: et
dosi vna in vespere aut
sumatur aristologie lo-
ze et gentiane et bac-
carum lauri et mirre
et costi marum et casie
higne nigre et uibee
tincture et succi absmi-
chi et cordummem recte
tis acuti et piperis et
mestatiamesa etiam
partes equales. de quo
bibatur omni die ante
vni⁹ decem diebus

Et de medicamis bonis
facientibus abortum cum fa-
cilitate cum sedatione
nausee est illud quod
recipit anamomi et

cordummem et saune om-
ni ana. 3. x. mme. 3.
.v. et sit dosi eius .3. m.
omni die Et allemat^r
mundificatio emere et
exitus secundum Et
tiriaci diatesazon et
am est fortis in faciendo
abortum et extrahen-
do mortuum Et ad msa-
tem mortuum sumatur
vncie iii. aque rute et
tantumde aque semugreco
decocti cum sicibus decocti-
one multa et origani
3. m. et sumatur in po-
tu. ipsa enim lubricant
mortuum Et quicquid datur
in potu aque fore quanta-
titas lb vni⁹ et pulu-
satur desup altee 3. j.
et datur in potu et vo-
mitur Et sit stermin-
tatio Et datur in potu
aqua rute plurima cum
oleo de semugreco decocto
cum dactilis et est

conueniens secundum
 Et de pessariis est me-
 dulla cordumem de aq
 et ex amomaco fiat
 pessariū et supponatur
 pessariū forte ꝛ sicut
 cucumeris asini ꝛ
 rates .ix. confecti cum
 felle taurino et suppo-
 natur. extrahit .n. fetū
 mortuū Pessariū pau-
 li ꝛ eleborū mgram
 et staphysagria et ar-
 stologia rotundam et
 bothormarien et gira-
 na almezerion et pul-
 pā coloquintide et amo-
 macū. terantur omnia
 preter amomacū. ipm
 namq; resoluitur. in aq
 et aggregantur cum
 eo reliqua. et qñq; po-
 nitur cū eo felis tau-
 rinū exsiccati pars bna
 et sit ex eis pessarium
 Et iterū aliud forte
 valde ꝛ salsus armo-

maci triti .z. ꝛ amoma-
 ci .z. iii. conficiantur sal
 armomacus cū resoluti-
 one amomaci. et fiat
 ex eo pessariū. et suppo-
 natur nocte tota eleua-
 tio pedibus sup pulin-
 naz Et inciantur in
 eam pulumaz iterum
 quod sit sicut decoctio
 absmethi et sicut sicut
 rite et sicut decoctio si-
 mine et oleū de keruha

¶ nq; aborsus **¶** In hoc ca-
 primo agit de casibus requi-
 rentib; aborsum. Secūdo de mo-
 tib; et medicinis in generali
 per quos prouocatur ibi. Et aborsū qđ

Tertio in spali de medicinis
 quibusdam que supposito fa-
 ciunt aborsū ibi Et de regi-
mine Quarto diuidit me-
 dicinas abortire facientes in
 simplices et compositas ibi
Et de medicinis quide Quinto
 exequitur de simplicib; ibi de
 medicinis vero Sexto de compo-
 sitis ibi Et de medicinis compo-
sitis

¶ In prima parte primo au-
 essu netūm prouocare aborsū
 in quibusdam casibus et tē-
 porib; ad prouidendū ꝛ ma-
 ter pereat
 Sedē commemorat tres casus

in quibus abortus puocad⁹ est
Primus est illa hora qua
pregnans puella est xii. añoz
vel pauciorū. in qua timetur
mors ex partu ventura ppter
paruitatē sue matricis et ois
eiusdē plurimā cōstrictionem
Secūsus est qñ est in matrice
cavo addita sup fetū cōprimēs
et stringens egressiōē idest
locum p quem debet fetus e
gredi. quare fetus moritur
exire non valens dñm iam
magnus factus parvus ergo
adhuc exis ad abortū puocoe
tur. Verum plus approbat ca
tholica fides deo cōmittere qñ
abortum facere

Tertius est dum iā mortuus
est fetus in vtero pregnatis.
qui nisi velocit^r p abortū exu
tiatur matre interficiet sua
corruptione

Consequenter notat q qñ
diebus. inf. continuis mag
panendi difficultas adest
tūc fetus moritur. ipse tot
et tantos sustinere ipetus
quare studendū est in spū.
extractione p abortū puocātia.
Sed ubi de morte fetus nō con
staret p signa eius dicta ca
ix. tractatus presentis pro
uocari debet cum talibus abor
tis. ~~que matricis os~~ que ma
trix os aperiant et fetum
non perimant vt cū emamo
mo et rubea tinctoriū et cor
ticē cassesistule contritis pro
qualibet dñi ana 3. j. cū pu
reta cicerū et sessione matris

in aqua decoctionis seminis
lini: et effusione assidua dei
de lilio calefacti in os matricis
In scda primo ait q rerum
facientū abortū quedā sunt
motus fortes et impetiosi cor
poris aut anime. Ahe pñ me
dicine inferius dicende

Secūsus tamqñ modos tres quib⁹
medicinis puocant abortū
Primus est in vtero fetum
locando sicut est eleboris
pulpā colochintidē / linzeola
aloe

Secūsus est fortiter puocā
do menstrua sicut samina
pulegii regale rubea tinctoz
calamētū ypopne

Tertius est matricē et os ei⁹
fortiter lubricando et remol
liendo et relaxando ligamēta
quib⁹ fetus matrici alligat²

Tertio dicit q medicinis que
fetum interficiunt sūt amare
sicut absinthū aloe semen co
tia lubricos folia psici cōtan
rea minor gemis omne felles
amigdale amare Et etiam
acutē sicut enforbiū sinapis
piper piceū staphysagria
myella

Quarto dicit q lubricantia
matricem et os eius et remol
liencia ligamenta fetus sūt
hūda viscosa sicut muscilla
gines medulle axungia olea
de lilio psammū et violatū que
comedantur sive bibantur sive
supponantur in vñctionibus
clisteribus tūis et pessariis
cum hñis.

Quinto commemorat. **vi.**
motus p quos prouocatur
abortus

Primus est flora maxima
illa que fit de sophena in pe
de post floriam bene basilice
et proprie post fame et mul
tum ieiunium: auferit em nu
trimentu fetus. et inde cogi
tur foras ipsu querere. vel
fame interire. Iuxta id pro
phetis amphoru v. Mulier
in utero hris fleubothomata
abortit: sed magis cui maior
est fetus

Secundus vehemens est exerciti
u matris: quod matrici ^{actum} ap
rit et fetu excutit et ab eo
p anhelitu eius recte exclu
dit quia mater motu suu
calefacta nullu intra se h
t aere fin

Tertius est saltus fortes et
plurimi qui fetu excutunt
sua violentia et exire cogunt
ab utero materno maxime
dum sunt ad posteriora

Quartus est dilatio multum
gravis oneris: ex cuius co
nati fetus excutitur

Quintus est vomitus fortis
impetuosus sicut ille qui fit
et prouocatur ab azarabachara
vel a cataputia vel a radice
yris aut eleboro albo. ipse
em conturbans oia viscera
fetu exire cogit

Sextus est vehemens et
frequens stermitatio: sicut
prouocatu puluere euforbi
vel elebori albi insufflato narib

In tertia refert medicus **vi.**
que vulue ipositz et ipse in
oe matricis prouocatur abortus

Secunda est carta de qualich
imu formatur et limatur p
ceduna sup qua affrigatur
pulus colouintide Est au
tem carta suturalia quedam
in quibz arabes inuolunt spes
que sunt ex quida planta
tuncosa palustri qua arabes
vocant burdhi et de ipa agit
princeps. n. canome sub no
mine papirus

Seda est pena limata sititer
et supaspera puluere colo
quintide

Tertia est herba limata seu
polita ex vshen scdm men
surā quantitatis penne.
Vshen in sinomimis amene
exponitur q est albu fidonu
Et in sinomimis almasoras
sulphurata dicitur Et in si
nomis iam scribitur q multas
habet spes et q cims alkali
est vna ex eis: et alia est pul
uis quida cum quo sarraze
in lauant panos et manus.
Et pime in hoc loco tricu
saponarie quem limitu bul
ue imitte

Quarta est uita tuta me
manus vulue calida itoissa.

Quinta est artemisa siue
ciclamen. cuius radix vulue
contusa impellatur

Sexta est straco id est filix
cuius tricus matricis ori im
pellatur in forma lichimi
Ista em omnia sex modo pre

tacta p. nocant abortu pre
cip. simta medicamibus
de abortire faciunt sicut st
alkitran idest cedrina pte et
colouuntide pulpa puluerisata
et superaspera

In quarta primo ait q de
medicinis que abortu prouo
cant quedam sunt simplices
quas hic singulares vocat br
asa ciclamen. Alie compo
te sicut tinaca diatesarori
et pille fetide. yera archige
mo

Sed dicit se iam predictis
medicinas simplices que abor
tum prouocant in scd comen
s. in tabulis et in capis sim
plicibus medicinarum sub isto titulo.

Memoria expulsioms respicit

Tercio dicit q in antidotario
s. quinto huius medicinas scri
bet compositas quibus prouo
catur abortus

Quarto dicit q in isto passu
medicinas scribet vtriusq ordi
nis s. simplicium et compositarum
que in intentione prouocandi
abortu sunt efficaciores et
plus operatiue

In quinta commemorat medi
cinas simplices decem et septem
prouocantes abortu

Prima est absinthium de cuius
succo de mane bibatur vnu p
nu coctear pro qualibet dosi
cu ix. coctearibus purete ci
terum

Seda est capsia de qua scd huius
tractat sub nomine scetaragi
et est cata et pata i scd ydou

Et de istis duabus primo
medicinis dicit hic princeps
q elongate sunt a veheme
tia caliditatis

Tertia calidior est cap sic se
men. et assimilatur nastur
cio in sapore et odore et de
pulvere huius seminis pro dosi
bibatur. 3. s. cum vino albo
et loco eius sume semen cam
pestre nasturtii quod est
multum acutum

Quarta est grana harinet
idest rutz macedonie loco ci
uis accipe semen rutz nosce
de cuius pulvere bibatur. 3. 7
cum tribz vncis purete ciaz
vel supponatur matricum cum
lana

Quinta est oleum balsami
tam bibitu q suppositu de q
dicit. n. huius ca de balsamo
q menstrua prouocat. et
extrahit embrione et sedina
Et bibantur de eo. 3. ii. cu

duabus vncis vini albi ad
hanc intentionem. Vel vulue
impellantur cu viridi lana
Sexta est asa fetida. nam
cauennus alia de qua formet
pessarium et supponatur na
comesta nocet stomacho et
epati. et odore suo est valde
abominabilis

Septima est galbanum qd
factum pessarium fortiter pro
uocat menstrua et abortu

Octava est bothor marien.
et est ciclamen apud serapi
onem. et est valde fortis in
hoc ca. seu casu prouocatois

aborsus suabibatur. siue sup
ponatur matrici ut pessarii.
bibitur autē sic recipe succi
eius. 3. m. dissolue cū zucro
et coque tādū donec nō rema
neat nisi tertia pars et da
mane bilere.

Nona est ciclamis succus q̄
sup̄ pregnantis ventrē illi
mitis intersiat fetū. q̄nto
magis ergo si coto imbibitur
vel hunc suppositus matricis
collo impellatur.

Decima est succus reliquarū
artamitarū similiter bibitus
et suppositus. et hic buchor
marianū inuit esse spēm ar
tamite. Et super hoc dicit
Dicit mesue cā de artamita
q̄ artamita est panis alaurū
et q̄ ab aliis panis faum. dī
et ab aliis malum terrē et
ab aliis ciclamen et ab aliis
panis porcinus.

Undecima est vshen piscū
quod. 6. nascitur in regione
p̄sari. et in sinomē aincēne
dicitur. albū filonū. et in
~~sinomē aincēne dicitur~~
albū filonū et in sinomē
almasoris sulphurata dicitur.
et in sinomē iā scribitur. q̄
multas h̄t spēs et am̄ altali
est vna ex eis h̄t patet per
serapionē. Alia pulvis quidā
cū quo saracem lauant pā
nos et manus. Et de ipso
hic dicitur q̄ si dragme tres
ex eo bibantur in illo die foras
fetū eiciet. sed q̄ quid sit nō

est nobis certum. tunc est hoc nobis.
Duodecima est tertia pars drag
me vnius codurmei. 6. scimpu
lis vnius semis carui agrestis
comesta aut bibita cum purata
cicerū qua fetus eicitur. et ma
ter et fetus supcalescunt atq̄
comoriantur.

Tredesima est aqua decoctionis
pulpe colocumide micta in
matricē p̄ mictoriū diversifi
catū scdm̄ conditiones suas pu
ta prout exigit structura colli
matricis vel latitudo eius. De
ergo pulpe colocumide. 3. j. de
coquantur. m. vi. 3. aque donec
ipā videat ad. 3. m. et actu
calida matrici immitatur. Vel
3. s. pulvis colocumide
lane incorporatz supponatur ma
trici ascendente vsq̄ os eius hoc
suppositorio.

Quartadecima existens de se
cure et borne recipit anamoi radia
rubee tinctoz añ. 3. j. terant
et bibantur cum. 3. m. purate
cicerū vel supponatur pulvis iste
situs matrici cū lana. nā fa
cit aborsum et nauseā cōp̄it.
Quintadecima valens a prop
etate est vngula asini que
scdm̄ quosdā matrici suffiū
stata extrahit ab ea fetum
iam mortuū.

Sextadecima est steracis asi
ni. quod cū tinctorio matrici
suffūgatiū velociter extrahit
ab ea fetū mortuū.

Decimasextima est suffūgatio
matricis cum oleo seu p̄m
quedine solutorū piscinarū.

In sexta primo agit de medi-
cinis compositis que in potu
accepte prouocant abortum
Sed de quibus ad id ibi
Et de pessaria Tertio de qui-
busdam iniectionibus ibi Et
iuciantur.

In prima particula describitur
vna medicamina composita q̄
bibita faciunt abortire fetū.

Primū quod potenter abor-
sum prouocat et extrahit fe-
tū mortuū Recipit ase p̄dus
3. s. foliorū rute sicc et mirre
an̄ 3. j. et sunt 3. n̄ sunt q̄
dosis vnica bis in die bilēda
cum tribus vncis aque deco-
ctionis samne calide vna dosi
in mane et altera in nocte

Sedū recipit radices aristo-
logie longe radices yfetiāne/
baccarū lauri mirre costi ma-
rim cassielignee myrr et ru-
bee tincture sicut absinthii/
cordumem id est semis carui
agrestis recentis acuti piperis/
mescatiamesa an̄ 3. j. terāt
et fiat puluis de quo cotidie
p̄ decē dies continuos bibat
mane aureus vnus cum tribus
vncis aque artemesie Et est
mescatiamesa apud arabes
pulegiū sed iam assent q̄ est
Diptamus

Tertū de bonis que cū finali-
tate prouocant abortū et cō-
fessant nauisā Recipit cma-
moni semis cordumem id est
carui agrestis samne an̄ 3. x.
mirre citomoru 3. v. teranda
terantur et incorporantur cū

mina. et dentur ex ipis cotidie
3. iii. Et per hec emere mūdi-
ficatio lenior redditur. et scdine
exitus facilius fiet

Quartū est tiraca dicta dia-
tessaron quā princeps descri-
bit quinti prima tractatu
primo ca. xvi. et ipsa potenter
abortū prouocat

Quintū q̄ mortuus infans
extrahitur. recipit aque rute
3. iii. et totide 3. aque deco-
ctionis seminis semigreci
fortis cum sicibus ougam-
tati 3. iii. cum eis
miscantur in sinuul. et
mane bibantur pro vna p̄
la dosi nam fetū mortuū lu-
bricare faciunt et ipsi in
precipitant

Sextum est lb. j. dulcis aq̄
frigide sup̄ quam puluerem
satur. 3. j. radices altee
et haustu vno tota bibitur.
et post euomitur pulso in os
digito. et stermitatur. ipul-
so naribz aliquo ex acutis
aut titillatibz vt spica aligis
aut pulvere piperis et per hec
excitatur a matrice fetus viuus
aut mortuus

Septimū est aque rute lb. s.
ai. vi. 3. olei de semigreco
cocti cum dactilis vna vice bi-
bita pro vnaquaq̄ dosi. cōfert
em̄ cum hoc q̄ abortum pro-
uocat eductionem scdine

In tertia scribit pessaria. mi-
que abortum prouocant

Primū ex cordumem seu carui
agrestis medulla conficiatur

et amoniaco dissoluto in vino
melleo sub forma pessari vul
ue intro mittendi

Secundum quod forte est. Recipe
succi cucumeris asini leuatis
.ix. et sunt grana .xxvi. nam
fiat est pondus granorum .m.
incorporentur bene cum .z. n. fel
lis tauri aut bouis et lane
imbibita matra suppone fe
tu est mortuum potenter extrahit

Tertium est pessarium pauli me
dici quod recipit electori ingri
staphysagrie aristologie rotunde
bochor marieri idest ciclamis
granorum aluenerion idest lau
zeole pulpetologumide anno
miae an. .z. m. dissoluatur
amoniacu in aqua simplici
et cetera trita bene cum ipso
incorporentur et fiant pessa
ria per hec enim cito prouoca
tur abortus

Quartum est forte valde reci
pit salis amoniaci triti .z. x
amoniaci .z. m. dissoluatur
amoniacu et cum ipso incorpo
retur sal amoniaci tritum
et fiat pessarium quod matrici
et tota nocte supponatur eleua
tio pedibus super puluincu

In tertia canit quatuor uicibus
que matrici impulsu prouocant
abortum

Prima est uicatio vnicarum
in aque decoctionis absin
thii cate in matrice pro qua
libet dosi

Seda est uicatio quarte .j. succi
rute in ipsam

Tertia est uicatio aque deco

ctionis saune cate. sit quod dose
eius vnicie .m.

Quarta est uicatio quarte .s.
olei de fenicia seu catapuntia
maioris cum duabus vnicis
melle dictarii decoctionum

Capitulum .xiii. de instru
mento quo fit inieccio
in matrice

Oportet ut sit in
strumentum quo in
iectio fit triangulare
extremittatis longum
habens collum secundum me
suram longitudinis
collis matricis mulie
ris que curatur et
taliter ut ingrediat
os matricis et setat
mulier quam per
uenit in spaciū intra
matricem Et inueniatur
per ipsum illud quod in
terficiat et quod libri
cat et quod extrahat

Oportet ut sit **I**n hoc ca
pre describit illud instru
tum quo quid matrici uicatur
Seda qualia sunt inuenienda
pro abortibus ibi et uicatur
In prima parte per quatuor

editionses dicitur hoc in fine
m. n. tu

Prima est q. antea ipi
extremitas sit triangulans
quia matricis os intus secum
latum est magis inferius et
strictum superius in forma
trianguli

Secunda est q. eius collu sit paulo
longius q. collu matricis i qua
sit injectio: sic q. aliquid eius
intire in matricis cavitatem
transfundo collu ipi matricis.
ut hinc in hanc transeant
incienda

Tertia est q. taliter sit apta
ta extremitas ~~collu~~ pessimi
q. os intus secum matricis in
troeat et ipm ptranscat: ne
ab hoc repellatur illud quod
mucatur

Quarta est q. mulier per
uenire sentiat colli huius
extremitati intra cavitatem
tem matricis ipius

In secunda prouidet dñ q. rui
aborsus matrici licere quod fe
tum occidat: si aliter non
possit a matrice extrahi et
necesse fuerit ipsum extrahere:
ne mater pereat

Sed precipit lubricantia
matrici mittere per que fiat
facilis embriem exitus

Tertio precipit extrahenda
fetu viuū vel mortuū matri
ci mittere Mediane vero q.
hec tria faciunt pinceps eui
merant quinta et sexta par
tibus capiti prioris

Capitulum. x. de regimine
quorūda antiquorū in
extrahendo fetū mortuū

Extractio fetus mor
tui et incisio eius cū

fervo cum difficilis sit
partus consideretur an
sit salubris aut sit nō
salubris Si ergo fuerit
ex illis que salubres sunt
simis audaces in cura
tione eius: et si non pro
hibeatur illud **M**ulie
ri em̄ cuius dispositio est
mala accidit syncopis
cū vigiliis et obliuione
et molhificatione et
dislocatione et cū voca
tur non fortasse respon
det: et cum clamatur
alta voce respondet debi
liter Deinde supuenit
ei syncopis iterum et
de illis sūt que spasmā
tiu cum intensione: et
pulsant earū latera et
prohibentur a cibo et

est pulsus earum prius
frequens. Illis vero que
saluantur nichil accidit
de hoc.

Oportet ergo ut mu-
lier resupinet super-
caput et super dorsū
suū. Et sit caput ei⁹
directum ad inferiora.
Et crura eius eleua-
ta. Et contineant
eā mulieres aut acci-
piant ab omni latere
si fuerint presentes.
Et si non, ligetur pe-
ctus eius ad lectū cū
ligamantis ut nō at-
trahatur corpus eius
apud tensionē. Deinde
aperiat obstetrix tectū
colli matricis. Et
iungat manū sinistra
oleo aliquo. Et aggre-
get omnes digitos
in longitudinē protē-
sos: et intromittat eos
in os matricis et dila-

tet eos etiam cū eo qd
est sup rpos de oleo. Et
inquirat ubi oz figere
vincinos quibz fetus ex-
trahatur et loca ele-
uata ut figantur i eis
vincim: et si approximat
ei quod inuenit

Ista ergo sunt loca in
fetu qui descendit sup
caput / oculi / et os et col-
lum / et palatū / et sub mā-
dibula / et furcula / et
loca propinqua costis /
et subypocondriis.

In fetu vero qui descendit
super pedes sunt ossa
que sūt supra pectinem
et costę medie / et furcula.
Deinde teneatur instru-
mentū quo extrahatur
fetus cū manu dextera.
et intromittat manū
sinistrā sub vincinis in
eo quod est inter digitos
quos: et iungatur in pti-
bus locorum q diximus.

Donc pueniat ad rem
vacuam Et insignatur
econtra vnicuius alius
vt sit attractio equalis
et non declinet ad par
tē aliquā Demde in
et non sit tensio equalis
in directo tātū : pmo in
lateribus etā sicut fit
in ablatione dentium
Et in alia vt mol
liscetur tensio Demde in
trouittatur index iunct⁹
et digiti plurimi in eo
quod est inter matricē
et corpus quod retinetur
et circundent digiti eius
circutū Cum ergo seqt^r
fetus pōm qz tūc per
mutetur vnicuius p^m
ad locū altiorē : et ita fi
at cū vnicuius alius don^c
egrediatur fetus totus
cū attractione 9

ipius coartationē tunc
oportet ut inuoluatur
super ipsum pānus ut
non lubricet: et attin-
atur tandiu donec am-
brosia egrediatur abstan-
detur ex spatula Et
ita fiat cū egreduntur
ambe manus ante adui-
toria sua: et non ē pos-
sibilis earū reductio
Et similiter fiat de pedib⁹
cum non sequitur eos
ambrosia reliquū corpus:
et incidantur ex ungūb⁹
Et si caput infantis
est magnū et accidit
ei coartatio in exitu et
est in capite eius aqua
congregata tunc opor-
tet ut intro mittatur
in ipso inter digitos
scutellorum aut cutel-
lus quo inciduntur emor-
vordes nasi et p̄oretur
cū eo caput ut effunda-
tur aqua et detumescat

Et si aqua...
est netum...
cerebri eius...
Si autem fetus est...
in capitis natura...
os ut fundatur...
et capiatur...
quibus extrahuntur...
tes et ossa...
Et si egradiatur...
put...
tunc fundantur...
intermo loca que...
furculam donec...
ad ossa vacua...
fundatur...
est in pectore...
me scar pectus...
non adimetur...
tunc ut abscondatur...
anferatur...
Et si fuerit inferius...
ventris apostemosis...
fetus mortuus aut...
oportebit tunc...
nascetur...
unius cum eo quod est

...
Si vero reliqua...
anferantur...
et retineatur...
mittatur...
et queratur...
put...
digitis ad os...
Dande...
ea...
ex illis quibus...
fetus...
Et si os matris...
tatum est...
lidum accidens...
non oportet...

si talis extractio sit. lumbis
ita qd per se possit. ut
salua vel sit non salua. is
q expectetur. non q
mors q enasio.

Secundo precipit q si
daces in extrahendo
mortui cu ferro / si
fuerit eius extractio
non salubris neq salua
fuerit: prohibeat medicus
oio ne fiat: et deo ac natu
re negotiu committat

In scda primo mala refert
xi accidentia que male dispo
site mulieri accidunt hnti e
brione in vtero mortui dum
ferro extrahitur

Primu est syncopie ex dolo
rum vehementia cu terrore
et pusillanimitate mulieris
Secum est virgilit supflue
ex constmilibus causis

Tertium est obliuio quasi
liturgia ex vaporibus putri
dis iam mortui fetus qui po
streme cerebri parti contatu
mediantibz mcha et neruis

Quartu est nervoru molli
ficatio paralya similis et viri
um membroru ex silib' causis

Quintum est dislocatio spo
dilu renu vel corporis matr
cis ab attractione vehemeti
fetus et matricis comotione
cum ferreis vnanis

Sextum est q qn mulier
vocatur forte non respondet:
et cum proclamatur voce
alta respondet: aut debiliter
saut liturgia vel pletia pte

Vapores corruptos putridi
et hnti in vtero mortui
et hnti in vtero mortui
et hnti in vtero mortui
et hnti in vtero mortui
et hnti in vtero mortui
et hnti in vtero mortui
et hnti in vtero mortui
et hnti in vtero mortui

Secundum est q
a clu
imp
casum
putridis
dunt ad os

Undecimu est q
parvus est et etiam
ppter colere debm
augmentu caloris q
tia doloris

Secudo dicitur hic q nichil
dit ex mune dictis. xi. mala
nantiu illis mulieribz q pluc
permanent postq fetus mor
tuis ab eis extractu est per
vnanos ferreos ymo sunt viri
les et animose fortes q vira
tynes: et constanter pugnati
hunc extractionis laborem
et dolores.

In tertia precipit obstet
ix in preparatione mul
a qua fetus extrahendus
p vnanos mox
Primu est q hnti in vtero

resupina iaceat super dō
sum eius et ipso occipit
Secūm est q̄ eius caput dehi
ne sit ad inferiorem cū collo
et spatulis

Sextū est q̄ cura sint eleua
ta simul cum clunib; et etiā
rembus vt ad fētū ob
staculus pertingat

Sextū est q̄ femine vi
riles ei fortis illic affuerint
ipsam suam teneant. **S**ed
clia et tibiae aut ipsa appa
hendunt vt se non exagitet
hora extractionis fetus eius
mortui

Sextū est q̄ si fetes nō
illic affuerint femine liget
cum manibus et pectus eius
ad lectinā vt non attrahatur
corpus matris apud tensi
onem p̄ extractionē fetus
eius vt dicitur

Sextū est q̄ hīs actis obste
trix operatur et discedit
matrem seu tecturā colli ma
trici vt vncinū possint liberi
impelli

Septimū est q̄ tunc obstetrix
mungat manū eius sinistra
lentius oleo. s. de lilio vt fa
cilis possit matrici itromitti

Octauū est q̄ tunc obstetrix
aggreget omnes suos digitos
sinistri manus in longum pro
p̄p̄os: et hos introducat
in os matricis et ibi hos in
troducunt in os matricis et
ibi hos extendat et etiam di
latet p̄ hos os matricis ad
iuuantē ad illud hoc oleo quo

ip̄i p̄p̄os vncinū fuerint

Nonū est q̄ obstetrix cum manu
sinistra matrici itromittit dili
genter inquirat loca super fe
tum p̄p̄os eleuata vbi affi
gi debet vncinū illi p̄p̄os quos
fetus extrahendus est et si id
quod iucunt cum manu sua
p̄p̄os proximi loco vel parti illi
fetus cum vncinū sunt affigendi
In quarta nominat loca
octo in fetu quib; vncinū insige
di sunt dum fetus descendit
super suū caput sic q̄ caput ei
primo se offert ad exitū et est
proximius ori matricis ab his
partibus fetus

Primus locus est oculus dexter
Secūdus os fetus. Tertius collū
eius. Quartus palatū. Quintus
est locus subiacens man
dibule. Sextus est furcula que
claudit et terminat pectus su
perius. Septimus est locus
proximus costis. Octauus est
locus sub p̄p̄condinis fetus et
ista sunt loca que debet obstetrix
inquirere digitis quos matrici
impulit vt hinc vncinos te
naciter insigat

In quinta prenomina tria
loca quibus vncinū stabili
sunt insigendi dum fetus de
scendit super pedes suos

Primus locus est super fetus
pectus. Secundus est mediane co
ste. Tertius furcula est
Secūdū precipit q̄ obstetrix te
neat cum dextra manu eius
instrumentū cū quo fetus ex
trahendus est: et sinistra manu

matrici intromittat sub vna
me qui sunt in illo spacio qd
est inter eius digitos. et in si
statu. vnuquisq; vnctus in
parte loca huiusmodi dictis p
tibus. cui debet insigi quousq;
pueniat ad spaciū vacuū su
prietate ossi quod ipm re
tineat fixe et stabiliter

Tertio precipit qd post hoc
modo fuerit insigne vni vni
anorū in parte opposita insigne
alia. vt ext. ratio fetus equil
fiat ex vtroq; latere et nō pl
declinet ad partem vna q ad
aham. vnde torqueatur fet.
et exitus impediatur

Quarto precipit qd p instru
menta quibus fit extractio
fiat vniuersalis vndiq; tensio.
et non sit equalis in directo.
solum puta ante et retro.
sed etiam in lateribus scilicet
fit in dentū extractionibus
qui prius vndiq; distalciati
sunt: et hinc vniuersaliter
et recte extrahendi. aliter rā
pimatur vel transuersantur
cum dolore maximo. Credo
q vix nūc bene docta obste
trix et experta in hoc opere
reperibile esset in toto vniuerso

Quinto precipit relaxare
tensionē seu mollificationē post
quam vnam iam depresserit
et attigerint inferius fetū.
Deinde intromittere indicem
et alios digitos plurimos
primo bene vinctos inter ma
trices et fetum extrahendum.
et q huiusmodi digiti arceantur

Sed et totum fetus ambitum
vt magis obducatur matrici extra
ctionem sue. Cūq; corpus fetus
segitur. tibias que prius ex
iunt scdm q conuenit tunc al
tius omnes vnam insigantur.
et p ipos fetus ante membra
alia matricem exiuerit et iore
matricis vel in collo ipsius coar
tetur. adeo q intra matricem
reducta non possit tunc pāno li
neo manus hec egressa cir
cumliganda est vt ipsa nō lubri
cet leuitate sua dum foras
trahetur. et tandiu trahatur
obstetricis manibus cum for
titudine donec tota manus
et totū brachiū vsq; ad os spa
tule foras extracte sit et ibi
abscondatur brachiū ex spatula.

Secundo precipit hec eadem
fieri qn simul ambe manus
egredimur: et sic coartatur.
q non est possibile earū redu
ctio puta q extrahantur p
vsq; spatulam et ibi incidendi.

Tertio precipit illud scdm q
n cum pedes exant non p
quente eos corpore: nec ad
possunt: quia minus coartatur
tunc em extrahendi sunt
pedibus et corio vsq; inguina
hancas et ibi incidendi.

In septima primo aut q si ma
trix fuerit onbriomo caput
et coartatur in exitu. s. in ore
vel collo matricis et in capite
eius congesta est aqua tunc
intromittatur in hoc caput tū
dum fluctuantes inter

In deorsū attrahat
donec totū egre
diat
In sexta pmo
aut q si manus
fetus

Digitorum retentus vel autellus cui
quo nasci emorroides incidi con
sueverunt et cum eo caput fe
tus pforetur taliter: qd ex hoc
effundatur aqua et capitis tu
mor inde minoretur.

Sed dicit qd si in grosso ca
pite non sit contenta aqua / et
si opus fuit pforetur cranium
et ab eo cerebrum fetus extra
hatur et petu evanet

Tertio dicit qd si caput fe
tus naturaliter sit magnu et in
ore matris coartatu fuerit
findendum est cranium et ap
prehendere sunt ipsius partes
et foras extrahende cum illis
tenaculis quibus extrahuntur de
tes et ossa

In octava prembet qd si cap
fetus a matrice exeat sine
difficultate / sed truncus cor
poris eius in ore matris
cu collo eius coartetur tra
sire non potest / findere cum
isto nec dicto ingemo loca
que secantur embryone su
et donec pueniatur cu
hac incisione ad ossa vacua
q tegunt concavum pectoris
inde effundatur excedens
humiditas quia pectus inflatur
et per hoc deturbeat inflatio
~~corporis~~ pectoris

Sed dicit qd si in fetus pe
ctore non adiunctus excedens
humiditas sed sit magnu et
altu in cratione sua tunc
abscindatur et tollatur fin
cula: sic enim obediet pectus
ventri vel lege sic textu et

si certus fetus non adiunctus
Pissuram pectoris tunc ab
scindatur et tollatur fincula

In nona dicit qd si apostemo
pis sit venter inferior unde
prohibeatur embryonis exitus
vivi vel mortui tunc punde
humine ventris et evacuat co
nemiet ab humiditatibus quibus
intumesceat sicut in capite
et pectore dictum est

In decima primo ait qd fetus
qui sup pedes suos exit / facili
trahitur ad exteriora et ad
os matris facile transmittitur

Sed dicit qd si coartetur
apud ipsius pectus et etiam
ventris post exitu capitis
tunc attrahantur venter
et pectus cu panno ligati et
costricti et ambo findantur
et extrahantur ab his illa q
continent

In undecima dicit qd si sup
pedes exeunte fetu cetera
membra exeant preter caput
eius quod intus recondens in
matrice maneat tunc ma
nu sinistra intro mittat ob
stetricem in matris concavum
perquirendo caput fetus et ipz
cum digitis trahat ad os ma
trix. Deinde in hoc caput unus
intromittatur uncinus vel duo de
illis quibus fetus consuevit
extrahi et his extrahatur

In duodecima prembet qd si
matris os apud calidum sibi
supervenens iam coartaverit no
tunc laborandum est in extra
ctione fetus quia vehementer

per illud dolores exacerbat et tunc
et frustua fieret extrahedi
conatus prohibente fetu apā
te vel caput ipius

Tercio precepit tunc res pingues
plurimas et huc et illuc e matrici
in fin dēre sicut axungias galli
ne aut anseris vel muscallagies
lim aut seminare. et tunc si
dēre aque decoctionis malue cu
bisinalis et cepibus hli quib
apā dictum lematu et relaxa
tur os obstructu matricis

Tercio precepit tunc admistere
super locum apatis epithiata
p que os matricis aperatur
ut illa que sunt ex decoctionib
malue bisinalis summatu
aneti camomille et melliloti

Quarto precepit q istas p
actis extrahatur caput quod
intra matricē iacens reman
serat modo qui dictus est in
parte prior

In tredecima prelibet q si
egrediatu fetus sup latus
et equari possit intra hunc
reducendo q admisteretur su
per os matricis epithiata
apertina ut hec que dicta
sunt quatinus matricis
ore dilatato fetus faciliorem
inueniat exitu

Idem precepit si fetus sic ex
iens equari non possit p
fortem eius coactionē
q tunc madatur totus inte
rius in minutas petas et
sic extrahatur

In quarta decima dicit

precepta duo

Item est q post opera dolo
rosa hic dicta nūstare oz
curs apati calidori matricis
si matrici accidant et has cu
ras referet ca. vii. quarta tra
ctatus humis fen

Sed est q si fluxu imodo
curs sanguinis accidat per
predicta opera restimetur
hec que postea dicentur ca. vii.
tractatus tertii humis fen: et
etiam tribz ultimis capitulis tra
ctatus sed fen quarte quarte

Capitulum xii. de re gi
mine pugnante post
aborsum

Cum abortit muli
er fetum oz ut suffūge
tur cum bdellio et yso
po et alharmel et yhu
time albotin et origano
et snapi albo ut curat
sanguis: et non ingros
setur: quare uti neat
et dolore faciat

Cum abortit 7 n hoc ca
uibet post aborsum suffūge
re matricē cu prouocantibus
menstrua. ut ab ea sanguis
egrediat qui curat ad ipsam
et non illic ingrossetur n
coaguletur. Unde magis

retineatur et dolorem faciat
et putrescat mala inducens
acutia sintopis angustie do
loris capitis. fiat ergo sibi
tale suffragium. **R.** bœllin y
popi pitz alharmel idest ru
te macedonice glutinis albo
tin test tere bentine origani
sinapis albe añ. 3. s. coterat
omnia simul addendo si opus
sit parū rubi tinctoz et ar
themisie. Et de ipis q̄p bi
ce. 3. x. imponantur arden
tibz prunis in vase stricto
rificio et p cānula funius
horum educatur mītra col
lum matricis. Et si post
aborsū satis de se fluant mē
stria nichil fiat ex hīs.

Oaplin. xviij. de extra ctione secundine

Ingemum quidē in
extractione secundine
quod administratur i ea
absq; medicamine est
vt sternitet cū aliquo
corū que sternutare
faciunt. Deinde teneat
ambas naves et os vio
lenter. quare n̄ spissat
benter et tenditur et
lubricat secundina.

Eūq; apparet scdina.

time tendatur cū faci
litate paulatim. et nō
sit in ea labor vt non
absindatur. Cū ergo
timetur absino stim
gatur illud quod p̄q̄t
manū cum coxa muli
eris constrictione tem
perata. et elaboretur in
sternutatione.

Eūq; tardatur cas
scdine non tardas eam
tensione aliqua. ymo
stimige eam ad coxas
ambas ligatione desuper
taliter vt non ascendat.
Et si fuerit adherens
cum profunditate matr
cis tunc sublatio sit
in separatione eius cū
motu leui ad latera.
vt mollescentur liga
menta. Et o; vt nō
cadat in hoc labor oīs
Et si fuerit retētio
eius ppter vehemētā
opilationis et cōstrictionis

oris matris / ingemet
ut carminetur / aut cu
dignis / aut effusione
unguentorum calidorum
mollificantium secundum pro
prium preparationem
sitis mulieris
que possibile est in ea
Et fortasse est iace
sui convenientius ad
illud

Et quoniam adiuuant
ad illud unctiones et
empla lenificantia de
foris sub umbilico et
alcatim Et quoniam suf
ficiat lumentum digi
torum obstetricis

Demum regatur regi
mento stermitationis
et suffumigationum et
corum que bibuntur et
ingemetur omni inge
mo ipsa enim in quolibet
spacio putrescit et le
nitur et cadit Et
adiuvante cum diureti

cis fortibus Et administratur
ei tunc decoctione b
nen quoniam facit ipam
cadere Et de illis que
faciunt ipsam cadere
ut insinuat in matricem
unguentum basilicon
ipam .n. putrefacit eam
et extrahit ipsam Et
cum exiret / administ
tur oleum rosatum et
similia Et de eis que
adiuvant ad lubricati
onem eius est ut in po
tu detur aqua rosarum
recentium pulverisata de
super altea.

Aut detur in potu aut
supponatur aliquid de
stercore anapitris Et
administretur de super quod
dictum est de medicina fa
cientibus abortire fetum
et pessaries et suffu
gationibus

Et de suffumigationibus
bonis est electorius albus

facta suffragatione cū co
Et stercus colubini etū
facta suffragatione cū
co Et aristologia fa
cta suffragatione

Et de antiquis fuerūt
qui preceperunt obstetrici
vt mulueret manū suā
pāno : et intramitteret
eam : et acciperet scādi
nam Sed hec cura est
dolorosa nam cū nō e
greditur secundina tē
ipsa carminat : et egre
ditur post dies

Veniētū patienti acci
det dispositio maligna
ppter vapores malos a
scendentes ex scāda ad
cerebrū et cor et stōcū
Oz ergo vt succurrat
ad nocumenta earū cū
suffragationibz aroma
tatis Et potu almeis
et diamusco Et admī
strentur epithīata sup
cor et stōmacū Et

medicīe faciētes cordi
aromatice

Et quidam antiquoz
locutus est de extractōe
scāde sermone quē ego
suaditione narro In
quit hūidus si rema
net scāda in matrice
post exitum fetus tūc
si os matricis est aptū
et scāda est suspensa
que iam collecta est
et facta est simlis spe
re in latere matricis
tūc exitus est facilis
Et oz vt cale fiat ~~manus~~
~~manus~~ manus sinistra
et iungatur et intro
mittatur ad profūdū
et quērat cū ea donec
inueniat scādā cū collo
matricis ānexā
Et oz vt trahatur
non scām rectitudinē
qm̄ tūmem⁹ inde con
uersionem matricis
neqz attractione lre

menti .

¶ Imo oz in prime vt
pmutetur cū facilitate
ad latera dextra et si
mistra . Deinde addatur
in quantitate attracti
onis . ipsa em attrahi
tur tunc et separat^r
ab adherentia

Et si os matris fu
erit adimatum adm
stra species curationes
quas dixi tibi

Et si non sint virt⁹
debilis adimstra res
mouentes stermitati
onem Et suffing⁹
tiones cū spibus i ba
se . Et si aperiatur os
matris tunc intro
mitte manū et exthe
eam scdm q diximus

¶ Et si non egrediat^r
scdm cū istis rebus
tunc non sollicito
ex hoc . ipsa em post
dies paucos resoluet^r

et curret sicut currit
agnositas sanguis At
vero augmētū odoris
eius facit dolorē capitis
et corrūpit stomacū et
angustia facit . quare cō
uenit vt sollicito

Et oz vt non sit abbre
uiatio in admīstratōe
suffingationis cū reb⁹
cōnemenib⁹ . Inquit
et iam expertus sū i hoc
suffumigationē nascitur
ci et ficiū statim

Et alius locutus est
sermonē quē scripsim⁹
scdm modū suū etiam .
Videtur michi vt ponā
tur medicine acute si
cut ruta et prassū et
abrotanū et oleū de h
ho et oleū de alcāna tā
te quantitatis qua hu
mesiant medicāe sate .
aggregetur . totū illud
in vase nouo : et coopra
tur caput . et fiat i eo

foramen parvū . et
mitti mittatur in fora
mine cāna . et ponat^r
sub eo ignis . cūq; vno
feruore bullient / re
moue ipm . et pone
ipm super primas . et
approxima ipm scāpno
sup quod sedet mulier .
et pone cānā in vuluam
eius et coopen cū pan
ne plumbe ex parti
bus eius vt non egre
diatur vapor . et dicit^r
eam scdm hūc modū
duabus horis donec
pmutetur . scāndina
Et si non sufficit il
lud / et debilitatur vapor
in extrahendo ipsam
hūc etiam conuenit v
ti emptis que abor
tue faciunt fetū . ad
mstratio namq; eoz
post vaporationem
est fortior et penetra

bihoris virtutis

Ingenū quid^r **I**n
primo agit de extractione se
cundū sine medicā . Sed cū
medicā ibi Et qm adiungit
Tertio de modo quo veterum
quidā extraxerunt eam ibi
Et de antiquo Quarto de
modo quem lūduis medicis
docuit ibi Et quidā antiquo
rum Quinto de modo alio
quem alius docuit ibi Et alij
locutus est

In prima parte dat vñ pre
cepta sup extractione scdm
sine medicā
Primu est q sternutet abor
tue querens quia sternuta
tio violentia sui motus scdm
deorsū precipitat et prouocat
impellendo naturā matris
spicam bladi aut alligano
vel millefolij vel modicum
pulueris euforbij aut eleborij
Adm est q ipsa vi diu tene
at os et nares clausas reti
nens anhelitū vt venter ten
datur et inspissetur verpus
inferiora scdm deorsum
lubricare faciens

Tertū est diu aliquid se
cundū apparet extra ma
tricē tendatur suauiter
et paulatim trahendo infe
rius : et in trahendo ipsam
non sit fortis labor nec ma
gnus conatus ne rupta ab
scindatur et aliq eius ps
mterius maneat : et putre
facta ibi mala iduat accidit

93
¶ Quartū est qd si timor ne
rumpatur assit inuadēdo
deorsum illud quod apparet/
tunc ligetur illud de sedina
quod sequitur manu tra-
hentem inferius cū coxa pre-
stans ut non in matrice
lubricando redeat. et sit liga-
tura constructio modesta Et
ut excutatur quod intra re-
mansit / fiat ut stermitet
modo qui dictus est

¶ Quintū est qd dum tardat
secundine exitus cum pars
emmet / non tendatur aliq
forti - tensione ne tracta rū-
patui sed ligetur sursum ad
vtrāq. coxas tali constructi-
one q non reascendat: et tā-
dem tota eriet natura expel-
lentis. Vel stermitatione vel
retentione anhelitus

¶ Sextum est si fuerit sedina
adherens in profundo matr-
cis / tunc elaboretur caute
et subtiliter ut inde sepetur
hinc inde mouendo suauiter
ad latera ut mollescentur
ligamenta quibus matrici
alligatur et non recte tra-
hendo forti attractione uer-
setur matrici.

¶ Septimū est qd in hac se-
paratione laterali et cōmotōe
sedine non cadat oīo labor seu
conatus nimis cū attractōe
violenta: ne rumpatur intus
et vix possit extrahi pars
matrici adherens

¶ Octauū est qd si sedina reti-

neatur tā. Vehementis co-
artationis et opilationis
oris matricis elaborandū est
et ingeniādum qd emmet
id est dilatetur et aperiat
hoc os sic constructū vel per
obstetricis digitos iunctos
oleo de lilio vel porci axungia
Aut cala vnguenta mollescā-
tia matrici infundendo sicut
est vnguentū vocatū basilicū
et dialtea. Et hoc adhibeat
siti mulieris disposito sōm-
pugniori et conuenienti-
orem dispositionē possibilem
ad hoc ut pueniat cito et
faciliter vsq. in os matricis
et ipm emolliant. Et forte
q ad hoc situs magis aptus
et conueniens est ut ipsa ia-
ceat super eius dorsū coxas
elevantis

¶ In sedā narrat anxia. xv.
medicinalia ad sedine ducti-
onem

¶ Primum est vnciones mol-
lificatione matrici introist
ex oleis medullis mustilla
gummi aut axungis quibz
relaxantur et redduntur lu-
brica collū et os matricis.
et hinc secundina mollescit
et putrescit et est labilior

¶ Et eodem prosunt exteri
lunite

¶ Secundū est emplā leuissimā
tā anterius sub umbilico
et posterius sub alcatm ca-
lida apposita sicut sunt ē-
plā diuiculon et de melliloto

Pter eandem causam Et est
alacritas loci posterior in
directo veni

Tertium sufficiens foras p
nam interdu educere est aliq
pingui obstetricis digitos
vtriusq illuminare et collu ma
trix huius sepe succare

Quartum est deorsum ma
trix suffragare aromati
as calidis et aperitibus vt
gumme uimperi ligno aloes
cinamomo cassia Et ster
mulatione sepe prouocare

Quintum est potiones ad
hoc appropriate sicut mane
bibere cum purgata cicerum
3 ii. pulueris corticis cassie
fistule et electi cinamomi ana

Et breuiter loquendo quo
uis ingemio intendere or vt
secundum ducatur ipsa
in qualibet morula spaci
seu tempore paruo putrefit
interius lenitur et labitur
si bene ~~intendit~~ intendit
cum dictis remediis

Sextum ad id conferens est
in potu sumere diuretica
fortia sicut aqua raphani
vel saxifragie vel piloselle vel
floru geneste

Septimum est in tina cate
aque balneari decoctionis vs
neni id est sulphurate vel sa
ponaria facit ii. cito se
cundum eam cadere

Decimum est vngtu ba
silicon calidum matrici infu
dere. ~~putrefacit enim et cadit~~

putrefacit enim et cadere facit et
etiam hinc secundum

Nonum est cum egredere fo
ras secundum rosatu oleu ma
trix infundere et ei simili pau
lilaceo et camomillino quati
nus coadiuuat a modo sbe lu
bricatione secundum et postea
essentiam matricis confortet et
dolores mitiget

Decimum est bibere pro qualibet
dgi in vncias aque rosar recte
tum sup qua dragme in
rictis ~~pro~~ altee puluerisate
sunt ad secundum libratione am
coadiuuat

Vndecimum est bibere stercore
ancipitris 3. i. cum drachmis 3.
aque mellis: Vel de isto stercore
dragmas tres superponere matrici
cylana

Duodecimum est p os mstrare me
dicinas illas que faciunt abortu.
et iam dicto fient ca. xii. ista
tractatus vna cum pessariis et
suffragiis in eo descriptis

Tridecimum est facere matrici
fingui ex electo albo primo
imposito cum sumo recipiat
in collo matricis p mediu cane
Quartodecimum est suffragare
matricem ex sterco columbi
p mediu canne

Quintodecimum est fingui
fiens ex aristologie rotunde
radice minuti mase sed pri
parata et primo imposita au
sumus ad vulna p canam fiat

In tertia primo refert quida
modum a veteribz datu in

extractione secundum Et
est q obstat manu sua pa
no involuit aliquantiter a
pero: et matrici impellat
et ibi apprehendat p hanc
ordinam: et mouendo hunc
inde deorsum attrahat et
foras educat

Sed dicit q is modus ex
tractionis doloris multu e.
Nam qn per eu secundum no
egreditur quia minus for
titer matrici coheret post
aliquos dies ipsa cor immat
id est dilatatur et tandem
egreditur. Vnde ante e
gressu supueniet emere ma
la dispositio cordis cerebri et
stomaci sicut sunt synopsis
vel tremor cordis turbatio
mentis nausea et vomit
a malis vaporibz de matrice
erectis ad hec tria membra

Tertio dicit q si practice tur
iste modus extractionis o
succurrere dictis noaimetis
quadrupha medio. Primo
p redolentes suffugationes
ex gallia muscata vel alipta
muscata vel aunculis cypri
vel ligno aloes vel gram
iumpen Sed p potu al
meisus et diamysa et est
almeisus confectio quedam
multu cordialis qua stirbit
serapion. vñ. breuiarii ca
vñ. sub titulo confectio
acetose. et in eodem caplo
describit etiam diamustum
dulce et diamustu amare

et sit almeisus dñs aureus
vñ. cum diabinis vñ. o
vñ. aromatica et diamusti
dulce sit eadem dñs

Tertio p epithimata confortata
apposita sup regiones cordis
et epatis sicut est istud De
sandaloru oim rosar rube
aru pitaru añ. 3. n. gari
osloru anthos añ. 3. s. cina
moni. 3. j. ambre gysle. 3. s.
terantur subtiliter et misce
antur horu puluis cu aquaz
mellisse buglosse rosaru añ
3. m. et hñs calefactis in
tingantur pñm quadruplica
ti qui sup stomacu et cor ap
phcentur

Quarto ore sumendo me
dicinas aromaticas que fa
ciunt ad cordis confortatio
nem vt diamacis diamar
ganton.

In quarta prememorat mo
dum extractionis scdm tuice
quem ludus docuit dñ post
partu remanet os matricis
apertum Sed dñ clauditur
eius os post partum ibi Et
si os matricis

In prima particula primo aut
q quidam antiquoz vocatur
ludus in particula secunda
one hoc modo locutus est
Si secundum remanet i ma
trice post exitu fetus tunc si
matricis os apertum remane
at et supponit pñm dñ
in globu iam collecta velut
spera in latere matricis

quo iacuit fetus / tunc eius exi-
tus et extractio sunt faciles
Sed dicit q ad eius extractio
nō sumpta obstetricis manus
calefiat : et lumbatur oleo de
hlio vel agumtia pici ma-
sali recentis et hanc introit
tat in profundū matricis et
cum ea querat ibi standomā
donec hanc inueniat collo ma-
trici annexam.

Tertio dicit q hāc se inētā
et manu apprehensā trahat
inferius non scdm rectitudinē
nec cum vehementia ne iuer-
set matricem : ymo ipāz hinc
ntōe cū facilitate cōmouens
pmutet ad utrūq latns dextrū
et sinistrū. paulatim adaugēs
suam attractionē : nam sic se
cundma foras attrahitur : et
sic prohibetur ab adherētia

In scdā preiubet is lundus
medicus q si matricis os a-
dunatū fuerit et ita cōstructū
q ā ipm manus impelli nō
possit : curare hanc cōstructio-
nem modis qui dicti sūt in
ista capto puta dilatando os
matricis cōstructū cū digi-
tis iunctis et effundendo in
hoc mollicia vnguentū.

Sed dicit q nō ponere na-
ribus sternutatoria sicut eu-
phraia vel eleborū albū : si
vntus sit fortis vel nō sit de-
bilis

Tertio precepit si per her ma-
trici os aperiatū matrici
intere manū obstetricis

et vt predictum est per hanc
scdmā paulatim extrahi
Quarto precepit q si scdmā
per her non egreditur : nō hō
hinc timere nec sollicitare : ipā
em hinc modis primo exag-
tata post dies paucos resolu-
tur in putredinē et a matrici
effluet sicut ab hac currit
aqueitas sanguinis

Quinto precepit q si sumus so-
liciti circa correctionē accitum
que infert dum putrefit āte
eius exitū : facit n. fetor ipm
adauctus dolore capitis et cor-
rumpit stomacū tā in digesti-
one q in appetitu : et angustia
cordi infert mortificans spiri-
tus eius

Sexto precepit contra istū
fetorem q non sit abbreviatio
sui diminutio in administra-
tione suffugationū idoneaz
quibus reprimatur fetor putre-
dinis Et sup hoc dicit q
sint expertus suffugationē
nasalē et fictū scitarum.
quorū vapor in vuluā p cānu-
lam defertur

In quinta refert alterius me-
dici doctrinā quā dedit in ex-
tractione secundine Et
primo precepit noue ole ipō-
nere medicinas acutas sicut
vnt prassū et abrotam añ
ay. ii. et tantū ex oleo de
hlio et de alcāna sup has ef-
fudere q ipā hūectentū et
molles fiant cum prius
sicce essent.

Secundo precepit cooperire
caput ole: et facere in eo for-
am foramen: et in hoc fora-
mine canā mittere

Tercio precepit qd hunc ole
supponatur ignis. et cū bulli-
erit illa que in ea sunt v-
nico feuoze deponatur ab igne

Quarto precepit post hoc
clam ponere super primas
caldas: et ipsam scapulo appo-
pinquare sup quod mulier se-
det et vulue impelleret canē
extremitatē cuius opposita ē
in ole foramine

Quinto precepit vndiqz ta-
lite circumtegere vuluā multis
pānis calidis q non egrediat
extra vuluā vapor predictay
medicinarū. sed matricē reple-
at et sic dimittatur duabz
horis dicta canā in vulua cir-
cūtecta vndiqz donec sedmā
permutet locum descendens
in ferus et parata egredi

Sexto precepit q si nō suffi-
ciat modus mīe dictus ad
secundme extractionē et debi-
litatū vapor prius dictus in
extrahendo ipsam tunc ēptis
utendū esse que aborsū pro-
uocant sicut est emplm fa-
ctum de ciclamne et cucumē
asmmo et mezerion et collo-
quintida myrtis equaliter cū
sufficientibz cera et oleo lau-
rimo aut de ruta aut de ca-
storeo. nam fortiori sunt et
magis penetrant hec ēpta
aut saltē corū virtutes post
vaporatoēs matrici suppositas.

Capitlm .xviii. de prohi-
bitione impregnationis

Medico qm nūquā ē
prohibere impregnationē
in parua sup quā timet
de partu Et mea in
cuius matrice est egritudo
Et in ea in cuius vesica e-
debilitas. grauitas nāqz
fetus facit possidere signu-
rā in vesica. quare luo-
hmitate egreditur. vbiā.
et non potest retineri vs-
qz ad finē vite

Et de vegamē in hoc
est vt precipias in hora
cotus vt conuertatur forma
impregnata quam dignū
Et cum diuersitate mi-
dius spermatis electiones
Et separatione cū delecta-
te Et precepit vt claudat
mulier cū cōplemento
vires Et saluā ad pe-
nitentia saluā vsp ad
vñ. et. ix. fortasse em-
egredietur sperm

intensus autē parue et
saltus ad anteriora qui
escere facit sperma for
tasse Et quāq̄ adiuuat
ad hūilitatē seminis
vt stermitet

Quod de illis que oportet
considerare est vt suppo
natur ante coitū et post
ipm alliciam Et vn
guatur cū eo virga .
Et similiter cū oleo bal
sam et cerusa Et
vt supponatur ante et
post pulpa granati et
alumen Et suppositio
etiam similitatis caulis
et seminis eius apud
mūdifcationē et apud
coitum et post ipm est
in hoc fortis : et prope
quā ponitur in litram
et submergitur in ca
lamento Et suppositio
fohorū algarab post
mūdifcationē et ppe
cum hoc sit submisa

in aqua fohorū alga
rab Et similiter pulpe
colocimtidē et albe
gnerefen et storie fer
ri et caulū et stamo
nez et seminis caulis
partes equales . aggru
tur cū litram et suppo
nuntur Et suppositio
piperis post coitū pro
hibet conceptionē . Et
similiter suppositio st
coris elefantis sola aut
cum suffragatione cū
eo in horis predictis .

Et de ebibitis est vt
in potu dentur aque
albedarogī vncie tres .
prohibet cū impregnatores

Medito quāq̄ In hoc
ca^o primo refert casus in
quibz expedit impregnatio
nem prohibere . Hec illos
actus quibz prohibetur ibi
Et de regimine Tertio
supponenda ante coitū et
post vt eam prohibeant
ibi Et de illis que oz
Quarto de potu ad hoc ibi
Et de ebibitis .

In prima parte refert tres
casus in quibus dicit esse ne
cessarium l'pregnatione pro
hibere

Primus est in parvis de
vilibus p'cellis in quibus
timetur de partu ne filium
et matrem interimat

Secundus est in his in quibus
matricibus gravis egritudo
est ut canter aut ulcera
in quibus similiter de morte
utrinusque timendum est

Tertius est in his quibus
desice multum debiles sunt
aut debilitate lapide aut

Ulcere In his n. gravitas
fetus cum violentia partus
se sua in se possidere
facit maxime in musculo
per quem ipsa clauduntur
unde fit ut ab hac involuta
ne defluat urina neque tota
vita retineri possit. Credo
esse consonantius fidei catho
lice q. habentes hos casus
in virginitate permancant
q. q. ipse coeant et practicer
ne impregnentur vel ut ex
cutiant iam conceptum sp'ma.

In secunda refert vi. motiones
quibus prohibetur imp'igna
tio fructifera

Urina est corne non ser
vata forma qua fit impregna
tio: quam predixit cal. ix.
tractatus prioris

Seda est spermatio electi
one disceduementes in hons
pus. Tertia est sepafo

festina nimis viri a muliere putanda viri
priusq. complete sp'ma eius
emiserit vel sufficienter ad imp'
gnatione

Quarta est dum mulier co
pleto coitu surgit et se erigit
supra pedes suos unde facile sp'
ma labitur ab ea

Quinta est post coitum et e
rectione saltare spacio aut
noues fortiter ad posteriora.
per hoc enim sp'ma facile exantit
et foras elabitur. Et hic no
tat princeps q. suavis ingessus
et saltus debilis ad anteriora
p. aliquam moram post completum
coitum fortasse coadiuuat ad co
ceptione stimigendo os matricis

Sexta est sternutatio cito post
coitum que sp'ma precipitat
et exire cogit

In tertia refert medianas .ix.
que conceptione fieri prohibent
matrici supposito vel ante coitum
supuncte virge

Prima est alkitrin idest gū
ma cedri seu pix cedrina ma
trici supposita ante horam coitus
et etiam post eam

Seda est alkitrin ante coitum
statim virge supunctu

Tertia est olei balsami ptis
cui modica cenisa matrici sup
posita et ante coitum virge su
punctu

Quarta est acetosi gummati
pulpa cum pauco alumine mixta
et supposita ante coitum et post

Quinta recipit gummatu
huius et semina eoru anj.

trite incorporentur cum sex drag-
mis licam. Deinde submer-
guntur in duabus vinctis sumi cala-
menti: et supponantur post
mündificatione femine a men-
struis et apud coitum et post est
n. de fortiter impredientibus
impregnatione

Sexta est algarab seu solias
folia matrici supposita post mü-
dificatione eius a mēstruis ma-
xime cum prius submersa fue-
rint in aqua decoctionis vel di-
solutionis foliorum solias.

Septima recipit pulpe colo-
quinte albeguere seu id est
ozimi aut mellisse. scilicet fo-
lii summitatum conuli et se-
minis eorum scamonee an. 3. 7
terantur et incorporentur cum
cedrino picis. 3. dnabus et actu
calida vultu nitromitatur.

Octava est piper quod pulue-
risati et post coitum suppositi
prohibet conceptionem

Nona est elefantis sterco super-
positi et sanguis eius i horis
predictis puta ante et post
coitum

In quarta comedat ante co-
itum et post bibere tres vinctas
aque albedarog. id est ozimi
flamalis ad prohibitionem
impregnationis

Capitulum xix de mola
matricis

Quandoque accidunt
varie dispositiones

similes dispositionibus
pregnantium ex retentione
menstruorum Et altera
tione coloris Et casu
appetitus Et aduma-
tione oris matricis
Et quicquid est cum hoc
durities quedam et
quicquid est in ea aliquid
duricie in matrice tota
Et accidit inflatio a-
liarum mammillarum et
repletio earum Et
quicquid accidit earum a
postematio Et sentit
in ventre suo motum
qui est sicut motus
embionis Et magni-
tudine corporis que
est sicut quantitas em-
bionis. quod mouet
per compressionem dextra
et sinistra Et quicquid
remanet sic ante mē-
strum et quicquid protenditur
vix ad finem vite: et
non recipit curatorem

Et quāq; accidit ei sicut
p̄dipisio et inflatio ve
tris. sed que tendit ad
duriciem non ad tim
pantē clamorē vocē
timpam. Et s̄. q̄ ac
cidit dolor parendi et
angustia: et cū hoc nō
parit. Imo quāq; est
causa in eo tensio et
inflatio in venis mē
strue. quare non depo
nit aliquid. Et quāq;
deponit frustū carnis
cui est forma quedā
cuius spēs non comp
henduntur. **E**t quāq; est illud qd
exreditur. ventositas
tantum. Et quāq; s̄
supfluitatē aggra
uat. quare exrediūt
cum sanguine pluri
ex eo qui retinetur.
Et mola ex istis oib;
est diuisio secunda.
Et est eadem nōiata

98
mola. Et alia ab illa
non dicitur mola. Et
nōiatur p̄p̄te nadugem.
Et causa in generatōe
hui⁹ frustū carnis s̄d;
q̄ extitatur sūt due res:
quarū vna est multi
tudo materierū effusarū
ad eam cū vehemētia
caliditatis: Et s̄dā est
cortis in quo matrix
comprehendit aquam
mulieris et extendit
eam cū nutrimento:
et p̄pter defectū virtutis
masculinitatis nō cōcepit.
Et de signis discernen
tibus inter mola hāz
specierū et inter pregna
tionē verā est q̄ res illa
non mouetur. m̄p̄ i hōz
quadam. deinde post il
lud non mouetur. Et
est durities ventris cū
ea vehementior durities
ventris pregnantis cū
conceptione vera.

Et sunt mulieris manū
et pedes molles valde
cum minoratione

Et signa dyfcernentia
inter species alias et
veram molam est exti
matio q̄ est embrio.

Et sentitur corpus for
matū in matrice Et
multociens accidit illis
ex mola quod accidit
ex ap̄ate matricis Et
ex acūtibus colice p̄t
constructionē ab orbo q̄
re accidit dolor vehemens:
habet multociens habes
molam patiatur ex
ap̄ate colice Et i col
ta quidem ventosa ui
uamentum fit cum
dactilis indur: et cū
eo quod vocant affem
et similibus. ipsa em̄
resoluit ipsū dolorem:
et cum hoc extra hūnt
molam.

Non accidit in hoc

capto primo agit de acūtibus
et signis mole matricis in
quorū aliquibus mola cōtat cū
impregnatione Sed de duobus
tatis mole ibi Et quāq̄ et
illud Tercio de causis mole
vere ibi Et cā Quarto de
dyfcernitio ter: molas veras
et veram impregnationem
ibi Et de signis Quinto
de dyfcernitio inter molam verā
et molas alias ibi Et signa
dyfcernentia

In prima parte dat signa
ym mole matricis quorū
aliqua sunt ip̄signationem cōta
Primum est retentio men
struorum in mola ut ip̄e
gnatione p̄pterea q̄ ora be
narum matricis a mola clau
ditur vel matricis os a
mola opilatur vel menstrua
vertuntur in augmentum
mole sicut in p̄gnatibus
in augmentū fetus
Secūm est femine color al
teratus tam in mola vera
q̄ ip̄gnatione: quia men
struorū retentorū pars per
corpus diffunditur alteras
eius colorem.

Tertū est in mola et ip̄e
gnatione capis appetitus
ex menstruo retentis quorū
pars regurgitat versus
stomaci vel corrupti eorum
vapores et fumi

Quartū est q̄ matricis
os adunatur in utroq̄ ca
su: quia sic se claudit

matris super molam sicut si
p fetu forte intens facere
quid sile fetu

Quintum est durities in
mola matricis ex grossis
humoribus et menstruis retē
tis matrici inbibitis Et
quāq; aliquid huius duritiei
in tota matrice est

Sextum est inflatio cum
replētiōe mamille utriusq;
tam in mola matricis q̄ i
pregnatione ppter partem
menstrui que fertur ad eas
de loco matricis.

Septimum est q̄ māmms in
utroq; casu quāq; supuenit
ex copia menstrui retenti q̄pā

Octavum est q̄ molam habes
quāq; sentit in matrice sua
motū similem motui em
bryonis: nā q̄ embrio sepe
ex se mouetur non mota ma
trix: mola vero non.

Nonum est q̄ molam habes
quāq; in matrice sentit ma
gnū corpus ut est corpus
embryonis quod dū cōpri
mitur mouetur a dextris
et a sinistris

Decimum est q̄ mola quāq; i
matrice sic manet. m̄.
annus: et interdū pmanet
usq; ad finē vite non reci
piens curam.

Undecimum est q̄ dispositio
velut ydropisis et inflatio
ventris tendens ad duri
tiam non tympanicā que
sonat ut tympanū quādo

paritur sed magis schuonā
Duodecimum est dolor et āgu
stia quasi pariendi quāq; accidē
tes absq; hoc q̄ pariat ppter
mole cōmotionē et supfluita
tum cum ea retentarium

Tredecimum est tensio et īflatio
in vena menstrui que est
causa doloris et cā ppter quā
nil deponit matrici neq; a se
expellit: licet assit dolor q̄si
pariendi

Quartodecimum est q̄ interdū
matrici in magnis doloribus
ut parturientis a se deponit
sicut frustum carnis: cui igit
forma quedā seu figura aliq̄
carnis forme spēs et diuersi
tates non comprehendūtur
sub certo numero p nos de
signabili sicut nec monstraz

An scdā primo ait q̄ illud
quod exit in doloribus mole si
aut parentis quāq; est vento
sitas sola grossa plurima q̄
molam ventosā non hūmora
lem nec carneam efficit

Secūdo dicit q̄ id quod in mo
le doloribus exit sicut in par
tibus quāq; sunt quedā super
fluitates congeste in matrice
que ab ipsa defluūt cū sāguīe
plurimo p̄tento menstruo.

Et hec mole s̄s hūmora
litur et nō carnisformis

Tercio dicit q̄ mola ex hū
morib; s. que facta est ex lē
tositatib; et que etiā facta
est ex hūmorib; supflantib;
est dū p̄ p̄m i dū p̄ mēl

Duidene seu mole spes nō pmo
et proprie noīata mola sed
p dāno siue analogice

¶ Quarto dicit qd est eadem
nomīata mola. ē. carnea q
prie dicta est Et alie mole
ab illa pūta ventosa et hūo
ralis non dicuntur proprie
mole p dōm analogiam
¶ Quinto dicit apud p s a s
molam vocari nadugem

¶ In tertia dicit. n. causas vē
mole matricis vocare carno
se p dōm cōm extimationē

¶ Prima est abundantia
seu multitudo sanguinis
in matrice con
fluentū quibus caliditas ob
uat. et has ibi coquit et con
uertit in carnem seu molam
carneam non configuratam
figuris membrorū hūanē q
sema deest quod informatie
vitalis radix est et quas de
huculum

¶ Secūda est coitus in quo sperma
femine quod vocat hic aqua
matrice comprehendit absq
viri semine. et extendit in se
femineū sperma cū multumēto
menstruosi sanguinis Sed nō
concipit in se verū fetū ymo
molam carneā sicut in gallia
sunt oua venti que nō pulli
ficant ex defectu virtutis ma
sculinitatis et viris spermatis

¶ In quarta dicit tria signa q b
discernuntur a vero fetu per
pignationē mole carnosē

¶ Prīmū est q mola nō mouet

in quidam hora. ē. dū mater
mouetur vel ipā matrice motu
locali. post hoc non mouetur
quiescente matre. fetus vero
se mouetur dū puenit
ad tempus quo moueri so
let. sic q sui moti pncipiu
in se est

¶ Secūm est q bēter in mola
matricis est diuor q su
in pregnantē ex vero fetu
qm non hēt materie n ola q
ipam fermentet

¶ Tertiu est q manus et pe
des habentur mola sūt tulle
molles cū diminutione sue
magnitudinis et carnositate

¶ ^{Quarta} dāt signa. m. quibus
discernitur vera mola carnea
a vento et humoralī
¶ Prīmū est q mulier plus
extimat de vera mola q sit
verus fetus q de molis aliis
est. n. res solida magna p
fetus pncipue dū non dūm
multum transierit parēdi
tempus ab hora qua primo
sensit.

¶ Secūm est q mulier i mola
carne sentit corpus solidū
in eius matrice stabile et
formatū non hūidū fluidū
n. lene ventosum

¶ Tertiu est q accidit ppe ex
vera mola. id idem quos ac
cidit ex matricis apate. ē.
dolor. enis vehementes
et opilationes et coartatores
vicinarū partium

¶ Quartū est q in vera mola

matris quāq; id accidit quod
accidere solet ex accidentibus
cōibus cohae ppter cōpressi
onem a grosso intestino qd
diatur orbus monoculis
et factus .s. dolores vix to
rabiles / nausea vomit / in
quietudo constipatio ventris
haec hñs mola sepe patiatu
ex cohae apostemosa vice
uersa . Finaliter notat hic
q mdi dactili et etiā dactili
vocati affem et aliter fi
mcon et eis similes inua
mentum prestant in cohae
ventosa . ipi em resoluūt
dolores colicos et extrahūt
molam . et is sermō attinet
sequenti ca.

Capitulum .xx. de cura
eius

Regimē au ea est
paucitas motus Et
dimissio exercitii Et
resipinatio in dormi
endo cū eleuatione ī
feriorū Et prohibito
inferiorū a latere in
feriore Et si mdi
gat flora et euacuati
one et vomitu fiat
Et in reliquis cura
tionib; fiat curatio.

apātū granatiuorum
et cum mollificatione
s. amphis Et vaporiza
tionibus et embrocis
Et timis Et ex eis
que abortiūt et abor
sum faciunt post illud .
quāq; em resoluūt ma
teriam faciente mola
et quod ei simile est
et quāq; eiciunt eam
Et multociens suffi
cit in ea labor dandi
in potu logodion Et
dandi in potu oleum
alkelekenji . est enim
vehementis iuramēti
in hoc

Regimē in ea a hoc
ca. primo agit de
cura mole p quietem et
eleuationē inferiorū Sed
p euacuationes ibi ~~et~~ si
indiget dextio p mollifi
cantia et prouocantia a
borum ibi Et in reliq;
Quarto p potū perelogo
dion et olei alkelekenji
ibi Et multociens

In prima parte primo
iubet obseruare paucitatem

localiū motū preapue gressus
et equitationis et aliorū motū
partiū inferiorū nisi precesse
rint euacuationes sufficiētes
et postq̃ ad exitū mola iā debi
te preparata fuerit: motus
eū plurimus ante ista tēpora
mouet ad maturē et descendere
facit sanguinē et hūiores q̃bz
mola augetur

¶ Ad precepit dimittere ex
eratiū maxime et proprie par
tiū inferiorū ppter cās p̃les
nisi qñ queritur extractio
mole parate ad exitum

¶ Tertio precepit supmū decubi
tum puta sup dorsum i tē
pore supmū sursum eleuatio
dumbz et totis et partibus
aliis inferioribz vt manus
descendant sanguis et hūo
res ad concauū matricis

¶ Quarto prohibere nibe me
bra inferiora ab inferiore la
tere sic q̃ non declinet pter
inferiores versus inferiora.
ymmo teneātur scdm plurimum
sursum eleuate vt manus descē
dant sanguis et hūiores ad
matricis concauū.

¶ Quia laudat in cura mole
tires euacuationes

¶ Prima est flora de dextera
basilica. Deinde sinistra q̃bz
euacuatū sanguis ex quo mo
la fouetur et crescit

¶ Secunda est secessus cum lya
te farmaco sicut yera missi
vel yera archigeme de qua ma
ne bibentur dragme due vel

tres cum duabus uncis aque
melis tepide et q̃te. s. aque
arthemisie

¶ Tertia est vomit⁹ qui prouo
cetur cū radice raphani cui
virtus impressa est elebori
albi sine sba. que trita bibit⁹
cum aqua melis tepida et
modico aceti. et cū aliquādiu
steterit in stomaco impellat⁹
ori pēna iuncta oleo et cito
post vomet

¶ In tertia preuibet post dicta
remedia emollire molā et
lubricā reddere quatuor anxi
lis quibz auantur grauatū
schroses

¶ Quartū est emplā mollifica
tūa sup ventrē posita sicut
diagonon et **¶** emplā de
meliloto et emplā factum
de muscullagimibz.

¶ Secūda est hūide vaporatio
nes vel matricis immittē cum ca
na inferius. Vel sibi apposte
externis cum lana vel cum
molli spongia: sicut hec que
sunt cum hac decoctione
¶ Et seminū hui et fimgre
radicis altee foliorū malue
ana. q̃. ii. cepus libi. m̃.
bullantur in. vi. lb. aque
donec redeat ad tres cū qua
fiant dicte vaporaciones

¶ Quartū est embrocē facite ex
similibus vt sup matricem
ab alto effundere dictā decocti
onem vel ei similes

¶ Quinta est tina ex aqua
dulci in qua prebullierit

mollificantia mune dicta

Sed precipit post hec msta que aborsum prouocat ut sit imitationes ciclamie suppositi bibere puluerem de rubee tinctorum et simi corticis cassie fistule et ananioni an 3. ann. m. vncis aque arthemisie vel aque aceru. reseruitur. em p predicta mtedu materia faciens mola carneam et molas consimiles vel striaes schroses: et mola quap per ipsa excutitur

septuor **I**n quarta primo ait qm cura mole sufficit dandi per zalogodion frequenter i potu quod tripha descriptione describit princeps quinti pma tractatu scdo capis textio et quarto et quinto Et dpm esse ait aureos. m. cum duabus vncis aque mellis tepide sed hic 3. m. vel 3. s. extimo sufficere

Sed dicit qm sufficere accipere in potu oleum althelekm auationi mole. quod describit princeps quinti prima tractatu. x. ca. xxix. de q ibi dicitur q prouocat mestrina et calefacit matrem. Et sit dpm eius 3. s. cu tribus 3. aque arthemisie vel rubee tinctorum cōfert em vehementer ad hoc ut molam eiciat

Caplm xxi. de figuris naturalib et nō naturalibus partus

Figura naturalis partus est ut egrediat partus super caput suu scdm rectitudinem oris matris absq mclmatorē manibus et extensis super coxas Et que est preter illam est non naturalis **S**ed que est ei propinquior est ut egrediatur super pedes et egrediantur manus eius extense super coxas

Quod si caput declinat a rectitudine aut remouetur manus a coxis et egrediuntur pedes et retinentur manus tunc est mala

Et forme exitus mali quap interficiunt fetum et matrem Et quap euadit ex eis mater: et moritur fetus ppter illud quod aduenit ei de labore. et accidit ei apostematio externus cu

prolongatur : et non
sedatur in tribus diebus.
Et quoniam producat ad a
postemata calida / et
evadit fetus : et mo
ritur mater. Et quoniam
presocatur inde huius
puer / et moritur pre
socratus.

Figura **I**n hoc capitulo primo
agitur de figura naturali per
secundo de sibi propinquiore
ibi Secundo que est Tercio de pe
riore ibi Quarta que est Quarta
de effectibus forme mali exitus
ibi Et forme exitus

In prima parte primo descri
bitur per tria figura naturalis
partus sive exitus fetus ex
utero matris

Primum est quod exeat super suum
caput sic quod caput exeat ante
cetera membra et ultimo pedes
et in medio collum et truncus
corporis et cor et tibia

Secundum est quod fetus totus a
gradatur secundum rectitudinem
orientis matris absque hoc
quod declinet a rectitudine ca
put aut collum eius vel truncus
corporis : aut cor et tibia vel
utrumque pedes

Tertium est quod fetus iux
ta habeat manus super
coram ipsius extendis in lon
gitudine : ne truncus corporis

intra retineantur si expasse
fuerint in latitudine

Secundo dicitur quod omnis figura
partus preter istam que mo
do descripta est : est non
naturalis

In secunda dicitur quod illa fi
gura de non naturalibus
que naturali est figure pro
pinquior est in qua exitus fe
tus super pedes eius et manus
extense super coram exeunt

In tertia dicitur quod illa figura
pariendi mala est in qua
caput deviat a rectitudine
matris os exiens vel in qua
manus elongantur a coram :
et pedes exeunt : sed intra
matricem retinentur manus
et egredi nequeunt quia sunt
a coram nimis elongate

In quarta tangitur incom
moda tertia que male figure
pariendi afferunt

Primum est intentus et fe
tus et matris. Fetus quidem
propter contusiones suorum
membrorum et graves labo
res in ipsius exitu matris de
propter dolores maximos et
longos in partu resoluentes
spiritus et virtutes eius

Secundum est mores fetus propter
vehementes labores quos
patitur tener et fragilis.
sed mater evadit si sit animo
sua virilis et fortis attente se
adjuvans cum cordialibus :
et exterius accidit apud fetum
sic quod eius corpus ab extra
intumescat quoniam prolongatur

partus et non sedatur in tribus diebus parandi labor vel dictum apud

Tertium est matricis causa a postemata ex perseverantia dolorum acutiorum sibi attrahentium sanguinem et humores belua ventosa: et evadit fetus si prius curaverint a matrice exeat. Et moritur mater ex magnis doloribus et apatibus cum febre continua.

Quartum est prefocatio quod fetus quando supponit ex diuturnis apatibus iam magnificatis prius exierit et inde moritur infans prefocatus.

Capitulum xxii. de difficultate partus

Difficultas partus aut sit causa pregnantis aut causa fetus aut causa matricis aut causa secundine aut causa vicinatum et contantum aut causa hore partus aut causa obstetricis aut propter causas primarias. **F**acta vero causa pregnantis est ut sit stricta vel debilis passiva egrotudine aut fame aut sit fida

Aut non consueta in pregnatione aut partu. ymo tunc est primum cum parit quare est timor eius maior et dolor ipsius vehementior. Aut est animus debilis aut est plurime adipsa aut est vehementis pinguedine habens strictum almezen. Cuius mezen non dilatatur et non adunatur membris vehementis frigoris compressione laceratorum ventris vel est puer tolerantie in dolore: et est vehementis permutationis et inquietudinis. quare producit illud ad causam aliam: et est alteratio figure infantis. ab eo quod convenit. **F**acta autem causa fetus aut est propter genus eius femina enim est difficilioris partus quam masculus. Aut est

propter magnitudinem ca-
pitis eius aut grossi-
tudinem corporis eius
aut propter multam eius
punitatem aut leuitatem
quare non submergi-
tur cum fortitudine
aut propter alterationem
creaturae ab equalitate
facilis lubricitatis. sic
si sit ille qui habet
duo capita aut quoniam
comprimi multitudo
embryonum. fortasse. n-
in ventre duo sunt quoniam
ymo quoniam est numeratio
maior illa qui parui sunt
et diuersa. et quoniam est
numeratio plurima val-
de in his una. Et quoniam
est difficultas propterea quod
est mortuus: quare non
sit ei adiutorium propter
motum eius aut est debilis.
et sit paruum adiutorium
propter motum eius. Et
quoniam fit difficultas propterea
quod figura eius exilis

est non naturalis: sicut
si egreditur super pedes
suos: aut super latus su-
um: et manus eius sunt
plicatae super coxas et
genia eius. et istud
fit propter corruptionem
motus embryonis
aut propter multitudi-
nem inquietudinis
parentis. Et ex eis
que securitatem eius
faciunt est ut sint in-
quietudo partus et
dolor declinans ad infe-
riora: et sit anhelus
bonus.

Facta vero causa ma-
trix est ut sit ma-
ture parua in qua co-
angustatur ingressus
aut sit parua valde in
qua non sit lubricitas:
aut sit via constricta
valde in creatione:
aut propter consolidati-
onem ab ulceribus. Et
reliquis speciebus

162
constructionis aut sit
in ea alia exiguū
malariū sicut flexio
aut vlcera aut iuga
die aut emorroides
in matrice aut flut
iam clausa quare scis
sum fuit sphaer ab ore
matricis syssione nō
completa quare est
eius dispositio sicut di
positio constructionis
matricis in creatione.
Facta autē ppter se
cundā est ut secundā
non dissipatur ppter
exiguū suā qre
non reperiat fetus eua
sionem aut vūpit²
ab eo velociter: et egre
diantur humiditates
plurime ante comple
mentū fetus: quare
non inueniat euasione
Facta autē causa vi
cinantiū est ut sit in
vesica apā aut noctu

mentum aliud ex sy
one vime et aliis aut
sit in intestino fex sicut
plurima aut apā aut
colica alterius generis:
aut emorroides aut
vagadie am/ Et sicut
si fuerint ylia mulieris
subtilia
Facta autē causa hor
partus est ut si sit fet⁹
velox in administratione
partus et ordinatione
in eo: et nō depastus
est a qualibet hyane
dine rei sup se: sicut
sepe contingit illis /
sed pseuerant quare
accidit qd difficilis fact⁹
est partus ea non exi
stente forti. Et si fuit
fortis sedm qd oz erit
debilis sedm qd oz
Facta autē ppter cās
primitiuis est sicut
si forte fiat sanguis qre
fortis fiat constructio mē
broru partus Et ppter

illud multiplicatur in
regionibus septentrio-
nalibus et fit in regi-
onibus et temporibus
frigidis difficilior.
Et quoniam producat huius
difficultas ad magni-
ficationem ventris
Aut fortis fiat calor.
quare fortis fiat mol-
litas virtutis Aut
adnemat ei tristitia
Et sicut si mulier
sit plurimum utens a-
romaticis et odorame-
to aromatatum: et fiat
matris eius assidue at-
tractionis ad superiora
Et quapropter non oportet apud
difficultatem partus et
casum virtutis ut ol-
faciat aromatica super
retentionem nutritio-
is in reductione virtutis
Et si cadat
Et multociens quidem
dicitur difficultas potest

ex causis predictis et
ex medicamine consti-
tuto et inspissaturo
ad hoc ut incidantur
vene in pectore et pul-
mone. quare producit ad
spumum sanguinis et
tussim pituitas Et quoniam
producit ad incisionem
nervorum et lacerationem
propter vehementiam eius
quod accidit detensione
cum paucitate comple-
menti propter defectum
lenitatis et lubricita-
tis. quare producit ad
spasmodum Et quoniam per-
uenit res in quibusdam
eorum ad hoc ut fiant
mirach ventris et illud
est quoniam superfluit inspi-
ssatio.

Difficultas partus In hoc
ca. predicti predicti causas
difficultatis partus Sed exigitur
defecta causa pregnantis
ibi facta vero causa pre-
gnantis Tercia de facta
causa fetus ibi facta ante
causa fetus Quarto causa

matricis ibi facta vero matricis Quinto ca scilicet ne ibi facta autem propter scilicet terto ca partu bi anatu matricis ibi facta autem ca vicinantiu ter timo causa hore partu ibi facta autem ca hore Octa uo de facta ex causis pr mitivis ibi facta autem propter causas primitivas Nono de inconmodis ad que tande duat difficultas partu ibi Et multotiens quide In prima parte refert octo genera causarum per que fit difficultas pr mo Primum est gen per ex parte pregnantis ut si minis fuert stricta vel de bilis Secundum dependet ex parte fetus ut si fit femineus aut minis magnus aut minis grossus Tertiu attenditur penes matricem sicut si fit parva vel angusta minis Quartu penes scilicet nam sicut si fuert minis densa et fortis aut minis tenuis Quintu penes membra vicina matrici et eide confe derata sicut sunt vesica intestina et amio Sextum penes hora parien di sicut si festina fuert et intermissa Septimu attenditur penes obstetricem ut si rudis fuert tunda et ignara

Octaviu a causis primitivis
pender ut ab extrinsecis vehem
menti frigore vel calore mte
p etiam extrinsecis
An pda causa ex parte pgn
tis m. ix. subditur spales cas
Prima est multa eius structura
varum p quas fetus exitus
est. Secunda est plurima ma
tutis debilitas vel a natura
eius vel p egritudines quas
prius passa est sicut febris
aut apata
Tertia est debilitas ex diuturna
fame seu nimia abstinentia
Quarta est cum mater est
ex se timorosa pusi
laminis et ecoris
Quinta est dum alias no
convenit ipse quia nec alias
parere sed nunc primo parit
Unde plus timendu est et ve
hementius sunt eius dolo
res eo q non prius dilatare
fuert et aperit fibris aliis
prioribus
Sexta est qn pregnantis est
vetula debilis habens indura
tas et rugatas vias no facile
extensibiles p quas fetus
exiturus est
Septima est multa adeps
circa matricem os q structius
redditur et inhabilius ad ex
tensionem
Octava est pinguedo pgn
tis vehemens: que strictum
habet almezen et non dilatat
satis mezen eius. s. locus qui
est a timura inferius: et
membru quod est vehementis

frigoris sicut id super quod mul-
ti est pinguedinis congelate
frigore non adunatum per co-
pressionem lacertorum ventris
ut partem conuenit ad expul-
sionem fetus

Quona est pregnantis parua to-
lerantia in maximis doloribus
qua se velociter sepe et veheme-
nter in tempore partus
hinc inde prouolat et inquietu
fit. Unde prouenit ad aliud
inconueniens et est alteratio
figure embryonis ab eo quod
conuenit naturali partui veloci
et facili

In tertia causa difficultatis per
et parte fetus in. in causas spe-
ciales diuidit

Prima est sexus eius quem
docet hic genus si femineus
est. nam fetus femineus diffi-
cilius partum. quia debilius
et minus se adiuuans ad exi-
tum eius est

Secunda est excedens magnitudo
fetus propter quam dixit exit ab ore
matricis

Tertia est capitis magnitudo
nimia propter quam dixit fetus
exit cum caput debeat cetera
membra pretere

Quarta est tertia corporis
inhospitas excedens ob quam con-
tinetur in ore matricis et in
colle ipsius dixit per ipsam transiens

Quinta est embryonis nimia
paruitas quia redditur impos-
sibilem conuertere capite primo
et sibi iter facere.

Sexta est excessiva corporis

lentas quare non submergi-
tur cum fortitudine capite
inclinato versus os matricis
ymo quasi fluitat non valens
findere secundam tunicam.

Septima est difformitas vel
monstruositas creature fetus
per quam elongatur ab egli-
tate suorum membrorum qui de
orsum facile lubricet et exeat
ut si sit creatus cum duplici ca-
pite vel duplex totus.

Octaua est fetus multitudine
simul in eadem matrice: quia
alter alterum ab exitu impe-
dit libero et facili. Et forte a-
liquando sunt duo fetus in eodem
ventre distincti tunicas. Et
interdum maior est numerus
eorum. et sunt parui corpore di-
uersi et distincti suis secun-
dum. Et numerus fetusum
quique est plurimus valde. et
omnes clausi sunt in eadem
cisti prout secundum.

Nonna est obitus fetus. nam fetus
mortuus in nullo se iuuat
ad exitum ipsum

Decima est vehemens fetus
debilitas propter quam modicum
se iuuat ad exitum.

Undecima est quam figura exitus
fetus est non naturalis. ut
si fetus exeat super pedes suos
vel super latus: et manus ipsius
non recte extense sint super
corpus eius ymo ibi phlegmate
super has et gemia. Et
circa istam causam princeps
duo notat

Primum est quod figura non

naturalis excrementis fetus vel
ab embriome motibus pro
cedit malis et corruptis: vel
a parentis multa inquie
tudine

Secundum est quod quando partus inqui
etendo et dolor declinant ver
sus inferiora et bonus per
manet matris anhelitus
maior est securitas quod bene
succedet matri et embriom

In quarta subdividit causam
que se tenet ex parte matris
in .vii. causas

Prima est matricis super
flua paruitas unde con
gruitur embriome ites
sus per os et collum eius

Secunda est matricis super
flua siccitas carnis lubri
catate ~~carne~~ qua multum
inuatut embriome exit

Tertia est vie eius putredine
et colli constrictione vehemens
ab eius tractione

Quarta est consolidatio fa
cta ab ulceribus in via matris
qua vie parietes invicem
coherent vel nata est acatur
grossa et dura parte huius
vie opilans

Quinta est reliqui constric
tione modi sicut poterit frigus
extrinsecum vehemens vel bal
neum frequens in aquis alu
minosis

Sexta est exatitudines ma
le matricis per quas debilitat
et abhorret partum sicut sunt
flegmones vlcera ragedie si
stule et matricis emorroides

Septima est si iam partum duci
si fuit semita matricis alij
pellucula vel aquo si facti: et
hoc spiritus fuerit incomplete sus
sum quare accidit talis constric
tione dispositio qualis dispo
sitione matrice constricta est a crea
tione.

In quinta subdividit in .ii. causas
facta a secunda.

Prima est grossitas eius si
perflua quare vix inquitur in
hora partus: et vix fetus reperit
evasionem ab hac

Secunda est ruptura secundae
membrane festinatione et dolore. ~~per~~
effluunt multe humiditates per
viam ut fetus ad exitum parat
quare non invenit evasionem
eius a matrice facile quia
non inuatut ab humiditatibus
que solent fetus preparare viam:
et reddere lubricam ut facile exeat

In sexta subdividit in octo
species causam difficultatis per
ex parte membrorum vicinorum
matrici

Prima est aqua quod vespa in
iacens matricem comprimit et
liberam impedit egressionem
fetus

Secunda alio necummentum accidet
ex fixatione seu retentione super
flua vime in vesica matris
vel ex lapide eius vel alio opi
lante

Tercia si partus per grossam in
tra matrem gignens occidit
matricem

Quarta est aqua in vesica
illo vel alioquo alio matrici

propinquo

Sexta est colica alterius
generis q̄ ex grossa fecē vel
ex apata que matre et fetum
torquet et debilitat

Sexta est emorroides am̄
se tūde multū dolorose nō flu
entes neq̄ aperte

Septima est ragadie seu fit
sue in ano plurimū doloris

Octava est dum sunt mul
eres ylia mē extenuata mac
er subtilia. tunc em̄ ad p̄tū
quasi nichil conferunt. Et
hic p̄ ylia partes inferiores
ventris intellige sup̄ p̄stas
mammibz ab utroq̄ latere q̄s
aliqui flancos vocant.

In septima declarat hoc mo
do causam difficilis partus
ex hora partus. Et primo
dicit q̄ isto modo sit cū fetus
festinat et est minimis delor
in administratione partus et
ordinatione ip̄i in eo: sic
q̄ se preparat ante horā debi
tam ab utero exire

Hoc dicit q̄ iste fetus ad ex
itum festinans non est depri
stus neq̄ debilitatus aliq̄
gritudine rei super ipsum:
sicut sepe accidit fetui in ma
trice vel p̄ musculagines vel
sup̄stantes in ea retentis.
ymo liber ab hīs p̄stuerat
ut in augmento virium
et conatu ad partū

Tertio dicit q̄ ppter hoc ac
cidit ut ip̄ius partus sit dif
ficialis cum nasci festinat ate
tempus debitum / gravitate

sup̄ hunc non forti existente
regardante partū

Quarto dicit q̄ si forti
fuerit sup̄ hunc gravitas
sidm̄ q̄ oz et esse consuevit
in cō ausu tunc conatus fe
tus ad festinū exitū reddetur
debilis sidm̄ q̄ oz et sic non
exibit ante tempus debitū

Hic omittit princeps septi
mam causam difficilis p
tus. quā in prima partica
pituli istius prouenire di
xit ex parte obstetricis for
te oblitus eius hanc cla
ram reputans. sicut si
fuerit obstetricis ignara nō
expta iudis indistincta et
in habibis grossarū manu
ū vel tremulosarū

In octava causam diffici
lis partus a causis p̄mitiuit
didit in m̄.

Prima est fugis lehenis
extrinsecum occurrens ventri
inferiori precipue vilius col
lo matricis et ip̄ius fortiter
constringens et coartans
has partes que sunt vie fet̄

Et ppter hanc causam dif
ficultas partus multiplicat̄
in regionibz septentrionalibz
que sunt multū fr̄ quia di
stant plurimū a directo a
pectu solis. Et etiam i v̄tis
septentrionalibus seu borealibus
qui vias constriungit infra
gritudine et desiccatione. Et
breuiter partus sit difficilior
in regionibz et in temporibz
frigidioribus.

Hoc est excedens calor ex-
terior qui matris et fetus
virtutes mollescit resoluunt
et dicitur unde difficultas in
partu magna fit

Tertia est tristitia magna
matris accidens qua virtutes
eius non parum debilitantur

Quarta est dum mulier
super superius virtutibus rebus aro-
maticis et odoramentis
suave flagrantibus que mater
diligit et ad hec se eleuat v-
na cum fetu et inde reddit
partus difficilior Et propter
hanc causam mater non con-
uenit ut olfaciat aromatica:
quia partus est difficilis cum
capi virtutis super retentio-
nem necessitatis id est ultra
obseruantiam que necessaria est
in reductione virtutis que acci-
dit et si pro quibus quibus ca-

dat virtus in partu difficili.
Vult dicere in summa quod in dif-
ficili partu cum incipi non sunt
olfacienda aromatica nisi quan-
tum exigit erectio virtutis
an incipit aduenire: quia
partum impedit et hinc
difficultant trahendo mater-
cem cum fetu superius ad
contrarium partus

Non ideo notantur incomoda
tua que frequenter accidunt
ex difficultate partus propter
causas dictas vel propter strin-
gentia et inspissantia medi-
camina quibus mater vasa
est forte intus ut stringat
fluxum ventris eius forte

extra super ipsius mamillas
ut ipsas prohibeant magnifi-
cam

Dum est in pectore vel pul-
mone matris masio dene que
ponat ipsam ad spiritum si quis
et fortem tussim quas sequitur
ptisis Nam conatus vehementes
expellendi fetu sepe denuo nup-
in debili pectore

Sedum est masio nemorum ma-
tris et lacertorum eius propter
vehementiam sue tensionis in
conatibus partus cum pauci-
tate vel nullitate complemen-
ti partus propter defectus suffi-
cientis lenitatis et lubricita-
tis vie per quam debet eire fetus.

Tertium est fissura paminuli be-
tro notati mirach. et illud
accidit dum superfluit mspis-
satio vel oris matricis vel se-
condine vel aeris plurimum co-
pressi inferius retento a heh-
tu pro conatu maiore ad ex-
pellendum fetu.

Capitulum xxiii. de signis difficultatis et facilita- tis partus

Sunt ut sentiat do-
lorem ante partum et
post ipsum in anteri-
oribus nam si declinat
ad pectus facilius fit
partus Et si declinat
ad posteriora debili-

*propter partum est
sic p[er]t[ur]bat
et ibi nichil
tunc*

¶ *ut* **¶** In hoc ca. primo
ait q[ua]m q[uo]d dolores ante partu[m] et
post decedunt ad anteriora et
ad inferiora versus vulva[m] ca-
pit[ur] sicut t[er]re t[er]dit[ur] et ibi nichil
tunc et is parandi modus est
facilior et naturalior

¶ Sed dicit q[uo]d si dolores ante
partu[m] et post decedunt p[er]t[ur]bat
ad posteriora partus erit do-
bilis id est difficilis nam p[er]t[ur]bat
se inclinat ad contrariu[m] su-
erit naturalis facilis.

**Capitulum xxiii. de re-
gimine eius quod dicitur**

partus

¶ Cum p[re]gruans ap-
propinquat partui tunc
necessariu[m] est ut agnoscet
balneatione[m] et t[er]ra[m]

¶ Et melius est ut fiat
extra balneu[m] ut no[n] debi-
litzetur: quare molli fiet

¶ Et ut administretur iun-
ctio pectinis et dorsi et
coxarum cum eis que sunt
sicut oleu[m] anetinu[m] et
camomillinu[m] et de leu[is]
et alia ad illos

¶ Et apponet[ur] suppositio-
nem aromaticorum

¶ Et effundat in natura

sua certaria subacta
et olea molli ficantia
et muscallagines molli-
ficantes sicut ad p[er]-
galline et anseris ip[s]am
quantu[m] tepida non fit
sed sic ad caliditate[m] pro-
p[er]m[en]ior et prop[er]ire cu[m]
est sitititas vulue et cor-
poris totius cu[m] vulua.

¶ Et or[do] ut in potu dent[ur]
p[ro]pter difficultate[m] p[er]tis
mense uno om[ni] die in
ieiunio muscallagines
sicut muscallago atom-
oru[m] cum muscallagine
semine lini

¶ Et similiter datur ei
in potu in diebus dolo-
ris partus aqua feniculi
et

¶ Et sit abus eius ex o-
lenbus lenificatius et
alifidabeyet et caro pi-
guis et gallina p[er]guis

¶ Et interdican[ur] ei
stiptica.

¶ Et interdican[ur] ei stiptica

10 Et orat ut suffraget vul-
nam suam cum musco
et aromaticis

2 Cūq; presens puer
et inapuit accidentia
comedat iē pauce quā-
titatis et multi nutri-
menti

2 Et bibat de sup' omni
odonferū. Deinde orat
ut sedeat mulier hora
vna: et tendat pedes
suos. Deinde resupina-
tur supra dorsū suum
hora vna.

7 Postea surgat subito:
et ascendat in gradus:
et descendat et clamet

6 Cum ergo aperitur os
matricis parū et ma-
pit augmentari et a-
periri: tunc orat ut sus-
surgatur quātiū possibile
est: et ppe cū scidit' appar.

1 Et laboret siti

8 Et aperiat os suū quā-
tū potest

9 Et mittat acere

plurimū attrahendo man-
bus quāto plus potest. hoc
em extrahit fetū et scdmā

10 Et melius sup quod se-
detur apud partū est
scampnū posito puluīā
post ipsum Et istud fi-
at post apertione oris ma-
trici

3 Quid si mulier fuerit pi-
guis iaceat sup bētre
suū Et ponat caput
suū sup terrā.

3 Et mittat gēma
sua sub ventre suo: ut
compleatur os matricis
cum vulua eius

8 Deinde iungat vulnam
suam cum lenificatibus
predictis

4 Et orat ut dilatetur et
aperiatur cū digitis
Cū ergo facit illud et
coartatur venter eius
parit velociter partū qua-
drupedum.

8 Cūq; apparet scdmā
sitū q; fetus appropiat

Et si non funditur ppter
grossitudinē suam / oꝛ ut
scindatur vnguibꝫ aut
instrumento notato lin
gua assumpto inter di
gitos cum firmitate: ne
immemat fetum et ledat
eum donec scindatur:
et curet hūiditas et
lubricet fetus

Et si administras signi
onem secundum et fet⁹
non est completus iur
natus scdm acutia pt⁹
evidenti et prolongat⁹
spatiū et expatiat vul
ua / sequere illud effin
dendo lubricantia / et cero
taria subtilia / et muscu
lagines in vulua et adri
pes liquefactos et albu
men oui et vitellū eius.
est enī mirabile

Cum pregnans **I**n hoc ca.
primo agit de faciendis ante
partū ut leuor fiat Scdm in
hora part⁹ mulierū nō pñ
tū ibi Cūq; presens est
partus. Tercio pñguntur
ibi **E**t si mulier Quarto

de agendis cum secundum iā
apparet ibi Cūq; apparet scdm
In prima parte dat. x. precep
ta circa agenda ante partum
ut alleuetur

Primū est assidue balneis a
eris et aqueis uti que tinas vo
cat dum ptus appropinquat
ut p hoc molestat et leuietur
et aperiat⁹ et teneat⁹ via
transitus fetus

Scdm est q tina perualer
in casu hoc extra balneū a
erū q in balneo aīre ut pre
gnantis virtus non debilitet
calore. sed in tina habeat aerē
recentem vultu extra posito: et
sic matris virtus non molli
scabitur seu relaxabitur seu
relaxabitur: et soluta decider

Tertū est ungere pectine
et dorsum et coxas cū oleis a
peritiuis et lementibꝫ scilicet
anetino et camomillino et de
leu scilicet violis citinis q er
sunt in muris hui⁹ regionis
et eis similibꝫ ut violato oleo
et psamino.

Quartum est assidue matris
supponere vaporaciones aroma
ticas ut decoctiones maiora
ne saluie rose marini camo
mille y sopi mellilori reserū
vel fumos flagrantes hygin
aloes yrose gariofilonū ambre
grise musci cinamomi ma
cis qui matricem aperiant
et deorsum trahant preparā
do ad partum

Quintū est effundere sepe
in vuluā matris quam naturā

locat subtilia cerotana quasi
liquida facta quatinus inferius
profundius penetrent ut cero
tum factum ex oleo olivae cum
cera colata Et olea mollifica
tia sicut sassafras et violaceu
Et muscullagines mollificantes
sicut ille qui extrahuntur ex se
mine lini vel radice altee Et
adipes gallie impinguate et
pinguis anseris tepide non sunt
sed sit ad caliditatem magis ap
proximans maxime dum bulua
superflua sita est et totum corpus
Secundum est contra partus dif
ficultatem cotidie bibere mane
in ieiunio per totum unum mensem
7. s. muscullaginis feminis cito
moru cum dragmis duabus
muscullaginis feminis lini dissol
utam in tribus aque pulli un
ius gallie aut caponis
Septimum est quod mater bibat
in diebus doloris partus tres
uncias aque distillationis vel
 decoctionis herbe fenugreci
vel seminis eius
Octavum est abari lenificationis
oleribus ut sunt atriplices
malve spinachia violana per
elivatis in pingui aqua carnis
Nonum est prohibere siue inter
dicere parture stricta nam
vires restringunt et ad partum
ineptant et hunc difficultatem
Decimum est buluam sepe per
fringere cum musco vel amb
elina momo vel ligno alo
es et aliis aromaticis
In secunda dicitur x. consilia super
agendis dum prestare est per

et iam incipit ei accutia
Primum est comedere cibos illo
tempore paucis quantitatis mit
ti nutrentes ut aqua caponis
gallie vel pulli vel testes pul
loru aut vitella ouoru : qui mit
tim confortat cito digeruntur
et naturam non impediunt in di
rigendo opus prius et in resi
stando doloru molestias
Secundum est bibere super istos cibos
vinu odoriferu sicut vinu bel
bethe modicu et limphatu ad
eosdem fines
Tertium est quod tunc partura se
deat pedes extendens versus infe
riora per spatium unius horae ut per
hoc appetatur fetus ad descensum
et se convertendu versus os matris
Quartum est quod post hoc resipma
vacat quiescendo per horam super
dorsum suu
Quintum est quod post hoc quasi
subito surgat : et gradus ascen
dat et cito descendat : et voce
alta clamet ut per hec ad exitu
moneatur fetus
Sextum est quod quando per hec os
matris parui aperitur et
incipit augeri siue dilatare
magis quod aperiri cum grada
tione tunc matre assidue sus
cumbenda est finis pre
dictis in precepto decimo prius
dicitur hoc et cum in hoc
est paniculus in quo continetur
fetus sanditur
Septimum est quod tunc situm su
pneat et ea labore ut audior
fiat in copioso aere attracto
conferente partui et fetus de

siderans dulce refrigerium extrin-
sca aene plus exire satagat.
¶ Octauū est qd os ipsius qnto pl⁹
poterit aperiat cum altis
clamoribus ad plurimā aene
attractionem

¶ Nonū est qd per nares qnto
plus poterit aene attrahat.
nam plurimū hoc confert ad
extrahendum fetum et sedina

¶ Decimū est qd scampnū post
quod est postū grossū pulm
nar. pregnantī dū parit es-
sedile aptus. Et sedeat super
hoc postū matricis os aptū
fuerit vt facile pariat

¶ In tertia pinguib; partibus
femīs dat precepta. v. agenda
hora partus

¶ Primū est qd iaceat sup suū
ventrē pinguis hora partus
vt pingues pānāli ventris
compressi deprimant matr-
cem cum fetu inferius donec
ad partū

¶ Secundū est qd basse ponat cap⁹
suū super terram tectā pāno
aliquo munito

¶ Tertū est qd eius gēnia sub
mittat ventri ipsius transb ne
femīs ledatur terra supposita
et vt compleatur. vel vt com-
plicetur cum vulua os matr-
cis seu sibi approximet

¶ Quartū est qd ipsa sic iacēte
vngatur. vulua lenitius di-
ctis prima parte capli istius
in precepto. v.

¶ Quintū est qd obstetrix m-
anipatis digitis faciendo ape-
riat et dilatat vuluā cum

collo matricis

¶ Tandem dicit qd hec faciendo
et simul comprimendo utrū
versus inferiora pariet. v. loq⁹
partu consimili partu quādam
modum

¶ In quarta primo ait qd dū se-
cundina apparet egrediens
ad collū matricis fetus appro-
pinquat ad exitum paratur

¶ Sed dicit qd si sedina p se
non finditur. apter supfluum
ipsius grossiciem. scandenda
est vnguib; vel cum instrumē-
to ferreo quod linguam vocat
cirurgici cum facilitate non
impetiose. quod opifex teneat
inter suos digitos et caueat
ne fetum attingens vulne-
ret. sed ita cōplete sedinam
scindat qd hūiditates ex ea de-
fluant et fetus lubricet hāc
adiutorio suas egrediens

¶ Tertio dicit qd si contingat
sedinā scindere pūstū p⁹
sit ad exitū paratus. s. dū
non est complete natiuitas
capite depresso versus os ma-
trici sedinā accidentia p⁹
cōia in hora euadendi fetum
ab utero. et spaciū exitus fē⁹
prolongatum. et vulua exstat
apter hūiditates que iā p⁹ef-
fluxerunt sassa sedina. sequere
illud idest fac pro supplemēto
dictarū hūiditātū effusionem
lubricantiā in collū matricis
vt cerotonū subtilū et mu-
scallagimū et adipū liquefa-
ctōm et albumis oui et vitelli
ipsius. hoc em regimē ad facili

partū mirabiliter iunat. et l^o
lubricantia precepto d. prime
partis huius capiti diximus.

Capitulum. xxv. de regimine
humis in qua difficilis
fit partus absq^{ue} semita
medicinarū

Quando difficilis fit
partus tunc fac eam
odorare odores delecta-
biles cum quantitate
parua Et si virtus fu-
erit debilis da ei in potu
aquam carnis Et ciba
eam cibis bonis paucis
quantitatis sicut sunt
porbilia oua et similia
Et da ei in potu cados
vini odoriferi

Demum fac eā sedere
Et tempera sessionem
eius: si est hyemis/ autem
de igne plurimum. et si ē
estas/ euenta eā

Et fac eā sedere vsq^{ue} ad
ypocondria in aqua tepida
ad caliditatem aliquatula
dehinc et proprie concon-
in qua decocti sunt anam

pul. x. calamenti

Et sponse ei colligam
ex eis que sunt sicut
mirra Et munge pecti-
nē eius et membra p^{er}ius
eius et dorsi ipsius cum
ceroto et adipe tepido
et proprie si causa fuerit
frigoris: et similit^{er} muscal-
laginib^{us} et lubricantib^{us}
Et quāq^{ue} est tibi nūm
vt chisterges cū eis viliū
ita vt precipias vt ponā-
tur sub hancis suis: et
sit ipsa resipina sup^{er} pul-
uinar: et eleuentur pe-
des/ et aperiantur coxe e-
ius quātū possibile est: et
effunde in eam lubrican-
tia et alia similia cū iunctioe
ultima in cāna: cuius
longitudo sit longitudo ma-
tutis et plus. Et dūte
eam vna hora vsq^{ue} te-
stentur mulieres q^{ui} ob-
matutis eius iam aper-
tur: et q^{ui} hūiditates iā
incipiunt.

Tunc ergo fac eā ster-
mutare Et fac eam ^{sed}
super scampnū Et pro-
cipe ut exprimat inferio-
ra ventris sui
Et precipe ei ut expri-
mat se et comprimat yha-
eius ipā cū pariet Et
fortasse quāq; indigebit
ut aperias vuluam eius
cum instrumento quo
nauies extrahuntur ut
aperiat os matricis ei⁹
et aperiatur Et q; ut
experiatur super eam
figure iacendi sup venter
et sup facie extensis ma-
nibus et respice et aliter
Et considera que illarū
faciat appropinquare caput
infantis vulue et alle-
uiat partum Et caue-
ne dimittas obstetricē
laborare in receptaculo et
in dimissione vulue ei⁹
cū lubrificatione

Quod si hoc regimē non
excusat adiunxeris cum

medicinis et suffragati-
ombus Cūq; dies in-
potu ex medicinis alleui-
antib; partū ex pillulis
et aliis et non parit
q; ut sorbeat in hora
meridiei de iure fuscolor
et ciceris cum oleo ssa-
mmo

Deinde cum securus fue-
ris precipe ei ut suppo-
nat aliquod de suppo-
sitoris que dicemus et
dormiat super ipsum.
Postea cum mane fu-
erit factū suffragā eā
cū aliqua suffragatio-
nū quas dicemus

Deinde iterum dare in po-
tu medicinā Si autē
non confert administra
epithyma dorso et um-
bilico cum aq; rute cō-
fecta cū farina asel-
selē Et cū fortior sit
dolor et proprie ppe-
fugus ponatur ī bul-
na oleū eius calefactū

quod — dicem⁹ in anti-
dotario Et antiqui
quidem primum dixerunt
in extrahendo fetum inge-
nui in capto motuui. cui
us nos relatione ditti-
mus propter paritatem
fiducie in ipso

Quando difficilis In hoc
capto primo agit de cura
difficultatis partus per sua
res odores et cibos et potus
Secundo per sessionem collum
vinctum et matricis chistere
ibi Deinde fac Tercio per
stermulationem sessionem iterum
expressiones instrumentum
vulue apertum et figuram
iacendi ibi tunc ergo fac
Quarto per medicinas cum
dicta non prosunt ibi Et
si hoc regimē

In prima parte dat. m^o
precepta contra partus diffi-
cultatem

Primum est quod mulier olfa-
ciat odores sibi delectabiles
paucę quantitatis ut virtutes
eius confortentur inde.
Sed sunt pauci ideo quod multa
aromata fortium virtutum dif-
ficiliter partum trahendo su-
perius matricem cum fetu

Secundum est abunde bibere
aquam carnis si virtus est
debilis ut aquam caponis
galline aut pullorum

Tertium est cibare bonis ciba-

169
nis paucę quantitatis et mul-
ti nutrimenti ut vitellis ouorum
testiculis gallorum et colationis
piscium caponum pullos fasianorum

Quartum est dare in potu ca-
dos vinum odoriferum sicut vinum
belue. et est cadus ~~partus~~
~~partus~~ de quo loquitur hic
bas vinctum tunc vinctas continet
magnus vero cadus est barile
magnum.

In secunda dat consilia. vi. ad al-
lenationem partus instantis
eius hora.

Primum est quod mulier sup-
ponatur sedeat habens retro
dorsum magnum pulum.

Secundum est quod eius sedes tepet
sic quod nec excedat in caliditate
nec in frigiditate. Si igitur sit
hyems ignis plurimum sub hac
incendatur donec ipsa cale-
at cum moderamine. sed si
estas fuerit tunc ipsa enetur
suam refrigerio quod vires
non habeat constingendibus

Tertium est in tinea tepide aquę
dulcis parum ad calorem dechi-
nis sedere usque procondria et
proprie concon idest vuluam
et partes sibi circumpositas.
et in aqua tinea sunt. x. Mimi
puli calamenti cocti

Quartum est supponere ma-
tricem collum ex mirra circum-
positum et ei similibus ut
menta origano calamento po-
lio. que tinea equaliter cum
bombace aut lana matrici
imponatur ut ipsam aperiant

Quintum est immergere partum

et membra que partum seruiunt
cum ceto facto de cera et oleo
murtis equaliter et adipe gal
line qm sit quarta eius parv
Aut anseris tepidis aut mustil
laginibus lubricatis de semine
lini aut radice altee maxime
si causa difficilis partus fuit
frigidas ut hinc via fetus lu
brica reddatur et delectabilis
mollis et tenera

Sextū est vuluā eius chiste
risare sibi intromittendo lu
brificantia et eis similia cū
injectione forti atq; vltima
se q se profundet vsq; int
matricē cū cāna ita cūm longa
sicut est matricis collū vel pau
lo plus Et ad id agendū sub
hanc hie pregnantis ponatur
pulumar: et resupinetur
sup hoc pulumar eleuatis
pedibus et apertis coris qn
tum possibile est Et inciedū
chistere sic fiat Relactis vac
ce q̄tt. j. arumhe porcine
z. s. mustillaginū hinc et ra
dias altee añ. z. ii. misceat
et misciantur cū apto instu
mento Et sub hoc decubitu
cum dicto chistera dimittatur
pregnās vna hora vel magis
donec obstetrices testificentur
q iam aperitur os matricis
eius et q hūditates incipiūt
currere preparātes viā fetus
In tertia consilium post hec
vñ. facere

Primū prouocare ster nuta
tionē ut forti eius motu ad
expulsionem fetus coadiuuēt

Secūm est q tunc paritura
sedeat super stampnū cū iam
matrice aperitur

Tertiū est q ipa tunc fortiter
exprimat inferiora ventris
sicut cum conatur duras feces
scias p anū emittere

Quartū est q se exprimat
ex pectoralib; retendo anhelitu
et comprimat ylia fortiter
mambus et tunc ipa pariet

Quintū est q si non p p̄dca
pariat fortasse oportebit ut os
sue matricis aperiat in stru
mento ferro quo extrahūtur
naues ut ipm aperiat os ma
tricis eius et matrice aperiat

Sextū est q diuersē figure
iacendi sup pariturā bene ex
periantur sicut figura iacendi
sup faciem et ventris mamb;
extensis et figura iacendi pi
pme. s. super dorsum eius et
figure alie super alterū latus
Et eligat illam que caput
infantis facit vulue appropin
quare et alleuat partum

Septimū est ut non dimittat
obstetrice laborare videtur mā
bus et digitis in receptice
ne fetū offendat nisi nēcessitas
ad illud coegerit Et caveat
obstetrice in dimissione vulue
eius cū lubricatis id est non
dimittat quin vuluā a p̄due
cū lubricatione lubricā efficiat

In quarta traditū remedia
vñ cū predictū regimē nō sa
tis excusat a difficultate p̄t
ymo opus est medicinis ad
facilitationem eius.

Primū est q̄ tunc denari
medicane in potu que p̄tū
facilitant: sicut cinamomū
rubea tinctoz castoreū cortex
cassie fistule cum purgata ci
caū. Et suffūgetur sic
quenter matrx cum g̃me
umperi vel cum ligno aloes
Secū est q̄ cum paritūre
amitur medicane in potu q̄
partum alleuiant vt pille
ant alie et per has non parit
bibat vel sorbeat in hora me
ridiei ℞. s. iuris fuscolorū
et acerū nigroz cū .3. s. p̄
simum olei et sunt fuscoli
legumen simile pisce.
Tertū est q̄ cum secum fu
erim⁹ q̄ ad partū mulier
bene parata sit tunc sibi
supponat et vulue introitat
vnu ex dicendis suppositoris
ca. ~~xxviii~~ tractatus
presens: et sup hoc dor
mat
Quartū est q̄ mulier ma
ne facto suffūgetur aliquo
dicendum suffūgiōnū ca.
xxviii. tractatus istius
Quintū est q̄ post hoc i
terato medicana dicta de fa
scolis et cicibus et sismo
oleo
Sextū est q̄ hoc totū non
satis conferat q̄ epithimet
dorsum et vmbilicus cū rute
aqua myrta cum farina alfe
iselle idest loli sive zizanie et
sint vncie tres ex hac farina
cum .℞. n. aque rute cofate
Septimū est cū dolor velie

mentior sit maxime cū fir
por vel ppter fungus impone
vulue calefactū oleū de de al
fezelem quod se dictū au
in antidotario et q̄m̄ti p̄ma
tinctatu. p. ca. xxviii. descri
bit oleum vocatū alfezelid
de quo dicit ibi q̄ confert ad
dolorem vesice et matricis
fistidum
Finaliter hic ait aliquos
deterū in ca. sūp̄sima mo
cū dixisse ingemū quo fe
tus extrahitur et forte est
vt duo robusti viri pregnā
tem erectam deorsū exau
tiant sicut excutitur puer
ad masonē lapidis. sed hoc
ingemū referre non curat
quia parū confidit in eius
auxilio
Capitlm. xxvi de rem
mine eius cui⁹ ge
mina egrediantur
ante caput
Oportet vt subtili
tudo sit vt reducat p̄des.
et conuertatur cū sub
tiliatione ita vt equet
sedens et eleuentur
cruza eius donec desce
dat caput eius
Qz p̄ ml et hoc est
possibile hygetur man
ens cū vitta line

et extrahatur. Et si non
est possibile ut fiat sine
incisione, sicut illud secundum
modum qui dictus est in
gemino mortuo.

Oportet ut. In hoc casu tan-
tum sunt tres modos providendi se-
cundum qui ante caput gemina ex-
cundo emittit.

Primus facit hoc tam mature
quod fetus est ut gemina et pedes
reducantur secundum matricem ma-
tricem si fieri possit. Et con-
tatur subtili ingenio fetus in
matricem sic quod ipse equetur in
hac quasi sedens. Post hoc e-
lenentur cum matricem
quousque caput eius versus os
matricis proclive descendat
et sic fetus exeat naturali ex-
itu supra suum caput.

Secundus modus est si gemina
et pedes qui pueri exeunt in-
matricem reduci non possunt: quia
sunt inexti ori eius et collo vel
in hinc contorti tunc ligetur
gemina cum vitula vel infusa de
panis lineo: et per eam fetus so-
lus extrahatur.

Tertius alius multo difficilior
et dolorosior est ut si non possit
gemini foras extrahi sequente
ipsum fetum sine incisione quod te-
meratur modo qui dictus est
in fetu mortuo capitulo xv. tra-
ctatus presentis pone ut in
fetu loco de gemino vel lege
qui dictus est in gemino mor-
to de qui dictus est

in gemino mortuo

Capitulum de regi-
mine eius cui fetus e-
greditur super latere suum

Est proximum illi

Et equetur cum eleuati-
one ad superiora

Deinde cum sessione

Et lenificatione cum
facilitate.

Est proximum. In hoc casu
primo ait quod regimine pregnan-
tis cuius fetus super latere exit
est illi proximum cuius fetus exit
super eius gemina sic quod laborandi
est ut reducat in matricem:
et in ea capiat aptiore positi-
onem ad egrediendum foras
precedente capite.

Secundus precepit tria agere super
hoc. Primum est quod fetus qui
super latere exit ad superiora
matricis lenetur et illic equetur
recta positione ad exitum debitum.
Secundum est quod ibi disponatur ta-
liter ut sit quasi sedens sic non
habilis caput suum vertit ver-
sus os matricis aptius se ad
exitum naturalis partus.

Tertium est quod matricis lenificatio
per quem fetus exeat cum facilitate.

Et si fetus exiens supra suum
latere reduci non possit sicut
quod docuit capitulo xv. tractatus
presentis paraphrasi illo circa
finem. In illo autem qui de se-
tibz egreditur super latere si

111
possibile est ut equetur. tunc ad
miseriam. quoniam ad ape
riendum os matris. Et si
non fuerit illud. tunc mater
infans totus miseriam.

Capitulum xxviii. De re
gimine cuius que po
rit apertis gentis in ma
trix

Administrantur super
cum ceteris et olea.
Deinde administrantur enila
que supponit tibi debet si
eri in puerum de forma
partus et alio

Administrantur in hoc ca
pitulo apponere et
olea partum ut illa et
lentina / partum ut illa et
supra matrem eius in qua est
apa quoniam partum et illa et
za partus sicut est emper
de musculis et illa et
hiloto: et si amminit oleum vel
de lilio domestico

Secundo precepit illa in
strare que ipse precepit
eri debere dum parientis
primis ca. 6. xxi. tunc
tunc presentis parte illa ter
tia et si mulier fuerit
primis iaceat supra ventrem
suum. et ponat caput suum
super terram et intromittat
femur sua sub ventrem suo
ut compleatur os matris

cum balnea eius. Deinde iungat
vulva sua cum lenificantibus. Et
et ut dilabatur et aperiat
cum digitis. cum ergo fuerit
illud et coactum. tunc eis
partum velociter partum quoniam
non

Capitulum xxix. De regimine
cuius in partum hic dif
ficile causa natiuitas

Deinde iungat

Operatur ut leniat
opere per similitudinem
hunc fetus. Quare si
illud in coactum est
et si partum liget cum mar
tine partum et tunc illud
partum vellet cum partum

et si partum liget cum mar
tine partum et tunc illud
partum vellet cum partum

et si partum liget cum mar
tine partum et tunc illud
partum vellet cum partum

et si partum liget cum mar
tine partum et tunc illud
partum vellet cum partum

by canombus docet partu regere
difficilem causa magnitudinis
genuu

Primum est ut obstetric
parax sit mueria et p taciū
manuū et experientia possi
bilitatis expressione et extra
ctione huiusmodi fetus

Secundus est cognitio qd et qd
facie genuū redditur. partu
difficilis qd ipa subtilit fetū hūc
extrahere manibz conetur pos
sim et suauiter sine magna
violenta Et p hoc modo pos
sit fetū hūc extrahere bene e
rit sibi et matri

Tertius est qd si sic nequeat
extrahi. liget genu obstetric
cum margine pām linei aut
lanci. quem vulgus gallic
lignū vocant nominat
et p hunc margine cauet
et subtiliter valde fetū extra
hat non vnicō tractu sed
multis suauibus

Quartus est qd si sic extra
hi non possit tunc forcipes
adhibeantur vel tenalies. et
per eas fetus foras extrahatur

Quintus est qd si sic extra
hi non valeat tunc periculi fetū
madatur et foras extraha
tur sedm qd facile fit idest
modo facilius quo fieri po
terit

Sextus est qd in hoc casu re
statu extrahio fetus p se mor
tui in vtero materno. cuius
extractionis modū predicant
et tractatus presentis.

Capitulum xxxi de rege
nere aut au' pū sit
difficile causa mortis
fetus aut malicie figu
re partus cū nō spera
tur vita.

Administrantur medicāe
extrahentes fetum mor
tuum de eis que dicte sūt
et dicentur. Et si illud
non consistit suspendatur
annū vncione. et incidat
frustatum Et festina ad
hoc anteqm inflectat. Si
ergo fuerit caput ma
gnū et possibilis fuerit
eius conuassatio aut
incisio ut curat quod
est in ipso fac

Administrantur. In hoc ca.
dat precepta simo contra prius
difficultate causa mortis fetus
vel male figure partus cū posse
ratione de vita fetus
Primum est mīstare supi
per os et inferre p vuluā me
dicinā mortuū fetū extrahe
tes dicte suprimis in xxi. ca.
tractatus presentis. et postea
dicenda capis. xxii. xxiii.
xxiiii. xxx. et. xxxi.

Secundū est qd si non prosint
medicane tunc suspendatur. Un-
am ad fetū modū ^{pignus} dictus ē
cā. **XX.** tinctatus ē p eos in-
teger. extrahatur. fetus si pos-
sibile sit. si non. madatur. fet-
us ~~si possibile sit~~ frustatur. et
partes ipsius una post aliam
foras extrahantur.

Tertium est iam mortuū fe-
tū festinanter madere et ex-
trahere priusq̃ infletur. et
intus mala mōdū acciden-
tia sua corruptione

Quartū est qd si fetus iam
mortuus aut de quo non est
spes qd viuat extrahi non valeat
causa magis capitis cōquasset
caput si possit fieri sine morte
matris. si non madatur. ut
quod ipso est et tūcū hoc fe-
cit ab ipso defluit.

**Capitulum. xxxi. de remediis
nausee**

Aspergatur aqua sup
faciem eius. si non time-
tur reuersio partis. Et
vinsicetur virtus eius
cum aromaticis. Et fac
eam sūmere aquā carnis
cum vino et speciebus
condimentibus.

Aspergat in. In hoc capite
dat tria consilia contra nauſā
parturientū

Primū est aquam frām sup

parturientis faciem aspergere. q̃mō
per eam introitur. minus natura-
lis calor qui nausē causa di-
sturbat et auferat. Disturbat
ex aspersione huius aque reuer-
sio partis. sic qd fetus qui iā
exire incepit sursum reuertē-
dat. quod relatione matris fi-
ri poterit et inde contingere
qd calor et spēs qui partū iuuā-
bant ad cor retrahuntur. et ver-
sus os stomachi

Secundū est vinsicare parturientis
virtutē per aromatica comesta
et digesta tali moderamine qd
non trahunt. Quasi matrem
cum fetu elongando hūc ipm
a partu mōdū facit cinamo-
mum lignū aloes ambriā cassiā
lūmecam

Tertium est sorbere carnis aquā
cum speciebus sicut aquā carnis
cum melle puluere granulorum
et cinamomi. Et biberi vinū
cum speciebus condimentibus in for-
ma portus.

**Capitulum. xxxii. de remediis
faciem efficiendis**

Omnes medicane que
sunt barbas et asca-
rides. extrahuntur. et frām
Et cum in potu sunt
mulier. et corticibus
et gessule. in fauces
parturientis

Et sūmere in fa-

asarum et castoreum est
bonum vltimum Et sume
in potu sinamomum est
bonum valde. ipsum enim ac
cidentia partus alleuiat
et partum Et iterum de
coctio phlorum altee roma
ne cum aqua et melle
est ex eis que alleuiat
partum valde quam alle
uiat accidentia partus
et partum

Et iterum aqua fenu
græci alleuiat partum
valde

Et iterum medicamen
bonum et vltimum est ut
sumatur capillus vene
ris. et dissoluatur con
tactus cum sirupo rosato
et aliquanto olei aliciui
et sumatur in potu

Et similiter pulegium

Pille bone que sunt
quondam me nuper pre
cedentium: et quas michi
attribuerunt quidam postea
cum sinamomi et

saunie amborum ana
3. x. casse bone. 3. vii
mure et aristologie vesti
de et costi. amari oium
ana. 3. v. storacis et opii
amborum an. 3. n. myrta
de fallo dragme vnius
quartam. fiant ex eis
pille. et dentur in potu
aurei. iii. in duabus
vncis vni antiqui. et
quid magis diligendum est
est ut immoretur opium. et
sufficiat de eo. 3. i.

Pille alie bone R. sa
uine 3. x. et rute. 3. v
et granorum hamei. 3.
iii. et ase et amolaci
et rubee oium ana. 3. iii.
fiant ex eis pille et
bibantur ex eis. 3. iii.
cum decoctione prouocan
te menstrua sicut est
decoctio de saunna et
pulegio et rubea et cum
decoctione ~~scilicet~~ fisteolor
rubeorum et cum succo ru
te.

Pille bone Fe saume
 3. n. ase amomaci ru
 bee^{ma} 3. s. et sunt
 dose vna. Et iterū
 aristologie longe et pi
 pens et mirre oīū eq
 les partes fiant ex eis
 pille et sit dose. 3. m. oī
 die cum vicia vna aq
 hipmoriū. sunt em̄ abor
 sum facientes / partū
 alleuantes / mūdificā
 tes matrīcē cū fortitudie
 Et simile illis in suis
 dispositionibz est illud
 quod recipit bdelliū &
 albidū mirrā samina.
 de quo fiant pille et
 uellanis similes et
 bibuntur: qm̄ alleu
 ant partum.
Confectio bona valde
 de qua dicitur q non
 equatur ei aliquid.
 Fe mirre et castorei
 et storacis oīū ana aure
 7. anamom saume ā
 borū añ. aure. s. con

ficiantur cū melle. cūns
 dose sit duo auri.
 Et melius est vt in po
 tu detur cum vino. est
 em̄ vltima.

Omnes medicine **I**n hoc ca^o
 primo agit de medicis simpli
 bus vel propinquis eis facilitā
 tibus partum. Sed de pillis
 idem facientibz ibi. **P**ille bone

Tertio de confectione suplatiā
 ad hoc ibi. **C**onfectio bona

In prima parte dat hanc ge
 neralem regulam q omne
 ille medicine que vermes e
 duant et ascarides iuuant
 in extrahendo fetū: sicut se
 men contra lumbricos abpn
 chiū folia vel nuclei psla pe
 rapigra aloē mirra quia si
 aut vermes ab amaris fugiūt
 quibz pncantur / sic fetus
 in vtero.

Consequenter refert vñ.
 medicinas de validioribus
 ad facilitationē partū

Prima est tritus cortex cas
 taeiside de quo si mulier pa
 ritura bibat aureos quatuor
 ann. m̄. 3. puerit accerum
 ipsa statim pariet

Seda est asari et castorei tri
 torum añ. 3. 7. mane in potu
 sumpta cum. m̄. 3. aque
 arthemese. est em̄ remediū
 bonū et vltimū

Tertia est pulueris anamoi
 dragme tres cū tribus
 vini albi bibite. nā

allemant et eius anthomata

Quarta est decoctio duorum
mampulorum bisinalue roma
ne in lib. .j. aque cum duabus
vncias mellis donec totum
videat ad vncias .v. que biba
tur pro vna dosi. partu enim et
eius acutia mala valde alleuiat

Quinta est aqua decoctio
nis vel distillationis fenugre
ci cum melle que etiam bibita
sub eadem dosi partu valde al
leuiat

Sexta valde conferens est .z. s.
capillorum veneris trita cum pira
pi dosi potabilis vncias
duabus et .z. s. olei de libo
vel anetini pro dosi vna bibita
Septima est similiter pu
legri regalis trita .z. s. cum
fin. vncias vna albi bibita
In sda .v. pillaru spes op
timas describit ad alleuandū
partum.

Primas descriperunt medi
corum aliqui qui ante auicennā
medici fuerunt: et has auic
enne quidā posteriorū attri
buerunt: quarū descriptio est
Recinaom et saune añ
z. x. casselignee. z. vñ. mir
re aristologie rotunde costi a
mari ana. z. v. storacis cala
mitz opri ana. z. ii. musci
de fallo sic dicta a loco vbi
melior est grana. xv. terat^r
et incorporentur cū oximelle
squillaco et fac massā pillarū.
quarū dosi sit .z. iii. solute
et bibite cum duabus vncias
albi antiqui. Et meli^r

est in hinc ut non ponatur
nisi dragma vna opri.

Ecce recipiunt saune .z. s.
lute. z. v. granorū harmel
id est uite macedonice. z. iii.
ase amomaci rubee tinctoriū
añ. z. iii. terantur et incor
porentur cū succo arthemese
et fiat massā pillarū. quarū
dosi sit .z. iii. que solute
bibantur cum tribus vncias
albi decoctionū prouocan
tū menstrua: sicut est
decoctio saune. pullegi ru
bee tinctoriū añ. mixta cū
decoctione fescolorū rubee
que pphie assimilantur et cū
succo uite.

Tertie recipiunt saune ase
amomaci rubee tinctoriū
añ. z. s. fiant ex hinc pillā
et sunt dosi vncias

Quarte recipiunt aristolo
gie longe piperis et mirre
añ. z. j. terantur et incor
porentur cum oximelle di
uretico et fac massā pillarū
cuius dosi sit .z. iii. omni die
et sumatur in potu cum
aque lipmorū. z. j. nam
absorsum faciunt partum
allemant et matricē etiā
potenter mundificant

Quinte similes hinc in
operibus suis recipiunt beth
subalbi mirre saune ana
z. j. fac massā pillarū cū
panco oximelle de qua fiat
pille similes auellanis: et
z. iii. ex hinc pro dosi sumat^r
cum. z. j. vni albi vncias

164
In tertia describitur balde bonū
confectionē cui non est par-
in facilitatione partus: et
ipsa recipit mirre castorei
storacis calamine añ aure
conterantur in simul et
conficiantur cum duplo ip-
sum mellis dissipati et
sit dosis aurei duo et pro
meliori bibatur cū vinu du-
abus vncis sūme em̄ bo-
na est.

Capitulum xxxiii. de e-
pulis et epithymatib.

Sumatū decoctio
pulpe colocynthide et
sucus eius. et que hu-
mida est est melior.
et misceatur cū ea suc-
cus rutę. et ponatur
in ea aliquid mirre.
et limatur cū ea pe-
cten vsq; ad vmbilicū.

Sumatū. In hoc ca-
pitulo tanguntur materi-
alia de quibus emplastrum
et epithymata formari pos-
sunt scdm̄ hos modos. Et
decoctionis pulpe colocyn-
thide et succi eius hūdet
sua rutę añ. 3. j. mirre 3.
vj. bulliant cū oleorum
de castoreo et rutacea vsq;
ad decoctionis et suorum
conspersionē. et addito cere
q̄te. j. fiat emplm̄ quod

supextensum alute tenui ca-
lidum ventis apponatur a
loco pectinis vsq; ad vmbilicū
Item Et dicte decoctionis et
suorum añ. 3. m̄
pulveris mirre. 3. j. in corpore
ventis simul ad ignē her-
omā et limatur m̄d vel
epithymetū venter ab vmbi-
lico vsq; ingūma.

Capitulum xxxiiii. de sup-
positoris fortibus in
faciendo descendere illud
quod separatur.

Submergatur li-
na in succo pulpe
colocynthide et succo
rutę: et supponatur.

Aut supponatur aze-
stologia etiam in lina
Aut supponatur. bochor-
marien. Aut staphi-
sagria et cucumer a-
siminus et conditi.
Aut supponatur collu-
ū ex eleboro et oppo-
panaco et felle tauri
no facit em̄ descendē
viviū et mortuum.

Submergatur. In hoc
capitulo commemorat sup-

que vulue imposita de scedre
faciunt et exur foras con
tenta in matrice et separata
ab hac et ab eius adheretia.
sicut embrione viuū aut mor
tū molam aut scdinam.

Primum est qd recipit suci
pulpe colomintida recentis
et hūde qñ qñte s. ibitur
in eis lana et vulue impo
natur actu calefacta

Et si colomintida vel ruta
hūda recentem non habes
bulli in vino suci post for
titer exprime et loco suci
eius expressuram recipe

Vel suam conterz et lane
intermixta intromitte vul
ue

Secundū est radix aristolo
hie totunde trita lane in
corporata et vulue intromissa

Tertium est bochor marien
idest ciclamis radie trita
et inuoluta lane vel bōtia
matrici supposita

Quarta est recipiens se
mis staphysagrie cucumis
asini condisi añ. 3. 7. te
rantur in simul et 3. s. pul
uere eoz intermixta lane
vulue intromittatur **Et**
condisi est radix samis ele
boris albo pro qua accipe
lume eleborum.

Quinta recipit elebori albi
et appopanax añ qñte s. te
rantur et incorporatur cū alle
taurino qñtū sufficit. vel cū
bouino si taurino careas et
fona collura sine pessura

que vni post aliud introitū
vulue. nam fetū a matrice
descendere faciunt tā viuū
q mortuum.

**Capitulum xeb. De me
diamentis facientibus il
lud cum proprietate**

Dicitur oportet vt
contra difficultatē par
tis teneat patiens in
manu sua sinistra ma
gnam aut hūdatū
cū anere vngule asini.
quā est vltimū aut suf
fūgetur ann ea **Et**
similiter vngula equi

Et aliter suffūgatio
cū oculo piscis saliti

Et dicitur q si suspē
datur corallus etiam
in coxa dextra cōfert
difficultati partis

Et dicitur q si suspē
datur super coxā ei
storax affricata non
aduemet ei dolor

Et dicitur q si teratur
crocus et cōficiatur et
fiat ex eo nux et si

115
spendatur super eam/
expellit scindinam.

Dicitur. In hoc ca. refer-
empirica vi. que quida
dixerunt a tota proprietate
te facilitare partu quibz
ego non credo

Primū est q teneat pa-
ritura magnetem in manu
sinistra

Secū est linire pectine vel
vuluū vel manū sinistra
cum cinere vngule asini. h
enī est vltimū vt aliqui aiūt
in facilitando partū

Tertū est vngula equi que
cum muretatu et illinitur
similit ab eis valere dicitur.

Quartū est matricē sepe sus-
sūgare cum salis pisaum
oculis impositis ardentibus
primo

Quintū est corallus dextre
core appensus facilitat ptū

Sextum est q stoxas asini
cana ad coram portare appen-
sa facit eam parere sine dolore

Septimū est q adonis tri-
tis et confectus seu zero
lectus in forma nucis
supra coram appensus se
cundinā expellit

Forte q aliqua ex istis em-
penciis visa sunt cōferre.

Verum sicut puto plus cō-
fidentia forti patientis et
ymaginatione q efficacia
vel propria virtute dictoz
empiricorū

Capitulum xxxvj.

De suffūgationibus

Suffūmiga eū cum
mirra. quoniam est
bona valde

Et item cum mirra

et galbano et castoreo

confectis cū felle vac-

cino. sumatur ex eo

aurus vnus. et suffū-

migetur cū eo. Aut

sumantur sulphur ci-

tumū et mirra rubra

et fel vacciniū et oppo-

panacium et galbanū.

et suffūmigetur cū eis

Et suffūmigatio cum

spolio serpentis Aut

cum fimo colubino est

allemanus. **E**t fortas-

se interficit suffūga-

tio cum spolio serpen-

tis fūam. **E**t suffū-

migatio cum oxopri-

naco solo allemanat. **E**t

stercore antipitris

Suffūmiga. In hoc capto

reperit plura vi que

partū allemanat.

Primū est suffūmiga

cum mirra super prunas
posita pondere triū .3. cuius
sumus cum cāna dragatur
in bulia. confert em̄ valde
facilitationem partus

Secundū recipit mirre gal-
banū castorei añ .3. s. terāt
et incorporentur cū sufficiā
ti felle vacce: et flant tri-
cisi pondere aurei unus
qm̄ suffūgentur unus post
aliū matris cū cānula.

Tertū recipit sulphuris
citri mirre rubeæ tinctor
oppopanaci galbanū fellis
vacce añ .3. n. incorporet
simul et suffūgentur .3.
n. ex eis pro q̄libet vice

Quartū est fūguū ex
vna dragma spoli serpentis
vt spoli colubri

Quintū est fūguū cū .3. s.
fimi colubini Et circa fu-
mū spoli serpentis notat
hic princeps q̄ ipm̄ fortas-
sis interficiat fctum. non
igitur fiat vbi est speo-
cusione et matris et
fctus

Sextū fūguū cū .3. n. so-
lus oppopanaci

Septimū fūguū cū totide
3. stercons anapitris

Capitū .xxxviii. de re-
gimine infantis cum
nascitur

Hanc rem prosecuta
sumus in libro vltimū

quare queratur illic

Hanc rem. In hac ca^o
super regimine infantis dū
nascitur remittit nos ad li-
brum vltū s. primū cano-
nis qui de principis vlti⁹
mediane tractat puta ad pri-
mū capitū doctrine p̄m̄ie
sen̄tencie p̄m̄i quod intitu-
latur de regimine infantis
ex quo nascitur vsquequo
incipit ambulare

Capitū .xxxviii. de di-
positione curæ

Partus non exten-
ditur in masculis
vltia xxx et in femis
xl dies et plus parū
Et accidunt fetis egrit-
tudines plurime sic
fluxus Et retentio
sanguinis. Quare
pducit fluxus sanguis
ad casum virtutis
Et pducit retentio
menstruorum ad fe-
bres priuas et ad a-
postemata priua
Et multociens accidit
ei exitura ex partu dif-
fili Et q̄nq; accidit

cus inflatio ventris et
fortasse moriuntur

sanguis **E**t partus vehementi
oris est ingredine q̄
sanguis menstruorū.
quoniam est retentionis
longioris spaci.

Partus **A**n hoc ca^o
primo agit de latitudinibus
partus. Sed de malis accide
tibus que q̄q̄ emittis super
venit ibi Et accidunt

Tertio de dīntia sanguinis
partus a cō sanguine men
struorū ibi Et sanguis p̄t

An prima parte primo ait
q̄ masculorū partus non pro
tenditur plus q̄ p̄ xxx. dies
sic q̄ paritura post q̄ primo
sensit accidia partus et emittit
iudicia non difert parere
plusq̄ p̄. xxx. dies.

Sed dicit q̄ in femineo fe
tu non extenditur partus vl
tra spaciū. xl. dierum vel
paulo ulterius. quia debilia
femineus fetus est in rēpen
do colitudo et in vertendo
se: et sibi respirando viam ad
exitum: et tādus formatu
monetur et paritur.

An secunda tangit passiones
dōm. que q̄q̄ emittis seu fe
tis accidunt. est autē emittis
scdm̄ papā partu liberata et
feta similiter. et interdum
dicitur emittis mulier conata

parere et fetans similiter.
Prima passio est fluxus su
perfluis menstrui sanguinis et
humiditatu p̄ viam matricis

vltra id quod conuenit et quod
consectum est dnm̄ post fetus
exita matricis foramina qui
bus alligabatur secunda
manent exē sine aperta

Secunda passio procedens a p̄ma
est casus virtutis ex deper
dione thesauri nature. s.
spirituū caloris et sanguinis

Tertia quā prefert in ter
tiā secunde est retentio fluxus
sanguinis menstrui et super
fluitatū non naturalū q̄
solent et debent p̄ plures dies a
puerperis post partū efflu
ere

Quarta quā inducit re
tentio sanguinis est maligne
febres vt smochi putridi dū
sanguis retentus intra ve
nas putrescit

Quinta est praua apata ex
retentio sanguinis dū requir
ritur sursum et colligitur ad
apostema in aliquo tūū mem
briorū principalū vel eis viciorū
et subsermentū

Sexta est exitura sine crepa
tura siphac vnde fit hernia
ex difficultate partus et ipi
violencia

Septima est inflatio ventris
ydropica dnm̄ supfluitates
retente deflunt inter pānos
ventris

Octava ē mors matris q̄q̄
inde veniens

In tertia dicit q sanguis e
quediens post partu a matre
est vehementius niger. Vel
magis declinans ad ingredi
nem q sanguis mēstruus
qui de mense in mensem a
matrice effluit quia longio
ri spacio temporis mansit in
corpore ubi ex supflua decoctio
ne eius nigriorem adeptus est

**Capitulum xxxix. De regi
mine multitudinis san
guinis eius**

Qum multiplicatur
fluxus sanguinis emper
oportet ut cū vitta li
gentur manus eius
Et ponantur super
ventrem eius pām
infusi in aceto Et
supponantur colliria
ex eis que sunt sicut
balanste et carabe et
rose et thus cum vino
pontico.

Et or vt deintet me
dicinas canterisantes
ipse em male sūt ma
le matrici ppter neruo
sitatē ei⁹

Et de illis quibus test
proprietates in hoc scd
q dicitur est suspensio
stertoris poram in la
na et suspendatur in
coxa eius.

Cum multiplicat **I**n hoc
capto primo agit de reme
diis contra fluxū sanguis
supfluum emper **Scd** de in
tendū in hoc ibi **Et or vt**
Tertio de quodā empirico
iunante a tota proprietate
ibi **Et de illis quibus**
In prima parte dat tria
remedia contra dictū fluxū
Primū est ligare cum
vitta vel instita dolorose
brachia a cubitis vsq ad
manus et p quartā ptē
vnius horū dimittere li
gata deinde soluere liga
turas eorū **D**inertitū n.
p has ligaturas ab infir
mitatibus excessive defluens
et sursum trahitur ad locū
doloris

Scdm est ponere sup ven
trem emper pānos madefactos
in aceto forti et sepe eos re
nouare

Tertū est imponere colliria
scriptice virtutis sicut sunt
ista. **R**e balanste carabe
rosar/ rubear/ pitarū thuris
an. 3. x. conterantur omnia
et incorporantur cū vino ru
beo grosso pontico et fiant

colluria seu p[er]p[er]na bulne m[er]ito
mittenda vnu post aliud et
stent ibi p[er] tres horas ante pr[ae]
dum et p[er] tres horas ante cen[am]
~~panat~~ et p[er] totam noctem
An sedā precipit vitare m[er]ca
su hoc medianas cauteris
tes licet sint stiptice: sicut
vitrolū et sp[eci]es attramentar[um].
quia multū offendunt nemo
sā membra cuiusmodi est m[er]ito
An tertia dicit q[uod] suffundere
p[er]iculi sterius ad corā em[er]go
dicim[us] esse ex h[uius] quēdā
in casu hoc a tota p[ro]prietate.

**Capitulum .xl. de regimine
panatatis sanguinis**

Quando parit aut
abortit et timetur q[uod]
sanguis eius m[er]oret
aut apparet istud tūc
rectius est vt sollicitudo
sit in p[ro]uocatione sa
guinis eius et attenuati
one eius. Nam cū reti
netur facit accidere ap[er]tū
Et stermitatio in hoc
est inuatiua **E**t de
medicinis quibus fit
suffūgatio in hoc est
vt suffūgetur cū sinā
pi et harmel et bēllio

et mirra Et iterū suf
fūmgetur cū ocūlo pi
scis saliti aut cū vngu
la equi vel asini

Si autem illud non
excusat aliquid tunc ne
cessaria est flora pophe
ne: vt extrahat san
guinē: et prohibeat no
cimentū repletionis
et apostemationis eius.
et fortasse p[ro]uocabit
Et flora vene curuature
pophie est fortior

Quando parit **A**n hoc cā
primo dat p[re]ceptū generale
in cura retenti sanguinis post
partum aut abortum Sed
dat curam p[er] stermitationem
ibi **E**t stermitatio Tercio p[er]
suffūgationes ibi **E**t de me
dicinis Quarto p[er] floram ibi
Si autem.

An prima parte aut q[uod] q[ui] ti
metur in partu aut abortu
retentio sanguinis vel ne di
minuat fluat: aut nedum
timetur p[ri]mo iam apparet
vel q[uod] non fluit vel nō satis
fluit attendere oportet et p[ro]
hatare in p[ro]uocatione flui
sanguinis p[er] viam matricis
et in sanguinis subtiliatione
vt facilius curat p[er] diuretica

et prouocantia menstrua: ne sa-
ngine retentus apud moneat
aut febres putidas

Emetur autem tunc reten-
tio sanguinis vel paucitas
fluens cum pariens coe-
uit dum non erat pregnas
aut in precedentibus ipius
partibus diminute men-
struaria

In scda dicit qd stermitate
prouocata in puerpera iu-
uat ad sanguinis expur-
gationem p via matricis:
qm conturbat violentia sui
motus omnia viscera: et
sanguine eorum subtilitate
comonet

In tertia refert suffragati-
ones proprias quatuor iete-
ti sanguinis exitu prouocant
Prima est que recipit sa-
pinis sinapis harnel id est
rute macedonice bdellii mure
an. 3. 7. conqssentiu. et pro
qualiter vice prunis ipona-
tur ex hris. 3. lili. et ipoz
fumum recipiat emisa i bulua
p canula

Seda est matricis suffra-
gatio ex oculis salpuri pisi-
um cu cana prunis ipositio.

Tertia est eiusde suffraga-
tio ex vngula equina mi-
nutim coacta

Quarta similiter ex vngu-
la asini fiat

In quarta preiulet sophe-
nam fleubothomani si pre-
dicta non sufficiunt vt san-
guine retentum non bonum

subtrahat et fetam prohibeat
a repletione et a putrida febre
et ab apate et forte per ea
menstrua prouocabuntur
Seda dicit qd magis in casu
hoc confer floia de vena grossa
que est in curuatura popli-
tis ab intra cuius rami sut
sophena et sciatica.

Capitulum xli de regimine februm eius

Aqua ordeii confert
ei. ipa em cu hoc non
retinet menstrua Et
similiter granata dul-
cia Et plurimum qui-
dem februm eorum est ppe
retentione menstruorum.
cum ergo curatio fit cu
floia sophene fit iuna-
mentum cum ea.

Aqua ordeii **I**n hoc ca-
dat tua auxilia contra febres
empe

Primu est aqua ordeii fre-
quenter bibita que cum hoc
q febris est curatua suo
refrigerio et humectatione
non retinet menstrua. ymo
potius iunat eorum descesu
lubricitate eius et lenifica-
tione

Sedum est mala granata
dulcia quorum grana sugga-
tur: et non transglutiantur

eorum lapilli quia stiptici sunt
et opilatum retinentes men-
strua. Inquit princeps capto
de granato quod dulce est frigidum
ad primum et humidum in primo:
et acetosum est secundum et siccum in
secundo: et prominet cursum su-
perfluitatium ad viscera

Tertium est flora sophene: que
confert in febre har: quia fe-
bres enim procedunt ut pluri-
mum ex retentione menstrui

**Capitulum xlii. de regimine
inflationis ventris eius**

Detur in potu dia-
marche Et detur in
potu alkekengi Et
dentur serapmum et
organum et mastix cu
equalitate

Detur In hoc capitulo dat tria
remedia contra inflationem
ventris emixe

Primum est confectio di-
marche bibita quia describit
princeps quinti prima tra-
ctatu primo capitulo librum cum
dosis sit .3. j. cum tribus un-
ciis aque arthemisie. et quia
nunc non conficitur in hac
regione loco eius exhibet
tamen metridati

Secundum est bilere confectio
alkekengi et est magni et
parui. et utriusque describit
quinti prima tractatu primo
capitulo lxxviii. et lxxxviii.

Et est dos maioris auri
in aut. niii. et minoris .3. in
cum lacte camele aut aqua
casei Et quia nunc non con-
ficitur loco eius accipe dialaam

Tertium recipit serapmum ma-
stias organum an. 3. s. morpo-
rentum simul et formentum
pille. ix. que sunt doses una
Remedia alia que sunt tertium
capitulo de cura ydropis Et sunt
similia alia remedia a pre-
dictis febribus emixe que sunt
prima tractatu secundo

**Capitulum xliii. de regi-
mine dolorum matricis
eius**

Sedat in aqua te-
peida Et uningat
loca sua cum oleo vi-
olato dulci tepido.

Sedat in hoc capitulo dat
duo remedia contra dolores
matricis emixe visque suppone
quia isti dolores a calore procedunt
nam vehementia doloris in par-
te descendere facit ad matricem
humores calidos fluxibiles
Primum est in tina dulcis a
que tepide sedere puer peram
quia dolores eius mitigent et
cessent

Secundum est iungere loca ma-
tricis ab extra et abintus vi-
olato oleo dulci tepidato illud
autem dulce est quod fit de vi-
ho complete maturis et ex
oleo facto de maturis olivis

Remedia alia curantia doloris
quere primum quarta ca. xxx.
quod intitulatur de sedatione
dolorum.

Capitulum xlii. de regi-
mine ulcerum eius.

Curentur cum unguen-
to albo: Et similibus
etiam ex unguentis
conuenientibus vulne-
ribus super membra ner-
uosa.

Quia. In hoc ca. dat
duos modos curantur vlcera
matricis puerpere

Primus fit per album rase
unguentum quod aliqui noiant
album hyssame super hec vlcera
pauenter ponendum ipse prius
lotis per aquam melles vel de
coctionem radices puros per for-
dida fuerint per hoc enim un-
guentum sanantur vlcera hec
et consolidantur

Secundus vero fit per unguenta
hinc albo rase similia que vl-
ceribus membrorum nervosorum
competunt sicut est matricis cu-
iusmodi unguentum dictum de ce-
russa est. quod neque descri-
bitur xi. distinctione antidota-
rum eius alia remedia nunc
dictorum vlcera ca. ix. tractat

tertiū seu huiusmodi mulieres quod
incipit oportet ut consideret
Exphat tractatus sde
seu xxi. textu.

Tractatus tertius est de
reliquis egritudinibus ma-
tricis exceptis apatibus
et que curantur cursu eorum
Cuius sunt xxviii. capitula
Capitulum primum de iudiciis
menstruorum

Menstrua temperata
in quantitate et qua-
litate sua et in tempe-
re suo currente secundum con-
suetudinem suam natu-
rale in omni spacio et
causa sanitatis muli-
eris et modificationis
corporis eius ab omni
nocimento in quantita-
te et qualitate et fa-
ciunt ipsa acquirere
castitatem et pauca-
tem desiderii **E**t men-
suratio equalis est ut
mensuetur mulier
in omni mense usque
ad xxx. dies Et quod
est supra illud et quod
est infra illud quod ca-
dit in xv. et xvi. est

non naturale. Et cū
alterantur menstrua
ab equalitate a dispo
sitione sua naturali
sunt causa egitudinū
plurimū Et parum
quidem accidit ut al
terentur in tempore
suo et ex nocimento
alterationis mēstruo
rū pueniatur ad ad
ditionē debilitatis
mulieris et alteratio
nem forme eius et
paucitatem cōceptionis
eius et multitudinē
aborsus eius et ptiū
debilitatē fetū cū na
scitur.

Retentiones autem
menstruorum et paucitas
eorum cōmouent in ea
egitudines repletio
nis omnes Et pre
parant eam ad apo
stemata et dolores
capitis et reliquorum

membroꝝ et tenebro
sitate visus et pturba
tionem sensus et fe
bres Et multiplicatur
cum ea repletio va
sorum spermatis eius
Quare fit desiderans
non casta et non susci
piens filiū ex impre
gnatione ppter corrup
tionem matricis eius
et spermatis ipsius
Et pducit cū eo res
ad presocationē mat
ricis et structuram an
hectis et retentionem
eius et pulsū cordis
et syncopi et singultū
et quāq; moritur

Et accidunt ei diffi
cultas et distillatio ppter
opilationem materię
Et quāq; accidit ei spu
tū sanguinis et vomitus
eius et proprie in vir
ginitibus cursus eius
fluxu ventris

Et diuersificatur iste
egritudines ex eis scdm
diuersitate comploris
eius Nam si fuerit
colerica generabuntur
in ea egritudines colice

Et si fuerit mlica ge
nerabuntur in ea egri
tudines melancolicæ.

Et si fuerit flatuca ge
nerabuntur in ea egri
tudines flatice

Et si fuerit sanguinea
generabuntur in ea egri
tudines sanguis

Et de mulieribus q
dem est annis ablatis
menstruorum festinat i
xxxv. et etiam xl. ano
uite sue Et de eis est
in qua tardatur illud
vsquequo pueniant
quingenta anni

Et quicquid puenit rete
tio menstruorum ad alte
rationem dispositionis
mulieris ad purporetu
tem scdm q dicitur in

capto retentionis men
struorum Et quicquid appa
ret in ea annis menstrua
absconduntur lac et signi
ficat illis Et quicquid
accidit retentio mensru
orum ppter tortuositatem

venarum matricis.

Menstrua In hoc capitulo
argit de naturalibus menstruis
et effectibus eorum Sed de me
suris equali et inequali me
struorum ibi Et mensuratio

Tercio de generali nocumeto
alterationis menstruorum et q
alteratio eorum in tempore immo
mala est ibi Et cum alterat

Quarto de nocumetis rete
tionis et paucitatis mensru
orum ibi Retentiones autem

Quinto de diuersitate no
cumentorum retentionis me
struorum scdm diuersitate com
ploris mulierum ibi Et diuer
sificantur Sexto de terminis

in quibus festinant et retar
dantur menstruorum ablatis
nes ibi Et de mulieribus
Septimo de quibusdam aliis
effectibus et quodam causa re
tentionis menstruorum ibi
Et quicquid puenit

In prima parte pinnit q
menstrua naturalia que
debentur mulieribus p cu
stodia sue sanitatis a. xv. ano
sue naturæ usq quing

simū nisi sint præparatæ. Sic
illa que temperata seu mode-
rata in quantitate sic q non
excedunt neq; diminuantur.
Et in qualitate sua sic q
non sūt putida nec corrup-
ta aut asæ neq; nimis liqida
neq; grossa nimis neq; ma-
li coloris. Et in tempore
suo puta quolibet mense
post annos .xv. vsq; quingenta.
Et in spacio temporis ve-
niunt et durat scdm natura-
lem consuetudinē que diuer-
sificatur penes complonū
et regimū diuersitate
ita vt quedā menstruentur
de tribus septimanis nites
septimanas: quedā de quatuor
in quatuor: Et quandā
menstrua q; vici durat
tribus diebus alia m̃
aliaz. v. vel plus

Hec dicit q menstrua sic
temperata in quantitate qua-
litate et tempore beneficia
m̃ mulieri præstant

Primum est q conseruat
eius sanitatē

Scdm est q eius mūdi-
ficant corpus: et ipsi pre-
seruant a noxiamento oī
tam in quantitate q in
qualitate nocte actionis

Tertium est q ei castitatē
prestant seu acquirere faci-
unt. sic q nec petulca nec
luxuriosa est sed modesta in
venereis

Quartū est q facit vt
paucū habeat coeundi desi-

deriū quia nec in spmate su-
perabundans est nec in sti-
mulantibz hūiditatibz aut de-
tositatibus sed tantū et non
plus appetit cōtū qntū natu-
ra eius et sanitas exigunt

¶ An secunda primo ait q mē-
sura debita curque menstruoꝝ
naturalis equalis. idest tem-
perata est vt om̃ mense mē-
struetur mulier vsq; ad .xxx.
Dies expectans ad longius de
vna menstruatione ad aliā
Hec dicit q id quod est sup̃
illud idest menstruatio que
differtur ultra .xxx. dies et
illud quod est infra illud qd
cadit in .xv. et .xvii. idest
menstruatio ante quīquāda-
mū vel .xvii. diem rediens
est non naturalis. ymo mō-
tardans p̃ ipsa transuēnt
diem .xxx. et minus festinās
p̃ ipsa p̃uenit diem .xv.

¶ An tertia primo ait q illa
menstrua que p̃mittantur
ab equalitate sua et ad ipso-
ratione sua naturali multas
afferunt egitudines et sūt
cause iparū maxime dū pluri-
mū præcant in quantitate vel
in qualitate

Hec dicit q ex mēstruoꝝ
alteratione solimodo in tēpe-
puta cū tardantur aut festi-
nant minus: raro magna
accidit femiē debilitas. Et
alteratio forme. s. figure vultus
et coloris eius et habitudis
maciei et pinguedinis. Et
paucitas cōceptionis su-

q̄ parū seu raro concipiat. Et
q̄ q̄m concipit vt sepe aboriat
at. Et partus debilitans
fetum dum nascitur. hec
quinq; icōmoda raro proueni
unt ex p̄mitatione mēstru
orū in tempore solum.

In quarta refert mala decē
et nouem que ex retentionib;
aut paucitatib; mēstruorū
accidunt

Primū est generale. s.

q̄ omnia genera morborū re
pletionaliū ex mēstruo
retentis contingere possunt
Sedū est preparatio ad op̄a
in membris hīs ad que mē
strua retenta fluūt et figūt

Tertū est dolores in capite
aut membris aliis corporis
ad que declinant retenta mē
strua

Quartum est visus tenebro
sitas ex vaporibus corruptis
elatis ad oculos ex mēstruo
retentis

Quintū est sensus contur
batio tactus aut gustus audi
tus aut odoratus p̄pter infia
horū sensuū organa per mē
strua retenta vel vapores eorū

Sextum est febres putreda q̄
diuersificantur penes diuer
sitate mēstruū retenti s̄ sit
colericum vel melancholicū vel
flatuū vel plus sanguineū
Septimū est repletio multi
plicata vaporū spermatis p̄pter
magnā partē retenti sanguis
in sperma conuerſi

Decimū est q̄ fit mulier

ex mēstrui retentione deside
rans corū luxuriosa nō casta
quia sperma in hac abūdat
Vltia q̄ conuenit

Nonū q̄ dum cor non imp
gnatur ex virilis spermatis
suspceptione neq; de filio neq;
de filia p̄pter corruptionē tā
sue matricis q̄ sui spermatis
Decimū est matricis p̄feca
tio qua dislocatur superius
ascendens cum malis p̄tho
matibus et fit dū mēstrua
retenta in matrice venenosa
acquirunt ex putrefactione
qualitatem qua cor et cerebrū
simul inficiuntur

Pndecimū est ex hac p̄feca
tione structura anhelitus et
eius retentio sic q̄ in hac
mulier q̄q; videtur cazere
anhelitu et veluti mortua.

Duodecimū est pulsus seu sal
tus cordis insuetus ex ve
nenositate vaporis sanguis
corrupti in matrice retentis
cor

Tradecimū est syncopie ex
eadem occasione fortiori facta
magis q̄ ledente

Quartūdecimū est ~~mors~~ que
consequens singultus ex san
guine corrupto vel vaporū p̄
ascendente ad os stomachi et
irritante ipsū quare se cōtra
hit et mouetur motu quas
spasmoso

Quindecimū est mors q̄
consequens ituitas syncopis

Sextum decimū est difficul
tas vrine et distillatio pau

latina ipius quasi p guttas
ab opilatione quam desice
et collo eius infert matre
plena menstruis retetio

Septimū decimū est spu
tum sanguinis dnm meri
stria retenta constituit ad
ad pectus

Octauūdecimū est vomitus
sanguinis dnm hec petūt
stomacum

Decimūnonū est fluxus
sanguinis p ventrem precipue
in virginibus dū fluit ad
intestina.

In quinta premitur q mor
bi nascentes ex retentione me
struorū dīuersificātur. pems
dīuersitates complorū muli
erū in quib; hec retinentur
Consequenter super hoc dat
m^o regulas

Prima si mulier colerica fu
erit in qua cessant mēstrua
nascentur in ea morbi cole
rici: sicut en sipila tertia se
bris colerica vomitus aut so
lutiones ventris colerice.

Secūda est si sit mīlica na
scentur in ea morbi mīlica
sicut phioses febres quar
tane mīlica passio vel sple
netica

Tertia est q si flatia finit
morbi flatia nascentur in
ea sicut vōmna febres coti
diane paralyses colicæ poda
græ fūgide

Quarta est si fuerit san
guinea mulier passione
sanguinis in hac multiple

contur veluti fleymones si
noctū et smothē

In sexta primo ait q qui
busdam fēminis menstrua
deficiunt nimis celeriter pu
ta etatis sue xxxv. vel xlv
anno. Et quāq; pōunt ea
terrore vel timore subitū vel
ira p seuerante

Sed dicit q mēstrua in qui
busdam fēminis vsq; ad annū
quinggesimū. et hoc natura
liter sed preter natura quāq;
extenduntur vsq; sexagēta
et ultra sicut plures vidi
velox sanguinis abundātia:
vel acumiē eius: vel venarū
matricis supapertione

In septima primo ait q mē
struorum longa retentio quāq; p
ducit vultum mulieris ad pur
pureitātē sic q color eius est si
milis purpure puta fusco ru
bens sicut in leprosis ex sanguīe
menstruo: qui sub cute vultus
latens obsistat et hoc modo
tingit sicut declarabitur in ca.
de retentione menstruoꝝ quod
est. xlv tractatus presentis

Sed dicit q lac in mamillis
mulieris cuius menstrua absq;
sunt sēdū retenta aliqñ appa
ret. et lac sic apparens signifi
cat super menstruoꝝ retentōe
Iuxta illud p^ophetas am^o 1. 11.
v. Si mulier que neq; p^ognas
est neq; generauit lac habet
et menstrua defecerunt

Tertio dicit q menstrua fluere
quāq; desinūt singententur ex
tenuitate venarū matricis

nam rectū et liberū sanguis
exiit tortuosa via fieri pph
bet

**Capitulum. ii. De superflui-
tate curfus menstruorū**

Superfluitas in hoc
quāq; fit scdm sententiam
quia natura expellit su-
perfluitates

Quod quidem est lau-
dabile cum non perducit
ad superflua turpitudine
et cursum quo indiget.

Et quāq; fit scdm sententia
exigentis aut ppter di-
spositionē in matrice aut

ppter debilitatem matricis

Et illa est deterior que
fit ppter maliciā complexionis
aliquis aut ppter vlcera
et corrosionem et emorro-
ides et ficationē et ra-
gidas aut ppter aser-
tionē onficiorū venarū
et absorptionē earū et sus-
pensionem ipsarū ppter causam
corporeā aut extrinsecā
ex corruptione et percus-

sione aut casu aut fibro
aut malicia partus et
difficultate eius aut ppter
vehementiā oneris.

Facta autē cū sanguis
aut est ppter multitudi-
nē et dñū eius et exiit
ipius cum virtute et nō
cū virtute nature et recti-
ficatione ei

Et nos quidē iā dixim⁹

illā que fit regimine na-
turali que ambe sunt di-
uerse: hec sunt ambe com-
pares in hoc qd utraq; nō
retinentur nisi cū adest
debilitas aut ppter in-
tuitatē sanguis super-
corpus ppter debilitatē
in corpore: hec non fit
sanguis transiens equali-
tate in quantitate et
qualitate sua aut ppter
acuitatē sanguis aut
tenuitatē et subtilitatē ei
aut ppter calitatē eius
aut ppter multitudinē

aquositate eius aut
 humiditatis. Hicet omne
 flux⁹ sanguinis mapiat
 paulatim subtilis. De
 inde mapiat proculdubio
 puenit ad grossitudi
 ne. Deinde descendit
 et puenit ad subtilita
 te et puritatem et as
 puitate. Et hec^{est} dispositio
 in omni fluxu sanguinis
 ob quacumque causam sit
 Et causa in hoc est
 quod officia venarum et in
 cessus ventositatis sunt
 in primis stricta: et
 in fine eius costringu
 tur iterum et adimatur
 propter siccitatem
Et cum supfluit flux⁹
 sanguinis sequitur eum
 debilitas appetitus et
 debilitas digestionis
 aut inflatio extremit
 atum et corporis
 Et malicia coloris
 Et quicquid producat ad y
 dropisim. Et quicquid

producat multitudo exit⁹
 sanguinis ad diuinu cole
 quare accidunt febres
 colicæ modicatione pro
 inflammatione caliditatis
 modicatione que equat²
 per sanguinem. Et accidunt
 iterum opilationes. Et
 quicquid accidunt hec debilitas
 in casu appetitus cibi
 quem fecit fore naturam
 debilitas caliditatis addit
 in casu appetitus spiritus
 propter defectum sanguinis
 Et accidunt dolor in
 dorso propter tensionem
 nervorum posteriorum in illo
 loco. Et quicquid multi
 phicatur fluxus sanguinis
 ex matricibus cum mul
 titudine humorum.
Supfluitas. In hoc ca⁹
 procedunt supfluitate men
 struorum et declarat membra
 diuidentia. Sedo agit de illa que
 fit causa sanguinis ibi facta
 ante. Tercio de malis que de
 supfluitate mensuræ accidunt
 ibi. Et cum supfluit
 In prima parte præmittit

hanc diuisionem q̄ sup̄fluita-
tum mensurorū quedam fit
a natura: quedā ab agnitudine
a natura quēdā qū sua ut ple-
ctoriam expellit. Ab agnitudine
vero sicut a matricis corrosio-
ne vel ab eius emorroidibus
vel ab alia indispositione ei⁹
aut debilitate retentue

Hec declarans primū mēbrū
aut q̄ sup̄fluitas mensurorū
ultima causam solūtū ut nature
plectoriam euacuans est cō-
ferens et laudabilis nisi ipā
pducant ad sup̄fluitā putredinē
tupitudinē ut ad feditatem
coloris faciei et ab hominū
bile sordiciem pānorū et de
sui et pauimentorū sup̄flu-
so mensurorū sanguine
et nisi pducant post sufficiē-
tē plectorie correctionē ad
fluxū sup̄fluitū quo rō indi-
cetur

Tertio connumerat egredi-
entes octo ppter quas dete-
rior fit sup̄fluitas cuius mē-
surorū

Prima est aliam lapse com-
ploris fixa malicia vel torius
corporis vel solius matricis

Secunda est vlcera matricis q̄
venas aperunt ipsas vlcē-
rando

Tertia est inaccens matrica: cor-
rosio venarū eius perforans

Quarta est emorroides inate
matrici aperte et fluentes

Quinta est ficitio fortis
et vehemens facta cū digi-
to vel aliquo alio pro pri-

ritus sedatione vel pro exple-
da libidine

Sexta est vagadie .s. fissure
dolorose matricis que fluxū
sanguinis sup̄fluitū exant

Septima est orificiorū venarū
matricis supercedens aptio
qua fit ut minime sanguine
retineant: et hunc mēstruū
effluere pmittant

Octaua est abscessio seu sanguis
venarū in matrice aut collo
eius vel ppter causā corpori
intrinsecam sicut est repletio
sup̄fluita venarū q̄ interdū sin-
duntur aut ppter extrinsecā
de qua dat hic .vii. exempla
sui .vii. maneres

Prima est corruptio violēta
minis virgine constructe per-
vulgā virilem multū grossā
et durā vel matricis alia cor-
ruptio sicut ex ipius inata
innata putrefactione

Secunda est matrici de foris ob-
uians percussio fortis venas ei⁹
impingens

Tertia est casus mulieris
ab alto sup̄ suū ventrē filio
opprans

Quarta est hinc similia sicut
perforatio perforatio cū gladio
vel eius daga aut pugnione

Quinta est malicia partus
non naturalis aut violentia
rumpuntur interdū bene ma-
tricio

Sexta est parendi magna
difficultas maxime dū pū
hunc regit et dirigit obste-
rix stolidā.

Septima est debilitas multū
gravis oneris supertēden-
tis venas et rumpentis

Tu scdā dat vteas mensurā
cūm sup̄fluentia ex parte
sanguinis

Prima est multitudo sangui-
nis humore et dūm eius
vltia id quod cōuenit et exit
eius cum virtute ip̄i impetu
cōa non virtute nature regu-
lantis exitū: et rectificantis

Et parapho primo capiti pre-
sentis iam hoc sup̄fluitas me-
stru dicta est que fit vi na-
turæ sub verbis illis. Sup̄-
fluitas in hoc quāq; fit scdā
sententiam quā natura expel-
lit sup̄fluitates. sunt autē
hec due sup̄fluitates aut p̄
mensurorū differentes in
hoc q; vna a natura fit et
regulatur: altera vero non.
sed in hoc cōueniūt q; natura
ip̄am restringere cōuenit
m̄s debilitet manifeste vire
cordis et corporis extēdente
sanguine vna cum spiritibus
evacuacione

Scdā est gravitas seu pon-
derositas nimia sanguinis in
debili corpore vix hūc susti-
nente licet sanguis ille neq;
quantitate neq; qualitate pec-
cet. Verū quia gravat na-
tura ip̄m labi p̄ mensurā dicit

Tertia est plurima sanguinis
auiditas quā venas matricas
potenter aperit: et extra has
labitur mensurorū defluens

Quarta est subtilitas pue

tenitas sbe sanguis quā fa-
cile labitur p̄ ora venarū
ad matricem terminatarum

Quinta est sup̄fluitas san-
guinis caliditas quā venarū
ora matricis aperit

Sexta est agnositas et hu-
miditas multa in sanguine
abundans quā fluidior fit
et aptior currere

Et circa istas causas notat
hic duo

Primū est q; om̄s sanguis
fluens a quacūq; parte corporis
fuerit paulatim incipit et
primo defluit subtilior san-
guis et in medio fluxus san-
guis exit grossior et i. tiepe.
dit ad subtilitatem et pauci-
tatem et agnositatem

Scdm̄ est q; cā dicte diversi-
tatis est q; in principio fluxus
om̄s sanguis ora venarū p̄-
que exit sunt stricta et vento-
sitas mixte sanguis incipit
sunt stricti. quo fit vt tunc
ab hīs non exeat nisi subtilior
sanguis sed processu temporis
p̄ fluentē sanguinē et grossas
ventositates ora dilatatur ap-
tarū venarū. quare tūc ab eis
grossus sanguis effluit. Et
in fine fluxus constingitur
item et coadunatur dicta ora
venarū causa paritatis hīs
conuenientis defectu alimenti
Et hec intellige de spontaneo
fluxu sanguinis a venis per
apertionem orificiorū harū. nā
in fluxu sanguinis ex illata
plaga vel ruptura vene

non est necessaria nisi dicta
stundatio de subtili ad grossu

In tertia memorat icomoda
que ad fluxu sanguinis sup
flui sequuntur.

Primum est debilitas appetit
ad cibos / a debilitate natura
lis caloris: cuius est attrahere
cibos ad stomachu ex depresso
sanguine et spiritu

Secundum est debilitas digestio
nis stomachi et epatis ppter
eandem causam

Tertium est inflatio corporis
accidens extremitatibus / et
interdum corpori p supflui
tates que multiplicantiur
ex prime et sede digestionu
diminutione. quas natura
mittit ad extremitates ut
tibiae et pedes tanq intiles
ad corporis nutritione

Quartum est malicia coloris
in vultu pncipue apparens
ex sanguis boni diminutione
sicut in cinerea ex pallido fir
color et citius inuitis

Quintum est ydropisis ad qua
ponat interdum sanguis fluxu
supfluis diu pseuerans pu
ta ad yposarcom si supfluita
tes fleumatice excrescant
ob diminutione duaru pri
maru digestionu mittatur q
ad partes extrinsecas corporis:
et hec totum corpus intume
scere faciat. Vel ad alchitem:
si multiplicentur aquositates
ex indigestione que retineat
clausa et coarctate inter. Vt in
tunicas

Sextum est diu accidens colle
ad quos supfluis quicq pdu
cit sanguis exitus ut in cole
ricis tollit frenu colere. Et sa
pientie unde interdum febres co
lerice accidunt membra mor
dicantes inflammatione pungere
et acuta. quam pretempera
bat et equabat sanguis ante ei
exitu

Septimum est epatis opilatio
nes et viaru vnie: tu ppter
epatis debilitatione ex sanguine
educto simul cu spiritibus.
quare nec sequestrat suffici
enter supflui a bono neq co
pletz a se supflui expellit:
tunc quia flata p indigestio
nem multiplicantiur quibz
opilantur et epas et renes

Octauum est augmentu in ca
su appetitus stomachi ad cibos
ex defectu sanguinis qn hec de
bilitas stomachi et epatis acci
dit in casu seu defectione appe
titus ad cibos que casu appe
titus debilitas caloris facit
esse necessariu ita q auget
casus appetitus qui ante fluxu
qn supuenit effluens fluxu

Nonum est dolores in dorso acci
dentes ppter tensiones ner
uorum qui ibi sunt: ita q
interdum inde accidit spasmi
denatatione. et est malicia si
gnu in fluxu sanguinis ppter
id ypotactis amphaz. V.
Sanguine multo fluente pas
mus aut singultus inatus
malum

Decimum est copia seu multitudo

diversorum humorum quique assidens multiplicatione super fluxum fluxus sanguinis matricis. sic quod cum menstruis multum humorum currunt.

Capitulum tertium de signis eius.

Quis autem que est secundum semitam expulsi omnis naturalis signum est quod non sequitur eam nocu mentum. Immo producit ad iuvamentum eius. Et non advenit ei lesio neque altera virtutis. Et plurimum quando accidit in primis tribus.

Facta vero causa repletio cordis quia expellit natura a domino eius quare expulsi tum signum est repletio faciei et corporis. Et exuberatio venarum. Et alia ex signis repletiois. Et quique est cum ea dolor. et quique non sic. Et dum non debilitat non retinetur. Et cognoscatur dominus cum sanguine ut expelletur.

sanguine. et consideretur an color eius declinet ad albedinem aut citrinitatem aut ingredimur et purpureitatem. quare evacuatur humor. qui dominatur in eo iterum.

Facta vero causa debilitatis matricis et apertiois venarum eius significat exitus sanguinis puri non doloris faciens.

Si vero causa est acuitas sanguinis cognoscitur per colorem suum. Et acuitatem ipsius. Et velocitatem sui exitus. Et paucitatem abstersionis egressiois.

Non facta vero propter subtilitatem sanguinis cum materia aquosa et humiditate est sanguis aquosus non calidus. Et leditur cum scitibus. Et quique apparet in ea quasi pregnatio. Et quique apparet in ipsa sicut

accidentia partus. quare pa-
rit humiditate Et sunt
lacerti corporis eius behe-
mentis mollietati quasi sit
leues postquam voluerint coa-
gulari Et quoniam nocent
ei evacuationes diuturne
propter caliditatem suam quare
addunt in aquositate
sanguinis.

Facta vero ab ulceribus cum
materia et dolore est cum
vehementia doloris

In facta vero a corrosione
exgreditur paulatim quasi
sepe et proprie quando
est a venis absque arteriis
Et si fuerit corrosio in
profundo matricis erit
color minimus niger et
quoniam est illic et apud os
matricis possibile est ut
tangatur.

Facta autem ab emor-
roidibus habet perio-
dos menstrue Et quoniam
non sunt ei periodi ymo
est sequens repletionem

Et sunt signa emorro-
idarum manifesta Et
est sanguis secundum pluri-
mum niger nisi sit ab
arteriis Et quoniam est
emorroidalis frustatur
Et multociens quidem
associatur emorroidibus
in matrice dolor capiti-
tis et gravitas capitis
Et dolor in visceribus
et epate Et quoniam cur-
rit sanguis ex emorroi-
dibus remouetur illud
accidens

Eius autem **I**n hoc ca-
pitulo argit de signis super-
fluitatis menstrui ab ex-
pulsionem nature Sed acci-
dente repletionem ibi facta vero est
~~debilitas~~ ~~Quarto causa~~
~~nonnulla sanguis ibi~~ ~~propter subtilitatem~~
~~Sexto ab ulceribus matricis~~ ~~ibi facta~~ Tercio a debili-
tate matricis et sua venarum
apertione ibi facta vero est
debilitas Quarto causa
acutatio sanguis ibi Si
vero causa est Quinto causa
subtilitatis et aquositatis
sanguis ibi In facta vero
propter subtilitatem Sexto ab
ulceribus matricis ibi facta vero

125
ab Uteribz Septimo a corrup-
tione matricis ibi In factato a
corrosione Octavo ab emor-
roidibus matricis ibi facta
autem ab emorroidibz

In prima parte dat sig-
nificatio abundantie mēstruo-
rū virtutis naturę depellens ea

Primū est qd ad hęc
non sequitur aliquod nomi-
mentū corporis eius que
purgetur quia modeste sit
regulante natura

Secūm est qd ipsa prestat ui-
uamentū semine unde erit
quia corpus eius et mēbra
allenat

Tertiu est qd virtus patiens
ipsam non leditur ab ea nec
alteratur aut impeditur in
operibus suis

Quartū est qd ipa sēdm
plurimū purgatur a cadit
dest tunc opus calidis et hūi-
dis sanguine repletis

In sēda dat signa. m^o
exuberantie mēstruorū cā
repletionis cōis oīū generū
humorū et in toto corpore et

duo notat

Primū est repletio dicta
plectorica manifeste appa-
rens in facie femine et in
toto corpore.

Secūm est exuberantia re-
pletio venarū reddens has
grossas et tensas

Tertiu est alia repletionis
plectoricę signa que pūceps
docuit cā. h^o. Dotine ter-
cie sēd sēd pūm papho

illo repletionis vero signa ut
sunt membra exuberantia et
in motibz purgata et faciei
rubedo et venarū inflatio
et cutis extensio et plenitu-
do in pulsu et tinctura in
vina et c

Quartum est qd qūq; re-
pletio faciens exuberare mē-
strua cum dolore iuncta est
vel exuberantia vel extensio
qūq; vero est absq; magno
dolore

Et circa hanc mēstruorū
exuberantia notat hic pū-
ceps qd remota non est qd
dū ipsa non debilitat quia
repletionis exuberantia corpus
et oppressam virtutē paulatim
exonerat

Adde notat hic qd hūior pre-
domans vna cum sanguine in
hac vlti repletionis taliter
cognoscitur imbibatur sē-
tius mēstruorū exierit
simul cū hūioribz in pāno li-
neo dūde exsiccetur Et tūc
attendatur si color ipius ad
albū declinet et si sic signifi-
cat flā dūan alio hūioribz
pūq; sanguinē si vero deher
sanguis ad citrū dūatur
colera. Sed si ad nigredinē
et purpureitātē dūatur
mā E dūare manifestū ē
iterū qd hūior qui in sanguine
dūatur dūatur cū ipō flu-
yu mēstruorū

In tertia dicitur supstituit
mēstruorū facta a debilita-
te matricis et apertione

suauū venarū primo signifi-
cant p sanguine puri exitum

Secūdo p hoc q non est dolor
aliquis in eius exitu

In quarta dat signa qaior
superfluitatis menstruorū ex
acuitate sanguinis

Primū est color sanguinis
ad citrū dectmans vel subru-
ber clarum

Secūm est sanguis fluētis
acutis qua matricē pūgit
et ipius collū in eius exitu

Tertū est q sanguis velo-
citer ^{exit} parante sibi viā acu-
tate eius

Quartum est ab scisso pau-
ta in exitus ymo p seuerat
sine interruptione ppter in-
cessanter aperit vias san-
guinis acuitate

In quinta dat signa sex
superfluitatis menstruorū
ex subtilitate sanguis et
aquistatis abundantia et
hūditate

Primū est q sanguis me-
struosus effluens est aquo-
sus et non calidus

Secūm est q mulier in hac
spe fluxus leditur a stiptias
sue p os sumptis sue suppo-
sitis ipius matrici nam reti-
nent intus malas aquositates
ex quibus interdū fit mola
matricis et quāq alchiteo

Tertū est q mulier in hoc
fluxu vt pregnans aln appa-
ret: cum venter itumet i pri-
cipio sui p aquositates i ma-
trice collectas cū sanguine aqso

Quartū est q in hac inter-
dum apparent acutia partū
vt gravitas matricis dolor
circa inguina fluxus aquo-
sitarum sicut ante partū et
tunc loco fetus parit hū-
ditatem

Primū est q lacrima mu-
lieris huius sint plurimū
molles quasi sint sic lenes
sicut erant in mfauna
qū voluerunt coagulari ppter
aquistates et hūditates
et sanguine aquosū quibus
ibibuntur

Sextum est q nocent inter-
dum hinc femine diureticae
evacuationes que fortiter
prouocant vrinā et mēstrua
sicut hee que sunt p aquā
sacrifage rapham aut ypopi
vel rubee tinctorū nam ppter
ipius caliditatem aperitiuam
quāq addunt nimis in san-
guis aquositates cū mēstruis
fluētes

In sexta dicit q vehemen-
tia doloris accidens in partib⁹
matricis dum mēstrua deflu-
ūt significat fluxus men-
struorū excessū ab vlceribus
sanosis cum materia et dolo-
re matricis procedere maxie
dum sanies cū mēstruis exit

In septima dat tria signa
superfluitatis menstruorū
a corrosione matricis

Primū est q quasi fex vel
lamina paulatim a matre
defluit ex loco corrosionis
maxime qū exit a verno

quietis non ab arteriis
Edem est migratio virius
 defluentis si corrosio sit in
 profundo matricis ubi vi-
 rus macens duntaxat mori-
 tur.

Tertium est quod tangi potest
 locus corrosione si in fundo ma-
 trices vel in collo eius sit.

In octava dat signa vir-
 tuis supplantatis men-
 struaz ab emorroidibus matri-
 cis.

Primum est quod hic interdum
 periodos sicut fluxus mens-
 truales et naturales et ve-
 lum fluxus emorroidum am-
 sic quod postquam fluxus satis lo-
 go tempore cessat donec riu-
 pus bene repletus sint et ade-
 morroides novus fluat san-
 guis.

Secundum est quod iste fluxus e-
 morroidum quique continuus
 sine periodis est et sequitur
 venarum repletionem non inter-
 ceptam ymo preuenientem.

Tertium est quod in hoc emorro-
 idum signa manifeste apparet
 ut sanguis migraret sine
 ne corrosione et color in fa-
 cie proprius hinc castus. S-
 citrimus deducens ad viri-
 dem et alia matricis emor-
 roidum signa que dicitur ca-
 xx. quarta tractatus huius.

Quartum est migratio secundum
 plurimum sanguinis qui effluit
 ab hinc emorroidibus maxime
 si a venis quietis exierit
 et non ab arteriis.

Primum est quod sanguis emor-
 roidibus quique frustatum ex-
 pta coagulatus in frusta diu-
 si propter grossitatem et terrefactitatem
Sextum est quod capitis dolor et
 gravitas et dolores viscerum
 et epatis interdum assidue
 matricis emorroides puta diu
 non fluunt et sanguis qui per
 has effluere debuit redit ad he-
 membra vel mittit ab eis fu-
 mos et vapores quibus con-
 tascit.

Septimum est quod hinc dolores
 tolluntur dum rursus abun-
 de per has emorroides san-
 guis malus effluit.

Capitulum. iii. de cura ipsius.

Facta quidem secundum sem-
 tam expulsioms natu-
 ralis et facta a repleti-
 one et gravamine san-
 guinis super corpus. Or-
 ne retineatur donec
 timeatur debilitas et
 quique excuset flora ab
 expectatione ulnis. Ipse
 quod expellit repletionem et
 trahit materiam ad coctum.

Et quando est colemu-
 bea evacuatur colli proprie
 cum eis que sunt sicut sunt
 terre et mirabolan.

propter illud quod in utroque
est de virtute styptica

Et si causa fuerit aq-
sitas et prouocatio ei-
us et attractio eius ad tu-
tem / tunc detur i po-
tu de gummy arabico
et dragaganto

Et si ^{causa} fuerit causa fu-
erit debilitas matris
tis / aggrega ad medi-
cinas stypticas / medi-
cinas confortatiuas
cum sua aromaticitate
et proprietate sua.

Et si causa fuerit vlc-
curetur cum medicinis
compositis ex conforta-
tibus et stypticis et di-
ureticis

Et illa que est ex e-
morroidibus / curetur
curatione emorroidum

Et cum semine lini cum
aqua calida. **E**t o-
ut obsequantur horum
quietis **E**t si fuerit

illius periodi / curetur
tunc in horis periodum

et studeatur ad sedandum
Cum ergo supfluit
fluxus sanguinis / o-
ut ligentur ambe man-
a radice adiutorionum.

Et utroque pedes a ra-
dice coxarum apud duo
unguina. Deinde ponatur
ventose in inferi-
ori parte mammille: et
ubi incidunt vene ascen-
dentes ex matrice ad
mamillas et suggetur

Et eligatur ventosa
magna. ipsa enim retinet
sanguinem in una hora
Deinde o-
ut consequatur
adhibeatur reliqua cura

Et quousque retinet san-
guinem sanguinis positio
ventosarum super locum qui
est inter utroque han-
chas

Et o-
ut patiens fluxum
sanguinis abetur cum

eis que sūt sicut biter
 honorū sorbitū Et
 cū omī quod est velo
 cis digestionis cōfor-
 tatiū Et qñq; ozbt
 cibetur aqua carnis
 forti: que acetosa fa-
 cta sit cū aqua pumice
 et aqua acetose Et
 potibz boni odoris
 ex carne bona: qm
 necessarij sūt Et sili-
 ter sorbitiōibz hīndis
 ex sanich et amilo et
 vino nouo grosso dula
 Et deintet atiquū stūle
 Et qñq; cōueniens est
 est vinū mellis recte
De medicis autē cōi-
 bus et proprie fluxu
 sanguis acuto calido
 aridoglossa ē melior.
 ymo non est ei par
 Et qñq; abscondit
 fluxū sanguis oīo
 bibita et micta. et
 confert aomce et nō
 aomce.

Et potus alhasetch itez
 Et admīstratio cāphore
 bibendo et supponēdo
 Et de illis que cōferūt
 ad istud est sumere in
 potu lac bene decoctū
 cū ferro igitto et ī q
 est storia ferri. de quo
 cū quibusdā stipticis in
 potu tribuantur omī
 die vnae tres Et a-
 cetositas atrī bona est
 valde. Et similiter ī
 potu gūm arabicum
 cū dragagranito Et
 semen lmi cū aqua
 calida. Et trocisci de
 spodio cū cāphora cō-
 ferunt em valde
 Et trocisci de balau-
 stris
 Confectio medicine
 vltimi iuuamenti re-
 cipit terre sigillate
 et boh armem et alu-
 mē et gallanū et sū-
 gnis dracomis ptes

equales de quorū sū
ma accipiatur. 3. j.
et camphore pondus
duorū granorum et
galle sexta. 3. vnius.
quos totū dissoluatur
m. 3. j. sicuti mirtum
Et iterū acetate balau
stie galle emplastris
sumach mirra thuris o
pii conficiantur cū
aceto acuto forti et
sit dose. 3. 5. Et ite
rum draggantū ma
gisteri cupule glan
dū mirra thuris opi
um cōficiantur et fiant
pille et sumantur de
eis. 3. n. sūt em bone
valde Et iterū bibat
conculariū marinarū
que asportantur a scto
iacobo adustarū pond⁹
3. n. cū aqua sumach
et atomorū et dactiloz
Et istarū cibi anteq̃
indigeant viuificatoe

Virtutis forti sunt albu
lem et caros et almo
sos ex caribz edy et
anū montanarū et
prepra preparata ī
patellis Et cibaria
ex lentibus aceto con
ditis. que omnia sint
frigida Et deuitet
omne cibū calidū actu
ant potentia.

Et de suppositoriis cō
bus sūt suppositoria fa
cta ex litargio et dra
gantū et balaustis
et terra sigillata et
bolo armeno et antio
mo et aliis

Descriptio medicaminis
ad illud R. colcathar
et draggantū et ac
citiā et cortices thū
ris et antimoniū. et
fiant ex eis troisci.

Deinde sumatur
de eis aure. 1. et boli
armeni et gummi a

125
zabici et karabe oīum
ana aureus vnius. et
ponatur in duabz vn
cis succi stiptici aut
aque et chisterisetur
cum eo matux scdm
q̄ sanusi

Confectio chisteris ad
matricem R̄ alumne
z. s. et semine usqua
mi albi et opri āboz
an. z. vni⁹ sexta et
supponat^r

Pessariū bonū et
proprie ad corrosio
nem et vlcera R̄ te
stas firm et succum
barbe hirtine et atra
tiam. et aggregentur.
et fiat pessariū cū aq̄
gallariū imaturarum
Et iterz galle imatu
re et balaustie et am
lū et opriū et alimē
et rebarbarū et yna
mixti viridia sumach
succis barbe hirtine yna

agreste carte cōbuste san
daliū albi cortices thu
ris terra sigillata capi
ta granatorū foliū sco
ria ferri coriandriū sic
cū supponantur de eo
z. m. in lana viridi ī
bibita in aqua mixti.
et teneat eā tota nocte
Et iterū balaustie et
sordes veru et carte cō
buste et alimē et dra
gagantū et annimū
īfissim in aceto et bo
lū armenū et rob al
cath. conficiātur cum
aqua salias et coriādi
viridis et supponatur
nocte tota
Et de tims confectib⁹
eis est encatisma in de
coctione calamenti et
foliorū eius et fruct⁹
ipius et radicū eius.
decocti cū mixto et rosp
sine capitibz et corticis
granatorū et pilocarnati

orientis nabati et balau
stus et barbalucina et
gallie viridibus Et
de epithymatibus et vn
ctiombz conferentibus
eis est epithyma de alca
na ^{flumen} Et iunge
partes matricis cu oleis
stipticis stipticitatis
fortis

Et reiterem⁹ distinctio
nem curz fluxus sanguis
facti ppter tenuitatem
et aquositate eius

Dico ergo q natiu in hoc
est vt fiat q currat aq
sitas eius Et operet^r
super ipsum cu sedatioe
et prouocatione cu eis
que sunt sicut decoctio
asarz et apri et rubee et
que sunt similia illis cur
rat vna vice et prouoce
tur alia cum facilitate
et prouocatione et suda
tione Et ficietur cor
pus cum aqua mellis

Et cum emphis ydro
piconu Et qnq confort
eis vomitibus fortis

Et or penitus vt dedi
netur cu medicinis earz
et abis istaz ad illud qd
expectat et ingrossat
gumme

Si vero causa est vlcera
tunc confort hoc vngtm
Et balanstias et plumbu
vstiu et fiat ex ambobz
et cera cerotum cu oleo
rosato et supponatur

Quidam aute faciunt
natiuum in curatione
patientis fluxu sanguis
menstrui captiu vniu.
et est curatio composi
ta ex mundificatione
et stipticitate et con
fortatione Et est vt
prouocentur menstrua
eius in hora et no tar
dentur Deinde agitet^r
motus eoz Et mudi
ficetur matre eius

Et confortetur ut non
pasciat superfluitate
egredientes a necessitate
Dicunt ergo or ut det
in potu sanguine .3. x.
et semis mente .3. i.
semis femali .3. ii. p
nantur in vase .et su
dantur de super vini
puri .tb. ii. et decoqu
tur donec medientur.
et proutat de super sa
cocille et huius amboru
ana pondus .3. ii. et
butira vaccini et mel
lis ana coqueantur unum
Et sumatur de eo in
potu in ieiunio qua
titas unius coqueantur et
tardet cibum usque ad
vesperam et faciat il
lud tribus diebus Et
ergo dico quod quibus hoc
iunatiui sit in plur
bus horis quibus tamen
tamen est fluxus sa
guinis menstrui ex

canis aliis faciebatur
necesse est uti simplicis
puri et cognosces eis
Facta quidem in hoc
ca. primo agit de cura super
fluitatis menstrui a na
tura et a repletione et a igne
dine sanguinis. Sed a colera
ibi Et quoniam est colera Ter
tio ab agnostatu ibi Et si
causa fuerit debilitas Quarto
ab ulceribus ibi Et causa fuerit
ulcus Sexto ab emorroidibus
ibi Et illa que est ex emorroi
dibus Septimo de dicta con
suetudine fluxus menstrui
ibi Et or ut patiens Octa
uo de de medicinis ore sumen
dis et ab eis contra fluxum sa
guinis et proprie calidi acuti
ibi De medicinis autem Nono
de suppositorum distentibus et
passivis ibi Et de supposito
riis Decimo de tunc et opi
thimatis et unctionibus ibi
Et de tunc Undecimo iterum
de cura fluxus ex agnostate
et tenuitate sanguinis ibi
Et reiteremus Duodecimo
iterum de cura fluxus ab
ulceribus ibi Et causa est
Tridecimo de cura qua prae
cant aliqui in stringendo
menstruis et moderatione eius
ibi Quarta autem faciant
In prima parte primo ait
quod superfluitas menstrui
facta via expulsiōis velle
naturalis et facta vel fieri

agnositas ei
to a debilitate
mancia ibi
Et si fuerit

a repletionem plectonica et fa-
cta a quantitate masse san-
guinarie in debili corpore
non sit restringenda donec
timeatur debilitas virtutis
inde provenire

Contra omni evacuationis su-
perflue annexus est casus vir-
tutis. ergo ilico est restrin-
genda. Item non videntur
menstrua simul posse super-
fluere et esse naturalia. ymo
in hoc qd supfluit naturalis
sunt. Dic qd dupliciter super-
fluere dicuntur. uno modo
qd fluit abundantius aut
pluribus diebus qd in muliere
perfecte sana bene regulata.
sed alio modo supflua dicuntur
qd abundantius fluit qd
conveniat corpori ex quo fluit
et deficiant ipsam proprio
alimento. et que hoc modo
fluit sunt restringenda na-
turo pducunt ad debilitatem
viriem corporis. sed primo?
possunt supfluere et non de-
bilitare

Hec dicit qd flora de dextra
basilica vel de mediana qnz
excusat a ventura debilitate
et a noimento fluxus. **P**ro-
pterea tollit venarum repletioem
qua sonetur fluxus

Sed qm a matrice ducitur
fluente sanguinem trahere ipm
ad contrarium

In secunda precipit purgare co-
leum cum reubarbaro assp
et citrino mirabolano in sup-
fluitate casus menstrui

causa multe colere que matrici
ora venarum aperit sine subtilita-
te calore et acume na colera
purgatur per has medicinas
et ipse relinquunt post purgati-
onem vestigia striditatis qui
medetur fluxu

Detm igitur mane sequens
medicina. **R**enbarbari assp
3 j et 5 spice nardi 3 s. mea
bolamoru citrinoz 3 s. terantur
et incorporentur cum qute y
sen capiz et 3 s. aque endi-
vie et 3 n. vmi albi et fiat
dosis

In tertia tura laudat in sup-
fluitate menstrui ab aquo
sitate superflua

Dum est provocatio aquo
sitate ad vias vrine p du-
ritica temperata quibus no
magna nescit virtus provo-
candi menstrui. sicut radix
asperagi ysaia pmi liquoris
ca semina melonum et cucur-
bitis sunt attractio

Edem est dicte aquo sitatis
ad supficiem corporis ad cu-
tem p provocantia sudore
et resolutione insensibilem

Tertium est dare in potu dra-
gantam et gummi arabicum
scdm hunc modum ad sciendum
sanguinem et inspissandum
ipm. **R**e dragantam gummi
arabici an. 3 j. terantur et
bibantur cum duabus vncis
aque aznoylose. **E**t qd huius
textus sit iste sensus cognoscere
potens per curam huius fluxus
qua complens repetere pte

presentis capli. Sic igitur
ordina litterā presentē ut
mā elicias sensū qui dict⁹
est Et si causa fuerit a
quositis et prouocatio ei⁹
fiat p vias vrine et attra
ctio eius ad cutem cū sudori
bus et dentur in potu qm
arabicū et dragagantam
ut inspissent sanguinem
In quarta precipit īsuper
fluentū menstruorū cura
causa debilitatis matricis
addere medicamē stipticū
medicinas confortatiōis sua
fragrantia et proprietate
supponatur igitur matrica
in bombace puluis qui re
apit boli armeniaci sanguis
lacabre coralli rubei accatue
granorū mirti añ. 3. ii. rosarū
rubeaz sandaloz rubeorum
añ. 3. iii. terantur subtilit
et cōtelligentur et fiat pul
uis Item incorporentur
3. x. ex hoc puluere cū q̄te
5. oleorū rosati et masticio
et duabus 3. cere et fiat
emplm quod supextensum
cono vel tele paruo ventri ap
pone Et de dicto puluere
3. x. misce cū q̄te 1. zucē
rosate tute et da in oculū
3. ii. pro dop omī mane semel
In quinta precipit q si ble⁹
est causa supfluitatis corpus
menstruorū daze medicinas
ex confortantibz et diureticis
et stipticis confectas sicut est
ista De rosarū rubeorū pica
rim amli mastias q̄m

arabia dragaganti liquorice
añ. 3. ii. fac puluis de quo
mane per os accipietur ei
die aureus vnus Et de
eodem puluere matrica. 3. iii.
moluta in coto mane sup
ponantur. Veni prius blea
laurentur hac mediana
De mellis rosati. 3. 7. per
caprim 3. iii. et acta cata
matrica incantur

In sexta dat 12. regulas pro
cura superflui al: sus menstru
orum ab emorroidibz

Prima est q̄ curetur ista su
perfluitas cura emorroidū ma
trici quā dedit tractatu. mī.
per hū⁹ presentis ca. 6. xxi.
sed si matra matricē reclusa
fuerint mirabiles sunt

Sic in collo eius tūc curari
possunt

Secunda est q̄ detur semen^{lini} pitū
cum aqua calida vel ad biben
dum vel ad faciendū matra ma
tricem vel ad sōmentādū mat
ricem desorsus ut dolores mitiget.
nam dolores ab hīs non īfo
runtur nisi ppter earū īflati
ōis vehementiā et solidita
tis quare oz ut limantur si
aut princeps asserit cā nunc

Tercia

Tercia est q̄ in cura harū emor
roidū obseruare oz horas quens
in quibus non fluūt pro cura
emorroidū maxime si fiat cū
ferro candente ne virtus debeat
flui et cauterio

Quarta est si fuerint illi p
riodi fluxus emorroidū tū

curetur. Fluxus in hoc periodo
zū: et elaboretur ad sedandum
hunc fluxum

Quinta est dum iste fluxus
supfluit fortiter ligande sunt
ambe magnę manus cū cordis
aut nistitis ab adiutoriorum
amborū radice vsq; ad paruas
manus prodierione fluxu
ad oppositū Et consimiliter
ligare hic precipit ambos ma
gnos pedes a radice coxarū vi
cina inguinib; vsq; ad paruos
pedes Item ligatura h; pūsser
chor videtur et minimis cōferre
ligatura manū: quia trahit
sanguinē a superiorib; ad in
feriora

Sexta est q; ventose sub ma
millis ponantur. s. in loco p
que bene transeūt que de ma
trice tendunt ad mamillas
et surguntur. hec bene per
ventosas que ibi cū scarificati
one et igne applicentur pro
diuerfione.

Septima est q; ad istud opus
applicentur ventose maiores
vt fortius diuertāt. ipę enim
retinent sanguinē vna hora:
Iuxta id yppocratis amphiorum
v. Mulieru menstrua si vis
retinere sitia maiore ad mād
las appone

Octana est q; post ventosas
alia restituta sanguis adhibe
antur remedia sicut iste plūne
recepte boli armenaci coralli ru
bei cacabe sanguis dracome
rosaz rubeaz sitraz añ. 7. ū. te
rantur subtiliter et de puluē

horū mane in potu detur. vni
quaq; vñe die parū coctea
rū cum tub; vñcis aque p
taginis vel armozlosse vel cau
dazū rosaz vel primellazum
arzizū et adde qñtū vis
ad dulcoradiū de zūta rosata

Et suppose si vis cum coto
matrici de eodem puluere m
timueris ab eo sanguinē in
matrice coagulari

Nona est q; interdum retinet
hunc fluxum ventose apposi
te supra loam qm stat mē
duas hancas videlicet prope
regionē remū ad diuertediū
sanguinē qm effluit. sed qz
propinqua est pars illa ad quā
trahunt tutius est de basili
ca premittē florā vel sub ma
millis apponere ventosas

In septima dat regulas vñ
super cibo et potu patientis
fluxū excessiuū sanguis quo
debilitatus est

Decima est q; abetui abis
qm sunt sicut recentū onoz
vitella sobbia: que multū
nutrunt cito et facili ter de
se digeruntur et sanguinem
pditum abinde restituant
scdm mensurā sue quantitati
Sedā est q; omī cibario ci
betur q; est ex electis et confor
tatiuis facili digestionis vt
faspamulis pōicibus pulhis
galloz testiculis qm nō conue
niunt

Tertia est q; ipi qñq; cūctur
aqua carnis forti sicut aqua
caponis galline aut vituli q

127
sit inspissata carne in hac
contorta vel vitellis ouosum
in ea soluta. Et sit acetosa
~~lenta~~ cum sumach aut aqua
vel suato acetose

Quarta est quod utantur potibus
electis suavis odoris sicut co-
lationis ex caribus assatis gal-
linarum caponum pullorum fasia-
norum aromatizatis cum rosis et
sandalis. sunt enim in casu hoc
potus cibi et medicina.

Quinta est quod etiam sorbiti-
onibus huiusmodi utantur factis
ex saucibus id est ex oculo mūdato
et amido et vino rubeo nouo
grossodula

Sexta est caueant a potu
puberibus et veteris vini quia
venas aperit et fluxum sin-
guinis auget

Septima est quod vinum mellis
izcens eis quibus conuenit quia
multum nutrit. Et est vinum
mellis id in quo mel coctum est
sicut in nectare sine speciebus

An octaua parte primo a-
git de medicinis contra me-
struos supplantat. Sed de
dieta ibi. Et istum cibi

In particula prima medicinas
vni coes fluxum sanguinis co-
memorat precipue sanguis
calidus et acutus

Prima est amoglossa que
habetur dicitur lingua agni vel
arietis: et est similis plantagi-
ni vel speciei eius. et ceteris meli-
or est in isto casu nec ulla est
ei par de simplicibus misiste
do fluxum sanguinis. Et

ipsa contrita et bibita cum aqua
fortiter ferrata vel cum vino pi-
tico fluxum sanguineum penitus
absorbet et pro dosi quilibet
vna detur vncia cum duabus

3. Dicitur aqua aut vinum

Et matrica nuxeta similiter
confert non solum retenti sed
etiam a omni supplantati
menstruis

Seda est potus alba sech id est
tribuli de cuius radice 3. n.
bibantur tunc in tribus. 3.
aque plantaginis vel arno
glossa

Tertia est camploza de qua
3. s. pro dosi bibatur cum n. 3.
aque prunellarum. Et sit
confert 3. 7. pulueris eius
supposita cum coto et imposita
vulue

Quarta est loc. viciu
fortiter ferratum cum calibe-
nigro de quo quaque die. iii.
vncie bibantur postquam sibi fu-
erit dragma vna prius et
sequentis pulueris. Et sit
vire ferri coralli ruber acacie
boh armeniaci an. 3. n. terantur
subtiliter et cribellentur et
fiat puluis

Quinta est citri acetositas
que in casu hoc bona est val-
de sit quod vna vncia dosis eius
cum duabus vnciis aque quinquae
nerue vel burse pastoris

Sexta est dragaganti et gummi
arabici an. 3. f. terantur et
bibantur cum duabus vnciis
aque rosarum

Septima est semine lim fixum

Vel assatum de quo 3. die
cum duabz vnciis aque fer-
vate pro dosi bibantur

Octava est trocisci de spodio
cum camphora conferuntur
valde trociscos de spodio bis
describit princeps quinti p.
tractatu. vñ. caphe xiii. et
xv. de quibz pro dosi dentur
3. ii. cū camphore gramis .v.
et vnciis duabus aque arno
xloffe

Nona est trocisci de balaustis
quos ipse describit tractatu
nū. dicto ca. xlvñ. et sit
dosis eorū 3. ii. cū duabus

vnciis aque plantaginis

Decima que vltime et mane
confert recipit terre sigilla-
te et boh armemci aluminis
gallie sanguinis draconis
añ. 3. ii. terantur subtiliter
et arbellentur et fiat pul-
vis. cuius dosi sit. 3. 7. cum
duobus gramis camphore
et vno scrupulo galie mu-
state et vncia vna sirupi
misti

Undecima recipit acetate
gallarū non pforatarū et m-
maturay emphistides id est
ypocristidos sumach mirre
thuris opii añ. 3. ii. conterat
omniā. et conficiantur cū aceto
forti ex aceto et formentum
pille quaz dosi sit. 3. 5.

Duodecima recipit dragagani
magisterii .8. mūdi et piri
capularū glandiā mirre thi-
ris opii añ. 3. ii. conficiantur
simul cum sufficiente sirupo

mitino et formentum. pille
quaz dosi sit. 3. ii. nam sū-
valde bone

Tredesima recipit coailas
marmas vstas que de sacro
iacocho afferuntur ponderatē
3. ii. terantur subtiliter et ar-
bellentur. et ex horū pulue
dantur 3. ii. pro qualiter dosi
cū aquaz sumach et atotoz
et dactiloz añ. vncia vna.

In pda comendat in hoc flu-
xu sanguinis priusq̄ egre-
ditus iam delecta fuerit
et forti indigeant vniuersatoe
v. cibaria

Primū albulum vocat. et
est abus pulloxistatoz cum
lactuas et acedula

Sedū est caros id est colata
im dehemēte spissim de car-
ne porcis aut fassian cū agre
infundatū

Tertū est almosos id est ge-
latina de carnibz edi cū auuū
carnibz molentū mōtes futa
cum agresta et sine speciebus

Quartū est cibariū assatū
in patellis et preparatū i hñis
cum sumach et berberis

Quintū est cibariū ex lenti-
bus elixis cum modico aceti
Et omnes hñi cibi comedāt
actu frigidi Et pro regula
habe q̄ vitanda sunt omnia
cibaria tam in actu cala q̄
in potentia qm̄ menstruo-
supfluentū retentio querit

Six. describit auxilia sex
supponanda matrici a qua su-
perflue mēstria decurrunt

Vinum ex coibus supposi-
toris siue pessariis recipit
litargiri et dragaganti et
balaustiaru terre sigillate et
boli armemaci et antimoni et
anthere et acacie añ. 3. 7.
terantur et fiat pulvis de
quo supponantur pro qlibet
dosi dragme tres cu toto et
bulue imponantur.

Secundum est chistere hoc Recol
cathar. idest attramenta abum
dragaganti acacie corticis
thuris antimoni añ. 3. n.
terantur et incorporentur cu
suo armozglosse et fiat tro
cisa ponderantes unu aureu

Et de his recipe unu cum
quo pmsit boli armemaci gu
arabici karabe añ aureu. 7.
et hec incorpora cu duabus
vncis qlicu sicut scripti
vel aque scripte sicut arne
glosse vel plantaginis et
chistenseu cu ipis matre
p instrumentu idoneum.

Habro hoc suspectu ppter colica
thar quod est de genere ve
nenorum

Tertiu quo etiā matre
chistenseu vel venis loqu
do quod sibi supponitur. rea
pit aluminis. 3. 5. semis usq
mi albi et opii añ. 3. 5.
miscantur et cum lana a
coto bulue intro mittantur.

Quartu est pessariu pro
pre conferens fluxu san
guine ex corrosione vel ex ul
ceribus. Recipe firmi pici
barbe hircine acacie añ. 3. 7.

incorporentur. Similiter cu aqua
gallaz imaturari et fiant
pessaria que bulue imittat
unu post aliud

Quintu est pulvis bulue
sepe intro mittendus. Et gal
lazū imaturari balaustie a
muli opii aluminis de pluma
zenbarban assati granorum
viridū mixti sumach sicut
barbe hircine granor agreste
carte combuste sandali albi
corticū thuris terre sigillate
capitū granatorū sili sto
rie ferri conandi sicut añ. 3. n.
conterantur omnia. Et pro
qualibet dosi dragme. m.
pulvis huius supponant
matra et bulue imponantur.
prius quare cu viridilana
prius imbibita bene in aqua
mixti et per totam noctem
teneantur ibi.

Sextum recipit balaustiaz
sordis que adveni abradit
dum mundificatur. Carte com
combuste aluminis dragaganti
camin misit in aceto ~~bulue~~
~~unum~~ boli armemaci iob alacath
idest sicut prunellaz agrestiu
añ. 3. n. terantur et incorpo
rentur cu aquis salicis et vi
ridis conandi ana qntū suf
ficiat pro pessariis componendis
et bulue imittantur unu post
aliud et ibi pmaneat nocte
tota

In decima primo laudat pes
sionem in hac decoctione re
posita in tina vocata enca
tisma. Iuxta illud metricū

...
sūt pitoralia q
dā in quibz p
ragem inobediē
spēs pūis

est entatisma cū sepio sit sup
herbas **De** calamenti et
foliorum eius et fructus ipsi
et radicum eius foliorum mri-
ti ipsi mri- sine capitib
cortice thymatorum pilocarnatorum
De regione nabati que est in
orientis balanstia barbe hui-
cine gallarum viridum an. 3. 5.
coquina fit utitur omnia et in po-
sta facto de tela subtili bul-
liantur simul in cucurbitula una
dulcis aque fluminis vel plumi-
alis: et in tina proiciantur
huius factus et aqua in qua
super factum sedeat mulier.

Hoc comendat cū de decocti-
one alcane id est huius arboris
capri sepi sumen epithymare
quod est umbilicus testis.

Tertio precipit frequenter
mungere regionem matricis
cum stipticis oleis vehemen-
tis stipticitatis sicut sunt
mirum et masticanum et de
atomis.

In ~~factis~~ vnde cum redit
ad completum curam supflui
menstrui causa temutatio
et aquositas sanguinis quā
parte tertia capiti istius iam
ipse inchoauerat et sepi dat
hic regulas sup huius cura.

Quarta est qd or ut ista a-
quositas aliamde curat et
expurgetur vel cum vrina.
vel p sudorem vel per resolu-
tionem insensibilem ut am-
plius sanguinem curare nō
faciat.

Tercia est or super hunc sanguinem

aquosum operari cū sudatoe
sive cū sudoris prouocatione
et etiam vnde p hec que sunt
sicut sequens decoctio. **De** radice
asari semine apri ru-
bee tinctoriū mlii solis se-
mine semiali an. 3. n. liqui-
rice rase et mase. 3. m. fiat
decoctio ponderis lb vni.

De qua mane bibantur vna
an pro qualibet dosi. curat
ergo hec aquositas vice vna
ad tempus simul cū mēstru-
is: et alia vice prouocetur
exitus cū facilitate p vna
vnde: et iterū eius prouocet
exitus prouocatione sudoris
et multasudatione.

Tertia est qd cū mellis aq
facetur vniuersū corpus ut
cutē abstergendo poris aper-
nat et sudore prouocet.

Quarta est adhibere super
vnde epla que in aldris
cura solent unstrari sicut
hec que de fecibus caprim.
et stercore vacano et radi-
ce yreos simul incorporatis.

Quinta est qd fortis pro-
nocetur vomitus cū 3. 4.
sua squille et radice vna
raphani in qua corte fue-
rint parvule petiole electo
in albi dentis extraxit ab
hoc et terantur hec radix
in. 3. m. ydromellis aquo-
si et cū succo squille tepidū
bibatur aut bibantur. vñ.
folia asprebantar tuta in
vino albo.

Sexta est qd eam medicam

433
abiet et potius declinent omnes
ad illa que sanctum sicut
et impossant. sicut draga
stantu acacia bolus assatu
ze carmū rissim pedes porci
vel vacca vel edi vniū gnos
si pontici

In xii. redit ad curam quā
pplū menstrui quā prius
tetigerat in parte quinta
capituli presentis et latius da
bit cap. x. eiusdem. Et hic
solū iubet supponere matrici
vnguentū quod recipit ba
laustiaz plūbi bsi añ. 3. s.
conterantur fortiter et in
corporantur cū 3. m. olei
rosati et cū 3. vii. cere co
late et fiat vnguentū. Et si
ipm spissius facere volueris
in forma ceroti tres vncias
cere appone

In xiii. refert curationē quā
quidam dixerūt esse nāiam
in cura supflui ~~influxus~~ fluxus
menstruorū. Sed verbaliter
princeps moderatur ibi. Et
ego dico

In prima particula primo
ait hos dicere capitulū
sive sūmarie quod cura hec ē
composita ex mūdificatione
matricis et corporis prius
practicanda. Sed ex venarū
numis apertarū constipatione
seu constrictione

Tertio ex corporis et matricis
simul confortatione

Sed dicta horū specificatio
declarat sub m. preceptis

Primū est quod in primis

p modici tempore prouocetur mēstrua
sed non tardentur neque diu
durent prouocationes. Et
hoc quidā praticant in fluxibus
ventus dantes a principio reu
barbarū assatum vel minibola
nos

Sedū est quod post prouocationē
fluxus mēstruorū agitentur
eorū motus sic quod eorū pars
trahatur ad contrariū flōia
ventosile vel ligaturis

Tertū est quod matrici bene
mūdificetur cū 3. vñ. mellis
rosici dissolutis in turbu
vncias aque mellis fursuris
aut oderi et matrici iniectione

Quartū est confortare matricem
internis et etiā ab externa
ut non suscipiat supfluitate
tres expedientes a nāitate
id est vltia id quod conuenit
pro sanitate seruanda. In
terius quidem p tivasco
de balauis aut de lara. Ab
extra vero p pessaria simplici
empla et vnguenta matrici
adhibita

Tertio refert exemplū
quādā corū medicīnā ex pro
uocantibus mēstrua et ea re
stringentibus et confortantibus
compositā in potu sumendā
que recipit samne. 3. x. seminis
mente. 3. i. seminis femiculi. 3.
ii. conterantur in simul et
ponantur in vase mudo et ef
fundatur sup ipsa die illi. vi
in prius et simul coquantur
donec consumat vniū medic
tas et affinde sup hec san

coctile her. añ. 3 ii. butiri bar
cum mellis dispartati ana co
clearii vñi. Et mane per
tindui ieiunio stomacho de hoc
condito sumat omni die mu
lier vñi coctilearii

In scdā princeps approbat hac
curā in pluribus horis puta
in principio superflui fluxus
dum virtus est fortis. Sed in
terdiū fluxus menstruarii ex
cedens a quibusdā aliis exori
tur causis ppter quas nūc ē
purs vti stipticis siue pro
uocatiuis vti cū causa ipi
est vlcera matricis vel eius
corrosio vel multa debilitas
virtutis ipius et tota corporis
Et has cognoscem⁹ causas
que prohibēt vti prouocatis
et res illas stipticas quibus
vteudi est. dum postea tracta
bit in isto tractatu de vlcere
matricis et eius corrosione.

Capitulum v. de vlcerebus matricis

Iam significauimus
in eis que preterierūt
illud. Et tu scis qd cē
eorum sunt cause vlcē
rum. Et cause vlcē
sunt ex causis intum
scis et excusibus a
cutis et plagis vlcatis
aut accidentib⁹ deforis

ppter percussionē aut
casum aut ppter ptum
aut ppter aha aut
ppter vlnus ex medi
camine supposito et in
strumento cadente.

Et qñq sunt cū putre
factione et qñq sunt
omīa alla cum sordib⁹
et sordiae. Aut cū mū
dificatione et sine sor
diae.

Et qñq sunt in
profundo: Et qñq fi
unt in non profundo

Et qñq sunt cū cor
rosione et absq corro
sione. Et cum apate
et absq apostemate

Iam significauimus. In
hoc ca. primo supponit pre
dixisse aliqua de vlcerebus
matricis. Sed agit de cau
sis ipd⁹ ibi. Et cause vl
cerum. Tertio de suis dim
ensionibus ibi. Et qñq sunt
cum putrefactione

In prima parte primo ait
se prenotasse aliquid de vl
ceribus matricis vt ca. vñi.
tractatus scd⁹ huius sen vbi
numerant inter causas a
borsus hec vlcera et ca. scd⁹

istius ~~hunc~~ tractatus in quo
numerantur inter causas
superfluitatis menstruoꝝ
matricis ulcera

Secundo dicit nos scire
per ea que dicta sunt q
cā casuū supfluoꝝ men
struoꝝ et futurū alorū
sunt ulcerū cause

In pda dūditur causis bl
cerum matricis **I**ntinse
cas que ab intus accidunt.
et extrinsecas que accidunt
de foris **E**t dat duo exēpla
de causis intrinsecis.

Primū est materie morda
ces acutę matrici affluentes
per quas excoꝛatur deinde
ulceratur **S**edū est ma
trix ulcerate plaga vel a
pustulis vel apatibz in ea
disruptis **S**ed extrinsece
cause dat exempla. vñ.

Primū est percussio matrici
de foris vehementer obuiā
Sedū est casus grauis su
per ventrem **T**ertū est
partus non naturalis magne
difficultatis quo qñqz rūpi
tur in matrice aliquis

Quartū est quid aliud ste
partus sicut impetuosus
et vehemens alorū vel
eiectio mole prouocata
ab extra

Quintū est matrici vul
nus illatum ex acuto medi
camine caustico aut rosino
Sextū est instrumentū zū
pene aut incidens aliqd
matricis: sicut interdum

fit in extrahendo fetū per vn
cos mortuū

In tertia tangit ulcerū ma
trix. in ^o dūmōne

Prima est q ipōū quedā
sordida sunt infecta putredie
in quibz sunt sordes prohi
bentes ea consolidari. Alia
sunt mūda sine sordide

Sedā est q horū quedā po
sita sunt in profundo ma
trix. Alia non in profundo
dicuntur ante profunda
dupliciter. vno. quia ta
liter intus sūsi locata
sunt q neqz videri neqz tan
gi possunt. et per oppositū
non profunda sūt que deorsū
prope os matricis facta sūt.
Alio vero modo profunda di
cuntur quia se profundant
in corpus matricis **E**t per
oppositū non profunda dicūt
qñe matrici solū supficiēti
herent

Tertia est q horū quedam
corroderunt: quorū viru
lentie rodunt et perforant
assidue matricē acuminē suo
Alia sunt que non matricē
corrodunt quia sordida sunt
Quarta est q aliqua ma
trix ulcera cum apate sunt
applicantur: **E**t aliqua fiūt
vel iam actū facta sunt sine
apate.

Capitulum vi. de acutis
bus et signis illorū

Significat illud fieri

gus et proprie h signi
sunt super os matricis
et in eius proximo
Et significat illud au
sus fames et humiditas
dure: si coloris et odoris
Et noamentū ex me
dicinis que molificant
Et unamētū ex eis
que stipticitate faciunt
Et signū mundifi
cationis blenū matr
cis est ut sit illud quod
exgreditur ad grossitu
dinē et albedinē decli
ue Et plamtiem sine
dolore vehementi Et
fetore Et mordicati
one

Et signū q ipa sunt
sordida et tabida est
multitudo humiditatu
virulentarū Et quod
currit ex intestino.

Qz si fuerit illic pu
trefactio erit simile
aque carnis

Et q illud quod resu
dit est putridū malū
Et si fuerit cū corro
sione erit illud quod
exgreditur mixtū cum
dolore vehementi
Et pulsatione.

Et signū q ipsa sit
cum apate est adherē
tia febris Et horrip
lacio Et dicemus de
signis apatis et unia
mento eius et corro
sione eius.

Significat illud In hoc
ca: primo agit de signis ul
cerum matricis Sed de si
gnis mundificationis horū
ibi Et signū mundificationis
Tercio de signis sordidiorū ibi
Et signū q ipsa Quarto de
signis putrefactionis horū
ibi Et si fuerit illic Qui
to de signis corrosione m
tricis ibi Et si fuerit Sexto
de horum signis que accom
tantur apā ibi Et signū q
ipa

In prima parte dat signa
mō: blenis matricis

Primum est sanguis ab hoc
effluens maxime si signa sit
q blene sit sup os matricis
et in proximo eius ut ubi

doloris et sensus quaedam
Sedum est qd sames a matrice
effluit et humiditates diversas
colorum et diversorum odorū
nam matris sentina est sup
fluitatū

Tertium est qd vbi molli
cantui vlcera ista angustantur
qm putredinem in eis aug
mentant

Quartum est qd stiptica in
uamentū prebent in curatio
rum vlcēū. quia siccant et
consolidant

In scda dat signa. v. inidifi
cationis vlcēū matricis

Primū est cū sames que ab
hinc extriditur tendit ad ef
ficiem et ad albedinē signifi
cat em victoriā naturę super
digestione materię morbi

Sedum est cū tendit ad pla
miciem idest eqilitatē p totum.
quod oñdit ipam complete
digestam.

Tertū est qd carent hec ma
tricio vlcera vehementi do
lore. quia digestione sames
repressa est a mordicatione
et acuitate

Quartū est qd sames non
est multū fetida quia digestio
repressa putredinem

Etimū est qd non ade st mor
dicatio fortis quia digestio
repressa est acumē matris
fluentis. In quint pponit
pronosticorū prima sames
laudatur ea que est alba
equaliter per totum neq su
perficie inequalis neq mali

odoris: que vero cōtraria passia
In tertia dat duo signa soti
dorū vlcēū et tabidorū matricis

Primū est currentia vi
ulenter hūitatu multitudo
que ex vlcere manant

Sedum est illud qd ex intestis
matrici alligato currit puta
ex longatione p compassio
nem eius ad matricē et est
corrupta fer magne si vlcē
matricem pforent vspz ad in
testinū: et virus in ipsum
residando penetret

In quarta dat duo signa
vlcēū matricis cū putrefa
ctione

Primū est qd sordices istaz
vlcēū est sicut lotura carnis
recentis adhuc sanguineę

Sedum est ab hinc residans
humiditas est putrida mala fe
tida

In quinta dat duo signa vl
cerum matricis corrosiorū

Primū est qd illud quod ab
hinc exit nigra est

Sedum est doloris in hinc vehe
mentis cū pulsatione vicinā
tū arteriarum.

Primū est febris adherentia
se et inseparabilis si illud
apa calidum fuerit ppter su
lygmes putridas assidue sb
leuari ad cor per arterias
illas quas matrici prebuit

Sedum est tipus horrip
tione ppter fuligines acutas
sub cute dñs diuini pū
gentes ibide mēb sensibilia

In sexta dat duo signa
vlcēū matricis
cū apata

Tandem promittit se postea
dicturus signa apertis matris
ei iniacentis et unguenta
eius idest curationes tinctoria
sequenti: Et corrosione
et curas ex tractatu pnti
capitis vni^{us} et ix^o.

Capitulum vñ. de pu trefactione matris

Hoc iterum est ram
capituli vlcerum matris
Et est causa in eadif
ficultas partus Et
mors embrioms Aut
administratio medici
narum acutarum Aut
curus calidus et a
cutus aut vulnera pu
trefacta

Et fit in proximo
et fit in profundo

Et fit in sordidie
et cum priuatione sor
dier

Et facta est in pro
fundo non euacuatur
ex humiditatibus diuer
sis egredientibus Et
fortasse plurimum
assimilatur feci.

Hoc iterum In hoc capitulo
agit de causis putrefactionis
matris **S**ed de ipso diu
sionibus ibi **E**t fit in proximo
Secundo de materiis diuersis
que exeunt a facta in pro
fundo ibi **E**t facta

In prima parte primo ait
q hoc capitulum de putrefactione
matris est vt ramus seu po
capituli vlcerum eius

Notat dat. v. causas putre
factionis scilicet matris

Prima est perseverans dif
ficultas partus quia mater
contunditur / vehementer do
let / et humiditatibus putridis
repletur

Secunda est embrio mortuus
in utero qui illic putreficiens
putrefacit matrem

Tertia est acutarum intra ma
tricem administratio medica
rum sicut est vitreoli aur
pigmenti argenti viui si
blimatum

Quarta est assiduus putri
dorum humorum p matricem
curus

Quinta est in matrice pu
trefacta vlcera que si perse
rent tandem putrefiunt ma
tricis substantiam

In secunda premitur hanc diu
sionem q matris putrefa
ctio quedam fit in proximo puta
prope os eius vel in collo ipsius
Alia fit in eandem profundo pu
ta superius et iterum magis
Sed subiungit hanc divisionem
q putrefactionem matricis

Altera est cum sordiae fetida
humorali currente exterius
Altera vero est sine hac sor-
diae.

In tertia primo ait quod ma-
trix putrefactio iam facta
in profundo non euacuat
id est non priuatur super-
fluitatibus diuersarum egres-
sione corruptorum et fetidorum
Hec dicit quod forte ut pluri-
mum iste humiditates feci assi-
milantur vel corrupte amurce.

Capitulum. viii. de cor- rosione matricis.

Iam diximus corrosio-
nis signum in eo quod
egreditur. Et dispositi-
onem doloris in capite
fluxus sanguinis. Et
differentia quidem inter
corrosionem matricis et
cancerum est quod cum corro-
sione non est granitas
Neque durities. Et se-
quuntur eam quies in
horis quibusdam: et
proprie post exitum eius
quod egreditur. Et non
est longitudo plurima
spacii in curatione con-
ueniente.

Spacium vero canceri est
assiduum doloris. Et est
ibi pulsatio longi spacii

Iam diximus? In hoc et primo
remittit nos ad dicta superius
super signis corrosione et mo-
do doloris eius in matrice sed
dat differentias inter corrosio-
nem et cancerum matricis ibi. Et
differentia

In prima parte ait se prius di-
xisse signum corrosione in ma-
trice factae et dispositionem dolo-
ris eius in capite fluxus sanguinis
mensuram. Ait enim capitulo. iii. tra-
ctatus presentis quod est de si-
gnis supfluitatis humore fluxus.
In facta vero a corrosione egre-
ditur paulatim quasi feret et
proprie quoniam est adueniens sive arte-
riis. Et capitulo. vi. tractatus eiusdem
quod est de signis ulcerum sic ait
Et si fuerit cum corrosione/
erit illud quod egreditur ingru-
um cum dolore vehementi et pulsa-
tione

In secunda dat. iii. differentias
corrosione matricis ab ipso can-
cro: et duas canceri eius a cor-
rosione

Prima est quod in corrosione non
est granitas sicut in cancro quod
est aqua quoniam ulceratum et alij non
secunda est quod non est in corrosione
sensata durities ut in cancro quod
est aqua durum

Tertia est quod in corrosione eius
in horis quibusdam interuenit
quies vehementie doloris et
pulsationis proprius post

fecit sen amitte egressum i caco vno

Quarta est q spaciu non est
multum longum in quo corrosio
matricis curat mod concienti
canari vero cura vel est impossiblis
vel longissima est et multum
difficilis

Quinta est q spaciu teporis
canari doloris apdin est sine
cessatione nisi in hora sompni
quia continue corrodit et ardet

Sexta est q in cancro pulsatio
longa est et quasi continua
ppter arterias matricis copati
ndenti et vrenti continue caco.

Capitulum ix de cura

Oportet vt consideret
an vlcus sit sordidū an
non sordidū. Si ergo
fuerit sordidū mūdifi
catur in primis cum
aqua melles et pib
proiectis in eam cum
instrumento iaciendi
Aut cum decoctione yre
os Aut cū vnguento
mūdificatiuo

Et si fuerit corrosio
lice in ipsam vngtm
rectificans corrosione
cū mūdificatione

Et ad mīstra abos
conuenientes

Et considera iterum
an sit cū apāte

Si ergo fuerit cum
apāte / curetur prius
et sedetur cum cura
tiombz apostematū
quas dicemus

Cum ergo mūdifi
catur matrix / tūc cu
retur cū consolidatis
que sunt vnguentū a
predicta

Vnguentū quod con
fert in principio rei
cum in vulnere nodū
nascitur caro. Re h
targiri et cerise et
paxocolle partes eq
les et fiat ex eis ce
rotum cum cera et
oleo rosato Et si sint
illuc sordiacs ponatur
cum eo parū floris eis
Cum ergo caro incipit
nasci et estimatur ill

curatur cū vnguento
humis ⁊ tuthie ablute
partes n̄ chime argē
ti ceruse et sarcocolle
oīū ana partē vnā fiat
ex eis cerotum cū oleo
rosato et cera.

Oportet vt consideret In
hoc ca. tractat similibz
inter vlcenū matricis et cor
rosione canne supsedens in
eius phitrefactionis curatōe
vel quia est manubilis: vel qz
curanda est cura vlcenū sor
didum Et primo agit de
horū cura Sed de cura corro
sione ibi Et si fuerit **Ter**
tio de cura matricaliū vlcenū
cū apāte ibi Et considera.

Quarto de cura vlcenū mat
ricis post eius mūdificationē
ibi Cum ergo mūdificat

In prima parte pūst medi
cantur vlcera matricis iūlet
considerare si sint sordida aut
non nam penes hoc horū cura
variantur.

Sedō precipit ipā mūdifi
cari si sordida fuerint m̄ p
mūdificentur.

7147
1100

Tertio refert tres medicam̄
quibus hec mūdificantur.

Prima est aqua melis in qua
proiecta sint sibi filia in abster
gendo hec vlcera et mūdificādo:
sicut ordi cortex tannus et
furfur de qua suauiter ⁊ m̄

trice matrici q̄libet vna et m̄q̄
sedam facias iniectionē donec
prior redierit

Sedā est aqua decoctionis radi
cis piceos similit̄ insecta sub
eodem dosi

Tertia est vngtū mūdifica
tūū sicut est istud ⁊ sicut
ap̄. 16. ⁊ mellis q̄te in facie ordi q̄te. ⁊
m̄scantur et fiat vnguentū.

De quo pro dosi ⁊ m̄scantur
cum tribz vncis aque melis
et idem fac de citrino vnguento
vel vngto fusto.

In sda preiubet si matricis
vlcus corrosiuū fuerit m̄paz
necesse vngtū quod simul recti
fiet corrosione et mūdificet
vlcus vt vngtū apostolorū vel
vngtū egyptiacū de qua ⁊ m̄
ficiantur cū q̄te. ⁊ dicte de
coctionis radice piceos

Sedō precipit in cura huius
vlcis m̄strare cibos cōuei
entos vt dulces eulymos
faciles digestionis nō amarios
saluos acutos aut acres for
tis acedens vt amygdalētū
ordiatum pullos gallinas ca
pones et aquas eorū et colati
cia solitas iungere carnos
et lincos

In tertia preiubet considerare
si matricis vlcus sit cū apāte
vel careat apāte

Sedō precipit q̄ si ipm̄ fuit
cū apāte procurare hoc apā
et sedare eius dolores sicut
ap̄. 16. ⁊ tractatū sequenti
cap. 17. non non potest ap̄

Vlcus curari non precurato apertum
aperte

In quarta prembet dnm ma-
trix mundatur et actu mū-
datur est curare vlcus eius
p consolidatū putā p vngue-
ta dicta in hui⁹ sen tractatu
scdō ca. vltimo sicut albū in
pis et ei similia que vlcera
competunt nervosarū partū
Scdō precipit describit v-
ngtū conficiens hunc mundato
vlcus pūisq in eo renascat
caro. **R**e litargiri cerise sac-
cocolle añ. 3. iii. terantur et
incorporantur cum m. 3. 20
sacri olei et .vi. 3. cere et fiat
vngtū

Tertio precipit hunc vngtū
addere parū floris eris puta
3. ii. si in vlcere fuerit aliq
sordiditas

Quarto describit vngtū cū
ueniens cū iā caro incipit in
vlcere nasci **R**e tuthe ablute
aureos .ii. chmie argenti ce-
rise saccocolle añ. aure 7.
terantur et incorporantur cū
m. 3. olei rofari et .vi. 3.
cere et fiat vngtū vel tripli-
ta ceram et fac cerotum.

Capitulum x. de virginitate

De mulieribus est
cū accidunt cum vio-
latur dolores margini
et proprie cū collū ma-

trix est strictū: et pa-
muli sunt debiles: et
virga dnm gñatis est
grossa. **C**um ergo ac-
cidunt ei fluxus sanguis
et dolores nate est ei vt
sedat in aquis septiciis
et in vino et oleo deinde
admixturū sup eā cer-
taria in lana inuoluta
sup carnā prohibente a
consolidatione **E**t al-
leuetur super eā con-
cubitus.

De mulieribus **I**n hoc cōpō
agit de dolorib⁹ quibusdā pu-
ellis accidunt qñ deflorantur
Scdō dat regimē ad hos con-
ueniens ibi **C**um ergo ac-
cidunt

In prima parte primo ait q
margin dolores quibusdā
puellis dum deflorantur ac-
cidunt **S**cdō dat tres causas
horum dolorū

Prima est structura colli ma-
trix maior q̄ expedit ap-
quā virtutū vir penetrat in
ipm et cum magno labore
et dolorosa superextensione

Scdā est pānorū virginita-
tis debilitas vnde dilacerat
vndiq fortiter et quasi su-
bito cū forti dolore precipue

Non impetuosus sit et iudic
in coitu

Tertia est si virga defloratio
puellā multū grossa fuerit.
vnde collū matricis sine mag
violencia et superextensione
submittare non possit

In tertia tangit remedia
tria contra istos dolores et
immoderatū sanguinē fluxū
quādo fiunt in hac violatio

Primū est vt sedeat deflo
rata in tina vsq; ad umbili
cū in aqua stiptica vmo et
oleo scdm hunc modū R ar
noglossē quāquenerulē bursē
pistoris an. q. m. capsulaz
glandiū psidie balaustrē an

S. n. bulliantur in vna caca
bunda magna dulcis aque cū
duabus lb. grossi vni potici
et cū lb vna rosacei olei

Scdm est imponere collo ma
trici cerota mitigatura sicut
illud quod fit ex oleo rosato
et cera virginea mixtis e
qualiter et sint cerota ista i
uoluta in lana sup cānā ex
tensa quatin⁹ prohibeat pā
nos virginittatis ex coitu fia
ctos consolidari sic q; renouē
tur in sequenti coitu dolores
vt prius et fluxus sanguis

Tertū est q; coitus sup hanc
alleuetur. sic q; non frequē
nec impetuosē sed suauiter
fiat

Caplm. xi. de cura ei⁹

Ad m̄strentur medi
cine mundificantes

Demū post illud vngt
predictū ad vlcera et
qñq; admiscetur cū co
terra sigillata et que
sunt ei ista.

Ad m̄strentur. In hoc ca.
dat angha tira super vlcera
cura que in collo matricis vi
olatio fecit

Primū est medicame mūdisi
cantib; sicut aqua mellis her
mūdisicare

Scdm est post hoc sup hec vl
cera vngtm apponē consolida
tiū quod prius descripsit
ca. ix. tractatus pntis in sic
capitū

Tertū est q; conueit mēdri
addere predicto vngto terā
sigillatā et ei similia sicut bolū
armenū aut sanguine draco
nis. et sit de trib; hīs simul
puluerisatis vnguenta sexta po
vt fortius vlcera sicut et co
solidet. et tandē sigillet.

Caplm. xii. de vnga
nis matricis

Vagadie accidunt
in matrice aut ppter
siccitatem supueniē
ei maxima et prope
apud vltū aut ppter
apud. Et sunt tri
principia cū accidit

leues occulti dolores.
qui sunt sub dolore p[er]
et reliquis eius

Demum apparent: et pro
prie cū tangitur

Et quicquid in g[ro]ssatū
ragadie valde est
quicquid sunt sicut verru
ce: et remanent: et
consolidatur locus.

Ragadie. In hoc cap[itulo] p[ri]mo
dat causas ragadiarū ma
trici. Sed describit dolores ei
ibi. Et sunt in p[ri]ncipio
tercio modo iparū ibi. Et quicquid
Inquit iam in suis sinu
Ragadie dicuntur fissure
accidentes in circulo am. mul
ti adoris. Et istud nomen
hic transumptive dicitur de
fissuris talibus in collo matrici
cis vel in matrice.

In prima parte dat duas causas
harum ragadiarū

Prima est adueniens matrici
a partibus vehemens et maxima
proprie apud partū quia mater
finditur vel ipse collum p[er]
tera findit[ur] sup[er]flue parta

Seda est matrici iacens a p[ar]
te quod quando rumpitur i[n] lon
gitudine strata veluti fissura
facit ragadiam

In s[e]c[un]da p[ri]mo aut quod ragadi
arū matricis dolores sunt in
p[ri]mo leues remissi et occulti.

et multo minores quā dolores
partus et reliqui similes

Sed dicit quod postea apparet
fortes et acuti dū corrupte
ad eas conflunt materie. et
matrici tangit[ur] violento tactu

In tertia p[ri]mo aut quod iste
ragadie quicquid in g[ro]ssatū
vehementer valde dū labia
iparū replentur humoribus
ac si apostementur

Sed dicit quod ragadie matrici
cis quicquid sunt ut verru fissi.
et ita p[er]manent et consoli
dantur locus fissurarum.

Capitulum xiii. de signis earum

Possibile est ut p[er]
ueniatur ad atte
stationē ragadiarū
ponendo sub muliere
specula corā vulua ei[us].
Deinde aperiatur bul
ua eius. et consideret[ur]
illud quod ymaginat[ur]
in speculo.

Et illud quod signifi
cat eas est dolor apud
coitum

Et exitus virge san
guinolente

Possibile In hoc cap[itulo] dat
tria signa ragadiarū matricis

Quoniam est qd speculum bulue
supponatur fortiter aperte
et consideretur illud quod ap-
paret et representatur de
ipse in speculo

Sedum est qd contu leditur
et dolet habens ragadias ex
confusione tenet virge su-
per has vel saltē prope eas

Tertium est qd veretur signu
nolentū exit post ~~contu~~ contu
a vulua ragadias habentis
propter causā similem

Caplm. xiii. de cu-
ra ipsarum

Non euacuantur ra-
gadiæ quin aut sint
intimæ aut sint i
collo et que secūnt ipz

In intimæ ergo cu-
rantur cum supposito
vino penetrantibus
et distillationibz mie-
ctis in aqua stipticis
pinctis cum virgulis
rectificantibz

Sicut virgū factum
ex chima et plumbo
adusto

Et virgū ragadiarū

Et scdm curationē sen-
tiet quasi mordicator

Et si indigent matu-
ratione aliqua misce-
atur cū eis sicut vir-
gū basilicon cū adi-
pibus

Et si fuerit cū raga-
dis grossitudo behe-
mens/ quam signifi-
cat longitudo et pau-
citas receptionis cu-
rationis administran-
gentū de cartis cum
oleo rosato

Si vero non tolerat
illud ponatur cū co-
oleum de lino et glute
alimbat Cū ergo qd
escūt curentur cura
ragadiarū pinctū
et proprie qū blent

Et quā indigent
eis que sunt sicut
cortices eius optime
triti aut dragantū
et galle aut argenti
corū

In extimæ vero
quz sufficit laborare

administratione tuthie
valde tute cū vitello
ouorū. Aut aggrega
tione illius et sine
cessatione fiat adhe
rentia illius.

Et vngtū de ceru
sa iterum.

Non euacuantur. **I**n
hoc ca. primo agit de di
uersitate ingraduarū de
canto de cura pura itē
secarū ibi Intrinsēce vō

Tertio de cura intrinsēce
cum spissae vehementi
ibi Et si fuerit **Q**uarto
de cura extrinsēce ibi In
extrinsēce vero

In prima parte ait qd raga
die matricis vel sint intrin
sece .6. i. fixe cōcuntati ei
vel sint extrinsēce puta i col
lo eius et partibus post
ipm declinando ad vnlua

In scdā prembet intrinsēce
matricis ragadus curare per
suppositoria que vsq; in ma
trici concunū penetrant et
illie pmaneant satis longo
tempore. sicut est istud **R**e
tuthie ceruse litarzina plūbi
vsi añ. 3. s. terantur et
incorporentur cū cere et oleo
rosati quod sufficit et fiat
cerotum quod extendatur i
longū ad formā supposito
et vnlue impellatur quē

peruenat in concunū matris.
Scdō precipit matricem
distillationes ex aquis
simplicibus sicut arnostosa et
candari rosarū myrtis cum
vngtīs rectificantib; raga
diarū mahacām exempligā
Re aquarū plantaginis candi
rū rosarū añ. 3. n. misceant
et in eis dissolue alterius
duorū sequentū vngtorū **R**
et matrici totū iunctum pro
vna sola dosi

Primū vngtū est hoc **R**e di
mine plumbi vsti añ. 3. s.
olei rosati 3. m. cere 3. v.
misceantur et fiat vngtū
Scdm est vngtū ingraduarū
aim quod ita describit ter tū
vñ. ca. xñ. **R**e vrsin. idē
anabaz balaustrarū ceruse
melsasengi idē litarzina
plumbi vsti scorie argēti di
mie añ. 3. si incorporentur
cum rosato oleo et pauca ce
ra et fiat vngtū

Tertio dicit qd scdm curatio
nem tēst dum incipient
hec ragadie curari sentiet
mulier in matrice sua qsi
modicationē seu pruritum
quēdam. qualis sentitur cir
ca vlcerā dum sanātur cum
desiderio scilicet

Quarto dicit qd si opus fu
erit maturatione materie
itumentib; vel putredialib;
ragadus pmissere cōuenit
cum predictis vngtis vngt;
baphicō cū adipib; galline
et asfeno **E**t quāti pmo

tractatu xi. capis tertio et
quarto dat descriptiones in
quenta basilicon maioris et
minoris Et utriusque virtus
maturativa est

Ad tertium preiubet unguentum
de cartis cum rosato oleo
mistiare in cura ragadiarum
vehementer grossa. cognos-
citur autem multa ipsarum
grossitudo per longitudinem
sue durationis et per diffi-
cultatem receptionis cure
fit autem unguentum de cartis
hoc modo. Et carter co-
ciste cortice thuris sacro
colle an. 3. S. Floris eius
3. n. terantur in simul su-
perfundendo melle nunc
oleum rosatum equaliter et fi-
at unguentum Est autem carta
pitoraha quedam quibus sa-
incem moluunt species suas
Sed precipit addere hinc
unguento oleum de lilio cum glu-
tine alimbat. Est terribetura
si non bene tolerat hoc un-
guentum mulier hinc has raga-
dias Et sit ex ambobus equali-
tatis sexta pars unguenti

Tertio precipit has grossas
ragadias quando ipse quiescunt
a vehementia sue grossitudinis
curare ut simplices piume
ragadias quando cura dicta
est in parte secunda et proprie-
dum ipse sunt ulcerose

Quarto dicit quod hec grossa
ragadie ulcerose sordide
opus habet corticibus eius in
unguento ut fortius

vel diuagando vel galie non
pforatis vel hinc omnibus simul
In quarta preiubet in cura ex-
tinctum ragadiarum valde sub-
tiliter terere tutha cum vitellu-
orum et hinc ragadie hinc
supponere et istud quod sufficit
aspicit. Vel fiat ut ex hinc duo-
bus compositum sine confregatu
dictis ragadiis massante. he-
reat ut dolore mitiget et eas
mudificet et loncet ipsas.

Ad comendat ad ipse simu-
das de causa unguentum quod quia
pinna tractatu xi. dupliciter
describit capis. e. primo et secundo

**Capitulum xv. de pruritu
matricis et priapismo
mulierum**

Quia accidit in ma-
trice pruritus propter hu-
mores acutos colentes
aut salpe baurachos
aut corrosivos melan-
colicos secundum quod apparet
de dispositione menstrue
Aut bothor generatus
ex eis calidus acutus
valde

Fortasse enim suppurat
et dicitur dicitur hinc

Et dicitur dicitur hinc

ex coitu Et aduenit
ei priapismus mulier
Et quociens cum ea sit
coitus additur malicia
eius.

Quod accidit In hoc et primo
agitur de causis priapismus matricis
et priapismus Sed de istis
male ad quos perducunt dum
suppluit ibi fortasse enim.

Et de his que accidunt
ex hoc priapitu ibi Et quicquid
accidit.

In prima parte datur in casus
priapismus matricis et priapismus
in.

Iuma est humoros acuti
colera multa descendentes
ad gentales particulas semine
quas pungunt assidue titillat
et stimulant

Seda est humoros salpi seu in
trossi dicti baurachin qui ex
mixtione stantis et colere so
lent generari cumque in spinati
tis particulis abundat velle
mentem priapitu vix sedabilem
inferunt

Tertia est humoros mitia bsh
sicut huius qui caniculi et lepia
efficiunt similiter membris
spinaticis forte priapitu infe
rentes Quis vero ex his
tribus humoribus faciat pri
apitu matricis ex dispositione
menstrue nescitur sed in quibus
hac apparet aliquis eorum
predominans

Quarta est humoros calide et

acute valde seu pustule ardentes
gentes ex aliquo predictorum
humorum

In seda dicitur quod priapismus et
priapismus forte adeo crescant
et tantum suppluit quod dicitur
virescent et tandem per
ducunt ad syncopi et mortem
propter multam spiritus resolutionem

In tertia tangitur accitiatia
que quicquid femine huius hunc
priapitu matricis contingunt

Damum est quod in coitus concu
piscencia quicquid adeo exardescit
quod ipsa non valet satiare coitu.

Vt aut iuuenalis libro seda sa
tirarum de quadam meretrice

Et lassata vires nunc satiata
recessit

Sedum est quod sibi mulierum in
trossu priapismus accidit sc
quod quasi semper collum matricis
est in ea tensum sicut virga in

viris qui priapismum habent

Et est priapismus immoderata
virge extensio longo tempe
perseuerans.

Est autem ma
trix collum in femine sicut vir
ga in viris

Tertium est quod additur seu cir
sat malicia in hunc priapitu
quociens cum ea coitus agit
quia multum commouet humores
acutos qui sunt causa priapit

Capitulum xvi de cura
priapismus matricis

Oportet ut mundifi
cetur corpus cum
fieri ex magna Et

si induget fiat sedario
cephalica

Et enacuetur huius
acutus. s. omnis huius
cum eo quod euacuat
ipsi sicut colera cum
pilis de scamonea. Et
ita cum pilis stomati
cis. Et mha cum pilis
de epithymo. Et de
coctione eius

Et flammatur. ebulli
tio spermatis cum medi
cinis infiantibus ipsi
scdm necessitate et atte
statione complois et
debilitatione oris ma
trinis factis cum eis que
sunt sicut acatua et y
pocinidos et roset
sandal et sicfmem
the et sex et acetum
et oleum rosetum

Et iterum que sunt
sicut sicut portulaca
Et quinq; pmissetur
am medicinis semen
lin. Et sit embro
ca cum aqua in quib;

decoquantur. Stiptica
Et emplastre cum fere
eorum

Et si induget mudi
ficatione etiam bibat
mel cum aqua sua balde

Et ad pruritum est
expectum illud. sumant
folia mente et cortices
granatorum et lentos
excorticate etiam deco
cta in vino. et supponant
Et iterum sumantur
arora et camphora abor
ana sexta dragme v
mis plumbi ~~ad~~ adu
sti tertia dragme vni
bactarum lauri. 3. s. terant
et cribellentur et con
ficientur. cum albumine
oui et aliquantulo vi
ni. et supponantur.

Et iterum sumantur mi
rabolanorum et balausti
arum abor an pond
3. n. et vinum antiquum.
terantur et cribellent.
et limantur locus oleo

in infund
et medi
cinalibus

rosato. et pulueris sent
de super ista
Et de simnigne est
illud quod fit ex lacte
et medulla granorum
citri

Oportet ut. In hoc ca
primo agit de cura pri
viti matricis p floriam et
p farmacias Sed p ea q
spermatie frangunt ebulli
tionem ibi Et flammatur
Certo p mundificancia ibi
Et si indiget Quarto
p supposita et fūgia ibi
Et ad pruritum.

In prima parte preconsulit
corpus mundificare p floriam
vene nigre. et est dicta alit
vena cordis. et vena matricis
et mediana ad ducendum
sanguinem acutum qui ad ma
tricem currit
Sed precipit si fuerit opus
scdm facere floriam de venaca
pitie dicta cephalica p ma
iori diversione

Tertio precipit hūores acu
tos qui ad matricem fluunt
et pruritū comouent solu
tione ventris foras expellere
s. quilibet proprio pharmaco.
Solentos equide cū pillis
de scamonea sicut sunt
aurze Et salso flaticos
pillis stomaticis. quas descri
bit princeps d. prima tra
ctatu. ix. ca. xi. Et su
dosie inquit pondus duorum

aurze. Sed in hac regione
patie esse puto de. 3. n. Et
mihoc hūores adustos cum
pillis de epithimo quas descri
bit serapion. vñ. breuiari
ca. xvi. De epithymi. 3. m.
phipodri. 3. m. yeupigire. 3.
vñ. mirabolanorū nigrorū
3. d. salis nigri. 3. n. agarici
3. m. sentaragi. 3. d. lapidis
lazuli. 3. m. terantur. et con
ficiantur cū aqua apri. et
sit dosie. 3. m. Vel purgetur
cū hac decoctione De epithi
3. 7. decoquat modicum in 3.
d. seu capum cū 3. s. mira
bolanorū nigrorū et mampso
vno vñ. passari mūdita
rum et. 3. m. olei amygdalaz
Deinde colentur exprimendo et
fiat dosie

In scda preiubet reprimere sp
matis ebullitionē que cor
mutatur pruritū matricis
primo a medicis infantib⁹
sicut sunt lentes nemuphar
acetū. ut insētur p hac ma
tricem prurienti simul cū sper
mate Sed a calidis aduē
tib⁹ sperma et ipm pātib⁹
ut sunt agnus castus et ru
ta et annuū Et diversi si
cetū horū diversis applicati
primo penes nūritatē refrige
riq matricis vel calefactionis
eius

Sed penes comptoris eius a
testationem que si natura
liter siā fuerit. cala potius
erunt exhibenda. sed si para
et adens natura fuerit se
opponantur.

Tertio penes omnes matricis debilitationem que ut plurimum fit a frigido quod propter indiget calefacientibus.

Secundo subiungit medicinas res frías frangentes ebullitionem que fit in spermate silens de calidioribus et adurentibus quorum prememur tertium xx. tractatu primo ca. xxviii.

Prima de frías est acutia et est succus spissus priuellazii augustii. Secunda est yppomistides id est succus herbe hircine. Tertia est rosa rubra sicca que collecta sunt ante plenam emmaturationem et apertioem.

Quarta est omnes samdahi. Quinta est picea mentz et est succus herbe frías similime papaueri comuto: et non succus celidone teste ianensi.

Sexta est fex aceti recte non adusta. Septima est acetum quod de vino factum est. Octava est oleum rosati confectum ex immaturis olivis et rosis. Nonna est succus portulace. Et ex medicinis hinc fieri possunt decoctiones matricis immittende. Et illutiones super hanc abexta et unctiones et emplastrationes. Et interdum semen hinc immiscetur ut pruritus mitiget lenitione sua.

Tertio preiubet embrocationem matricis ex aquis in quibus

sa stiptica prius decocta sunt ut simach pside balauistic halle mirtilli acutie an. 3. s. m. m. itaque aquae donec redeat ad. n. it. sedant. n. spmatis ebullitionem.

Sed et precipit post embrocationem feces stipticorum que remanent post decoctionem emplastrare de foris super matricem ad eandem intentionem.

In tertia precipit quod si matricis exeat mundicatione pro curia pruritus quod mulier bibat mellis. 3. s. cum tribus uncis aquae frías valde.

In quarta preiudicat et expeita dicit contra istum pruritum matricis superponere tertia medicamina.

Primum est quod recipit scorum mentz corticem granatorum lentium excoctatam ana. 3. s. decoquantur in vino deinde coherantur et vulnus immittat.

Secundum recipit cava et camphora an. 3. s. plumbi adusti 3. l. baccarum lauri 3. s. terantur et cribellentur cum albumine oui et tantillo vini et vulnus imponatur.

Tertium recipit mirabolanorum balsamorum an. 3. n. terantur et cribellentur. deinde irrorentur paucis vino antiquo post locus pruritus bene illinatur rosaceo oleo et super hunc pulvis dictorum aspergatur.

Sed et commendat matricis succum confectum ex lacte et medulla granorum citri equis.

Quoniam xvi. de fistu-
lis matricis

Quoniam accidunt in ma-
trice fistule. que quoniam p-
transiunt carne ex eo
quod vicini est ex me-
bris ita ut corumpant
os pectinis et putresci-
unt ipsum et collum matricis
Et quoniam pueniunt
ad abraderendum pilos
pectinis et incidunt
usque ad partes ani et
laceratorum eius etiam
Quare pars earum tunc
est in manifesto ma-
trici et pars est in inte-
riori parte matricis et
sunt in unoquoque laterum
matricis

Et que ex eis est in
profundo matricis non
est possibile ut curetur
Et similiter pueniens
ad vesicam. relique vero
ab istis curatione habent
et si sit difficilis

Et deterior illa est

illa que puenit ad a-
abraderendum pilos pectinis.
et proprie cum pforat os
foramine paruo.

Quando accidunt In hoc ca-
pitulo agitur de fistulis mat-
ricis et eius extensione
Secundo de huius fistulis iur-
abilibus et curabilibus ibi
Et que ex eis

In prima parte primo ait
quod matrica interdum accidunt
fistule: que sunt cavernose
et callosa vlcera de quibus
fetida manant viscerum
Secundo dicit quod ex istis fi-
stulis sunt quedam que medum
transiunt carne matricis
vicinam sic quod os pectinis
rodunt et corumpunt et hoc
putrescunt et simul cum
eo collum matricis.

Tertio quod fistule matricis
quoniam pueniunt ad abra-
derendum propriis pilos pe-
ctinis corroderent. et con-
ruderent. et quoniam ambulat
usque ad ani partes et
mystulos eius

Quarto dicit quod ob hoc ha-
re fistule pars una in
matricis manifesto apparet.
et alia pars est in interiori
matricis parte: et sunt in v-
troque laterum matricis

In secunda primo ait quod fistule
que sunt in profundo matr-
icis sunt incurabiles quia
non possunt in has medietate

medicinis pautz quibz corrodatu
earu callositas sine cuius abla
tione sanari non possunt

Secundo dicit qd matricis fistule
que vsq ad vesicam rōdēdo
puerunt / sunt etiā maura
biles ppter causā similem

Tertio dicit qd fistule matricis
alie a predictis recipe possunt
curacionem licet difficulter
et laboriose . nam videmus
fistulas in membris extim
secis iam cōfirmatas vix vniq
sanari sine grauioris icōmodi
euentu

Quinto dicit qd fistularū ma
triciū deterior est illa que pu
uenit ad pectinis pilos radice
tus rōdēdos et abradēdos et
ad pforandū simul pectinis
os foramine paruo nā tunc
mōstrata est : et non est sana
bilis nisi cauterizetur os con
taminatū quod difficile fa
ctū est . et tanto est diffici
lius qnto eius foramen est
min⁹ et occultius.

Capitulum xlii. de signis carum

Longitudo perfecti
onis putrefactionis
Et adherentia dolo
ris Et antecessio vi
cerū que non sanāt
ann curacionibus
Et plomgatur spaciū

Et currit viris
Demde dolore paut
dolores carum

Et cognoscitur loc⁹
eius ann radio et b
bi puenitur ann eo
Et scitur status eius
an sit in carne adhuc
aut ptransierit vsq ad
os per illud quod sentit
extremitas radii ex lemi
tate et mollietate et asperi
tate et diuicie .

Longitudo In hoc ca. primo a
git de pignis fistularū matricis
Secundo de modo nescendi harū
locum ibi **Et** cognoscitur Ter
tio harum statu ibi sen termi
nū ibi **Et** scitur

In prima parte dat. vi signa
fistule matricis

Primum est longitudo pu
trificationis id est diuturna p
fuerantia virulentiaz puer
darum a matrice decurrētū
Secundū est doloris adherentia
videlicet fixus et assiduus do
lor in eadem parte matricis
licet ipse interdū dilatetur
hinc inde .

Tertium est vicerū longe duri
tione pcedentia que ante
cessio que non sanatur
hoc rōdēdo fistulā ann
curacione

Quartū est prologatio
spaci quo cura horum vlcē
attēptata est licet inante

Quinū est virus fetero qd
quasi incessanter a fistula de
fluir

Sextum est in matrice coru
sui dolores vt dolores cancri
mā q ipsi sunt sine gūedme

In secunda dicit q fistule ma
trix locus cognoscitur p ra
dium seu probam quē matrici
impellit suauiter curu gūcus
et vbi cū radio ptingit ad
vlcus ibi est locus fistule

In tertia dicit q status seu
termin⁹ ad quem se dilatans
hec fistula puenit et an sit
in carne termin⁹ ipi⁹ vel vbi
in os penetret statim p radiū
fistule intronmissum nā si
cirurgicus per extremū radn
sentiat id mollem et lenē in
carne est termin⁹ fistule: si
vero sentiat p extremū radn
asperitatem et duriciem ter
min⁹ in ossē est: et fistula ē
iōssata

Capitulum xix de cura
ipsarum.

Ex curationibus
est pforatio Et mul
tociens pducit illud p
neruositate membr
ad spasmū et abspisioē
voci et punctionē vti
omo

Et pforatio iterū nō
est possibilis nisi in eo
quod videtur et cuius
carne mortuā incidere
est possibile

Verum est melius vt
admittentur desuper
medicane exspiratiue.
Et mūdificetur corp⁹
Et confortetur matx
Et medicetur.

Ex curationibus **I**n hoc ca⁹
primo agit de vera cura fistu
le matricis et periculo in hac
Secō de fistulis in quibz con
uenit ibi Et pforatio Tertio
de cura palliativa eius ibi

Primum est

In prima parte primo ait q
pforatio fistule matricis est
vna de cūis eius Et hec
practicanda est p actuale
vel potentiale cauteriū in
tronmissū fistule quatinus
combuzat eius callositates
et carne mortuā que prohi
berit vlcus consolidationē
vel ferro incendantur dictē
callositates et caro mortua.

Secō dicit q hec pforatio
per aduersionē vel incisionē
multociens pducit ifirmā
ad spasmū et vehementia
dolorū ppter neruositatem
membr patientis: Et
ad voci abspisioē quāq

egram ducit vel dum infert in
copiam / vel quia leditur re-
menter radice nervorum locali-
um spasme et doloribus Et
ad rationis conturbationem
seu punctionem et alienati-
onem ex compassione cere-
bri ad matricem

In secunda dicitur quod in curande
fistule matricis dicta proforatio
non est possibilis nisi fistula
sit in tali loco quod videri possit
ut in collo matricis et quod pos-
sit mitteri vel conterisari caro
eius mortua.

In tertia preceperit curam
palliativam fistule matricis
veluti meliorem et tutiorem.
quam destruit hic sub .iii.
preceptis

Primum est quod desuper per os
intrentur medicine exsica-
tive veluti pulveres ossium
capre vel galline aut fa-
sciam scatorum in furno sine
sine combustione vel nucleo-
rum dactylorum aut granorum
mirti vel ossis cerui vstri

donec albefiat et rosam ru-
beam siccet et semine siccati
et preparati coramandari. Et a-
latur. patientis assaturis sic-
tis. et sobrie bibat ut pauce
vel nulle supstantie ad
fistulam constent de super-
rioribus corporis partibus

Secundum est quod corpus sepe
mudificetur a malis humori-
bus vel per leues vomitus
vel per farmacias laxativas
ventris ut per catholicon vel

diacatanum vel per dulce sipler
vel per benedictam vel per infusio-
nes rubarbari et agnaci. vel
per clisteria confecta ex hinc et
lemnibus. ut inde a fistula di-
vertantur humores quibus
ipsa solet nutiri et crescere

Tertium est quod matrice confortetur
etiam sepe et diligenter un-
guento hanc de foris masticeo
oleo vel oleo de spica vel pri-
mo oleo. Aut emplastrando
eam per aliquod ex hinc oleis
et equali pondere cere. ne fistu-
la dissipet. Item matricis sua
corrosione

Quartum est quod etiam matrice
meductur et mudificetur
cum lavamentis micetis in
ipam sepe et suaviter sicut
est istud. R. aquarum centau-
ree minoris et agnimonie an-
gite. s. melles rosati colati
3. 4. misceantur optime et
actu cala matrica introducte.

**Capitulum xx. de debilitate
matricis**

Causa eius est ma-
licia complexionis

Et raritas texture

Et tolerantia egritudi-
ni diversarum.

Et accidit ex debili-
tate matricis paucitas
appetibilis corporis
multitudo autem men-
struorum et spermatis

et aliorum Et primum
impregnationis

Causa ei In hoc cap. primo
agit de causis debilitatis ma-
tricius Secundo de ipse nocu-
mentis ibi Et accidunt

In prima parte dat tres cau-
sas

Prima est complexio ma-
tricius malicia vel inata vel ac-
quisita sicut singultus excessus
ipius aut adeo vehementer

Secunda est raritas texturæ ma-
tricius cum tenuitate sibi et
villorum ipsius quia facile pa-
titur et parum resistit leden-
tibus causis

Tertia est tolerantia diuer-
sorū morborū sicut abortiuū/
difficiliū partuū vel immodera-
tū enuacuationū relinque-
tū in hac vestigia debilitatis

In secunda tangit incomoda
tria que ex debilitate ma-
tricius proueniunt

Primū est paucitas appe-
titus totius presertim dimi-
nuitur ista debilitas a frigi-
ditate propter excitantis calorem
defectū

Secundū est plurimū mēstruo-
rum cursus et agnosci sper-
matis ad formā honoris
et aliarū indigestionū humi-
dū quas membra fortia
contigine mittunt ad mar-
tem debilem velut ad senti-
nam inferius posita

Tertium est defectus impre-
gnationis et in partu

matricis ad huius formam fixe
retinendum et distansia eius.

Capitulum XXI de cura
eius

Cura eius est cura
malicie complexionis
Et succurrere ei quod
accidit ipsi de nocumen-
tis cognitis

Cura hic dat duo remedia
contra debilitatem matricis et
nocumenta eius

Primū est curare malam
eius complexionem gradatim
per contraria si ipsa causa
fuerit humis debilitatis

Et si causa fuerit raritas
texturæ substantie matricis
vniatur et inspissetur cum
siccis confortantibus Et
si causa fuerit exiguū diuersarū
frequens tolerantia
tollantur vestigia que reli-
querunt exiguū prete-
rite et auerantur presentes
et futuri obuietur quātū
erit possibile

Secundū est succurrere et
diligenter occurrere nocu-
mentis illis que matrici
accidunt ex eius debilitate
iam cognitis ex dictis

Vt paucitati vel defectui ap-
petitus totius succurrendum ē
dando que prouocant ut
diastimon picea condite
viride zinziber cepe fixi
cum omni preceptis si multum
multum fructu

Multitudinem vero cursus me-
struorum et aquosi spermatis
et aliarum humiditatum succur-
rere conuenit p[er] vsu[m] assuetor[um]
et r[ati]o et m[er]ito et p[er] cibos a
his euclimnos facientes et
p[er] potum sobriū vni p[er]u-
ruber: Et p[er] diuersiones
humorū a matrice. Deinde
p[er] s[im]p[li]ca matris supposita
sterilitati au[tem] succurrere
o[ra] p[er] hec que confortant
retentiuā eius et in bono
spermate quantū sufficit
ad generationem abundare
faciunt.

**Capitulum xxii. de dolo-
ribus matricis**

Fuunt ex malicia co-
plexionis diuersi
Et ex ventositatib[us]
extendentib[us]
Et hūiditatib[us] acci-
dentib[us] in ea ita ut q[ui]q[ue]
accidat in ea sicut acci-
dit in intestinis de coli-
ca. Et q[ui]q[ue] acci-
dit dolor matricis
ex apatibus Et cācis
Et vlc[er]ibus
Et cōicant ei p[er] h[uius]
et inguina et c[irca]
et dorsum et pectus

et diarrhæia / et anus
et caput et proprie me-
dium sincipitis

Et q[ui]q[ue] p[er]mutant[ur]
dolores eius ad h[uius]cas
post spacium et vsq[ue]
ad .x. menses / et con-
firmantur in eis

Et tu cognoscas cura-
tiones o[ra]m horū ex
eis que tibi p[re]missa
sunt. Et non est m-
iteratione sermone
in eis vtilitas.

Fuunt ^{boni} In hoc ca[pitulo] agit
de causis dolorū matricis
Sed de membris ei[us] cōmuni-
cantibus in dolore ibi Et
cōicant Tercio de p[er]muta-
tione dolorū eius ad h[uius]cas
ibi Et q[ui]q[ue] Quarto reitit
casus horum alibi ibi Et
tu cognoscas.

In prima parte dat[ur] .v. cas[us]
dolorū matricis
Prima est malicia co[plex]io-
nis diuersa me[n]suralis sim-
plex aut composita et ma-
gis aliis fūda et calidat
nam p[ri]mo qualitates et
accidit p[er] h[uius]cas
Secunda est malicia
matricem extendunt tū ma-
gna violentia latenter

soluentes eius continuitate
Hec est humiditas inter
cluse matricis extendentes quibus
ipsam cum ventositatibus sicut in
colica superextendunt intestina.

Quarta est aqua calida sanguis
neum vel colericum vel cancreo
sum quod dolorem inducit
mala complexionem inaequali et
solutione continui.

Quinta est matricis vlcera
que hanc torquent doloribus
Diverse male complexionis et so
lutione sue continuitatis.

An sexta tantum membra octo
matricis concitatio et compatitatio
sue doloribus et extirpationibus?

Primum est ylia. Inquit iam
ylia grece sit intestina italica
revoluta multis involucribus.

Unde ylica passio que fit in eis?

Et iterum dicit ylion dicitur
intestinum longius aliis tertium
superiorum tractuum involutum mul
tis involucribus in quo fit ylica
ca passio.

Secundum est inguina quibus a late
ribus est alligata. Tertium est
cicuta quibus inferius matricis
alligatur.

Quarta est dorsum cum posten
matricis alligata est et ad infe
riores spondiles suspensa.

Quinta est circumalligatur et
in parte tegitur externus est
ductus.

Sexta est diaphragma sicut alligatur et ab
omnibus membris matricis.

Septima vero est
lumina matricis vicinis membris.

Octava est caput et pedes

mediū sinapitis quod secundum
tum recte supponitur corpori
matricis in medio positi ventris
inferioris. Et hic non sunt
omittendi cor epas et stoma
macis cor et eam matricis forti
ter compatitur in suffocationi
bus matricis usque prope pecto
rum. Et in longis fluxibus
matricis frequenter multum
epas patitur usque ad caecum
vel ad ydropisum et etiam scis
casum appetitus et defectum
digestionis.

An tertia dicit quod dolores ma
trici permittantur interdum
et transeunt ad hanc post
longum spacium et horum ma
teri faciunt in hanc dolores
staticos illic permanentes usque
ad .x. menses et ipsi tunc in
hinc confirmati permanent
et habituantur.

An quarta primo ait omnium do
lorum matricis curas nobis
esse cognititas per hoc quod dicta
sunt in presenti fen et adhuc
dicentur. Ut dolores eius ex
mala complexionis cura male com
plexionis illius curantur.

Et ventosi dolores cura vento
sitati. Et humidi purga
tionibus appropriatis et apertis
mossi cura apertum que dicit
tractatu sequenti. Et vlc
era cura vlcis quam ipse
trahit cap. ix. tractatus
sequenti.

Et dicit quod non est utile
sed magis superfluum hic ut
zate sermones de curis doloris.

matricis penes suas causas pmo
recomendum est ad causas
causarum quibus ablati remon-
ventur dolores.

Capitulum .xxiii. De cursum matricis

Quoniam accidit mulie-
ribus ut currant ex
matricibus earum humi-
ditates plurime pu-
tride Et currit ex eis
iterum spermia

Et primum quidem fit
propter multitudinem
superfluitatum Et propter
debilitatem digestionis
in venis menstruorum
cum putrescit matris
Et habet capitulum
Et cognoscitur ista
eius ex colore mesture
existente
Et ex colore eius in
seipso

Secundum vero est sicut
cursum spermatis
Si ergo est sicut
derio tunc cursum ipso
est debilitas matricis

et vaporum eius et mol-
lificatione ipsorum

Et si est cum desidia
et mordicatione et con-
motione tunc causa eius
est tenuitas spermatis
et acuitas eius

Et quoniam est causa in eo
privatus matricis: quod
re perducit commotio eius
ad hoc ut descendat spermia

Et habentis quidem
cursum difficilis fit con-
hectus

Et cadit appetitus cibi

Et destruitur color eius

Et aduenit ei aqua et
inflatio in oculo sine

dolore secundum plurimum
et quoniam est cum dolore.

Quoniam **I**n hoc capitulo primo
agitur de cursum humiditatum pu-
tridarum et spermatis a ma-
trice Secundo de causis et
signis cursum et sicut curren-
tium humiditatum ibi **E**t primum
quod deinde de causis et signis
spermatis ibi **S**ecundum vero

Et primum de causis et signis
quod ex dictis causis et signis
ibi **E**t habentis

In prima parte primo ait
q corpus multarū putridū
humiditatum interdum mati-
ci fedus supuenit et p̄se-
rat non in forma mēstrum
corpus naturalis

Sed dicit q quāq etia ex
matrice eunt muliebres
semina sine tactu viri: p̄t
in gonorrhoea vel pollutione.

Umorum.

In scda primo dat duas cas-
putridarū humiditatu a ma-
trice decurrentiū

Prima est multitudo su-
pfluitatum copiosa in ve-
nis et membris corporis:
quas vt ad sentina supflui-
tatum positam in infimo
trunca corporalis ad matricē
debilemmittere assuescunt
vel assueverunt

Scdā est debilitas digesti-
onis in venis a quibus
menstrua plene fluere p̄t
quam in eis putrescunt
humores et putrescit ma-
tor. Et m̄ putrefactio
iam sui propriū habuit
capitū scilicet septimū pre-
sentis tractatus

Scd dat duo signa pro
cognitione sc̄e predictaz
humiditatu. s. a quibus
procedunt humoribus et
qui in eis dñantur

Signū signū p̄ntē
m̄ p̄mo. qui si citius sit
significat colem. Si p̄mo
fla: si lundus m̄tas m̄lū -

ditatibus putridis excedē
Scdm sūtur ex colore
hūi. hūdi putridi quod
a matrice eunt desemetip̄
nam si fuscus fuerit. at-
testatur. m̄tie. si citius
colere: si pallidus flati

In tertia primo ait q
scdm eunens a matrice ex
dictis in parte prima est
sc̄e sperma viri decurrens
ab eo sine coitu velut in
gonorrhoeis et pollutionibus

Scd dicit q si a muliere
se decurrat sperma sine de-
sidio et delectatione tunc
ip̄ius causa est matricis de-
bilitas et vasorū spermatis
cum molliificatione utriusq
ip̄orum

Tertio dicit q si sperma effluat
a muliere cum desiderio et
delectatione sine viri cōmix-
tione et cum mordicatione
et titillatione quidam cōmo-
tione sui ausus causa est
spermatis subtilitas et a-
cuitas eius quib⁹ sibi viā
aperit

Quarto dicit matricis pu-
ritū quāq esse causam dicti
fluentis spermatis diu fortis
cōmotio puritatis ip̄i p̄du-
cit vsq ad hoc q sperma dese-
dere et exire compellat

In quarta commemorat p̄ntē
m̄ p̄mo. qui causā matricis
et vasorū antedunt in pro-
cessu m̄p̄m̄ dum distonza-
nt

Primū est difficultas alie

latus eius propter compassionem
magnam diastigmatum
et partium pectoralium cum
matrice in firma propter quod
ambulat cito corripitur qui
esse ne puer ambulet
sibi deficiat

Secundum est casus appetitus
ad cibos seu defectus eius a
malis vaporibus et summe
corruptio qui quasi incocta
a matrice ascendunt
usque ad os stomachi et debili
tatem attractivae carnis be
narii et membrorum obdimi
nutionem caloris naturalis
in ipse omnibus a continuo
cursu

tertium est destructio vultus
a calore naturalis vultus
cum successit sedus color albus
pallidus cum citrinitate propter
boni sanguinis et spirituum di
minutionem ex prostratione
naturalis caloris a fluxu
continuo

Quartum est apud vel infla
tio sine adveniens oculis
secundum plurimum sine dolore
cum eius materia coarctatur a
cunne. Et interduum cum do
lore est dum eius materia
modax et acuta est. Et se
pius contingit hec inflatio
sub palpebra inferiori et
est huiusmodi coloris. Et
ipius est corruptus
qui a matrice vel a cerebro
vel a cerebro vel a cerebro
indigesta humiditate

Capitulum .xxiii. de cu
ra eius

Quirhus quidem spe
matis eorum curatur cum
similibus quibus curatur
illud in viris

An curabunt vero alius or
ut incipitur a mundi
ficatione corporis cum flora
et solutione ventris: si
indiget ambobus.

Deinde chisteretur ma
trix in primis cum mundi
ficatione et exsiccatione:
sicut est decoctio yreos
et decoctio piasmi

Et succentur cura cum
oleis subtilibus cum me
dicinis calidis: sicut est
oleum de summano et
pictum et piper

Deinde consequenter post
illud adhibeantur chiste
ria cum stipticis chistera
et cibitis Et de
materia materia

Et sicut aqua in quibus

decoquantur sicut galle et
balaustie et cortices gra
natorum et stimulantū
et mirtus.

In istis quidem **I**n hoc ca.
primo nos remittit alibi pro
cura spermatis cursum Sed de
cura cursum aborū matricis
agit p. mūdificantiā ibi In
cursum vero ~~matricis de~~

Sexto p. chistena matricis ibi

Deinde chistena Quarto
p. cursum fucationes ibi Et
fucationes Quinto p. chistena
stiptica ibi **Deinde** p. fucationes

matricis

In prima parte aut q. cursum
spermatis in mulieribz cursum
ut cursum spermatis in viris
dictus gonorrhoea vel feda pollu
tio. Cum cursum tradidit ter
ciū. tractatu primo cō. xxi.
quod est de cura exuberantie
spermatis. et. xxxi. quod est
de multitudine pollutionis

In sda precepit in fluxibus
alnis putridaz hūditatū pre
purizare corpus primo per
florā medianā vel cephalicā
si sanguis in vena abundā
fuerit Sed p. ventris so
lutionem in laxis fuerit
p. diacartamū vel diac
tū. ut dulce complet
Dup. ut si fuerit in
vel.

In tertia precepit post pur
gationes ut p. chistena

matricem cum iniectionibus
mūdificationis et exsiccationis
sicut est ista **De** radice yrei
contusa foliorū pinguis an. 3. s.
fiat decoctio in lb. 5. aque plu
uialis donec aqua redeat ad
medietatem quam cola expri
mendo et in ea dissolue indelic
rosati colati 3. 7. et actu calidā
matrici intromitte et iterū
quotiens oportū fuerit

In quarta precepit fucare abo
cura cum calidis oleis et sub
tilibus quibz imixte sunt me
dicane cūte sicut est oleū de
stimulante aut spica vel ana
monio cum quo p. mixta sit
septa pars illius p. uetū aut
pipere Et hic intellige p.
cura coras quā calēfactio
ex mune dictis oleis confortat
matricem et calitatem suā
naturale et virtutes eius di
gestiua et retentiua per
colligantia

In quinta primo aut q. p. p.
purgationes totius corporis
et etiam matricis matricis
cum stipticis et restituentibz
et confortationis chistensanda
est Et p. exhibita est etiam
confortanda stipticaz virtutū
recipiatur gallarū balaustie
psdie stimulantū mirti an.
3. 5. conquassentur et deco
quantur in duabus lb. aque
phodialis vel aque feruente
donec consumatur aque me
dicine de qua colata matrici
intromitte m. vncias pro
qualibet dosi sub forma clisto
ris vel proprie loquendo sub

forma pessari Item recipe ma-
stacio granoru mirti nuci
cupressi cupularu glandiu
bistorte et pumice an. 3. m.
bulliantur in tribz lb. aque
flumialis donec consumat²
uno medietas in qua colata
dissolve zunt rosate qite. 7.
et fiat potus anno despo sit
3. m^o. mane in ieiunio
Ad dicit q stiptica chisteri
sta efficacius operatur post
sufficientes evacuationes
corporis et matricis
Tertio dicit q stiptica ch-
sterisanda sunt aque i qb
iam decocte fuerint galle ba-
laustie granatoru cortices
squamanti et virtus mod
qui dictus est

**Capitulum xxb de recte-
tione et paucitate
menstruoru**

Menstrua retinen-
tur aut ppter
causam propriam in
matrice aut ppter
causam communem

Et illa quide causa
propria aut est ppter
cam inatam aut ppter
cam accidentem aliquo
modo. Amplius me-
strua retinentur a^t

ppter cam in virtute
vel in materia aut
ppter cam i instrumē-
to et proprie solo

Et causa in virtute
est sicut debilitas ppter
malediam complotis
frigide aut siccit aut
calide Et siccit aut
est cum materia aut
sine materia

Causa autem in ma-
teria aut est quantitas
aut qualitas aut ag-
gregatio amboru
Et illa que est ex
quantitate est pauci-
tas Et illud est a^t
ppter primationem
ciboru et paucitate
iporum aut ppter
vehementiam virtu-
tis comprehendentis
cibos. Et si multi-
plicetur non inuifi-
cat supfluitates men-
struoru

Et huius quidem mulie-
rum nature virorum siles
existunt naturis. Et
sunt potentes super vltimas
Digestionem et distribu-
tionem naturam et ex-
pulsionem superfluitatum se-
cundum modum quo ex-
pellunt eas viri.

Et iste sunt pingues
nervose laceratose: de quibus
sunt fortes viragines
quorum hanc partem
pectoribus sunt stricti-
ores: et partium extre-
mitates sunt pingues
plus: et sunt mul-
tarum evacuationum
cum medicinis et exerci-
tiis: et proprie sanguis
fluentis per nares at-
que emorroides aut pla-
gas aut alia.

Facta vero propter qua-
litatem materiei et
quoniam sanguis est
grossus propter frigidi-
tatem: aut propter

multitudinem eius quod
admiscetur ei ex humo-
ribus grossis: aut propter
multitudinem transi-
lilitatis: et que currunt
cursum illorum de illis qui
sunt.

Et causa que est ex
parte instrumenti est
opilatio.

Et illa est aut propter
calorem existantem con-
stringentem aut propter
frigorem existantem: Et
multociens quidem fa-
cit ipsam possidere mul-
titudine potius aque frigide
et producat ad putrefa-
ctionem: aut propter se-
citatem cum inspissatione
sua: Et propter mul-
titudinem adipis etiam
aut humorum grossorum
viscosorum: aut propter
apertam: aut propter clau-
sam et additionem
caloris. Aut propter vici-
accidentia in matrice.

que consolidata sunt:
et corruerunt sua con-
solidatione orificia ve-
narum apparentiū: At
ppter tortuositatē in ea
supflūā et conuersionē.
Aut ppter breuitatem
colli matricis. Aut ppter
passionem aut casū
claudentem orificia ve-
narum: Aut successioē
aborsus

Facta autē ppter
retentionē mens-
trui causa cōitatis aliorū
membrorū est sicut fa-
cta causa debilitatis e-
patis. quare non ema-
nat sanguinem. neq;
discernit ipsū: Aut
ppter opilationē in eo
et in corpore toto: At
ppter pinguēdiē faci-
entem accidere opilati-
onem constriungentē
vias constrictione
ita a compressione:
Et externatis cōstr-

igit eas constrictione
facta ab exsiccatione: At
ppter paucitatē signū
Et sanguis effluit
sup matricem cū exitu.
et cum non inuenit me-
atū / redit

Cum ergo iteratur il-
lus dilatatur in corpore.
et facit mensurę egrē-
tudinē

Menstrua retinetur In hō
ca: produmdit causā reten-
tionis menstruorū. Sedō
declarat primū membrū
dismisionis huius ibi Et illa
quidam Tercio pōm ibi
facta autem ppter Quarto
malum quod fit ex retētoē
menstruorū ibi Et sanguis
effluit

In prima parte aut qd cārū
retentioē vel diminutionē
menstruorū. Alia matrici
propria est: Alia est obica-
ta vel a toto corpore vel a
membro aliquo particulari

In pda parte principali
premittit dismissiones cause
proprie matricis Sedō decla-
rat primū membrū pda
in materia Quarto
Et causa que est
In pda

q' causa: retentionis aut dimi-
tionis menstruum propriarum
materia vel sunt innate seu sibi
congenite sicut male copulatio-
naturales eius vel aliquomodo
sunt ei accidentes ut opilationes i-
tra hanc accidentes Et non vi-
tia declarat membra huius di-
mutionis forte quia satis ma-
nifesta reputat

Sed subicitur hanc dimutionem
q' menstruum retentionis vel
sit causa virtutis ut quia est
debilis. vel causa materie si-
cut quia parca est vel non
apta fluere vel causa instru-
menti s. matricis quia est opi-
lata sic q' ab hac menstrua non
valent exire vel per hanc effluere

In secunda primo aut q' mens-
truum retentionis causa pendens
a virtute est virtutis debili-
tas maxime expulsiue virtu-
tis et matricis

Sed dicit q' hec debilitas
a mala sua vel pata aut
cata complote oritur omnis
enim multum lapsa complote vir-
tute debilitat. Verum hic si-
lunt de mala huius quia vi-
as menstrui lubricas efficiat

Tertio dicit q' mala copu-
lata prohibens menstrua ex-
ire vel est cum materia
Et plet cata quia materia
alio raro impedit fluxum me-
strui nisi sit apostemosa

In tertia primo dicit cau-
sas retentionis

Prima causa est debilitas
expulsiue virtutis

terre ibi Et illa que est ex quan-
titate Tertio a qualitate ibi
facta vero propter qualitatem
In prima particula aut q' causa
retentionis menstruum ex p-
te materie vel attenditur
penes materie quantitatem
vel penes qualitatem eius vel
penes utrumque

In secunda primo aut q' retentio
menstruum a quantitate
materie procedens ex dimi-
tione materie prouenit s. si
anguis in corpore et venter p-
cipue in illis que ad matricem
tendunt

Sed dicit tres causas diminutionis
quantitatis materie men-
struum

Prima est si mulier ab op-
eratur: ex quo consuevit ge-
nerari sanguis et multipli-
cari tam pro nutritione q'
pro menstruo

Sed est aliorum tanta diminutio
q' vix sufficiunt pro corporis
nutritione: nec ex huius super-
fluit sanguis pro menstruo

Tertia est vehemens fortitu-
do virtutis attractiue digestiue
et nutritiue comprehendentium
cibos et tanto vigore hos ela-
borantur q' non sufficiunt s-
anguis pro menstruo: sed to-
tus conuertitur ad nutriti-
onem sic q' quous abus multiplicat
in hac muliere non tamen
mundificat ex ea su-
perfluum sanguinem me-

Prima causa quinq'
est debilitas

Vel sine materia

Primū est q nature muli-
cum istarum sint multum
similes nature virorū sunt
enī calide pilose et audaces

Secūm est q sunt multum
potentes super digestionē ali-
menti ultimam. Et distribu-
tionē amplam necessariā mi-
timenti ad membra: et expt
sionem pispinitatim non p
menstrua sed per modos illos
p quos viri expellunt sua
superflua sicut per secessus v-
rimas sudores et insensibiles
resolutiones

Tertium est q pingues idest
carnose sint et nervose simul
et lacerose quapropter sint forte

Quartum est q ex hīs sint
robuste viragines que struet
ores hancas pectoribz habent
et extenuitates suas pingu-
iores idest grossiores et magis
carnosas vt brachia et crura
contra decentiā forme mulie-
ris decet enī feminas circa
pectoralia strictiores esse la-
tiores vero circa hancas et
clunes viros vero contra

Quintū est q hec femine
multas solent habere euacu-
ationes per quas absolunt
a menstruosīs quas dā a fer-
machis alias a motibus
et exercitiis: precipue signis
euacuationes frequentes p
nases aut p emorroidas
aut p plagas in bellis diu
guerras frequentant
olim fecerunt viri de
spartane

In tertia primo ait q refectio
menstruorum a qualitate
materie procedens est qm s
tūm in grossiāne supfluit
vnde p menstrua fluere iēpt est
Sed dat m^o causas sue
grossiāci

Prima est fragilitas sibi
supremens qua ipe condit
et subtiles partes ab eo ex-
primuntur

Secūda est hūorū grossorum
copia sanguini adnatorū
sicut grossi flatus vel mlie
quibus inspissatur

Tertia est plurima corporis
tranquillitas et quies a moti-
bus exercitiis libris ppter quas
spitū naturalis calor et mul-
tiplicantur grosse superflua
tes et non resoluitur

Quarta est cause alie signi-
nem nigrescentes prius me-
moratz: sicut vesca abis gisse
flatus vel mlie et vti cum
p. 6 spissis male coctis et su-
perfluis in cibis et potibus et
similibz

In quarta primo ait q retenti-
o mensurorū causa ex pte
instrumenti. 6. matris et vi-
arum p quas curare mēstria
et pinguē consueverunt est
opilatio in dicto instrumento
prohibens p ipso mēstria
fluere

Sed dicitur hūorū opilat mē-
stria

Quarta causa est

Addi et excedens in hunc modum
fugus pituitis et coartans et
primendo ab hunc humorem
Et circa istam notat quod multi-
tudo potius aque frigide hanc
venarum mensuram opilationem
super possidere facit: et etiam
perducit ad putrefactionem
prohibendo humores ab eue-
tatione et transpiratione
quod est de precipuis patri-
dam febrium causis

Tertia est pituitas rursus
et inspissans vias mensurorum

Quarta est adeps multus
has vias coartans

Quinta est humores viscosi
et grossi has vias opilantes

Sexta est aqua vias has opi-
lans aut ab extrinsecis coartans

Septima est clausura vie me-
struorum per carnem additam
sibi qua clauditur

Octava est ulcerum consolda-
tio sic facta in matrice quod
corripens claudit ora venarum
superficiatibus in matrice
posita per que sanguis me-
struus descendere solet

Nona est inabitudo vel colla-
psumus magna tortuositas
et eius conversio seu despen-
sus tantus quod opilat os eius

Decima est breuitas colli ma-
tricius tunc phlegmatis pitui-
ta compressa sine sufficienti
extensione quod menstrua per
eam vix transire possunt

Undecima est fortis passio
vel crispus obitus matricis
claudens quod venarum et non par-

Duodecima est interitio alveolarum
quem sequitur interdum or-
ficiorum venarum clausio quibus
alligabatur secundina fetus:

Unde menstrua cessant: et vix
vel nunquam post concipit mulier.

In tertia parte per principalem
assignat de causis per quas
retinetur menstrua causa com-
munitatis seu colligantis membrorum
aliorum cum matrice et collo-
eius

Dama est debilitas virtu-
tis epaticae ob quam non e-
manat id est distubuit cunctis
membris sanguinem sicut eis
conuenit ut in ydropicisibus
neque ipsi discernunt et debite
separat ab humoribus aliis

Secunda est epaticae opilati-
ones vel in toto corpore: que
sanguinis transitum ad matri-
cem prohibent.

Tertia est pinguedo pum-
ulorum ventris et intestinorum
comprimens matricem et
coartans vias per quas de-
bent currere et expelli me-
strua

Quarta est superflua cor-
poris macies et extenua-
tio que constrinxit vias
cursum mensurorum constructam
que fit ab expectatione et
corruptione

Quinta est penuria san-
guinis in venis vix suf-
ficiens alimento membrorum

In quarta primo ait quod
in attentione mensurorum
per quos effluit interdum

130
sup matricē cum exire ad eā
et vsq intra ipsam. et cum
non inuenit viam vltia apā
per quam foris exeat redit
intra corpus

Secundo dicit q qñ frequē
iteratur iste reditus sanguis
in corpus dilatur in eo.
et multiplicatus confit e
egritudines q̄s commemorabit
sequenti capto

**Capitulum xxi de acci
dentibus illius**

Qñq accidunt ei
cūnis menstrua retinē
tur egritudines de q̄b
est prefocatio matricis
ppter collectionē suam
et declinationē ad par
tem lateris

Et accidunt ei iterū
apāta matricis calida
et dura: et apāta visc
rum

Et egritudines in sto
maco ex debilitate di
gestionis et casu appeti
tus et corruptione
eius et nausea et sitis
vehemens et mordica
tio in stomaco

Et addunt ex ea egr
itudines capitis et ner
uorum: sicut epilepsia
et paralis

Et egritudines pectoris:
sicut tussis et malicia ā
hectus

Et plurime ^{ex} egritudinib
nes epatis sicut ydropi
sis et alie et alteratur
ex ea forma

Et addunt ei iterum
difficultates vrine et
eius comprehensio

Et dolores alcatm et
colli.

Et grauat corpus
et extenuat et cōtristat

Et adueniūt ei horri
pilationes et febres
aduenientes

Et qñs difficilis fit
sermo ppter exsiccatores
laceratorū et lingue ex
vapore calido. Et so
tasse est illa grauitas
cā doloris capitis

12 **E**t accidunt ei iquinetu
do et tristitia ppter vi
porem
13 **E**t qñq; apostemantur
totum corpus eius et
venter ei⁹ ppter attriti
onem virulentie sanguis
ad ipm
14 **E**t qñq; accidit ei in
comploē sua cum reti
nentur menstrua qñ ē
fortis creationis / cum
virtus est potens ad ex
ecendam simplicitatē
retentā vt assimiletur
viris et multiplicetur
pili eius aut nascatur
ei quasi barba Quia
se frangitur forma ei⁹
Et ingrossatur Deinde
moritur Et qñq; p
uenit ante mortē ad
dispositionē cū qua nō
est possibile vt promoue
tur menstrua eius. Et
plures istaz sūt de il
lis que parant plurimū

Cum ergo non cont cū
eis aliquis et recedūt
ab eis sū cōpares / re
tinentur menstrua ear⁹
et remouetur ab eis
dispositio quam naturā
facit euacuatio sanguis
et acceptio conceptionis
et acceptio coitus
Et accidit eis vt fiat
vima eius nigra in q
sit sedimen virulentū
sicut aqua carnis
Et qñq; migit sanguinem
Qñq; accidunt In hoc ca
pitulo agit de egitudinibus
et malignis accidentib⁹ que
ex retentione menstruorum
accidunt Sed in spali de his
que feminis fortis recreatoris
et fortū virtutū qñq; eueniūt
ex retentione menstruum
ibi Et qñq; accidunt
In prima parte tangit .xiii.
genera maloz que ex retenti
one menstruoz accidunt
Primu est prescatio seu
supercatatio matris procreas
ex menstruo in ipa dui retento
et putrefacto et venenosato
ppter quod colligitur et qñ
spasmat matrem et sursum
declinat aut versus latera

Sextum est matricis causa apo-
stemata maxime flegmonica
et dura schizotica vel dura
tumorosa ex menstruo collecto
in corpore vesice vel ibi indu-
rato Et similia videri a
liorū apata sicut renū spleis
aut intestinorū dū retentus
sanguis ad hec membra con-
fluit et in hīs colligitur
ad apostema

Tertium est morbi stomachi: si-
cut debilitas digestivæ ipius
proprie et communis. Causa
appetitus seu defectus eius
ad querendos cibos: appetitus
corruptus arte vel carbonū
vel hīs similia nutrire ipe-
torū. sed abstergere possunt
humores corruptos a super-
ficie stomachi nausea. & vomē
di appetitus sitis vehemens.

Et stomachi mordicatio. quā
cū causa est ad stomachum
putridus reurgiturus sanguis

Quartum est capitis et ner-
vorū agilitates. capitis
ut epilepsia mania. nervorū
ut spasmus paralysis tremor
dum retentus, ad cerebrum
aut nervos repens dirigitur

Quintum est morbi corporis
pectoris sicut tussis difficul-
tas in anhelandis si sanguis
reurgitur ad pectoralia

Septum est epatis multe egi-
tudines sicut ydropises opi-
lationes catexie corruptio for-
me. & coloris et figure vultus
et decore eius ut in catexia
ex sanguine corrupto qui

fiat ad epas de matrice ascedu-
Septimum est virne multa
difficultas in emittendo ea
et ipius comprehensio sine re-
tentio contra naturam propter
compressionem et opilationem
virū vimalū a matrice plena.

Octavum est dolores alcatm
& spondilū que sunt in di-
recto renū vel iporū renū
et colli dolores ex corrupto
sanguine repente ad loca h

Nonum est gravitas totius
corporis ex repletionem super-
flua sanguis et extenuatio
seu macies membrorum. nam
menstruum corruptū inacens
venis, transitū prohibet na-
turalis sanguis ad mēbro-
rū nutritionē: et forte hūc
corruptū unde a membris
refutatur: Et tristitia aie
propter contristari spiritus
vitales et animales ex cor-
rupto sanguine aut vapo-
ribus eius

Decimum est aduentus hor-
ripilationū dū mēstrua rete-
ta partim in colerā partim
in mīam diuisa ventantur
et colerā aut sū eius supra
sensibilia membra diffū-
duntur. Et etiam aduentus

bestiarū febriū ex putrefactōe
prodit colerā præcipue i hīs
Videamus est sermo diffici-
lis in hīs accidentibus febribus
ex menstruo colerisato seu
loquacis impedimentū in
lectura exactiones
et hūic ex vapore calidū

Fuligine vsta qui de corde veniunt p expirationē ad linguā et lacrimas. Et forte hec grauitas seminis est cū dolore capitis vel ille fuligines vnde sit hec grauitas

Quodamū est inquietudo et tristitia pte malos vapores et prauas fuligines que cor et cerebrū turbant et inquietant

Quodamū est tumor totius corporis et etiā ventris vt in ypocondria pte attractionem vel potius expulsionē virulē tue sanguis ad ipm vētrem et extremitates corporis.

In secunda primo tangit vicia que mulieribz fortis creationis et fortis virtutū qm enemiūt ex retentione longa menstruorū maxime cum virtus digestiua ipius et assimilatiua sunt satis potentes ad exercendā et elaborandā superfluitatē in corpore retentā q̄ mēstruose debuit expelli

Quamū est q̄ virgo seu virgines sunt hec femine quā diu pseruant sup sanguine in hīs retento potentes ad e laborandum.

Sedū est q̄ in hīs pili multiplicantur quēadmodū in viris ppter fortem earū caliditatem que firmos terrestres ex sanguine spissō retento in corpore potenter extrahit vnde sunt pili

Tertū est q̄ in hīs quasi barba nascitur ex eisdē causis

Quartū est q̄ forma singulorum in eis sit q̄ in virilem nuntat eorum forma feminea in facie et membris

Quintū est q̄ plus solito in xpomatū earū corpora et mēbra p sanguinē retentū in pte conuersū ad nutritionē

Sextū est q̄ ipse tandē moriuntur quasi suffocate ppter superflūā multiplicationē retenta sanguinis: et noui abundantem generationē ex fortitudine suarū virtutum

Septimū q̄ ipse qm pueniunt ante suam mortē ad hoc vt non possint quoquo modo in eis prouocari menstrua vel q̄ natura dissoluit primitus hec materia mittit. vel quia matricis ora venarū sunt ex toto clausa quasi consolidata

Sed dicit q̄ mulierū plures quibus hec contingunt sunt que multociens et cito ipse gnari ac parere consueuerūt cum igitur amplius nemo cum eis coit et ab hīs redeunt sui viri comparēs qui

coit cum eis sepe consueuerūt retinentur penitus ipsarū menstrua et ab eis tollitur tollunt illa dispositio vere feminea quam necessariam ē faciunt menstruorū cursus acceptio coitus et inpregnationis seu conceptionis

Tertio dicit q̄ hīs mulieribus alī accidit vt mēstruant iparū vane qm fex sanguis p has expurgatur

Quarto dicit q quinq mignit
cū vna sanguine dūm men
strua retenta tendunt et de
clinant ad vias vīne

Capitulum xxviii. de signis

Illius que pendet ex
frigore signū est gra
uitas sompni: et pro
fundatio in ipso

2 **E**t albedo coloris corporis

3 **E**t viriditas venarum

4 **E**t raritas pulvis

5 **E**t frigus sudoris

6 **E**t multitudo vīne

7 **E**t flatitas egestionis

Et illā que pendet ex
caliditate significat i
flammas Et ex siccitate
matricis Et reliqua
signa caliditatis scita
in hīs que preterita sūt

Et illam que pendet
ex siccitate significant
signa siccitatis in ea
scita in illis que prete
rierunt Et verificat
eam extenuatio corporis
Et vacuitas venarum

Apostema vero et clau
sura et alia sūt notoria
signora de illis que tu
iam scivisti vsq adhuc
locum.

Illius que **I**n hoc cap pmo
agit de signis retentionis
menstrui a frigore.
Sed a caliditate ibi **E**t
illam que pendet ex caliditate
Tertio ex siccitate ibi **E**t illi
que pendet ex siccitate Quarto
ex apate vel clausura ibi **A**pote

In prima parte dat signa
vī. retentionis menstrui
a frigore

Primum est sompnus graui
tas et in ipso profundatio
ppter flā abundans et vapo
res eius elatos ad cerebrum
sicut fit in subeth

Secūm est albedo coloris corpo
ris ex supabundantia flatis

Tertiu est viriditas venarum
apparentiu ex colore sanguis
copmūti flati cū colore vene

Quartū est pulvis rarus
sic q mter quilibet diuis de
astoles longa mora existit
ppter paucitatem vīnisia caloris

Quintū est frigiditas dolorū
dūm accidunt ex frigore flatis

Vnde ipi prodeunt

Sextum est multitudo hūio
ris vīne ppter frigus cepri
mens flatis aqueositatem

Septimū est flatis in egestio
nibz abundantia ppter frigus
dominans

In secunda dat tria signa reti-
 omis menstruorum a caliditate
 Primum est inflammatio mat-
 ris et corporis manifeste apparens
 Secundum est sititias seu desica-
 tio matricis et corporis sic quod
 non decurrunt ad collum matricis
 nec ad vulvum humiditates
 quibus madefiant et hucet
 Tertium est reliqua signa ca-
 liditatis superflue matricis
 que in hac fen. docuit tra-
 ctatu primo ca. quarto: ad
 sic incipit Caliditate ma-
 tris significant coitas cor-
 poris et paucitas menstruo-
 rum et c. Et taliter sunt
 Et expectatio labiorum muli-
 eris: et multitudo pilorum
 Et tinctura virne secundum plu-
 rimum Et velocitas pulsus
In tertia primo ait quod signa
 retentionis menstruum
 a sititias excessu noscuntur
 Per signa sititias matricis
 que in hac fen. docuit tra-
 ctatu primo ca. v. dicens
 Sed sititias signa sunt
 expectatio et paucitas pulsus
 Secundo dicit hic quod hanc re-
 tentionem menstruum et ma-
 tris sititiam verificant id est
 vere indicant extenuatio totius
 corporis et vacuitas venarum
 tam pulsatiliu quam quietarum
In quarta remittit nos super
 signis retentionis menstruum
 causa apatis matricis
 inactis que scripta ab eo p.
 ca. xi. tractatus sequentis
 Et pro signis clausuræ

eius una cum capite ad ca. p. mu-
 eiusdem tractatus de illis que
 sanst. b. p. adhuc loci videt
 ad hanc fen. xxi. textu

Signa vero retentionis me-
 struorum a coitate membrorum
 aliorum sciuntur per morbos
 in aliis membris quibus
 matris condolet et per horum
 signa.

Capitulum xxviii. de cura

Curatio quidem pen-
 dentis ex calefactione
 et infusione et genera-
 tione sanguinis et hu-
 mectatione corporis
 et curationes apatis
 et cura clausuræ et
 similia est nota ex vi-
 diabus iteratis

Et facta quidem a clau-
 sura que non curatur
 et ab opilatione oris
 orum venarum ab in-
 carnatione ulcerum et
 aliis est quasi sine spe
 Et eius cura est extra-
 ctio sanguinis ut non
 multiplicetur. Et

Vel clausuræ ma-
 tris ab opilatione
 sanguinis

mundificatio corporis.

Et vasis exerationum

Et non ideo nisi ut afferamus nunc remedium ratione curationum pro uocantium menstrua

Et sunt ille qui mouet sanguinem ad matricem: et faciunt ipsum penetrantem in poros et faciunt poros apertos

Et has quidem medicinas iam diximus cum de singularibus tracta-remus in tabulis eorum

Et dicemus iterum in antidotario

Hic vero volumus dicere de regimine et medicatione illud quod est magis conueniens huic loco Et regimere in hoc est mouere sanguinem cum fortitudine ad menstrua

Et de illis que faciunt illud est flora ex so-

phena Et vena que

est post camillam Et

flora vene gemculi

et annature eius

est fortior illa Et

ventosatio super curus

et calcaneum et pro-

prie pinguis est ma-

gis conueniens

Et quoniam est necessa-

rium ut fiat flora super

sophenam pedis alterius

Et assiduatio strin-

gendi cum vittis inter-

inferiora et ligandi

ea et dimittendi ea

taliter aliquibus di-

ebus

Demum administrantur

medicines: ut aperiantur

pori: et auerantur

humiditates viscosae

Et aliter si causa

fuerit humiditas

Demum administrantur

medicines proprie ad

promouendum quae sunt

Subtilantes sanguinē a
perientes opilationem
Et de illis que habent^{sum}
sicut calamentū et de
coctio eius cum aqua
mellis: et puluerisatio
ipius sup aquā mellis
Et sanima est fortior ea.
Et pullegum² est.
forte valde Et ananno
mū Et yersapigra
Et serapimū Et oppo
panacū Et fructus ei.
Et castoreū Et cor
dumem Et decoctio
emule Et decoctio a
lusnen Et decoctio fa
seleorū rubeorū Et
alniazoch. Et alistar
gar. Et semen san
sua
Et de illis sunt suppo
sitoria: sicut albus ele
borus Et pulpa colo
quintide Et storax
Et centaurea Et
gūma oliue capestris

Et oppopanax Et
fructus eius Et casto
reum Et asa Et
serapimū Et cordume
m Et fructus absin
thii Et qm suppo
ntur euforbū super
cotum. et expectatur
super ipsum hora par
ua absq; superfinitate
Suppositoriū bonū
Re mirre calamenti
amborū añ. g. m. sa
uine. 3. vñ. rute sic
ce 3. x. passularū mū
datariū 3. xy. conficiā
tur cum felle vaccino
et fiant de eis pessa
ria Et iterū su
mantur castoreū et
mirra et muscus: et
fiant similitudines
glandiū cum oleo de
ben: et supponantur
Et oleum alac ven
prouocatiui ē men
struorū cū supponitur

Et succus papaveris
russi et alneci solum
partes equales

Et iterum galbanum po
natur in lana infusa in
sambacino et supponat
inter matricem

Et de eis sunt empla
Et vaporaciones Et
vaporatio cum speciebus
promocat menstrua

Et de eis sunt suffu
gationes sicut sunt co
loquintida sola. ipsa enim
promocat in dispositi
one Et similiter oppo
pinnatum Et asa
Et serapimū Et cor
nament Et de eis sunt
tine etiam ex aqua in
quibus decocta sunt
subtilissima promocant
menstrua: sicut cala
mentum et ruta et pu
legium et similia.

Curagunde **I**n hoc ca
sa primo nos remittit
alibi super cura retentionis
menstruorum dependente a ca

lesione et infestatione et
generatione sanguinis et
humeratione corporis et aza
apertum et clausum matricis et
similium

Sed argu de spe et cura clau
sur quasi infanabilis et opi
lationis officiorum venarum
matricis a consolidatione ulcerum
ibi Et facta quidem Ter
tio declarat id quod hic inten
dit ibi Et non quod Quarto
tractat de promotione men
struorum per flores et ventosas
et ligaturas ibi hic volumus

Quinto de medicamentis ore su
mendis que menstrua pro
uocant ibi Deinde admittit
Sexto de suppositione ibi
De illis sunt Septimo de ephe
vaporacionibus suffugatio
nibus et tunc ibi Et de eis sunt

In prima parte aut quod ex ra
diabus id est canombus vltibus
pluribus iteratis satis nota est
cura retentionis menstruorum
causa caliditate. sicut enim per fin
dem generatam continuata: Et
causa frigiditatis: que fit per
calam. Et causa generationis
nimis parua sanguinis que fit
per cibos euclimicos qui sub pau
ca quantitate plurimum nutri
unt et sanguinem augumentant
Et causa humiditatis opilationis
per aperturam cum gradatione
de debilibus ad fortiora Et
causa aperturam matricis infirmitate
quorum cura debetur tractari
sequenti Et causa clausur
in matrice aut collo eius

cum curam dabit ea sicut tractatus sequentio et consilium de agnoscendo et fistularum

In secunda primo ait quod cura retentionis instruor quasi sine spe est vere curare integre que fit a clausura matricis vel eius colli marabili vel vix curabili et illa que fit ab opilatione orificiorum venarum matricis ex ulcerumuratione et canis similibus sicut aberruacis et intermptis

Secundo dat auxilia circa ad obviandum modis que parata sunt accidere per has retentiones non capaces curare.

Primum est frequenter minuere sanguinem per flores ne multiphetur et febris indicat aut aperta

Secundum est frequenter emundare corpus donec faciat quod educantur superflui humores ex retentione menstruorum aspidius ante comestione quibus prohibetur suffocari calor a mensuris retentis et repluatur superfluitatis multiplicare ab his

In tertia primo ait quod non nunc est hic aliud dicere in cura cum qua prouocantur menstrua

Secundo dicit quod prouocantia menstrua sunt illa que sanguinem mouent et faciunt ad matricem curare Et ipsum faciunt penitentie in poros id est orificia venarum matricis per que fluit menstrua: et eosdem poros deopilant et aperunt

Tertio dicit quod has medicinas simplices prouocantes menstrua iam dixit in tabulis sicut canonis sub isto titulo Membra expulsioms respicit Et compositas dicit in antidotario. 6. quinto huius

In quarta primo ait quod hic dicere vult regimen et modos medendi aptiores huic loco et casu super menstruorum prouocatione

Secundo dicit quod regimen in hac prouocatione est mouere fortiter sanguinem retentum et ducere ad loca per que fluit menstrua. 6. ad ora venarum matricis et matricis cunctam tatem

Consequenter refert sex que sic deducant ad matricem sanguinem

Primum est flos sophene dicitur que est iuxta camillam pedis intimam

Secundum est flos bene post camillam que sophene est rami et flectitur in matrem inter marginem pedis digitum et suum quam

Tertium est flos bene gemali que sub curuatura popheis locata est et hec flos est fortior predictis in fortiter trahendo sanguinem ad matricem nam a vena popheis velut a trunco descendunt ut rami sophene et scatica et ipsarum ramuli quare copiosius attrahunt sanguinem

Quartum est ventose cum scarificatione super dextrum crus et dextrum calcaneum cum igne apposte

adfecti Tertium est
vix operationem

et proprie super eius ~~et hinc~~
~~calamentum cum vino~~
~~et hinc~~ pi
 gnis mulieris idest carnose
 magis conueniunt

Quantum est flora sup alto
 rius pedis sophenani. s. sim
 stru post factam in dextro que
 naria est quinq in plectornio.
 Vel repletionibz sinistris latis
 ex retento sanguine

Sextum est assidua stricta li
 gatio tibiarii et pedum cu
 vittis seu bndis: et dissio
 seu pseruerentia talis ligati
 ons per aliquot dies ut ca
 doloris attrahatur sanguis
 ad vias matricis

7 Quintum primo ait q post
 dictas flores ventosas et li
 gaturas medicine exhibede
 sunt que matricis ora vna
 ri aperiant: et viscosas
 humiditates quibz opilantur
 fluere faciant

Secundo dicit sili. ee agendum
 si ca retentionis mestrui
 sit humiditates retente plu
 rime. Et hec medicine q
 poros aperunt sunt diuretica
 potes ut orobus pilosella a
 puu saxifraga zaphanno
 miliu sphis flores feneste
 petiomactomai guma in
 mperu semen vtrice

Tertio precipit post aper
 tina dare medicinas que pro
 prie menstrua pronocare so
 lent sanguine subtiliant
 et opilationes potenter ape
 riant ut arthemisa sauma
 abrotanu

4 Quarto commemorat xv. sim
 plices et vna composita de va
 lidioribus ex hinc que bibuntur
 ad menstrui pronocatione
Prima est calamentu de cuius
 foliis dragme tres terantur
 in tribus vncis vini albi ca
 lidi et mane bibuntur Vel
 calamenti dragme vi coqn tur
 in lb. s. aque mellis deinde co
 letur ista aqua et bibatur tota
 calida vel pulueriscentur 3 n
 ipius sili sup tres aque mellis
 calide sit q dops vnica

Secunda est sauma et in prono
 catio est calamentu fortior de
 cuius ramulis 3 n ducuntur
 in tribus vncis aque arthe
 meste et sit dops vna

Tertia est pulegiu quod est
 forte valde de quo dragme tres
 terantur in vini albi diabinis vi
 cis pro dops bibantur

Quarta est cynamomu super
 cinis pulueris vnica vna
 et vncis quatuor zutur albis
 sine lb. ii. vini subuiber co
 lentur et fiat yporas de quo
 mane bibantur 3 mior

Composita vero est perapigia
 galien de qua 3 s. pro dops
 bibantur cum quatuor vncis
 aque mellis calide

Quinta simpliciu est scapi
 nu quod laxat ventis et eduat
 menstrua bibitu et suppositu
 ut ait mesue ca. de eo. et est
 dops eius a. 3. s. usq aure. 7.

Et dicit princeps ca. de eo
 q qn bibitur cum ydiomelle
 pronocat menstrua et sit

Dosis eius 3. s. dissoluta in tribus
vncis ydromellis aquosi pota
bilis

Sexta est oppopanacū de quo
dicit mesue ca. de eo q. bibitur
cum aqua mellis et prouocat
menstrua. Et q. dosis eius
est 4. 3. s. vsq. ad .ii. Et q. e
duar solutione ventris flā yssu
infusum.

Septima est opus fructu
opopanaci similiter oporans

Octaua est castoreum de quo
dicit princeps ca. de eo q. pro
uocat menstrua et extirpat
secundum cum bibitur ex
eo due dragme cū metastro
et melle post floram sophene
quā tunc prouocatur sine
nocimento sed quod ex eo
est vānū declinans ad mīgū
amen est venenū. et q. n. q.
inter fiat in die vna

Nona est cordumem id est
semen aut radix carui ager
stis de quo 3. n. pro dosi bi
bantur cum tribus vncis vni
albi calidi

Decima est decoctio radialis e
mule in dulci aqua fontis sic
q. de hac minutim incidatur
3. n. que bullantur in lb. ii.
dicte fontine donec coñatur
aque tertia pars deinde colet
et sit dosis eius 3. iii.

Indecima est decoctio alusney
in smonis antenne sorbit
q. est albū filonū Et iā
ait q. est plurimum spērū vna
est cūis alkali. Alia est pul
uis quidam quo saracem

laurant pānos et manus puto
q. hic princeps intelligere vo
luit decoctionem saponarie.

Dicit ca. de vsu q. media 3.
persice vsq. ad dragmam pro
uocat menstrua. Et quia
nescit proprie quid est tuauis
est notis vti. et eam redmāre

Duodecima est decoctio fase
olorū rubeorū et sunt legu
men simile pisce et decoctio
horum dosis sit omī mane
3. iii.

Tradecima est almaroch id est
radix herbe altit et est herba
de qua fit asa. de qua tertia
bibatur pro dosi 3. i. cū q. te
7. aque mellis

Quartadecima est alistorgia
et est propinqua herbe de q.
fit asa sed est deterior de q.
dicit 3. s. cum n. 3. aq. mellis

Quintadecima est semen
sangui id est manozane de quo
dragme pro dosi bibantur cū
q. te. 1. purete aceriū

Sexta refert. xvi. me
dicinas que menstrua prouo
cant et vias aperunt ma
trici supposit et vulue iposte

Sexta est albus electorius ter
radiceū eius et de puluere
eius 3. s. ibi cum coto vel
lana et vulue mitti.

Seda est pulpa colocynthide
de cuius puluere tantū et ta
lter matrici suppone.

Tertia est stoma calamita de
qua formentur suppositoria
similia ylandibus et vulue
imponantur vni post aliud

Quarta est centaurea et minor est fortior de qua tria bulue .3. n. impelle.

Quinta est gummi olive campestris de quo supposito na formentur vt ylandes et bulue mittantur.

Sexta est oppopanaci de q fac similiter.

Septima est fructus eme de quo tria inmitte .3. n. bulue.

Octaua est castoreum de q tria et coto optime inohito dragma vna bulue pro dosi inuomitte.

Nona est asa fetida de qua fac vt ylandes et impelle bulue.

Deca est scirpini de quo fac similiter.

Xi est cordumem id est agrie ste carui de canis semine fac puluerē et ex eo .3. i. cum coto suppone.

Xii est pueris absinthii qui coto imbibitus bulue itronmitte.

Tridecima est euforbium de canis puluere .3. i. coto i misce et bulue itronmitte et expectetur sup opus eius mo dico tempore abste mora in una seu superfluitate quia virtus eius ardens et ignea est ideo si mulier in collo matricis vehemente ardore et eo sentiat statim hoc remoueat et collu matricis cu aqua rosacea suauiter abluat.

Et itidem fiat si medicame alie q supponitur sup tale cerne aut excoaruerint collu matricis Et postq in

ductu ardore sedanens redi ad pronocandum.

Xiii est hoc suppositum de mine calamenti an .3. m. sa uine .3. v. m. rute pure .3. x. pulularu madataz .3. xx. teratin et incorporentur cu sufficiati felle vacano et fiant pessaria.

Xv istud pessariu de castorei mure et musa an .3. s. terat et incorporentur cum paucis vacano felle et fiant pessaria ista ylandibz.

Xvi Aleu alacoen quod lane i bibitu matrici supponitur vel in hanc prociatur. Et est alacoen herba similis camomille. puto q sit matricaria minor. **Xvii** recipit succi papanenis russi seu rubri succi alnestim an .3. i. misceantur et coto imbibantur quod supponat.

Et est alnestim rosa siluestris vt ait ianuen sed in sinore auicenne scribitur q est siluestris.

Xviii Galbanu impositu lane misce in oleo sambacmo et suppositu matrici.

In vñ primo comendat e pla que supposita matrici de foris pronocant menstrua sicut est istud de radicis elebori albi pulpe colomine radicis alani castorei in felle semis rute an .3. n. se zipm oppopanaci an aureu i. incorporentur hec cu oleo laurino et de castoreo partibz equalibus et cera que sufficiat et fiat emplm tante qn titatis.

q[ua] matricis totam regionem
teget ab anterioribus

Secundo commendat vaporatores
matricis suppositas sicut est
ista. Et calamenti saune pu
legni emile campane arthe
mese abrotam zubez tincto
rū añ añ. 7. bulliantur. i. dula
aqua fontis et stet vulva a
perta supra vaporem eius vel
per embolū recipiat matrem
huius aque vaporem

Tertio commendat vaporatio
nes cum speciebus aromaticis
que proprie dicuntur. suffu
migationes. de quibus pro
cine amphorū. v. aut. mul
ebria id est menstrua
educit ex aromatibus cale
factio. fiat ergo talis suffu
migratio. Et lignū aloes sto
racis calamite cinamomi
cassielignee calami aroma
ti granorum iuniperi añ 3. n.
conquassentur omnia simul
et ardentibus pru
inis ex hīs imponatur vñū
parvū codeat pro qualibet
vice. quorū simul matrem
per embolum assumat

Quarto tangit alia. v. sū
tia non aromatica prouoca
tia menstrua

Primū est pulpa cologum
ide que sola suffragata me
strua prouocat in dispositioe
s. in promptu sine dilatione.
et pro quacūq[ue] vice. 3. n. n. n. n. n.

Tertium est asa de qua hic sū
et in eadem dosi super pri

nas ~~et~~ appone.

Quartum est serapmū qd
consumitur et in eadē dosi p[er]
suffragandum est

Quintū est cordumenu seu
canu agreste. de cuius semine
pro qualibet vice deagmas
tres incende

Quinto tinas laudat. in
aquis quarū sint cocte medi
cine subtilitatis prouocantes
menstrua sicut est tina ista

Et calamenti rutz pulegii
saune abrotam arthemese
matricarie añ. añ. iii. bulliāt
in vna cacabūda dulcis aque
flumis que tunc imponatur.
et in ea calida sedat mulier
satis longo tempore vel plu
ries nitret citra tamen te
dū et estuationem.

Expliat tractatus tertius
sen. xxi. tertii canonic

Tractatus quartus
de nocumentis sitis
matricis et apostema
tibus eius et que sūta
sunt illis continet
xxxi. capla Capitū
primū est de clausu
ra vulue vel matricis

Clausura est super
os matricis carne e
greditur aliquis quod

prohibet eorū ex r̄ ad
 dita lacertis si aut p̄m
 culari forti Aut est illi
 incarnatio ab vlcerē
 Aut creatione Aut illd
 quod est inter os vulue
 et os matricis est scd̄
 vñ et eūde horū mo
 dorum Aut est super
 os matricis eius quod
 prohibet īpregnationē
 et exitū menstruorū
 ex p̄amulo aut incar
 natione vlceris aut
 quod est eis simile
 Aut meatus non hūē
 tus in creatione ita vt
 accidat virginī cū inci
 pit menstruari vt non
 inueniant menstrua
 menstrua meatum
 ppter aliquā harū cau
 sam quare accidunt
 ei dolores vehementes
 et exultatio maxima Si
 vero non ingemietur ei
 redit sanguis et dem-

gratur mulier et prefo
 catur et moritur
Et qūz accidit vt clausa
 retineat p̄ accidens con
 ceptionem Quare mou
 tur ipsa et fetus eius
 proculdubio si nō regit
 Et hoc quidem non est
 possibile nisi aliquo mo
 dorum Aut vt sit illud
 quod opponitur ori matr
 cis de clausura rare tex
 turz Aut sit hūe foramina
 plura ita q̄ possibile sit
 matrici attrahere de sper
 mate aliquid licet enim
 parū sit tamen ex illo
 paruo sit conceptio: si
 pars eius est veritas
 quod visum est philo
 sopho: est pars eius
 quod visum est galieno
 medico

Illud namq; quod natū
 est in creando membra
 est sperma femine scd̄
 sermonem philosophi

Et est illud in eo quod
promouatur ad matricē
intra matricem scdm ser-
monē galienū Et est
sperma viri vt sumat
ex eo virtutem odoris
scdm sententiā phi
Vidit eīm q cū ouū
italine audū rore app-
sum est et procedit
ex eo odor spermatis
Viri conuertitur ouū
in conceptione

Clausura est In hoc
ca. primo agit de causis
clausure matricis. Scd de
conceptione sup clausura ei
et periculo ibi Et qūz accidit
In prima parte refert sex
causis clausure matricis

Prima est cum aliquod la-
cerosum corpus vel pāicu-
lare sup os matricis exten-
sum extrahitur prohibens
cōitus et menstruationes et
conceptiones

Scda est incarnatio sup ma-
trici os siue caro addita in
vlcere curatione menstrua
prohibens a matrice exire.
Spermaq virile ~~interius~~ pene-
trare in ipsam

Tertia est incarnatio pre-
dicta similis a generatione
seu prima plasmatione ex

errore informatiue Et loqit
in hīs tribus primis causis
de matricis ore non intumpe-
to sed extrinseco quod vulua
dicitur

Quarta est opilatio colli ma-
trici. s. inter os matricis et
vulue per aliquā ex causis ne-
prenotatis

Quinta est cū super os ma-
trici intrinsecū est aliquod
prohibens menstruorū exitū
et impregnationem sicut pā-
ticulus vel caro que excreuit
in vlcere curatione vel aliud
simile sicut verruca

Sexta est dum a prima cir-
catione de vulua in matricē
non est inuentus meatus ex
errore informatiue. Et mē-
dum tempus menstruorum
accidit/ euenit virgini q nō
inueniūt menstrua meatum
per quē foras effluant ppter
causam aliquā ex modis im-
tatis vias opilantibz Et
ob hoc dolores vehementes
accidunt et morbus maximus
sicut apā membri nobilioris
vel febris continua de putri-
do sanguine. Et msi hinc
puelle ingeniose provideat
vel faciendo apertionē manu
chirurgica vel sepe eam fleu-
bothomizans vel laxando hinc
ventre et exercitiis et sobri-
a dieta/ sanguis qui ad
matricē declinare debuit
et p hanc effluere redibit
in corpus: et illic cōspici-
t demigrabit virgine

~~per~~ multiplicatus tandem suffocabit. et ducet ad mortem

In scda primo ait qd puella clausa in vns matris qnz per accidens retinet conceptio nem idest sperma viri cum spermate proprio perque fit conceptio

Idem dicit qd clausa concipiens indubie tandem moritur cu fetu suo msi bene regatur et sibi provideat de remedio oportuno: sic qd cante fiat clausure apertio

Tertio dicit et hoc quidem e clausam concipere non est possibile nisi per alteru duoz modoru

Unus est illud obstaculum quod claudit sit rare texture sic qd residare per ipsam valeat pars virilis spermatis

Alter est vt plura sint in obstaculo foramina per que matre sibi aliquid de virili spermate possit attrahere

Quarto ait qd qms modi cum sit sperma quod aliquo istorum duorum modoru matre sibi attrahit: potest tñ ex hoc modico spermate fieri conceptio si vera fuerit pars huius dogmatis: quod veru visum est Galieno medico

Quinto dicit super hoc qd sperma femine scdm phm est id quod est natum in creato membra fetus velut eoru materia Sed salua pñcipis reuerentia philosophi aliter sensisse videtur scribitur

De alium tractatu scd ca. m. Manifestum est ergo qd sperma femine non est convenienti generationi. Et rursus ait eodem ca. Quod vero putat quidam hoies qd femine conciat generationem ppter sperma qd circumit apud cortum ppter

delectatione est falsum Et rursus in fine capli illius ait Et manifestum est ex rationibus quas dixim qd femina non concit generationem ppter sperma quod exit ab ea sed ppter sanguinem menstruum. Sed ca. m. lib. xvi ait qd semen est menstruum

Sexto dicit qd scdm Galie nu medici illud est et manet nitra matrice quod pnotatur et effunditur ad hac de utroq spermate et utruq est agens et materia simul procreandi fetus agentis attamen est masculinu

Septimo dicit qd scdm aristotelem sperma viri est ad hoc vt ~~per~~ sinitur ex eo materia fetus odorem spermatis: p que generant spiritum intelligit latorem virtutu tam imitativae qd i formativae

Octavo dicit qd aristoteles ad hoc monebatur quia vidit qd cu candum ouu galline rore assum fuit seu quasi virali quadam humiditate et odor spermatis viri puta galli processit ab eo, conuersu est hoc ouu ad conceptionem factus qd inde pullus

Sic parum spermatis vni
plures spiritus fecit forma
re sufficit ex idonea materia
scdm aristotelem

Capitulum .ii. de cura aip⁹

Curatio clausure est
cum ferro non cū a
lio Si ergo hec
clausura apparens est
tunc modus est vt
disiumpantur labia
vulne a clausura ita
vt ponatur sup vnu
quodq; labiū pila et
mumantur pollice
panno et tendantur
labia donec disiūpāt
ab eo quod est inter ea

Aut iuuenis flenbo
thomo optuso : Et
finde siphac Et ma
de carnem additam
si est sub siphac pau
latim ita vt non re
maneat de addita a
liquid neq; sumas
de radicali aliquid .
Et illud fiat cū calib

Et Differentia quide
inter siphac et carne
est q siphac non san
guinat : sed caro san
guinat

Deinde pone inter abo
labia lanam infusam
in oleo et vino . et di
mittatur tribus dieb⁹

Et admistia super ea
aquā mellis : si ea mōi
ges Et admistia
desuper vnguenta nu
trita cum cautela a cō
solidatione et glutia
tione et constructione
et propne si illud qd
incisum est est caro .
siphac vero parū su
scipit consolidationē
post scissuram

Quod si clausura fuerit
profunda tunc mod⁹
est vt perueniat ad
ipsam vnciam
Et si est siphac / sem
datur scissione vna

non cum illa equalita-
te nam fortasse coepit
vesicam

¶ Vmo oportet vt caue-
antur alia sicut vesica.

Et incidatur si est caro
paulatim. Et adhere-
at incisioni lana infusa
in vmo stiptico

¶ Deinde post illud sedat-
ur in aquis in quibus de-
cocte sunt medicine
mollificatione

¶ Postea curetur cum vi-
scentis rectificantibus

¶ Vlcera limtis et tinctis

¶ Deinde cum consolidatis

¶ Et cum apparet simi-
tas oportet vt assidu-
etur super eam cortus

Et oportet vt caue-
antur apud hanc scis-
sionem et incisionem

¶ Due res .s. abbreviatis
in incidendo: et in fin-

¶ dendo quantitatem
additam. Illud enim si ē

compositum est faciens
possibilitatem conceptionis
apud cortum qui accidit
cum ea: et difficilem
faciens partum prepa-
rans fetum et pignam
tem morti

¶ Et caueatur iterum
ne pertranscat quantita-
tem additam: et capiat
de se matricis aliquid.

¶ Quare aposternetur ma-
trix: et doleat: et maneat

cruxes et spasmi et e-
gritudines periculosas

¶ Cum ergo feceris hoc
oportebit vt abstine-

as eam a frigore: Et
vt non appropinques
medicinam frigidam actu-
o

¶ Vmo igitur vt sint omnes
distillationes et mie-
ctiones et suppositoria
exsolvata frigore.

Curatio clausure. In hoc
capto primo agit de cura

clausura apparentis Sed de
cura clausure profunde

¶ Si clausura Tertio de vi

dis in hac maiestate ibi Et exi-

In prima parte primo agit
de cura cō clausure Sed de
duplia cura clausure apparens
ibi Si ergo hec Tertio de dif-
ferentia inter siphac et car-
nem quibus fit clausura ibi

Et dicitur. Quarto de a-
gendo post clausure aperti-
onem ibi Deinde pone inter-

In prima particula ait q
cura clausure matricis cū
ferro est idest instrumento
cirurgia ferreo ad hanc ido-
neo Et non cū alio com-
plete fieri potest maxime cu-
ra profunde

In scda dat duos modos cure
clausura apparentis

Primus est q labia vulue
disiungantur et separentur
a re quia vulua clauditur
sedm hunc modum. ponat
pile super duo labia vulue
super sinistru^{na} vna et super
dextrum. et mumentur
cirurgia polices pāno vel tela
et pns pollicibus fortiter com-
pumat pilas suppositas la-
bus et ipsa taliter extēdat
clonitudo labiū dextrū a
sinistro q utraq labia dis-
iungantur ab eo quod clau-
debat vuluam

Sedus modus est unari
fleubothomo seu lanceola
cuspide optuse sed bene sit
dente in lateribus eius et

cum eo primo siphac illi si
de quod claudit os vulue.

Et si caro addita sub siphac
fuerit hanc paulatim mada-
taliter q de ipsa nichil remaneat
Secunde ne scindas vel scindas
auferas aliquid de radicali
puta de propria sba vulue
Et fiat hec carnis incisio cū
calib idest instrumento fer-
reo idoneo

In tertia dicit q siphac additi
claudens os matricis sic a car-
ne addita claudente ipm dif-
fert q siphac non sangui-
nat seu sanguinem emittit
qñ ipm finditur de quo sit
curandum raro vero incisa
protinus curantur

In quarta preiubet q post
fuerint scisse caro et siphac
inter labia vulue protinus
ponere lanā pmsissam in
vino et oleo mixtis equali-
atq calefactis vt dolorem
mitiget et labia vulue con-
iungi prohibeat et hanc
dant ibi per tres dies
integros

Sed precipit sup labia vul-
ue ponere aquā mellis si
fuerit opus ad hec mudi-
canda

Tertio precipit super labia
vulue mimentur vnguenta
nitrita seu fermentata cum
tali cautela q labia vulue
prohibeant in simul cōsolidari
cōflutuari et cōstringi
maxime si raro fuerit obsta-
culum quod maxime fuit

sed p siphac fuerit q od fuit
massim non multa mēda
est consolidatio qina nō fac
le suscipit eam postq sū
fuerit qm exanguis est ei
fūm et sicum.

In secunda parte principali
preiubet clausuram profū
dani vincto mādē spūant
ad eam pueniente māsione

Sed precipit sāsione v
nica clausuram mādere
si fuerit siphac seu pānu
exanguis. sed non mādāt
cū hac equahitate cū qua
mādēbatur clausura extan
sca. s. ex toto sic q nichil
ex hac oīo remaneat nam
fortasse hoc siphac coopt
desicam qre timendū est
si exquiste abscondatur ne
vesica vulnere tur

Tertio dicit q cauere oī
ne mādatur aliud q siphac
opilans. puta neq mature
nec vesica proxima. nā sūt
harū vulnera multū dolorosa
vix q sanabilia

Quarto preapit p clau
sura fuerit caro seu carnea
hanc paulatim mādī talī
modestia q non vulnere tur
substantia maturas.

Quinto precipit q post ma
sionem fiat vt adheret ma
sionē lina que mīsa sit m
vino stiptico. vt lāp her pro
hibeat clausurā reūgi que
iā facta sūt

Sexto precipit mulierem
post hoc in aqua sedere m

quibus coctis sūt mediane mol
lificantēs. sicut cepē hīn mal
ue bisinalue semen lim bio
laria quibz dolor mitigetur
et spasmus prohibeatur.

Septimo precipit vlcera
sāsione curari ab bnguctis
quibus rectificentur. sicut
mictis mīa maturas vel
ibi illutis sicut est bngū
ex apri sūto et forma or
dei et melle cōmixtis vel e
gyptiacum vel apostolorum

Octavo precipit post istoz
vlcerum rectificationē ser
mūndificationē ipsa cōsoli
dari et acatrydari cū cortice
thuris mirra et sarcocolla.
Nono precipit frequentare
cortū et asponare sup hanc
mulierē dūm apparet sanitas
sāsione et vlcerū vt ipē prohi
beat clausurā reditum.

Intertia premonet euitare
duo dūm clausura sanditur

Primū est q non sit abbre
uiatio seu diminutio m fin
dendo et mādendo quātitatē
additam idest de clausura qn
tū est expediens. nam si iste
desectus compositus fuerit
sine cōmissus faciet q possit
conapere mulier in cortu cū
vīro transiret spermatē
vīri in matricem p foramen
factū. sed multū diffialē ef
ficiet partum. et disponet ad
mortem pregnantē et fetum
quā non potest p partū fo
ramen fetus exire iam mū
dificatus.

Secundum est quod non sit in se
sua excessus sic quod pertranscat
quantitate additam clausure ma-
trix: et fundat aliquis de
corpore matricis. Et ista de ca-
matrice apostemetur: et for-
titer debeat et mauriat augez
id est tetanum et spasmum dum
pungitur aliquis nemorum
matricis et morbos alios
primarios ut syncopam et
mortem pre dolore nimio.

Et post has cautelas datur
precepta super curablicum
a scissura precedentium.

Primum est quod mulier a fir-
gore abstineat id est sibi caue-
at ne frigidus aer matricem
eius intret et blaceratongit.
Nam blaceribus quidem frigidum
mordax dolore sine fame facit:
ingrores rigores febres
spasmos et tetanos ut ait ypo-
cras amphorum v.^m

Secundum est quod nil matrica appli-
cetur: ideo quod sit actualiter
frigidum nam ano pudente
vesice et matrica calidum quidem
amici et determinans. Sim-
iliter aduersum et occidens am-
phorum quinta.

Tertium est quod amica que in ma-
tricem distillantur et mactur
et supponitur in casu presenti
esse debent exsoluta frigore
actuali.

**Capitulum tertium de mo-
do administrandi hanc
massionem.**

Preparetur mulier
in sedes coram lumine:
super quam sedeat
cum parvo sustentaculo
ad posteriora.

Cum ergo equatur
curia sua adherere
faciat coris suis.
Et adiungat illud
ventris suo et liget
mammis suas sub au-
uatura poplitei suorum.
et ligetur secundum hanc
formam fortiter. Deinde
medicus administret
massionem siphac: et in-
cisionem carnis.

Et quoniam indiget medi-
cus ut administret spe-
culum et proprie in eo
quod est intra matrem.

Cum ergo extenditur
cum radis et vnicam
extensione cum qua
non comprimatur ma-
trix et collum vesice et
siphac eius comprehensione.

notente hinc membris
in primis cum manu
et scd cum eo cunis
non excusatur proce
so cum utrisq; manib;
aduenit ei de aannie
ferri Et speculū qd
facit te videre illud qd
arte efficias inde

Et facit te cognoscere
illud quod associatur
siphac subtili: et de
membris que pretere
unt hoc membrum
· 6 · ex vesica et aliis

Quod si supflus dūte
illud quod extendisti
ut redeat quod vehemē
tius est in eo quod ne
cessarium est.

Demde subleua siphac
clausure cum subtilitate

Demde stinde ipsū scd
obliquitatē ut nō cō
sequatur vesicam

Demde considera in pū
cipio cum standis et

si egreditur sanguis
paucis tunc penetra
in operatione tua sine
timore

Et multiplicatur cur
sus sanguinis tunc
finde paulatim ut nō
accidant syncopis et
paruitas anhelitus

Et quāq; est tibi ne
cessariū ut dimittas
instrumentū incidens:
quod notatur alcalib
in ea usq; in mane in
uolutū in lana hya
ta in pāno. Et cū sint
mane/consideretur in
virtute eius Et si sint
fortis/ curetur integra
curatione. Et si non/
dimittatur usq; in di
em tertiū Et tunc
tū instrumentū
Et consideras dispo
nere scilicet cū digi
tu ponendo sub loco
cū ut signisficat

tibi sūma quā nate est
te madere post

Et cū soluitur muli-
er eo quo curatur: or-
tunt vt sedeat in aqua
in qua decocta sunt
lentia cū est calida:
et proprie cū apparet
apostema

Et melius est vt
admiscentur sup ea
ungta in calib prohi-
bentia consolidatione.

Et melius est illud
quod est cōtenuū hīs
foramen vt egredia-
tur in eo supfluitates
et ventositates

Et qñ masio accipit
carne naturalē: tūc
fortasse accidit cursus
vime qñ non curat

Preparetur. **I**n hoc caplo
primo agit de preparati-
one mulieris ad hanc inci-
sionem. Sed de adiutorio
speculi ibi. **E**t qñq; indiget
tertio de agendis qñ sup
sine sphac est extensū ibi
Et si sup fluit. **E**t quarto

de dimissione instrumenti
quo inciditur in matrice per
noctem et cōmēsuracione sas-
sure iuxta tenorē virtutis ibi
Et qñq; tibi. **E**t quinto de
agendis post incisionē ibi. **E**t
omni soluitur.

In prima parte dat tria pre-
cepta

Primū est mulier sup sedam
sedat apte in humido loco
preparatam retro pūm appo-
sita

Sedū est q ipsa cum equata
sient et recte sedens faciat
cura eius adherere coxas: et
ipī ventri iungantur cox-
e eius. et manus ligentur
sub aruatura suorū popliteū
seu genuū ipius. et fortiter
ligetur hanc formā pcut ligat
aliqui pueros madendos pro
lapide vesice

Tertium est q taliter muliere
aptata aruigilis madat si
phac et carne que claudunt
matricē caute et suauiter et
indoloreus quo fieri poterat

In sedā primo. ait q qñq; in
cisor indiget speculo maxime
in profunda clausura matricis:
vt per ipm videat intramatri-
cem qntū et quale est inciden-
dum

Sedō dicit q aduenit aliquo
clausure profunde de acumme
ferri qñ ipa tangitur et simul
extenditur radice et vncina
primo cū manu vna: sed per
ambas qñ non est excusatio
quā ambe concurrant

Et hic extensio clausure ta
lis et ita modesta q neq ma
tutem nec collū vesice nec
siphac ipis seu vesice corpus
fortiter comprimat tanta co
pressionē vel cōprehensione
quod aliquod istorū sensiblit
ledat

Tertio dicit q speculū bulue
suppositum facit chirurgicum
videre qualiter efficiet arti
ficiose clausure suffuram

Quarto dicit q etiam specu
lum dabit tibi cognitionem
carnis aut alterius rei que
assuat siphac subtile quo
clauditur matris Et illa de
membris cognoscere faciet
que pretereunt hoc siphac
ut vesicam et collum eius q
mansionē evitare debeat

In tertia v. chirurgico capit

Primum est q si ipse superces
serit in clausure extensione
facta per vncinos Et statim re
laxet hanc extensionem quo
usq redierit de supflua exte
sione ad moderatam

Secundū est q cum sit ipsa re
dierit tunc siphac clausurē
suauiter subleuet et cū facilitate

Tertium est q postq subleuati
fuerit oblique ipm scindat
ne tangat vesicā s recte in
cedat

Quartū est q chirurgicus
a principio dum scindit clau
surā attendat si paucis e
st fluxus sanguinis et si
fuerit scindendo penetret
et perseneret in opere suo sū

hoc q timeat de malo successu
Primum est q si fluxus sa
guinis exuberet in hora sup
ze tūc paulatim fiat ne su
copis accidat et paruos ahe
litus ab enacuatione sanguis
et spūs plurima et festina

In quarta primo ait q qm
opus est ut in matrice per
totam noctē dimittatur al
cuius instrumentū ferreum
quo fit incisio Et mane at
tendatur mulieris virtus
que si fortis fuerit aueretur
clausura cura pfecta p ma
sionem que sufficiens sit

Et si non sit fortis virtus
mulieris dimittatur tri duo
dictum instrumentū iacere
in matrice Deinde extrahat

Secundo precipit ante mansione
ponere digitos sub loco clau
sure et considerare p hoc ma
sue dispositionē ut sibi indi
cetur sima seu quantitas q
post incidenda est

In quinta primo ait q qm
mulier a chirurgicali manu
liberata est et absoluta con
uenit ut sedeat in aqua ca
lida decoctionis leuissimæ pro
mitigatione dolorū maxie
Dum p hos apā tinctur vel
iam actu exierit sicut p
hac decoctione De semine lini
paulatim maluerit punctione
in sinuque an an cepas h
lin. vj. bullantur in dulci aq
in qua actu calida sedeat
mulier

Secundo dicit q magis conuenit

ut administrantur in instrumēto
nomiato calib quo fit in ei
so molitina vngta quibus
sentitur dolores: et consoli
dan labia prohibeantur

Tertio dicit qd melius calib
est id quod interius totam
existit et habet foramen
ut per ipm exeant supflui
tates ventose et aquosae
vel humorales: et introita
tur modo dicta vngta

Quarto dicit qd dū styli
clausura aliquid de carne
naturalis accipit / forte inde
signum est soluturior
vnde cursus qui nūq̃ sa
nabitur maxime si modū
musculus claudens testicū.

Capitulum. iii. de suspensi one matricis

Quandoq̃ accidit illud
ppter clausurā

Et qnq̃ accidit ppter apata
calida et dura

Et cura cor̃ ē cura eius
Nūq̃ **I**n hoc ca. primo
dat causas suspensionis ma
tricis Sed curā eius ibi
Et cura

In prima parte primo ait
qd clausura matricis est inter
dum causa suspensionis eius
Atterit qd matrix suspensa
dicitur qū collecta stat i al
tiori loco qd esse deberet Et
eius suspensio differt ab ipius
suspensione motus matricis ē

ad superiora cū malignis acci
dentibus siccopi similibus et
epilentie. suspensio vō non dicit
motum sed stationem eius in lo
co altiori Cum igitur matrix
clausurā patitur hec non sinit
eam deorsū tendere tempore
coitus et hora qua mēstrua de
berent effluere

Hec dicit qd qnq̃ accidit su
spensio matricis p apata calida
flegmonica vel dura sclerotica
vel cancerosa dum suprennis
partibus matricis iacent et
visum contrahunt

In secda dicit qd suspensa ma
trix clausurā ~~q̃ suspensa ma~~
trix eius curatur clausurā cu
ratione ca. ante hoc scitis de
clarata Et consiliter suspen
so que fit ab apate calida vel
dura cum cura curatur huius
apatis que postea dicitur tra
ctari presura

Capitulum. v. de augmento matricis et exitu eius et conversione ipsi

Matrix augmentat̃
aut ex causa primitia
s. ex casu aut cursu
vehementi aut vocifica
tione quia ipsa vociferata
est aut sternutatione
maxima aut strepi
tu aut vociferatione
quon ipsa audiunt q̃re

terrefacta est

Aut percussione molli-
canti hyamenta ma-
trici

Aut ppter causā p-

difficilis aut partus gi-
uatum aut labore obste-
tricis in extrahendo fe-
tum est secundū

Aut exitus fetus subito

Aut ppter humiditatem mol-
lificantes

Aut ppter putrefactiones
accidentes hyamenti

Et quicqz egreditur tota

Et quicqz conuertitur

Et quicqz eradicatur
radix eius

Matrix. In hoc co. pmo a-
git de causis primitiuo

precipitationis matricis

Scd de causis interioribz
ibi aut ppter causā partus

Tertio de modis precipitatio-
nis ibi **E**t quicqz egreditur

In prima parte dat. vij. casus

primitiuos motus precipita-
tionis: quam hic vocat aug-

mentum quia qm matricem

relaxata versus os vulue
descendit: augeri videtur
saltem in longitudine.

Prima est casus gravis
impetuose matricem excitans
versus inferiora

Scd est vehemens cursum
vel saltus similiter operans

Tertia est multum alta vo-
ciferatio facta a muliere cuius
matricem precipitatur per quā
vehementer motu diafrag-
matis deorsum comprimuntur
membra nutritiua ita qd
inde fit aliquando hernia vel
casus matricis.

Quarta est sternutatio
multum impetuosā qm simul
comouet vehementi impetu
membra animā vitalia sit
et naturalia versus inferiora

Quinta est strepitus qm
fit in altis et rotundis cho-
reis in mulieribus quarū

dislocantur de leui matricem

sicut parius pluri accidit

Sexta est horribilis vocife-
ratio vel sonus terribilis sicut
tonitru quem mulier audi-
ens ita perterrita vt inde
deorsum matricem eius precipitetur

sicut mixta accidit cuidam
donnelle prope parisiū que
tonitru terribile precipitationem
passa est et abortiuit.

Septima est passio fortis mol-
lificans seu paralyticans liga-
menta matricis: quare non
tenent hanc fixā in loco suo:
sed eam primitim inferius
trahunt.

In sda dat. vij. causas pre-
cipitationis matricis in
secas.

Prima est difficilis et laboriosa partus in quo timoribus et compressionibus plurimis fortibus matris et fetus deorsum impelluntur.

Secunda est partus multum grauius magnitudine fetus et pondere ipsius ac superfluitatum secundum retentorum quibus deprimuntur matris inferius.

Tertia est labor rudis inordinatus et impruopus quoniam matrici prestat inordinatus obstetrici in extractione secundum et fetus.

Quarta est subitaneus exitus fetus in quo matris per ipsam in promptu deprimunt relaxata plurime humiditates.

Quinta est humiditates plures imbibite in gamentis matricis quibus relaxatur et tendit deorsum sua grauitate.

Sexta est praefactio infaementorum matricis quibus sunt impotes ad sustentandam eam.

Septima tunc tangit precipitationes matricis modis.

Primus est quando exit a corpore tota sicut nunc accidit vni pau perale cum post partum fiat sedina retenta et obstetrici stolidi credens hanc extra here simul cum tota matricem extraxit et statim mortua est.

Secundus est quando matris conuertitur sic quod ipsa pars superior descendit usque ad collum eius et cognoscitur aliquas quibus ipsa infantum descendit quod

digito impulsio palam poterat. **tertius** est quod ruptis in gamentis radix eius eradicatur et descendens desinit suum proprium locum.

Capitulum de accubibus et signis illius

Accidit mulieri inde dolor in pectine magnus et in cathem et dorso. Et quando sunt cum hoc febres et accidunt ei multociens expro et difficultas propterea quia matris comprimitur meatus fecis et vrine. Et accidunt spasmi et tremor et timor sine causa. Et sentitur rotundum in pectore. Et sentitur apud venterem descendente leuissimus tactus: et proprie cum completum conuersio expreditur enim: et quod intumescit est est manifestum. Et cum non sentit foramen eius rotundum.

sanis: q̄ radix eius iam
conuertitur et egreditur
Si autē inens fora
men/ et iam exiit
sicut est non conuersa/
tunc non cadit nisi
clausura. scias ergo
illud

Accidit mulieri. In hoc ca
pulo argit de signis et ac
cidentibz precipitationis
Sed de medio nascendi si
radix matricis conuersa est
ante non ibi. Et cū nō sciat
An prima parte tangit si
ita vii. et accitua precipitatio

Primū est dolor magnus i
pectine et cathm etiam in
dorso quibz matre alligata
est. et ideo condolent sibi dis
locate. Et q̄ cathm locus in
directo renū posturū i dorso
Sedū est febres quas iterū
dum comouent vehementes
dolores vel in spiritibz vel i hu
moribus maxime si mulier
sit cacochymica

Tertū est interdū expressio
in ano quasi tenasmodi:
Et in urinando difficultas
aliqua. nam precipitata ma
trix comprimit meatus fecis
et vrine.

Quartū est spasmi ppter
vehementes dolores et exten
siones nervorū matricis et
etiam tremores a causis

similibus

Quintū est tumor sine causa
vt in mliis ppter compati me
diū crebris dolenti matrici et
receptis ab hac corruptas fu
lurines

Sextū est q̄ sentit in pectine
mulier rem quasi rotundā
ex corpore matricis quod illic
descendit

Septimū est q̄ mulier a
pud vulnū sentit rem lenem
descendere maxime dū matre
complete conuertit. nam tunc
egreditur de loco proprio: si
q̄ manifestū id quod prius e
rat intus scilicet occultum.

An scia primo ait q̄ qñ fora
men colli matricis rotundū
tactu non sentit mulier/ ex
hoc cognoscitur q̄ radix ma
trix iam plene conuersa est
et foras egreditur opilans
foramen

Sed dicit q̄ si tactu digiti
mulier inuenit foramen a
peritū matricis precipitate/
tunc exiit matre recta sic
ipā est et non conuersa. Et
tunc non cadit nisi clausura
eius seu pars inferior. Et hoc
scire debemus vt. modū me
dendi melius noscimus.

Capitulum vii. de cura

Non speratur cura
si non eius qui recens
est in adolescentia

Et incipe in primis

a solutione natius cum
disturbis Et promota
vrimam cu diureticis

Et cum expletu fuerit
illud resupinetur mu-
lier et aperiat quod e-
st inter cura sua.

Et assime lana ex bel-
leribus lembus et fac
eam adherere matri-
ci. Demde accipe lana ali-
am et misce eam in ac-
eto acetatis aut vino in
quo dissolutu sit aliquod
stipticum et pone sup-
os matricis et reduc-
tu facilitate ad anteri-
ora ita ut redeat lana
tota ad anteriora

Demde accipe lana alia
et misce eam aceto
et pone eam sup vulva.
Et precipe mulieri ut
iaceat sup latus suum
et adinet cura sua et ser-
uet lanam ut est pre-
parata in ea ne cadat

Et pone ventosa sup
vulva summe eius. Et
super dorsu ipsius Et
fac eam odorare odores
bonos valde ut ascedat
matrice causa eorum
ad superiora

Et cave ne appropin-
que ei facias aliquod fo-
tidum quare fugiat
matrice ad inferiora

Cumq dies tertia assu-
erit promota lanam
eius et pone eam lana
misceam vino in quo
decocta sint myrtus
et rosa et acetata et
cortices granatorum
et alia ab istis tepid
Et embrota ex illo
super summen eius et
ipsius pectinem
Et admista super
eam linimenta facta
ex sauech
Et ex herba que nasci-
tur super lapides cu

finit in aqua. et faci-
unt lubrificare pedem

Et facta ex lentibus
cū stipticis. hoc em̄ ve-
himen quāq̄ sanat eā

Et fac eam sedere post
illud in decoctione smi-
nanti et mixti et ro-
sarii

Et or̄ vt facias eam
abstinere a solis et
sternutationem mo-
nentibus et tussim

Et fac eam manere
tranquillam et q̄etā

Non speratur. In hoc casu
primo agit de spe et non
spe aut descensus matricis
Sed de cura eius per soluti-
onē ventris et pronocatores
Vnde ibi Et inape Qu-
tio planas ibi Et cū exple-
tum. Quarto per ventosas
et dores ibi Et pone Cū
to per embrocās et limmen-
ta ibi Cūq̄ dies Sexto per
balneum ibi Et fac eam
Septimo p̄ cauere a nocenti-
bus et quiescere ibi Et or̄ vt

In prima parte aut q̄ non
est spe aut casus matricis
et certus ipius m̄s dū re-
cens est et non confirmatus
neq̄ duratur. Et dūm

ipsam patiens est adolescens cu-
ius membra nondū sūt fixa
durata. Vnde possunt leuare
in propriū locum dislocata re-
di.

In secunda prembet inape-
curam cum chiste. bz soluti-
ventris vt gressu feces in in-
testinis retente matricē non
deprimant versus inferiora.
Sicut est chistere hoc. R. Ole-
tarum meauralis boiragis
arthemesie absinthij an. an.
fiat decoctio pro vno chisteri
in qua dissolue perapigie be-
nedictę mellis et osaci colati
an. 3. s. olei de spica quāq̄ s.
salis. 3. 7. fiat chistere

Secundo pronocare vrinam
cum diureticis: ne vesica re-
pleta matricē in comp̄m̄at
versus inferiora p̄nā dehi-
dere. vt bibat mulier purgā
cicēū cum iudicibz p̄tis et
femenuli vel aquā bardane vel
philoselle vel gallurici

In tertia dat precepta. v.
Primum est q̄ mulier. resu-
pina iaceat eleuatis clunibz.
et id quod est inter sua crura
aperiat idest suas coxas
elongando. S. alterā ab alia.
post solutionē ventris et pro-
nocationē vrinę

Secundū est q̄ lana de velle-
ribus ouis lembus accipia-
tur. et vulue impellatur.
et fiat vt ipsa matrica ad-
hereat: et hanc sursum ipel-
let

Tertium est q̄ alia lana ac-

capiat. et misceatur in ac-
tie gummi vel in vino grosso
tuo in quo aliquid scriptum
dissolutum fuerit: ut signus
draconis terra sigillata vel lo-
lus armenus. et ponatur la-
na hec super os matris ut
ipam prohibeat iterum descendere
Et matrem reducat simul cum
lana versus anteriora cum faci-
litate puta leui impulsu ita
ut tota lana redeat anterior.
Quartum est quod iterum lana a-
lia accipiat. et misceatur a-
ceto vulne superponatur. ad
stringendum locum et prohi-
bendum descensum
Quintum est quod hinc factum
mulier iaceat super alterum
laterum suum iungens et
adunans suas coxas in se
ut lana seruetur in matre
posita vel in collo et vulva
sicut preparata est: et non ca-
dat extra

In quarta precipit tria

Primum est. ventosis sine
stansificatione cum igne ap-
ponere super sinum radicem
id est umbilicem: et super dorsum
in ducto umbilico: ut de heme-
ti harum attractione matrem
retrahatur. sicut in locum suum.
Secundum est frequenter olfacere
odores suaves valde bonos si-
cut pomum ambre cinamomum
lignum aloes vel zanosilos
quos matre diligit et sepe
versus hos eleuare solet et de-
lectari in hinc sed ipsi in sensu
in precipitatione non sunt

supprimendi ne matrem apho-
desistere faciant

Tertium est cauere ne fetida ad-
eius nares perueniant quia
sicut matre ad bonos odores
olfactos se eleuat sic ab odo-
ribus malis odoratis se depu-
nit et fugit

In quinta premitur in die
tio permutare lana loco cui
alia lana accipiat. et ipsum
datur in vino tepido in quo
cocte fuerint mediane se-
quentes. R. mirti rosarum
acacie cortici granatorum su-
mach balauie nucis cupressi
massias an. 3. n. conuassu-
tur. et bulliantur in lb. m.
grossi vini pontici donec co-
sumatur vini medietas.
Et ex dicta lana in fusa in
hoc vino sume embrocetur.
id est vmbilicus et ipsi pectus.
vel somnetur. proprie loque-
do ut matre auxiliis dictis
in proprium reducta locum fir-
metur in eo per ista scripta.
Hoc tangit tangit humecta
tria matre apponenda postquam
iam reducta est

Primum sit ex sauech id est ex
ordeo non complete maturo
deinde siccatum vel parum vstu-
lato postea fortiter in aqua
feruente ex ardenti calide trito
Secundum herba sit que super lapi-
des in aqua existentes nasci-
tur et crescit. et pedes qui hanc
calcant lubricare facit et est
epatica dicta aliter copetra et
gallice copierre. Ista herba te-

atur. et de ipso succo matris
illinitur. Vel succus et herba
sibi supponuntur. et proprie di-
citur tunc cataplasma

Tertium ex lentibus cum stipticis
fit secundum hunc modum. **R**
lentium an. n. simmach gallar
cortices thuris mastice an. 3 s.
decoquantur simul in tribus
lb. vini grossi pontici donec con-
firmatur. Vini mediocritas. deinde
exprimatur omnia per tela aut
forte stannum et ex ipse calida
linatur matris. Et dicitur hic
princeps quod dictum regimine fortis
se curabit precipitatione

In sexta precipit quod sedat mu-
lier post omnia predicta in hac de-
coctione mediocriter calida in
posita tunc. **R** summa nuxti
rosarum mellea pitaru an. lb. s.
bulliantur in cacabunda vna
plumalis aque que tunc imponat.
stringit enim vulva et matricis
collum et ipsam matricem cadere
prohibet

In septima preiubet abstinere
a salso ex quorum pictura quibus
cansantur expressiones in in-
testinis matricis aut vesica. p
quas commouetur defensio
matricis

Idem precipit ab hinc abstinere
que sternutatione et tussim
commouent. nam frequenter
matris ab hinc violentis mot-
ibus defendit et precipitatur
in dispositis ad hoc

Tertio precipit quod mulier ma-
neat tranquilla et queta animo
et corpore postquam matris em-

ad proprium locum reducta fuit

Quoniam. v. m. de de-
clinatione matricis

Matris quibus accidit
ut declinet ad vnam dua-
rum partium matricis.

Et remoueatur os ma-
tricis ab oppositione: p
quam mittitur ad ipsam
aperturam

Et quibus est causa in ea
duriat vna duarum
partium

Hic inspissatio et con-
strictio. Quare duri-
ficantur vno latere in
humiditate et mollesca-
tione: et firmitate et spas-

mo. Et quibus est ca-
usa in eo repletio in vna re-
natu duarum partium
Et quibus est causa in
eo humores grossi viscosi
in vna duarum partium
facientes illam attrahi-
tur cum sedam ad ipsam

Et multociens acci-

dit et ad ipsam matricem

Et obstetrices quide co
gnoscunt partem decli
nationis p tactum cum
Digitis Et cognoscunt
an sit a duricie aut a
repletione cum facilitate
et tensione venarum
et duriciem earum et
necessitate eius ad ena
ciandum.

Matrica quinqz In hoc ca^o
primo agit de declinatione ma
triac. Sed de causis eius ibi
Et quinqz est Tercio de cogniti
one partis declinationis et a
q ca sit ibi Et obstetrices

In prima parte primo ait q
matrice que debet locari in me
dio ventris inferioris quinqz de
clinat ad alterum laterum dextrum
vel sinistrum non sine dolore
sed ita facile declinat antequam
propter vesicam que ibi posita
est neqz posterius ppter lon
gitudinem.

Sed dicit q os matricis remo
uetur p hanc declinationem ab
oppositione recta cu vulva sic
q non rectum stat collu ma
triac p quod viri semina recte
effundi debet in matricis con
canu vt sit prolificum.

In secunda assignat. m^o.
causas declinationis matricis

Prima est duricies sclerotica
accidens alteri duorum laterum

matricis suo trahens pondere
matricem versus se

Secunda est inspissatio et
constrictio seu adimatio alteri
duorum laterum matricis. ppter
hanc quam hec latera dimer
sificantur in humiditate et mol
litate que parte sam insunt
et pituitate et spasmu q impu
parti egre trahenti ad se sam

Tercia est venarum vel vni be
ne repletio proprie sanguinea
maior in vno laterum matricis
q alio qua fit vt declinet ad
latus repletius

Duritia est multi grossi et
viscosi humores in acies vni
laterum matricis et faciet
illam declinare versus se sua
gravitate

Indem notat hic q suffo
cationem matricis sepe asserit
eius declinatio. e. dum redit
ita tortuosum intus os mati
cis q ipa prohibet menstrua
effluere et humiditates mea
contentas

In tertia primo ait q docti
obstetrices tactu digitorum
nosunt latus ad quod matris
declinata est. et ipa patiens
id dolore percipit et tunc qda

Secundo dicit q cognoscunt
etiam obstetrices vtrum declinat
matricis sit a duricie vel a re
pletionis sanguinea venarum
tunc est tactus eius facilis et
lemis et plene atq tense bene
percutitur in illo ~~latus~~ lateri

Tercio dicit q obstetrices co
gnoscunt etiam tactu duricie

alterius laterum Et agno
scunt etiam qm est nictas
ad euacuandum matricem
p hoc q pppunt et repletor

Capitulum ix. de cura

Oportet vt fient. tho
metur sophena parte
cui opposita est pars de
clinationis, si sentitur
repletio: et dicitur obste
trix q bene in illa pte
sunt tense et replete:
et illic est grossitudo.

Et si illic est constructio
et coadunatio, et non
est illic grossitudo ad
ministra lemitina ex chiste
ribus et suppositorie et
unctionibz Et admist
balneum

Et fac vt ab hoc bonum fiat

Et si fuerint illic hui
tates, euacua eas

Et da in potu oleum
de beruha Et admist
etiam in suppositorie
Et sicut iunge
in matricem eius. Et ite
in matricem eius oleum

balsami, et ruzaki et pma
Et tunc fortasse possi
bile erit obstetrici vt
intromittat digitos
iunctos cu ceroto aut
adipe galline aut ana
tis. et equet matricem:
et tendat declinationem/
donec faciat cadere oppo
situm os matricis vulue.

Oportet vt In hoc ca pmo
agit de cura declinationis
matricis a repletionis signi
fica Sed a constructio et co
adunatione et duras ibi Et
si illic Tercio ab huiusmodi
grossis et viscosis ibi Et si
fuerint

In prima parte iubet flecti
thomare sophena parte late
ris opposita declinationi / se
gra vel obstetrici repletioem
magnam in declinationis la
teris senserit: et venas ibi te
sas et repletas: et aliquando
est tumor et grossitas.
In pda preiubet si latius decli
nans constructum fuerit et
coadunatum sine grossitudine
lemitina quatuor modis
ministrare

Primo in chisteribz sicut est
istud Re malis bymalis
violarie senectutis huius atr
phas an. as 7. radice lily
floris pinguis micas an

Bon. mīo. fiat decoctio pro v
no clister in qua dissolu
medulle cassie fistule mūda
te. 3. xii. catholicon. 3. 7. ole
orum de lilio et sissamm. añ.
3. 7. fiat clister sine sale
Secūdo in suppositoriis vt si
cum cannula butirū recens
ano intromittitur. vel ay
ungia pici vel dulce oleū
olmariū

Tercio in vngtis sup regio
nem matricis: sicut ē istud
Reximigiarū caponis et
anseris olei de lilio añ. 3. 7.
medullarū cerui et bone
añ. 3. 5. muscallaginū lim
et altee añ. 3. 7. mīstet
et fiat vngtū

Quarto in balneis dulcis
aque cate in qua prebullie
rint illa remollitana que
modo dicta sunt in decoctōe
clisteris predicti

Sedē pīcipit q̄ patiens v
tatur ab his bonis leuib
euchymis et facilis generan
tibus mūdū et grossū
sanguinē non terrestrem
melancolicam

In tertia premitur p̄cepta
v. super curatione declina
tionis matricis q̄ orta ab
hīsibitatibz grossis et vīso
sis

Primū est q̄ purgetur
iste hīsibitates vel p̄ dicitur
lich vel diacartamū vel p̄
dulce simplex aut dulce
duplicatū vel per benedi
ctam vel p̄ perapngiam.
et hec ministrari possunt
in forma clisteris vel per os

in forma dōsis dissolute in a
qua mellis cum quarta pte
eius aque arthemisie

Secūm est dare in potu oleū
de kerna quos describit quīti
prima tractatu. x. ca. xx.
cūne d̄sim dicit esse diuos
vel añ. aureos cum aqua
de radicibz et est laxatiuū

Tertū est idem oleū cum
cāmula spulsi suauiter
ano in pondere. 3. 5. pro sup
posito

Quartū est matricem
desore iungere cū p̄dicto
oleo.

Quintū est in matricem
suauiter mīcere oleū de bal
samo vel oleum zazaki idest
de pino: vel aliud simile sic
primū vel nādmā oleum de
quo vis. 3. 7. cum duabus
vnciis aque arthemisie.

Secūdo dicit q̄ istis p̄ actis
forte obstruere poterit matu
ci iungere vel saltem collo et
digitos iunctos ceroto sim
plici ex cera et oleo dulci sine
plum vel a pipez anatis. et
equare matricē in lateribus
suis sic q̄ neutru eorū dedi
net a suo siti naturali: et
taliter tenere partē decli
nantem a proprio loco q̄ os
intuscat matricē directe
cadere faciat oppositū vulue:
sic q̄ vīga vīga vīga directi
intuscat non plicata hinc de:
et recte in matricem suam
semā effundat.

Capitū x. de apate ca
lū in matrice

Acidunt matrici quā
 q̄ apata calida Et cā
 in eis est aut p̄mitua
 sicut percussio aut ca
 pus aut multitudo coi
 tus aut abortus aut
 disruptio ex obstetric
 cā recipit fetum
 Et quāq̄ est cā in eis
 retentio mēstruorum
 Et repletio Et mē
 latio hūiditatis aut
 inflatio inspissata que
 non resoluitur
 Et quāq̄ sunt ppter
 elevationē spermatis
 Et quāq̄ sunt ī ore
 matricis Et quāq̄ sūt
 in cōmunitate eius in
 quibusdam ptibz duo
 rū laterū
 Et ante et retro
 Et quod de eis est dete
 ritus est illud quod est
 cōe pluribz partibus
 Et quāq̄ fit dubelati
 Et quāq̄ conuertitur
 ad duriciem aut cācū

Acidunt matrici In hoc ca
 primo agit de causis apatū
 calidū matricis. Secūdo de lo
 cis in quibus sunt ibi Et
 quāq̄ sunt Tertio de cōpara
 tione inter hec et horū con
 uersione ad sanem vel duri
 ciem vel cācū ibi Et quod
 de eis.

In prima parte primo au
 cata apla apata sicut flegmō et
 enspila quāq̄ in matrice
 sunt hec em de se sit exan
 gūis aut pauci sanguis mē
 te tamen bene terminati
 ad cā quarū officia copio
 sum sanguinē in matricem
 effundit. qui aliqua occasi
 one retentus in ea quāq̄
 penetrat in sbam eius et
 hanc apostemat

Secūdo dicitur hec apata quāq̄ fi
 en a causa primitua. et hic
 tales quinqz refert

Prima est percussio supra te
 trē vehemens que ppter do
 lores quos matrica intulit
 copiosum sanguinē ad ma
 tricē fluere facit

Secūda capis est gravis super
 ventrē similiter operatio

Tertia est coitus plurimus
 supfluit quē multus sanguis
 ad matricē trahitur

Quarta est abortus gravis
 dolorosus quā hūc non sequit
 sufficiens sanguis p vuluā
 exgressio

Quinta est disruptio quam
 quāq̄ facit in matricē obste
 trix dum recipit fetū. Unde
 surgit dolor vehemens

copiosum sanguine ad matricem attrahens veluti ventosa. **T**ertio subungit. v. causas interiores istorum calidorum apertum

Prima est retentio consuetudinaria menstruum. que quando penetrant in corpus matricis et ipsum apostemant

Secunda est repletio dicta plethoria maxime in partibus ventris inferioris

Tertia est multitudo humiditatis mutimetalis in matrice abundans et superabundans

Quarta est inflammatio vetusta ipsa sata inter telas matricis que non resoluitur: sed dolore infert attrahentes sibi sanguinem

Quinta est elenatio muliebri seminis in quantitate et loco eius quod est velut sanguis parui de albatu fleximone inducere potest in superioribus matricis

In secunda primo ait quod hec aperta quando contingit in ore matricis: et tunc impediunt menstruum exitum.

Secundo dicit quod interdum accidit in aliquo lateri contumacia matricis dexteriori vel sinistriori: et tunc declinare faciunt matricem ad illud latus.

Tertio dicit quod interdum sunt in anteriori parte contumacia: et tunc comprimunt vesicam et aliquo modo impediunt exitum urine. Et interdum retro accidunt: et tunc comprimuntur ab eis longam et liber exitum

feces impeditur. Aliquando etiam in superiori parte matricis accidere possunt.

In tertia primo ait quid est de terminis inter ista aperta quod pluribus matricis partibus accidit: quia magis ledit matricem et inembra sibi confederata. **S**ecundo dicit quod hoc aperta quandoque fit dubelata id est sanosum. Et quando rupitur: fit in matrice vlcus vix vniuersum sanabile

Tertio dicit quod hoc quandoque inducitur et fit schrosis vel leceratur dum sanguis adiungitur qui fleximone efficitur vel colera que fecit cuspilam

Capitulum xi. de signis **Quibus**

Quibus significantur ipsum communicantia

Stomachus enim coicatur

ei: quare dolet et accidunt in eo tristitia et

angustia et nausea

et singultus et corruptio

tui digestio et appetitus aut debilitatur

Et cerebrum coicatur ei:

quare accidunt dolor

capitis in sinapite et

dolor in collo et radice

oculorum et profunditate

ipori cū gravitate
 Et procedit dolor do-
 nec consequatur ex-
 tremitates et digitos
 et duo foha et utrius-
 que et iuncturas cū mol-
 lificatione in eis
 Et dolent due partes
 dorsi Et duo inguina
 et pecten et instantur
 Et mirach iterū īfla-
 tur Et sentit in to-
 to corpore gravitate
 Et accidunt ex-
 pressio et difficultas
 ita ut non sit ventosi-
 tati meat⁹ ad exeūdū
 Et illud sit p coarcta-
 tionem apātis Et ubi
 coarctat meatus plus
 illic sit sensibilitas
 vehementior
 Et qñq est exp̃ssio
 sine difficultate et
 difficultas sine exp̃ssioe
 Et accidit in eo ut
 debilitetur pulsus et
 minoretur et frequens

fiat
 Et si apā fuerit calidū
 erunt omnia accētia ista
 vehementia cū febre īfla-
 mata Et cū horripila-
 tiomb⁹ Et cū nigre-
 dine lingue Et dolor
 fiet fortis et pulsatio
 Et multiplicabitur su-
 dor in extremitatib⁹
 Et qñq pducit ad ab-
 sitionē vocis Et
 spasmū Et syncopm
 Et significant ptem
 apātis locus pulsatio-
 nis Et cōicatio ite-
 rī .s. an sit dolor in su-
 mine aut ad dorsi sum-
 dectine aut ad utriusq
 pyndes
 Et quod est propm
 quū ori matricis est
 vehementius et durius
 eo quod est in cōcūnta-
 te qm os matricis est
 nervosū et est tangi-
 bile et illius quod est
 in cōcūntate tactus

est difficilis

Et in quacūq; parte
sit apā/declinat matē
ad contrariū illius

Et sit difficilis sopn⁹

super: contrariū eius

Et sit difficilis motus
localis: et eleuatio: et
fessio et massio Et
consequitur egrā vt
claudicat apud deambu-
lationē

Et signū q; conuertit^r
ad dubelati est vt sit

dolor: additus valde

Et accidentia sunt
fortiora

Et diuersificatur fe-
bris et pmscentur

Et inuenit tñsquil-
litatē cū est fluxus

ventris et egressio vriē.

Et signū collectionis

complete est q; sedatur
febris/et pulsatio et

monetur rigor

Et apostema quidē

et eius dubelati quādo

sunt in ore matricis
possibile est vt sanent^r

Et si sunt profunda
non est possibile vt sa-
nentur

Quā significat In hac
capite primo agit de signis
cōib; apātū matricis in ge-
nerali Sēto de signis calorū
ibi Et si apā Tercio de si-
gnis partis matricis in qua
est apā ibi Et significat
partem Quarto de signis
conuersionis eius ad sanē
ibi Et signū q; conuertit^r

Quinto de curabilib; et no
curabilibus ibi Et apā qd

In prima parte primo ait
q; apā matricis quāq; signifi-
catur p; cōicationē seu colli-
quantia membrorū aliorum
cū matrice in passione

Postea id declarat Et pmo
de stomacho ibi Stomachus
em Sēto de cerebro ibi Et
cerebrū Tercio de extremita-
tibus ibi Et procedit dolor

Quarto de dorso ibi Et
dolent Quinto de virgin-
ibus et pectē ibi Et duo i
gmina Sexto de mirach
ibi Et mirach Septimo de
toto corpore ibi Et sentit
in toto Octauo de intestinis

et vesica ibi Et accidit
Nono de arteriis ibi Et ac-
cidit in eo.

In prima partiali dicitur quod locus
est colicis apostemose matrici
Et inde est quod dolet dum
aperta est et sibi eueniunt
tristitia et angustia propter
filigines quas ab apertis
materia recipit Et nausea
a quadam ex abhominacione
dictarum filiginum
Et singultus propter harum pu-
tiones quibus os stomachi
cogitur se contrahere velut
spasmo quadam Et distor-
sione primae corruptio per
alborum corruptionem a pu-
tredine filiginum Et appetitus
ad cibos corruptio si-
cut in pregnantibus de le-
ni debilitas ex repletione
fantastica quam in ore stomachi
facimus filigines

In secunda dicitur quod cerebrum etiam
matrici coitatur et sibi compa-
titur quam apostematatur Et
inde dolores principit accidunt
recte supposito matrici infir-
manti propter filigines que
feruntur ad ipsum et propter
eandem per collum eleuatas a
de cerebro reflexas ad ipsum
dolet etiam collum et radix o-
culi et extremitas nervi di-
cti optici et eius profunditas
puta pars interior conspici-
turi ab eisdem causis cum
gravitate horum ex materia a-
liqua que de leso cerebro de-
scendit ad eos

In tertia dicitur quod quicquid dolor ex
matricis apertis protendit
intantum quousque perveniat

ad extrema corporis sicut ad
digitos et duo foras que sunt
ossa protensa a cubito usque ad
manus quorum anathomiam tra-
ctat primum prima doctrina v.
prima prima causa propter et ad duo
curva propter que intendit coras
et ad iuncturas que mollescit
tunc et relaxantur in suis mo-
tibus propter nocimenta que cere-
bri et melle apertis hoc infert unde
de super nervos et iuncturas re-
cedunt

In quarta dicitur quod etiam do-
lent duo dorsales partes et dextera
et sinistra ex hoc apertis propter
hoc quod matricis alligata est
eis et ligamenta eius sua
gravitate apertis extendit cum
forte dolore

In quinta dicitur quod utrinque in
thorace cum pectine condolent
matrici et infantibus propter
apertis et matricis super hec
affirmationem

In sexta dicitur quod etiam mirach-
li per punctum exterioris ventris
dolet et inflatur propter eius co-
mpressionem a matricis apertis

In septima dicitur quod habens hoc
apertis gravitate sentit in toto
corpore propter pondus apertis
in in fimo positi et ahentis

In octava dicitur quod in apertis ma-
trici et ad omnes partes et
diffunditur in omnes partes et
tunc quicquid est magnus dolor
in intestinis non sibi inveniunt meatum ad
exitum propter intestinum for-

compressione a matricis apate
Et hic primo notat q ubi
apostema plus meatus com-
punit ibi vehementior fit
sensibilitas expressio et
difficultatis et etia doloru
Secundo notat q in hoc apate
quicq sit expressio foris aut
vime vel menstruoru sine
difficultate putadi meatu
u non est fortis coartatio
Et quicq est difficultas sine
expressione .s. dum vie sut
adeo cluse q nil per has
exit

In nona dicit q in apate ma-
trix pulsus est debilis et
parvus ppter pulsative vir-
tutis debilitate causa filigi-
num que ad cor eleuantur
ab apate: est etiam freques
aucta necessitate euentatois
cordis et spuu et sanguis az-
terialis ppter filigines in
corde inflammas. nam cu no
valeat pulsative virtus ia
debilitata magnitudine pul-
sus et velocitate dicte neces-
sitati plene satisfacere su-
plet frequentia pulsationis
Defectus magnitudinis et
velocitatis

In pda dicitur signa calidi
apostematis materia iacete
Primu est q omnia mala
accidentia dicta in parte pma
sine vehementia phispi in no
calidis ppter fortiore ebulli-
tionem et impetuosam con-
tinui solutionem.

Idem est febris inflamata et

ardens ppter filigines arden-
tes ad cor incessanter latis
a loco apatis q in hoc inflam-
Tertiu est horripilatio ppter
fumos acutos transientes
sup membra sensibilia vicia
apati et stimulantes ea.

Quartu est demigratio lin-
gue ex filigine tam putida
febris. q calidi apostematis

Quintu est in loco apatis
dolor et pulsatio vehementis
fortitudinis ex ebullitione
calide materie et solutione
continui

Sextum est in corporis extre-
mitatib: ut brachijs tibis
manibus et pedibus multi-
plicatio sudoris ex angustis
et dolorib:

Septimu est interdu vocis a-
putatio ppter diaphragma ve-
hementer compati matrici
in flammato et ariditate ner-
uoru vocis et viule et lingue

Octavu est spasmus ppter
nervos contrahi versus suu ora
ab eoru ariditate vel a fili-
lymb: eos modicantibus
aut indice eoru. unde fit
spasmus non proportionat
ad materiam

Nonu est incipio ex vehe-
mentia doloru resoluendu spue
et ardore febris

In tertia primo ait q locus
doloris et pulsationis parte
nobis indicat in qua e apa.
ut si matrici doleat et pulsa-
tione fortiter veretur i dexte-
latere ibi est apa.

Item dicit q' iterū indicat
partem apātis cōicatio mēbro
rum aliorum cū matrice apo
stomosa in doloribus suis.
ut si versus sinistru declinet
bilicu dolore magis declinet
esse indicant apāi supmo
matricis q' si ad dextru fue
rint decliniores apā indicat
esse posterius Et si versus
alterū laterū declinet ibi est
apā Et si ipi declinet versus
ambas pides idest cocauita
tes ossū hancarū quas in
trant vertebra tunc apā ia
cet inferius in collo matris
vel satis prope ipsum.

Tertio dicit q' id quod versu
os matricis declinat est
vehementius idest dolorosius
et durius aliis que sūt mē
cano: eo q' matricis os est
neuosiue

Quarto dicit q' tangibile
est illud apā quod prope os
matricis vel in ipomet ore ē:
sed difficilis est tactus existe
tis in concantitate

In quarta dat signa. m. or
conuersione apātis matricis
ad sinistru et vnu samesiā fa
cte actu in hoc

Primū est q' dolores qū sit
sames valde in eo arsent et
fortificantur. Iuxta id ppoē
de amphozū pda Circa gene
rationē samesi dolores et fe
bres magis accidunt q' fēla
sanie quia vehementer apātis
materia feruet et ebullit

Secūm est q' tunc vehemētis

fortia sunt accidentia dicta in
prima parte et in sda
Tertū est q' febres tunc di
uersificantur in exacerbatio
nibus et horripilationibus
et pmissentur ex frigonibus
et caloribz ab inequalitate mo
tus putredinis et putrescētis
materie.

Quartū est q' mulier alle
uiatur et iuenit tñsquilli
tate p fluxū ventris et vi
nationē sue samesi fiat apā
sue carens sames. nam tunc
a vesica matris non cōprimi
nec ab intestinis

Quintū quod est signū iam
facte samesi et complete colle
ctionis est sedatio vel dimi
nuto febris et pulsationis
in hoc apāte cessante febre
et ebullitione materie ipius

Et monetur rigor qū rupto
apāte sames spargitur supra
membra sensibilia et acuminē
suo mordet et stimulat ea

In quinta primo ait q' a
postema matricis et ipius du
belati pnta samesi apostema
ipius sūt sanabilia si sint in
ore matricis quia tangi pos
sunt et apta remediis super
applicari directe absq' medio

Item dicit q' si profunda sit
in matricis concantitate sa
nari non possit vel vix sa
nantur beneficio medicīne

Quia tunc vix adhuc ptingit:
et vlcera que ab hīs matrici i
feruntur semper sunt sordida
et non sanantur nisi per
medicīnam

ato post redibunt ad hec super
fluitates

Optim. xii. de curam.
Necessaria ē meis

enacratio sanguinis
cum adiuuant signifi
cationes saniose

Et flora quidē basilice
habet conferat ad illud
est tamen in ipā q̄ reti
net menstrua: et trahit
sanguinē ad superiora

Et flora quidem sophie
ne est vehementioris
cōtatis et magis at
trahens sanguinē q̄
illa. **E**t melius q̄dem
est vt promouentur
menstrua et magis
innatiui: et proprie
ei in qua causa ē retē
tio mensiuorū

Et rectius quidē est
in principio vt fleu
bothometur basilica.
quare prohibebit effu
sione materie

Demū consequēter

adhibeatur flora sophie
ne vt trahatur sanguis
ad locum: et suauitat
ei quod fecit incurtere
flora ex nocumēto basi
lice cōtante ei.

Et or: vt fiat flora pe
dibz eius ad superiora
elevationis: et ipā sit iactēs
et pueniat ad sūmū
in extrahendo sangui
nem

Et or: vt prohibeatur
cibz aut immoretur in
diebus primis vsq; ad
tres dies

Et prohibeatur aqua
pemtus et proprie in
die primo

Et habitet in domo boni
odoris

Et precipiatur vt vngi
let q̄ntū potest

Et vinctus vehementis
innamenti est ad illud

Et q̄nq; est tibi nātūm
vt admittes solutionē
faciens educens hūiores

Et oꝛ ut sit in medi-
cine eius quod sedet
narista

Et minoretur tibi
cū necessitas est

Et sedeat in principio
in aqua dulci mixta
cū oleo rosato bono.

Et embrocetur cum
stipticis ex aquis.

Deinde non fiat assidu-
atio super eam cum
stipticis ut non indu-
retur ap̄a

Et de eis quoru admi-
stratio est cōueniens
in hac hora est papa-
uer dissolutū cū deco-
ctione: de quo fiat
emplū cū oleo oſan-
cino/ aut oleo rosato
aut oleo de pomis

Deinde festina cū lem-
tine. quare fac ebri-
tam ex vino cū oleo
rosato tepido

Et suppone lana iussa
in aquis in quibus

decocta sunt ea que sūt
sicut malua/ et semen
lini et alhasech et alha-
mihis plurimū cum
medicinis stipticis sic
est a: nozlosa et
blitis

Et similiter unguentū
factū ex ouis et mel
hiloto decocto in decocti-
one dissoluto. Et quā
pomtan in eo oleū de
civoto et oleū nazdmū

Deinde fiat pmutatio
ad maturationē

Et ex eis que matu-
rant ipsam sunt da-
ctili dissoluti in deco-
ctione decocti cū samch
et oleo rosato et oleo
de altāna et proprie
in statu suo

Et empla ex yssopo
et adipe mseris et a-
dipe vatre et medul-
la cervi et sibi;

Et quā declinat exiri-
tus curatio eius est

tunc cum resolutione pu
rie Et sunt aqua p̄si
bri et sanguis et laur⁹
et polipodiū et similia
de his que sciunt.

Et eia eam et cōforta
et viuifica ipsā.

Et qñ p̄mittit super
eam empla oz vt non
ligentur ligatura em̄
noceat ap̄ati

In dubelati vero oz
vt occupare in matuza
do ipsam

Et si est propinqua
ori matricis et est pos
sibilis sectio eius scdm̄
modū regimē clausū
fac.

Intinsecta autē cum
possibile est vt conside
retur eius maturatio
ex ipsamet aut suffi
cit illud quod promocat
promocatione subtili
sicut lac et semē me
lome cum aliqua mu

scillagmū et eius erup
tio ex ipamet fiat

Et si possibilis est m̄fir
gidatio et resolutio tūc
est melius

Et cū corrūpitur adu
belati tunc qñq̄ egre
ditur pus eius ex vul
ua Et oz vt iunct⁹
ad mūdificationē et
resolutionē residuorū
cum eis que sunt p̄t
vntū minus et mi
ciatur in eam.

Et qñq̄ egreditur ex
vnta

Et tunc oz vt nulla
mentū fiat in mundi
ficatione eius non cū
direzetis fortibus q̄re
effundatur materia a
ha ad vntā et vntatē
et faciant aduenire
vleera vntē.

Imo subtiliter ī illo
et sis contentus illic
que promocat subtilitē.

sicut lac et semen melo-
nis cum aqua mustillati
mū. Et fortasse eger-
ditur ex via egestione.
Et fortasse est nātū
ut rīpatur cū medicis
dictis in dubelati ma-
trici et aliorū: sicut
sunt empla facta ex
ficibus et smapi et
fimo columbino
Et post illud or: ut
mūdisicetur blaus
cū eis que sūt sicut
aqua melis: et itere-
tur: illud multociens.
Dū nīemitur pūe gū
Quis mūdisicatur:
cūretur curatione bl-
terū
Et qū magnificatur
accidentia in dubela-
ti: non est excusatio
quā admīstrentur em-
plastrā lenitina facta
ex farina ordei et ex
ficibus et semine

et semine huius et melli
loto. Et tunc que scōz
hunc modū sunt.

Et or: ut observes res
quas diximus in capite
opātū calidiorum et du-
belati in capitis alio
preter matricē: et cō-
pleas que hīc abbre-
miamus illinc

Necessaria est. In hoc cō. pō
agit de cura opātis calidi nō
samosi. Sed de cura samosi
ibi. In dubelati vero

In prima parte primo agit
de cura non samosi p. floriam
et prouocationē menstruorū
Sed p. dietā locū et virginitatē
ibi. Et or: ut. Tunc p. domi-
tū et solutionē ventris et
minorationē cibi ibi. Et bōt.
Quarto p. balneū et embro-
cationē ibi. Et sedat. Quinto
p. emplastrā amilementis
et vnguentis ibi. Et ex eis q. 10
Septimo p. purā resolutionē
ibi. Et qū declinat

In prima particula dat. vi.
regulas sup. floia et vna sup.
prouocatione menstruorū
Prima est q. in cura huius
opātis nātia est euacuatio
sanguinis: et ad dūcedū
sanguinē qui currit ad hoc
opā et ad exēdū illū quia
fluxit

Secunda est q̄ licet flōia q̄
fit ex basilica conferat in
cura huius apātis in hoc q̄
minuit abundantē sāgm
nem dupliciter tamē oles
se potest primo quia re
tinet fluxum mēstruorū
Pars qm̄ sanguinē de coxīs
et tibis retrahit ad supe
riora versus apā

Tertia est q̄ illa flōia q̄
fit de sophena est vehemē
tioris cōtatis idest colli
gantie sic q̄ directi⁹ et a
bundantius extrahit sāgm
nem a matricis apāte q̄
flōia basilice

Sola vero regula de men
struorū pronocatione est q̄
melius et mīatius est pro
uocare menstrua p̄ flōiam
sophene aut aliter precipue
qm̄ causa apātis est retentio
menstruorū

Quarta est q̄ rectius et
securius est in p̄ncipio apātis
fleubothomare basilicā preci
pue dextram. ut prohibeat
effusionem materierū ad
apā: que copiosius descendit
a superiorib; ad matricem

Quinta est q̄ fiat post fleu
bothomā basilice flōia de so
phena: primo ut sanguis
apātis eradiceatur ab ipso vel
saltem pars eius et attrahat⁹
ad sophenā apertā. Sed ut or
curat illi noamēto quod
flōia basilice inutilit retine
re menstrua

Sexta est q̄ patiens dum

fleubothomatur ex sophena la
teris partis apostemose sit ra
tens p̄dib; p̄cipum eleuatis ut
sanguis exeat minue m̄pe
tuosq; et a membris que sūt
supra matricē min⁹ attraha
tur. et ut exire virtus min⁹
debihtetur. Veniunt ad p̄mū
puta prope sinopm̄ tādē
pueniat sanguis extractio.
se enī decrescent et de senescent
apā et febris

In sc̄da dāt p̄cepta q̄tuor.

Primū est q̄ patiens hoc apā
tribus primis diebus a cibo ab
stineat vel plurimū ab eis eius
minoretur sic q̄ ipā utatur te
nui dieta sicut oideato vel aq̄
pisorum vel amygdalato cum
summe meliorū vel p̄cis gra
natorū vel pomis coctis ut
natura sit attentior circa di
gestionem et resolutionem
materie apātis et ut audius
membra retineat ipsorū san
guinē et non sinant ipm̄
labi ad apā. Verū non est
modus in hac regione cibi
abstinetiam triduo iūgere
iūgere nec enī hoc faciet
neq; bene ferrent nec amia
et assistentes illud p̄mitteret

Secūdm est q̄ exire permittat pro
hibeatur potus aque purē
die p̄mo proprie ne materia
apātis p̄ hanc maridetur et
prohibeatur duxer et resolu
sed non p̄mōnda est aqua
oideacca que lauat et lenit
et refrigerat et apātis et fe
bris materiā duxer coadmat

Tertium est q^d extra locū bono
dons aromatizati odoribus si
gdie suavis flagrantibus ites
santer habit et ut odore rosa
rum violarū camphore san
dalorū oīū ut vniificentur
per eos virtutes matris co
fortetur. que congaudet iⁿ his
et precipitari prohibeatur q^d
neome apatis

Quartū est q^d patiens q^{ntū}
comode poterit vigilet sine
reiectione sue virtutis ne
retracti humores intus per
sompnū largius confluant
ad locū apatis maxime in
principio vel in augmēto
dum materia est in fluxu
et apā in fieri

In tertia precipit etiā quor

Primū est vomitus qui
ad pntē caput vehementer
confert si suauiter fiat di
uertendo humores ad cōtra
riū apatis. prouocetur ergo
p^{er} digitū aut penā incissa
tā oleo et ori ita omisa. Et
si opus fuerit p^{er}isana topi
da cū modico aceti vel olei bibat

Secūm est q^d venter interdū
soluatur. Ducendo humores
qui apā causant fouent et
auimentat ut colerā rubram
per cassiasulā prima et tha
maridos si sit crispila vel me
lancolā et colerā rubrā si sit
flexuosa cūis partes subti
les in colerā vertatur et gisse
in mīham per catholicon vel di
asene vel electuariū de pūro ro
sarū cū puluere sene dissoluā

in sezo caprimo aut vacano

Tertium est addere sing medi
cine p^{er}antia nauisam sicut tha
maridos rosas coriandri ne
medicame opus p^{er} nauisam ip
diatur.

Quartū est immorare abationē
dum mētās adst ut virtus
se occupet in digestionē et re
solutione materie vel ipius ex
pulsionē

In quarta precipit tria

Primū est q^d p^{er}sent in apā
tis principio patiens iⁿ dulci
aqua tepida mixta cū oleo bo
no rosaceo. s. confectis ex oleo
et rosis non plene maturis
ut nte dolores eius mitiget
et reuertatur. parū materia
que ad matricē fluit

Secūm est q^d sepe locus apatis
in eius principio cū stupore
aquis ab alto embrocetur ut
cū aqua bursi pastore vel
caudari rosarū vel quāq^{ue} ner
ue vel armozlosse vel plāta
dine ut membrū confortent
Et ab apate materias repel
lant que adhuc in fluxu sunt.

Tertū est q^d non diu super
matricē supposito v^{el}is assidu
etur. ne p^{er} hēc apā eius idu
retur et nūq^{ue} obediāt matu
rationi vel resolutioni

In quinta prelaudet in mor
bi principio pro supposito rep
cussio hoc cūpū supponen
dum apati Et papaueris 3.
m. decoquatur et dissoluat^r
in succo de lactone. et cū
tertatur cū duabz vniac

Infusam olei bel olei rosati vel o
lei de pomis et emplastrum more
tele superextensa super apam terti
da apponantur.

Secundo precipit postquam facta sunt
lenis reparatio proprie ad le
mitia ut facere embrocum super
apam ex vino et oleo rosato terti
dis equaliter myrtis per muta
tione dolorum acutorum

Tertio precipit matricem super
ponere post hec lanam infusam
in hac decoctione parum cale
facta. **Re matricem** sume li
m alhasch id est tribuli an 3.
u. alhamilis id est bisnalline plu
rimum ut 3 in arnoglossa
blatis an. an. 7. decoquantur in uno
craubo dulcis aque fluminis et
in horum decoctione submergat
spungia

Quarto precipit matricem super
ponere et superponere matricem a
postemati vngtū quod recipit
mellitum an. an. decoquantur
in aqua donec dissolvatur et
exprimatur per straminum nudum
et addantur expressionem eius
ouorum vitella v. et fiat vngtū
cui quinqz additur olei de croco
et olei de spica an. qute. 5.

Quinto iubet post hec ad ma
turatiua statim se transferre.

Et hec sunt duplicia quedam
que ad sanem ducunt apam. Ali
qua que parant ad expulsionem
et resolutionem materiam ipsam
absque ulla fame et sunt utilio
ra et saniora quia vix sanant
ulcera matricis ad que producit
ruptum apam concipi ad sanem

In sexta describitur empla duo que
supposita isti apam et proprie in
statu eius maturant ipsam

Primum est recipiens dactilos
xii. remotis nucleis decoquantur
in dulci aqua donec dissolvantur
cum sancti. 8. ordei farina vel
ordeo imidato ponderis decem
diagrammum et addantur eis ro
sati ~~olei~~ olei et olei apum quod
da alcamia dicitur et fiat emplastrum
super telam extensam quod apam
calidum apponatur

Secundum recipit vispi hinde adi
pio anseris et adipis vacce an
3. 1. medulle cerui et aliam ut
bonis et vituli ana. 3. vj. in
strantur et ^{fiat} emplastrum super tela
extensam supponendum apam

In septima primo ait quod quia
apam est in declinatione debet
adhilari pure resolutiva sine
vllis sriptis quia materia
facta est obediens per matu
rationem resolutionem: nec am
plius noua constituit ad apam

Secundo dicit quod resolutiva que
tunc competunt sunt aqua per
sambri id est mentastri et
sanpne id est maiorana et
folia lauri. Et ipsius bacce ei
phipodii et istis similia si
cut sunt anetum paritana ma
ratiū organum et camomilla
de quibus fieri possunt decoctiones
ad embrocandum vngta et emplastrum

Tertio precipit infirmam abare
et confortare ipsam et vinfica
re virtutes ipsius que magis
doloribus et abstinentiis et fe
bre fuerunt predebilitate per

alios electos ^{gallice} singulos digne si
aut aqua pulli aut capre
vel porci vel fassomili et p
horu carnes et colatitia

In scda parte pnapalis istius
totius capiti primo agit de cura
huius apatis dum sanosum fit
Scds diu rumpitur ibi Et cu cor
rumpitur Tercio qn assunt
mala accidentia ibi Et qn ma
lificamtu

In prima particula dat m^a
rectulas

Vicina est dum transit in
saniem calidam apa matricis
et fit dubelati itendere o m
eius completa maturatione
Ut q apa hoc vnguento vir
gatu. R. indici altee et hly
foboru malue floru melilota
seme lmi an. 3. s. axugie
pora lb. s. unsteatur et
fiat vngtm

Scds est q si prope matricis
os dubelati fuerit et est
possibilis ipso sectio sine cu
ferro apertio post maturatione
fiat eo modo qui in cura clau
sure matricis dictus est ca. m^o
tractatus presentis

Tertia est q dum dubelata in
transita sit se habet q ia con
siderari seu papi potest eius
maturatione ex ipsamet fieri
vel ad hanc sufficiat subtile seu
leue prouocatiuu cuius sa
mei sicut lac asine vel capre
bibitum cu semine melonis et
muscullagme indias altee vel
seme lmi et papi potest ex
ipsamet fieri eius eruptio

post prouocatiuu fiat exhibitio
dicti prouocatiui vel cu dictio
lacte semine melonis et mu
scullagme fiat limentu sup
dubelati

Quarta est q si possit ebulli
ens sanies primo infundari
postea resolu multo erit me
lius q sit eruptio secū vlcus
affessione vix vna sanabile

In scda primo agit de ex
purgatione saniei rupto apa
te per vulu. Scds prescriam
ibi Et qn exgreditur Ter
tio p intestinu ibi Et fortas
se exgreditur

Quarto de nritate rumpendi
interdum dubelati p medica
nas ibi Et fortasse nritu

Quinto de mndificatioe
vlcis post rupturā ibi Et
post illud

In prima particula primo au
t q qn rumpitur hoc adubelata
seu sanosi apa sanies iter
du seu pue ipso p vulu
exgreditur puta qn rumpit
intra matric

Scds dicit q natura adiu
uanda est in mndificatioe
vlcis a sanie et resolutoe
residuoru apatis p her q sut
sicut vngtm balilicon mmo
naendum in vulu et ma
trice. cuius descriptione dat
quib prima tractatu. xi^o
ca. m^o. Et est recipiens re
sine et picis et cere partes
equales misceantur et fiat
vnguentu

In secunda primo ait q rupto

Dubelati quique eius sanies exit
ex vesica vel ipsam per foramen su-
a corrosione: vel in hanc resu-
dant

Secundo dicit delecte naturam tunc
admirari super sanies mudifi-
catione non cum diuretico
fortium virtutum de creta ma-
rina saxifraga raphano milio
solis propter abundanter ad ve-
sicam alie de nouo effunduntur
materie plurime que naturam
vincant et vesice faciant adue-
nire vlcera nunquam sanabilia vel
iam facta vlcerent apostoli quod prius

Tercio precipit quod in hac sani-
ei mudificatione medicus sub-
tiliter attendens consideret et
sit contentus hinc que suam-
ter vimam prouocant sicut
potu lactis asine vel capre
cum semine melonum et cum
aqua muscollaginum radicis
altze vel seminis lim

In tertia dicit quod sanies adute-
lata forte interdum exit per
exsternum viam puta per lon-
gationem residendo in ipsam
vel corrodendo ipsam. Et tunc
eius exitus mirum poterit bi-
bendo medulle cassieisule mu-
de. 3. 1. an. 3. m. aque melis
tepte

In quarta dicit quod forte opus
erit iungere dubelati per medicinas
quibus rumpuntur saniosa aperta
matris et partium aliarum in quibus
sunt hec aperta de per hoc capitulum
Et ficus pingues. xii. semine
pinapis firm colubum an. 3. 1.
moxporentur simul et fiat

emplum quod actu calidum /
tele super extensum dubelati

In quinta precipit mudificare
vulvas post eruptionem per aquam
melis et sibi similia de est
aqua ordei vel seru caprinum in
recta matris vel in potu ac-
cepta: que sepe iterentur. dum
sanies est grossa.

Secundo precipit vlcus curari
post mudificationem cura vlcis
mudorum per consolidantia et ci-
catizantia. sicut sunt mirra
thys accratia tutina

In tertia parte partis sicut pri-
cipalis preuener quod dicitur in du-
belati vel matris aperte ma-
gnificantur accidentia sicut
dolores inquietudinis virgine
virtutum debilitatione mstra-
re et lenitina empla sicut est
istud. Et saniaz ordei et fe-
mugra semine lim florū mel-
hiloti an. 3. 5. ficiū pignū
3. n. moxporentur simul cu
panco oleo de lilio et fiat emplum
quod supponatur dubelati ca-
lidum.

Secundo precipit ordinari tunc
secundum hunc modum ex lemsi-
catine. Et ordei conuassati
ficiū semini lim et femi-
grea florū melhiloti an. lb. 5.
bulliantur in catabinda vna
dulcis aque fluminis que ti-
ne imponatur et in ea crata
sedat mulier

Tercio precipit obseruare re-
gulas et vti illis rebus in
presenti casu quas latius do-
cuit capitulis aliis de curis

calidiori apatim, et dulcelati.
ut ca. xxv. sen quarte pmi.
et de cura flegrmonu quarti
tertia tractatu primo ca. iii.
et de curis adulcelati ca. xxxv.
tractatus eiusdem quod int
tulat de regimine exitura
rum intinsecarum. Et illinc
dest ex illis capitulis suple
re debem⁹ et complere hic
dicta succinte et breuiter.

**Capitulum xiii. de apate
flatu in matrice**

Apostema fleummati
cum in matrice signi
ficant significationes
apostematis predictis
que pendent cum gra
uitate et inflatione
Sed non est cum dolo
re quo sit curandū

Et sit illic mollicies
extremitatu et pectinis
Et est forma habentis
ipm sicut forma hntu
ypocistam.

Et curatio eius est cu
ratio apostematum fla
ticoru in visceribus ex
eis que diximus in ca
phis pluribus

Apa flatu cum In hoc ca

primo dat signa fleummati a
postematis matris inuacensis
Sed cura ibi **Et curatio**

In prima parte signa v tangit
humis apatis

Primum est gemitus seu
gemitus pectinis quod preter
solum in matrice sentitur
Sedm est inflatio seu tumor
in solitus Et hoc duo signa
ca. vi. tractatus presentis
princeps prememint dicte
q duo inguina et pecten et
mizach inflatur et sentit
in toto corpore gemitatem

Tertiu qm hoc molli apate
non est dolor aliquis de quo su
turandum nisi sensus pectinis
et gemitum doloris sensatio

Quartum est mollicies in ex
tremitatib; et circa pectinem
ex parte fleumatis et vapra
ipius

Primum est q habentis hoc a
postema forma seu figura e
in vultu et corpore et extrem
tatibus et etiam color sicut
est illius qui habet ypocista.
puta tumor quida cu horu mol
licie et discoloratione

In sda dicit q apatis humis
curatio est ut curatio fleumati
orum apatu in viscerib; aliis
quam ipse pcedunt in caplis
multis. ut terci. x. tractatu
quinto ca. tertio parapho illo
Et in cura quide flatia apa
tis pectore inapiat a chisterib;
oculis et solutione ventris et
no fiat flora et c. Et terci
xii. ca. vii. quod est de apa
tib; marmille fies flatias

Et textu. xiii tractatu. iii. co.
 vi. de cura apatū flaticorū sicut
 Et textu. xiii tractatu. tertio co.
 xv. Et textu. xv tractatu. sicut
 co. vii. de cura apatis flaticū i
 plene Et textu. xv tractatu
 iii. co. xix. parapho illo de
 orationibz deo homo colice fa
 cte ab apate fugido est ut pīa
 tur olei laurini et q. Et
 textu. xv tractatu. sicut co. vi.
 quod sic incipit Cura cum
 emplastris.

**Capitulum xiiii de apate
 duru in matrice**

1. **S**ignificat ipsam appre
 hensio eius cum tactu
2. Et q. est difficultas ex pte
 vnie et fecis aut vnius
 amborum
3. Doloris vero euentur
 minoratur cum eo dū
 non fit cancer. et si
 est est res leuis
4. Et extenuatur cū eo
 corpus et debilitatur
 et proprie cura
5. Et qñq. magnificatur
 venter Et apostemat²
 pedes Et extenuatur
 cura Et accidit di
 spositio sicut dispositio.

ydropsis: et proprie
 qñ durities est sparsa
 Et qñq. accidit ex eo
 ydropsis vera.

Cū ergo non resoluitur
 durities festinat ad cā
 cerositatem

1. Et signū q. apā durū
 est cancer aut sit cancer
 cum quidem est ut ap
 pareat sensui est q. vi
 detur apā durū nō eq̄lis
 figure. a quo proce
 dunt sicut varices

2. Quod ledit tactus ve
 hemens

3. Mali coloris et turbidi
 declinē ad rubedinem:
 que est sicut rubedo fecis.
 et qñq. trahit ad plūbe
 ritatē et viriditatem.

Et cū non apparet

1. significat ipm gignitas.
2. Et quod extimatur de le
 sione et sentitur
3. Et cōstant in ipō preten
 et duo emulcoria et
 due hanche et iugina

Et peruenit lesio eius
ad diaphragma et dorsum.

Et multociens accidit
cum eo dolor in utrisque
oculis et temporibus

Et frigues extremitatū

Et quāq; est cum eo su-
dor: plurimus

Et quāq; comitatur ip-
se febris incipiens cū leui-
tate. Deinde acuitur et
fit fortis cū behemētia
doloris.

Difficultas autē vrine
et eius guttatio et retē-
tio stercoris etiam aut
vrine corā sine alio ē
signū in quo cōstant
duraes et flexiones.

Quā ulceratus est ap-
paret pus non equale
habens sordem

Et est sordes sēdm plu-
rimū mali coloris nigra:
et quāq; est rubea et viri-
dis: et raro sit alba

Et currit ex eo hūiditas
acuta et materia virulēta

perueniens ad vunditātē
fetida

Et quāq; currit sanguis
purus ppter illud quod ac-
cidit illi de corrosione/
ita vt exanemur: q illud
sit cōstancia

Et quāq; currit res cum
qua sedatur febris: et
sedatur dolor

Et quāq; associantur ei
signa apostematis calida

Et non est ei curatio

Significat ipsū 7 in hoc
caplo primo agit de sigis
schrosis matricis. Sēdo de sigis
q in cancrum vertitur. Delia
cancer: facta est dum sensu
apparet ibi. Cum ergo non
resoluitur. Tercio de sigis
eius qn non apparet ibi. Et
cum non apparet. Quarto
de sigis ulcerati canceri ibi. Et
si ulceratus

In prima parte dat signa
re schrosis matricis

Primū est apprehensio tuō-
ris duri p tactū sine aug-
mento calitatis

Sēdm est labor seu difficultas
in emissionē vrine et in e-
missionē spisse fecis vel diffi-
cultas in altera tantū

In utraq; quidem si schrosis

comprimat viam. Et in vna solu
p solum comprimatur. Vnde an
terius. Ant postea soli itqum

Tertium est q dolor est paucius
aut nullus nisi fiat cancer: et
si est dolor simplex est res leuis
ad tolerandum. et plus trana
turus q puniturus

Quartum est q corp⁹ per hanc
demacatur et debilitatur: preci
pue cura. nam p colligantia
debilitat epai et ad cura prohi
bet ^{libere} transire nutrimentu eoru

Ammum est q interdum venter
magis ^{magis} tur et inflatur in
hac: quia ventositatu fecu et
vire hilem prohibet transire
et exitum

Sextum est q quinq pedes aposte
mantur: dum supfluitates ad
eos descendunt: que p men
strua vel p vias alias purgan
debeant

Septimum est q core quas hic
cura vocat in hac extenuat^r:
quoniam prohibet alimentu
ad eas hile transire sicut ia
tetigit in quarto signo

Decimum est cacexia dispositio
velut ydropisis maxime dum
schrosis p maturu sparsa est
et magnificata sic q mēstruo
rum et vire et fecis hilem pro
hibet enacuatione: quapropter
inflatur venter cu pedibz et pal
lescit facies et inflatur oculi si
cut in cacexia et vera ydropisi

Nonum est ydropisis vera du sch
rosis epai debilitatur et mul
tiplicate sunt mdo agnositate
coadiuvante ad hoc impedimento

vinandi que pāmentis lentis
interdixit generant vira poto
pism

In pda presert q schrosis ma
turus dum non resolutur con
uerit festinat ad ~~ca~~ caerositate
et fieri cancer ppter vira
sepe et ~~sepe~~ assidue sine
et vaporibz menstruosi sanguis
fecis et vire quos exire prohi
bet in toto aut in parte

Postea subiungit signa quor
hinc conuersio schrosis in
cancerum sic q fit cancer vel
est actu cancer dum schrosu
sensu papi potest et digne tigi
Dum est q visu vel tactu
percipitur apā duru non fi
gure equalis sed multu dimer
se quia difformiter et successue
particule schrosis vertuntur in ca
cum

Sedum est q bene veluti varice
a cancro procedunt ex schrosi
gemitu: sicut pedes cancer pi
nis procedunt ab eius corpore.

Et a similitudine cum cancro
piste cancer morbus nominat^r ē
Tertium est q rudis seu vehemē
tactus multu ledit schrosim hac
maceratā et dolere facit: qz
materia ipi comouet et fureze
facit que est ardore et corrosa.

Quartum est q schrosis ista can
cerosa mali coloris est dechnatis
ad rubedine non clarā vincte:
sed rubedine fuscā sicut est
rubedo fecis vmi rubei. Et qm
venit ad plūmū colorē vel colo
rem viride qm malignatur in
eius aduisione

In tertia tangitur de signa canceri
se schrosis que sensu non per-
cipiuntur.

Primū est humore pondus i
parte matricis ubi est apā
cum ardore quodam

Secūm est lesio quam medicus
extimat et patiens sentit
puta dolor vehemens ex ardo-
re canceri et ipsius corrosione

Tertia est q̄ cum dolore ma-
tricis et lesione eius coīcant
preter et duo emulcoria seu
bene emulgentes que de se-
runt a quositate ab epate ad
renes vel per emulcoria pro-
farcodes hic intellige: qm ad
vesicam feruntur vnam et
due hanche et duo nympha
ppter proximitate et colligā-
tia lese matricis cū hīs mē-
bris omnib;

Quartū est q̄ ipsa lesio qm
puant ad dorsum et ad dia-
phragma ppter alligari mē-
bris hīs matricē et cōfēderari

Quintū est dolor accidens
occasione eius frequenter o-
culis et vtriq; temporū ppter
fuligines mordaces adyctas
que a lesa matrice feruntur
ad eos

Sextum est sanguis extirpi-
tatum ppter intus retinui
sanguinis et spiritus ad lo-
cum doloris et apostematis

Septimū est interdu multa
tudo sudoris ex anxietate vel
excessu caliditatis et urine re-
tentione que in urinā trāsit

Octavū est febris cācū cōcom-

tane primo quidem levis ppter
dolores testamare prius et ppter
fuligines paucas a principio
transire ad cor. de loco apatis sed
postea febris fit fortior et aui-
tior cū vehementia doloris aucta
istis causis

Primū est difficultas in urine
emissione: et q̄ ipsa interdum
guttatim emittitur et retentio
stercoris: vel solus urine si
solū declinet ad anteriora com-
primens vel solus stercoris si
solū declinet ad posteriora lo-
gationem comprimens. Et in
hac urine vel stercoris retentione
simul conueniunt schrosis et
cancer et flegmon vesice.

Nota q̄ in passu hoc multi
libri iconecti sunt in quibus
se scribitur Difficultas ante
urine et eius guttatilis et retē-
tio stercoris etiam aut vni-
corū sine alio est in quo coīcat
difficiles Deinde subiungitur iste
alter paraphras Et flegmon
quidē si ulcerata est apparet
prius non equale hīs sordem
non enim hic voluit dare signa
flegmonis que iam ulcerata ē:
sed canceri ulcerati

In quarta dat signa vbi ulcerati
cancer

Primū est q̄ prius currens ab
hoc non equale est seu vni forme
in sba sed est hīs sordem seu
vni sordem

Secūm est q̄ eius sordes vt pū-
mū est mali coloris nigri et
interdu rubra rubedine fusca et
q̄q̄ vnde ex adustione que

nondum completa est et raro fit
alba non bona digestionem sed
flatus per mutationem

tertium est quod currit interdum ab
ipso mordax humiditas corrosi
ua acuta

Quartum est quod ex cancro hoc
interdum decurrit sanguis pu
rus rubens exiens a vena qua
cancer corripit et inde puta
tur quod sint menstrua

Quintum est quod a cancro hoc
quique res currit plurima corrup
ta: quia ipse emundatur et ad
tempus cessant febres et dolo
res

Sextum est quod huius canceri quique
afficiant signa apertis calidi
matias quorum prementit ca
xi tractatus prius nam cancer
materia feruens et ardens e
sicut materia calidiorum apertis

Tandem se expediens de cura
huius canceri dicit quod non reci
pit veram curationem licet pal
liari possit. Iuxta id yppocratis
amphiorum. vi. Quibusque ab
scunditi canceri sunt non cu
rare melius est curati enim
citius pereunt non curati
vero multum tempus proficiunt

Cap. lxv. de cura

Apostema quidem du
rum oportet ut medice
tur.

Et euacuatur cum co
rpus ab humoribus
grossis et melancholicis

Et admixtentur virgula
sicut diaphylon et basi
licon

Et quod fit ex bdellio
et adipe anseris et me

Dulla cerui et butiro omni
facto ceroto cum oleo de
hho et vaseki et narasmo
et oleo anetino et oleo ca
momillino et oleo de fe
mugreco et oleo de kenna
et oleo de alcana et oleo
de alhacoen. et sit cera
eius cera citrina. et
quique ponitur in eo vitel
lus omni

Et si nunc est ut sit for
tius isto ponantur in
eo castoreum et aloes
sigem et coagulium leporis
et serum et yreos et ru
ta et alhacoen et arcus
et gluten alimbat et
stima amigdalarum

Et de vngtis est ut in
fundantur folia cappa
ris in aqua donec leniantur

et terantur

et teratur cū eis caseus
cum aqua mellis: et si
at ex eis unguentum

Et admixtentur flores
vitis cum caseo et aqua
mellis. Et folia caulis
et flos eius conuementia
sunt apud me ad hoc.

Et iterum si supponat
porces auris sicut dicitur
conferat.

Et or vt sedeat in aq̃s
in quibz sunt virtutes
lementis.

Et fiat emplum cū siliis
altze recentibus contri-
tis cum gūma amygda-
larum et adipe asenis.
Et empla facta ex san-
guine et meliloto et se-
greco et camomilla et
altea

Cancer vero oportet
vt medice tur cū medi-
cationibus cum quibz
sunt vngta sedantia
Et humectatione

corporis

Et euacuatione sūguis
ex basica assidue et
sophena post ipsa in
quibusdam horis

Et in conuentione mlie
solutione ventris.

Et unguento arasil
est proprietates in co-
mizabilis: et sedeat do-
lorem eius

Et quando fortior sit
dolor intende et experi-
re in sedatione doloris
medicinas calidas et
frigidas simul. et sic
confectus conuementio-
nibus carui: et proprie
ad ulceratum.

Calide namq̃ sedantes
dolore pūt sicut decocto
fenuigreci et silia

Et cerotū factū ex se-
ce olei etiā dimissi i
basse eris vt sumat
de flore eius parum
cū cera citrina: qd

desore lenatur

Et frigide sunt empla
facta de papavere cū
coriandro et solatio et
oleo rosato et albumē

Qui

Et ex eo quod resoluunt^r
ex plumbo ad muncem
fricato cū aqua coriā

Qui Et iterū decoctio
lentum sumatur: et
chisteretur cū ea.

Et iterum lac asine
et succus armo glosse cō
unctim et sigillatim

Et qñ evenit ex vl
ceratione fluxus sanguis
administretur unguētū
fluxus sanguis

Apostema quidem **I**n hoc
ca. primo agit de cura schi
rosie matricis sās cancer eis
ibi **C**ancer vero

In prima parte primo agit
de cura schirosie p enacuatores
et unguēta et cerotum dulcia.

Secundo de fortificatione dictorū
unguentorū et ceroti et q̄libet
altis unguētis ibi **E**t si nūc ē

Tertio de quodā suppositoio
ibi **E**t iterum **Q**uarto de ti
me ei conferentib; ibi **E**t q̄libet

Quinto de empla ibi **E**t fiat
In prima particula pmo
ait q̄ medicationi schirosie
matricis intendere o: ne ma
gnificetur et plus inducet
aut incanesceret et sic fiat
insanabilis diligenter igit
ipsa medicanda est in pinci
pio sui

Secundo dicit q̄ egre corpus sepe
debet enacuari a melancholia
et grossis humorib; p diase
ne vel p catholicon vel pillas
de epithimo vel de lapide lazuli
vel de armenico vel p pillas
indas quas mesu describit
in antidotario autoritate
hali.

Tertio precipit hunc schirosi
unguēta molliora supponere
sicut diaphilon quod descri
bit ~~quā~~ quā prima tra
ctatu. xi. ca. ix. **E**t bap
ton quod est manne et mmi

Et utriq; describit eodē tra
ctatu capis tertio et quarto

Quarto describit cerotum
remolliens quod recipit bal
hi adipis anseris medulle
cerui butiri olum an. 3. S.
oleorū de lilio et raseki idest
de pino et narcissu et de fe
mugreco et de kerua idest ca
tapencia maiore et de alcāna
quod apriū dicitur et de alha
coen idest herba simili camodile
et puto q̄ sit matricaria minor
an. 3. iii. ceri citrine quod suf
fiat fiat cerotum cum q̄libet
additur om̄i vitellū nō coctū

In secunda precipit si fuit

opus ceroto aut vngento for
tiori dictis addere ceroto mo
do descripto castorei aloes pigeni
sic dicti a loco vnde venit co
arguli leporis seu capre pteos
rute alharoen id est matricarie
minoris et tot glutinis ali
bat id est terebentine gummi a
mygdalaru an 3. 7 her em co
adiuvant post mollificatione
ad resolutionem materie schi
rosi

Consequenter tangit angu
lia circa schrosi apponenda

Primu est hoc vngtm
Folia caparis temperetur in
aqua donec lematu. et molli
ficentur. Et ex hinc sic remol
litas tres vncie sumantur et
casei sumatur qite. 7. et abo
terantur in sufficienti aqua
mellis et fiat vngtm

Secundu recipit floru vitis. 3.
in casei 3. ii. terantur in aq
mellis et fiat vngtm

Tertiu recipit schoru canlis
et floru ipi qm qite. 7. ante
rantur in simul et ad modum
cathaplasmatie schrosi suppo
nantur. et hec inquit prin
cipe apud me sunt ad hoc co
nementia sic q exptus sum.

In tertia dicit q scdm qsd
fortes que extrahitur ab au
ribus hominu supposita valet
ad pntu casum. na scdm phra
mu ipa fer colere est. et post
schrosie mollificatione iuvat
ad ipius resolutionem.

In quarta precipit q paties
screat in aquis dulcibus fortis

aut flumine impositis tunc
in quibus cocta sint lemfican
tia puta cepe lili nudo. 7.
malue bis malue an 3. in se
mie lili. an n floru camoille
mellilori an. 7. m vna cata
bunda dicte aque

In quinta descripte emplu duo
contra istam schrosim

Primu horum recipit schro
bis malue recentu et cotritoru
an. iii. gummi amygdalaru qite
5. adipis anseris qntu sufficiat
ad emplu confectione et actu
calidum schrosi superponatur.

Secundu recipit sanguis test ma
iorane florum melliloti semie
fauis greci floru camomille ra
dices altec an. 3. 7. terre et incor
pora cum adipe anseris et fac
emplu quod schrosi appone.

In scda parte principali istu
toti capli primo agit de cura
cancer matricis Sed de dolor
eius sedatione p calida et fra
ibi Et qn fortior Tertio de
causis que hos dolores sedant ibi
Calide namq Quarto de
frio ibi Et frigide sunt.

Quinto de stringendo fluxu
sanguinis ex cancer. ibi Et qn
euenit

In prima particula dat auxi
lia. 7. pro cura cancer huius
non equidem de quia non e
possibilis sicut supra dictum
est sed palliativa

Primu est vnguenta sedatia
dolores et ardores eius ut di
pophyligos vngtm de cerusa
vel tutina abluta tertia in mo:

tanoplumbi cum pistello pistito
plumbeo in rosato oleo

Secundum est corpus huiusmodi abis
et medicinis ut aqua pullosum
cui lactis et acetosa ordeo munda
to lacte amigdalarum colationis
cancer pruritus / pomis coctis ma
he granatis prisanis potu cui si
rupus violaceo

Tertium est flora frequens et as
pidua ex vena basilica puta semel
omni die duobus mensibus quaque vi
te modica sicut de duabus die
taxat uncias. Et post floram
de basilica fleuithometur inter
dum sophena maxime tempore
veris et autumnum

Quartum est eductio frequens
intra solutione ventris per catholi
con vel diaphane vel per pillas de
epithymo aut lapide lazuli vel
armemaco vel per molas pillas habi
Et pro preparatio ante dicta
farmaca bibantur serui capre vel
asine cum quarta parte eius aqua
borraginis bunglossi vel finitene
vel summi de borragine aut vi
olata

Quintum est unguentum aragil id est
de cerusa et plumbo similitudo
cum rosato oleo

Atende quod princeps cura cancer
latine scripsit quarti tertia tra
ctatu per de capite xii. xiii.
xv. et xvi. et tu ibi regnare

In secunda dicitur quod dum vehementer
augmentatur dolor in cancro ma
tutius intendere or et experiri cu
ca sedatione istorum dolorum me
dicinis calidas et frigidis sit
vel successine.

Secundo dicitur quod debet illis con
tentari que magis conveniunt
et securiores et saniores sunt
precipue in cancro qui iam ulcera
tus est quia dum fortiter medi
catur furit et irascitur unde de
hementior dolor exardescit

In tertia dicitur quod medicane calide
que sedant dolores cancer huius
sunt sicut decoctio seminis fenuli
grati et ei similia sicut herbe
roberti vel herbe canceri fomen
tate de foris super istum cancerum
Secundo commendat in cancro hor
cerotum calidum quod sic fit

De fecas olei olivarium quod in
vase creto mansit aliquandiu quod
re aliquis sumpsit de virtute
floris eius cere citrine an. gr. e
i. incorporantur simul et fiat
cerotum quod cancro supponat

In quarta describitur medicinas
m. p. p. sedantes dolores can
cer huius

Prima est hoc emplastrum et e
st alia sibi similia. De semine
papaveris albi seminis coriandri
foliorum solatur an. 3. 7. olei ro
sati 3. 7. albuminis ovi 3. 7. v.
contendantur in simul in morta
rio plumbi cum pistello plu
beo post recolligantur et in
forma emplastrum super telagrisa
cancro superpone

Secunda est huiusmodi cancerum sepe e
pithimare ex coriandri aqua
in qua aliquis plumbi resolu
ti fuerint conficando in ea duas
plumbi laminas una super a
liam

Tertia est decoctio lenium sicut

181
dilatata in matrice impedere

3. m.

Quarta est lac asine vel suc-
cus arnoglossæ aut ambo simul
mixta in matrice et si ambo
simul micianter sint de utroque

3. n. Et si alterū solū sint

3. m.

In quinta precipit contra su-
perfluum sanguinis fluxum qui
ex vene a cancre fit corrosioe
instrare bngm restrictum sa-
rumne sicut est istud R. boh
armemci terre sigillate signis
draconis añ. 3. m. in corpora añ
vj. cruidis albumibz ouoru gal-
lime: et stupis imbibita catro
superpone.

Quodam xvj. de prefoca-
tione matricis.

Hec egritudo pñs
est epileptie et syncopi.
Cuius incunum est ex
matrice. Et puenit
ad coitatem forte cordis
et cerebri meditatione
velaminis et rethris et
venarum pulsationu et
quietaru

Quidā vero sapientū
medicorum dixerūt q
non cognoscatur causa
prefocationis

Verum causa in ipsa cum
comprehenditur est q acci-
dit retentio menstruorum
aut spermatis in adoleste-
tibus et viripotentibz i pñis
cum sunt viripotentes
et virginibus et viduis
Et fit conuersio eius qd
retinetur inde ad frigus
scdm plurimū: et proprie
cum accidit q in radice fit
firm Et addit ei spissi-
tudo et soliditas frigoris: at
ad frigus putrefactionē:
Et est parum.

Et cognoscitur ex solidi-
tate eius ad quod decli-
nat in sua complexioe
Cū ergo in spissatur v-
mū horū duorū ante mē-
strua corrumpitur corrupti-
one predicta: et declinat
ad naturā venenosam.

Et accidunt due species
egritudinis Quarum
vna est egritudo officialis
que in primis consequit

matricem quare spasmat²
Et attrahitur in p^{ri}mo
ad superiora aut ante et
retro / aut ad latus dextrū
et sinistrum scdm obediē
tiam materie retente ni
bens

Et non inuenit meritū.
ymo dilatat venas et
spasmat eas cū dilatat
one. quare dolōre facit.

Et qñq; spargitur in sba
matricis: et ingrossat eā.

deinde contrahit eam
aut non spargitur ī ipā.
ymo apostemat ipām.
deinde corrumpit ipsam.
quare additur malicia.
Et prouocat sup ipām
menstrua alia. quare nō
inuenientia cursū pducit
ad nocimentū in mēbris
principalib; ultra noci
mentū primū

Et qñq; contrahitur
causa apatis aut mali
cia complexionis ī mēb^{is}

Et qñq; antecedit cō
tractio causa apatis aut
malicie complexionis
expiratis. quare accidit
opilatio oris matricis
et orificiorū venarum.
deinde accidit retentio
Et similiter due decli
nationes ad latera.

Et scdā est exg^{re}ssio
materialis cum eo qd
facit procedere materiā
retentam ad duo mē
bra principalia ex vapo
re malo venenoso

Quare accidit res p^{er}
epilentia et syncopi
Et qm̄ hec exg^{re}ssio est
fortior syncopi p^{er}u^a /
tunc antecedit syncopi^{is}
sicut debilius antecedit
fortius

Et que ex eis est men
strualis magis salua
est q̄ spermatica.

Sperma em̄ qñq; sit e
ius ^{generatio} a sanguine / et

proprie in mulieribus
 ante conuersionē tamē
 est magis susceptibile
 conuersioms male q̄ s̄a
 hinc sicut lac generatū
 a sanguine susceptibili
 est conuersioms q̄ s̄iſſe
Et quāq; accidunt huic
 egritudinū periodi
Et multociēs accidit
 in autumno. Et quāz
 sunt periodi eius tardi
 Et quāq; accidit om̄die.
 Et frequentia eius est
 parua
Et quare non accidit
 huius apud partū: cum
 motus ille sit laboriosus.
 Quoniam motus ma
 tricis tunc est similis
 ex omnib; diametris.
Et est gradatus et
 non subitus: Et est ad
 inferiora. Et est opera
 tio nature: Et in ipso
 non procedit vapor re
 nescens ad mēbra pri

cipalia.

Et deterior profocatiō
 matricis est illa que destru
 it anhelitum in eo quod
 apparet quine nātus sit
 aliquis anhelitus
Et fortasse apparet ī
 eo quod est sicut lima
 carpinata suspensa corā
 anhelante
Et destruit etiā sēsū et
 motū
Et assimilatur morti
Et plurimū illius est
 causa gematis.
Et causa eius quod de eo
 frigidum est
Et sequitur eā in diffi
 cultate illa que anhelitū
 destruit: sed leuior est eā
Et minor est in gradu
 tertio/que facit accidere
 spasmū et tetanū et
 syncopim sine nocimē
 to in ratione et sensu
Hec egritudo ¶ in hoc ca
 pite agit de proprietati
 bus perforationis matricis

Sexto de causis ibi Quid in
vero Tertio de duabus speciebus
egritudinis que ipsam affeci-
ant ibi Et accidunt Quarto
de comparatione menstrualis
ad spermaticam ibi Et que ex
eis est Quinto de eius pe-
riodis et anni tempore quo
magis fit ibi Et quique acci-
dunt Sexto de causis quare
in partu non fit ibi Et que
non Septimo comparat i
malicia suae species ibi Et
deterior.

In prima parte describit ma-
trici suffocationem per eam
quatuor proprietates

Prima est quod similis est e-
pilepticis. nam subito accidunt
sicut epileptici Et utraque etiam
spasmus afficiat

Secunda est quod ipsa est summi
similis. ambe enim faciunt de-
ficere cor a regimine et sim-
plicatione membrorum aliorum

Tertia est quod ipsa semper a ma-
trice sumit materiam sic quod cum
mouens iacet in matrice et
menstruum vel sperma corruptum
non inueniens inferius exitum

Quarta est quod puenit eius
impressio seu lesio vehemens
ad cor et cerebrum per conta-
ctum seu colligantiam fortem
matricis cum corde et cere-
bro. Cum corde quidem medio

velamine id est diaphragmate
cum cerebro vero per medium rectis
mirabilis cerebrum quietarum
venarum et articularum et etiam
nervorum

Atende quod presentio matricis
et eius suffocatio pro eodem
habentur in medicinalibus

Et ista passio sic appellatur.

quia fit ex spermate vel san-
guine menstruato conclusum
matrice seu suffocato non habente
in ea liberum spiraculum
vel quia videtur suffocare cor
auferendo anhelitum. Vel quia
videtur suffocare cerebrum et
spiritus eius auferendo sensum
et motum et usum rationis

Non solum primo quosdam
medicorum sapientium di-
ci assensisse quod non cognosca-
tur causa prefocacionis ma-
trici. Fortasse inde moti
quia iuenculas sanas et hi-
lares sepe hanc passionem incu-
rre videntur etiam in chore-
is et in comitis ita quod su-
bito predebant anhelitum et se-
sum et motum in toto aut
in parte et cadebant velut
mortue. quare eas aliqui di-
uinitus percussas esse puta-
uerunt

Secundo dicit quod suffocacione
huius vera causa est si attente
consideretur et comprehendat
retentio spermatis aut men-
struorum in adolescentibus aut
in puellis virginitatibus qui
sunt in primis virginitatibus
et habiles ad iam coeundum
innoxie cum viris Aut vir-
ginitatibus que casta et celibem
vitam elegerunt super quas
ut plurimum accidit hec passio
vel in continetibus et castis virginitatibus

Tertio dicit qd retentum men-
struum aut sperma in pre-
dictis dicitur tempore p^{ri}mo
plurimum ad frigus conuer-
titur maxime dum sunt in ra-
dice est sperma in mens-
truum retentum & accipi a cor-
pore frigido

Quarto dicit qd spissitudo
spermatis aut mens-
trui retenti et eius soliditas au-
gent frigus eius et addit
in ipsum extinguendo
propriū calorem vel expri-
mendo ab hoc partes
tilee in quibus residet ip-
sū caliditas. Aut addunt fu-
gus putrefactionem dum spis-
sitas humis et soliditas fortis
prohibent ipsius euentationē.
tunc enim p^{ri}mo naturali calori
succedit extraneus generans
in ipso putrefactione. nam
putrefactio est corruptio pro-
pria et secundum naturā calidita-
tis in vnoquoque humore ab a-
liena caliditate teste aristote-
le quarto metheororum

Quinto dicit qd illud est pa-
rū id est raro accidit qd spissi-
tudo menstrui vel spermatis
addat ad frigus putrefactio-
nem: quia frigus de se pu-
trefactioni resistit: unde in
temporibus et locis frigoris
minus putrescunt res.

Sexto dicit qd ex soliditate
spermatie vel menstrui
retenti cognoscitur ad quid
ipsū declinat in sua comple-
xione & ad frigus vel ad cal-

ditate dum foras excurritur: fir-
catione vulne nam multa so-
liditas v^{el} rei congelate signi-
ficat frigus

Septimo dicit qd quoniam in fissis
sperma vel menstruum in ma-
trice retentū priusq^{ue} menstrua
fluant: corrumpitur: ubi dicta
corruptione puta conuersione
ipsius ad frigus: et ad vene-
nosam naturā declinat plu-
rimū inimicū tā cordi q^{ue} cerebro.

In tertia primo ait qd in suf-
focatione matricis due egri-
tudinē species accidunt: vna si-
bi propria qua matrice spas-
matur: Altera secundum colligatū
rigitur in corde et cerebro

Sicet primū spem harum
egritudinū notat hic vs

Primū est qd ipsa est morbo
loquax in vagina & et posi-
tione: nam si foras excurrit pro-
pria corrumpit ipsam contra que
de: et a sua remouet naturā
positione propria in ipsa
et spasmose contrahitur

Secundū est qd materia in
morbo trahitur et tunc si
perius vel ante et re-
sum erigens vel a-
sumistrisum sed tendit
et obedientia mater
in vna matricis et in
eius

Tertū est qd faciens
vnam materiam non inueni-
am p^{er} quā foras effluat sed
potius veras in quibus recludi-
tur dilatat et spasmatur cū di-
latatione superextendit

inferit dolorem. Sed obicit aliqui
primo qd spasmus est passio ner-
uorum et non venarum. Sed
qd venae non habent sensu. quia
propter dolorem inferit non debet
haurum dilatatio. Ad primum dic
qd haec proprie spasmus sunt ner-
uorum potest tamen spasmus no-
men extendi sicut in loco ubi
ad contractiones quetarum
venarum et artiarum. Ad secundum
dic qd p[er]m[en]tibus testibus venas
sensum eis tribuit.
Quartum est qd in te[m]p[or]e mor-
bi huius materia spargitur i[n]
propria matrice sibi sibi q[uod] tribu-
tur sine collectione ad ap[er]t[ur]am. Sed
matrice ingrossat et contrahit[ur]
et quasi quodam sp[er]m[en]tibus.
Quintum est qd materia quae
in matrice non sic dissolvitur
sed in hac colligitur et
postea contrahitur et contrahit
ipsam. quare aug[er]e malum.
nam vehementius et p[er]manen-
tius et dolorosius matrice con-
trahitur ab ap[er]t[ur]a q[uam] a matre-
ria p[er] ipsam diffusa.
Sextum est qd materia sic col-
lecta ad ap[er]t[ur]am propter dolores q[uod]
imp[er]it promouit menstrua et
descendere facit usq[ue] ad locum
morbi. quae cu[m] non tuerantur
et in inferno regurgitant
et hinc membra p[ri]ncipalia nouu[m]
affluentes esse nocu[m]mentu[m].
Septimū est qd matrice quae
contrahitur propter ap[er]t[ur]am vel a
mala complexionis sua con-
trahitur. aut cala ruggante
cum siccitate sic qd ap[er]t[ur]a vel

mala complexio procedit et causa
contractionis eius.

Octauū est qd contractio causa
ap[er]t[ur]ae aut malae complexionis ex-
siccantis et in siccitate quae in-
tercedit suffocationem. Et propter
hoc accidit in ore matricis et
in orifice quatuor venarum op[er]a-
tio quaedam postq[uam] et propter
qua[m] menstrua aut spermatis
retentio accidit unde oritur
suffocatio.

Nonū est qd matricis dectia
omnes ad latera dexteriorum
et sinistorum similiter sunt
et ab eisdem causis sicut suffo-
catio matricis superioris.

^{vero}Decimū est qd p[er]m[en]tibus egreditur
in suffocatione matricis
et expertam notantur. h[ic]
t[er]tia.

Undū est qd ip[s]a est egi-
tudo materialis cu[m] eo seu
p[er] id quod facit procedere sub
forma vaporis mali venenosi
materiam retentam in ma-
trice partibus ad cor et cerebrū.

Undū est qd vapor iste vene-
nosus ad cerebrū temens am-
dere facit dispositione sicut e-
pilepsiam. Et ad cor p[er]ueniens
facit hinc accidere veluti siccitas.

Undū est qd ista materialis e-
greditur siccitas simplicia et pura
est fortior et ideo syncopie ante-
cedit eam. sicut debilius ante-
cedit fortius. Addit em[en]t ex[em]p[lu]m
de hoc vlcera cordis deflectione
motu[m] malicia[m] ut in epilepsia
et fere anhelitus om[n]imoda[m] abla-
tionem.

In quarta primo ait q suffoca-
tio menstrualis saluor est
permatia primo in materia.
nam corruptu sperma veneno-
statz mensis corrupto de-
terius multo est. Sed in si-
thomatibz infert em sperma
seuora acutia Tertio in du-
ratione nam citius resurgit
et leuius patiens a menstrual
q a spermatica

Sed dicit reddens em q pmi
q qm ex sanguine sperma
generetur maxime in femi-
nis ante tm conuersionem
emis ad generationis opus
est susceptibilis male conuer-
sione ad venenositate q san-
guis vnde fit: paut lac citius
corripitur sanguine de quo
generatur. **A**ttende q pri-
cepe p hec verba proprie in
mulieribz videtur inuere q
immediate sperma mulieris
ex sanguine emis fit In vi-
ris aute fit ex supfluitate
quarte digestionis

Attende sed q lac et sperma
corripitur ideo citius signu
qz minus habent et amplius
abundant in aere humido

In quinta primo ait q in
suffocatione matricis inueni-
unt interdum periodi s du
sperma vel mensiuu reten-
tium in vnaquaqz resoluunt
afflictione vel vi nature vel
ope medici tuc em tadin
cessat hec passio donec noua
videat ipius materia ite-
rato affligere

Secundo dicit q matricis suf-
focatio sepius accidit tempore
autumpru q aho tempore qd
corruptiones maligne spermat
et mensiuu retenti plus au-
tumpno sunt ex megnalitate
eius et debilitate virtutis
aut pestilentie. Intra id modu
amphorizimoru tertia In au-
tumpno acutissime egritudi-
nes sunt et maxime morti-
fere. Ver vero sum simu et mi-
me mortiferu

Tertio dicit q suffocationis
huius periodi quaz tardatur
sic q forte sunt bis vel ter
in anno vel sepius accidunt
sicut epilepsia

Quarto dicit q hec quaz coti-
die veniens affligit vel mces-
santes vel p interualla renouat
insultus s du multa est qm
materia que non resoluitur
sed megnaliter superius effu-
dit

Quinto dicit q suffocationis
frequencia parua est sicut epi-
lepsie nam sepius accidit bi-
in eius paroxismo tota resol-
uatur ipius materia: et non
revertatur nouus paroxysm
donec paritione et longo in-
uallo noua videatur ipius ma-
teria: et conueia fiat ad be-
nenositatem

In sexta primo dicit q
nem quare non in partu acci-
dit ista suffocatio si in partu
partu sit laboriosus et in
materie solide in partu
amoueantur: et tunc

ventur: membra principalia.
Et pro solutione questionis
huius reddit quinq; causas

Prima est q; in partu mor-
matricis est vniuersalis in
omni: eius tribus diametre
sc; q; ipsa matricis scdm logi-
latum et profundu eque se
contrahit vt fetu expellat
sine vlla spassiosa contractoe
eius sursum aut latera

Secunda est q; motus in partu e-
gradatur non subito fieri.
sed suffocationis motus est
subitus

Tertia est q; motus partus to-
tus tendit ad inferiora no-
sursum versus cor neq; versus
cerebru vt in suffocatione.

Quarta est q; partus est
opus nature bene regulate
directe ab agente nupq fallibi

Quinta est q; in partu non
pauit ad cor nec ad cereb;.
venenosus vapor vt in matricis
suffocatione

In septima primo agit de
deteriore suffocationu. Sed
de minus mala ibi. Et sequi-
tur ea. Tercio de saluore ibi.
Et minor est

In prima particula distribit
priorem suffocationu p sex ei;
conditiones

Prima est q; destruit et au-
ferit anhelitu scdm apparen-
tiam et iudiciu sensus ita q;
in egra sensus non patit
aliquem anhelitu. licet stante
vita natus sit aliquis anhelu-
tus ne calor et spiritus cordis
auguantur

Secunda est q; forte motus an-
helitus apparet in eo quod q;
sicut lana carpmata aut bom-
bay suspensa aut posita ante
os anhelantis et nares ipi;
que moueri videtur ab aere
moto p expirationem et ex
hoc concluditur q; partus vi-
uit et hoc experimentu fieri
debat in loco tranquillo sic q;
lana aut bombar non aliunde
moueatur

Tertia est q; auferit a toto cor-
pore sicut apoplexia

Quarta est q; hanc hinc videtur
vt mortua quia nec an-
helat nec voluntarie mouet
aut sentit plusq; homo mortu;

Quinta est q; sepius fit h;
causa spermatis venenosi.
raro em; menstruu ad tan-
ta puenit venenositatem

Sexta est q; ipi causa vt plu-
rimu est illud ex spermate
q; cum venenositate eius est
figidu. nam cordi et cereb;
plus mimicitur q; sperma
calidum

Qualiter autem enemunt-
tam seuu synthomata ex pau-
ca materia retenta in matrici.
Galien⁹ declarat. vbi inter
rioru ca. vbi p simile in mor-
tu qui fit ab aranea et puctu-
ra scorpionis et tandem concludit
non est igitur miru hui⁹ ac-
cidentia fieri ex spermate et
menstruis malam qualitate
habentib; si quide corrupta ma-
serint. et putrescat et no ex-
cludantur. Quod actio ca

nū testatur. qui sunt preparati
in suscipienda rabiosa putre
factione. quod nulli alii con
tingit animal. Solos em̄ ca
nes adeo corruptos humores
habere videmus. ut saliva eorū
saperet aliquē incidente rabioso
efficiatur. her. yohennus
¶ In scđā dicit q. suffocationem
modo dictam sequitur in diffi
cultate curare aut stathomati
illa que etiam desunt anhe
litum sed leiori modo minus
q. mansuio ledit cor et cerebrū
¶ In tertia dicit q. suffocatio
minor predictis est. et in q.
duo tertio malicie notendi
que facit accidere spasmū aut
tetanū et etiam synopm.
sed non aufert sensū neq. ra
tionē. plures vidi tales que be
ne audiebant et intelligebat
verba assistentū ut post re
ferebant. Sed loqui non pote
rant hora afflictionis. Inq.
yohennus. vi. interiorū. id
matris passiones habere. in
tebant autem nichil senti
entes nec loquentes. pulsus
erat defectissimus et parvis
mus. adeo q. non apparebat.
Alias quoq. vidi sensū et
motū et sanā memoriā hēre.
sed tamen synopie sepe eis cō
tingere. anhelitū quoq.
difficilem habebant. Nonnulli
m. m. et pedes spasmabāt

**Capitulum xvi. De signis
eius**

- Q**uando appropinquat
periodus huius egri
dñe accidit dyspnea
et difficultas anhelit
1 Et pulsus cordis
2 Et dolor capitis
3 Et ut loquatur scđū
4 Et debilitas discernēdi
5 Et debilitas in curand
6 Et citrinitas coloris
7 Et alteratio ei. cū puritate
fixione sup dispositione
suam
8 Et qñq. accidit ex pu
trifactione calū vaporis
9 Et qñ additur in ea
10 accidunt sicut
11 Et puritio rationis
12 Et rubedo faciei et oculi
et labii
13 Et egredientur ad
exteriora
14 Et qñ claudit oculos
et non aperit eos
15 Et debilitatur anhelit
valde dñe abstinere

Et debilitas
et puritudo

In. Ego
multas
videre

scdm plurimum

1 Et ymaginatur egra
quasi aliquid elenctur
pectore eius

8 Et accidit stidor: detui

9 Et percussio oculorum

10 Et motus inuoluntari
ppter corruptione lacer
torii

11 Et alteratur dispositio
eius

12 Et absconditur loqila

13 Et difficilis fit itellct
eius quod loquntur

Demde accidunt ex ea p

1 Capue q spmatica e sicopi

2 Et absasio vocis

3 Et attractio curium
ad superiora Et appa
ret sup corpus vob no
comune ymo paruum.

Et qnq: resoluntur
ad vomitum fleumati
cu puru. Et dolore ca
pitis. Et dolore gem
culi Et dolore dorsi

Et ad vngiti Et ad

expulsione hnditatis
ex matrice

Et qnq: pduat ad pe
ripleumonia Et ad
smanchia Et ad a
postemata dorsi et pe
ctore

Et pulsus fit in ea i
prime tensus spasio
sue manus. demde fit fir
quens absq: ordine et
proprie apud casum
virtutis et propinqu
tatem mortis

Et fit vrana similis
loture carnis: aut fit
sanguinea rubea

Et menstruale quide
significat retentio me
struorui

Et spmatica signifi
cat elongatio spaci
a coitu cu desiderio
et castitate.

Et mestriuale qnq: se
quitur exuberatio lactis

Et corpus est gnuu

Et sensus debiliores
Et dolores oculorum et
colli et febres et acci-
dentia que secuntur re-
tentionem menstruorum
predicta sunt manife-
stiora.

Et cum hoc humore
dominantis in sanguine
apparet dominum et
malicia sicut melanco-
lia. ipse enim facit accidere
alienationem per contumaciam
cerebri: et syncopam for-
tem per contumaciam cordis:
et destruit anhelitum per
contumaciam diafragma-
tis. Et flatibus est
gravior: et quietiora
habet actantia Et cole-
raus est acutior et ma-
gis icolumis

Spermatice vero incipit
cum notamento anhelit.
Et magnificatur timor
in ea magis quam in men-
struali

Reliqua vero accidentia
non apparent in ea
Et multociens quidem ac-
cidit ex hoc quod obstetrix
tangit matricem eius
spasmosam commotio et
desiderium. quare descedit
sperma grossum: et sanat^r
Et quandoque expellitur illud
ex obnatione sui ipsius
et inuenit requiem
Et licet ipsa sit sicut
epilentie in pluribus
iudiciis in hoc quod subi-
to accidit: tamen inter ipsas
et epilepsiam distinguit
retentio eius quod ele-
uatur ex matrice et
pectine
Et quod ratio non immo-
ratur valde et semper:
ymo in dispositionibus
vehementibus valde
Et quando enadit prefocata
narrat plurimum eius quod
fuit in ea nisi sit maxima
et immoderata.

Et spuma non currit si
cut est carnis est. eue
in epilepsia difficili ex
cerebro

Et si currit sedat egrit
tudinem statim Et no
ndiget quod ab ea exisset

Et redeamus ad illud
quod monstrauimus in ca
epilepsie de dritia.

Differentia vero inter ipsam
et apoplexiam est manife
stior. Et quomodo no
cui sensus non destruat
in ea scdm plurimum iteg

Et non sit tremulus

Differentia vero inter
ipsam et hteriam est
q cu ea non est febris.

Necq pulsus est plenus
vndosus Et pnapu do
loris eius in capite.

Et est color alteratus

Diuersus: in hteria est
fixus scdm dispositione

nam.

Quando appropinquat
in ca primo agit

Signis suffocationis matricis
de illis ad que respiciunt ibi
Et quicq respiciuntur. Primo de
pulsu et vnde in hac ibi
pulsus fit in ea. Secundo de
signis menstrualis ibi. Tercio de
signis spermaticis ibi. Spermaticis
vero Secundo de dritia suf
focationis huius ab epilep
sia et apoplexia et hteria
ibi Et haec ipsa sit

In prima parte primo agit
de signis appropinquantis
paroxismi seu periodi suffo
cationis matricis. Secundo de si
gnis additionis eius. Punc aug
menti ibi. Et quicq additur. Ter
tio de signis status eius ibi
Deinde accidunt

In prima particula dicit signa
de appropinquantis paroxys
mi suffocationis matricis ita
q hic p periodu intelligit
paroxysmu. Veru paroxysmu
proprie dicitur tempus affli
ctionis. periodus vero tempus
afflictionis et quietis simul

Primum signu eius est dif
ficultas in anhelitu dicta dif
fima vel asma vel orthomia
que inter se differunt vt de
cer hoc metricu. Diffima se
celat/cant asma malu q
reuelat. Orthomia quoq pt
mifestatur vtroq. Et hec dif
ficultas ex colligantia matris
prouenit cu pectoralibus
et diaphragmate

Secundum est pulsus cordis seu
saltus vel tremor eius ex corpus

187
pone p colligantia eius cu ma-
trice.

Quatuor est dolor euemene capi-
ti ex malis vaporibus retenti
spermatie aut menstrui sanguis
Quatuor est q patiens se cum
loquitur velut mlica du me-
strui retentii a predommo
melancholici est et cerebrum red-
dit fumos melancholicos

Quintum est debilitas discre-
tione et veni iudicii ppter con-
turbam medii cerebri per
vapores et fumos spermatie
aut menstrui retenti i matre

Sextum est debilitas totius
corpons et eius putrida in mo-
tibus voluntariis ppter cor-
di copati et cerebrum nervos
et totum corpus

Septimum est tanta curam
debilitas q vir sufficit sus-
tere corpus ppter commas-
sionem cu matrice q eis deorsu
alligatur

Octauum est citrinitas coloris
et faciei ppter coherentes vapo-
res ferri ad has ex menstruo
retento vel ab eis suu sanguine
corrupti citrinitas

Nonum est coloris corpons et
vultus frequens alteratio sic
q nunc pallescent nunc citri-
nantur nunc obsuscantur et
interdum rubent ppter motus
varios humoru et sanguis a
virtute territa: quarum parum
pmanent in vno et eodem
fieri colore

Decimum est sitis quia ppter
mens ex putrefactione cali-

vapores eleuati ad linguam et ad
os stomachi de menstruo retento
In sibi dat signa xii additio
me huius putrefactionis ppter
augmentum eius

Primum est pulset idest stupor
profundus ex frigido vapore
venenosus lato de matrice ad
ventrum cerebri priorem

Secundum est mentis alienatio
seu pemptio rationis egre
ppter fumos turbidos ad me-
dium cerebri de matrice elato

Tertium est rubedo vultus oculi
lori et labioru ppter sanguine
effusum ad cerebrum et vultum
pro confortatione sui

Quartum est q oculi quique
declinant et egreduntur le-
uis extenora dum cerebrum ad
eos trahit expulsi fumos
et vapores malos venenosos
conturbantes ipsum

Quintum est q interdum suus
claudis oculos nec aperit et
quoniam manet pulset

Sextum est q anhelitus valde
debilitatur ita vt vir percipiat
deinde absconditum de puerum
et cessat sic q sensu non capi-
tur dum puerum est ita fortis
q tollit sensum et motu a
to corpore

Septimum est q patiens aliquid
pderit sensum et rationem
ymaginat et sentit quasi
aliquid ascendere et eleuari
de pectore ipsius ad cor et ce-
rebri et primo ex matrice

Octauum est stridor dento

qui ex debilitate laceratorum pro
nunt mandibularum. et est
quasi eorum spasmus ut au
princeps tertii. vii. ca. xii. Et
fit in casu hoc p compassione
ipsum ad cerebrum

Nonum est pnyssio seu palpitatio
oculorum que multiplicatur
in habentibus tetanum et i pre
paratis ad spasmum testante
princepe tertii. tertia tractatu
tertio ca. xxviii. Et prouenit
in casu isto ex debilitate mu
sculorum mouentium palpebras

Decimum est motus inuoluntarius
oculorum ppter lesionem lacer
torum suorum quibus ipsi mouentur

Undecimum est alteratio eius
s. infirme quo ad figuram buli
ex compassione ipsius ad cerebrum
et causam spasmum

Quoddecimum est abscessio loqule
sc. q loqui nequit patiens
ex debilitate cordis et diafrag
matis et motus virtutis

Tridecimum est q si loquatur
vir et difficulter intelligatur
semo eius tanta est debilitas
in organe vocis

In tertia dat signa quatuor
suffocationis in statu existens

Primum est syncopie precipue
in pmatia ppter vehementiam
venenositatis vaporis a matre
ad cor elati

Secundum est abscessio vocis oimoda
tam causa syncopie q defectus
motus

Tertium est attractio vtriusq
aurium versus superiora ppter
causam spasmum

Quartum est q res paruas ad
modum sudoris super corpus
apparet ex anxietate veheme
ti cordis

In feda parte principali
tangit. ix. modis cuius seu timationis
suffocationis

Primum est quo accipit et
resoluitur ad virtutem flatus pu
ri sine alio: qm materia suf
focationis a dmo est statica et
vapor huius venenosus anno
uer in stomacho flata vel in
cerebro que sup stomachum abun
dante recidunt

Secundus est quo ipsa transit et
conuertitur ad dolorem capitis
postq euasit vapor veneno
sus et debilitate in cerebro re
liquit et conturbationem in
humoribus suis

Tertius est quo ipsa transit et
declinat ad dolorem genium
Cum natura fortis illuc spe
ma expellit vel menstruum reuertit

Quartus est quo transit in
dorsi dolorem du illuc expelli
tur morbi materia

Quintus ad iugum qm mate
ria morbi ventosatur et mora
p ventrem hinc inde diffundit

Sextus ad mensuram vel par
matis expulsionem foras a
matrice vel vi nature vel bul
ne fixationis cu pessariis
aut digitis

Septimus est transitus in pe
ripleumoniam. du intra pul
monem venenosus vapor ali
quodm figitur: et huiusmodi
eius vehementer turbat et e

160

unt
of the

Anno dñi m. cc. lxx. die
xix. marchii incepit p̄ficiat
deus sua clementia

Hen xxv. de extri-
tudinibus apparentib⁹
in extremitatibus sūt
duo tractatus

Tractatus primus
est de eo quod accidit
eis de nocumentis quā-
titatis et situs

Tractatus secundus
de dolorib⁹ har⁹ mēbroꝝ

Tractatus primus sūt
xxviii. capta

Capitulum primū de for-
ma zizbi et duorum
siphar

Cap. i. scdm de ruptura
et que simulantur ei

Cap. ii. de signis eius

Cap. iii. de cura ip̄i⁹

Cap. iv. de cura ruptu-
raz intestini et zizbi

Cap. v. de ruptura aq̄

Cap. vi. de cura rup-
ture ventositatis

Cap. vii. de ramice car-
nis et varicosi.

Cap. viii. de augmento vni-
bilis

Cap. ix. de signis eius.

Cap. x. de cura ip̄ius

Cap. xi. de gibbositate
et v̄tositate gibbositate

Cap. xii. de signis

Cap. xiii. de cura

Cap. xiv. de varicibus

Cap. xv. de elephantia

Cap. xvi. de signis

Cap. xvii. de cura vari-
cum et elephantie

Tractatus ii. sūt
xxxi. capta

Cap. i. de dolore dorsi

Cap. ii. de signis eius

Cap. iii. de cura ip̄ius

Cap. iv. de dolore plu-

Cap. v. de doloribus iū-
cturarū et eis que cōi-
stant podagrie et vene-
ne et aliis

Cap. vi. de signis

Cap. vii. de cura dolorū

uncturaru et podagire et
sciatice

Ca^m vii. de solutioe eoru

Ca^m viii. de potuomb; ad
solutionem faciendam.

Ca^m ix. de emplis iunctis

ad dolores uncturarū

grossi humoris et eoz

qui sunt in via et conuer-

tatur ad lapidentatem.

Ca^m xi. de unctionibus
in huius intentione.

Ca^m xii. de embrocis in
hac intentione

Ca^m xiii. de balneatoib;
ad eius huius

Ca^m xiiii. de sedantib;

dolorem calidis lembus

Ca^m xv. de sedantibus

dolore narcoticis

Ca^m xvi. de cura vetersi

Ca^m xvii. de regimine
canceri ad eos

Ca^m xviii. de cura calidi

Ca^m xix. de epithiatibus

Ca^m xx. de solutis

Ca^m xxi. de cura iuncturarū

conuersarum in lapiden-
tatem

Ca^m xxii. de cura con-

tractionis et azeniena

Ca^m xxiii. de cautela

ad dolores uncturarū

Ca^m xxiiii. de cura sci-
aticæ

Ca^m xxv. de ebrocis et
tine

Ca^m xxvi. de epithia-
tibus et emplastris

Ca^m xxvii. de bothor-
nominatis.

Capitulum xxviii. de dolo-
re calcanei

Capitulum xxix. de debili-
tate pedis

Ca^m xxx. de doloribus
vnguinū et attritioe
eorum

Ca^m xxxi. de inflatioe
vnguis et pruritū
in eo

Explicit tabula

Hen. xxi. tertii de
 egitudinibus ap
 parentibus in extre
 mitatibus sunt duo
 tractatus Tractat⁹
 primus est de eo qd
 accidit eis de nocamē
 tis quantitatis et si
 tus Cuius sunt
 xviij. capitla Capitlm
 primū est de forma
 zixbi et duorum siphac

Oportet vt scias q
 super ventrem post cu
 tem sunt duo pānchi
 Quorū vnus normā
 tur siphac Et cōpre
 hendit intestina vt ca
 lefiat ea sua spissitu
 dine et vinctuositate
 Et comprehendit
 laceratos

Et secundus est in
 terior: et noiatur be
 ritivon: et normātur
 rotundus: quoniam
 qm singularis fit ab eo

quod tegit ipsū est sicut
 spera super quā sunt
 simic et additiones mol
 les et forāma

Et continuatur de su
 per velamū

Et processio eius est
 ex supremo.

Et est subtilis sub cute
 ventris et pānculo ei⁹

Et adherent ei duo
 ex laceratis ventris dext^r
 et sinister adherentia
 vehementi

Demde continuatur
 post eos ambos vela
 mū et partibus eius
 carnosus continuatōe
 vntionis post conti
 nuacionem suam cū
 stomacho et post con
 firmationē et solidi
 tatem sbe eius. et il
 la continuatio est con
 tinuatio dilatata

Verū ipse cū continu
 atur. epati ē subtilis
 valde

Et est ei in elevatione
sua ad stomachū et in re-
flexione sua descendendo
ab eo firmitudo cū op-
positione venarū et ar-
teriarū magnarū su-
spensarū cum eo
Et descendit subtilis:
et fit tubum
Et currit sup pharyngē
alberitron de subtili-
bus laceratis dilatatis
sup ventrē tūca vna
Et forsitan estimat
q' sit pars ppter conti-
nuationem eius et si-
militudinē suam cum
eo in nervositate
Cum ergo singularis
sit ab eo alberitron
est subtilis texture val-
de. et ille est alberitron
vere
Et subtilius enis et
purius ipius est apud
epiglottim et ortū pā-
niculi intrinseca costarū

ex hoc pāniculo
Et iuuamentū huius
saphac est replete qd
est inter laceratos ve-
tres et intestina
Et stringere locum
Et prohibere super-
fluitates ne cadant
in locis vacuis cum
adiutorio diaphragma-
tis: quod est posteri-
Et comprimere po-
sterius intestina et
viscera euacuantes cum
proxime sūt ad expel-
lendū quod in eis est
de fece et aqua ydro-
pice et vima
Et prohibere inflatio-
nē vehementē
Et ligat viscera liga-
mento forti
Et est in dorso sicut
res vna
Et lacerat omne poste-
rius super carnem

glandulosam quasi st
 ructa eis et venae ma
 gno et meatibus co
 tinuatis inter intestina
 et stomachum

Quidam vero dicunt
 non potest ut dicat
 quod in sphaera sunt genera
 villorum contextorum secundum
 partes notas villorum
 quoniam sunt instrumenta
 virtutum trium naturalium
 Et istis quidem non est
 possibile ut dicant illud
 in tunicis venarum et ve
 sic et matricis nisi
 de aliquo paniculorum
Et ista duo velamina
 tutamina sunt vistre
 rum concavitatis in
 ferioris

Cumque perveniunt ad
 pectus sunt in eis
 duo foramina stricta
 quasi ipsa ambo sunt
 per que transit liberare
 dextra et sinistra in

eis in separabilia donec
 fiant sicut duo fistulas
 duorum duorum

Et sub duobus vela
 minibus est tibi

Et tibi quidem est co
 positum ex duobus pa
 niculis: quorum unus co
 perit alium inter quos
 sunt arterie plurime et
 vene pauciores eis

Et figura eius est sic
 fistula

Et est ligatum cum stomacho
 et mesentericis et cum colon

Et eius processio est
 ex eo quod descendit
 ex supfluitate et veni
 tione apud stomachum
 et duodenum et ex
 eo quod ascendit ex
 supfluitate eius apud
 pectus

Primum ergo quod oc
 currit de ventre est
 cutis

Deinde sub ipsa est

pānculus primus et
nominatur: aggregatio
eorum mirach

Deinde sunt lacerati

Postea bristuron

Deinde tizbir deinde itestia

Oportet ut scias **I**n hoc
ca. primo agit de mirach
Secundo de siphac ibi **E**t pda
est Tertio de iunamentis si
phac ibi **E**t iunamentū
Quarto de oppione quoru
dam circa siphac ibi **Q**uāda
vero dicunt **E**t iunū de iuna
mento cō mirach et siphac
et forāmbz suis apud pecti
nem ibi **E**t ista duo Sexto
de zirbo ibi **E**t sub duobus
Septimo de summa pānculorū
Ventre ibi **P**rimū ergo.

In prima parte ait nos de
bere scire q post cutē vētric
exteriorē Duo sunt pān
culi quibus venter
tegitur **P**rimus cuti
propior proprie dicitur mirach
Secūdo interior intestinis pro
pior nomē proprio siphac
appellatur

Atende q siphac largo modo
acceptū de quolibet dicitur
membro pānculoso: Sed str
ictius acceptū et magis prope
de solo dicitur pānculo vētric
interiori post mirach posito
Et sepe inuenitur **S**iphac per: c. scriptū et fre
quenter per: s. siphac iūenes

et idem significat

Atende scdō q satis ample
tractatur princeps textu xiii.
capitō primo de tribus pānculis
Ventre tēgentibz mirach
siphac zirbo s. parte illa
Et additū est ab anterioribz
thirbū extensū et c. vsq ad
illam partē **E**t in inferiore
parte stomaci est foramen
et c. **E**t quia exponendo
partem illā plurimā de na
tura et situ et de iunamentis
horū pānculorū copiose scrips
multa allegans ex galieno
quarto de utilitate partium
hic breuiter ptransibo

Quesier hic aliquis qre
non dicit tres esse pānculos
Ventre cum zirbus se vñus
de pānculis ems sicut duo
alij.

Dic q principalis zirbi
pars est adeps bene et arte
re non pānculus iste quo
circūtegitur nam maior vi
litas zirbi est confortare di
gestiuam stomaci et intestina
quod facit p adpē venas
et artenas et contenta i eis
Secundo dicit hic q pūus
pānculus statim post cutem
nominatur siphac cō noie
simple: sed proprio nomine mi
rach appellatur.

Tertio dicit q iste pānculus
ob hoc comprehendit intestia
omnia. vt ea confortet et
calefaciat sua spissitudine
qua calorem retinet i interio
ribus et resolu prohibet

ut calida vestis: et sim ipius
vinctuositate: que calida est et
aerea cito calefaciens et cito
inflamata: Et ut a nocen-
tibus que de foris occurrunt
intestina protegat et alia
omnia membra naturalia

Quarto dicitur quod ipse pan-
culus in se comprehendit
omnes vni. musculos ven-
tris videlicet duos longi-
tudinales et duos latitudi-
nales et m^o. transversales
quorum iunamenta cum suis
icessibus primi prima do-
ctina quinta summa scda
ca. xxi. meminit

In scda dicitur xii. super de-
claratione secundi panchi
ventris

Primus est quod ipse ~~hinc~~ ber-
tiron dicitur et albertiron
et in libris pluribus scribitur
benterion et albertention

Et sepone dicitur a moder-
no siphac. Vbratin. etiam
quod rotundus. nam cum
separatur et singularis
fit ab eo quod ipsum tegit
ut spera rotunda est super
quam sunt summe veluti pa-
nule et additiones molles
et foramina

Secundus est quod ipse superius
alligatus est et continua-
tus cum velamine seu dia-
fragmate quod idem est

Tertius est quod ipse procedit
et oritur ex supremo dia-
fragmate. Inquit prin-
cipe textu. xii. ca. primo

Siphac loquens Et quoniam con-
tinuatur velamine: et obui-
ant due extremitates eius
apud dorsum: tunc ligatur
ille: et exinde est. eius namque
incaus est supfluitas desten-
dens ex velamine ad os stoma-

Quartus est quod ipse est sub-
tilis tenuis sub cute veteris
et panchulo eius puta mir-
rach positus

Quintus est quod duo de mu-
sculis ventris. s. musculi dex-
ter. et sinister. isti panchulo
vehementer adherent ita ut
videantur esse partes eius

Sextus est quod siphac post
hos duos musculos continu-
atur velamin seu diafragma-
ti precipue carnosus ipius p-
tibus continuatione vere vin-
onis postquam cum stoma-
to sunt continuati. et eius scia confir-
mata sunt et solida facta

Et eius cum stomaco continu-
atio non est multum stricta
sed dilatata. ne ipsi dilatari
stomaci prohibeat cum repletur
cibo et potu

Septimus est quod siphac ubi e-
pat continuatur est subtilis val-
de: quia cum carnosus et calidus
sit a natura propria non eguit
tenuem multam densitatis quod
conseruaretur ipsius calitas.
per hoc enim possent vapores
et fumus inde digestionis a
resolutione prohiberi. et cum
proximum sint hinc nasci v-
dropis

Octavus est quod siphac firmus

tudinē acquirit in eleuatoe
ipius ad stomacū et in eius
reflexione descendendo ab eo
p oppositionem vel appositio
nem et appositionem ma
gnā venarū et arteria
rū ppar sumum cum ipso

Nonū est q sphaer deorsū
descendit vsq ad locū pectus
et inde reflectitur versus su
periora et zibum constituit
cum adipe melius inter tū
cas eius descendente et asce
dente cū sibi intermixtis
venis et arteriis

Decimū est q vna tūca de
currit sup magnā partem
pānculi sphaer dicti albe
riton. que de dilatatis sup
ventrem musculis subtilib
oritur

Undecimū est q fortasse ex
timatur hec tunica esse po
pānculi sphaer ppter hoc q
sibi continuatur et heret et
in nequositate sibi appatuit.

ab **D**uodecimū est q cū hac tū
ca pānculus sphaer dictus
alberitron separatur pmit
et fit singularis tūc balde
subtilis in se texture est et
est alberitron tenuis et pur.

Tredecimū est q subtilior
pars eius et pura magis est
apud epiglotim. et apud origi
nem interioris pānculi costar
ex pānculo sphaer

In tertia refert inuamenta
vni pānculi sphaer

Primū est illud spaciū re
plere ex se quod est inter vtrū

musculos et intestina quod p
vacuū esset forsan repleatur
ventositatib et grossis vaporib
aut aquositatib unde forte tā
dem purgaret ydropis deorsū
aut aquosa

Scdm est stringere et tenere
vntos locū et locatum quos
ipē circūdat ne hinc inde
vagentur et debilitentur et
se collidant in fortibz motib
illa que in eo sunt

Tertū est q prohibet super
fluitates ne in locis vacuis
cadant et multiplicentur
ipm iunāte ad hoc nō mo
dicum diastigmatē quod ē
posterius

Quartū est comprimere
deorsum posterius intestina
quibus grosse iniacent feces
vna cum humorib et vento
sitatibus et anterioris alia
comprimere vstera que eua
sunt etiam suas supflu
tates vt vesica vrinā et
aquam ydropis et matry
fetiū et menstrua et tūc
sphaer comprimit hec mēbra
deorsū qū proxime sunt
et preparate sue supfluita
tes vt hec membra expellant
eas

Suntū est prohibere behe
mētē ventris inflationē tenē
de vstera fructa et vnta et
cogendo ventositates aut su
sim effluere cū eructuatione
vel deorsum exire cū trillio
aut peditis

Sextum est ad iuncē colligare

Inferri et coagere seruare vni
quodq; eorum sui proprium
locum sine collisione et cofu
sione simul hora motus
Septimū est q siphac dorso
adiacet vt res vna: qua ito
cooperitur. Et omnes lacer
ti psterius uacent sup yla
dilosam carnem sicut culci
triam eisdem sustinam et
magis vemo et meatibus
illis qui inter intestina et
stomacu continuatur videli
cet mesenterio

An quarta primo ait quosda
asseruisse q non ptransit
id est non recipitur pro deo
vero q sint in siphac gena
villosū scdm partes pma
cognitas .e. villosi qui sūt
instrumenta seruientia tri
bus virtutibz naturalibus.
Retentiu quidem longitudina
les: expulsiue vō latitudina
les et transuersales retentiu
seruiunt

Sed dicit q non est possib
le vt hī vix hoc dicant in tū
cie venariū deper et matr
cie puta villos esse qui attra
ctiue seminant retentiu et
expulsiue nisi de pānculo
alterutro harū cū illa m
texuntur: et sic duo testes
de pānculo siphac q hater
hos villos in spha sua pām
culari quibus cooperitur
ad expulsionē fecis et v
rine et ad retentiones
retinendorum

In quinta tangit iunamē

ta duo pānculorū m.ach et
siphac conuicti

Primū est defendere p mo
dum induimenta ventris inter
oris omnia viscera que natu
ralia membra nominantur
Scdm est ab eis m.ach pro
dix sicut duae cistae seu bur
sae quorum id est testiculorū .
nam cū descendendo veniunt
ad pectus duo fiunt in hinc
stricta foramina quasi due vie.
vna quidē a dextere altera a si
nistro p quas descendendo
transit lumbare quod est su
spensoriū testiculorū. p. q. m. si
cat. n. quāq; lūbare angulum
liborū quāq; brachiale et m. dū
signat suspensoriū testium.

Et non separantur. a p. tribus
m. g. m. et m. i. a. c. et siphac
donec fiant sicut due bursae
testiculorū Et cū m. m. a
perueniunt dicte due vie sui
duo foramina paze m. t. s. n. o. y
p eas descendit in bursā testū
et inde fit he m. a

In p. r. t. a. p. r. t. a. t. u. b. i. n. o. n. p. o. r.
Primū est q pubaret duob
velamibus .e. m. i. a. c. h. et si
phac et cooperuit intestina
conseruans in eis naturam
calorū et confortans horū
vires digestiuas.

Vitendo q t. a. b. i. n. et t. u. b. i. n.
in m. a. c. t. u. s. i. g. n. e. s. et t. a. b. i. n.
et t. u. b. i. n. in m. a. s. t. u. l. i. n. e. s. i.
q. u. i. s. i. s. t. u. n. t. d. e. m. .e. p. m. i. s. t. u. s. i.
pānculū ventris quo p. m. a.
m. o. r. e. t. e. g. i. s. m. a. s. t. u. l. i. n. e. s. et alie
locat omnia vel cooperiunt

Secundum est q' zirbus ex
pānculis duobus componit^r
s. ex siphac subtili tenui q'
de dia siagmate descendit
ad pectinem: et ibi reflectit^r
irascens ab intra usq'
~~superiora~~ superiora in quo
irascensu scdm constituit^r
zirbi pānculum Et inter
hos duos zirbi pānculos
plurime sunt arterie. Vene
autem quiete sunt inter hos
pauciores: et ipse interiacet
p'nguedo plurima

Tertium est q' zirbi figura ē
ut listis seu factus aut bursa:
que inferius clausa est ī loco
reflexionis pānculi siphac: et
intra se continet venas et ar-
terias cum multa p'nguedine
Quarta est q' ligatur zirbus
cum stomaco: et cum mesenterio
et etiam colon quod est intesti-
nū scdm de grossis

Quintū est q' processio seu
nascencia zirbi quo ad pān-
culos ipius partes est ex sup-
fluitate seu supercrescentia
pānculi siphac dicti benitron
apud stomacū et duodenū de
orsum usq' ad locum pectinis:
et ex superfluitate eius apud
~~pectinem~~ pectinem sursum ascedēte
quibus intercluditur. arumga
cū venis et arteriis multis

In septima dicit q' pūmū oc-
currens in anathoma veni-
tis inferioris est cutis exterior
Et scdm sub hac est pāncu-
lus pūmus cum aggregatio
cum cute ventris notatū
mirach

Et tertium sub hīs est octo
lacerati ventris quos asserit esse
de summa mirach tertū xiii ca.
Quartū vero sub hīs est ben-
tiron sive venū siphac

Quintum post hoc positū est
tribum seu zirbus

Sextum post hec omnia sex est
intestina.

Sumat autem princeps pen-
tis pānculos tertij xiii capto
primo scdm hunc hunc modū

Cum ex hoc verificaueris tūc
scies q' cutis et pānculus qui
est post ipsam et est carnosus
et laceratus positus in tūca
que est suprema tūcarū la-
cerati ventris nota determinata
omnes sunt in summa mirach

Et tūca que est infima tū-
carū lacerati ventris cū pān-
culo subtili qui est scdm ven-
tatem siphac est ex summa si-
phac. Et zirbum est sicut
interior pānis siphac et si-
cut exterior stomaci. quorū
ad iutorū est in defensione
eius

Capitulum n. de ruptura
et que simulantur ei

Ruptura fit p' solu-
tionem pānculi a sin-
gularitate sua et casum
measure in eo: quam
penetrat corpus quod
fuit comprehensum

194
in eo ante scissurā
aut ppter dilatationē
stricturę in meatu aut
solutionem

Et cum accidit illud
facile q̄ qñ incedit p
netrans puenit ad te
sticulos/ nominatur ca
mex et herma

Quod autē est ^{preter} hoc
nominatur nomine
cōitatis herma testi
culi/ et varices eius
et durities ipius

Et durities quidem
foliuli testiculorū ca
dit in terbo

Accidit em̄ qñq; ut di
latentur/ duo foramina
predicta ppter debilita
tem eorum aut disrū
pantur et excediatur
quod sequitur ea de
hūditate glutinosa
aut humorosa/ aut mol
lissatima

Aut ppter adiutoriū

ex pmissione aut motu
aut casu:

Aut retentione p̄matis
moti et prohibiti ab ex
pulsione

Et a stensione mulie
ris super virum

Aut labore anhelitus ī
coitu et proprie sup re
pletionē

Et similiter coitu su
p satietatem nausea
tuam/ et aggragationem
ventositatis et
egestionis in ventre.
quare descendit aut
tribum aut velamen
et intestina et proprie
monoculū quia est
solutū non ligatū aut
hūditates que effim
duntur ad eos expul
sione nature

Aut generantur apud
eos ppter frigus ipsorū
et conuersionē sanguinis
ad aquositatē

Et foras accidit eis
pamulus proprius

Et quicquid est propter huius
ditatem sanguineam et
feculentam ubi est et

eius pressio aut casus
aut ventositas inflata

Et quicquid confert cu
ratio cum ferro

Et quicquid nascitur il
lic caro addita

Et quicquid ingrossatur
osseum et induratur

ex apate aut pingue

dine quare assimilatur
iuncti et notatur her
ma carnis

Et quicquid est similiter
in inguinibus

Et quicquid inflatur ve
ne eius: et nominatur
hernia varicosa

Et quicquid mollescit
mollescente veheme
ti absque ruptura qua
re prolongatur et assi
milatur herme iterum

Et quicquid accidit ruptu
ra super testiculos: et p
uenit apud inguina
et quod est super ea in
summe et in duobus
emuntorio

Et illa que accidit
supra lumen est parui
per raro secundum compa
tionem ad alias quam

ille locus sustentat

est laceratis: et quod
pro eo est tuetur ex

imitatione laceratorum

Et quicquid accidit su
per augmentum
et est de genere rupte
iterum

Et omne quod est
ex ruptura supra lu
men est malorum acci
dentium quibus sit pue
additione

Et non dolent in pri
ncipio: quam expulsi in
ea sunt intestina mi
nuta et sunt compressa
coartata

Et coarctant herem et
euomunt eam

Et est ex genere plico
et inquietudine eius
et angustia ipsius.

Verū illa q̄ est subtilis
est magis susceptibi
lis dilatationis:

Et magis incedens
in additione

Et non dolet in p̄i
cipio

Et scias q̄ ramer
intestini orū et tibi
est exiguū facilis
et sit magna.

Ruptura fit **I**n hoc ca^o
primo agit de causis et
nominibus verarum her
marū et nomine nō vere
Sed p̄misce de causis ve
rarum et non verarū ibi

Et duncies quidem **T**er
tio de speciebus nō verarum
ibi Et quāq̄ nascitur Qua
to inter rupturas compa
rat ibi Et quāq̄ nascitur

In prima parte primo
dat rupturę v̄re duas causas
Prima est solutio continu
itatis p̄muli siphac a sin
gularitate eius idest v̄mo
re sue substantie: et scis

sura in eo cadens. in quā tunc
penetrat id quod continetur
fixe et stabiliter ante siphu
ram puta intestini pars vel
aliquis de zirbo

Secūda est cum nimis dilatat^r
et extenditur structura idest
via debens esse stricta: p̄ quā
suspensurū testiculū descendit
cum venis quētis et pulsa
tilibus vel soluntur hinc
strictę vie continuitas. **V**n
de fit apertior.

Secūdo dicit q̄ cū illud accidit
s. q̄ siphac rūpitur prope
inguen in foramine eius qd
strictū creatū est. **N**el sup̄exte
ditur aut rūpitur via stricta
modo dicta taliter q̄ quādo pa
tens incedit. intestini pars vel
zirbi penetrans p̄uenit ad al
terū testiculorum vel ad alios
simul tunc ramer et herma
proprie dicitur.

Tertio dicit q̄ illud q̄ hermus
quod est preter illud idest non
ita fit nec ab eisdem causis
nominatur. herma testiculorū
cū nomine vel varices testū
aut horū durities vel herma
carnis aut agnositas

In scda dat p̄misce .x. causas
rupturę v̄re et non v̄re

Prima est solutio hinc p̄ test
iculorum que cadit in zirbo seu
provenit ex zirbo cadente in of
scum et congelato in hoc et ab
hinc p̄ siphu m̄m

Secūda est duorū foraminū siphac
vel siphac v̄re siphac dilai

et laxitate vel eorum disimptoe.
qua fit ut per ea descendat in
ossem glutinosa vel humoro
vel mollescente humiditas
sicut flā aquosum

Tertia est adiutorium quod
ad foramina horum actione
prebet percussio vel casus gra
uis vel motus vehemens

Quarta est retentio como
ti spermatis motu venereo p
hibiti exue vel a voluntate
vel quia surgit vir a mulie
re priusq̄ emisit suū sperma
foras: vel expulsione virtutis
debilitate. nam sperma motu
calefactū dilatans amphiat
foramina siphac et sua p
miedine lenit et relaxat

Quinta est cū mulier sup
virū ascendit in actu coitus.
Vnde fit q̄ a se virū virū sperma
emittat: vel non extra emit
tat: et q̄nq̄ recipit p virge so
ramē corruptas materias vñ
de interdum mala generantur.
Vlcera in virga aut vesica
vel in membris spermatis ma
ledictus ergo modus ille coit⁹
qui contra naturā est

Sextū est excessiue anheladi
labor in actu coitus: vnde di
latantur foramina siphac et
comota viscera tendunt ad
exitum p dicta foramina ma
xime dum vtrū repleto coit⁹

Septima est coitus sup nau
scatūā satietatē et q̄n atq̄
stregantur in ventre vicosi
tas et exestio. multe tunc
em per coitum supflua con

motu supextenduntur: et dila
tant siphac et foramina ei⁹.
quapropter p ea vel descendit
zibus vel velamen siphac.
vel intestini pars maxime mo
noculi: quia solutum est et
non stricte ligatum ut inte
stina alia. Aut ad testiculos
effunduntur humiditates co
itu comote virtute nature
has illic expellentes

Sexta est humiditates in ipis
testiculis supflue gemite p
horū fignus et conuersionem
sanguinis iporū ad aquositate
pūlatim ardentem.

Sona est pānculus qui for
te proprius testiculis accidit
vltia suū ossem ex humida
tibus ibi coagulatis vnde
fit hermia dicta pāncularis

Septima est humiditas sangui
nea fecalis seu feculenta de
scendens in ossem causa
percussione vel struere capis
aut grossa lentositas inflatū
illuc descendens

Simaliter dicit q̄ interdū her
mie curatio inuatur et agit⁹
cum ferro. ut q̄n extrahitur
humor: aut aquositas vel no
uus pānculus per oscei sis
piram: vel q̄n ligatur pānculus
siphac: et scinditur quod scit⁹
est: vel dū candens ferū in
stium impellitur in loco p que
fit descensus in ossem intestini
aut zibi

In tertia tangit septem nō
verarū hermarū species

Quinta est caro nascenti

super alterū testiculorū vel si
p ambo et ipsa dicitur
herma carnosā

Secunda est qñ ossium ingros
satur et induratur causa
apātis duri schirrh vel dense
pinguedinis in hoc conge
late. Et dicitur herma car
nis male melancholicæ vel
adiposæ vel schrotica

Tertia est caro addita vel
schrotica durities aut adi
posa similiter in inguinibus
vel in altero inguinū. et h
no mātū. inguinahis her
ma

Quarta est cū inflantur
ad instar varicam bene o
scis vel testiculū et tunc
appellatur varicosa herma

Quinta est qñ siphac be
hementer molli ficatur et
relaxatur absq rupturā ei
Vnde prolonyatur deorsū
descendens et iterū herme
tunc assimilatur et rela
xatione tunc siphacali
dicitur

Sexta est qñ siphac sup
testiculos puta in inguinibz
vel in emictoris vel summe
rumpitur idest vmbilico
sine hoc q aliquid desce
dat in burzā testiculorū.
et inguinahis vel vmbili
calis hec ruptura dicitur

Et circa ipsam notat hic
q accidit raro et parum
supra vmbilicū rupturam
fieri comparatione ad alias
rupturæ quia locus ille mi

nit in et sustentatur a mu
sculis ventris rumpi siphac
prohibentibus et pars vmbili
co subiacens tuetur seu bene
deffenditur p extremitates

dictorū laceratoz ne facile in
patitur siphac eis subiacens
Septima est augmentū sumi
adueniens idest vmbilico. per
quod indecenter foras immis
eminet et esse videtur iterū
de genere rupturæ vmbilicali

In quarta prenotat. d. sup
ruptura illa que supra sumē
fit idest vmbilicū

Primū est q quelibet hui
ruptura facta supra pimen
est malorū accidentū puta
cū doloribz fortibz phacis et
fecam vomitibus quibus non
nullū sit addita et exarces
ppter ventris musculos hanc
augeri prohibentes

Secūm est q istam rupturam
habentes in eius principio nō
fortiter dolent quia quod ex
pellitur et exit ab ea aliquid
graciliū est intestinox nō for
titer extendens et repent
augmentans rupturæ foramē

Tertū est q in hac minuta
intestina sunt cōpressa et co
artata in paruo foramine rup
turæ huiusmodi

Quartū est q intestina ista
coartata feces quas continēt
aborū coartant et eas euomūt
vel euomere cogunt vt in phaca

Quintū est q ruptura hec est
in finalibus ex genere pleos seu
phace passionis cū inquietudinē

magna patientis et forti angu-
stia sicut in piliata

Demde tria dicit de ruptura
sphae facta sub umbilico

Primū est qd facilius augetur
et dilatatur qd ruptura que
fit sup umbilicem: quia p
hanc aliquid de grossioribus
exit intestinis: et locus ille
non ita constriungitur: et cor-
roboratur p musculos venter
vt locus superior

Secundū est qd ipa plus mce-
dit tendens ad additionem
sive augmentū eius ppter
extensionē sive ~~augmentū~~
ppter extensionē a grosso
intestino grossa fece et vtero
frequentē repleto

Tertū est qd in huius rupte
principio non est dolor plu-
rimus: quia nec locus est
multe sensationis: nec adhuc
quod exiit refrigeratū est a
vento repletū. vnde dolor coli-
cus insurgere debeat vel ei si-
milis

Finaliter dicit qd herma bā
sive rames intestini vel zir-
hi est facilius morbus ad ferē-
dū: et forte ad curandū in pu-
ero tenens qūis magna
fuerit. Et in proiectis to-
leatū facile ferendo brachale:
quod de sensum prohibet

Optimū m. de signis
rupture

Signū autē cōe rup-
ture est additio apparens

Et sentitur inter sphae
intrinsecū et inter muiach

Et additur eius appari-
tio apud motū et cōpre-
hensionē anhelitus

Et eius que est ppter
dilatationē meatus si-
gnū est qd apparet pau-
latim in osseo absq mo-
tu laboroso et vocifera-
tione et aliis

Et est rames testiculū

Que autē est ppter
illud quod est supra
est propter disructio-
nem proculdubio

Et non confert ei ex-
piratio

Et signū eius qd est
ex intestinis penetra-
tibus in scissurā est re-
ditio eius cū velocitate
cum resupinatur.

Et sensibilitas rugi-
tus et proprie cū pre-
mitur

Nulla vero que fit ex

198
turbo et siphac signifi-
cat aduentus eius
paulatim

Et ad profundum cum
equalitate in situ

Et non sentitur in illa
ramice virginitatis

Et secundum phurmu est
quantitatis parue in
quantitate profundita-
tis

Et quicquid egreditur to-
taliter: et habet quanti-
tatem magnam: et est
difficilis sanationis si-
cut hermia intestini

Verum eius tactus est
diuersus a tactu hermie
intestini et ventositatis

Et reditio eius que est
ex intestinis et turbo

difficilior est quam ventose

Et ramex quidem aque
cognoscitur per tactum

Et tensionem ossi

Et per splendorem

Et leuitatem

Et ipsa iterum non re-
dit: neque ingreditur

Et hermie quidem ven-
tose conjunctio est quoniam
inflatio ventosa manife-
stata est

Et ventosa quidem redit
absque compressione plu-
rima et dolore

Et quicquid redit in disposi-
tione

Et respiratione non fa-
cit eam velocioris reditus

quam hora alia iudicium nam
quod eius in respiratione et non usque

simile est: cum non sit gra-
uitas sed neque lubricitas

Sed in ea que est ex in-
testinis est diuersum: quoniam
est apud respirationem
facilior parum.

Et quicquid accidunt ex ea
dolores vehementes propter

quod extendit osseum: et quicquid
comprimunt testiculum

Et carnosum signum est quod
est in ipso osseo non in tra-
ipsum

Et est cum duricie
Et grossie
Et diuersitate vie
Et quicquid est ex lapidei-
tate apostematibus duris
et nominatur verris
Herma vero varicosa co-
gnoscitur ex venis repleti-
Et extorsione vineali
in ea.

Cum mollificatione tes-
ticulorum
Et prohibitione a cir-
cibus et motibus
Et illam que est in ar-
teris tactus cum digitis
comprehendit
Et illam que non est in
eis. ymo in venis nutri-
entibus illa membra
non comprehendit ta-
ctus

Signa autem **I**n hoc capitulo
agit de signis rupture. cum
Secundo de signis rupture scientis
ex dilatatione meatus ibi Et
eius que est Tertio de signis
eius que fit propter illud quod
est supra ibi Et in ea autem propter
Quarto de signis intestinalis

ibi Et signum eius que est
Secundo de urthacis et spha-
catis ibi Illam vero que fit
Secundo aqueose ibi Et signum ex quo
de Septimo ventose ibi Et
herme quidem Octauo carnosae
ibi Et carnosae signum Nono
varicose ibi Herma vero varicosa
In prima parte datur tria si-
gna contra rupture.
Primum est additio seu tumor
apparere et manifestus in loco
ad quem transit illud quod egerit
ditum

Secundum est quod aliquid exire sentitur
inter intima sphaerac et mi-
rach sibi suppositum

Tertium est quod magis apparet
ruptura dum corpus mouetur
foris aliquo motu. Vel dum pati-
ens dum retinet anhelitum

In secundo primo autem quod signum
rupture ex dilatatione foras
intra sphaerac et huius mea-
tus qui de eo descendit ad testi-
culos est quod ipsa apparet pau-
latim in ostio sine hoc quod pa-
tiens laboriose moueatur. al-
ter vociferetur. aut anhelitum
retineat

Secundo dicitur quod rames testiculorum
catur hec herma: quia quod
descendit tendit et declinat
versus testiculum

In tertia primo autem quod rupta
que fit supra testiculos puta
circa inguina vel circa umbilicum
sine dubio fit ex disruptione
panniculi sphaerac in loco tumoris
Secundo dicitur quod in cura ipsa
non confert expectatio nec

empla stiptica contra ruptu-
ram multum desiccantia si-
cut in hermis que sunt aut
arescant ex humiditatibus lu-
bificatiuis et mollificatis

An quinta dat duo signa
rupture scientis ex intestini
prouocatione penetratione
sensata in stuprum

Primū est reditio facilis
et velox humo quod exiit
a loco rupturæ dum patiens
resupinatus sup dorsū latus
elevationis sursum coxæ et
clunib;

Secūm est q sonus rugitus
auditur hor. qui. intestinū
redit in locum eius pect-
pue cum redit et reponit
premeudo cum digitis.

An quinta dat signa vii.
rupture zrbalis et spha-
calis

Primū est q paulatim
non subito accidit: sicut
paulatime zrbus et siphac
humefiunt et relaxantur

Secūm est q ista ruptura
ad profundū tendit et de-
clinat cū pñs equalitate.
sicut hñ pñmculi sub mīrach
profundati sūt et equaliter
cetera

Tertium est q in hac ra-
mice dum redit vel manu
reducitur illud quod exiit
in propriū locū non audit
aliquis ibi rugitus

Quartū est q ista pñm
plurimū parue est quāti-
tatis in mensura pñditatis

quia sursum fortiter ligatur
zrbus et siphac

Quintū est q zrbus quic-
quid exiit a siphac et in
rach magnā et notabilem
habens quantitatem: et tunc

difficiliter recipit hec herma
sanationem sicut intesti-
lis. Inquit pñm aphor-
vi. Si omentū eruperit
necesse est putrefieri

Sextum est diuersitas tactus
in hac herma a tactu in her-
mis intestinali tactus rei
mollis lubricæ. in aliis bñ nō

Septimū q in hac difficili
redunt in propria loca zrbū
et siphac q vel enane stat
vel intus redeat grossa ven-
tositas in herma ventosa

An vii. dat. b. signa ramiceis
aqueose

Primū est tactus eius a
quo sub digitis quedā papit
aque inundatio

Secūm est tensio et inflatio
offei ex aque multitudine

Tertū est splendor in offeo
apparens ad instar latere
dum aspiatur in lumine

Quartū est lenitas ipius
offei remolli ab aqua qua
repletur et extenditur

Quintū est q aqua hec nō
redit in corpus neq in hora
sompni nec apud infirmū re-
supinationē: vt ī ītestiali re-
dit intestinū

An vii. b. dat signa lētose
Primū est q in offeo vel ī
loco hermie ventosa īflatio

manifeste apparet ut distēdes
timor sine grauitate.

Secūm est q̄ in hac inflante
tostas ingreditur in corpus
cum facilitate sine multa cō
pressionē et sine dolore ppter
eius mobilitatem et leuitatē

Tertū est q̄ ip̄a redit inter
dum in dispositione .o. in p̄p
ta sine adiutorio

Quartū est q̄ egr̄ respi
ratio neq; velocitat neq; fa
cilitat reditum ventositatis
plus q̄ hōis aliis quibus
non resupmatur. nam sile
est iudiciū et similis euet
quo ad reditū ventositatis
in resupmatione et non re
supmatione. cum neq; sit
grauitas in ventositate q̄
prohibeatur ascendere neq;
lubricitas qua facile lubri
cet in resupmatione.

Sed in intestinali res aliter
se habet. nam graue intesti
nū quodāmodo lubricū non
ita facile super⁹ ascendit
stante egr̄o erecto sicut la
teraliter facile reducitur ia
cente supino

Quintū est q̄ ventosa se
pe vehementes inducit dolo
res supextendendo vehemēter
officium et opprimendo q̄nq;
testiculum.

In octaua .v. dat signa car
nose

Primū est q̄ addita carnositas
in offio est .s. in m̄ta s̄be
ip̄is et non intra officium
vel offi conūitate. nō tñ

negandū est quū caro addi
possit et supererescere carni
testiculorū.

Secūm est offi durities q̄dam
causa carnis addite concilia
te in ip̄o.

Tertū est offi manifesta
ingrossatio ppter carnē sibi
additam.

Quartū est diuersitas vie
que de foraminib; siphac ve
nit ad testiculos. obliquatu
r. hec ex pondere carnositatis
quo trahitur ad latus eius

Quintū est alia lapiditas
quedam dur̄ ap̄atis ex san
guine melancholico. cuius sub
tile resolutū fuit. et grossū
remansit ut petrificatū vel
ut caro dura. Et huius vocat
huiusmodi herma

In nona .vi. signa varicose
assignat

Primū est q̄ bene testū
aut offi sunt replete magis
et tūde solito

Secūm est istarū venarū con
tortio ad instar vinee

Tertū est testū mollificatio
ppter nutritionis diuinitatē;
causa grossi sanguinis coarta
ti in vena aduentū sanguis
boni prohibentis qui testes nu
triat et solidos reddat ac suā
plenos

Quartū est q̄ hanc habent
prohibetur libere moueri et
currere. nam corpus in eo do
lores exacerbat

Quintū est q̄ hanc herma
dum est in arteriis testium

aut ossi tactus cū digitis
eam comprehendit. ppter mo-
tum arteriarū

Sextū est q̄ illam que est ī
vemis quēstis que membra
hec nutriunt non cōprehē-
ditur tactu digitorū maxie.
si bene hec sint in interiori
testiculo. in osseo vero cō-
prehendi possunt.

Oaplm. m. de curati-
one rupturarum

Regimen quidem
omniversale habentib⁹

rupturam est dītere reple-
re motum plurimū et
siltū et mēssū sibi-
tum et coitum

Et deterior illarū di-
sp̄sitionū est illa que
est sup̄ repletionē

Et oꝝ vt dīmittat ci-
bos inflatuos

Et non multū vtatur
potu aque

Et dīmittat om̄s res
mollificantes: ita q̄
etiā balnea

Et cū comederit / re-
supmetur

Et sic dū scet cōster-
tus rupturam: et a-
pud coitum proprie

Et sit coitus eius sup̄
lenitatē ventris eius

Et scias q̄ intentio
in curatione rupturę
est consolidatio fissu-
re: si possibile est:
aut conservatio eius
ne addatur: Et ex-

pitatio eius quod mol-
lificatū est et dilata-
tum: Et reductio ei⁹
quod descendit ī ipsa
si est tēbūm aut in-
testinū. Et resolutio
eius quod aggr̄-
tū est in ea: si est
aqua aut ventositas.

Et prohibitio materi-
ei que extendit eam.

Et si non resolvitur
preparatio fiat in eius
extractione

Amplius consolida-
tio fissure a conservatio

eius ut non addatur sit
cum medicinis glutina-
tionem facientibus co-
fortantibus in quibus
est stipticitas

Et quoniam magis est
passiva minor est co-
solidatio facilior

Et quoniam sit inuamē-
tum in ea cum cantherio

Et eius exspiratio sit
cum medicinis resolu-
tibus

Et reductio eius quod
descendit sit cum ligamē-
tura et strictura

Verum resolutio eius
quod — aggregatum ē
fit cum emplastris facien-
tibus ad ydropisum et
que sunt eis similia.

Et prohibitio materiei
fit cum euacuatione
et equatione cibi

Et eius extractio fit
cum medicinis adiuven-
tibus cum fortitudine:
et operatione ferri.

Regimine quod in hoc est quod
de generali cura rupturę est
primo agitur de vltimo regimine
rupturarum. Sed de intentione
habentis in cura rupturarum
ibi. Et scias. Tertio de modis
practicandi et exequendi di-
ctas intentiones ibi. Amplius
consolidatio

In prima parte datur vltimum.
precepta super regimine con-
rupturarum

Primum est quod quilibet ruptus
debet omnem superfluum repleti-
onem per quam grauiora sunt
intestina vel viscera alia et
plus dilatantur unde au-
gent rupturam

Secundum est dimittere motum
multum et fortiter ut in ha-
siliudis luctis torneamē-
tis et cursum et saltus et
maius subitos et impetu-
osos et actum contus magis
superfluum et sine brachii.

Et circa istos motus notat
hic princeps quod ipsi sunt dete-
riorēs in dispositione et
hora repletionis quia dilata-
do tunc temporis viscera
plus rupturam ampliant

Tertium est dimittere cibos
inflatuos: ut eruca caules
fabas pisas rapas castaneas
tubera recentes vias oua
venti cepas et potum musti
vel sicere retentis dum adhuc
ebullit

Quartum est non multum
nec cum maxime haustibus
sepe aquam bibere quia debilitat

Digestiones omnes et stāta
augmentat cum ventosita
tibus

Quintū est dūtere quēcūq;
mollificant demtus et ab ext.

Demtus quidē sicut hmosu
piscēs butiri pinguedines
multas offas et potantia.
Ab extia vero ut balnea dul
cis aque calide. nam p her
ruptura vel dilatatur vel
dissolvitur ad dilatationē.

Sextū est q nuptis supme
iacet sen resupmetur post
comestione et nec stet ne
ambulet. ymo nec secat
recto corpore. ne cibus ay
gruet et pondere ipius op
pinnat rupturam et largi
dilatet

Septimū est q sit in hora
qua pset ipius ruptura bra
chah constricta vel compa
ahqua et maxime hora cont.
ne dilatetur ruptura

Octavū est q si coeat sit
cotus eius ventis suo lem
non duro exūte neq; pleno
grosse facibus. ne motz
cotum rupturā magnificat.

In secunda tantū. vñ mte
hones quas habere cōvenit
in cura ruptur

Prima est q fissura ruptu
re consolidetur si fieri possit.
ut non plus exeat quod per
eam exibat

Secunda est q si consolidari
non possit saltem prohibe
atur ne magnificetur

Tertia est q illud quod

mollificatū est atq; dilatatū
plusq; conueniat stringēdo
ex paretur. ut quod precebat
exire se hilenit.

Quarta est i propriū reduci
locum quod per fissurā exiit
sive zibus fuerit sive in
stamū

Quinta est resolvere quod ē
aggregatū ex humore aut aq aut
ventositatz in hermia q inde
fit

Sextum est prohibere mate
riam fluere ad fissurē locū
que ipsam adaugeat

Septimū est q si materia flu
ens resolu non valeat tunc
preparatur ad extractionem
cum formacis p digestura

In tertia primo agit de cō
solidatione fissure et prohi
bitione ne fiat amphor.

Secundo de exsiccatione pū
mmis hūide et mollificate
ibi Et eius exsiccatio

Tercio de reductione humis
quod distendit ibi Et reductio

Quarto de resolutione ventis
vel aquositatis ibi Vñ re
solutio **Q**uinto de prohibi
tione augis materiem ad her
miam ibi Et prohibitio. **S**exto
de extractione materie cum
causticis aut ferro ibi Et eius
extractione

In prima parte primo ait q
consolidatio fissure vel prohi
bitio ne augeatur fit cum
medicinis conglutinatūis
et confortatiōis et stypticantib;
sicut cū mastice thure et or

tice eius catambre ppidne terra
pstillata muce cypressi bolo
sarcocolla de quibz contritis
et incorporatis cu glutine
pistum formantur empla
contra rupturā que vel con
solidant vel saltē rupturā
augmentari prohibent

¶ Secundo dicit qd cāto facilius
fit consolidatio qnto pā. ch
minor est fissura ceteris pa
ribus quia minus exit pi
ssuram modicā. et parue
fissure labia citius simul
inherent et reununtur

¶ Tertio dicit qd p cantheriū
qntq iunatur consolidatio
sive actualis sit sive poten
tiale dum sup fissurē locū
adhibetur et illic generat
duram fortē escaram loco
cuius nascitur post ipius
cassum caro dura grossa q
labia fissurē coniungit et bñit
et de sensum prohibet zubi
aut intestum

¶ Sicut cantherius quidā paru
sine qui curabat hernias
cū ferro ignito simili in
strumento quo cantores
formant simul phurca lime
as ad tricotulandū. quod i
loco de sensus ardore ipelle
bat. Sicut colonic curabat
alius qui sile agebat cum
potentiali cantherio facto de
sapone gallico et de calce
vina Et uterq plurimas
rupturas curabat

¶ In pda dicit qd exspiratio
remollientis hūiditatem

et meatum dilatantis fit p
medicinas resolutivas sicut
sunt cineres fermentorum
vitis et ramorum quereus
et tricornū canthū et lerina
ex hys vel ossa combusta
vacina aut bovina vel cornu
ceru vstium ex quibus fieri
possunt empla vel sacellati
ones ipse contritis et ipa
tis sacculis de tela subtili
vel smapisationes post iun
ctionem loci rupturē cū ma
sticino vel martino oleo vel
unctiones

¶ In tertia dicit qd ems redu
ctio quod de zubo aut inte
stino in osstrum descendit
fit cum structura et ligatu
ra Et hoc sic intellige qd
postq remittunt p se in
locum suū parit notu solet
quod idie descendit vel rept
sum fuerit illuc cū digitis
reductū tenetur et prohi
betur iterū descendere per
ligaturas fortiter stringētes.
sicut sunt ille que fieri solēt
p brachiale idoneū an sup
positū est emplm contra ru
pturā

¶ In quarta dicit qd resolutio
grosse ventositatis vel aquosita
tis apte fit p empla que
contra tūpantē et alchitē
empla ex scabius vacce vel ca
pravi Et contra tūpantē
empla ex annio ampo carui
femul aneto tritis et con
mectis cum oleo de castoreo
vel de ruta et cera sufficiētibz

ad formandum empla vel vn-
guenta aut linimenta va-
lent ad hoc sacellationes cu
dictis semibus grossis sale
fursive camomille floribus
et paritaria

In quinta dicit qd duo prohi-
bent currere materias
ad locum rupturæ p quas
aggruatiur.

Primum est euacuare ma-
terias illas farmaciis pro-
prie vt si sint aqueos cu
radice yreos vel serapino
vel cucumers asini Et
si melle cum sene epithimo
polypodio quercino lapide la-
zuli vel armenico Et si
flava purgentur cu tur-
bich vel cum agarico vel co-
loguntida aut esula

Et eius purgatio seruit
contra ventositates sunt
n. sepius a calore debili ope-
rante in fla

Secundum est equatio ciborum
et potuum. s. hinc vti modera-
te in quantitate qualitate
tempore et ordine debito

In sexta dicit qd extractio
materiei superabundantis
in ossio fit interdum a me-
dicinis vehementer adure-
tibus sicut calce viuia sul-
phure arsenico aut argento
vino sublimato vt dicitur.

Et qnq sit operatione fer-
ri puta ferro ignito more
cauterij

Capitulum de cura imp-

turæ intestini et zicbi

Sic est amborum de-
scensio ad ossium possi-
bilis est eorum reductio.
Verum difficilis scdm
comparationem reducti-
onis amborum in rupta
que est desup illud em
fit facile cum resumpta
tione et quolibet compres-
sione cum manu.

Qd si addatur rupta
incipiatur in desicando
illud quod dilatatum
est ppter humiditatem
et adimando quod stignu
est: et infirmetur in
consolidatione eius.

Et cum sit inoleuit
ad redeundum fiat vt e-
ger sedeat in aqua ca-
lida

Et emplastratur rup-
tura cum leuitimo
aut vnguento cu po-
no calido tandem donec

reducatur

Demum stringat^r super
positis medicinis angu-
statione facientib^r.
Et dimittatur tribus
diebus: et sit respiratio.
Et sit structura cum in-
volutionibus quadratis: et
involutionibus preparatis
ad aggregandum labia
sanguine
Et quoniam canterisatum
secundum hanc structuram
et preparationem
Et non admittent^r
involutiones sperire:
quoniam ipse dilatant.
maxime autem natura
est consolidatio
Et non oportet ut appropin-
quet hunc rupturam fer-
rum omnino.
Et medicinis que bi-
buntur: quibus iuvant^r
habentes rupturam sunt
sanguinea
Et decoctio nucis cupressi:
et proprie in qua

disoluta sunt sanguine
nea et diacuminum
Et oportet ut admittent^r
in ea empla que super
sanguinem admittuntur
postquam aggregata sunt
labia sanguine: et tracta
sunt duo^o ad superiora
et expleta reductio eius
quod descendit.
Et de istis emplis est
istud quod sit ex sum-
ma et nucis cupressi
et cupressi foliis. ipsa
enim sunt indices em-
plastrorum super pluri-
mum unguenti quo-
rum est convenientia
Et de emplis conueni-
entibus est illud quod sit
ex bellio et dragagani-
to et gummi arabico
et glutine pistati et
glutinis corosii et tu-
berculis sicis et car-
minibus catamori can-
corii et rose cum ea

pitibus suis et omnib⁹
stipticis et mastice
et mixto siccato et mes
extorticatis et alteid
et foliis altee de mecha
et alumine ianem
et sumach et fructu
tamarisci et magna
et centaurea et aloes
segin
Et descriptio alia ē
pti. Re amomiaci et
thuris et aloes sege
m et dabac oīū añ
3. m. bdellii pondus
3. n. acatiae et sarco
colle amborū ana 3. j
terantur in mortario.
et madesiant ī pūci
pio noctis cū aceto.
Deinde terātur ī mane
cum aliquanto saune.
et ibibatur ex eis co
him et ponatur super
locum. et stringantur
higando
Emptm lene R ma

stias et sarcocolle et
thuris partes equales
et aggregentur ī vmo
de passis. et limatur
sup pargamemū. et
stringatur
Et simile illi est qd
fit ex aloes et glutie
et thure
Et iterū simantur
nux apressi et thuris
et acatua et balauſtie
et sarcocolle et sanguis
draconis et liuū et
mirra et galle et sa
uina equali mēſura.
et terantur bene. et
conficiantur cū gum
et fiat vt adherant
ono. aut in quocūq;
loco fuerit ruptura do
nec cadant
Emptm bonū. quod
quāq; conſolidat rup
turas instantū. Et
corticium granatorū
pondus. 5. 4. galle

Imaturari. 3. v. deo
quantur cu vni scripti
ci. 3. v. decoctione ve
hementi. et reducantur
intestina ad superiora.
et embrocetur locus cu
aqua frigida. et iuiscet
hoc emplm. et non sol
uatur nisi transacta eb
domada. aut in omib;
decem die. semel

Emplm mirabile
Sumatur ~~ma~~ ma
stias corticu thuris nu
cis opress et mirre et
guttinis pistu et sar
cocolle oium ptes egle.

Dissoluatur gutte cum
aceto vni. et aggrue
tur cu eo mediane. et
fiat ex eis emplm

Et fortasse sufficit in
fantib; emplm quod
fit ex balaustris et
psilio et radice lini ce
lestis.

Et fortasse sufficit

ut limantur eorum
rupture cu bdello dis
soluta in vino et oleo
sambacino. aut cu ca
storeo. et proprie qn
est aquosa

Et iteru fortasse suf
fiat cum sanich de ordeo.

Si est ambrū In hoc ca
primo agit de reductione
desiccatione coadunatione
et consolidatione rupturaz
intestini et zubi

Ad de modis reductionis
qu non obedit sue reductioni
per digitos ibi Et cum sit
molebens

Tertio de cons
trictione rupturę huius *Quarto post red*
uctio ibi
Ad de
medicinis in potu sumen
dis contra istam rupturam
ibi. Et medicinis *Quinto*
de emplis ibi Et qd vt.

In prima parte primo au
q si descendat in osseum i
testinu et zubi. possibile
est horu in suu propriu locu
reductio vel p se vt sepe fit
in iacendo et dormiendo. vel
cu adiutorio digitoru aut
medicinar.

Ad dicit q reductio zubi at
intestini cadentis in osseu
est difficilior reductione zubi
et intestini in ruptura su
periori inter pectine et vni
libicu

Facile em est in superiori

ruptura reductio resumpta
do egru sup dorni pui tunc
em p se intiait et redu
cuntur vel aduitorio modi
co compressione cu manu
aut digitis

Tertio dicit q si ista rupta
zizbi aut intestini astat
et magnificetur primo
id sitadum est q dilata
tum est ab humiditate sup
flua cum puluere thuris
et gallarum et acacie.

Sed adunanda sunt labia
fissure iungendo ea simul
digitis artificas **T**ertio est
iungendum in cosolidatoe
fissure per emplata dicenda
in fine capli huius quod exi
erat sup fissuram apponeda

In pda tria precipit super
reductione huius quod exi
qn ad redendum est iobedens

Primu est q patiens sedeat
in tina dilas aque cale vt
inde fissura parui dilatetur
et mollicetur et aptior fi
at ad recipiendu illud quod
exiit: et vt resoluatur illa de
tostas qua qng colligit il
lud quod exiit: et ab ipsa
inflatur in tantu q nequit
remittare fissura: donec p
balnei resoluta fuerit

Sedum est q locus rupturæ
emplastretur cu lenitius
sicut cum empto de myrra
lauribus vel diaquilon vel
cum baphicon. vt ruptura
p hec relaxata et dilatata
facilius capiat illud quod

exiit

Secundu est q locus rupturæ
tadu vaporetur p amolm
calidis donec dilatetur p eos
ruptura taliter et tantu q
in ipam redeat illud q exiit
In tertia sey aganda precipit
facta reductione huius qd
exierat

Primu est fissure labia
constringere et seruare vnta:
et hne supponere medicinas
aggregatas labioru fissure
vt aliquod ex nunc dicendis e
plastro

Sedum est q ista constrictio ser
uetur ad minus tribus dieb
egro iacente supmo **E**t post
tres dies strictura laxetur
ad videndum si quid de nouo
desendet: Verum nostro tpe
famosi chirurgi conseruare so
lent rupturæ stricturam aptis
laxamentibus et medicamentibus
aggregatis p integrum mense
sine soluendo eam **E**t per illu
mensem iubent q patiens co
tinne iaceat **E**t iste modus
est efficacior ad curam ruptu
re prouisso primo q ipse la
bia sint bene conuicta: **E**t
q strictura eius vnta liberu
cursum non impediat. vnde
generetur in vesica lapio
ruptura grauior et multo pl
aggregans

Tertium est q fiat p iolu
tiones quadratas strictura de
center paratis ad aggregan
dum labia fissure sic q
li hinc vnta

involucionibz ad instar com
presse solide et stabilis

Quartum est aliqui cante
risare labia rupturę scđm hęc
structuram et preparationem
q̄ ex ea nichil vltenus exeat
primo p̄ estaram que claudit
foramen scđs p̄ carnem sub
estara genitam que post ea
sum estare seruat ipsam clau

Quintū est q̄ sperica seu
rotunda involutio cuiusmodi
est stophus sup locum ruptę
applicanda non est: quia di
lataret rupturę foramen pro
fundans se in eo et sic impe
ditur consolidatio quā ma
xime querimus vti necessa
ria ad rupturę sanationem

Sextum est q̄ in cura ru
pturę huius intestinalis for
rū incisū oīo vitandū est
et non approximandū sic q̄
madatur intestini pars in
osseum descendens quia dif
ficiliter consolidaretur et
forte in osseum stercus de
scenderet Verum incisores
lapidum et rupturam fre
quenter primitus osseum
incidunt Deinde repellūt
sursum quod descendit postea
strictissime ligant suspensio
rum testiculi cum venis et
arteriis illis que cum ip̄o con
iuncte erant et sub ligatura
scindunt et extrahunt susse
porum venas et testiculum
simul Deinde sanant vuln⁹
sunt mox tempore chirurgic⁹

quidam famosus florentie qui
prestito ostio reduebat dimi
tis zibum aut intestinū qđ
descenderat in propriū locū

per foramen siphac dilatātū
aut ruptum sutura stringe
bat tali mensura q̄ nec vltra
zibus nec intestini pars va
lebat descendere p̄ illud forame
et sic has rupturas integre
sanabat sine testiculi deperditio

In quarta comendat duas
medicinas que bibite cōferūt
rupturā habentibz

Prima est syzynea que
magna et minor est et
vtrūq; describitur quā prima
tractatu primo capto. l. et l. f.
cuius dosis est amicus vnus
cum vni puri 3. j.

Secūda recipit aque decoctio
nis nucis apressi q̄. te. 7.
in qua dissolue syzynee
diacynthi añ 2. n. et bibat
pro vna dosi Sunt autem
plurime medicine alie q̄ bi
bite ruptis conferunt vt bur
sa pastore trita cum vno et
bibita radix valenarie radix
tormentille radix brusci tres
consolide plantago armoia
sa quinquenerua et cotidie bi
bere p̄. xxx. dies. 2. j. luma
ture calidis subtilissime cū
q̄. te. 5. vni grossi rubei de
coctionis epatice et loco rup
ture supponere emplm in quo
p̄mixtus sit pulvis adamā
tis grossissimo trita

In quinta parte sup fissu
ram preiuber apponere re

sigillat
m.

strictura empla postea cōiun-
cta erunt et simul vnta la-
bia saspure et duo testicu-
quos hic vocat oua sursum
tracti fuerint: quos depre-
mebat struendine ipius id
quod descendebat Et cōpleta
fuerit integre reductio zibi
aut intestini quod predesto-
derat

Secundum premisso hic princeps
decam talia describit epla
Primū est quod recipit sa-
lume muci capressi añ. 3. 5.
terantur et incorporentur
cum glutine pisciū dissoluto
in aceto qntū sufficiat et fiat
emplm. her. n. pūt bases et
velut radices emplorū im-
purati iuramenti plurimi.
in quorū iuramine fiducia
habetur et integra confidētia
Secundū recipit bdellū draga-
gardi gūm arabici glutis
piscium glutinis coniorū tu-
berū pactorū carniū canarū
rosarū sicut añ suis capitibz
et sriptiorū oīum sicut ma-
stias muci pactorū mēs idest
pisorū excoctatorū alceid
idest corticis tamarisci sed al-
tit est asa foliorū altee de
regione dicta mecha aluminis
lamenti idest depluma sumach
fluctus tamarisa magre
idest terre rubee carpentari-
orum centauree minores a-
loes sengem vel semegem
idest caballum añ. 3. 7. Dissol-
uantur in aceto de vino bdellū
lum dragagantiū gūmi

arabicū et glutina pisciū et
coniorum et cetera trita cū hīs
incorporentur et fiat emplm

Tertū recipit anisomacia thur-
is aloes sengem idest caballi
in dabac idest glutinis seu col-
le pisciū añ. 3. in bdellū 7. in
accatie sarcocolle añ. 3. 7. conte-
rantur in mortario et mades-
cant in principio noctis cum
aceto deinde terantur in mane
cum aliquoto saune pūta cum
añ. 3. 5. sicut eius et in eis oībz
muticem contritis imbibatur
cotū et super locum saspure ap-
positum ligando strigatur ad
instar emplm

Quartum leue existens reci-
pit mastice sarcocolle thuris
añ. 3. 7. incorporentur simul
cum vino de passulis sub eph-
forma quod tenui corio vel por-
phameno super extendatur et
super scissuram ligando strigat
Quintū simile illi recipit
aloes glutinis pisciū thuris
añ. 3. 7. terantur et incorpore-
tur cum vino de passulis vel
cum grosso vino rubeo pontico
et tenui corio vel pphameno
super extendantur et stricte
ligentur in saspure loco.

Sextum est recipiens mucas
apressi thuris accatie balau-
stianum sarcocolle sanguinis
dracoms licū mure gallarū
saune añ. 3. 5. trita confici-
antur cum sufficienti gūmi
arabico: et fac vt adhereat
rupture loco donec p se cadat
ubiūqz fuerit Verū non

Vide q̄ ouoscuq̄ testi adherere
debeant cum non in sit ei co
munitur: ruptura

Septimū est emplm̄ bonu
quod q̄nq̄ rupturas infantū
perfecte considat. Et recipit
corticum granatorū. 3. x. gal
lacū imaturū. 3. v. decoquā
tur decoctione forti m. 3. v.
vini grossi pontici de quibz
contritis fiat emplm̄. Et
in ~~partē~~ suū propriū redu
catur locū pars illa intestini
que in ossium descendit.

Postea embrocatur fissura
locus cum aqua frigida pu
ta plantagine vel capitū
rosarū vel amoxlost post
hoc murescet loco rupture
nunc dictū emplm̄ et illic
adheret sine hoc q̄ soluat
ligatura ipsius nisi post ebd
madā: vel solum semel m.
om̄bz. x. diebus solnatur et
renouetur.

Octavū mirabile recipit ma
gnas corticum duris nucis
apri mure glutis pistū
ū sarcocolle añ. 3. s. Dis
solnatur gluten in aceto de
vino. et cum illo glutine cū
cta alia trita bene incorpo
rentur et fiat emplm̄

Nonū q̄ fortassis infanti
bus sufficiat 2. balaustray
sems p̄sli radice libi ce
lestis. 6. p̄ros añ. 3. 7. conte
rantur pariter in vino pon
tico et fiat emplm̄

Decimū est q̄ forte rupturū
infantū illius sufficit p̄s
p̄re locum cum. 3. 1. bellū

disolutū m. 3. n. grossi vini po
tica et. 3. 1. sambacū olei
vel cum 3. vna boni castorei
cum duabz vniis dicte vni
et. 3. 1. dicti olei. et hoc pre
cipue in herma agnosa. ato
cū resoluit aquam

Undecimū iterū forte suffi
ciens in infantibz est cū sa
nich orderi limze fissure locū.
Et hic p̄ sanich intelligit
fannā orderi quod fuit mō
plete maturū deinde vstula
tum cum vna vniā dis
solnatur in tribus vniis
rubei vini grossi pontici vel
multū coquatur in aqua fer
rata ita ut inspissetur.

Capitū. vi. de cura
rupture aque

Quāq̄ euacuatur a
quositas eius cū bezel
gradato

Et q̄nq̄ euacuatur
cum emplis extrahen
tibz aquositate

Et post illud q̄nq̄ sit
cum ferro

Et cum medicinis a
cutis calefacientibus
illud quod sequitur rup
turam ex sphac: quare
constingitur: et non de
scendit aquositas.

Ne

In operatione vero que
fit cum bezel et flento
thomo. or. ut eleuentur
testiculi ad superiora et
elongentur valde ab osseo
postq. obliquatus est
pecten et pars eius
ut elongetur ab infirmo
Et or. ut resipiat
super lectum aut locū
in quo sedent homines
Et fiat ut sedeat an
cilla a dextera eius ex
tendens virgam eius
ad superiora.

Demde fleubothomet
cum fleubothomo lato
Et tunc ne fleubotho
mes aliquid de commis
sura: sed a dextera par
te aut sinistra

Demde stude fugien
do commissurā

Et stude tamdiu do
net descendat tota a
quositas. et euacuet
eum

Demde tibi mest electo

si timueris reuersionē
et repletionem eius post
tempus ut reueres cu
rationē si vis cū bezel
Et si non velis. caute
risabis
Et canterū fit hoc
modo. sime ferul sub
tile in quo sunt vncam.
et ignatur. sicut ignit
cantherium.

Et hinc testiculos quāto
longius possibile ē a lo
cis

Et reuolue canterū
ab osseo ita ut non iue
niat testiculum: et in
ueniat osseum et albe
riteron et constingat
et calefaciat ipsū: qre
non ingrediatur ipm

aqua ~~non~~
post illud et quod di
latet meatum. est. n.
melius

Demde cura cristas:
et consolida

Et fortasse madis

ex beritron aliquid.
Deinde canterisa ipsū.
Et pone sup scissuras
stiptica
Et prohibe exitum po
taze aquam.
Empla vero ad rami
tem aque sunt ex ge
nere emptorū ydropi
cis et spleme
Et sicut si piatur sta
physagria et cāmū. et
aggregentur cū passis
rubris enucleatis et
gratione facta cū con
tatione: et fiant sicut
ungtū et ēpletur cū eis
Et iterum sumatur
piper et grana lauri
et baurach et cera et
oleum antiquū. et fi
at ungtū et empla
stretur cum eo
Et iterū sumatur ci
me quercus et confici
atur cum oleo et forta
to cum decoctione. et

empla stretur cū eo. est
cū unatuū valde
Et sumantur mtr
3. xxx. et cere. 3. vn. et
olei. 3. vi. et piperis
qm bonū est et grano
rum lauri grana. lxxx.
fiat ex eis emplm ad
herens
Et bdelhū arabiciū sa
nat testiculos. Et qm
resoluit itumescem aq
aque puerorum.

Quāq; euacuatur. **I**n hoc
ca. primo agit de euacu
ationibus aquositate her
me aquose. Sed de modis
euacuationis eius cū bezel
ibi In operatione Tercio de
eius cura p canterinū ibi Et
canterinum. Quarto per
empla et unguenta ibi
Empla vero

In prima parte dat. inf.
modos euacuandi aquam
ab aquosa herma
Primus modus fit cū bezel
igridato id est bursē testū p
foratione aīn lata lanceola.
qua non tota simul extrahit
aqua: sed paulatim cū grada
tione: ne virtus debilitetur
Bezel arabice inquit iamen
est pforatio ventris

ydriopitruū bt aut leapion
cas de ydriopi. aliqui tamen
pro ipso instrumento pforā
di reputant. Et hic tūssit
tur: ad pforationem q̄ fir
m osseo vel instrumētū et
Hic vero fit p̄ empla q̄b̄
extrahitur aqua. sic hec q̄
fiunt de capiti scabie et
de vace stercore vel acume
asini aut serapino

Tertius post illud fit cum
ferro ardente. s. cantero
vel mizum ipulso vel lateri
ossei ut que prohibeat de
scensum ad osseum. vel cō
sumat illam que iam in
eo descendit

Quartus praticatur cū
medicinis acutis causticis
calefacientib; viam seu me
atū qui sequitur rupturā
ex p̄mulo siphac. Et
inde constingitur sic ille
meatus q̄ aqua p̄ ip̄sum
descendere non valet

In secunda dar. ix. regu
las super bezel. s. pforatōe
ossei ad extrahendam aquā

Prima est q̄ in opere qd
fit cum bezel seu lata lan
ceola vel fleubothomo/te
sticuli sursum sunt eleuandi
procul valde elongando
hos ab ossei parte que cū
bezel pforanda est transuer
sato pectine et oblique flecto
sic q̄ ip̄sine pars correspon
dens lateri quod pforabitur
elongetur amplius ab infir
mo membro.

Secunda est q̄ exte. resupina
dus est super lectum aut sup
nū pforabitur. ut margia
appareat pforandus locus
et p̄tractet ip̄m hterius o
p̄fer

Tertia est q̄ sedeat ancilla
domus a parte egr̄i dextra
mami sua extendens ad su
periora patientis brachium
ne opus impediat.

Quarta est q̄ patiente talit̄
aptatus fleubothometur idest
pforatur in ossei latere lato
fleubothomo quatinus iferat
plagam latiorē no cito clau
di aptam p̄ quā paulatim
purgetur aquositas

Quinta est q̄ vitetur in p
foratione commissure locus
seu suture ossei: quia nervosus
est: et ex punctura eius p̄per
nasa spasmus. fiat ergo per
foratio in ossei parte dextra
vel sinistra

Sexta est q̄ scindatur cum
lata lanceola tā profunde os
seum dexteriori vel sinistriori
longe a commissura q̄ aqua
extradatur possit inde extrahi

Septima est cū dūstare et
intendere circa aquositas
gradatā eductionē quousq̄ a
quositas tota descendit: et
extraxeris eam ab osseo p̄tū

Octava est q̄ si timueris aq̄
aditum/et post aliquid p̄p̄
m̄p̄m hac ossei latere
m̄p̄m p̄p̄m m̄p̄m m̄p̄m
m̄p̄m m̄p̄m m̄p̄m m̄p̄m
m̄p̄m m̄p̄m m̄p̄m m̄p̄m

hanc curā et cantero malue-
ris ut tunc lateraliter offe-
caterisabis: observatis illis
in canterisando que statim
dicuntur.

In tertia tangit preceptum
sup cantero curante hanc
hermam.

Quartum est qd sumatur pro
apto cantero sibile ferrū
in quo sint plures parvuli un-
am et igitur imponantur do-
nec igitur ad instat canterem

Secundum est qd testes utriusq; hige-
tur: quanto magis longe fieri
poterit a locis canterisandis
ne ardor canterem testiculos
offendat.

Tertium est qd ita cantero renol-
natur igitur canterem ab
offe in aquam vel in cōcanū
eius qd non inieciat aliquem
testem neq; tangat ipm. Sed
inveniat offeum et albertu
ron idest verū siphac: et tale
faciat et constringat ipsum
corrugatione tanta tāq; for-
ta sicut corrugatur ab igne
corruū qd aqua post illud nō
intret in offeū nec aliquid
aliud intret in ipm quod ei
meatū dilatare valeat.

Et hoc est melius sic viam
precludere aque aut intestiō
parato descendē p ipam in offeū

Quartum est post cante-
rū estoras seu crustas qd
intulit curare sepe has lem-
endo butiro recenti vel ayū
zha pora vel violato oleo
donec cruste cadant.

Et postea ceciderint cruste
illati blaus a cantero: et cō-
solidetur p sarcocollā et op-
popanacum et rasurā pūm
pūnytas equaliter cū melle
et vino et oleo rosato

Quintum est qd fortassis
erit expediens maderē aliqd
ex bentiron idest vero siphac
dum deorū sum labitur versis
testiculos. Deinde canterem
in loco descensio igitur ap-
ponere

Sextum est apponere medi-
cinas siphacis sup locū fissu-
re ut eam consolident: pē-
thius aloen pilos leporas sū-
thine draconis acatā gal-
las quorū pulvis incorpo-
ratur cum ouorū albuginib;
vel succo plantaginis aut
arnoglossē

Septimum est infirmo
prohibere ne aquā bibat:
que sibi ad offeum viā in-
veniat et aqueam herma
goneret et augetur

In quarta primo aut qd ē
plā que ad aque ramicem
conveniūt sunt empta alchē-
tis et splenetice passionis:
que prius dicta sunt capitis
propine curis ipsorum
Consequenter tangit ep̄la
v. rei hinc accommoda

Primus est recipiens siphac
siphac cum an. 3. 6. pas-
sularū tubearū enucleatarū
In contrariis infirmo
ne hec aggravingant: et omnia
pariter bene incorporantur

Doner efficiatur. **U**t vngtu-
m spiritum et inde emplastrum
tur. locus aquam continens
et osseum

Ecce recipit piperis et gila-
norum lauri baurach idest
miti vel spiritus piperis an. 3.
in terantur et incorporat
cum cera colata et oleo an-
tiquo sufficientibus et fiat
vngtu. vel emplum cum quo
emplastrum osseum

Tercia recipit cineris ligno-
rum quercus q. t. e. s. confi-
ciatur cum oleo co. conforta-
to per decoctionem dicti ci-
neris in eo. **E**t emplastrum
inde locus aque. iuniat em
valde

Quartum est recipiens
miti. 3. xxx. cere. 3. vii. o-
lei. 3. vi. piperis hic valis
thamori iuniperi an. gila-
lyxx. fiat ex eis emplum ad-
herens bursis testiculorum re-
soluitur em per nuc dicta
emplastrum potenter aquosi-
tas

Quintum est bellum ara-
bicum quod sanat testiculos
a tumoribus suis et quicquid
hermam seu ramicem aquosi
in pueris resoluunt dissolutum
in vino et super emplastrum
inquinat princeps scilicet huius
ca. de bello q. arabicum ex-
siccatur ad tempus. et q. re-
soluit ramicem aque. et
resoluit apata cum et te-
sticulorum

218
Capitulum vii. De cura rup-
ture ventositatis

Regimen in hoc est
ut deintet inflatur ex
oleribus et thame

Et repletionem supflua
perducantem ad rugiam
et ad malicia digestiois

Et potum vini mixti

Et vinum aridum infla-
tium

Et simat in potu me-
dicinas resoluentes de

testitatem sicut diacium

Et sagzenea **E**t tir-

seu magna **E**t totum
illud cum decoctione ga-
lange

Confectio ad eos bona
Recipe foliorum zute siac
et ysope et cinnamini et
arameos et seminis agni
casti et baurach et ca-
lamenti omnium partes
equales et epithymi qui-
tu omnia conficiantur
omnia cum melle

Et fiat emplm cū ruta
et cīno et calamento et
agno casto et acore et
bactis lauri et sansuro
et sceha et storace.

Et sint olea quibus
fit iunctio / sicut oleū
de costo et sambacini
et nardini proprie

Et fiat vaporatio
cum resoluentibus be
tostate predictis mul
tociens

Et qñ fortior sit do
lor admiscerentur col
liria facta cū melle
et mtrō et serapmo
et oppopinato et cīno
et semine rute et folijs
rute et castoreo. & oib
ant quibusdā corā sūd
ngitatem

Regimen in hoc **I**n hoc
ca. primo agit de cura ven
tose herme p regimen Sed
p potiones ibi est sumat
Tertio p empla ibi **E**t fi
at emplm **Q**uarto p olea
ibi **E**t sint olea **Q**uinto
per vaporaciones ibi **E**t

fiat vaporatio **S**exto per
colliria ibi **E**t qñ

In prima parte iubet iher
ma ventosa vitare. v.

Primū est inflatua queli
bet olea sicut atriplices cau
les et emicas : et de radiabus
emicare rapas fimgos et tu
bera : et de fructibz vias recē
tes castaneas pira

Sedū vero est inflatua gha
na sicut fabre pisa lupini et
lentes

Tertū est repletio supflua
aborū et etiam potū per
quam impeditur complari
digestio : quare multiplicā
tur in ventre rugitus et
ventositates : quarū pars
in ossem descendere potest
Quartū est potus vni for
titer limphati qui ventosita
tes etiā multiplicat
Quintū est potus vni
crudi et inflatum : precipue
viridis imaturū aut musti
bullientis ad huc.

In sda refert medicinas
im^o bibendas in casu hoc
pro ventositatū resolutione

Prima est diacammū. can
doso. 3. n. est cū diabus
et decoctione galange

Secunda est pargenea. et ē
magna et minor q̄s ābas
describit quinti prima trada
tu primo capite. 1. et 1. et
sit in casu hoc dos eius
3. 7. cum diabus vinctis a
que decoctione galange
Tertia est trisera magna

quam describit princeps qui
tiprima tractatu tertio ca.
xxim^o cuius dos est .3. l.
cum duabus .3. que decocti
omne galamye

Quarta recipiens folioz
rute sate ysope sate cum a
meos semine agm casti bau
rach idest mtru calamenti
an^o .3. l. epithymi .3. vn. te
rantur et incorporentur
cum .3. v. mellis dispiati
Et sit dos eius .3. l. et .5.
cum duabus .3. aque deco
ctionis amsi aut carui

In tertia comendat hoc
emplm ostro supponere

Et rute cumm calamenti
agm casti acton bactarium
laui sansuci idest maiorane
secha idest sticados arabici so
raco calamite ana aureum
vni terantur et incorpore
tur cum oleo de spica et
cera quod sufficiat et fiat e
plastru quod supextensu
cono vel tele suppone ostro

In quarta comendat ostro
mungere cum oleo de costo
vel sambacino vel appropate
de spica nardi quod nardinu
diatu. Et ad idem confect
oleum rutaceu et de casto
reo et de lateribz et de uumpe
et de ananomo et anetinu
et camomillinu

In quinta precipit vaporare
ostro quod vento itu
mesit cu resolutius vento
sitatum p sacellos pados q
bus melinduntur vel molles

stomachos submersas in horu
decoctionibz Et her resolutia
sepe ante dicta sunt sicut
castoreu ruta cum agm casti
stus carui calamenti amsim

In sexta precipit dnm fit do
lor fortior a grossa ventosita
te supextendente ostru vel op
primente testiculum mtrmit
tere ano vni de collibus seu
suppositoris quo ru descripto
est Et mtru serapim oppo
naci cum semine rute et folioz
eius et castorei an^o .3. m. m
corporentur hec omnia simul vela
liqua ex eis scdm q couenit
decenter cum melle sufficieti
pro tribus collibus

Capitulum vni de cura
rannicis carnis et va
ricose

Curatio eoru est cura
apatum duroru

Et multociens quide
sufficit in rannice vari
cosa iunctio cu vngto
basilicon Et adipibz
lembus et medullis

Curatio **I**n hoc ca. primo
ait q cura rannicu carnee et
varicose est cura schrosu
seu duroru apatum

Primo in hoc q vitandi
sunt cibi grossi mlti Et
cibus vtendum est lembus

euchymne facili digestione
calidis et humidis cum modera
mine

Secundo in sumendo digestum
melancolicis sicut est istud **R**
florum borraginis et bryglosse
scilicet pendrie passulace **an** aq. **j**
thymi epithymi corticis cep
paris **an** .3. m. fiat decoctio ad
quantitatem ut ibi cum quarte .7.
quarte albe

Tercio in purgando milticos
hiores per diasene vel per catho
licon vel pillas de epithymo
vel de lapide lazuli

Quarto per remedia localia
partium molliificantia partium re
soluentia sicut ossi fomentatio
nes cum decoctione malue by
malue cepae hili seminis florum
camomille melliloti aneti em
ptin diaculon vel de melliloto
vel amoniaci soluti in aceto.

Secundo dicit hic quod in cura rannas
varicose sepe suffiatunctio cum
bryglo magno aut parvo ba
silicon. Et ambo deservit quoniam
in prima tinctatu. xi. capitulis
tertio et quarto

Tercio dicit quod quicquid suffiat
mungere varices adipibus
lembus ut galline anseris
caponis anatis et medullis
vituli cum butyre bouis mol
lificant etiam et leniunt vari
ces et tandem resoluunt.

Capitulum ix. de augmento
umbilici

Quoniam accidit in vmb

ilico augmentum. quod
est secundum sententiam raptam
note

Et quoniam est secundum sententiam
ydropsis ita ut argre
getur in illo loco humidi
tas aut ventositas

Et quoniam fit causa vene
aut arterie facientis
currere ad ipsam sanguinem

Et quoniam fit causa apertio
duri

Aut additione carnis
sub cute

Quoniam accidit. In hoc capitulo
datur de causis augmenti
umbilici

Prima est punctione apertio
ruptura nota ac manifesta
in directo umbilico per quam
aliquid exit intestinum aut quod
augmentum umbilicum.

Secunda consurgit ex ydropsi
cum circa umbilicum ventres aut
aquositas plurima colligit
extendens umbilicum et ipse
lens ipsam verius exteriora

Tertia procedit a vena qui
eta vel ab arteria dum rupta
aut aperta sanguinem effundit
multum sub umbilico. quo tu
met et crescit et foras expel
litur

Et quarta est aperta duritia sub

umbilico quos impellit ipm ver-
sus anteriora tendens et aug-
mentans

¶ Tertia est additio carnis
vel adipis recte sub umbilico
qua augetur et tumet

Capitulum .x. de signis ei⁹

In eo quod est cau-
sa egressionis trubi a
intestini signū est q
color est color corporis
ipius.

Et sit locus diuersus.
et proprie in ruptura
ex intestinis

Et associatur rupte
ex intestinis dolor qdā

Et occultatur cū pre-
mitur vt occultetur

Et qñq occultatur cū
vulgitu

Et addit ei adminis-
tratio molhificantū. s. ex
balneis et unctione

Et motus marginu
dmem

Et illud quod est ex
hūiditate non reducit
compressio

Et est lene

Cum quantitate non
alterat compressio facta

causa occultationis

Et est color eius color
corporis

Et quod est ex vento-
sitate est lenius

Et minus expellens
q illud quod est ab hūi-
ditate

Et est ei sonus tim-
pani et vox

Et quod est ex san-
guine est sanguinei
coloris et nigri

Et quod est ex nati-
uitate carnis aut du-
rice est graue

Durum

Cum occultatio nō
est sicut occultatio alior

¶ In eo quod ¶ In hoc capto
primo agit de signis am-
mentationis umbilici ex rup-
tura. Sed ex hūiditate ibi

Et illud quod est Tercio ex
ventositate ibi Et quod est
ex ventositate Quarto ex
sanguine ibi Et quod est

ex sanguine. Diminuto ex na-
scentia carnis aut duritie
ibi. Et quod est ex nativitate
In prima parte dat signa
vni. augmenti vmbilici ex
ruptura mducti

Primū est qd vmbilici co-
lor manet idem cū colore
corporis dum crescit vmbili-
cus p̄ expressionē zūbi aut
intestini

Secūm est qd locus tumoris
vmbilici diversificatur p̄
cipue qñ est ruptura inte-
stini p̄pter intestini nune
esse vacuū nūc repleti fecer
aut vento.

Tertium est qd color quidā
rupturam aspicit que est
ex intestino p̄pter expressio-
nem et extensionem p̄am
culi fissi

Quartum est qd exiens
intestini later et occultat^r
dum digitis premittur vt
occultetur. precipue si eger
resipimus iaceat et conspiciat
augmentum vmbilici

Quintū est qd qñq; cū rugi-
tu remittat et occultatur
illud intestini quod prius
exibat

Sextum est qd frequenter
administratio mollificantiu
s ex balneo et iunctione
addit ei s. augmento vmbi-
lici vel rupture magnitu-
dinem quomā foramen
remollit et laxat. vnde e-
rat exitus intestini foras
Septimū qd motus fortis

corporeus similiter addit ei ma-
gnitudinem dilatans fora-
men et intestini et vniq; qd
mouens

In scda dat signa. m. aug-
menti vmbilici ex humiditate.

paut in alchite vel in yposarica

Primū est qd compressio tu-
moris vmbilici vel aquosita-
tis non reducat ipsam fixe
et stabiliter ad interiora. sic
reduceret in intestinā

Secūm est qd tumoris vmbili-
cus tactu levis sentitur. p̄pter
aquositates ipm imbibentes
aut madescentes

Tertium est qd in hoc compres-
sio facta cum manu aut
digitis vt inde occultetur
non alterat sensibiliter eius
quantitatē neq; dimittit ei^r
magnitudinem

Quartū est qd in hoc vmbi-
lici color est vt color corporis

In tertia dat tertia signa aug-
menti vmbilici ex ventosi-
tate p̄ quam m̄mescit

Primū est qd leuior est tu-
mor vmbilicus gravitate
carens paut ventositas

Secūm est qd minus vmbi-
licum foras expellit et cogit
eminere in altum qd tuor
aquosus ex humiditate plus
remolliente et relaxante
ipm qd faciat ventus

Tertū est qd venter et vmbi-
licus sonant ad instar ti-
pam qñ pcutiuntur vel vocis
improprie. vox em̄ proprie
sonus ab ore est alio plar^r

cum intentione significandi

In quarta dicit q̄ augmen-
tationis umbilici que fit ex
cursu sanguinis signū est q̄
primus color umbilici sangui-
neus apparet: dum de cetero
fluxit sub umbilico sanguis
postea fit niger vel limbus
sanguine iam mortificato

In quinta datur tria signa
crescentis umbilici ex carne
aut schrosi sub eo gemita
Primum est quedā gravitas
que sentitur illic ex pondere
roptate carnis aut schro-

Secūm est etiam durities q̄
dam que sub umbilico tactu
percipitur ex carnis duritie
vel magis ex schrosi

Tertiu est q̄ iste tumor
umbilici qm manu premitt
non occultatur sicut tumor
qui fit ex zirbo vel intestino

Capitulum xi. de cura et

Ad illud quod est ex
apertione vene pulsa-
tibus et non pulsantibus
aut ventositate caran-
dum non oportet laborare

Et si laboraveris ad
illud consequetur te ut
laboras ad macerandum
ad suendum

Reliquorum autē cura

tio est ut facias egrum
surgere: et precipias ei
ut extendat ventrū suū
et retineat anhelitum
suū tamdiu donec appa-
ret augmentū

Cum ergo apparue-
rit fac in arcuatu ei
arcuallū ut sit distinctū

Demum resupina eum
non sup arcuallū post se-
parationem eius cū bu-
cino posito sup mirach

solum ita ut non acci-
pias quod sub ipso est

Et intro mittit aciem
cum filo in eo taliter
ut non obruat arcum
sub ipso

Demum perferat taliter
separatione ut discorpe-
riatur ab eo quod est
sub mirach solum.

Si ergo est sub eo tumor
sicut expelle interitum
ad inferiorem

Et si est turbū extende

ipsum et incide laceratū
Deinde sue locū distrip-
tum cum filis oppositis
durus extensis ad iunctū
et stringe ipsum super-
ventrem: et sue eam.

Et dimitte simul. inf-
capita considerando ut
cicat ad laceratū

Et consolida residuū
Et stude ut consolida-
ita ut profunde rema-
neat et non procedens
ad exteriora ita ut sit
non sedum

Ventrosi autē regimē
est iterū albezel.

Et masio

Et consuetio post il-
lud scdm modum qui
dictus est.

Ad illud In hoc ca. primo
agitur de cura augmenti um-
bilici ex apertione vene vel
ventositate. Sed de cura pro-
venientis a reliquis causis
ibi Reliquorum autē cura
tio Secundo incipit de cura ve-
ntrosi ibi Ventrosi autē
In prima parte primo au-

q non o; laborare ad illud
augmentum umbilici quod
provenit ex arteria vel vena
quæta sub umbilico sicut ex
fundente sanguine vel ex ve-
tositate. non quia cura eam
sit facta facilis. primo ē
difficilis et ut impossibilis
sine grauiori incomodo
Sed dicit q si laboretur ad
curacionem istorū augmen-
torum ex vena et vento
tunc consequens erit ut la-
boretur primo ad madendū
id quod supra venā vel arte-
riam est. Deinde ligetur at
arteria vel pars dilatata p-
ventositatem postea suatur
incisione vulnus. Et in
membris pāniculosis et
musculosis iuxta epaz
et intestina multū suspecta
est et periculosa talis opatio:
quare tutius est ipsā reliquē.

Et restrictio de foris ad
hibita prohibere augmentū
umbilici crescere tolerando
id patienter quod iam firma-
tū est

In sda dat precepta. xi. sup-
curis augmenti umbilici a
reliquis causis

Primū est q stet exher. ere-
cto corpore ventrem impelle-
do sine extendendo versum
anteriora: et anhelitū em-
tandiu retineat donec ap-
pareat augmenti quanti-
tas

Scdm est q cū augmenti
quantitas manifeste appa-

ent destrubatur: circulus in
circum eius cum incanto
vel emabris p qñe distingua
tur auctū a non aucto

Tertium est q exier respiciē
tur non sup circulum se pro
sternendo sed supra ems dor
sum: postq sepezanis illud
qd aut tūm est a non auctis
partib: cum vnauo posito so
lum sup mriach non accipi
ent nec eleuando cum vna
mo musculos sub mriach p
sup

Quartum est q acis cum
filo taliter intro mittatur i
mriach q ipā non obuiet
corpori quod ei subest vel
quod sequitur ipm puta
ventris musculis et pām
culo siphac

Anticū est q pars aucta
circulo conclusa tal pforat
pforatione q solū ab eo dis
cooperatur id quod est sub
mriach

Sextum est q si illud quod
est sub mriach i mriachū
fuerit expelle id i locū suū
versus inferiora vel itenora
Septimū est q si illud quod
sub mriach iacet fuerit in
bi pars tunc ipā extēdat
et scandatur musculus.

Octauū est q post hoc fiat
locus disruptus a quo exi
bat zizbus aut intestinū
cum duris filis extensis
ad iuncem et sibi oppositis
et locū disruptū sup vtrū
stringe cum sutura ex filis

Monū est dūtere filorū capita
in^o in simul attendendū ut ca
dat si cura ad laceratū in parte
carneſa

Decimū est line actis consoli
dare residuū factū prius inci
sione p manū chirurgi

Indecimū est attendere sic o
solidare q profunde iacens ma
neat vmbilicis et ad extēro
za non nimis procedens neq
fons emmis sed et idēter

In tertia primo aut q vento
si augmentū curatiū regi
men est iterū cum bezel idē
vmbilici pforatione cū lata
lanceola per quam foras exeat
grossa ventositatē extendens
vmbilicū.

Sed dicit q malle fiat aut
sup extēse in loco tumoris
et postea sutura taliter stringat
q fiat ineptior ad extēsiōne

Tertio precipit q post inci
onem consilio fiat siue sūtu
ra modo qui dictus est. s. cū
filis duris oppositis extensis
ad iuncem stringendo vmbili
cum mris sup vtrū.

Optm xii. de gubosi
tate et ventositate

gubositatis

Gubositas est reō
tio spondilium aut do
interiora dorsi aut ad
anteriorē partē: et est
gubositas ante

quam quidā nominant
aruationem

Et qñ accidit cū cōita
te ossium cassi notatur
contortio et aruatio.

Aut ad exteriora dorsi: et
est gibbositas posterione.

Aut ad latus et dicitur
contorsio

Et cause eius aut sūt
primitiue sicut percussio
aut casus et que cur
runt cursu eorū aut
corporee ex hūiditate
aquosa salsa lubrica
tua mollicante liga
menta aut hūiditate
limosa.

Et que plurimū fit
ab hūiditate salsa est
contorsio non ad ante
riora aut ad posterio

Et qñq; sit gibbositas
ppter ventositatē ali
quam patiente faci
entem gibbositate aut
apostema

Aut exitura extēdētem

tūcas in parte sua
Et multociens decla
ratur apostema p sa
nginem egredientem
cum solutione ventu
significante maturati
onem apātis et eius
eruptionē. Et mul
tociens est illud apā
durum

Et qñq; sit propter
spasmiū ligamentorū:
et est parua casus de
loas interfectionis

Et totum illud aut
est causa cōitatis spo
dihū plurimum nūo
et scdm gradationem
aut non est ita

Et gibbositas quidē
et proprie illa que ē
ad interiora cōstan
titer locum sup pñmo
nem: quare facit acci
dere maliciam aniheli
tus

Et qñ - accidit in in
fante prodhet pect

meredere in dilatazione
et in amplificatione
sui

Quare diversificat
membra anhelitus no
cumenta constrigētia
sup ea anhelitū

Et ppter illud dicit
ypocras Qui adueit
gilbositas ex asmate
aut tussi anteq̃ exspu
at ip̃e moritur

Et illud ideo qm̃ si
significat pmutatio
nem materiei faci
entis eas ambas ad
spondiles: et facit eis
accidere exitū forte
apparentē euementē
a materia grossa et
si non esset eius gros
situde non accideret ab
ea gilbositas Et cū
ita sit non sit prepa
ratio pectori ut dilate
tur pulmo quare reti
netur anhelitus pmo

or ut malus fiat anhe
litus ~~pmo et ut malus
fiat anhelitus et pducatur~~
et pducatur ad pditionē

Et in infantib; quidem accidit
gilbositas et gilbositas
ventositatis quando ci
bantur ante horā quā
obire ingrossantur hūo
res eorū: et declinant
ad spondiles

Et subtiliantur au
ra habentis gilbositate
ppter illud quod facit
gilbositas de opilatoe
quorūda meatuū et bi
e in qua penetrat aby

Gilbositas est **I**n hoc ca.
primo describit gilbositatem
cum modis ip̃i. **I**tem enī cas
ibi **Et** cū eius **T**atio nomi
menta que ipsa prestat ibi
Et gilbositas quidem **E**t
to dicit causam gilbositatu
infantū et subtiliationis au
rum in gilbosio ibi **Et** in
fantib;

In prima parte primo au
t q̃ gilbositas est dislocati
seu remotio vnius aut plu
rū p̃p̃riū a p̃p̃riū loco

Ado enumerat. in q^{uo} p^{ro}pos
sit modos gibbositatis

Prima est cum spondiles
que dislocantur declinant
ad partes loci dorsi interiores
occupando aliquid de pectoris
concavitate. quapropter p^{ro}hibet
libet liberam pulmonis dila
tatione

Secunda est declinans ad a
teriorē pectoris partē: sic q^{uo}
inde pectus anteri^{us} intumet et
anterioris gibbositas dicitur.

Sed instabit aliquis q^{uo} gibbo
sitas est remotio spondilium
a loco suo. que transferri ne
queunt usq^{ue} ad pectus ante
rius cum manifesto tūore
stante vita. Dic q^{uo} spondilib^{us}
infixe sunt costae que cū dila
tantur anteri^{us} protense p^{ro}ci
trahunt spondiles versus ante
riora. non q^{uo} ante eleuent
pectus in tūorem usq^{ue} ibi p^{ro}esse

Et hanc gibbositate quidā
nominant arcuationē: quia
similis quodāmodo arcui in a
terioribus pectoris partibus

Et hec gibbositas accidit in
terdum cū cōtate. vñ. o^{mn}i
cassi p^{ro}ie thoracis sic q^{uo} ipa
simul eleuantur in gibbū par
tis anterioris cū vñ. costis
ex vtraq^{ue} parte quib^{us} alligat^{ur}.

gibbositas

Et q^{uo}niam sit ita vocatur hec con
cavatio. nam pectoris auget
anteriorē ~~concavitate~~ ~~con~~
~~cavitate~~ nam concavitatem.

Et dicitur arcuatio quia si
militur arcui. **A**tende q^{uo}
cassum seu thorax componit^{ur}

ex. vñ. o^{mn}ib^{us} in medio pectoris
rite p^{ro}uatis et alligatis ex
vtraq^{ue} lateri. vñ. vñ. costis
et sub cassi o^{mn}ib^{us} est colloca
tum os dictum epiglottale
cartilaginospum t^{er}gens e
protegens os stomachi ab ext^{er}.
vt declarat princeps p^{ri}mi
primi. Doctrina. v. s^uma p^{ri}
ma ca. xv.

Tertia p^{ro}pos gibbositatis est
in qua spondiles ad extero
ra dorsi deflectuntur et illic
eminent. et ipa vocatur gil
bositas posterioris

Quarta est que ad latera
dextrū vel sinistrū deflectit
spondiles: et ipsa contorsio
spondilium dicitur

In secunda assignat. vñ. cās
gibbositatis prediuidens eas
in primitivas sicut sunt p^{ro}
p^{ro}ciussio capus et h^une p^{ro}tas
et m^ultip^{ro}reas dictas antec
cedentes vel conuictas morbi
sicut humerosas quib^{us} adde
tertū mēbrum puta p^{ro}ci
tates arefacientes et con
trahentes

Prima cā de corporis est
liquosa et salsa lubricans
hūiditas molificans illa
ligamenta quib^{us} spondiles li
gantur et firmantur. iⁿuicem
Sedā est limosa non salsa hū
ditas sicut p^{ro}ta dulce vel m^u
sellaginospū laxans ligamē
ta que spondiles colligant et
ipae faciunt lubricare a
p^{ro}ie locis.

Et notat hic princeps
circa primam causam q^{uod} s^{ed} m^{ultum}
plurimu^m illa gilliositas que
a falso flatu fit et continu
atur est dislocatio non ante
vel retro sed potius ad latera
dicta contorsio forte quia fla
hoc plus lateraliter ligamen
ta ibibit q^{uod} retro vel ante

Tertia est ventositas g^{rossa}
sa patiens spondiles frequen
ter et impetuos^{ius} : sicut in
terdum fit in clamoribus t^u
sibus et in fortia^sinate q^{uod}
ventosatur fla^{tu} ip^su^m inducens

Quarta est ap^{er}ta ligam^{en}to^{rum}
vel p^{er}iculis^{us} tergentiu^m s^{pon}
diles vel membra alicuius
ei^{us} cont^{ra}ctam ligamenta tra
hentis ad se violenter

Quinta est exitura p^{er}uta
samosum ubi ap^{er}ta extendens
t^uncas tergentes spondiles
et has contrahentes iⁿ par
te sua **E**t hic duo notat

Primu^m est q^{uod} sequenter
in gilliositate nobis decla
ratur q^{uod} sit ap^{er}ta p^{er} sanguine^m
qui^m est cum egestionib^{us} p^{er}
lutione^m ventris significat . n .
factam ap^{er}tis maturatione^m
et actu fieri eius eruptione^m
a qua cu^m same sanguis sit

defuit **S**ecundo notat q^{uod} istud
ap^{er}ta sepe est duru^m seu p^{er}tho
ticu^m quod sicut gilliositate^m

Sexta causa est spasmus
de repletionem vel iamitoe^m
spondiliu^m fortiter ligam^{en}ta
contrahens et spondiles
dislocans

Verū parca est casus id est raro
accidit sic dislocans spasmus
et dum supervenit velociter oc
cidit

Et andem notat unū puta
q^{uod} totū illud . s . quelibet siens
gilliositas a quacūq^{ue} causa vel
fit cū cont^{ra}ctis seu cū le^{si}onis
spondiliu^m plurū s^{ed} m^{ultum} gra
datione^m vel non est ita : sic
dum spondiles dislocatur
unica : vel dum plures ex h^{is}
remouentur a loco : sed non
uniformiter : nec cum gra
datione .

In tertia primo ait q^{uod} gillio
sitas maxime illa que fit ad
anteriora constingit locum
pectoralis concantatis super
pulmonē : qui deputatus est
dilatationi anhelitus quia
mahaā aut impedimentum
in anhelitu facit prohibendo
pulmonē satis dilatan

Sed dicit q^{uod} q^{uod} gilliositas ad
interiora tendens in infante
accidit prohibet m^{ul}tere pau
latine pectus in dilatatione
et omphatione sue conca
ritatio

Tertio dicit q^{uod} membra anhe
litus ob hoc diversificant no
tamenta que sup^{er} ea cōstru
unt anhelitus p^{er}tho^{tic}us
et p^{er}tho^{tic}us prohibet m^{ul}tere p^{er}tho^{tic}
pectus p^{er} gilliositate^m maiorem

Quarto dicit ob hoc d^{iv}ers^{as}
p^{er}tho^{tic}atem q^{uod} cu^m gilliositas
et asinate aduenit aut est m^{ul}te

infantibus ipse ex hac moritur
et sunt eius verba hec aphor
vi. *Et* inbuscinq; filii ex
asmate sunt aut tussi ate
nuentur pteunt

¶ Quinto redditur causa qua
re mortalis est ista gillosi
tas dicens illud ideo esse qz
significat q materia tussi et
asma faciens transit ad spo
diles et sortem exitura in
his euenire facit apparete
in eis et procedentem a
grossa materia qua cu tus
si patiens exsueri no potest
Et si materia non multu
grossa esset que tussim fa
cit et asma non inferret
gillositatem

¶ Sexto dicit q cum res ita se
habeat pectus non est ad
hoc preparatu satis vt in
eo libere dilatetur pulmo

¶ Septimo dicit q motus an
helitus ob hoc retinetur vel
multu impeditur ymo ne
cassus sit malus anhelitus

Et illud pducat infirmum
ad mortem.

¶ In quarta pmo aut q gillosi
tas et ventositas eius acci
dunt infantibz qm ipi cibant
ante hora debita .s. pmissy
a fete et vima purgati su
erunt: et faciendo loti loco
exerati *Et* ob hoc men
grosi humores multiplican
tur et ventositates p via in
digestione que qnz in
eis ad spondiles tendunt et
dislocant eas. *Et* in hoc

mitates frequentissime erran
dantes infantibus inamilla
suggendam quociencuq; cla
mant. Id idem intellige du
cibantur infantes cibare so
lidis ante q valeant masticare
de quo stolidae matres ma
ximū festum faciunt.

¶ Idem dicit q gratulantur au
za gillositatū quia gillositas
aliquos meatus sui vias opi
lat per quos cibaria penetra
re solent: quibz cura alitau

Capitulum xiii. de signis eius

*S*igna facte accu
sis primitiuis sunt
tapis ~~ad~~ eorum.

Et signū facte ab
hūiditate est signū
forme et tactus

Et q locus parum ex
patat oleum cū quo i
ungitur

Et tarditas eius in
expectando ipm

Et antecessio etiam
regimie hūiditatis.

Et signū facte ab
apostemate est tactus
loci

Et dolor eius pūgi

tunc proprie Et fe-
bres habenti ea accide-
tes.

Et signū facte ap-
citatis est significatio
sititatis corporis

Et tolerantia febr-
im acutarū

Et euacuationū

Et velocitas exsua-
tionis olei

Et vehementia ipsius
sititatis

Signa facte **I**n hoc ca p:
argit de signis gillositatis
facte a causis primitiuis
Secū ab hūiditate ibi **E**t si
signū facte ab hūiditate

Tertio ab apāte ibi **E**t si
signū facte apāte **Q**uarto
a sititate ibi **E**t signū
facte a sititate.

In prima parte ait q p g
gillositatis facte a causis
certis scias dictis primitiuis
sunt euentus notis alicui
eorum: sicut pausio vehemē-
ter fortis pondibz obuias
aut capis sup has obuiate
dorso rei dūre asperē

In pda dat d. signa gil-
bositatis ab hūiditate

Primū pntur a forma seu
complexoe sicut em amplius
hūidis continetur sicut pueri

et paruis iuuentilibz
Secū pntur a tactu loca pnt
patientis que tactu sentitur
mollis et hūda

Tertū est q locus gillbosita-
tis parū vel mētl expirat
oleum cum quo pūngitur
qm hūidus est et non desiccat
tūne

Quartū est q si tandem de-
siccatū oleum et imbibatū
loco exsiccationis tōde tñ hoc fit.

Quintū est q regimen hu-
mectās precepit hanc gillbo-
sitate sicut butiri vsus et pi-
stūm ossarum et arisarum
carnū et limosi pīscis

In tertia dat tria signa gil-
bositatis ab apāte

Primū est tactus loca quo se-
ntur hūidus et apostemosis
non durus sicut os

Secū est dolor proprie pū-
gitiuis in loco apātis si sunt
calidum. **E**t si sit fīm durū
schroticū sentitur potius do-
lor granatiuis

Tertū est putride febre pnt
apātis calidi putridis fuligi-
nes que feruntur ad cor.

In quarta dat signa d. fa-
cte gillbositatis a sititate.

Primū est sititas in corpore
dominans

Secū est prenia febriū acui-
tarum sitantiū tolerantia

Tertū est prolixas vel fortes
prie euacuationes tolerasse
sue cū vomitu sine cū secessu
sue cū sudoribus aut fluxu
sanguinis macerantes corpus

et ipsi hiantes

Quartū est oleū velociter
sicatur quo supungitur ista
tumoritas

Quintū est vehementia sic
curatio loci in quo est tumori
tas

**Capitulum. xiii. de tu
ra tumoritatis et ten
sionis facientis tumori
tatem**

Humide quidem et
sicte curatio est cura
tio paralis et spasm
hūidi et spasm sicut
in naturate euacuatio
nis et dimissionis ei
Et qualitate ad mū
strandi empla et em
brocas et que illis
sunt sita

Et canon medicina
rū eius que non est
cum siccitate est ut
sint stiptice: ut strigāt
ligamenta que molli
ficata sūt. quā obrem
inclinate sunt pedi
les: et calefactiue ut
confortent ea: et reso

lutine ut constingāt
hūiditates mollicantes
aut adiuuantes ad
mollicandū

Et cum cadit suffici
^{sup/suphe}entia, possibile est ut
confortentur ligamēta
verūptū cū non resolu
tur materia, ptransit
ut pmutetur ad mem
brum aliud

Et plurimū quā p
mutatur ad pedes: et
facit in eis accidere pa
ralysm et similia sicut
materiam in subtili
tate et grossitudine
sua, et sicut pmutatio
nem suam ex ibibitoē
aut infusione paula
tim facta

Et cum antecedit mū
dificatio non est ma
lū ut stiptice

Et quā aggregāt
stipticitas et calefa
ctio et resolutio in re

Vna sicut aggregatur
in muce cypressi et fo-
lis eius / et in folijs
lauri / et in calamo
aromatico / et alijs ma-
ti et enula

Et quicquid componitur
medicina ex stipticis
frigidis siccis et ac-
catis et balanstis cum
calidis calefacientibus
resolventibus: sicut
baccis lauri et casto-
reo et folijs oleandri
et acoro

Olea vero confici-
a ei que est humida et
olea viri catari stipti-
carii: sicut oleum ci-
pressi et oleum vite
Et indiget emptis
habentibus medicinas
resolutive fortis re-
solutionis: sicut sunt
folia oleandri et a-
corus et castoreum
et ruta.

Et ex oleis oleum de
ruta et oleum de casto-
reo

Et oleum de puerrio et
euforbio factum secundum
hunc modum. Dissipa-
tur piper et castore-
um et puerrium et pul-
pa colocynthidis et eu-
forbium et asa in oleo
rutino ita ut pro vi-
cia una medianarum
sumatur. Et una ole-
i. Deinde moxetur sub
sole et coletur post
duas hebdomadas et
renouentur super ipsas
medicinas et fiat
illis multotiens ad-
minis oculus et ad-
ministratur
medicamē forte ad il-
lam que est ex humidi-
tate et ad ventosam
simul. Et saniam et
scella et amomacum
et mucem cypressi et
puerrium et sanguinem

et cordummem et sym-
nantum et cassia. de
coquantur cum aqua de
coctione optima. et
effundatur de super-
de oleo quantum est aque
medietatis. et decoqua-
tur. et iteretur mul-
todies. et proviciatur
in co castoreum et eu-
forbium et samina con-
tuta. et admiscetur.
Et in ipso quidem est
confortatio membri
et caminatio vento-
sitate et resolutio hu-
miditatum extranearum
grossarum.

Emplum ad gylbosita-
tem ex ventositate. Re-
storacis liquide et co-
sti et calami aroma-
tica et samine omnium ana-
- 3. 7. euforbium 3. 7. olei
nardum quantum ~~est~~ ne-
cesse est.

Apostemose ante cu-
ra et cura apertum diffi-

cilis maturatiois et e-
ruptionis et resoluti-
onis. pro apertibus diuersis.
Rememoratio eptorum
ad gylbositate humidam.
Emplum bonum summa-
acornis et enula. et de-
coquantur in aqua ci-
pressi. et emplastre
t cum eis locus.
Et emplum confectum
humide et ventose ex
eis simul. Sumatur
enula. et samina et a-
cornis. et coquantur
in vino donec in decocti-
one dissolvantur. et dis-
solvatur cum eis hel-
lum donec fiat sicut vin-
um et admiscetur.
Et quando non valent cu-
rationes cum eis que
bibuntur et emphis
et similibus. Admiscetur
tunc cantherium ut resolu-
eatur mollificatio.
et mduretur. locus
Humide quidem. In hoc

ca. primo agit in generali
 de cura gillositatis tã hui
 de q̃ p̃te Secundo de regu
 lis cure gillositatis que nō
 est cum p̃tate et de per
 mutatione gillositatis ad
 alium morbu ibi Et canon
Tercio de oleis et emplis co
ferentibz hūde et ventose
ibi Olea vero Quarto de
 cura apostemose ibi Aposte
ma autem Quinto ite
 de Colic ad hūda et ven
 tosam ibi Rememoratio
 Sexto de cura eius p̃ can
 tenū ibi Et qñ non valet
In p̃ma parte primo au
 q̃ hūde gillositatis cura est
 ut cura paralys et hūdi
 spasm de repletionē in hoc
 q̃ nō ē est in hac euacuare
 flennaticos humores digestio
 primo ~~per~~ digeratur igitur
 primo materia p̃ squilliticū
 oxymel vel p̃ siropū de stica
 dos amos dose sit. 3. vi. cū
 tribus vncis aque mellis
 et vncia vna aque saline
 tantū accipiendo quaq̃ die v
 nioris. Postea purgetur
 digesta materia cum. 3. n.
 pillarū de ascaris vel 3. i
 et. 5. pillarum coctharū
 vel. 3. 7. fetidarum
 Sādō dicit q̃ p̃te gillost
 itatis exmanitione
 cura est p̃te cura sp̃ma
 p̃ti qm̃ sit de manitione
~~in hac q̃~~ in hac q̃
 necesse est euacuatione
 Dimittere flōr / formacie

et abundantū sudorū: qz
 p̃tant et manunt.

Etio dicit q̃ cura gill
 sitatis hūde est etiā ut cu
 ra spasm hūdi in qualita
 te emplorū et embrocay
 et similiū ut limmentoz
 facellationū oleorū et vū
 guentorū. fortiter p̃tātū
 et resoluentū flaticos hu
 mores post purgationes.
 et ista dicuntur in parte
 quarta cap̃i presentis
Quarto inuit q̃ cura sic
 te gillositatis est eadē cum
 cura p̃ti spasm facti de
 manitione in ṽsu ēplorū
 vehementer. humectantū
 et embrocay et limmētō
 et vnguentoz et mustilla
 gmiū et medullarū et grū
 thiaz mollificatū fortiter
 et humectatū

Declaratur ergo pro gill
 sitatis ṽtriusq̃ cure ad ca
 p̃ta decurs paralys et
 spasm seu p̃da textu.

In p̃da datur canonem seu
 regula circa medicinas qui
 gillositatibus hūdis con
 ueniūt absq̃ p̃tate. Et
 est q̃ primo debent esse stip
 tice: quatinus spondilum
 ligamenta stringat que re
 laxata sunt et mollificata.
 quap̃ter spondiles inclinati
 fuerunt et dislocati
 Sādō esse debent calefacie
 tes ut ligamenta spondi
 lū confortent sua cali
 ditate.

Essentia debent esse
vt constringant humiditates
que vel mollescant vel admol-
lescendum inuant non modi-
cum ligamenta quibus spo-
diles firmantur stringunt
eum p hoc q resoluit aquosi-
tates que mollescebant: et
ipsas separant ab humiditati-
bus connaturalibus uirtutis
et ligamentis

Consequenter dicit q
possibile est vt confortetur
satis ligamenta diu suffi-
cienter ministrantur sapientia:
precipue si sint cata co for-
tantia cu resolutione sicut
murex cyperi et folia ipius
et cortex thuris et folia
launi et mastix et thus

Tertio dicit q cu gillorsi-
tatis materia p predicta
non resoluitur ptransit in
tenuu vt de spondilibz ad a-
liquod aliud pmutetur
membru

Quarto dicit q scdm plu-
rimu ista materia pmut-
tatur ad pedes primo qz
grauis est prona descedere.

Sed qm pedes debiles sim-
elongati a fonte natura-
lis caloris: et inde aptiores
ad recipiendu supfluitates
alioru membroru

Tertio quia sunt ample vie
plures ex venis et arteriis de
spondilibus ad pedes

Et ista materia recepta i
pedibus paralysim inducit
vel mortos similes vt

spasmi aut podagria scdm
q ipsa est subtilis vel gros-
sa: neruis imbibita vel in
latitudine vel in longitudine
vel inter iuncturas priula-
tine defluens et eis infusa
Quinto dicit q vbi stipti-
cis supra gillositatem delpe-
dum morbos ad quos con-
uersa est non est malu di-
modo corpus bene prius
pingatū fuerit

Sexto dicit q stipticitas
et calefactio et resolutio qm
conueniunt et simul inuete-
sunt in vna et eadem sim-
plici medicina sicut aggre-
gantur in murex cyperi
et in foliis eius et in launi
foliis et in calamo aroma-
tico et alismati idest cyo-
nur anamomo et emula ca-
pina

Septimo dicit interdū com-
poni medicame aliquod
hinc casu conferens ex suis
stipticis vt ex accatia rosa
et balanstis: et calefactinis
ac resolutionis sicut launi bac-
tis et castoreo et foliis ole-
andi et acoro **E**t ex istis
septē equaliter mixtis pos-
sunt fieri in dula aqua deco-
ctiones ad fomentandū
vel ad embrocandū: vel sa-
cellationes: vel vngta et e-
plastia cum cera et oleo de
spica quod sufficit

In tertia dat v. u. gulas
sup oleis et emplis contra
humida gillositatem et vna

contra ventosa

Prima est q olea can-
ceru et stipticaru vt oleu
cypressi et oleu rube cōfo-
runt iuncta supra hūida
gillositatē. nam relaxan-
tes materias resoluunt.
et ligamenta pondilium
confortant

Secūda est q hūida gillosi-
tas indiget emplis in qu-
bus sint fortia resoluētia.
sicut acorus oleandri fo-
lia castoreum et ruta. de
quorū quolibet sume. 3.
ii. tere et incorpora cū olei
de spica et cere colate ana-
tribus vnciis et fac emplm

Tertia est q valent adhuc
gillositatem vitaceum ole-
um et oleum de castoreo
gillositati supuncta

Quarta est q plurimū
hinc gillositati confert o-
leum de pice et euforbio
factum modo qui sequit^r
De pice castorei pice
pulpe colomitate euforbi
an. 3. 7. et. 5. dissimulant^r
in lb. vna olei vitacei. et
stent in aere soli exposite
per duas ebdomadas qbⁿ
pretentis coletur. oleū et
rursus in ipm dissimpat^r

Vncia vna predictarū medi-
cinarum et soli exponatur
et fiat ad minus istud octo
diebus. Et admiscetur hoc
oleū colatum sup gillositatē
suauiter vngendo. nā potē-
tissime superfluas inde re-

soluit hūiditates

Summa est q forte est se-
quens medicamen contra
gillositatē tam ex hūiditate
q ex ventositate prouēiētē
De samne scēha idest stica
dos arabia amomaci micū
cypressi pice et sanguia idest
maiorane codunmem idest
tarum agestis squinanti
cassilehynee an. 3. 5. decoqū-
tur optima decoctione in flu-
uiā aqua. sup quā oleitū
tum effundatur quanta ē
medietas aque decoctionis
et iterum coquatur sepe
reiterando dictas medicinas
in decoctione postea coletur
fortiter exprimendo. et in co-
latina prociatur. castorei eu-
forbi samne tirtari an. 3. 5.
et ad mīstretur sup gillosi-
tatem vngendo vel empla-
strando nam confortat mem-
brū quod relaxatū est vel dy-
locatum. et cummūat ven-
tositates grossas dislocan-
tes. et resoluit hūiditates
extraneas grossas

Sexta est q emplm sequens
multū confert ad ventosum
gillositatem De storacis li-
quide costi amari calami a-
romatia samne an. 3. 7. eu-
forbi 3. 7. nardi olei quod suf-
ficat. fiat emplm

In quarta dicit q gillositatis
ex apate cura est vt cura a-
postematū que vix maturat^r
et vix erūpmitur. et vix
resoluitur. precipue i illis

gillositatibz que ex duris acci-
dunt apatibus nam si curantur
primo curanda sunt horu ap-
ta cum remollitum sicuti schi-
zotes post que mstranda sunt
resolutina vel simul miscenda
resolutina cum remollitum
In quinta describitur emplastrum
contra gillositates humida
et ventosam

Primu est recipiens ra-
dices acori radices emule com-
pane an. 3. u. decoquantur
in aqua distillationis vel de-
coctionis folioru apressi et
muci ipsius deinde terantur
et superextense tele vel corio sibi
empli forma cate applicentur
super dictam gillositatem.

Secundu confrens humida et ve-
toste recipit radices emule ca-
pane samne et acori ana
qte. 5. decoquantur in vino
donec dissolvantur in hac
decoctione Deinde dissolu-
tur cum eis bdellii. 3. vii. do-
nec redigatur ad empli for-
mam vel ungti spiss: quod
supponatur hinc gillositati

In sexta precepit locu gill-
ositatis ex humiditate cantera-
sare cum ferro cadenti dum
non proficiunt curationes
cum potuombz criptis et o-
leis et sibi similibus. ut can-
terium tollat mollificationes
ligamentorum spondilium et ni-
dumet locum remollitu et re-
laxatum

Capitulum xv de varicibz

Est dilatio venarum
in crure et pede propter
multitudinem eius quod
descendit ad eas ex san-
guine

Et plurimu sanguis
est initium

Et quicquid est sanguis
mundus non initialis

~~**E**t quicquid est sanguis
mundus non initialis~~

Et quicquid est sanguis
suis flatibus

Et quocumque modo sit
est sanguis in quo non
est putrefactio

Et si non non salua-
bitur cum eis pes ab ul-
ceratione et raptibus
malignis

Et plurimu quidem
accidunt causis et
viatoribus et onera-
portantibus et coram rehi-
bus astantibus

Et multociens accidit
propter egritudines

auitas: qm̄ expellit
 materia illis in illis
 qm̄ ex predictis ad e
 as sunt preparati
 Et qm̄q; accidunt in
 capiendis: sicut acci
 dunt dolores iunctu
 rarum in capiendis.
 Et accidunt habenti
 bus plenam ex pre
 dictis multociens Et
 iste varices non susci
 puit curacionem
 Et qm̄q; inadiutur
 et accidit ex macione
 earū extenuatio mem
 bri ppter priuationē
 deferentū nutrimentū
 tum
 Et accidunt in illis q̄
 ex eis sunt melancolice
 cum sordiditate: et pro
 linentur exritudines
 melancolice et mha
 Cum autē est sanguis
 mundus et eradican
 tur aut auferuntur: tē

non timetur q; accidat
 melancolia

Et multociens quā
 putrefit illud quod
 est in varicibus: et p
 ducit ad vlcera.

Et dilatatio In hoc ca. p.
 describit varices et modos ea
 rum Sed iſtmat quibus ac
 cidunt et cas earum ibi Et
 plurimū. Tertio sup hīs dat
 pronostica ibi Et qm̄q; in
 diutur

In prima parte primo in
 singulari nūo describit vari
 cem dicens q; est dilatatio
 supflua venarum in crure et
 in pede procedens ex sanguine
 multo supfluo descendente
 ad eos Attende q; licet va
 rices proprie dicantur de ve
 nis dilatatis in crure vel i
 pedibus et sepe accidunt in
 istis membris quia sunt
 debilia et en imo posita
 possunt tamen aliis accidere
 membris sicut in ossibus vel
 in testibus: et possunt acci
 dere solum in tibus et non
 in pedibus

Sed dicit q; sanguis faciens
 varices ut plurimū ē melan
 colicus. cum q; descendit sua
 gravitate facile ad tibus
 iste sanguis grossus: tū qui
 tibus inueniuntur tali sanguine
 cum dure sint et osses

Et dicit dicit q; varices sunt

quod mundus est et non melancolicus. ut in pectoribus qui sepe et fortiter et longo spacio currunt aut ambulant

Quarto dicit quod interdum varices fiunt ex sanguine grossi flatu: sicut multe prodagunt maxime in flatibus hinc molliora et debilia multi exercitum

Quinto dicit quod ex quocumque sanguine siue mlico siue naturali siue flatu varices proueniunt putrefactio non est in illo sanguine

Sexto dicit quod si ita esset quod in varicibus non esset putredo sed eorum sanguis putrefactus esset non preseruarietur seu saluaretur abblacione et a malignis apertis membris quibus inuadent.

Ad secundum primo aut quod homines preparatiores ad varices sunt curiores et saltatores et viatores ut nunc pediteo et onera portantes et apertes coram regibus et principibus aliis in longis conuiuiis. omnibus enim hinc cura et pedes debilitantur superfluo exercitio: et sic ad hoc dilatauntur et digestionem minuantur propter resolutionem naturalis caloris: unde multiplicatur superfluitas: quod ad pedes descendunt

Ad idem dicit quod sepe varices propter exiguas causas accidunt

Secundum partes materiarum exiguas subiles sudoribus aut aliter abeunt et resoluitur: et grossi a natura pelluntur ad tibiae cum cursum imperfecta precipue in illis qui ad varices preparati sunt ex predictis. scilicet ex viatoribus et ex curforibus et saltatoribus

Tercio dicit quod interdum varices accidunt capiendo puta nullo alio precedente morbo qui sit hanc causam

Quarto dicit quod interdum varices spleticis accidunt ex dictis multoties. puta curforibus et viatoribus

Et iste varices non recipiunt curam quod mliam sple non bene expurgatur sicut sibi incubat ex officio suo. tendit ergo ad pedes tunc sua inuadit: tunc pedum debilitate: tunc viarum latitudine. scilicet venarum que ad pedes descendunt

In tertia dat pronostica in super varicibus

Primum est quod varices quando acciduntur et ex harum mentione pos exterminantur quod sibi auferuntur suum mitamur tunc quod vena ei dabit ante incisionem

Secundum est quod illis morbi melancolici sicut lepra cancer mliam passio vel splenetica vel quartana febris continet accidunt quibus accidunt mliis varices quia mliis cures

ad varices. ~~et in~~
preservabat ab illis. et ipse
morsus. redimbat in venas
vel ad splenem aut epas
vel reptat ad cerebrum aut ali
ud membrum

Tertium est quoniam mundus est
varicem sanguis et non mlti
tunc si eradiciuntur vel au
ferantur huiusmodi var
ices tunc non est timendum
ut inde proveniat morbus
melancholicus

Quartum est quod frequenter
putrescit is sanguis qui
varices replet et tunc pa
rit vlcera in locis varicum
vel propinquis eis.

Capitulum xvi. de ele phantia

Est additio in pe
dibus secundum modum
qui accidit in venis
varicem. quare magis
sat pedem cum qualita
te sua

Et quoniam fit propter
humorem mltum et e
illud quod est plur
mum

Et quoniam fit propter hum
orem flatum grossum

Et quoniam accidit ex

causis ex quibus accidunt
varices

Et ex sanguine bono
cum plurimum descendit
aut mittitur eo per
nutrimento aliquo et
est in primis rubens.

Deinde miser.

Est additio **I**n hoc ca
primo docet quid sit elephan
tia. Sed materias ex quibus
fit ibi **E**t quoniam fit. Tertio
causas preparantes ad eam
et efficientes ibi **E**t cum eius

In prima parte ait quod ele
phantia est additio in pedibus
id est excrescentia seu magni
ficatio pedum extra naturam
illo modo quo fit in venis va
ricum. Unde magis satatur pes
cum qualitate sua puta mu
tatione figure et coloris sed
materiam que cum est ipsius
Atende quod elephantia nomen
sumit ab elephante cui fre
quenter accidit ingrossatio
pedum contra naturam

Et interdum etiam hominibus
accidit ex malo alimento
grossum mltum sicut in paup
ribus petentibus elemosinam

Atende secundum quod elephantia
quoniam sunt in medicina pro
ponit lepro. que ex mltis mlti
ta fit fortiter adusta. Sicut
enim elephas de maioribus
quadripedibus sic est ista

lepra de senioribus ex maxi-
mis morbis dissipans hois
membra

An secunda tangit tres e-
lephantia materias ex q-
bus efficitur

Prima est humor niger
ad pedes descendens ex quo
ut plurimum fit

Secunda grossus est et staticus
humor quo nutritur pes non
assimilatione completa et
perfecta.

Et breuiter loquendo se-
cundo accidit ex eisdem cau-
sis ex quibus varices acci-
dere solent

Tertia est bonus sanguis
qui nimis abunde descendit
ad pedes et enutrit pedem
nutrimento aliquo sine tunc
eius assimilatione perfecta
cum pede. Et est sanguis
bonus qui ad pedem descen-
dit primo quidem rubens.
postea fit niger quando conuulsa-
tur sicut in persinis ex per-
cussionibus. Attende quod tuor
humoralis pedis non indu-
cit elephantiam nisi conuer-
tatur in statum eius humoris
superflui in completa nu-
tritione cum defectu integre
assimilationis sicut in al-
basas et variis morphis.
Et propter hoc pedis magni-
ficatio in alchire pedagra et
asinate veteri non dicitur
elephantia quia tumor
in his non est carnosus
sed plenus humoralis.

An tertia minus reddit causam
elephantie

Prima est repletio venarum
corporis cuius pars notabi-
lis descendit ad pedes vel ad
alterum pedum magnificans
eum

Secunda est plima pedis debili-
tas ex caliditate superflua ipsius

Tertia est vehemens humor
attractio quam facit ad pedes
excessivus calor. istam autem
motibus gressus cursus aut
stationis

Quarta est quod adiuvant
ad elephantiam vel ad pedum
debilitatem hee dispositiones
que ad varices inuicant sicut
frequentia cursuum saltuum
longiorum viagiorum et statio-
num erectarum.

Capitulum xviij. de signis
elephantie

Discernitur vnaquodque
ex his omnibus per colorem
Et vestimen amittere
dens

Et mihica est gressus
tendens ad caliditatem

Et illa quod mihica est
est magis icolumis quam
nigra

Et statica est ad lem-
tatem declinans.

Et quicquid festinat in
sa ad scissionem et vlc
erationem

Et sanguinea nota
est.

Discriminatur. In hoc ca^o de
agit de generalibz dñi
tis speciem elephantie.
Secundo de signis mlicie ibi Et
melancolica. Tertio de com
paratione vltre ad nigritiam
ibi Et illa que est. Quarto
de signo statice ibi Et
statica. Quinto de festina
vlceratione mlicie ibi Et quicquid
Sexto de notorietate sangui
nece ibi Et sanguinea.

In prima parte dat duas
differentias quibus sternit^r
inter spes elephantie

Prima dñtia sunt a
colore. Nam melancolica
declinat ad nigredinem.
Fleutica ad albedinem: san
guinea ad rubredinem maxie
a principio. colorata vero ra
ro vel nuq^q fit: et si ipsa fi
eret ad ruborem tenderet
cum quadā citumitate

Secunda sunt a precedē
regimine. quod si mlicū fuit
pñt mlicia: si staticū statica
si sanguineū sanguineam

In scda dat duo signa me
lancolicę elephantie

Primum est q^d pes in hac ē
multū grauis difficulter
mobilis ppter onus mlie
Secūdm est q^d vergit ad calita

tem q^d vel adusta est eius
milia sicut in lepra vel non
euentata tendit ad putredi
nem vel adustione

In tertia dicit q^d elephātia
rubea. s. sanguinea ē magis
molumis puta minus le
dens et sanabilior q^m sit mī
milia: sicut sanguis ē be
nignior et optior resolu q^m
sit humor melancolicus

In quarta dicit q^d elephā
tia statica declinat ad le
mitatē et quādam molliatē
ppter flā leuans et ibilens
cutē

In quinta dicit q^d militia fe
stinat interdū findi et vlc
rari. s. qñ fit ex adustā
milia corrosua acuta

In sexta dicit q^d elephātia
sanguinea nobis satis nota
est ex rubore ipsius et icolu
mitate et q^d precessit re
gimen sanguinis multū
phatūū

Capitulum xviij. de cura
baricum et elephantie

Elephantia quidem
maligna est que pa
rū sanatur

Et o^z vt dimittat^r
cū dispositione sua si
non additur

Quod si peruenit ad vlc
erationem et timeatur

corrosio non est aliud
nisi ut incidatur radi-
cus

Item ergo picatur
tur ei in principio
in possibile est ut
prohibeatur cum e-
uacuationibus Et
proprie cum vomitu
laborioso Et cum eo
quod extrahit fla et
mham Et flora si
indiget ea Deinde
admixta stiplica su-
per pedem

Cum autem confir-
matur parum sperat
quod prohibeatur
Et si sperat scias
quod summa curationis
sperate huius exiguu-
dine est assiduatio in
curatione et admixta-
tione resistentium for-
tum

Et dicatur quod althia
confert ei inuiscatū

et inunctum.

Regimen vero vari-
um est quoniam oportet ut ena-
cuetur corpus de vemo-
manis

Et euacuentur mha
et humores grossi

Et rectificetur regi-
men

Et deintet omne in-
grossatum

Et deintet motus
laboriosus

Et stationem longā
Deinde perueni ad
istas venas quare
flebotoma eas et
extirpe totum quod
in eis est de sanguine
melancholico

Et fac floriam in
fine sophene

Deinde assidue fac
in omni paucis mudi-
ficatione corporis cum
eis que sunt sicut pe-
zapigra cum aliquanto

lapidis lazuli. et assi
duetur. sup ea qntu
possibile est

Et assiduet potum
epithymi in aqua ca
seri

Et distat motu oio

Et utatur ligatura
super pedes cum isti
tis ab inferiori pte
ad superiorem. s. a cal
taneo usq ad genu

Et cum hoc adim
stra epithymata sup
tica proprie post nu

trificationem cu flora
ex manibus et pedi
bus et verno ipsis

Et cinerem caulis
aut oleum de olivis
pulverisata desuper
thamarisco

Et hipnos decoctos
epithymando et em
brocando cu aqua
cine

Et finis capraru

Et farina femigreci
Et seme raphani Et
semen eruce sunt huius
generis etiam

Quod si non valet aliqd
in si inciso scinde carne
et fac apparere vite

Et scinde eas in lon
gitudine sua.

Et cave ne scindas
eas latitudinaliter
aut ex transversis :
quare fugiant et no
ceant

Cumq feceris illud
extrahe totu quod in
illis est ex sanguine

Et o3 ut facias cur
vere ex eis illud qd
possibile est currere.

Demde mundifices illud
scindendo in longitudie

Et qnq extrahuntur
cinnacu et macunt
perintus

Et o3 ut eradiceantur :
et si non nocebunt

Et melior extractio
est cum canterio. can-
terium enim melius
est q̃ masio

Et non licet vt ex-
trahantur nisi rube
non nigre

In nigris vero fiat
illud quod descripsi
prius de mūdificati-
one

Et q̃n accidit vt
non sanetur. vlcus
dum non ad vltimū
peruenit in mūdi-
ficatione. et non
curritur adhuc hu-

more melancolici

Et oz post masio-
nem et extractio-
nem et canterium
vt deuitet illud qd
humorem generat
mīham

Et assiduet mūdi-
ficationē corporis ita
vt non generetur

supfluitas mīha. q̃
re fiat reuersio egi-
tudinis / si fuerit ma-
teriei iter ad ipsam
non strictū: aut
moueatut quod
fuerit consueti mo-
tus a pedibus ad
membra que subli-
mora sunt

Quis in apthio-
ne et scissione sit
timor. et cum nō
expellitur ad mē-
brū vltius / puenit
ad membra subli-
mora

Quāobrē recti⁹
est vt non aperiā-
tur / neq̃ fiat mē-
aliquid nisi post
mūdificationē vl-
timam

Et fortasse assi-
milantur nodi e-
lephantie. quare
curatur in eis

Verum nodi tangunt
cum ferro: sed elepha-
tia est sicut diximus

Elephantia quidē. In
hoc ca^o primo agit de cu-
ra elephantie. Sed de cura
varicū ibi. Fegmen vero
varicam

In prima parte primo a-
git de malignitate elephan-
tie et paucitate sanationis
et dimissione eius. Sed de
abscessione eius quā ulcerat^r
et timetur in ipsa corrosio
ibi. Et si puenit. Tercio de
prohibitione eius in princi-
pio per euacuationes et
stiptica ibi. Sum ergo. Et
de non spe prohibitionis
quā confirmatur ibi. Cū autē
Quinto de summa curationis
eius dum speratur ibi. Et
si speratur

In prima parte primo ait
quod elephantia est maligna et
gratudo que raro sanatur:
et de cuius cura paucum con-
fidentur

Sed dicit quod nisi augetur
ipsa dicitenda est in disposi-
tione sue quietis: absque in-
cisione vel cauterisatione

In secunda dicit quod si pueni-
at ad ulcerationē: et timetur
in hac ventura corrosio tunc
non est aliud contra hanc
remediū: nisi ut radicitus
scindatur et exstirpetur

In tertia primo ait quod quā
succurritur et obinatur ele-

phantie a principio si pro-
hiberi potest per euacuationes

Primo equidē proprie per-
donatū laboriosum educten-
te per os grossos humores
et ab inferioribus eos diuertē-
tem: sicut est vomitus per
radicē rapham cui fuerint
misce petiole parvule radia-
elebori albi et postea retracte
post radialis decoctionem in
oxymelle squillitico cum quo
trita bibatur

Sed cum summas ductus fla-
tis et intus sicut sunt pille
fetide et cochine et inde pille
hali: quas describit mesue ca^o
de eleboro et vera russi et
vera archigeis

Tercio cum flora si indiger^r
ea: sicut in sanguinea: vel
quā in aliis nitia vel fla de
hementor imiscetur sanguini

Sed dicit quod post modo detas
euacuationes ministrari debent
supra padem stiptica: quibus
confortetur et prohibeatur a
receptione noue materie

In quarta dicit quod modica spes
est quod elephantia prohiberi
possit a malignatione vel in-
tegre curari quā confirmat^r
vel iam confirmata est: primo
quia pes est iam debilitatus
et habitatus ad recipiendū
grossa flata parata descendē-
sua grinitate. Sed quia iam
natura assuevit grossa sup-
flua deorsum transmittere

Tercio quia iam de corpore
ad pedes hic ampliate sunt

supflua

In quinta primo ait qd si
affuerit quilla cunctis q
iam confirmatiū. si ma
cure ipius est assiduatio seu
perseuerantia in curatione
cum purgationibz et bono
regimine in cunctis sex rebz
non naturalibus: et fortia
post hec mstrare resoluētia
super pedem infirmum.
Sed dicit qd altitram id est
tūm cedi confert pro reso
lutuo forti si pedi iūstetur
et supungatur.

In secunda parte principali
que est de cura varicū pmo
agit de cura generali ipsarū.
Secundo de cura concernente
pedes non neglecta corporis
mūdificatione ibi Deinde
puem Tercio de cura per
varias in longū mationē
ibi Et si non valet Qu
ta p extirpare cum acū va
rices vel potius cum canterio
et penitus scindere ibi Et
qñqz extirpantur Quarto
de vitandis et assiduandis
post mationem et extractōē
et canterū ibi Et oz post
Sexto de similitudine et dis
similitudine nodū cū ele
phantia ibi Et fortasse.

In prima particula dat pre
cepta sex.

Primū est punitus corp
evacuatur p florā de vniu
manus puta de basilicis dext
et sinistra. et fiat in eis latū
foramen. ut mē melius
grossus sanguis effluat

qui paratus erat ad barnas
currere. et aggrauare ipsas
Sedū est colemam ingram
evacuare formacio idoneis et
grossos humores: sicut pillis
de lapide lazuli vel pillis coctis

Tertū est regimen rectifi
care maxime in dicta cibo
et potuū se qd sit subtiles eu
chym facili digestione sub
tilis sanguinis et clari gene
ratiū: sicut oua mollia pul
li plices galline capones fa
sam alande lapreolus edus
soleta zongetus prika ven
dosa vniu subrubeū.

Quartum est evitare cū
cta que sanguinē et hūiores
ingrossant vel grossos ge
nerant. ut sunt panis azi
mus fabe caniles carnes vac
cine et bovine ceruine ve
terum leporū agnoriū anca
rum et anatium indurati
pistes castus antiquus cer
uisie turbide grosse aque
iacentes vna grossa dura
quies supflua.

Quintū est evitare super
fluos motus precipue saltū
et velocem cursū et ambula
tionem quibz debilitantur
pedes et tibiae grossi quoqz
humores inde comouētur et
descendunt ad hos: et vie e
largantur.

Sextū est evitare longā sta
tionem erecto corpore que pe
des et tibiae de motus sup
fluo plurimū debilitat et
hūiores grossos dorsū de sedē

non modicum adiuuat

In secunda dat. xi. precepta super cura variculi circa tibias et pedes non neglecto corpore

Primū est post predicta venie ad varicos et has a parie cum fleubothome vel lata lanceola: et extrahere ab hinc totum quod in eis est de sanguine mīto: qui varicum causa est

Secūm est in fine post predictam sanguinis extractionē fleubothomare sō phenam varicose tibie ad perennandū causam cōiunctam varicum

Tertium est assidue corp⁹ mundificare ab hūore melancolico vel alio gross⁹ i omni pauc⁹ id est quotiens aliquid modicum ex eo succrescere incipit. Et id faciam perapigra cum lapidis lazuli modicum additū sit sōm hunc modum Fe perapigra. ʒ. ʒ. puluere lazuli preloti. ʒ. ʒ. dissoluantur in vino. mī. sen capre et fiat dōps et aspiduetur qntū possibile est super eam. s. mundificationem

Quartū est epithim potius assidue cū aqua casti sōm hunc modum Fe puluere epithimi ʒ. m. aque casti. ʒ. m. mīstet et sunt vna dōps

Quintū est pemptus dūtere

motum pedum et tibiārum precipue fortem et post comestionem. nam pedes rāficat et calefiat et gross⁹ humores superius cōmouet descendere paratos

Sextum est ligare pedes cum instis incipiendo ligaturā ab inferiori. s. calcaneo: et protendendo eam superius usq ad genu post sanguinis extractiones et purgationes.

Vt ligatura prosit hīcū desensū humorū ad tibias

Septimū est siptica super loca variculi mīstrare epithimata: sicut hec que sunt ex decoctione nucū cupressi et foliorū ei⁹ et corticis thuris et gallani in tur.

Post corpus pedum et tibiārum mundificationem cū fleubothomino ex manib⁹ et ex pedibus et venis ipsis id est

varicib⁹ vt per her auro et pro ita confortentur q̄ iēpti fiant ad facilem hūorū grossorum receptionem

Octauū est apponere varicose locis anierem canthū per quē resoluantur relique variculi et derelinquantur ex desiccatione vestigiū sipti citatis

Nonū est unguere cum varicosum oleo de oliuis nō plene maturis aspergesto de super thomansā puluere s. granorū vel corticis eius vt confortet locum sua sipti.

Decimum est hunc locum
epithymare et embrocare cū
aqua decoctionis hyemorum
chylatorum

Undecimum est emplastrare
hunc locū cum fete capraz
et farina femigrea et se
minū tritorum raphani
et cinice simul incorporatis
cū sufficientibus cera et
oleo de olivis nondū cōple
te maturis

In tertia dat sex precepta
in varicū curatione dū non
satis iuvant auxilia pre
dicta

Primū est qd si nichil ī cu
ra varicū iuvat preter ha
rum curationem tunc scin
dantur caro et cutis torren
tes varices: et breuiter
fiat vt vitis appareat. Et
hic p vitem varices intelli
git: quia sicut vitis tortuo
se procedit

Secūm est qd varices sic disco
pente scindantur in longū

Tertium est cavere ne scin
dantur latitudinaliter neq;
ex transverso. quatinus
fleulothomi non effugiat
ictum et noceant cedendo
percussioni sic qd fleulotho
mus non attingens venā
partes bene proximas ne
dū multiliter sed nocendo
vulneret: maxime scindat
sup aliquam cordā nervū
vel musculum

Quartū est qd cum vari
ces in longitudine fuerit

incise totum in hunc sagin
nem contentum extrahē.
vt nil de materia varicum
remaneat

Quintum est facere qd cur
zat ex variabus in longū
massis qntū possibile est
etiam de sanguine grosso
milio qui ad eas confluit
et presto est de nouo ad ipas
confluere

Sextum est post sanguis
horū extractionē emūdare
vulnus lotionē cū aqua
melis. Deinde cum unguē
to farina ordei et melle
mundo vitello quoq; ovi.

Et rursus si opus sit scin
dere varices in longitudinē
vel harum fissurā in longū
ampliare

In quarta dat. vi. rescriptas
sup extractione varicū cū
acu vel canterio

Prima est qd ad curā per
fectam varicū qnq; cum
acu foras extrahuntur et
scinduntur penitus et ex
toto in latum

Secūda est qd ipsas tunc ex
toto oz eradicare. quod si
non fiat nocebunt: et for
tasse ad mala conuertentur
vlcera

Tertia est qd melius est dr
extrahantur cum actuali
canterio qd p incisionem.
quia canteriū p suā ac
ritatē supflui prohibet sa
turius exitum: et rescript
vlcera.

Quarta est q non sunt ex
trahende vancē in gre mēte.
quia p ipaz extractionem
cancerosa interdum nascunt^r
vltēra: sicut ex cancro non
vltēroso dum ipse macditur.
sed secutū rubee sanguine
possunt dum opus est macdi

Quinta est q in mēte
obseruetur regimen quod p
descriptū est prima parti
cula secunde partis huius
capli in Aenlothomnis et
melancolie purgationibus
p propria famulata et c

Sexta est q qnq non sana
tur vltē ab incisione vel ex
tractione vancū procedens
mā prius integre et vñ
ad vltimū corpus mūdifi
cetur. s. cum nondū cōple
te curauerint de corpore
ad pedes humores mētia nā
quādiū curruūt vltēra sordi
dant et sanari prohibent.

In quinta. m^o obseruā
da tangit post vancū inci
sionem et extractionē per
acum et p cauterium

Primum est q patiens amo
do abstineat a gonerantib;
mēticis humores ne vancē
redeat

Secūm est q vancosus mē
dificationē corpore assidu
et cū melancogis vt lapi
de lazuli vel armeno sene
polipodio vel electorio nigro si
non in sba saltē in virtu
te vel decoctione. Si obser
uet tale regimen q i corpore

non multiplicetur. supfluitas
melancolica. Vnde alterum
duorum iconueniētū sur
gat. Primum q vancē re
uertantur iterum. si non
strictum fuerit sed iter am
plum matre ad pedes.

Secūm est q humor qui pri^o
ad pedes descendere consueue
rat sursum retingit et
versus membra principalia
vel sublimiora

Tertū est q timor est in
apertione et scissura vancū.
quia dū p eas humor me
lancolicus prohibetur expelli
ad membrū vilius. s. ad tibi
as rediuidans suprimus ad
sublimiora membra diuul^r
vbi grauius nocet et vñ
mentiora prestat icōmoda

Quartū est q ppter hoc
rectius et tutius est non
aperire eas neq; cauterio
vel acu extrahere vel opus
aliud manuale agere pro
exstirpando eas donec cor
pus vltime mūdificantum
sit ab humoribus grossis p
cipue melancolicis

In sexta primo ait q nodi
nemoimū qui pedib; acci
dunt fortasse aliquando
simulantur elephantie qū
in hīs erratur primo non
vere sed false credendo q sint
elephantia. Secūm credendo
q vt elephantia curari de
beant

Secundo dicit q nodi inorte
et sine periculo cū ferro

tanguntur et madidantur.

Elephantia non taliter
se habet: sed sicut dictum est
in prima parte capli istius

Attende quod leniter et bre-
uiter hic tractat de cura e-
lephantie quia pauperum
morbus est multorum fa-
bis canibus et laido qui non
habent unde bene dietentur
et remedia querant et me-
dum profiat eis ad questum
morbus elephantie.

Apphatur tractatus primus
secundum xxii. textum

Tractatus secundus
est de doloribus exten-
sorum membrorum. Cur-
sumt. xxxi. capitula.

Capitulum primum est de
doloris dorsum

Dolor dorsum fit in la-
teribus et cordis in tim-
pore et extrinsecis
clausis cum dorso.

Et qualitercumque sit ad-
accidit propter frigoris
complexionis et flatibus
candi. Aut propter mul-
titudinem coitus

Et quicquid sit propter
causas quibusdam

cum nondum confirmata
est

Aut propter coitatem quo-
rundam viscerum: sicut

fit propter debilitatem ve-
ni et matrem coram

Et propter repletionem
vehementem bene man-
posita super dorsum

Aut propter causam apertis
aut vulnus in cana per
monis

Et quicquid sit in medio
dorsum

Et quicquid sit per co-
itatem matris: sicut
fit cum appropinquat

descensus menstruum
aut prefocatio ma-
trix

Et cum sunt signa
partus dolor fit dorsum

Et iterum quicquid est ex
signis crisis.

Dolor dorsum fit **I**n hoc
capitulo primo agit de huius
doloris subiectis. Secundo de
causis effectibus eius ibi
Et qualitercumque. Tercio

de locis et modis quibus fit
ibi Est quinq; fit in medio dorsi
In prima parte aut q; dorsi
dolores sunt in lacertis
et in cordis dorsi tam inte
rioribus q; exterioribus cum
dorso conclusis et confede
ratis.

Musculos autem dorsi et
eorum numerum et utilita
tes de scriptis iuuenies pri
mi prima doctrina quinta
prima scda ca. xxi. quod in
titulatur de anathomia
musculorum motus dorsi
Est hic idem reputa la
certum et musculum.

In scda causas dorsi. Vn
comemoratur

Prima est frigus forte vel
fla sibi crudum dorsi nerue
musculis vel cordis obuiant
ut in tempore febrium

Secunda est plurimus ex
cessus coitus: quo rene
et dorsum vexantur et
dolent

Tertia est cause gillbosita
tis priusq; fuerit facta et
confirmata sicut casus
aut perussio fla aut ven
topitas

Quarta est coitas seu colli
gantia quorundam viscerum cu
spina dorsi: sicut debilitas
et macies renu ob quas
sepe dolent et hinc dorsum
condolet

Quinta est superflua reple
tio vene maxime descendens:
qua dorsi musculos super

quos mcedit et cordas oppri
mit

Sexta est apā alicuius vi
scerū ut renū aut epatis
idem facientis.

Septima est vultus vel vltus
existens in cana pulmonis
cuius dolor sepe redundat in
dorsum

In tertia pmo aut q; dorsi do
lor quinq; contingit in ipso
medio vel taliter q; ante se
tenet incuruū et vix erigit
se. vel taliter q; ante se flecti
non potest

Scdō dicit q; dorsi dolor quinq;
provenit ex colligantia dor
si cum matrice sicut fit in
multis descensu menstruoꝝ
appropinquante. nam tunc
vene turgent et dorsū oppri
munt vel qm matricis app
proquatur motus suffocatio
nam dilatatur tunc et qsi
spasmosi monetur matrice
cui dorsi condoleat

Tertio dicit q; dolor dorsi
fit partu appropinquante
et qm apparent iā signa pa
nendi sicut conversio fetus
in matrice: et q ipius os a
peni incipit: et aquositate
ab eo defluere

Quarto dicit q; dolor dorsi
interdum est de signis crisis
vel cum sudoribus vel cu fluxu
sanguinis ventris aut vrie
vel morbis aut vanolis
vel podagra vel stratica

Capitulum n. de signis ei

Illi quē qui ē ex frigore
et qui est ex crudo hūo
re deambulatio et ex
ercitiū sedant sōm plu
rimū .

Et est eius inceptio
paulatim

Et quāq; sētitur cū eo
frigus

Et factū — a labore
et onere rei grāuātis
et sūbue et a contu s
ignificat antecessio rei
illius

Et factū — cū remū ē
apud alcatim

Et debitat cū eo de
deriū coeundi

Et fit cū vna cārū re
vū notarum

Et factū cā calitatis
pure significāt ī flammatio

Et mordicatio Cū le
uitate Et pūlatōis pūa
tione

Et factū cū cā re
pletōis venarū signifi
cāt extērio doloris m

dorso cū calitate

Et ī flammatio

Et pulsatio

Et repletio corporis

Et factū — ppter cās
gilbositatis significāt
ca que docuimus in
capto eius

Et dolores quidē dor
si aut egent man
uatione aut erectōe

Et indigētes incur
uatione sunt illi in
quibus est causa spis
m⁹ ex apate dorsī at
aliis ex causis gilbo
sitis

Et indigentes ere
ctione sunt illi ī q⁶
non ē nūū quod di
uersificet rēductiōez
anhectus ex incolu
mitate lactoz a rech
natoe retro et īcūia
tione ante facientibz

dolorem

Et cū manus īneit
dolorem tūc cā ē m

Dorso

Et si non inueniuntur causa est iuxta

Illum quidem **I**n hoc
ca. primo agit de primis do-
loris dorsi ex frigore:

Secundo a labore ibi **Et**
factum a labore **T**ertio a re-
mibus ibi **Et factum causa**
remu **Q**uarto a primo ca-
lore ibi **Et factum causa**
caliditatis **Q**uinto a re-
pletionis ibi **Et factum ca**
repletionis **S**exto a cui-
us hospitalitatis ibi **Et fa-**
ctum propter **S**eptimo de
distinctione inter dorsi dolores
indigentes in euacuatione
et indigentes erectione ibi
Et dolores quidem **O**ctavo
de distinctione inter illos
quorum causa est in ventris
dorso et quorum causa est in ven-
tre ibi **Et cum manibus**

In prima parte dat tria si-
gna doloris dorsi a frigore
facti et a crudo humore

Primum est quod si dolor ut-
plurimum sedatur vel alleui-
atur moderato exercitio et
ambulatione maxime ante
esum: quia dorsum calefa-
cunt: et resoluunt flatu
Secundum est quod ipse paulatim
accidit secundum plurimum si fi-
at ab intra per causam ante-
cedentem

Tertium est quod si frigus in isto
doloris quod sentitur maxime
si est fortis vel si flatu abundat

In secunda dicit quod dolor dorsi qui
fit a labore sicut in vitico-
lis vel a graui onere de-
portatione vel nimio cultu
vel ab his similibus ut a
flagellis et torturis graui-
bus nobis significatur et
manifestatur per antecessionem
aliamus hanc causam

In tertia dat tria signa fi-
entis a remibus

Primum est quod sentitur apud
alcum id est partem dorsi que
in directo remu est

Secundum est quod contus appetitus
et actus hoc doloris debetur

Tertium est quod ab aliqua causa
nocentium remibus ut a lapi-
de vel apate vel opilatione

In quarta dat signa in
istis doloribus puta a calita-
te pura

Primum est inflammatio que
in dorso sentitur

Secundum est modicatio primi
humoris caloris

Tertium est leuitas propter
carentiam grauantis ma-
tere

Quartum est priuatio pul-
sationis in loco doloris: quia
non est illic humor ebulli-
ens cum sit calor purus
sine materia

In quinta dat signa in

doloris dorsi cum repletionis
venarum que ibi sunt

Primum est extensio dolo-
ris in dorso cum calore in
toto secundum incessum super
ipsum venae magne aste

Dentis sicut fit in smochia et
in varicis

Secundum est dorsum lata inflama
tio propter plectonam sanguinis
in eo

Tertium pulsatio que in dor
so sentitur propter arterias
tantum illic intumescere
quod nervi vel musculi motu
harum sentiunt quem non
sentiebant ante plectonam

Quartum est repletio ple
ctorica corporis vbi ex sa
nguinis abundantia

Si sexta dicit quod dolor
dorsi procedens a causa
gillositatis nobis signi
ficatur per signa gillositatis
que iam dicta sunt tri
ctatu priori causa xiii

Si septima primo ait
quod dorsi dolores vel indigent
eius incurvatione versus
anteriora vel erectione: si
ad anteriora minus man
uetur.

Secundo dicit quod illi qui indi
gent incurvatione sunt
huiusmodi quorum causa est
spasmus epistomus ex
aperte dorsi pronemene
aut ex alia causa gillosi
tatis que dorsum retrofle
cit: et ipsi anterus in
clinari prohibet

Tertio dicit quod dorsi dolores
indigentes erectione sunt
illi dolores ~~incurvatione~~ in
quibus sedandis nichil e
necium quod diversificet
seu diversam faciat re

ductione anhelitus ex mo
luntate laceratorum tenenti
um dorsum rectum per recti
nationem dorsi retro et per
incurvationem eius ante fa
cientes dolores dorsi et hos
augmentantes ita quod suf
ficiat primo reducere dorsum
de incurvatione eius ad sta
tum medium inter incurva
tionem et flexionem eius re
tro donec dorsi dolor sedatus
fuerit

Si octava dicit quod cum ma
nus tangens et compri
mens dorsum suo tactu re
perit in eo dolorem tunc causa
dolores existit in dorso

Secundo dicit quod si manus illic
tangendo et premendo non
reperit dolorem qui tamen illic
est tunc causa dolores est nascens
ventri sicut apertum ramum vel ma
triam an dorsi compatitur ab eo
compressum.

Capitulum in de cura dolores dorsi

Oportet ut redeas in
ea ad curationes do
lorum iuncturarum
quas dicimus et cu
rationes gillositatis
et ventositatis facie
re gillositatem nam
via una est

Frigidus vero in quan-
tum est frigidus opor-
tet ut curetur cum ebi-
bitis et emplis et un-
ctionibus predictis
in capitis preteritis

Et in quantum est illic
crudus humor, ut
fiat enacuatio cum eis
que sunt sicut vera
de pulpa cologintide
et pille fetide

Et factus a labore
et similibus, ut cure-
tur cum omni cibo bo-
no **E**t unctionibus
temperatis **E**t oleis
tepidis

Et facti a contu-
ra est cura eius qui
debilitatus est a contu-

Et facti causa re-
mii curatio est cura
debilitatis remii

Et facti causa reple-
tionis venarum pluri-
cura est flora ex

curatura gremi etiam.
ipsa enim in dispositio-
ne sedat eum et proprie
cum consequuntur in-
unctiones ex oleo rosa-
to et similibus

Et facti causa gyl-
lostatis curatio est
cura gyllostatis

Et quoniam plurimum ei
quod accidit ex dolore
dorsi non accidit in-
apertis frigus aut ap-
ter debilitatem venarum tunc
ut sit plurimum cu-
rationis ex parte e-
orum

Et nos quidem iam
complevimus sermo-
nem in curatione re-
mii **E**t complevimus
iterum sermonem in
causatione dorsi in
capto gyllostatis

Verum de curationibus
proprie dolori dorsi
frigidus est administratio

olei de euforbio sol⁹
Et de potioribus ex
pertis ad ipsam ex
tincta diateffaron
Aut oleum de kerulha
cum aqua apⁿ
Et ut bibat infusio
nem cicenis mixta et
acon multociens cu
m⁹ 3. butiri et 3j.
mellis et utatur hoc
xiii. diebus
Et comestio sperago
ri et aspidnatio ei⁹
est iuuatua valde.
Et pille soluentes
habentes hunc dolorem
qui sunt sine complotis
sunt pille fetide
Empla vero sunt
hoc modo nam em
plastratio cu oleadio
sanat illi qui anti
quitas est
Et emplastratio cu
eis que sunt sicut
oxypanacu et bellu

et serapmū et emula
et amomiacu et casto
reum et euforbiū si
millatum et compo
te cum oleo laurino
et oleo rutino et oleo
de storace et oleo de
kerulha iuuatua est
valde

Et de vnguentis sunt
oleū de euforbio et o
leum de costo

Et oleo de lilio iest
proprietates mirabi
lis

Et melius quidam est
ut calefiat dorsū i pri
mis fricando cu panno
aspero

Deinde iungatur com
primendo.

Oportet ut redeas In
hoc ca^o primo sup cura
dolorum dorsi remittit
nos alibi Sed agit in
spinali de cum frigidi ibi sunt
Que vero Tertia de cura
facti a labore ibi Et fesse
Quarto a coitu ibi Et
facti a coitu Quinto cu
remū ibi Et facti cu

ratio ca
causae
et fca
gallie

remi Sexto causa reple
tionis ibi Et facti causa
repletionis Octavo de ge
nerali cura doloris dorsi
qui fit ut plurimum iuuat
nos alibi ibi Et qm pluri
mum Nonno vero in spah la
tine q prius dat cura fit
doloris dorsi ibi Verum de cu
rationibz

An prima parte pro cura
doloris dorsi primo iuuat
nos iterum ad curam tione
uncturaliu doloru quae
cito post dabit

Sed remittit nos iterum
ad curam gillioptatis et
ventositatis facientis gil
lioptatem quam diffuse
dedit ca. xiii. tractatus
prioris

An scda primo aut q do
lor dorsi frus in quantum
est frus non habita con
sideratione ad materiam
per calida curatur in potu
sumpta vel in eduliu ut
per ypoctatem vel malins
am vel vbariacha vel
aqua saline zone marini
aut maiorane vel per su
pum de sticados et cum
emphie et unctionibz de
po suppositis dictis in ca
pitulis pluribus preteritis
ut in ca. xiiii. tractatus
prioris et dicuntur etia
in vltima parte capli pntis

Sed dicit q dolor dorsi
frus in quantum dependet
ab humore arido frigido

flammato indiget statim
evacuatione per hec que sunt sic
per apulpe colognitide qua
describit princeps quinti p.
tractatu scda ca. vi. quod in
titulatur de perarugfi Et
pille fride a uncturis n.
extrahunt stata et a mem
bris uncturalibz cuius modi
est dorsi.

An tertia dat tria remedia
contra dorsi dolore factum
a laboribus ut in vitacolis
Dum est generaliter a
labore bonis cibare dolente :

quibz confortetur et refo
cilletur resoluta virtus ut
carnibz agnis et colaticis
caponu pulloz gallinaru
iuueniu per diuina fasa noz.

Et in potu sumat vinu
subrubeum Et quiescat
a laboribz Juxta id ypoctra
tis amphoru scda in omi
matione corporis cu ceperit
quis dolere quiescere statim
remedium est

Sedum est ut temperatis vin
is fruentis sicut aringis tayo
ris aut vulpis adipibus
anseris galline aut caponis
Cuius est mungere tota dor
si spina tepidis oleis actu
et potentia seu remissi cal
dis ut camomillino vel ane
tino vel de absinthio vel de
amigdalibz dulcibz

An quarta dicit q cura dolo
ris dorsi causa contraria est ut
cura illius qui debilitatus e
ab excessu contraria Et har

curam tradidit textu. xx.
tractatu primo ca. xlv.

In quinta dicit q' dolore
dorsi facti causa renū debi-
litorum curantur. cura
debilitatis eorum. quā pri-
us edocuit textu. xlv. tra-
ctatu primo capto. vj.

In sexta dicit q' flora bene
poplicis que in annatura
genu est. est cura doloris
dorsi qui fit ex nimia re-
pletione venarū dorsi vi-
cinarū. nam in dispositi-
one s. in promptu sanat
hunc dolorem. Maxime

dum post hanc iungitur
dorsum cū rosato oleo vel
camomillino

In septima dicit q' dorsi
dolores ex gylbositate fa-
cti curandi sunt cura gyl-
bositatis. quā predixit ca.
xlv. tractatus prioris.

In octava dicit q' maior
pars curationis doloris dor-
si consistit in cura doloris
illius qui fit a frigore
vel a renū debilitate. nā
dolores dorsi vt plurimū
accidit ab aliqua istarū
duarū causarū

Sed dicit q' debilitatis re-
nū curā docuit textu.
xlv. tractatu primo ca.
sexto.

Tertio dicit q' replete do-
ant calefacere dorsū mō
mfratū tractatu prioris
ca. xlv. de cura gylbositatis
In nona pro cura propa-

dolori dorsi fō dat. p. auxili-
a. et notat vñū

Primū est iungere dor-
sum cū oleo solo de eufor-
bio parū calefacto

Secundū est bibere mane. 3. 7.
tirace diatesaron ter i sep-
timana cū duabz vñcis
aque mellis calide

Tertū est bibere bis i sep-
timana mane. 3. n. olei
de keruha idest cathaputia
minore cū. n. 3. aq. opn.

Quartū est recipiens ci-
cerū mētorū. a. 1. acor-
3. n. i fundatur p noctem

in sex vñcis aque. et ma-
ne bulliant insimul mo-
dicum. post coletur aqua.

et dissolue in ea butir re-
centis. 3. m. mellis. 3. 7.

que pro dorsi vñca de mane
bibatur. et om̄ die tantū
accipiat p xlv. dies cō-
tinuos

Quintū est assidue come-
dere spragos iurant em̄
valde

Sextū est. diagma. i. de pilis
fendis illis data qui sunt sic
comptoris et dorsum dolent
ex fō hūore

Septimū est dorsum dolens
emplastrare nī oleandro. sa-
nat em̄ antiquū dorsi dolorē

Octauū est dolens dorsum
emplastrare cū aliqua septe
sequentū medicinarū puta
opopanaco scirpino bdello
emula amomaco castoreo et
euforbio vel hñe septem

omnibz cū aliquo m^o oleoz
 6. laurum rutacei de storace
 et de kenuha vel omnibz siml
 sic incorporatis. De oppo-
 naci bdelli serapm enule
 amomaci castorei euforbi
 añ. 3. h. terantur omnia
 preter serapmū quod dis-
 soluiatur in vino et incor-
 porentur cum oleorū lau-
 rini rutacei de storace et
 de kenuha añ. 3. 7. cere quod
 sufficit fiat emplm strictū
 et oblongum sic q^d spmā
 dorsi dolentē cooperiat. con-
 fert em̄ valde

¶ Quartū est dolens dorsi ole-
 is iungere de costo et eu-
 forbio

¶ Quintū est hoc ipsum iū-
 gere oleo de lino celesti
 quod primū dictū est em̄
 in casu hoc mirabiliter
 iuuans

¶ Consequenter notat
 q^d calefacere faciendo
 dorsi sum ante eius iuncti-
 onem cū calido pāno asperso
 conuenientius est in dolore
 frigido. Deinde dorsi calidū
 factum comprimendo un-
 gere sic em̄ profundius i-
 dorsiū penetrat virtus vi-
 tumentorum

Oleum. iii. de dolore
 vln.

Est proximus huius
 capto. Et plurimū

eius est ventosum flatu-
 cum

Et appropinquat ei cu-
 ra eius

Et de curatione pro-
 pria ei est vt sumatur
 fenugreca et granorū
 arased et semis apri et
 ameos et zinziberis
 et cinamomi partes e-
 quales serapmi qntū
 omnia. fiant ex eis pille
 vt anellane et adm̄stret^r

Quasi fuerit ppter a-
 postema in membro
 aut in eo quod cōcat
 ei tunc curatio eius ē
 illa cura

Et parum quidē sit
 ppter maliciā comploris
 calide et siccū aut cum
 materia: nisi scdm se
 mitā cōtatis mēbro
 vū vigne et intestinoz

Et signū et cura in
 hoc manifesta sunt

Est proximus in hoc ca-
 pmo agi de propiē tate

Doloris yli ad dolorē dorsi
Sed de cura sibi propria ibi
Et de curatione Tercio de
cura dum sit ex virgē apā
te vel membrū vicinū ibi
Et si fuerit Quarto de
curatione euentus eius a
calido et siccō vel cū matia
mā ab intestinis aut virē
vno coicetur ibi Et parū
quidē Quinto si excusat
de signis et cura ibi Et
signū

An prima parte primo a
ut q dolor yli est proximū
idest similes dolori dorsi sic
q de vtroq fere idē est iu
dicū Inquit iamen q
yha grece sunt intestina
grācia reuoluta multis
reolutionibz Sed hie ylia
vocat partes illas ventris
inferioris que sine medio
iacent super nūgūna
Secundo dicit q scdm plu
rimū doloris yli causa est
ventositas vel humor flatu
cus yliū distendens aut
suprafrigidans.

Tercio dicit q cū doloris
yli ab hīs causis appropi
quat tunc doloris dorsi
a similibz causis vt qui sit
ex flatu curatur ex flatu
curatione solutione vē
tris aut chisteri acuto et
qui ex grossa accidit vento
sitate curatur ipius car
minatione p cūminū ruta
castoreum amsu fenculū
causa.

An secunda dicitur istas pillas
pro cura propria doloris yli
De semis fenugreca grano
rum arased idest nasturti
semmū apri et ameos 3m
ziberis cūamomū añ. 3. n.
serapmū. 3. yū. dissoluatur
serapmū in vino. et cetera
trita cum hoc incorporent
et formentur pille grosse
vt auellane sit q dōs eaz
vna pillā pro accipienda
propi myressūlecti non quidē
omī die sed p intervallo die
rum scdm q ventris laxatio
fiet per serapmū. et tolera
bitur bene vel male a pati
ente

An tertia dicit q si dolor y
li fiat ab apāte membra
s. virgē vnius vel a mēbrū
apāte coicatis ei sicut ab i
gūne cura eius est cura
alterius horū apātū a q
ipse procedit

An quarta dicit q mala
compto cala et siccā non
materialis vel cum mate
ria parū operatur yliū do
lorem nisi sibi coicetur ab
vno vno vel ab intestinis

An quinta dicit q huius
doloris signa et cura ma
nifeste sunt. Signa qui
dem tactu. Cura vero
per contrarium. Et
si dolor fuerit cū matia
prepingetur illa.

**Capitulum v. de dolo
ribus iuncturariū**

Aut infrigidans con-
gelans
Aut exsiccans cōstū-
gens et proprie cū ei
cōmiscetur humiditas
extranea
Nate ne vero aut
sūt sanguis singularis
Aut sanguis fleuma-
ticus
Aut sanguis colericus
Aut sanguis melanco-
licus
Aut est fleuma sin-
gulare
Aut vehementia crudi
Aut singularis
Aut humor compositus
ex flatu et colera.
Aut aliquid ex genere
colere
Aut ventositas irritata
Et plurimū quidē
fit a fleumate cū colā
Deinde a crudo
Deinde a sanguine
Post a colera.

Et ratio sit a mīa
Et tē dimissionū hūm-
orū sunt quedā tē-
preterit
Et catari et corrigi
sunt ex causis eius
Et curatio colice
scdm modū in quo
confortantur intestina
et expellunt supflui-
tates consuetas et
non suscipiūt eas q̄
de expelluntur ad ex-
tremitates
Et de causis eius i-
terum sunt cibi ge-
nerantes humores fa-
ciens euenire dolorē
illū materiem
Et paucitas digesti-
onis
Et tranquillitas
et quies et dimissio
exercitii
Et coitus plurimū
Et frequentia ebrie-
tatis.

Et retentio ena-
 cuationū consuetarū
 sanguinis menstrui
 et aliorū de il-
 lis quorū iā consuetu-
 do ceciderit ex flora-
 aut solutione ventris
 et est diuisa
 Et iterū exercitiū
 super repletionem
 Et coitus sup reple-
 tionem et cibum
 Et vinū plurimū
 in ieiunio ante cibū.
 ipm namq; ledit ner-
 uos. Et huiusmodi
 di cum retinentur
 in corpore. Deinde nō
 enacuantur. p naturā
 in egestione et vicia-
 neq; per artem nō
 est longinquū quū
 euacare faciant dolo-
 res iuncturarū. si
 expellantur ad eas.
 Et si remanserint
 putrefiant.

Cum autem natura
 expellit eos in ege-
 stione et vicia tunc
 inuenit cum eis viciā
 grossam semp nō sub-
 tilem crudam
 Quare tūc forsitā
 sit secuntas ab eorū
 malitia
 Et si non ita fuerit
 erit vinū eorū q̄ dignū
 Et si adiunxerit ad hoc
 materias crudas motū
 laboriosus iuncturarū
 aut percussio aut casus
 aut addiderint in de-
 bilitate virtutū uia et
 viciā debilitantes
 virtutes et trahētes
 materias ad ipsū. et
 fiant penetrantes sua
 proprietate. euacuent
 dolores iuncturarum.
 Et horū quidē huiusmodi
 plurimū est supfluitas
 digestionis scdē et tūc
 Et aptiores ad hoc

ut in eis multiplicetur
ista sunt senes/
et habentes exgritudi-
nes comitas/ et con-
ualescentes cum non
reguntur rectificati-
one.

Et illud ideo quoniam e-
orum virtutes debi-
litantur a digestione
bona: et proprie cum
sunt curati cum se-
datione absque euacu-
atione sufficienti/ et
expulsione ultima.

Et non quidem mul-
tiplicantur in inn-
cturis/ nisi quoniam ipse
sunt magis vacue
quam reliqua membra
Et pluris motus
Et debitoris comploris
et frioris

Et situs earum in ex-
tremitatibus est lon-
ginquus a regimine
primo.

Et multociens
quidem iniunguntur
materie inter iunctu-
ras: et sunt sicut gyp-
sum: et proprie que
ex eis sunt crude

Et multociens ori-
tur sup iuncturas e-
orum caro. et prope
inter digitos quare
contorquentur di-
giti et constringuntur
et fit dolor fortis quique
et sedatur quique

Et plurimum quidem
huius non fit nisi in
habentibus complotes
catas

Et plurimum quidem
ortur caro cum ma-
teria est sanguinea

Et plurimum quidem
accidunt illi dolores
iuncturarum/ cum accidunt
in primis podagra

Et dolores quidem
iuncturarum sunt ex

summa exstirpatione q̄
hereditantur plurimū.
qm̄ sp̄ma est scdm̄
complexionē generā
tis

Et multoties q̄dam
fit curatio doloris
iuncturarū/et confor
tatio earū/et expul
sio matorienū ab eis
causa ad p̄ncipem :
qm̄ ille sup̄fluitate
que consuevit sunt
sup̄fluere/et puenire
ad iuncturas pueni
unt ad membra p̄ci
palia: et si non tra
hantur ad iuncturas
currūt aibi facientes
cadere habentes eas ī
timore

Et aptiora tempa
ad hoc ut in eis
eueniant dolores iū
cturarū et podagra
sunt ver. ppter motū
sanguinis et hūorū

in eo. Et autē p̄mus
ppter maliciā hūoris
et digestionis/et an
tecessionē dilatationis
pororū in estate/et
ex calore qm̄ fortis
fit in die

Et cum succurritur
doloribus iuncturarū
in primis cū apparet
fit eorū cura facili
Et si confirmantur
et consuescant p̄p̄e
illi qm̄ generati sunt
ex humoribz diuersis
non curantur.

Et qm̄ apparent va
rices in habentibus
dolores iuncturarū
et podagra est eorū
sanatio per eas

Et de habentibus dolo
res iuncturarū quidā
sunt qui sibi sup̄uenire
eos faciunt ppter ma
liciam sui regimī.

Et de illis sūt sup̄

quos enemie facit e
cos corruptio forme
membrorum eorum et di
latatio meatuum ve
nazum eorum et re
peratio humorum
malorum in ipsis pro
mahiam complois
membrorum radicatum
Et quoniam comouet
dolores iuncturarum
in febribus et eorum e
lenatio: sicut quoniam ipse
enemiunt in febribus
Sciatica vero est
desima doloris iun-
cturarum
Et est dolor qui in
cipit a iunctura han
te: et descendit retro
ad coxam et quoniam ex
tenditur usque ad genu
et ad calcaneum
Et quanto plus prolon
gatur spatium eius
additur eius desensio:
et secundum materiam in
procurante et

multitudine sua.
Et quoniam protenditur
usque ad digitos: et ex
temiantur ex eo pes
et coxa
Et in fine eius dele
ctatur compressio
et de ambulatione
parca super extremita
tes suorum digitorum
Et fit ei difficilis
iunatio et equatio e
rectionis
Et quoniam solentur in eo
natura et iunatur
pro id
Et quoniam producit ad
dislocationem extremi
tatis coxe eius et e
semenetum secundum veri
tatem
Dolor vero hanc et et
est ille in quo est do
lor fixus in hanc et q
non descendit nisi
cum primitatur ad sci
aticam multoacens

Et quinqz eleuatur
ad coxam

Et quinqz apatur

Et videtur vt non
sit illud in cordis et
neruis ymo in liga
mentis et corporibus
quibus continetur iu
cture de foris scdm q

diat zahemus

ppter hoc non acci
dit vt pueniat dispo
sicio podagricorum in
doloribus suis et apa
tibus iporum ad spas
mū oīo

Et ex eis que accidunt
habentibus podagricā
est vt prolongetur
ossa testiculorū iporū

Et podagricā quidē
colerica attrahit mor
tem subito: et pro
prie mortem apud
regimen plurimum

Causa patiens **I**n hoc
capto primo agit de cau
sis dolorū iuncturarum

et causis causarū eorū
Secundo de optionibus ad eos
et quare magis in iuncturis
accidunt et eis insatur
vt gippi vel cano ibi **Et** ap
tiores **T**ercio de hereditate
et periculo sanationis istorū
dolorū et temporibus am q
bus magis accidunt et fa
ali vel difficili cura horum
scdm tempora sua ibi **Et**
dolores quidem **Q**uarto
in speciali de statica ibi
Statica **Q**uinto de qui
busdam notabilibus circa
spes istorū dolorū ibi **Et** oē
quidē **S**exto de podagricā ibi
Podagricā **l**ero.

In prima parte primo dicit
in summa causas horū dolorū
Secundo declarat causā suscipiē
tem ibi **Membru** itaqz **T**er
tio causā efficiēte ibi **Et** autē
efficiens **Q**uarto harū cau
sas ibi **Et** cō **dimissionū**.

In prima particula primo
ait q causa patiens in istis
doloribus est membrū su
scipiens et suscipiens eos:
vt pex podagricā scia sti
aticam et manus citagā
Secundo dicit q causa efficiens
huiusmodi dolores ē mala
complexio iuncturarū de
bilitans et male materie
confluentes ad eas harū
motum hlorū impediens

Tercio dicit q causa eoad
iunans et instrumentalis
est dilatata meatū nar
aliū s. v. v. v. v. v.

narū inter membrū mādano
et membrū suscipiens vel
accidentalis et acquisita
vel naturalis et a p̄ma cre
atione Vel mala compto nō
naturalis quam motus p̄
p̄flū iuncturis dederunt
Vel iuncturarū supflua rari
tas et horū vacuitas vel
accidentalis et preter natu
ram vel hīs naturalis et
a creatione sicuti cornibus
glandulis quedā vacuita
tes a creatione

Quarto dicit amplius se
subdistingui diuisione qdā
quācumq; dictarū nunc di
uisionū idest vniūquodq;
membrorū diuidentū

In p̄da dat quatuor cās
dolorū iuncturarū ex pte
subiecti seu membri reci
pientis

Prima est debilitas mem
bri recipientis puta iun
cturarū ppter malā cōptōez
iam confirmatā siue habi
tuatam precipue frigidam
nā pluriū calida iuncturas
debilitat a natura frigidas

Scdā est iuncture recipien
tis debilitas a p̄ma crea
tione non ex parte cōptōis
nam quorūdam hominū
sicut equorū iuncture na
tura sūt laxę et debiles

Tertia est vehemens exco
p̄is caliditatis in membris
iuncturalibus eueniens p̄
motus supfluos et per
dolores et furationes

et quasdam alias causas
extinctas sicut pedū p̄
p̄misiones et hos exponere
sepe et diu sorta igni et fer
undo soli Et ista cā non
longe a p̄ma est sed quasi
sub ea

Quarta est iuncturarum
precipue hanc et pedum
sitis sub aliis membris et sub
toto trunco corpore Vnde fa
cilius materie humores ad eas
descendunt ex propria natu
ra siue humilitate

Et ppter hanc causam do
lores iuncturarū multipli
cantur et sepius fiunt in
pedibus et hanc

In tertia p̄mo argu de cā
efficiente complexionali do
lorū iuncturarū Scdō de
efficiente humoralī ibi ma
terie vero Tercio compat
inter efficientes humora
les que ipse sepius effi
ciūt et que minus ibi

Et plurimū quidem
In prima particula dat
m̄^{er} causas efficientes cō
plexionales dolorū iunctu
rarū

Prima est complexio totius
corporis iālanans humores
et liquefaciens qui quies
cunt erant et liquefacti
tendunt ad iuncturas

Secunda est iālanans ta
lis complexio in aliquo me
brozū de principalibus p̄
cipue in corde similiter op̄ans

Tertia est complexio totū

insurgens et congelans corpus vel iuncturas corporis : unde cruda flammata multiplicantur que expulsa ad iuncturas dolores faciunt

Quarta est complexio siccitas et coartans vel in toto corpore materias exprimens deorsum ad iuncturas. vel has illic latus in iuncturas comprimens. et proprie cum hinc congelati frigori iuncta est humiditas extranea notia In secunda tangit .x. causas humorales effectivas dolorum iuncturarum

Prima est sanguine solus vel singularis sine admixtione ~~q. quia nullus est~~ humoris alterius vel tam per na admixtione q. quasi nullus est reputationis

Secunda est sanguine in quo flamma abundat

Tertia est sanguine in quo predominatur humor colericus faciens sanguinem viam ad iuncturas

Quarta est sanguine mixtus cum melle

Quinta est solus flamma singularis existens sine humore alio de quo sit curandum

Sexta est vehementia cuius de agnoscitatis id est flamma ~~et~~ aqua sum in massa sanguinis excessive abundans : quod alios humores ad iuncturas ducit sua subtilitate

Septima est agnoscitatis pura et singularis ~~ponit~~

sicut in alacritate iuncturas ibibita
Octava est complexio humorum ex flatu et colera citius

Nona est aliqua species colere ut citius viridis aut vitellina

Decima est ventositas irritata grossa seu commota et conturbata

In tertia penes sepius aut rarius ab his humoribus hoc fieri dolores ponit istum ~~doloris~~ ordinem

Primo q. sepius sunt a flatu ducto ad iuncturas et colera ducenti sua subtilitate et caliditate

Secundo a crudo humore ut flatu a quoso quod deorsum labitur sua gravitate et labi iuncturas sua subtilitate

Tertio a sanguine qui comparatione ad humores alios est multipliciter multiplex et dimini minus abundat ut in pectoris facile descendit ad iuncturas pedum gravitate ipsius et caliditate

Quarto a colera que licet acuta penetrativa sit est tamen aptior ascendere quam descendere

Quinto a melancolica naturali flamma minime mobili sua firmitate puritate et grossitate et inepta facili penetratione. q. nec humiditate qua lubricet habet. nec subtilitate vel acuitatem : qua sibi viam faciens aperiat

In quarta dat .xv. causas causarum dolorum iuncturarum notat unum

Prima est generalis. & aliquae praeterea causa quae dispossuerunt corpus et iuncturas ad istos dolores et statim dicuntur.

Secunda est catarrhi et confluxus primo de capite fluentes deorsum nasum et pectus et expulsi tandem usque iuncturas.

Tertia est cohaerentia circa tali modo quod extra intestina confortata expellunt suas superfluitates: quas in se recipere prius consueverant. et cum non amplius eas suscipiant ad extremitates interdum expelluntur: et guttas efficiunt.

Quarta est ab aliis mali generantes humores ex quibus solent guttae generari sicut fructus arborum limosi pistes et herbae crude.

Quinta est debilitas et imperfectio seu diminutio digestionis qua multiplicatur superfluitates multas nutritioni parate inducere guttas.

Sexta est tranquillitas et quies superflua sine exercitio corporis et animae per quas retinentur et multiplicatur superfluitates quae per exercitium resoluuntur consueverunt.

Septima est contritus plurimus superfluitas multum debilitans digestionem omnes quae naturalem calorem resoluunt: et extraneum augere et iuncturas lassat.

Octava est frequenter febriari: quo uerim et iuncturae plurimum debilitantur digestionem impediuntur: et multiplicatur superflua.

Nona est retentio prius consuetarum evacuationum. Ut sanguinis menstrui vel emorroidarii vel fluxus sanguinis a naribus solitus. Vel dimissa consuetudo quae iam praecurrit fleubothomationis aut solutionis ventris. Unde cito insurgit repletio circa diaphragma vel plectonica membrana iuncturas materiam dolorum.

Decima est exercitium forte per repletionem. & cum stomachus est repletus cibo et potu.

facit enim cibum et potum ante digestionem penetrare: quare multiplicatur indigesti humores: vel corrumpit cibos et potus in stomacho.

Undecima est contritus super repletionem et post cibum superfluum ventris adhuc repleto. turbat enim digestionem et cibum indigestum penetrare facit quoniam proprium somnium est artetum doloris in dispositione ad hunc.

Duodecima est visum multum ante omnem cibum in ieiunio habitum quod fortiter offendit nervos et iuncturas producit ad eos superfluitates a membris intrinsecas.

Tridecima est cum crudus in corpore humores multi retinentur. et non euacuantur neque

per artem neq; p naturā p
e gestiones neq; p viuas.
nam tunc expectandū est
et non est longinquū quū
iuncturazū dolores offerat
si ad iuncturas expellatur
Vel putrescent si in cor
pore manserint febres con
mouentes vel apāta

Et circa hanc causam pmo
notat q qū hos hūiores na
tura m egestio^{ne} aut vīna
expellit tunc vīna semp
grossa reperitur: non subti
lis anda. Vel sex inoluta
audis humoribus

Secūdo notat q si sic cōtingat
forte eger aspectatur ab ipsis
humorum audorū ma
hanc sic q nec dolores iun
cturazū facient: neq; pu
trescent in corpore manētes

Tercio notat q si non sic
fuerit vt expellantur simul
cum vīnis vel egestionib;
erit vīnū eorū que modo
dicta sunt: puta q facient
iuncturazū dolores fluētes
ad eas. Vel q putrescent ma
nentes in corpore

Quartadecima est mot⁹
laboriosus casus aut per
cussio iuncturas debilitans
et faciens ad eas currere
materias audas indigestas

Quintadecima est frequens
ira et fortis et multe vigi
lie debilitantes virtutes di
gestivas omnes et trahen
tes ad ipsum locū iuncturaz
materias plurimas vel has

comouentes sic q sua pro
prietate penetrant in eas sū
tilitate et liquefacte motu
laboriosus casu percussione tra
ant vigilie hīs em̄ iunā
tibus euement in dispositas
iuncturazū dolores

Finaliter notat q maior
pars materierū de quibus
dolores iuncturazū fiunt
est supfluitas sūe et tertie
Digestionū. que paulatim
aucta quasi periodice p mo
dū cūdam crasse a venis
excutitur ad iuncturas tim
plane

In sūda parte principali
istius totius capli primo a
git de magis dispositis ad
iuncturas. Secūdo de causa qre
plus euement iuncturas
gutte ibi Et non quidem

Tercio de iustatione hūorū
inter iuncturas quū illie gip
seantur ibi Et multoties
quidem. Quarto de ortu
carmis super iuncturas ibi
Et multoties oritur. Quī
to de illis quibus sepius
accidunt dolores iunctura
rum ibi Et plurimū quide
accidunt

In prima particula primo
ait q senes et morbos a
micos habentes et cōualeste
tes non recti vt oz sunt
ex magis aptis et parati
oribus ad hoc vt in eis iun
cturaz morbi fiant et mlt
tiphcentur

Secūdo dat causam quia

expulsione

Digestive virtutes eorum de
bilitate sunt decedente in eis
minato calore vel resolutione
vel presorptione eius a super
fluitatibus precipue dū sūt
a morbo convalescentes cu
rati imperfecte cum sedatione
seu mitigatione dolorum
Per anodina sue sufficienti
supplimentū enacuatione et
ultima finali harum nam
teste yppocrate: que reliquū
tur in morbis post crism
subversiones facere consue
runt

In sedā dicit .m^o. causas
quare plus evenerunt arte
tic dolores seu gutte iunctu
ris q̄ in membris aliis

Prima est quoniam sunt
magis cernuose seu vacue
aliis ut voluntariis subser
vant motibus

Sedā est q̄ ipse sunt pluri
um motuū p̄ musculos aut
cordas hinc inde tracte q̄ sūt
membra alia. et in eis ossa
se magis conficiunt

Tertia est quia sunt a na
tura sua debiliores cōplois
frigide et exanguies quare
minime possunt resistere a
liis intuentibus ad eas suas
superfluitates.

Quarta est propterea q̄ iun
cture situate sunt in extre
mitatibus procul a regimine
primo quod a corde est: et
singulis ab hoc islantur
membris

Infertia dicit q̄ inter iunctu

ras frequenter materie visco
se misceantur et ibi mōdū
tur ad instar gypsi. ppter
quod iuncture rigide reddū
tur et implicabiles et pro
pne dum sunt curde hec
materie flatice viscosi q̄n
subtile paulatim resolunt
In quarta primo ait q̄ su
per iuncturas sepe caro ori
tur et maxime inter di
gitos unde contorquentur
et stringuntur. digitis. Et
interdum dolor fortis ibi
accidit ex oppressione forti
cordarum que movent di
gitos. Et q̄nq̄ non est ibi
dolor aliquis: pmo tunc se
datur: cum res est habitua
ta nodosa q̄ effecta

Sedā dicit q̄ gutte spes nō
fit ut plurimū m̄ in hali
tibus calidas comploes qz
carinis generatio cōter est
a calido

Tercio dicit q̄ inter digitos
in guttis ut plurimū tūc
caro nascitur supflua et in
utilis q̄n sanguinea est
guttarū materia

In quinta dicit q̄ iunctura
rum dolores aragraci et
sciatica hinc ut multū ac
cidunt quibus podagrica
pains evenerunt nā factu
facilior est aliis podagra
quappter sepius precedit a
liis et ad eos preparat qz
debilitat digestivas omnes

In tertia parte principa
li istius totius capli pmo

agit de hereditate guttarū
 Sed de magno quod ex cu-
 ris harū timetur periculo
 ibi Et multoties Ter-
 tio de magis aptis am te-
 poribus ad has inducendū
 ibi Et aptiora Quarto
 de aptis ad sanandū et in-
 eptis ibi Et cum succurrit
Quinto de quibusdā spali-
 bus cause doloris iuncturazū
 ibi Et de latentibus

In prima particula aut q
 iuncturazū doloris vocati
 artetici sunt de morbis dictis
 hereditariis: eo q parentes
 hinc infecti morbis plurimū
 coicent hos filios suos atq
 filias vel saltem dāt eis
 horū semina quia semina
 dispositum est sōm disposi-
 tionem generantis ita q de-
 scenditur ab omnibus mem-
 bris a sanis sanis et ab
 egris egrum Signanter
 dicit plurimū non semp
 quia guttos parentes se
 ita bene regere possunt q
 eorum semina fere sana
 erunt et nati ita regi q
 nūq pueniunt ad istos
 dolores Et hos unare
 ad hoc possunt benigni pla-
 netarū aspectus

In scda dicit q cura dolorū
 iuncturazū qm iam diu
 durauerunt et confortatio
 tanta iuncturazū q nō vlt
 redeant ad eos dolores et
 materiam repulsio ab eis
 tanta q redūdent ī supiora

sunt cā ad primam et inte-
 ritum egrū magis q ad salutē
 sicut fistulam veterū clauso
 qm in extremis corpore su-
 erunt procul a corde cerebro
 et epate nam tunc pueniūt
 ad membra principalia sup-
 fluitates solite currere iū-
 diu adiuturas Et si nō
 iterum ad iuncturas curant
 et ibi attrahantur sed sursum
 resiliunt cadere egrum facit
 in timorem mortis vel gumi-
 nis exiguū q sunt hī
 dolores

In tertia dicit q ver et autūp-
 nus sunt am tempora ma-
 gis apta ut in hīs iunctu-
 razū dolor et podagra acci-
 dant et plus malestant
 Ver quidem ppter hoc q ad
 exteriora morientur in eo
 sanguis et humores qm it
 in hyeme quieti manebant
 Autūpnus vero primo ex
 malicia diversorū humorum
 qui in ipso abundant ex fru-
 ctu comestione Sed ex ma-
 licia digestionis ppter eius
 magnā ethiogenitatem in
 calore magno circa meridiē
 et frigore intenso circa medi-
 um noctis Tertio ppter hoc
 qm estate priora pōr vhe-
 menter dilatati fuerunt in
 quos frigus noctū autūpnus
 hleret et profunde penetrat
 et exprimit humores vasis
 extremitates Quarto cā
 caloris qui fortis in die est
 et debilis estiuus et sibi

suadet forte in nocte fugio
velut hyemale

In quarta primo ait q facile
curantur artetici dolores in
principio sui / si suauitatu
et occurratur eis qm pmb
apparent cum mundificatib?
Venas et corpus et bono re
gimine: et confortatione
crebra iuncturaru

Secundo dicit q si consue
stant et confirmati sint ar
tetici dolores non recipiunt
curam plenā et pfectā si q
non plus redeant pceptue
si sint facti ex humoribus
calidis et frigidis nam qd
vni confort est alter noci
um

Tertio dicit q cum in habi
tibz dolores arteticos et po
dagricos vances accidunt
sanantur per eas qm do
lores quia materie de quibz
fiebant relinquit iunctas:
et ad vances tendunt

In quinta dat v causas ppe
quas accidunt artetici dolo
res ad hos inclinat

Prima est malū regimen
in cibis et potibus et rebz
aliis non naturalibz / super
fluitates in venis multi
plicans / et iuncturas de
bans atq debilitans

Secda est corruptio forme
membroru vel a prima or
atione vel ab obstetice vel
ab accidenti contrahens
iuncturas vel eas debilitas

Tertia est inactuū s venaz

supflua dilatatio que de mē
bris aliis ad iuncturas con
fluit affertentes ad has
supfluitates

Quarta est frequens gene
ratio maloru humoru causa
male complexionis membro
vni radicali seu principa
li maxime epatis et cor
dis licet a summatu electa
cibaria

Quinta est febris putri
da: que qnq commouet e
lenant et auferunt arteticos
dolores corumpendo humores
et liquefaciendo et exaciedo
et parando ad fluxū: sicut
hii dolores qnq enuunt
per viam crisis in febribus
putridis

In quarta parte principali
huius capli primo agit de
sciatica et proprietatibus
eius

Scd de causis doloris hāc
nondū conuersi ad sciaticā
ibi dolor vero hanc. Tertio
de quodam signo propostico
super hoc ibi Et dicitur

In prima particula dat vni
canones sup qnditate et
conditionibus sciaticę

Primus est q dolor dictus
sciaticus vel sciatica passio
de suma et numero est
iuncturaliū dolorū: qui ge
neraliter fuisse vocantur
et artetice passionēs

Secundus describit hoc mo
do sciaticam q est dolor in
choans a iunctura hanc

et descendens ad corā et qñz
extensus vsq; ad genu et
calcaneum

Tertius est q; plus auget
descensus sciatica doloris
quātomagis durat. Et
diuersificatur etiam exten
sio peries multitudinem et
paucitatem matris nam si
panca fuerit ipñis matris
nimis extenditur inferius
dolor et p multa magis

Quartus est q; dolor qñz
extenditur vsq; pedum di
gitos et tunc demaciat
corā et pes dolentes quia
dolor impedit horū nutriti
onem et suū cōsumit qñz
alimentum

Quintus est q; habens
sciaticam dolorē in fine dolo
ris delectatur suam com
pressione mannis et pau
ca ac suam deambulatōe
super extremitates digitorū
pedum redeunte ad eos vir
tute exercitū sibi consueti

Sextus est q; vir habens sci
aticam se inuariat antea
et vir se continet equa hē
erectum non valente hāc
dolorosa plurimū sustinere
hos motus

Septimus est q; in sciatico
dolorē qñz laxatur natura
sen venter et inde iuuat
et allenatur eger: siue p
te hoc fiat siue p farma
cū. eductus cū pars mate
rie doloris solutione vēnis

Octauus est q; is sciaticus

Dolor qñq; ad hoc dicitur ut
toxe extremitas s. vertebra
a sciā respicit et dislocetur
a pñide ipñis et tunc zeme
netum idest pñatio gressus
veraciter dicitur Et in si
nomē auctēne scribitur za
manai vel zemenā idest
pñatio gressus

In pñā dat vñ. causas do
loris in hancā fieri nōdū p
uementis vsq; ad sciaticā.
neq; descendens vsq; ad
genu et pedem donec per
mutetur ad veram sciaticā

Prima est debilitas adue
niens hancā ppter sepe aut
diu super aliquid aut asperū
sedisse

Secūda est passio fortis super
hancā cum flagellis virgis
baculis aut malleis

Tercia est fatigatio et assidua
equitatio maxime diu strep
sunt inaequales et nimis
breues aut nimis longe.
vel patiens prius non con
suevit equitare Et iste se
cūse pñatiue huius do
loris

Quarta est humor crudus
a quo sepius fit iste dolor hāc

Quinta est pñatio dolo
ris matris dñtūm pñā
fore .x. mensibus aut pñā
manentis ad hancā dolores
qñ ad hancā fluit de matris
humores: quibus predolebat.

Sexta est materia qñq; calē
ut colera aut sanguis qñz
cōmixte ut fla et colera

currentes ad hancā immo a
bundanter

Septima est tenax hanc
superflua repletio sanguinis
opprimens lacertos et nervos
qui ibi sunt.

Octava est apā intrinsecū ra
dens in p̄fundo locorū hāce
proximorum. quod non ibi
apparet ppter loci profundita
tem sicut reliquarū uictura
rū apā sensu manifesta st

Intertia sup hoc hanc de
lore dat hoc pronosticū qui
dolet in hancā et rubet in
tota vehementi rubore q̄si
ad quantitātē trū digitorū
sine hoc q̄ faciat ibi dolore
et accidit ei vehemens pri
ritus in ip̄i corā et deside
rat comedere olea moriet
in die .xxv. sed hoc nō af
firmat. Et multa filia
quorū ignoratur causa seu
ratio scripta meminitur. i
quodā libello qui in p̄p̄ora
tis spulatio dicitur. iuent
fuisse

In quinta parte principa
li princeps notat .xi. cir
ca species dolorū uicturaz
Primū est q̄ matresat et
extenuatur omne mēbrū
in quo est et diu p̄fuerat
iuncturalis dolor. quia de
bilitat membra huius vir
tutes et calorem inatū

Secundū est q̄ illi iuncturaz
dolores qui nec sunt sciatici
neq̄ podagrici sed sunt di
recte curantur et eradicant

per purgationes eoz matie
non facile cedunt neq̄ velo
citer. nam uinctura spūale
in alto posita est et iunctura
cubiti et iuncte et digitorū.
quare non facile nō velociter
hūiores ad eos ponderosi a
scendunt q̄

Tertū est q̄ sciatica et po
dagrica vice una curatur et
eradicantur earū materie
velociter cedunt et accu
sio leuibus ut excessu cibi
et potus superfluo coitu et
motibz inordinatis. quia
per et hancā sub trūco cor
poris in uno positi sunt.
unde velociter et facile ad
eos hūiores descendunt postq̄
rursus fuerint in reme mul
tiplicati

Quartū est q̄ cōter mor
bi iuncturales sūt heredi
tarii sic q̄ de patribus in
filios transeunt ppter cām
dictā canone primo tertie
partie cap̄i istius.

Quintū est q̄ materia sca
tica faciens scdm plurimū
est in uinctura hanc et
ex hac procedit atq̄ diffin
ditur vsq̄ in neruū laniū
qui sup uicturā hanc ite
dens descendit

Sextū est q̄ dicitur hec iun
ctura fortiter preparatur
ad ipsam effidi materie de
toto corpore demptis mate
riis que coartate sunt in
quibusdam membris a pri
ncipio morbi nō aptis effidi

Septimū est q̄ hūor stati-
cam faciens q̄q̄ non clau-
ditur in iunctura hanc sed
in nervo lato super hanc ex-
tendit

Octavū est q̄ sepe mucosus
hūor seu muscallagmosus
in hanc pyxidē multiplica-
tur quo mollescit hūor
mentū alligans vertebra
cū scia quare dislocatur
et facile resit a pyxide ver-
tebrū

Nonū est q̄ anteq̄ ligamē-
tū alligans vertebra am-
issa sit complete mollesci-
tum p̄ muscallagmosos acci-
dit iunctura hanc dispositio
media inter eius firmitudi-
nem et dislocationē: sic q̄
neq̄ dislocata est neq̄ sa-
tis firma: sed dislocari apta

Decimū est q̄ dolor sciaticus
est de magis vehementibus
iunctura doloribus et ī for-
titudine et in duratione.

In fortitudine quidē quia
proximus est truncō corp̄is
et locus expulsiōis fecū vni-
et menstruorū a quibus as-
idue supflua recipit. In du-
ratione vero p̄pter iunctura
hanc magnā profunditatem
a qua vix extrahi possunt
materie

Nonū est q̄ cantheriū cum
ferro cadenti iunctura hanc
appositi reddit egrū secus
a dislocatione hanc nam
iunctura adeo siccat et con-
stringit q̄ vertebra a scia

resilire non potest. et ita pro-
hibet claudicationē. Iuxta id
procratis amphorū. vj. Et in
bustūq̄ a sciatica molesta
tis vertebra resit foras hūor
tabescit crues et claudicant
si non videntur id est cantheri
sentur

In sexta parte principali
peragitur de partibus unde
podagra incipit et ad quas
enigritur. Scd̄ de ip̄i apatōe
et locis in quibus ipsa accidit
ibi Et q̄q̄ apatur. Tercio
de eis que podagras accidunt
ibi Et ex eis que

In prima particula primo
ait q̄ podagra interdū a digi-
tis pedis incipit et sepius a
pollicibus vel allicibus ut
quidā noiant Et q̄q̄ in-
cipit a calcanei iunctura.

Et interdum ab altero laterū
pedis vel ab utroq̄ siluestri-
s et domestici. Et incipit
interdū ab aliquo laterū de
inde cōicat id est cōie fit: et
ad partes alias pedis extendi-
tur. Et hec dīversitas pro-
cedit a partū pedis dīversita-
te in debilitate et hūorū di-
uersitate in penetratione
Scd̄ dicit q̄ podagre dolor
q̄q̄ tantus est et ita dehe-
mens q̄ ip̄e eleuatur vsq̄ ad
locū core

In scd̄a primo ait q̄ in pod-
gra pes alī apostematū vel
p̄pter affluxum copiosi hūorū
vel quia a iunctura foras hūor
exit ap̄a faciens et est signū

comuale sentie sicut gene tumor
in dolore dentium

Secundo dicit esse deapite
q hoc apa non sit i me
bus q plurimi sensus. sic
in cordis et nervis. ymo in
hijamentis que sensu ca
rent: et in pōmālis que
iuncturas tegunt et cōti
nent a foris. Sicut Galien⁹
medicorū princeps pīmus
asseruit

Tertio dicit q quia materia
podagre non clausa est i cor
dis et nervis sue aposte
mosa / sue non fuerit / nō
ducit ad spasmi neq dolor
podagre nec apa eius. neq
cōter ad sanem pducit:
sed tandem resolvitur ut
in pluribus

In tertia tangit acutia duo
que podagris accidere solēt
Primū est q ossa sen bus
se suorū testiculorū prolon
gan solent et deorsū tendē.
nam mollescantur. et rela
xantur. ab illis materiis
que ad pedes descendunt: et
descendendo ad hos ossa pibi
bunt

Scdm est mors subita qnz
eveniens in colera podag.
maxime apud plurimū re
gimen in ipa. s. cum nimis
abunde persantur. precipue
calore et colera abis: qz
tunc dolores maxime ex tē
destant: et inquietudines
et insomniatates: quibz
deicitur patientis virtus.

Optim⁹ de signis

Illud quod te oz cognos
cere de causis harū
egritudinū p signa
in primis est disposi
tio simplicitatis com
pōis aut compositi
ōis eius cum mate
ria

Et simplex quidem
eius est parūp et raro

Et fit in ea dolor
sine gravitudine

Et absq inflatione

Et non est alteratio
coloris

neq signū materiē

In materiali vero illud
quod de ea in pmo
oz te cognoscere est gen⁹
materiē

Et via cognitionis

eius est aut ex colore
loci aut ex colore apa
tis eius cum dolore:

sicut fit in apate ardo

Et ex tactu aut est
frigidus aut calidus

Aut inflamatus aut
 scdm consuetudinē
 Aut ex acutibus do-
 loribus aut sit cū infla-
 matione vehementi
 et pulsatione: aut cū
 inflammatione equali
 et tensione: Aut cum
 tensione tantum.
 Aut ex eis quibus in-
 uantur et cum quib⁹
 sedatur dolor: si non
 errat estimatio. Tūc
 em̄ estimat ppter ea
 q̄ fr̄a sunt ei cōueni-
 tia / q̄ materia sit cala.
 Et non accidit extia-
 tionē eius ut erret /
 nisi ppter additionē
 doloris apud infirmos
 inspissantem / estimas
 q̄ materia inspissata
 sit frigida aut erret
 p sedationē doloris a-
 pud resolutionē: et
 estimat q̄ materia sit
 fr̄a et est cala. que

resoluitur et resoluit.
 et sedatur dolor eius.
 ymo oz ut consideres
 omnia illa
 Aut ex hora doloris / et
 additione et sedatione
 eius / an est in vacui-
 tate aut repletionē
 Et ex dispositione
 inapiente ad apā / et
 tarditate in eo / aut
 priuatione apātis oīo.
 quare significat hūo-
 res malos subtiles ca-
 lidos aut compositos
 et sunt interius / et
 humorem crūdū purū
 Et ex dispositione q̄-
 nitatis. q̄ritas in
 materiis subtilibus.
 De quibus possibile est
 ut aggregetur pluri-
 mū vice una est plūs
 Et q̄q̄ cognoscitur
 in pluribus horis ex
 vniū illud quod vīnat
 super ipsam.

Et ex egestione an
vicine sup eam sit co
lerica res/ aut mucosa.

Et cognoscitur quinq
ex etate et consuetu
dine

Et ex regimine pre
cedente in comestis et
ebibitis

Et exercitio/ et requie

Et contrariis eorum

Et cōitate complore
reliqui corporis

Et materiā quidē san
guineam significat
rubedo loci/ si non est
vehementis profundi
tatis/ aut non est/ al
non apparet adhuc

Et significant tēflo
vehemens

Et repletio

Et pulsatio vehemēs

Et grauitas

Et preteritū regimē

Et quod statim de dispo
sitione corporis sangui
nei

Et fortasse est corp9
grossum carnosū pm
huc

Et est in sciatica san
guinea dolor extensi
uus longus similis
longitudinis

Quē flora statim sedet

Et materiā colericā
significant calitas ve
hemens que ledit ta
ctum/

Cum paruitate quan

titatis in egritudine

Et paruitate gra
uitatis

Et tensio

Et puritate rubedinis

Et declinatione dolo
ris ad illud quod appa
ret de cute

Et tranquillitate
eius ex frigore

Et quod preterit ex
regimine

Et relique significa
tiones quas dixim9

Et dispositio corporis
colericā

Et materiā fleūtīcā
significat q non al
teratur color: aut
alteratur ad plūbei
tatem

Aut est illic parum
īflāmationis

Et adherentia doloris

Et priuatio signoz
sanguis et colere

Et q fortis sit mces
pro doloris in latum

Et q corpus non est
carnosū: ymo est adi
pe pleni

Et significationes
note huius comptois
que preterite sunt

Et materiā melan
colicā significat dolo
ris occultatio

Et paruitas tensiois

Et paruitas iuna
menti cū curatione

Et attenuatio loci

Et non est in eo mol
liaes

Neq claritas coloris

Et qñq tendit ad te
nebrositatē

Et significat ipsā
complexio vni

Et dispositio splenis
eius

Et appetitus supflans

Et regimen ipius
preteritum

Et relique significa
tiones quas inuim⁹
in comptois melācol
ice cōgitione

Materiam vero mu
rie significat caliditas
vehementis

Cum re que est qua
si priuatus

Et cum nocumento
vehementi ab eo in
quo est calefactio

Et iunamento behe
menti ab eo in quo est
infusida et stipticitas

quedam.

Materiam vero ven-
tosam significat ten-
sio vehemens absq[ue]
gravitate

Et significat ipsam
p[er]mutatio doloris

Et regimen ventosi-
tatis generatiuū

Materias v[er]o autē
p[er]mixtas significant
tensio vehemens

Et paucitas iuna-
menti cum curatiōib[us]
calidis et frigidis

Et diuersitas horar[um]
in quibus iunatur

Iunatur em̄ aliqua
hora medicina vna.
et hora alia cū ea q[ue]
illi contraria est

Et plurimū quidē
accidit hoc accidens
corporibus calide cō-
p[er]tis aut colerice na-
turis: que vtiuntur re-
gimine in frāte

humectante generatiō
flatus et humoris cu-
di ex cibis et motib[us]

super repletionē
Quare p[er]mixcentur
duo humores et expel-
litur quod ex eis g[er]m[en]
est p[ro]pterea q[uod] submer-
sit ip[su]m subtile san-
guineū et colericū
ad iuncturas

Et horum quidem
plurimū iunatur
et quiescent dolores
p[er] comprehensionem
subtile cum manibus
pluribus q[uam] humor-
resoluitur et matura-
tur p[er] eam

Et iunantur cū v[er]-
tutibus temperate
caliditatis

Cum quiete motus
em̄ prohibet a matura-
tione

Aliud quod te[n]et in hoc capto
primo arg[uit] de p[re]cogitacōe
cause g[er]m[inis] si sit simplex
et imaterialis vel non

Secundo de signis mate-
rialis ibi In materiali vero
et tertio de signis sanguineis
ibi Et materia quidem
sanguineis an Quarto
colericis ibi Et materiam
colericam Quinto flatu-
ibis Et materiam flatu-
am Sexto mliis ibi et materia me-
lancolicam Septimo muri-
os ibi Materia vero mure
Octavo ventose ibi Mate-
riam vero ventose Nono
materieum commixtarum
ibi Materias autem per-
mixtas

In prima parte primo ait
q. primum preagnoscendum
de causis dolorum innecturum
p. signa sua est an mala
complexio simplex sue ma-
teria sit ipsarum causa: sic
calor inmoderatus vel ex-
cedens frigus Aut malaco-
plexio cum materia humoralis
aquosa ventosa aut putrida
Ecce dicit q. mala complo
simplex sine materia par-
et raro est innecturus facies
in hinc dolores

Tertio dat signa in dolo-
re facientis ab hac complo
non materiali

Omnium q. est dolor innectus
ubi est sine grauedine seu
ponderositate

Secundum est q. ibi non e-
inflatio nam dicit materia
que tumorem faciat

Tertium est q. color loci in-
nectur non alteratur appropria

natura quia non est illic
humor quo tingatur color
extraneo

Quartum est q. ibidem non e-
signum aliquod materie peccatis
ex qua surgat dolor

In secunda premitur q. i
coloribus materialibus ge-
nus materie facientis dolores
p. propria signa preagno-
scere or. ut sciatur quibus
digerenda et purganda est
peccans materia

Hoc premissum dat vias xij.
quibus cognoscitur genus
materie facientis guttas

Prima est ex colore loci do-
loris aut apertis illis existen-
tis: qui si sit rubens san-
guinem significat: si atrum
colericam si pallidus fla-
si fuscus mliam

Secunda est ex tactu loci do-
loris qui si frigus multum se-
ntiatur significat fla-
lidus et ardens multum ista-
matus significat colericam si
vero sentitur ut in sanitate
moderate calidus significat
sanguinem

Tertia ex dolore acutibus
est ut si vehementer inflama-
tus fuerit et pulsatus co-
lerica est materia: si cum i-
flammatione equali seu mo-
derata et tensione sic signifi-
cat sanguinem plus debito ca-
lidum si cum tensione tan-
tum significat sanguinem mo-
derate calidum

Quarta ab hinc sunt que

uiuunt et sciant arteticos do-
lores. Et hec via vera est
si non erret medicus in esti-
matione modi scdm quem
res uiuat aut noceat in istis
doloribus. tunc em̄ extimat
quando non errat / q̄ cala ē
huius doloris materia / p-
terea q̄ ei conferunt fr̄a.
et q̄n istud uidet in experi-
entia. Et hic notat p̄ri-
cipe q̄ extimationem medi-
ci non accidit nec se misent
error circa hec que cōferunt
at nocent artetice nisi altero

duorum sequentiū modorū
Primus est dū dolor cre-
scit et additur p̄ insigida-
tia de fr̄is adhibita materi-
am doloris resolu paratā
intus conculcantia et inspis-
santia. quare false extimat
q̄ inspissata materia doloris
p̄ insistantia / sit de se fr̄a que
tamē calida est

Secūsus modus curandi est
dum sedatur dolor. cuius cā
est humor calidus p̄ calida
resoluentia materiam dolo-
ris. et inde extimatur q̄ ista
materia sit fr̄a. attamē est
calida: que se ipsam resolut
vel resolu adiunat sua cali-
ditate: et ip̄a resolutur p̄
calida supposita. quare dimi-
nuitur vel sedatur dolor.

Oportet igitur ut hec om̄ia
bene considerentur ad recte
iudicandū p̄ conferentia et
nocentia / si materie quatuor
calide sint aut fr̄e

Quinta est que attendit
ex hora doloris et augmento
ip̄ius et eius sedatione vel
remissione / quo ad horā va-
cuitatis vel repletionis cor-
poris ex cibis. ut quate que
accidunt et magis infestāt
hora vacuitatis et remit-
tuntur post comestione /
sunt ut multū calide. quia
ieiuniū inflammat et acut
harū materias. Et ille q̄
accidit plus in hora reple-
tione / sunt ut multū fr̄e
quia ieiuniū materiam
ip̄arū digerens alleviat

Potest etiam quate do-
lor excitari penes motum
humorum ex quibz causa-
tur in q̄dā die. ut dolor
excitatur sanguineus in qua-
dra diei qua mouetur san-
guis. Et dolor colericus
in quadra qua solet dñari
colera et sic de alijs

Quodras autem diei q̄b
dñantur et mouentur hūo-
res h̄is versibz collige
A nona nocte donec sit tertia
luna est dñans sanguis. sex
h̄is sequentibus horis est
dñans colera / dū luna no-
na sit hora. post hoc fla-
uēbit / donec sit tertia noctis
Post m̄ger humor iest
donec sit nona quietis.

Verū sepius expertus sū
dolores arteticos ex quocūq;
humore fiant / de nocte ag-
grauari. quia tunc hūiores
intus recluduntur a frigore

De se q̄ cali-
da uiuant

noctis prohibiti resolu
Sexta via sumitur ex
 dispositione qua calor gut
 toris cito aut tarde apat
 vel non apatur. Et hec di
 positio qua non apatur si
 significat humores calidos
 subtiles aut compositos
 in vacuitates uncturarū
 intrasse et in hīs recludi
 non extra eūpentes. Vel
 humorem crudum subtile
 aquosum ita penetrasse si
 timore foris emment. Et
 dispositio vero cito conuer
 sione ad apā significat san
 guinem subtilem plurimū
 cāre hunc dolorem. Sed dispo
 sitio tarde conuersione ad
 apā grossos significat et
 melancholicos humores cās
 esse dolorum.

Septima attenditur penes
 dispositionem quantitatē
 pluris aut minoris in loco
 doloris. nam quantitas pl⁹
 est tempore principii dolo
 ris artetia in materno
 subtilibus precipue aquosis
 ex quibus vix vna magna
 simul potest effundi quan
 titas. Sed dum materia
 gutte tota fluit tunc in
 flatu ceteris paucis ma
 ior est quantitas: post in
 melancholica: deinde in san
 guinea nisi sanguis in hac
 quantitate sua plurimum
 exsuperet alios humores.
Octava trahitur ab vna.
 nam scdm plurimū per

vinam noscitur quia humor
 abundat et prednatur in
 materia vite. si patiens be
 ne regulatus fuerit in die
 tota sua. nam si cruda fuerit
 et pallida vna flā dnari
 vel miam naturalem mōi
 cat si spissa submissa dñū
 sanguis. si ardens et ignea
 colere dñum.

Nonā cognoscitur ex egestate
 super quam si vnicat humor
 colericus significat talem
 in gutta vnicere. Si v^o mu
 cosus seu mu stallaginosus
 in egestione dñetur humor
 talis presumitur in gutta
 vnicere: si nilius humor
 dñetur id in gutta vnicet.

Decima ex etate et ex egi
 consuetudine. Ex etate q
 dem: nam senes et decrepi
 ti ex parte etatis sūt pro
 morbo ad guttas flaticas.
 iuvenes ad colericas et pueri
 ad sanguineas. Melancholice
 vero rarissime accidunt et
 sembus magis. Ex consue
 tudine vero. nam qui consue
 nerunt sepius currere
 morbos colericos. dum gut
 tas currunt presumitur
 q ipse sint colerici. et qui
 flaticos q sunt flatice. Et
 qui sanguineos q sūt sanguice.

Undecima trahitur ex regi
 mie prehabito in cibis et
 potibus. quod si fuerit flatu coler
 cum presumitur q gutta sit
 colerica. si sanguineū sāgu
 nea. si flatuū flemmatica.

Duodecima trahitur ab exer-
citu et requie et sine con-
trariis. nam exercitū imode-
raturū putā nimis forte vel
nimis longū sanguinem
colerit: et iuncturas pre-
parat ad guttas colericas.
Et requies nimia flā mul-
tiplicat: et corpus disponit
ad guttas fleumaticas.
Contrariū vero supflui exer-
citiū est temperatū exercitiū.
Et contrariū nimie requiei
est moderata requies. et h-
contraria de se disponit ad
sanguis boni generationē.
quā dū nimis crescit effiat
interdū guttam sanguineā.
vel hic intellige p requiē sūp-
nū quā si nimis sit flā mul-
tiplicat: Et sūpflui cōtra-
riū est vigiliē. que si sūp-
fluant cōgmentant colerā.
Exercitiū vero contrariū ē
quies extendendo nomen cō-
trarietatis ad primitiue op-
posita: que sicut contraria
sunt inata sicut circa idem
sibiectū successiue: sed nō simul.
Tredecima a cōi complexionē
reliqui corporis preter imatu-
ras: ut si tota corporis com-
plexio colerica est meritō
psumi potest qd et gutta co-
lerica est nisi contrariū re-
gimen obstiterit. Et si flā-
tura tota est complo gutta
erit flatrica. si sanguinea
sanguinea.
Tertius dat signa im-
matene sanguinis fatiens

guttam: et notat duo.

Primū est rubor loci cui gut-
ta insita est: nisi vehemēter
profundatus fuerit in iunctā
sanguis et non foris emineat.
Aut non adhuc gutta est: at
nondū in apparet.

Secūm est tensio vehemens
in loco doloris artetici ppter
multam sanguinis supabun-
dantiam.

Tertū est repletio pectori-
ca in vasis que guntē circū-
stant ex sanguinis multitudine.

Quartū est pulsatio behe-
mens in loco ppter fortē
sanguis ebullitionē in artē-
is que ibi sunt.

Quinū est grauitas ex sū-
perfluo multitudine.

Sextum est regimen egrē
pretentum: quod sanguinē
multiplicant.

Septimū est notitia corporis
infirmi qd est sanguineū
a propria complexionē.

Octauū est qd forte corpus
patientis est grossum car-
nosum pingue.

Demū primo notat qd in
statica gutta sanguinea
dolor pcepitur et extensiuus
longius vni forius longitu-
dine vsq ad gēnu aut cal-
caneum dilatatur sanguis
et abunde effuso vsq ad ista
loca per grossam venam
cuius ram sunt vena popli-
tis et sophera et statica.
Secū notat qd iste sanguis
nō staticus dolor p florat.

ilico sedatur primo baphe
sco sciatur lateris eiusdem
nam remota causa remouet
tur effectus

¶ In quarta dat x. signa ma
teriei colence gutta effica
tis

¶ Primum est calor vehemens
offensiuus tactus et ledens
manu tangentis

¶ Secundum est paucitas quatit
tis molis materie morbi
sic qd plus offendit sua ma
hcia qd magnitudine

¶ Tertium est paucitas granta
tis eius nam colera pauci
est et leuior humor

¶ Quartum est etia tensionis
paucitas ppter paucitate
colere que magis pinguet qd
extendat

¶ Quintum est paucitas vere
rubedinis nam tinctura co
lere vergit ad citrinu.

¶ Sextum est qd dolor plus ad
superficiem cutis est declinans
qd sit ad dletis umcture
profunditatem ppter leuita
tem et mobilitate colere.

¶ Septimum est qd effer alleu
ationem et tranquillitate
coiter inuenit ab insistantibz
desore adhibitis vt ab aqua
solatur cum modico aceti vel
a suo ~~proprio~~ aut sempiternu
vel nemphane vel leuitigine
aque vel lactuce aut endiuie.
nam reprimunt adorem
qui est causa doloris

¶ Octauum e regimine multi
plicans colera plus obseruatu

¶ Nonum est utique significationes
que prenotate sunt in parte
secunda capli presentis vt
hec que sumuntur ab viris
fecibus etate et infirm con
suetudine nec non exercitiis
supfluentibus

¶ Decimum est corporis colencia
dispositio sic qd colencia est b
minersum corpus.

¶ In quinta dat signa. vii.
statice materie facies guttas

¶ Primum est qd color doloris
loca non multu alteratur a
proprio et naturali colore
cutis. quia fla est albu sicut
illa cutis si vero alteretur ppter
fugus flatis tendit ad pluri
tatem

¶ Secundum est qd pauca vel nulla e
inflammatio in loco doloris ppter
fugus flatis quod interdum ali
quid sanguinis associat a dolore
attractu. vnde surgit calor mo
dius

¶ Tertium est adherentia seu si
no doloris ppter tenuitate
adherentis flatis

¶ Quartum est primatio super
uum dmi sanguinis et cole
modo preexpressu

¶ Quintum est qd inaccessio fla
tia doloris fit fortis in latu
qd fla in eptu se intus pro
fundare et erigi in altum
sua labili humiditate diffin
ditur in latu

¶ Sextum est qd patiens non est
carnosus in sanguine abini
dane: sed pinguedine plenus
Septimum est note significa

tiones statice comploris. quum
preeminunt primi scda do
ctrina tertia ca. m.

An. vj. dat signa. xii. matie
melancolice guttas efficien
tis

Primu est q dolor est rei sry
occultus. nam eius materia
nec est multa extendens.
nec acuta pungens

Scdm est paruitas tensiois
ibi ppter puritate materie mor
bi

Tertiu est q in hac parum
pfiunt curandi mysema.
nam mltius huor. modicu o
bedit maturatioi resolutioni
et euacuatiom

Quartu est demacratio
loci inneturalis et vianatu
quia mltia puritate ipius et
frigiditate compleu pro
hibet in hys nutritionem

Quintu est q in loco hoc
non est mollicies. nam cu
mltia sit grossa terrestrius
margis apta est indurare
q mollificare.

Sextum e q non est in loco
quite clartas coloris: non
om est clarius mlie color. sed
potius fuscus.

Septimu est q color loci istu
quite tendit ad fuscitine seu
tenebrositate sicut mltia que
causa ipius est.

Octauu est exu coplo me
lancoha.

Nonu est dispositio splems
italis est q massa sanguis
non bene mudificet a mltia.

quare in dispositis ad um
cturas tendat. et ad has
expellatur

Decimu est exadens appetit
ad abos quo significatur a
ars mlie supabundantia. cui
pars essetitur sursum ad os sto
maci. et pars ad iuncturas
Vndecimu est regimen mliu
est prius obseruatu.

Duodecimu est significatores
alie mlie comploris quas ipse
predicitur primi scda doctrina
tertia ca. m.

An septima dat signa. mje.
materie murie facientis gut
tas. est aute muria nitrosa.
aquisitas seu vniu colencu
vniu site. que interdum san
guim p floriam foris extra
cto. signatur videtur.

Primu est color vehemens
in loco doloris ex ardore mu
rie

Scdm est beluta quida priu
tas in loco doloris ex mtr
pitate murie

Tertiu est lepro vehemens a
calidis super apposis. et dolo
ris aggrauatio qm faciunt
muriam finire.

Quartu est adurdu ab il
lis vehemens que locu refri
gerant cum quadam spti
tate. sicut portulaca bursa
pastoris. sempuua lentigo.
aque her em mtingant ar
dorem materie

An octaua dat tria signa
ventose materie guttam
efficientis.

Primū est q̄ sentitur tē
p̄o vehemens sine grauita
te in loco doloris a ventosi
tatis dilatatione

Secūm est doloris frequens
mutatio de parte in partem
quia ventositas facile mobi
lis est

Tertū est regimen prius
obseruatum quod multi
plicauit grossas ventosita
tes

In nona primo dat tria si
gna mixte materie gutta
rū ex calā ducente: et sīā
ducta

Primū est q̄ sentitur tēp̄o
vehemens in loco doloris
p̄pter abundantiam cōmixte
materie

Secūm est q̄ paucū reperit
admixturā in medicamentis
calidis et frigidis gutta
suppositis: quia p̄ calā ma
teria calā ducente irritat:
et ducta materia frigida
maridatur p̄ miscentia.

Tertū est q̄ eger in horis
dmeris nūc vna nunc
alia sibi contraria medicā
iunatur. vt sīā interdum
iunant rep̄rimendo adp̄
rem materie ducentis: et
cito post calā iunant/re
soluendo aliquid materie
ducentis et ducte matie
digerendo aliquid.

Demū notat quatuor cir
ca hos materie cōmixte do
lores

Primū est q̄ hec gutta

cōmixte materie frequēt
accidunt calidis colentis e
tutitis abis sīs et hūdis
flā generantibus et crudos
humores: halent ergo colerā
a complor: et flā a regimine
Secūm est q̄ ob hoc isti duo
humores simul p̄miscentur:
et flā p̄pter hoc ad iuncturas
ducitur q̄ colera aut sanguis
calidus subtilis facit sibi viā:
et dat ei faciliem penetrationē
et submersionem ī iuncturis
viciis.

Tertū est q̄ dolor gutte huius
cōmixte sepe alleviatur cō
prehensione iuncture dolen
tis cum manibus teneris
temperate calidis: quia per
has humor dolorē faciens
maturatur et resoluitur

Quartā est q̄ iunantur
habentes has guttas: et alle
uantur eorū dolores p̄ iun
ctiones temperate calidita
tis vt cum oleo camomille
aut apungtis gallie cap
nis aut anseris: quia nec
mādant hūiores sīs: nec
hūiores calidos ebullire fa
ciunt sed suauiter maturat
et resoluit eos.

Olaplm. vii. de cu
ratione dolorū iunctu
rarū et podagre et sci
aticæ

Cum cognoscitur
q̄ causa est complo sī

plex / facile est ip̄ius
restituere
Multociens namq; est
inflāmatiō pura absq;
apostemate. Quare
suffiat pmutatio com
plexiōis

Et manus quo ~~indige~~
~~atur~~ indigetū est e
uacuatio colere simul
et sanguinis

Et similiter qñq; est
congelatio et frigus
dolorē faciens. Quare
suffiat pmutatio com
plexiōis

Et manus quo indige
tur / est euacuatio fla
tis vt calefaciat sāguis

Et multociens qui
dem est similitas exa
spicans. quare nūcia
est humectatio sicut
scie

Eū autē cā m eis ē
materia / tunc o; vt
prohibeatur quod ef
funditur / per attri

ctionem ad contrariū
Et p immorationem.
Et confortetur mēbz
vt non suscipiat
Et resoluiatur quod
inuentū vt priuetur.
Et redi m omib; illis
ad canones vles

Et si fuerit sangui
nea aut cū dñio san
guinis / o; vt adm̄stres
floian ex parte cōtra
ria...

Et si fuerit cōis iūctu
ris corporis / tūc ex
vtriq; partibus simul
Demde adm̄stria vitū
et proprie qñ dolor
est m inferiorib; vo
mitus cū magis lu
uatiuus est ei q̄ ven
tre solutio

Demde adm̄stria solu
tionē ventris

Et incipe a re forti
si non prohibet pri
uatio maturitatis et
grossitudo materiei
q̄mo facilis sit inco

lunior: et yridatio
conuenientior

Deinde sequere cū so-
lutius mūdisicātib9
scdm gradationē

Et sunt de hominib9
qui describunt mē-
um cum facili post
facile Et sigillant
cum forti post matu-
rationē

Et rectius quidē est
in hac si materia est
subtilis tolerata festi-
nare euacuationē cū

videtur maturatio

Et si est grossa non
est malum premittere
quod eam subtilet et
maturet et preparat
ipsam ad hoc ut expel-
latur ad partē euacu-
ationis

Et tu interim alleui-
a cū solutōe subtili.

Et si materia fuerit
composita fac ut so-
lutiuū et emplastrū

sint composita

licet tamē melius sit
ut blande tractetur in
principio.

Et non fiat flora. flora
em̄ accrescere facit hu-
mores: et facit eos cur-
rere in corpus: et nō
extrahit quod nātē est
ut extrahatur

Et similiter non fiat
euacuatio

Et assidue tur aqua
ordi vsquequo matu-
ratio appareat

Si autē repletio exi-
git ut fiat expulsio
tunc fiat cum eo quod
facit assellare semel
aut bis Et ex eis q̄
bibuntur sicut aqua
endruie et solati cum
cassia fistula

Et chisteribus: et sūt
rectiora

Cum autē declinare
incipit tunc nō de-

clines et euacues: qm̄
fortassis mouebit hūo
res a locis suis ad egru
tudinem

Et attende crisse .s. et
que sit in die quarto
et septimo et vnderio.

Et hora crisse melior
eis est quartusdecim?

Et si possibile est vt
cesses ab euacuatiōe

Vsq; ad maturationem
et sis contentus embro
cis cum aqua et siā et
calida et tepida scdm̄
canones predictos in
ca. embroce / fac

Et incipe ab aqua siā

Epithiata vero cala
et narcotica om̄ia sūt

nocua. Calida quidem
ppter attractionē: sed

narcotica ppter conge
lationem et cruditatē

Et iterum epithimata
infantia grossū faciūt
crudim; et mortificāt

subtile: et prolongāt
egritudinem

Et aqua quidem ca
lida nocua est eis:

qm̄ humectat iunctu
ras

Et oxymel ppter su
am acetositatē non
est magis inuamētū

Et semina fortia
sicut semen semiculi
qm̄q; adurūt super
fluitatem et cōuer
tunt eam in lapide
ritatem

Cūq; cōpletur ma
turtas tūc euacua
cum eis que sunt sic
hermodactili et buzi
den et pille corū

Et intende cū faci
litate: et incipe iter

Et epithyma cum
eis que sunt sicut
herba que nascitur
in flumine

Et caue ne in potu

Des in primis in si me
dicinam debilem qm
ipsa mouet materia
et non facit currere
aliquid de quo sit cu
randu

ymmo fortasse subtili
at materias alias con
gelatas: et facit eas
currere ad mebruu.

Et expedit ei qui
vult sumere medicinā
ut primo mane sumat
et tardet cibum

Deinde sumat post
tres horas .xx. aureos
paine cum vmo et
aqua pauca

Et post .vi. horas in
grediatur balneu et
egrediatur

Deinde cibetur cū co.
quod conueniens est

Deinde administra pro
uocationem. nā pro
uocatio desat mate
riam dolorum iūctu

rarū. qm ipsa sicut scis
est ex superfluitate di
gestionis que est epa
tis et venarum: et pro
prie in podagra pro
pria calida.

Venarū plures ha
bentū dolores iunctu
rarū frigidi et comploes
hūdas non iūctur
cum solutione pluriā
facta cum potionē et
chisteri.

Et cū medicatur cum
diureticis sanantur

Et de corporibz quidē
extenuatis sunt cor
pora que non tolerant
solutionem et prouo
cationē plurimā. et ge
nerantur ex eis i ipis
adustio sanguinis consi
derentur ergo oīa illa

Et turaca iterū in
fūis confert et prope
post euacuationē ipā
em mūdificat reliqas

materiem cum facili
tate et resoluunt eas: et
confortat omnia membra

Reperatio autem ma
teriei a membro non
est ut fiat materia exi
stente fortis effusione
plurime resumptionis
Illud enim facit duas res
malas. quarum una est
quod facit materiam iole
dientem: et est contrarium
motui eius. quare acci
dit dolor magnus. et
cum accidit huiusmodi.
et occupare cum lemsi
cantibus

Et secunda est quoniam
fortasse conuertitur
ad membra principalia
quare accidit timor.

Et cum materia non
est plurima aut ^{est} pue
restauratioms tunc
non est malum repellere
eam in primis cum est
in spiritalia. nam

reperatio in ea reti
net materiam in profun
do. quare est ut fiat
paulatim debilitetur: at
dimittatur

Et sit occupatio cum
evacuatiōe

In fine vero eius est ut
occupetur in eis que
resoluiunt et subtrahunt
et extrahunt materiam
ex profundo ad illud
quod apparet saltem
cum ventositate
cum incisione aut sud
ione

Aut cum cantero

Et cum rubificantibus
et vesicantibus: per quas
currunt materie

Et non consolidantur
usque ad tempus

Et de vesicantibus quod
dem sunt sicut allia
et cepe

Et non est quod sit sicut
mel anacardi

Et post ipsi lac ti-
mali et lac fici.

Et oꝛ vt misceatur
cum absterfuo et de-
scantē lemtiū

Et si non perducit
ad lapiditatem im-
maturam nam vesica-
tio iterum est sicut
resolutio per illud qd
timetur de ingrossa-
tione

Et confert vesicam
si misceatur cū resolu-
tione et adipibus

Et deuitetur fignus

Et non oꝛ vt appro-
ximent et resolutiva
fortia in principio rei
ante euacuationē: qm̄
facient euenire mate-
rias plurimas: Deinde
resoluant subtile eorū:
et inspissant residuū:
et retinebunt ipsum

Et oꝛ vt observetur
illud scdm plurimū iter:

et proprie qm̄ materia
est viscosa aut mīlica.

Cum ergo fortes sūt
dolores et non tole-
rantur non est exar-
satio quin tribuantur
sedatiua doloris ebibi-
ta et limta

Epithymata vero se-
dant cum subtilitate
resolutionis materiei:
aut cum stupefactione
Et non admīstres stu-
pefaciens nisi apud
necessitatē

Et mensura illud qd
sedat maliciam sūmā
doloris: et vtere eo cū
audacia et temeritate
plus

Et multotiens con-
fert stupefactio ī qntū
ingrossat materiam
procedentem quare
retinetur.

Et scias q rectius est
vt pmutatio fiat cū

medicinis . quāq; eiū ē
mediana conferens
vni membro et non
aliū membro . et quāq;
confert in hora . de
inde post illud nocet
et mouet dolorem

110

Et or; vt dimittatur
vniū oīo vsqueq; sa
netur . ex eo sanatioē
integra . et veniant
sup ipsum quatuor
tempora

Et or; vt dīttat illud
consuetus scdm̄ gra
dationem . et vtatur
cum ipsum dimittit
diuresis

Et vniū de melle cū
diuresis confert eis

Et melancholia de
habentib; a; teticam
or; vt rectificetur pte

Et enacuatur eius
melancholia

Et hūctetur corpus
eius .

Et leniatur cū ci
bis et munctionib;
et similibus

Et non asidnetur
super ipsum pūa
resolutio sine leni
ficatione : sicut sti
uisti in radicibus v
mūersalib;

Et or; vt denitetur
caro in eo quod fa
ctū est de exutudine

Et si nūa fuerit
tūc detur caro ams
montane et leporis
et cazei / et om̄s caro
paucarum supfluita
tum

Et si euenit dolor i
dorso in primis / et
pmitetur ad manū
tunc Alenbothoma
ex manu . vt egre
diatur sanguis et
humor ex parte sue
Declinationis

Cum cognoscatur 7 in hoc
capto primo agit de cura

Dolores iuncturarū a mala
complexione sine materia

Sed in generali a mala co-
plexione cum materia ibi Cū
autem causa Tercio a ma-
teria sanguinea ibi Et si
fuerit Quarto a materia
mixta ibi Et si materia
fuerit Quinto a flatu
ibi Verumptē plures Sexto
in spāi de dolorū sedatōe
ibi Cum ergo fortes.
Septimo a mīa ibi Et
melancholia

In prima parte primo aut
q̄ scito q̄ causa dolorū iun-
cturarū est mala complexio sine
materia / quā simpliciter
vocat facile curatur per
appositionē contrariū cum
modestia et gradatione
Sed dicit q̄ hec complexio se-
pe est inflamatio pura sine
aparte et sine materia. et
quia est imaterialis / suffi-
cit ut proutetur p̄ suū co-
tinuū. ut per aquas aut
succos lactuce endive sepe-
rūne solati portulace aut
rose

Tercio dicit q̄ manus et
fortius quo indigem⁹ in
hac cura est euacuatione
colere rutæ et sanguis sit
per floram basilice vel colē
solus p̄ dragmas duas
rubarbari cū .m. .z. aq̄
endive. Et hoc cum do-
lores et inflammationes
iuncturarū sanguine et co-
leram in vena inflāmant

et facere disponunt de ima-
teriali complexione / malā ma-
terialē.

Quarto dicit q̄ congelas
fugus absq̄ materia quāq̄
dolores iuncturarum effi-
cit. quare ad horum curā
sola alteratio remouens hoc
fugus per calā sufficit cū
gradatione ut p̄ pannos ca-
lidos vel p̄ aquam calidam
aut olea calida.

Quinto dicit q̄ si sit apl⁹
aliquid quo egetur est eua-
cuatio flatis a vena cum
sanguine p̄mixti. quia san-
guis redditur in se calidior
et per eius partē que iunctu-
ris aduenit iuncture cale-
scunt. et de imateriali ma-
la complexione prohibetur
fieri mala materialis

Sexto dicit q̄ sepe iunctu-
ris est mala complexio sine
materia siccā et exasperas.
quare indigent humecta-
tione cū lacte aut oleis aut
tunc tepidis dulcis aque
flumis aut muscillagimb⁹
portulace psili radicis altee
vel seminis lini.

An scdā sup̄ generaliter a
dolorum iuncture materia-
lium. Dat. v. consilia

Primū est prohibere cursū
humorum aut tractum ip̄s
ad iuncturas diuertendo hos
ip̄os ad contrariū vel per floras
vel p̄ vomitum vel p̄ vento-
sas vel p̄ ligaturas in parte
opposita.

^{est}
Sed in unguere vel ablu et
potu vel materia fluxuram
proprie farmacie

Tertium est suscipiens mem
bru confortare cu quibusda
stipticis . s . uncturas ut
minus suscipiant de materis
ad has fluere paratis

Quartu est resolvere post
purgationes id quod in un
ctura iam receptum fuit et
coadunatum ut hoc impedi
mento praeveniat unctura :
et gutta sanetur

Quintu est q videamus
in omnibz istis duobz noibz
inmorationibz confortati
onibus et resolutionibus
ad canones uniuscuius
scriptos primi quarta .

In tertia dat . ix . regulas
sup cura doloris ex sanguine
vel eme dmo

Prima est q patiens te
flebotometur de parte op
posita ut si in manu dolor
fuerit flebotometur
basilica lateris oppositi vel
sophena eiusdem . Et si sit
in pede flebotometur ba
silica lateris eiusdem .

Seda est si dolor fuerit cois
onibus uncturis utriusq;
manuu et amboru pedu . Et
flebotometur bene supe
riores et inferiores ut
sophene et basilice .

Tertia est q sepe promove
tur vomitus post fluxum
maxime si dolor in inferio
ribus partibus fuerit . na

unantior est in hoc casu
vomitus q ventris solutio .
qz p vomitu materie que e
rat ad locum doloris pre
parate confluere sursum edu
cuntur . et ventris solutio ma
terias convertit versus tfe
nova . quaru parte vehementes
dolor ad se trahit

Quarta est post vomitu
q venter solvatur ut illos
humores quos vehementer
dolor deorsum attraxit p
am farmacia effluere
cogit . et eos prohibeat ad
uncturas trahi

Quinta est q a re forti
incipiatur nisi prohibeat
purgatio maturitatis . et
purgandi humoris grossi
ties minima . quibus huor
redditu farmacia iocundus
Et a forti farmacia incipit
maxime rapis ut a pilhe
fetidis quatinus potenter
humores dispositos ad iu
cturas fluere et trahi a
doloze foras .

Dicit tamen ^{enacu}
princeps quasi se corrip
ens q a principio forma
tia finalis est in humor
sen magis ^{farmacia} segna . et gra
datio de debili ad fortius far
maciam est convenientior
sicut incipere a cassia fistula
mana aut thamarindio .
deinde procedere ad reubarba
rum et ananici . et postea
ad turbich . et tandem ad far
maca diagredialia vel ele
borica . vel de pulpa cologu

tide Ered q m debilibus laxari facilibus et nō le ne sustinentibus farma ca fortia / a debilibz inape melius est / Deinde proce dera ad mediocria / relm quendo fortiora.

Sed m robustis vix laxabi libus inapeze a forti cōuei entius est . qm debilia con mouent et aptant fluxui qui quieti prius erant et hos non educant . ymo moti farmaco fluunt ad iucturō

Secunda est q postq farmaco facili purgaueris iserimū a principio morbi sequere gradatim cū fortioribz mū sificantibz sic em natura feret instantius solutiā farmata : et melius diri get ipsarum opera : nec ab hīs terrebatur

Septima est q si materia fuerit subtilis colerica melius est ipsā festime pur gare . maxime si in ipsa maturatio appareat ne hec colera ducat sua sub tilitate abunde materias ad locum doloris

Octaua est q si materia doloris est grossa farmaco non bene obediens nō ma lum est eam presubtilizare priusq purgetur et hanc ad hoc preparare vt ad vias expulsioms . s . ad anū faci le expellatur . vt hanc deco ctionem sibi dare in potu mane in ieiunio .

De aceriū rubeoz purgillū . 7 . seminu femiali carui et ampi an . 3 . s . fiat decoctio ad quā titatem . lb . ʒ . et . s . an . s . bis adungas oxymelhe diuretia vel similitici . 3 . tm .

Nonā est q interim q dige ritur materia patiens alle uetur subtili solutione seu leui et facili sicut cū cartamo vel cū catholicon .

An quarta dat regulas xebi pro cura doloris in iuncturazū qm sit ex mixtis materiis

Prima est q si mixta seu composita sit materia do loris ex hīs tribus diuersis contrariis vt fūō flāte et cala colera comiemi vt in hoc solutina farmata et etiam empla composita ex istant

Secūda est q deet et melius ē vt blande tractetur et manet iste dolor a principio q vt solutina cum attractione statim offerantur vel empla fortia

Tertia est q in hoc compo sito dolore non fiat flōia qm comonetur et accrescere fa cit supfluos humores : et p corpus eos discurrere fa cit nec educit illud quod e duca delect vt flā et tolerā ; sed sanguinem qui erat fixū vtriusq et thesauru naturę

Quarta est q etiā i pñ cipio morbi non datur far macam solutunū ventrici

cum attractione quia ma-
teria tunc non est digesta.
quare non obedit pharmaco
trahenti

Quinta est q̄ patientis
aquam ordeacea assidue
bibat donec appareat mix-
ta materia digestio ali-
qua. nam ledit et lubricat
et abstergit vias sine ma-
tenu fori comotione.
Sexta est q̄ si egrī disposi-
tio puta repletio vehemens
multe catarchime requirit
ut aliqua fiat expulsio mi-
noratua materie fiat cū
pharmaco: quod semel solū
aut bis assellare faciat
etiam in principio.

Septima ad hoc talē medi-
cinam dicat in potu su-
merenda. Et aquarū sola-
ta et endive añ. 3. n
in quibus dissolue me-
dulle cassie fistule mudate
3. x. fiat dose pro vir a. j.

Octava est q̄ dent etia di-
sterna lemitua ventris
que sunt rectoria seu se-
cuniora tunc pharmacia bi-
bitis. quia non comouent
superius humores: neq̄
hos precipitant a superi-
oribus ad inferiora sicut
pharmacia p̄ os introissa.

Nona est q̄ cū dolor dectia-
re incipit non est declina-
dum ad pharmacadū et ena-
ciandū. nam fortasse far-
macū comouebit humores
p̄nne quiescentes et fluere

faciet ad locū doloris. unde
dolor fortior q̄ ante redibit.
Decima medicū iubet attē-
dere crises horū dolorum
quarū quedā sunt quar-
ta die morbi: quedā die
septima: et quedā .xj.
ut in die crisis naturam
non impediat. neq̄ san-
machie neq̄ floris neq̄
aliis modis. Iuxta id
p̄uocatis amphorū p̄ma
Et quorū crisis fit / et
quorū facta est equalis /
non mouere / neq̄ nouum
facere / neq̄ pharmaciis neq̄
aliis p̄uocationibz vbi: p̄
mere

Undecima est q̄ in hīs
iuncture doloribus & ma-
teria mixta dies arcticus
melior est quartusdecim⁹.
quā tunc materia densis-
digesta esse debet: et ad
expulsionē nature obedire.

Quodecima est q̄ si in hoc
dolorē rationabiliter cessa-
re possit / vel proprie loque-
do desistere penitus ab e-
naciatione cum pharmaciis
bibitis vsq̄ ad materie
maturationem et cōtētus
fiens embrocationibus
per aquā frām calidā et
tepidam s̄dm canones
superius dictos p̄ma q̄-
ta ca. xix. et ca. xx. tra-
ctatus presentis que sūt
de embrocis fac

Tridecima est q̄ i ebrocādū
incipiatur ab aqua frā:

que reprimat hñorū ebul
litionem / dolorem mitiget
et panīper reperantiat.
XIII. est q in pñcipio
dolore epithymata omīa
tam calā q narcotica su
pñfacientia sunt nocua
Calida quidem attiahe
de materias cōmotas
ad locum doloris. Narco
tica vero congelando et
māridando materias iā
fluxas. Vnde prolongat
morbus.
XIV. est q rursus epithīa
ta que mñant / grossas
materias māridant / sub
tiles mortificant / et pro
longant egritudines
XV. est q aqua calā no
cet guttis mixtis in su
pñcipio iuncturis affo
pita qm iuncturas laxat
et humectat. Vnde fuit ha
bihores ad recipiendū ma
terias. Et plus hñores
profundentur in eis.
XVI. est q oxymel bibi
tum siue simplex siue di
uretiā siue spūllicū
non est multū cōferens
ymō forte nocens in gut
tis cōpositis acetositate
eius qua ledit iuncturas
et facit ad eas penetrare
humores
XVII. est q semīa fortia
calā et acuta sicut rūtē
amī carū amī qñq
cōbūruunt gutte supe
fluitates et conuertunt

cas ad lapideitatem
XVIII. est q qñ completa est
digestio materiei gutte
cōposite / ipā cepurizadei
est pñ hermodactilos et p
buzidenarabice dicit iudeus
q est bistorta extimatione
pñus q q saret. In glo
sis vero almasorus libro ter
tio super saturion scribitur
q est spēs saturionis. cui
radix habet vltū digitos.
q si sit verū / ipsa est illa
que palma xpi a moder
nis vocatur. nam sine du
bio ipā est spēs saturionis
XIX. distax vero de hermoda
ctillis tres descriptiones
inuenies in antidotario
mesue distinctione decia
XX. est q in materie dige
ste purgatione cū facilita
te conuenit ~~interdum~~ mte
dere puta mapiendo a de
bihoribus. et mape rursus
graxatim procedere ad for
tiores farmacias sic enim
natura foret mtristantius.
et hñores subito non agi
tabuntur.
XXI. est epithyma facere
in pñcipio morbi per h
que sunt vt herba nascēs
in fluminis lente currentib⁹
vel aque quietis dicta len
tigo aque que mirab~~ilis~~
bihiter. extinguit ardore co
leie ducentis. et dolorem
mitigat
XXII. est cauere ne in potio
detur in pñcipio farmacia

et pillas eorū
Cusiden

sed serapio et
pñceps dicit
q est aulor si
milia epulē

laxans nisi sit debilis. potest
autem debilis dari quia ma-
teriam purgandā comouet
lente et suauiter et non fa-
cit aliquid ad iuncturas au-
rere de quo sit curandum
Et quasi sensum corrumpit
aut pmo fortasse materiam
aliquam alias subtiliat q̄
prius quiete et congela-
te erant et aurere has
facit ad locū doloris **Et**
vbi apparet ventis enē-
tas istius tuus est sūere
debilem et forte
Xviii. est q̄ expedit dolet
sumere farmaciū pmo ma-
ne sumere dum die p̄ quas
hoc transiū est sunt li-
bere et expedite. **Et** tar-
det comedere donec sum-
opus completz p̄ferat
Xxiii. est q̄ post complemē-
tum opus farmacie per-
tine horas sumat aureos
xx. pamo fermentati cū
vino rubeo et pauca aqua
dulci
Xxv. est q̄ mittet balneū
per vi. horas post dicti pa-
nis comestione et in eo
maneat donec attedictū
et lassū sentiat post e-
grediatur nam post pur-
gationē balneū resolu-
relinquas materiarum
Xxvi. est q̄ eger aletur con-
tramentibz abie p̄dm dñū
humoris in materia cōposita
qm si calidus sit aletur cū
frigidiis et conuerso sit

q̄ multū tenuis Dieta tem-
pore vehementie dolorum
sicut aqua oderi vel aqua
pydum vel aqua rappa
Xvii. est m̄strare prouoca-
tia sudore et vniā: sicut
aquā cicera senna et radi-
ces brusā et speragi fem-
culi apn. maxime qñ iā
fluxa est materia. nam
desicat ipsam cū sit sup-
fluitas digestionis venarū
et epatis. et propne in p-
dagra calida iunat pro-
nociatio facta cū fīs vt
cum stauola ticorea et
enduna et cum sennibus
fīs maioribus. quia fa-
cilis colera comestitur
ad vniē vias vel ad su-
dorem q̄ alii hūores
In quinta dat vngulas
viii. super cura frigidi
doloris iuncture
Prima est q̄ phres
humide complexionis
dolentes iuncturas a sū-
hūore non iunantur plu-
rimū a farmaciis bibitis
soluentibz ventis neq̄ a-
chsteribz nam sepe quietos
et congelatos in vno
hūores mouet subtiliat
et aurere facit ad locum
doloris coadiuvante attra-
ctione que p̄ dolore fit
Secunda est q̄ qñ bibunt di-
uretica sicut aquā cice-
rā oximel squilliticum
vel diuretica sanātur ab
eis: quia materias ma-

turant et induit: et
partim resoluunt parti
has expurgat per vrine
vias

Tertia est qd aliqui ma
ci extenuati non inorix
sustinent ventus solu
tionem et plurimam
vrine prouocationem.
admittit em per her in
huc sanguis Et consi
derari debent hec omnia
in cura guttarum.

Quarta est qd bona est
in guttis fide tinaca ma
gna: maxie et proprie
post materie morbi bona
purificationem. qd reliq
quas materie expurgat
cito et facilliter: et eas re
soluit: et omnia membra
roborans confortat.

Quinta est qd a membris
humidis materia non de
bet reperi si fuerit fortis
effusio sic qd ad iun
cturas abunde effudatur:
et si resiptioe plurime fu
erit sic qd reperiussu velo
citer redeat ad locu doloris:
vel alia confluat velociter
ad eum. Nam in istis ca
sibus misert duo mala fa
lie reperiussio

Primu est qd materiam
doloris iuncture reddit
rebellem et inobediente
sue digestionis et resolutio
et contrariatur motui
nature. que hanc quasi
artice ad iuncturas ex

pellit. Unde magnus dolor
accidit ex conflictu nature
cum reperiussio Et qm hoc
euemt cessa reperiussio et
adhibe hac hora leuificatia:
sunt pulres de lacte vacuo
coco mica panis et vitellis
ouorum

Secundu est qd forte reperiussio
facit conuerti materia ver
sus membra principalia

Quare accidit timor apa
tis in huc vel corruptionis
que comploris

Sexta est qd cu gutte ma
teria non plurima aut
est parue restorationis
id est refluxione noue ma
terie versus locu doloris
tunc non est malum in pr
cipio sui esse suauiter re
pellere materia fluentem
sicut cum oleo rosato et a
ceto contempne ad tinnice vel
onfano oleo: nisi gutta
sciatica sit in qua reperiussio
materia retinet et ip
sam impellit in profundo
iuncture sue Et ideo oz
vel qd dimittatur et non
fiat reperiussio vel paulatim
fiat debilius et suauiter
non directe supra iunctu
ram et sup fluxa materia
am sed parum altius

Septima est qd medicis
in sciatica se occupet in
euacuatione petrantium
humoru p flores et vomitus
et per secula formaca que
postea dicuntur ca. xvj.

tractatus presentis

Detana est q in fine in-
tendatur resolutionem sub-
tiliationem et extractionem
materie de profundo iun-
cture vsq ad cutis super-
ficiem et proprie in stru-
tura. Cuius extractio
tamq hic m^o modos.

Primus p ventosas cum
scarificatione iuncture
sive suppositas sit

Sed per suctionem que cu
corum fit quam quidam
nominant cornutationem
et hac in alterna frequen-
ter vtuntur loco florid^o

Tertius est cum cauterio
potentiali aut actuali iun-
cture sive apposto.

Quartus sit p medicinas
cuius rubificantes et des-
cantes magna violentia
sive caliditatis et attractiois
per quas materie ciuiunt
et attrahuntur de profun-
do ad cutem.

Rona est q vulnera facta
a cauterio non statim co-
solidentur sed aliquadum
teneantur aperta quati-
nus p ea relique mate-
rie cum gutte expurgentur.

Detana est q sunt cepe
et allia de vesicantibus et
rubificantibus qn coquassa
ta iuncture supponuntur.

Et similiter sunt grana
sinapis et finus columbi.

Vndecima est q mel ana-
cardi in vesicando et rubifi-

cando non habet sibi par-
nem sibi equiualem.

XII. est post hoc melius
est lac titimalli .s. anabu-
le vel cataplasie: vel lac fi-

XIII. est q hinc rubifica-
tibus et absterpimus et
vesicantibus pmissere oz
lentina aliqua: quibus
resistatur vehementi po-
rum desiccationi sicut ce-

XIV est q msi istud fiat
ipa pducunt gutte mate-
rias ad lapiditatem nam
desiccatio est sicut resolutio
subtilis a grosso: per que
timetur fortis magis p^o
quasi lapiditas.

XV. est q vesicantia confer-
unt in casu hoc si pmissent
cu resolutione et cum adi-
pibus lenificationis per q
prohibetur lenificatio.

XVI est q a forti furore
sibi caueat egger ne coe-
lentur p ipsam materiem
et concilientur profuso
in iunctura.

XVII. est q in principio gut-
te non sunt applicanda
resolutiva fortia super lo-
cum exuritum ante ena-
tuationem materie: qm
attraherent a toto corpore
repleto exente materia
plurimas ad locum doloris.
Et post hoc resoluerent
attracte materie partes su-
tiles. Et inspissarent ptes

residuas Et forte conuerterent eas in lapidem : et has retinerent in loco iuncture . qm fecerunt eas inhabiles ad resolutionē

¶ Vm̄. est qd̄ in pluribus obſeruare oꝝ ne resolutiua ſup guttas adhibeantur i principio ſui maxime ſi fuerit materia viſcoſa vel mīlica . ip̄a em̄ aliis ad iꝝpoſitionem et indurationē magis diſpoſita eſt

¶ In ſecta primo agit de ſedatione dolorum guttarū

¶ Sed aliq̄ notat ſup mutatione remediorū et potu vini in guttis ibi Et ſic qd̄ In prima partiula dat . v. regulas

¶ Prima eſt qd̄ dū ſunt in guttis dolores vehemēter fortes vix tolerabiles non eſt excuſatio quā p̄tinuis dentur ſedatiua doloris in potu aut in eſu vel in imminentis ſup locum doloris : etā ſi gutte noua ſuerint multitudō et concalcando materiam ip̄ius et proſundando in iuncturis . Juxta illud metricū dñs prius inſurgit in cauſam que magis vr̄get . Dolor autē vehemēs et intolerabilis de morte eſt ſuſpectus : quia cor iā vit ſuis ſpiritibz exhum inquietat et in ſopnē redit . et interdum ſyncope demde mortē aſſert .

¶ Secunda eſt qd̄ dupliciter epithimata ſedant iuncturē dolores vno modo via ſubtilis et ſacilis reſolutois vt cū mīta pame et vitellis alut la / onoz et aſimno vel muliebri vel pulte facta ex hīs : Alio modo via ſtuprefactionis vt cū papauer vel cum niſq̄mo mandragora aut opio Et hīc intellige ſub nomine epithimatis immenta pulles cataplaſmata vnguenta et embrocationes manus ſcaves et emplāſtra talia

¶ Tertia eſt qd̄ non pro dolore ſedatione nō ſtretur aliquos ſtuprefactiuū in ſi vigente neceſſitate : qz cordi inimicatur et ſpiritu vitali et cerebro et neruis omne ſtuprefaciens et mortificat ſenſū non alio modo pacificans dolores

¶ Quarta eſt qd̄ ſūma vehementie doloris itollera bilis meſurare debet p̄dus et virtutem ſedatiui doloris Et cum bene meſuraueris quantum natura de ſtuprefactiuo ſuſtinē potest tunc magis adauctior et quaſi temere extor aut intus dabis . vt ſi rabi oſus et intollerabilis dolor affuerit de ſyncope et morte proxima cōnnans a ſtuprefactione forti inchoandum eſt : ſicut ab opio pondere granorū trium

ebibito cū tanto lassam et
3. Saque mellis bibito. Vel
cūn granis. x. opū tebauci
et totidem arci simul incor
poratis cum. 3. s. mīre
panis albi et qūte. s. Lactis
mulieris. Vidi florentie
dum papa martinus reside
bat quēdā indēū qui dum
laborantes ardentibz guttis
pluribus diebz inquietos vi
derat et de nocte insōpnes
guttis supposuit pulkē mo
do dictam. et statim dolo
res pacificabantur. et inde
p̄funde dormiebat egri. q̄re
assequēbatur gloriā et
opes. Si vero sūma seu
quantitas doloris et eius
intentio non tanta fuerit
tunc stupefactiū debilius
exhaleatur.

Erimta est q̄ frequēta
stupefactio confert in hoc
q̄ ingrossat antecedentem
materiam. artetici doloris.
Vnde retinetur. et ad gut
te locum prohibetur. an vero
In secunda notat. m̄
Primū est q̄ in guttis
maxime quarū est cōputa
materia rectius est sepe per
mutare medicamina. q̄ diu
oti vno et eodem medicā
mine. primo q̄ interdum
mediana vna confert vni
membris gutta fatigat o.
et nocet alteri similitē
lept ppter diuersitates indi
uiduū proprietatum.
que non arte sed experi

entia sola cognoscuntur.
ut q̄ vnus odit vniū alter
acetum castū aut poma q̄
venerū. alter ista diligit
ut sibi proficiat. Sed qm̄
eadem mediana confert
vni membro hora vna
et nocet alia cōmonens
et augens dolores ex dū
sitate temporū morbi et
materie eius. Et ex hac
mutatione consolatur
paciens. honoratur. medicus
et apotecarii proficiunt
Secūm est in guttis toto
cursu exstinguis et per
omnia tempora sua dimit
tere vniū. donec egri in
tegre sanatus fient.
nam vniū maximū
hūorū ductor est ad iūctura
vacuitates. Attende q̄
princeps de lege vel socra
machometi fuit. in qua
oīd vniū potē prohibetur.
et loco eius bibunt potus
de aqua cortis ann zūta
aut melle vel ann sp̄bus.
Idē si vniū prohibetur
die non est ipse durum.
sed durum est gallicus q̄
vmo assidue consueuerūt
vni p̄terea suffiat medias
gallicie prohibere vniū dū
gutte materia sunt ad iū
cturas et dolor est fortis.
et tunc dat in potu ptisā
nam vel aquam mellis po
stea vero adhuc p̄durate
morbo iubet dare in potu
prima vice ptisā vel aquā

melitam. deinde vnu cu
beni vnosum maturum
ut non acetosetur: neq;
minus cito penetret

Tertiu est qd ille gutto
sus qm vnu consuevit
bibere gradatim no subi
to cesset a potu eius iuxta
id yuocatis amphoru scda
Scdm multu et repente
enatuare aut replete a
talescere aut infirida
re aut quomodolibet a
litez corpus mouere fal
lay est et oio nature in
imicium paulatim verp
certum est. et aliter tran
sire ex alio ad aliud no oz
Cum vero dimittet vnu
conquetus bibat loco eis
potus diureticos: sicut
aquam aceru vel aqua
mellis in qua bullitum
sit semen femiculi vel si
mlemptisanam

Quartu est qd ille qm
vnu dimisit confert vi
nu mellis. e ydromel
cum diureticis vt cu sem
mbz amsi femiculi impi
catu

In septima dat vnu re
gulas sup cura gutte
melancolice vel in mela
colico

Omnia est qd taliter
splen rectificetur qd de
bite sinu compleat offi
cium pnta qd expurgat
massam sanguinaria
a melancolia

Pada est qd si sit imple
ne retentus melancolicus
humor tunc enacuet
proprie farinace vt cu
Diasene vel catholicon
vel pulvis de epithimo vel
lapide lazuli

Tertia est qd humectetur
corpus eius cibis et poti
bus humidis et transquilli
tate et vita iocunda et
bathneis humidis post pur
gatione

Quarta est qd corpus le
matur intus cum cibis
et potibz vt brodio vituli
galline aut capris et po
tu rubi vni maturi dul
ci aqua limphati Et ex
tra vnguentis oleis et li
nimentis et eis similibz

Quinta est qd non fi
at nec assiduetur puda
resolutio sup locu doloris
ymo misceantur cu reso
lutinis lenificantia sicut in
radicibz vltibus ipse pcedo
aut puta primum quartu
capitis pluribz

Sexta est qd in eo quod ia
factum est ex hac egritu
dine carnes vitande snt
Attende qd qn gutte mate
ria quasi motu arctico
fluit ad iuncturas non si
ne dolore dieta tenuis con
fert: sicut aqua pisorum
vel amygdalatu vel ordea
tum maxime si gutte ma
teria fuerit sanguis aut
colera vel adusta mltia:

tunc ante mune carnes
conueniunt: quia dista
herent natura ab opere di
rectionis motus et a disti
ctione materie. sed dū ces
sat motus materie gut
tarū et tepescit. dolor non
est malum uti carminibus
precipue in illis qui abū
de carminibus refici consue
uerunt

Septima est q̄ si nūa
fuerit carminū comestio vel
pro patientis confortatōe
vel quia solitus est carmi
bus refici. vel cibos alios
singulos abhominatur. tē
comedat carnes et mon
tanarū amū ut fassanū
lorū p̄dicū turturū et
phueiorū et lepuseu
li inuems et cazei id est
capreoli pluestis: et ce
teras carnes paucarum
supplintatū et facit di
gestionis ut pullorū ca
ponū et gallinarū lapre
oli et cōi

Octaua est si dolor primi
tus acciderit postremo in
dorso deinde declinauerit
et p̄mutetur ad manus
p̄ modum aragris. fiat
ex manu illa flōia: qua
tūto exeat sanguis et
humores ex parte illa ad
quam natura ip̄os mē
nauit. et hoc intellige
si pauca materia sit
et sanguinea vel sangui
comixta. et non sit in

in corpore repletio altera
Iuxta id p̄paratis aphor̄
prima Que or ducit
vnde cūq; reperit natura
inde ducere or et per co
nueientes regiones.

Capitulum vñ de so lutione corū

Oportet ut in eis
non educatur solu
tione s̄ta solum p̄mo
cum colera. nam
cum in eis solum
s̄ta solutione educa
tur. uiuantur statū.
et redit colera. et
facit currere ad mē
brum s̄ta vice alia
Et non or ut fiat
eorum catarticum
vehementis calidita
tis fortis valde. q̄re
liquefiant hūiores.
et redeat ad mēbz
q̄ntum est illud quod
acceptū multiplici
ter

Et in hermodacti
lis quidem credit

esse plurimū inuame
ti ppter ea q̄ ip̄i sol
uunt statū humore
frigidum Et in ip
sis est res alia qm̄
faciunt succedere so
lutionem stipticitatem
et confortant.

Quare non est pos
sibile cum eis ut re
cedant supfluitates
liquefacte p̄ medicinā.
quibus non accidat
ut euacuarentur Et
prohibet iterum illud
quod subtilitū est
p̄ virtutē medicine
solutine currere in
meatus. Et hoc ex
operatione hermoda
ctilloz contrariū est
reliquis solutinis et
euacuationis calidis
Et phūia eorū sūt
que dilatant meat⁹
et dimittunt eos di
latatos.

Verū hermodactili s̄
nocui stomacho. qua
re oz ut misceantur
cum eis que sunt sic
piper et zingiber et
cinnū Et q̄nq; ad
misceantur eis ea que
sunt sicut aloes et sta
monea ut conforte
tur eorum solutio
Et dixerunt quidā
q̄ pedi coruino in est
operatio hermodactilo
rum et non est enis
nocere stomacho

Et lapis armenicus
confert doloribus in
cturari

Et de corintis sūt
pille inuamenti

Et pille fetide

Et perarussi est ma
gnū inuamenti ad
sciaticā et podagrum

Et grana nil inua
tūa sūt iterū

Et grana resgu

Et buziden
Et almezaharagi
Et rahatalhamen
Et centaurea
Et cologuintide
Et aloes
Et stamonea
Et vitis alba.
Et alharmel

Ponantur cum eis
tamomacum et sarco
colla et bdellium et tur
bich et picrotu

Descriptio soluturi cum
facilitate. ℞. ꝑ. 3. j.
piperis agarici ambo
rum an. 3. s. medulle
cartami pondus. 3. n.
radicis pedis corini
3. m. Cuius dosis sit. xviij.
sihque faciens assella
re septies aut octies

Et iterum cum m. ꝑ.
hermodactilorum oīū an
3. j. aloes pondus. 3. n.
sumantur de puluere
3. n. et ꝑ. cum decocto

ameti est enim iunatiū
in hora

Et iterum sumatur
oleum de miabz aut
oleum de alkeruha
et sarco colla vna die
cum perapigra et
vna die sola. ix. die
bus. et non sumat
nisi cum alme zaha
ragi et aneto deco
ctis.

Et iterum sumat
hermodactili et bu
ziden et almezaha
ragi et piper et zin
ziber et anisi et
dancum. conficiatur
cum melle et bibat
ex eis omni die

Et iterum sumatur
ex hermodactilibz pon
dus. 3. xxx. et pulpa
cologuintide pondus. 3. x. decoquit
cum xv. lb. aque do
nes remaneant. m.
lb. aque. et sit dosis

ems om̃ die media
t̃b. cum tribus vncis
zucc̃e est em̃ mirabi
le valde
Solutiũ leue nuci
tini. sacrocolle ru
bee. ʒ. m. zucc̃i rubi
ʒ. m. terantur et cõ
misteantur cū oleo
centi mium. et p
riatut sup ea aqua
aneti. est em̃ mira
bile soluens absq̃
labore et alleuiat
Vomitini forte
valde conferens ha
bentibus hūiditatē
et m̃iam ex haben
tibus dolores iunctu
rariū et sciaticam.
Et aloes et seminis
elebori nigri et sta
monee oīum ana. ʒ.
ʒ. euforbiū et m̃tri
ambori ana. ʒ. ʒ. cõ
ficiantur cum succo
carnis. Et qñ sit

Vomitius cum eo/era
Dicatur radix egritu
dinis.
Oportet vt in eis 7 in ho
caplo primo agit de hūor
bus educendis et qualitate
farmacorum
Sec̃do in sp̃ali de hermoda
ctillis et pede conmo ibi
Et in hermodactillis
Tertio de pluribus mediis
aliis singularibus et pau
cis compositis alibi des̃crip
tis ibi Et lapis armenius
Quarto des̃cribit quāda
compositas ibi Des̃criptio so
lutiū Quinto forte vo
mitium ibi vomitini forte
In prima parte primo a
ut guttosorum farmaca nō
solum flā sed etiā coleram
debent educere Sec̃do dat cāz
qz licet ipsa iuuantur it̃co
flatis purgatione per hoc
qz subtrahit aliquid matie
facientis guttas redit tñ
colera que premota fuit
et non educta faciens au
rere nouū flā ad mēbrū
quod gutta affligitur ve
lut ductus flatis.
Tertio dicit qz guttosorū
farmaca non debent esse
vehementer calida valde
sicut euforbiū et laureola
ne p ea liquefiant hūores
qui prius queti et conge
lati erant. et redeat ad mē
brum seu iuncturam ifirmā

tantum multipliciter. quoniam
tum sunt illis quod forma
cum attraxit et euacuauit
In secunda primo ait quod
hermodactili ordinatur in
casu hoc plurimum conferre
quia statim soluit et sol-
uendo educant staticos
humores. Et hoc intelli-
git de hermodactilibus albis
et grossis medioarter du-
zis nam uiter et ingri-
stranquilatum sunt sicut
mali fingi. Debent autem
ex albis accipi radices
Secundo dicit quod in hermoda-
ctilibus est quedam proprie-
tas alia qua uiuant. nam
postquam laxauerunt de-
linquunt post se vestigia
stipticitatis et confortati-
Tertio dicit quod propter hanc
stipticitatem et confortati-
onem cum hermodactilibus
non est possibile quod supflui-
tates liquefacte a medi-
cis et non euacuate rece-
dant et currant ad egi-
munturam
Quarto dicit quod dicta stipti-
citas iterum prohibet cur-
re in meatibus. scilicet per uenas il-
los humores qui per medici-
nam solutiuam ventris sub-
trahati sunt
E quinto dicit quod hoc et
operationibus hermodactilorum
prohibere currere humo-
res quos farmacum sub-
trahunt est contrarium so-
lutum reliquis et euacua-

tionis calidis que purgant
eos attrahendo

Sexto dicit plurima soluti-
onum horum preter her-
modactilos dilatare meatus
ad humorum cursu. dimittit
quosque hos ita dilatatos.

Et dicit hic plurima et
non dicit omnia propter
reubarbarum et ei similia
que postquam soluerunt post-
se relinquunt vestigia stip-
ticitatis

Septimo dicit quod hermo-
dactili sunt nocentes stomacho
comesti aut bibiti. nam gra-
uerant ventositatem facien-
tem subuersionem et nauise-
am et tarde soluiunt. Et
ideo cum eis pro correcti-
onem debent ea que se-
piscantur et piper amsum-
minum

Octauo dicit quod hermoda-
ctilis adduntur interdum
cicotimum aloë et diage-
dum seu stamonea cocta
ut hinc confortetur et
acceleretur horum operatio
secundum hunc modum

Et hermodactilorum .z. .j. a-
loes cicotimi .z. .s. diage-
dum mastice ana gram-
morum terantur et in corpore
rentur cum tantillo mellis
et fermentur nouem diebus
supra puluerem cinamomi
que sunt desuper una

Nono dicit aliquos asse-
ruisse quod per corumis o-
peratur operatur et purgat

sicut hermodactili. et non
 nocet stomacho sicut ipsi
Et per iste est herba cuius
 radix ponitur in opere de
 qua scribit scilicet huiusmodi
 de ea Dixerunt paulus
 et alii quod confectio colicis et
 efficit operationem hermo
 dactillorum absque nocumen
 to. Radix pedis ~~romani~~
 corui quem nos hic habe
 mus ab extra apposta
 rodit. **E**t plures hanc
 fecerunt super pedem illius quoniam
 qui habebat in inguine bo
 cheum epidimale. et pro
 ptinus illic surgebat apula.
 a qua rupta exibat virus
 venenosum unde aliqui sa
 nabantur. sed hanc dare
 per os nunquam ausus sum. licet
 sciam aliqua que forte adhi
 bita vesicant et ulcerant
 et comesta non. ut alliacipe
In tertia tangit medica
 nas simplices guttarum xii.
 et tres compositas alibi de
 scriptas.
Prima simplicium est la
 pis armenus de quo non
 loto. 3. s. bibita cum. 3. m.
 olei olivarium et. 3. m. a
 que dulcis tepide vomitum
 prouocat materiam disten
 dens que adiunctura
 currit. **E**t si de ipso loto
 3. j. bibatur cum. 3. m. catho
 licon et. m. 3. per caprum
 mliam purgat gutta valer
 melancolice
Prima vero compositarum

est pille iuuamenti. quas
 describit quintus prima tra
 ctatu ix. ca. xv. sub titulo
 pille proficiu de quibus or
 cit ibi quod conferunt ad dolore
 hominum et dolore iuncturarum
 ex flatu. quarum dosis ut ibi
 ait est a. 3. s. usque ad. 3. 7.
Secunda compositarum est pille fe
 tide. de quibus m. descrip
 tiones dat. v. prima tracta
 tu. ix. capitulo. vni. vni. ix.
 et. x. hic minores elige
 quartum descriptionis quarum
 dosis ut ait est. 3. n. sed
 in hac regione sufficit una
Tertia compositarum est vera
 russi magnifice conferens
 ad sciaticam et podagria.
 quam describit quintus prima
 tractatu scilicet ca. vi. cuius
 dosim ponit. 3. m. cum aqua
 et melle. sed in hac regio
 ne sufficunt due.

Secunda simplicium est grana mil
 litarum iuuantis de quibus ait
 in scilicet huiusmodi ca. de eis quod est
 cortamum induratum. et quod est con
 turbatum faciens nauseam.
 et quod solutione educat humores
 grossos. s. mliam et flatu for
 titer. Dicit ianuensis quod grana
 mil est semen induratum quo pa
 m tinguntur. dosis eius est
 3. 7. ann. 3. s. canu et amy
 gitorum in tribus vncias aqua
 molles

Tertium simplicium est grana
 regis loquor quorum recipe cau
 tamum. de canis medulla de
 coquatur. una vncia cum cana

trioni et anisi añ. 3. S. m
aqua galli vel galline. 3. v
et bibantur. pro vna dosi
contra guttas frigidas

Quarta est buziden id est
radix palme xpi que est
species saturionis scdm q
allegat uñ ex ylosis super
tertio almasoris sed in hac
intentione non sunt hu
ic proposito. Inquit sera
non in aggregatore
buziden sunt radices dure
albe similes been albo. Et
confert podagre et dolori
neruorum. et est medicina
indie qua nos parū vtm²
et dosis eius est pondus. 3. m.
Et princeps scd huius
ca. de buzide q est medi
cina lignea mda in qua ē
virtus filis virtuti behem.
et confert dolori nicturay
et podagre pnto q nō ve
nit vsq ad nos

Quinta est almezaharagi
de quo princeps scd huius
capto de eo dicit q est arbor
sicut arbor sybram id est esile
Et q confert podagre et
dolori scie et uncturazā
et dosi. Et solutione e
ducit humores grossos
et fla. loco cuius capnat
egula.

Sexta est vahacalhamen
id est summus terre preci
pue conferens in guttis
colencis vel in sanguine
is

Septima est centauria

minor de qua dicit mesue
ca. de ea q solutione du
cit fla crudum et propue
ymor et et colemam atr
nam et materas ex lū
cturas. Datur cum aqua
melis et sale panto. Dosis
vero enis a tertia dragme
vnius que est scrupulus
vnius vsq ad dragmā vñā
Et in decoctionibus a. 3. 7.
vsq ad tres

Octaua est cologuntida.
de qua dicit mesue ca. de ea
q eius operatio est virtuo
sa ad dolores iuncturarum
et podagra frām et sciati
cum propue scdm omne
modum administrationis
ipius etiam in clisteribz
et colliriis Dosis inquit
eius est a kratis. vi. vsq
ad .x. Et est .7. fuit pon
dus granorum quatuor

Corrigitur autē miston
de cum eo qntū est lapda
m. vel medietate eius ma
stias bdellii vel dragagani.
et prelanando ipsam cū
rosato oleo

Nona est aloē Inquit me
sue ca. de eo q solutione
educat colemam et fla et
est dosis eius ab aureo s
vsq ad 3. ii. Et in mfu
sionibz ab aureo vno vsq
ad .m. Et correctiū ipi
optimū est medietas eius
ex bdellio Et dicit prin
ceps ca. de eo q confert
doloribus uncturazā

Et hoc fit purgando
causam eius antecedente.
vel aciendo ipm cum dia
stredio vel coliquintida
quia teste mesue sua ope
ratio non multū exten
ditur in corpore vix per
transiens epaz nisi per
quantitatē exuberet

Decima est scamonea q
proprie valet in guttis
colericis cum equali pōdere
mastice. et ipsa corrigit
decoctione eius in citomo
Et dosis eius est a gra
nis .v. vsq; ad .xii.

Undecima est vitis alba
de qua dicit mesue ca° de
ea quam fāscerā vocat
q solutione educat flā

Et dosis radices eius est
ab aurzo vno vsq; ad duos
et succi eius a .3. 7. vsq;
ad duos Et correctiuū
eius est vinū coctū et
mel passularū et specier
alefantine vt piper .39.
et ananionū

Quoddecima est alhazmel
id est ruta macedonica de
quo serapion in aggrega
tore ca° de harmel ait.

Nos in hospitali infirmo
rum vtimur eo ad expel
lendu mīlā et flā p fluxū
ventris et existit sup omne
medicamen in epilepsia et
facit vomere et mebrat.
et est calidum et subtile.
et incidit chimos grossos
viscosos et expellit eos p

bonam. Inquit princeps. nō
huius ca° de harmel q est
bona dolori iuncturari et
sciaticæ cum desup hmitur
Post hoc iubet princeps ad
facilitandū operationes di
ctarū medianarū et ad di
rigendū et conducendū vir
tutes earū ad lesas iūcturas
pmissere eisdem amomacū
sarcocollā bdellū turbich
pinctū

De amomaco quidē dicit
princeps scdō huius ca°. de
eo q confert dolori sciaticæ
et iuncturari bibitū cum
melle et cum aqua ordei.

De sarcocolla vero dicit me
sue ca°. de ea q solutione
educat flā cridū et hūiores
grossos et proprie qm sūt
in iuncturis et hancis.

De bdello vō ca° de eo dicit
princeps q qm pōntur in
solutione prohibet ab rāscā
tionem intestinorū

De turbich autē dicit me
sue ca°. de eo q confortatū
cū 33 educat hūiores flaticos gros
sos et viscosos et aremo
tis et iuncturis proprie
Ductū vero in guttis
flaticis materā digerit
et admixtū farmacie pur
gātibilis eā dat pmetinati
onem

¶ In quarta describit solutiā
sex pro guttis curandis
Primū soluens facile Re
cipit 3mberis .3. 7. piperis
anang an .3. 5. medulle car—

tam. 3. n. radice pedis
cori. 3. m. nicotipretu.
simul et sit dos eorū aliq
dom. idest qzina lxx. nā
aliqua est pondus. m^o.
xranorū. et hec dos egū
septies aut octies assella
re facit. hanc assertionē
ut coz omibz et eis siles
in certo numero assellati
onū reputo temerariam
ppter diversitates hominum
in facilitate et difficultate
solutionis ventris. unus n
assellat ter vel quater una
pilla cōi alter vero ix. aut
pluribus non.

Sedū recipit ammi car
meni sic dicti a loco ubi
melius crescit. 33. hermo
dactilozū añ. 3. 7. aloes
cicotim. 3. n. terantur et
fiat pulvis. cūs dos sit
3. n. et 5. cum tribus. 3.
decoctionis aneti. uniat. n.
in hora

Tertium recipit olei de
mucibus aut olei de alfe
vula idest cathapucia ma
ioris. 3. n. sarcocolle. 3. 7. m.
sicantur simul Et sumāt
nouē diebus una die per
se sola et altera cum yera
pizze. 3. 7. Et non acapi
antur nisi cum almezazagi
et aneto elixie pance quan
titatis et est almezaharagi
lactianū sicut esula ut
asserit princeps ca. de eo
Quartum recipit hermoda
ctilozū buziden almeza

haragi pipens. 3. anni
duca añ. 3. 5. m. corporet
ann triplo pondere melis
dispumati ad formā opia
te de qua cotidie bibantur. 3. m.
mane in ieiunio cū duabz
vncis aque melis tepide.
Vide quid sit buziden et al
mezaharagi parte scdā ca
pituli presentis.

Quintum recipit hermoda
ctilozū. 3. xxx. pulpe colo
quintide. 3. x. decoquant
simul m. 7b lb. aque do
nec remaneant solum
tres lb. aque. Et sit eius
dos omī die lb. 5. cum. 3.
m. zuttare Et hoc solu
tū est mirabile valde
Credo q in gallis sit
minis forte et q 3. n. p
dos sufficerent cum. 3. 7.
zutte

Sextum leue facile multu
lunaminis recipit. 3. m. sar
cocolle vulee zutū ruber. 3.
totidem terantur et cōm
sicantur cū. 3. n. olei cyp
si de centum mucibus et su
per hec proutantur. 3. m.
aque decoctionis aneti. et
mane bibantur. est em m
rabile soluens et alleuans
mūtari dolores absq laborz.
In quinta describit valde
forte vomitū confrens ha
bentibz uncture dolores et
fortem sciaticā. quod reci
pit aloes clari cicotim se
mīs elebori mīgr et st a
monee cocte ana. 3. 7. eu

foliū et mirtū ana. ʒ. s.
terantur et incorporentur
cum succo caulis et for-
mentur pille de qualibet
vni et sit dosis ʒ. iij. a
vna cum duabus vnciis
aque decoctionis atriphie
per modum apozimatis.
Et qñ cum eis pronocatur
vomitus tunc eradicatur
et exstirpatur radix egra-
tudinis

Capitulum .ix. de poti-
ombus ad soluti-
onē faciendā

Et de eis que con-
ferunt eis est medi-
camentum albesced sedū
hunc modū Recipe
albesced de quo dixit
quidā qñ est alkeir
rubea aureū .j. et ʒ
ʒanrosilorum .ʒ. vi.
et mirre et plonie
et semis aneti oñi añ
ʒ. j. et ~~polip~~ polij
neuti .vii. et vtriusq;
aristologie ana. ʒ. ii.
de quo in potu detur
neuton .j. cū aqua
melis

Et non comedat ex
horis

Et faciat illud .x. di-
ebus

Et iterum medica-
men quod adminstra-
tur omni hora et
sanat cum pronocati-
one Et camepithe-
os et cameiros et
gentiane oñi añ. ʒ.
vñ et foliorū rute
ʒ. iij. terantur
et tribellentur Et sit
dosis eius omni die
cocteariū vñi in ie-
iuno post digestionē
tibi preteriti in
tribus .ʒ. aque fr̄e

Et iterū medicamē-
albesced sedm sermone
qui extimauit qñ sit
alkeir ruber floris et
est proximū descripti
omni pñi Recipe canamo-
ni filoni oñi añ. ʒ.
ii foliū mdr. ʒ. j.

neuti ē
aristologie
m

igaro filorū igana
xb. albezed quod est
alkem predicta. 3. s.
aristologie utriusq. 3.
m. Eius dos sit oī
die fiat tres Quod
mapiat bibere apud
equalitatē vernalē
Et utatur eo quū
quaraginta diebus
Et dimittat ipsū
xb. diebus

Demde iteretur. pda
hoc anno toto nisi
cum ortu alshava
vssq. ad mensē et me
dium: et scdm regi
ones
Si autē non potest
bibere ipsum āno toto
bibat ipm in medie
tate frigida

Cūq. ptransierint
ducenti dies non
erit malum ut biba
tur vno die/ et duo
bus non.

Et oī vt elongetur
ab eo comesto qntum
possibile est ei. et si
non plus saltem vssq.
post nonā

Et rectificetur regi
men reliquū

Et oī vt demitet
ea que nocent ha
bentibus dolores iun
cturariū

Et extirpauerūt qdā
q. de expertis que
non diversificatur
oīo/ est vt in potu
dentur ossa homīe
adusta. Et iā quidē
vsi fuerunt eis quidā
de prescriptuosis. et
sanati sunt cū eis
ex podagra et dolori
bus iuncturariū oīo
Et vera quidem her
metis maximū est
inuiamenti qui bibit
eam in vere diebus
aliquot cōfortando

uncturas eius Et
ipsa extrahit super-
fluitates. Eius-
phurimū efficit per-
sudorem et promota-
tionē: et confert
sciaticis

Et cum crumena
fuerit apata et dolo-
res uncturarū ui-
uantur. p hoc regi-
men relatu ab hu-
malim. Sumatur
saune sate quarta
kelim. et decoquatur
cum eo quod submer-
gat ex aqua super
igne leuē donec de-
migretur aqua et
sumatur de colatu-
ra eius lb. j. et s.
et prouocantur sup
eam tres vncie olei
sammim: et bibat
ipsa eger.

Et comedat super
ipsam cibum prepa-
ratum cū agresta.

Et ad dolorem hā-
ce est regimē leue:
si non sedant ipsū
balneū et aqua cata
et semina. Forsitan
proprie post cibum
malū sedat eam bo-
mitus super aquam
ticeris

Et solutio ventris
cū aqua oleū et
cassia fistula

Et de eis que. In hoc
ca. primo de potionibus so-
lutionis ventris arteticorum
et est veluti pars capli pri-
oris. Secūdo in spali de cura
crumencorum apatū et dolo-
rū uncturarū ibi. Et cum
crumena. Tercio de cura le-
ui doloris hanc ibi. Et
ad dolorem hanc

In prima parte tangit
v. potiones in cura guttarū
Prima est medicamē al-
besed quod pro corallo nō
hic accipitur. sed pro alte-
ri anni flos est rubens vel
prunus citrinus abundan-
ter crescentē in muris huius
patris. Tunc medicamē
hec est descriptio. R albe-
sed id est alkeim rubri flo-
ris aureū .j. et s. gario-
filorū .3. vj. mirre pome

neuti ē pōd dñi

semis aneti añ. 3. i. polu
neuti. xii. vtriusq; aristolo
gie. 8. longe et rotunde
añ. 3. ii. conterantur oia
simul et fiat pulvis annis
dosis sit neuten. i. id est
pordus. 3. iii. anni dua
bus vncis aque mellis
de mane bibendū. Et
nil eger comedat nouem
horis postq; bibent. Et
continuet hoc medicame
x. diebus continuis
Et dñ est hoc medicamen
quod in omni hora mīstia
ri potest et sanat artetica
cū prouocatione vrine at
sudoris. Et camepitheos
et camedreos et gentiane
añ. 3. vii. foliorū vite sicc
3. ix. terantur et cū bellē
et fiat pulvis. Cuius dosis
sit vñ paruu corlear cū
tribus vncis dulcis aque
frigide omni die semel ma
ne in ieiunio postq; digest
est abis p̄teritis
Et cūm vocatū medica
men alberzed esse karū ru
beum et in descriptione p̄
mo medicaminū dicto si
milatur et est ei proximū
Et anamoni filoni ana
3. ii. folii mdi. 3. i. gharo
filonū gharā. xv. alberzed
quod est alkem predicta
3. 6. vtriusq; aristologie
8. longe et rotunde. 3. iii.
incorporentur simul bene
conterendo. Et sit dosis ei
cotidie tres fiat et simit

ad m̄ m̄ dñe
alberzed

pōdne gharorū. xii. nā
fiat est pōdus gharorū
m̄. ann. ii. vncis aq mellis

Circa hoc medicame extra
ctum a practica alexandri
greci notat. princeps nouē
Primum est q; incipiat
ipsum bibere eger in eq
litate vernali. 6. m̄ tempe
re quod equale est
et temperaturum et aptis
simū farmacis et floris
recipiendis

Secundū est q; ipso quāq;
ta diebus continuis vtat

Tertiu est q; post hos. l.
dies dimittat hoc vti per
xv. dies

Quartū est q; hoc modo
toto anno faciat vtendo
6. l. diebus. Deinde dñtē

Do per. xv. dies; nisi q; res
sadium est ab ipius vñ
p. vii. septimanas ab ortu
alsahara. 6. camale aq
denominantur dies cam
culares. Oportet etiā circa
vñm ipius considerare re
giones ita q; non detur in
multū ardentib; maxime
in estate sicut in duobus
primis climatibus

Quintū est q; si eger nō
potest hoc bibere per añū
totum bibat saltē p̄ añ. 1. m̄
medietate. 6. m̄ hyeme
Sextum est q; postq; iam
dies ducenti transierūt
in vñ eius modo qui dñtē
est; non est malū vt ipz
sumat vno die deinde

duobus sequentibus diebus
non sumat ipsi et ita
continuet

Septimū est qd comestio dif-
ferenda est ab hora accepti-
onis huius medicaminis
quantū ego possibile est

Et si non amplius / sal-
tem differatur usq post
nonam. quatinus natura
magis occupetur / et sit at-
tentior in directione medi-
cine et digestionē materie

Octavū est rectificare re-
liquū regimen ita qd non
solum attendatur ad ho-
ram comestionē aptam /

sed ad quantitātē et qualita-
tē cibi ut qd sit euehm⁹
non supfluitus digestiois
exiguitudine contrariis

Nonū est qd caveat ab
illis que nocent habenti-
bus dolores in iuncturis
sine et penes dolorū spēs
et materias ista variat^r
nocent tamen eis et su-
perfluita et que materi-
as ducunt ad iuncturas

Quarta potio de expertis
extimatione quorū dā que
non diversificatur oīo idē
in quibus non reperit^r
defectus / est in potu ma-
ne p. vii. dies cotidie su-
mere. 3. j. pulueris ossū
hominis prius adustorū et
pulueris factorū ann duab;
vincis aque mellis tepide
Etiam quidem aliqui de
presumptuosis / hinc vsq

fuerunt. et oīo p her sana-
ti extiterunt a podagra et
aliis uicturis doloribus

Quinta sume uiuans ē
in uere bibere per aliquot
dies mane in ieiunio perā
hermetis per quā cōfor-
tantur. infirmi uicturę
et supfluitates ab ipsa ext-
hūtur. Et efficit horū plu-
rimū pronocatione sudorū
et urine laxat etiā ventrē
et confert sciaticę. Hanc re-
ram describit princeps quā-
ti prima tractatu. scđo ca^o
vi. cumis dosis inquit sit
3. ℥. cum aqua calā et
melle et sale in ieiunio post
abstinentiā

In secunda dicit qd sequēs
regimen relatum ad hu-
malum idēst attributum
iohānicio medico confert
uicturam apātib; diutur-
nis armois et harum do-
loribus. De sanne pite
quartam ℥℥m. 8. mēsuā
im^o ℥℥. que subme. sa in
dula aqua sup ignem le-
uem paulatim coquat^r
et ex colatura decoctionis
huius libris viiis et 5. pō
dne accipiat^r. et sibi su-
p fundatur olei sissamini
q. ℥. j. et ex hac cotidie
mane bibat. 3. tres

Et sup hanc comedat
abum puta pullū cū agri-
sta paratū

In tertia predicit qd si
dolor harce non pacificet^r

per balneū huius quod staphā
vocamus/ vel humidū aque
ū quod dicitur tina vel p
semina diuretica sicut p
ampum carui maratrum
leue eius regimen stabit
in duobus

Primū quid est domi
tus sup totum aque tice
ris: qui forsitan sedat
hunc hanc dolorem pro
prie post abū malū pro
uocatus ut post pisces
salsos raphanū aut ce
pas vel offas pingues
Secūm eorū est solutio ve
tis per hoc medicamen
Re bletarū violarie et lor
raginis ana. an. 7. fiat
decotio pro vna sola dosi
in qua dissolue medulle
capie fistule mūdite. 3.
x. fiat dosis.

Oaplū. x. de emphis
uiniatis ad dolores
uncturariū grossi hu
moris/ et eorū que
sunt in via ut con
uertantur in lapide

itatem

Emptm bonū re
cipit gramorū alkemi
ha mundatorum. 3.
m. terantur cū. 3. 7.
butiri vaccini optimi.

et prouiciatur desuper
3. 7. melhis ut faciat
ipsum viscosum et fi
at cum eo emplm.
et proprie super in
cturas scias

Et quāq; pōntu cū
eo ex aceto forti. 3. 7.
Et emplastratio cū
stercore vaccino est
fortis valde in dolo
ribus uincturarum
et dorsi et gremiū. et
est quasi melior plu
ribus aliis

Emptm forte Re o
lei antiqui. lb. 7. et
. 5. et mtr alexandri
ni et ghitinis albi
tm amboz ana. lb. 7.
et euforbii. 3. 7. et
yrcos. 3. n. et fari
ne femigreci. lb. 7.
et. 5. fiat ex eis ēptm
Et iterū bdellū oppo
panacū adeps liqne
factus uiniatus et

ei balde quod fit ex cru
do humore in genub⁹
et uncturis

Emplm pignituu
resolutuu ⁊ mtr
damich .j. amomaci
damich .ij. fiat ex eis
emplm

Aut sumatur eufor
bium et teratur cu
oleo de lilio et linia
tur cum eo

Emplm forte ⁊
brurach et ⁊ alham
et pueru et staphi
sagiam et calcē. mi
screant omnia. et li
mantur ex eis iucte
cum melle et aliqn
to aceto

Emplm bonu et re
solutuū amomaci
et lici sumantur
partes equales terat²
cum vino antiquo et
oleo onfancino et
farina fabaru ⁊ pla

stretur cu eo calido
Et emplm ex amore
cidamns cu aceto
et melle est mirabile
valde

Et de emplis est
modus vel spes. q
ntia sunt ad cosor
tandum membru.
et resoluendu resi
duu. Et non indi
getur eis nisi post
euacuationē inte
gram

De quibz est emplm
quod recipit saume
et nucis apressi et
ossu adustoru ptes
equales et aluminē
parte .j. et dragmā
ti sextā partis vni.
et glutinis piscium
quātū sufficit ad ag
gregandū

Aliud faciens ope
rationes in egritu
dibus pluribz

et illud ideo quoniam
aperit et extrahit
spumas et ossa pu
trida ex profundo.
et confert mollifica
tionem iunamentum
manifestum et se
minis virtute multum
dati et spume bau
rach et salis armo
machi et aristologie
rotunde et radice
coloquintide et glu
tine alimbat omnium
ana aureos .xx. a
moniaci aurei .xii.
femugreci et piperis
et macropiperis om
nium ana aureos .x.
cordumem et xilo
balsami et thuris
et mirre et adipis
capre et gumme pi
ni omnium ana aureos
.x. cere lb. iii. Dab
it lb. vni. lactis fici sil
vestris aurei vni.

olei de lilio quantum suf
ficiat ad liquefactionem
medicinarum humidarum.
et vini optimi quantum
sufficiat ad conficien
das medicinas scias
commiscantur omnia
et succentur et admi
strentur.
Aliud conficiens in
hora ad sciaticam et
dorem manus et
pedis et dorem reli
quarum uncturarum
Sumatur femugre
cum et prociatur
in vase besteo et p
riatur desuper aceti
comixti quantum suffi
cit et coquatur su
per prunas usque
dissolvatur in deco
ctione deinde procia
tur desuper mellis
quanta sufficiat: et bul
latur scilicet: et repetatur.
Aliud simile illi /

picis de miniera. lb.
m. feris aceti pite
aduste lb. 7. baurach
lb. 7. et 5. yume pi
ni et cere et pulchri
us non adusti et
staphisagrie oñum
an lb. 7. pueri. lb.
5. cordum m. lb. 7.

Emplm bonū In hoc
ca. primo agit de emphie
guit arū parti matura
tius partim resolutius
Sed de confortatione re
soluentib; residuū quib;
non indiget nisi post
integram euacuationē
ibi Et de emphis

In prima parte descri
bit empla re

Primū est quod recipit
granorū alkeriha id est ca
saputis maioris mūdatorū
a corticibus suis. 3. m. con
terantur optime cum bu
tiri vacte dulcis. 3. 7. de
inde hys addatur et sup
fundatur mellis. 3. 7. quo
totum viscopis et tenaci
us fiat et inde emplastrat
dolorosus locus et proprie
iuncture que granis do
lent Et aliqui apponūt
hinc empl; aceti fortis v
nam vnciā vt aliis pre
beat penetrationem.

Secūm est emplm de bacio
stercore furo cum vno albo
post superposito pāno linco
forti et iuncturis supposito
forte em valde est in dolori
bus iuncturariū et dorsi
et femurū. et est quasi ex
medicinis melioribus ad
hos

Tertium quod forte est re
cipit antiqui olivariū olei
lb. 7. et 5. mtr quod affer
tur ab alexandria quo si
carras accipe cōe ylutinis
albotm id est terebentine an
lb. 7. euforbi. 3. 7. radice
piceos. 3. n. farine fenugre
ci lb. 7. et 5. incorporentur
decenter hec omia simul et
fiat emplm

Quartū ē recipiens balthi
opopanacis adipis anatis
liquefacti an. 3. n. misceat
et fiat emplm: quod valde
confert habentibus dolores
ex calidis humoribus in ge
nu et iuncturis

Quintum a iuncturis
surgens et resoluens hūo
res fies recipit mtr damch.
7. amomaci damch. 7. mōz
porientur simul et fiat d
plm In smome rān scri
bitur qd damch est pondus
vni. granorū order Et in
smomms autēne qd est
pondus triū granorū Et
ista quantitas est hie mē
parua. simatur igitur ex
vtrorū hie. 3. 5.

Sextū est linimentū iunctu

uncturis adhibitu ex eu.
forb. 3. vi. et 3. vi. olei de
liho simul bene incorpora
tis

Septimu est quod forte e
recepit bauach idest mtru
vel spume eius galhe mru
scate pira staphisugrie
colas ana. 3. s. terantur
et incorporentur cum suffi
cienti melle et pauco aceti
et fac humentu quo lin
uncturas

Octanu conferens et re
solutu Recept amomaci
et hui an. 3. j. terantur
insimul cu veteris vni
et onfancim olei an. 3.
~~7. terantur insimul cu de~~
~~teris. n. et fante fabaru~~
3. s. et fiat emplm super
uncturas apponendu calm

Nonu fit ex anere cicla
nimis uncto cum aceto
et melle scdm hunc modu
Re cineru radia ciclamie
3. ii. super quos infunde
mellic et aceti modicum
post modicu et fac emplm.
quod in isto casu mirabile e
valde uncturis oppositu.

In scda premitit q em
plastroz sunt aliqui mo
di necessari et viles ad
confortandum dolentes ui
cturas: et ad resoluendu
residua materieru que adh
sunt in eis

Scd dicit q in cura gut
taru non egemus istis
nisi post completas egu

itudines euacuationes toti
corpus: ne ad uncturas
trahant nouas materias
aggrauantes dolores

Tertio describit emplm
que sunt huiusmodi

Primu est recipiens vi
mulorum sanne nucis
apressi opium hominis
adustorum an. 3. j. dragma ^{alumi}
gant. 3. j. et 3. j. terat ^{3. j.}
subtiliter et incorporentur
cum glutinis piscu disso
luti in vno pondere quod
sufficit ad hec incorporandu
in emplm forma

Scdm ad huiusmodi et ad mit
ta alia confert nam fistu
las aperit et vlcera profu
da: quoru nimis stricta
sunt officia. Et extrahit
spmas et ossa putrida de
profundo vlcerum: Et em
dens prebet iuuamentu
membris: que molifica
ta vel paralytica sunt

Cunus descriptio est. Re
seme vrtice mndati spue
bauach idest mtru, salis
armomaci / aristologi
rotunde / radia cologum
tide / q si careas / pulpam
eius acipe / glutinis alim
bat idest terrentine ana
anreos. xx. amomaci au
reos. xii. seme fenugreci
piperis / macropiperis an
anreos. x. cordume ^{idest}
caru agrestis. xilobalsa
mi / thuris / mirre / adipis
cape / gummi pmi an

aureos. x. cere lb. m. dabo
id est gluten seu viscus. lb.
viii. lactis sic siluestre au
reos. viii. olei delilio qñtū
sufficiat ad liquefaciendū
medicinas hūdas Et
viii. optimū qñtū sufficiat
ad conficiendū medicinas
sicat conficiantur simul
om̃a predicta et faciant
manib; atq; malaxent
sub emplī forma quod
guttis appone

Tertiu est conferens in ho
ra seu in promptu dolori sci
atice et manū et pedū
et alijs dolorib; in reliq;
uncturas sicut in spatulis
cubitis et genib; quod q
dam recipit seminis femi
nina. lb. ii. ponantur in
terreo seu testeo vase et
pone sup has aceti cometi
b. limphati cum equali fo
dere aque. et sit aceti hui⁹
tanta quantitas q subme
rat seminecū sit q suf
ficiens ad decoctionem fe
mininecū intermā sic q fe
mininecū dissoluatur in
eo p decoctionem Deinde
super ipm effundatur mol
lis quantum sufficiat: et
super ignem rursus bulli
atur donec inspissetur pro
p emplī formā et unctu
ris adhibeatur

Quartum in virtutib;
tertio simile est Et recipit
pias de minera. lb. iii. p
as aceti sicc aduste. lb. j.

Cito qm
tollit
pne
unt resu
at ab arbo
e que sua
minera est
absp artificio

barmich id est mtr lb. j. et
s. thūme pmi cere sulphuris
non vsti staphisagrie an. lb.
j. pnetri lb. s. cordumem
id est carui agrestis fist. j.
incorporentur hec om̃a cum
sufficiēti melle vel ymo o
leo sub emplastrū forma qd
multo ardentius et
desiccantius empto tertio
est. et cito materiā viscosā
petrificaret si obnuaret ei

est pnd vdm
7. apud ara
bee et apud gre
cor pōnus p

Capitulum xi. de uncti
onibus in huius in
tentione

Oleum de cologintida
Et oleū de castorei
Et oleū de sinapi
Et oleum de keruha
Et oleū de nuce roma
na proprie quando a
duratur et currit

Et oleum de cologin
tida factum ex decoctōe
eius cum oleo rosato
donec consumatur aq
Et oleum de costo vl
timū est et proprie cū
storace

Ant oleum de costo
cum asa

Et de vngtis bone uiuatiuus est oleū in quo decoquitur vipera et ē ex eis que sanant sanatione integra

Et de eis est oleum vesperilionū. Cuius modus est vt sumat^r xii. vesperiliones de collati et sumatur de sulto almarinator et olei antiqui .lb. s. et aristologie .3. m^{or} et castorei .3. m^{or} et costi .3. m. decoquantur omnia simul donec consumatur aqua: et remaneat oleum.

Oleum de 7 n hoc ca. re fert decem olea quibus vngende sunt iuncture dolentes post purgationes ad intentionem resolutionis residui

Primum est oleū de colognida. quod fit per decoctionem pulpe colognide cum sextuplo pondere eius dulcis olei oluarū

Secundum est oleū de castoreo quod describitur in antidotario nicholai

Tertium est oleum de sinapi quod mesue distribuit in antidotario distinctoe xii

Quartum est oleum de liliis quod dupliciter describitur princeps quinti p^a tractatu x. caplis. xx. et xii

Quintum est oleū de nucis romana proprie quando nux ista comburitur et ab ipsa manat oleum. princeps de ista nucis .ii. canones duo facit capitla vnu sub nomine nucis romane. Alterū sub nomine hauri

Sextum est oleū de colognida factum de pulpa eius in aqua decocta cum sextuplo pondere ipsius pulpe vsq; ad aque consumptionē

Septimum est oleum de costo in casu hoc maxime conferens: et proprie mixtum cum sexta parte eius stercoris calamine.

Octauum est oleū itide de costo mixtū cum septuplo ipsius de asa.

Nonum in casu isto bonū et vniuersū est oleū in quo vipera decoquitur nā guttas integra sanatione sanat et fit illud oleū ex oleo huius maturre

Decimum est oleū vesperilionū Et fit hoc modo recipe xii. vesperiliones et sunt aues miribus similes quare gallica vocant calidos sources:
p. aut callos

qui decollentur et deprimē-
tur. Postea sumatur suat
almazimacor idest mellisse
et olei antiqui lb. s. ar-
stologie rotunde et castorei
an. 3. m. costi. 3. m. deco-
quatur omnia simul usque ad
aque consumptione rema-
nente oleo quod exprema-
tur et supungatur. dolen-
tibus uncturis.

Capitulum xii de e-
brocis nulla itione

Embrota sedatina
unatun expta. sumā-
tur. gallia et ordeū
et lactuce. et decoqua-
tur cum aceto donec
discoquantur et dissol-
vantur et fiat cū eo
embrocatio et est con-
ueniens ad calidum

Et iterum maiorana
et anetum et folia lau-
ri et ruta et cinnamū
dequantur et fiat cū
eis embrota

Et ex eis iterū que
conferunt ad lapidita-
tem uncturazū et ge-
mi. est fex aceti in

omni parte cinis ponit^r
secta partis harmaleo-
triti. sup que proutat^r
lapides igniti. et fiat
pissumyrum faciendo
cum eo pissungatione
sub keisse aut subibus
Et sedeat in decoctōe
asini siluestris. in qua
ponuntur omnia nēbra-
enis decocta cum ane-
to et sale. Et rectifi-
catur cum semibus
et porris et similibus
Et decoctio ordi et
vulpis cinis modus
est ut bulliat aqua
ebullitione vehemēti
tamdiu donec minu-
atur tertia eius. et
proutatur. de super ip-
sam daba aut vulpes
vnia decollata cū san-
guine suo. et decoquat^r
donec dissolvatur in
decoctione. et coletur
in aqua. et sedeat in
ea. Aut proutatur sup

illam aquam oleū: et
decoquantur donec per
niscantur. aut don
aqua consumatur: et
remaneat oleū et se
deat in eo

Et qñq decoquantur
in oleo sicut est.

Embroca sedativa **I**n
hoc capitulo primo agit de
embrocis sedantibus guta
rum dolores. Secundo de suffu
tio quodam contra uictu
inam lapideitatem ibi **E**t
ex eo iterū **T**ertio de decocti
onibus in quibus sedetur ibi

Et sedat

In prima describitur durs ē
brocas expertas et vtile
ad sedandū dolores arteti
cos

Prima est que recipit gal
lie muscate ordi et lactuce
an. 3. j. decoquantur id est
mollificentur et dissoluantur
et cum isto aceto fiat em
brocatio super locū doloris.
confert eū plurimū ad
dolorem calidum.

Secunda recipit manora
ne aneti phorū lauri ru
te annm an. 3. j. decoquant
in aqua cum qua fiat ē
brocatio supra dolorē sūm
In secunda laudat si quere
suffragiū ad lapideitatem
genū et iuncturazum

Recipe aceti lb. 5. hāmel id est
nitze macedonice contriti. 3
j. prociāntur sup ea lapides
igniti. et suffragatio sub
fige id est pāno lino lanceo
de albeto vel sibi similibus

In tertia describitur decoctio
tires in quibus infirmū se
dere cōuenit ad iuncturazum
eius confortationem et pro
hibitionē lapideitatis

Prima est decoctio pluesne
asini in qua posita sunt oīa
membra eius et semēs a
neti. 3. m. et salis. 3. vj.
Et rectificabitur seu melio
rabitur. ista decoctio si po
nātur in ea semē femeli
iuniperi edere an. 3. ij.
pro ordi. m. vnae

Secunda recipit ordi lb. m. bul
liantur in vna cacabunda
aque tandū vehementi
ebullitione donec cōsumant
aque tertia pars in quā pi
ciatur dāba aut vulpes vi
ua decollata simul cū sūri
guine suo et in ea tandū
decoquantur donec dissolu
ta fient in decoctione. po
stea coletur. sba dābe aut
vulpis in ipius aqua in q
exer. sedat moderate cata.
Et dāba sūal claudū lupo
simile.

Tertia ē decoctio modo pre
descripta: cui tantū olei dul
cis oliuariū quāta est apponā
tur. et simul coquantur
donec bene pmissantur. vel si
propter olei super-nationē

simul i aceto
donec discoquat

non lris complete pmissi
ri possit tunc bullantur
vsq; ad aque consuptōem.
et in oleo quod remanet
sedat patiens

¶ maliter notat q; daba
vel vulpes qnq; decoctur
in oleo puro sine aqua si
cur est. post colatur oleū
et sedatur in eo.

**Capitulum xiii. de
balneationibus ad
humus**

Balneatio quide
cum aquis calis et
hūdis nocet eis per
illis quod liquefacit
de humoribus et dila

tat de poris: nisi in
aquis ternariū

Balneationes vero
cum fricatione cū
nitro et sale Et se
pelvi in harena ca
lida Et sudare sunt
inuatua eis

Balneatio quidem ¶ in
hoc capto primo agit de
balneis inutilib; guttis
Seco de vtilib; ibi bal
neationes vero

¶ in prima parte dat re
gulam q; balneū aque calē

Dulas et hūide nocet arteth
ae ¶ iter duras causas.

Suma est qm quietos hūo
res mouens liquefacit: et
oos habitat ad iuncturas
currere.

Seda est qm poros id est ve
nas amphane dilatat vnde
facilis ad iuncturas desu
mit supplantates

Et subdicta regula balne
ationes in aquis ternarij
non comprehenduntur pmo
in guttis valent post pur
gationes et ad confortadiū
iuncturas debiles et ad con
sumentū reliquias materie
rum. dicta etiam regula nō
habet locū in doloribus iun
cturarū a sititate exasperate

In scda pmo comedat bal
nea salia et nitrosa vel natu
ralia vel facta talia ipone
indula aqua sal et nitrum
et fricando cum eis iuncturas
dolentes et partes proximās
et truncū corporis ad consupti
onem reliquiarū materie
Seco comendat in harenis
calidis sepe hie infirmū: et si
istud fieret sub forti sole cō
ferrentine esset prouiso q
caput ab aestu preseruarietur.

Tertio comendat prouocare
sudores ad resoluendū reliqas
materiarum.

**Capitulum xiiii de sedan
tibus dolores calidū
leuib;**

Suma femigenti

et teratur cum aceto
comerto contritione
minutissima. Deinde
fundatur super ipsū
mel. et coquatur do-
nec coaguletur. et
limatur postq̃ conte-
ritur super tabulā
sicut algalia. et in
se^{tu} loco cū pāno lim.
et dimittatur duobz

diebus aut tribus
Et suaturatur exsic-
cationem eius cū oleo
rosato.

Et iterū sumatur
in principis et in re-
siduis miscillago se-
migreci et sennē limi
et conquassentur cū
oleo sisamino et mis-
sentur sicut mel

Et iterum qñ nō ē
dolor valde vehemens/
emplastratur cū cau-
libus recentibz et apio
Et si fuerit fortior.

emplastratur cū oleo
rūno et farina senu-
greci et farina aceris
cum sirupo mellis cū
paucō vino et cū ali-
quantulo olei de alca-
na

Et iterū cū cane cau-
liū cum adipe et ceto
facto cum oleo ca-
momillino bonus est
valde.

Sumatur. Senuigrecū
In hoc capto describit
auxilia v. locaha cata et
leuia sedatua dolores in-
cture mptos

Primum est recipiens se-
nū femigreci lb. s. te-
ratur. Vltime seu minu-
tissime in aceto limphato
donec inspissetur ad mptaz
mellis Deinde sup ipm pō⁹
lb. s. mellis prociatur et
coquatur simul donec co-
agulentur. post hoc limat²
sup planam tabulā cōtra-
ctando membris sicut alga-
ha seu galia limtur. Dimi-
formari debent ex ea tro-
cisci Deinde extendantur su-
per lincū et miscentur / pānū
particule dolenti. Dimittē-
do hec ibi biduo vel triduo
Et si desipientur plusq̃
conueniat suaturatur

horum desicationem super
humectando cum rosato o
leo

Sedm quod potest in mor
bi principiis et post appli
cari recipit muscillagmū
seminū lini et fenugreci
an q̄te. j. conquassentur
simul cum tribus vnciis
sisammī olei supra lentū
ignem donec migrosset
ad instar mellis et limāt
inde uncture dolentes

Tertū est emplm de re
centib; canibus albis cū
medietate ipsorū ex apio
Deinde contritis et super
extensis pāno lino forti.
post hoc suppositis doleti
bus tūcturis qñ dolor nō
est vehementer fortis.

Quartū conueniens dū for
tior est dolor recipit fa
rine fenugreci subtilissime
farineticorū an. 3. n. m
corporetur ambe cū .m^{or}
vnciis ex oleo primo. et
.3. j. sumpti de melle quod
est simplex oximel et. 3.
vj vmi supra lentū ignē
et fiat emplm sup telam
fortē quod adhibeatur
dolenti uncture

Quātū recipit cineris
canib; q̄te. 5. adipis
anatis. 3. n. ceroti con
fecti ex q̄te. 5. olei ca
momille et q̄te. 5. cere
virginiee misceatur īsimul
et fiat cerotum quod est
valde bonū in casu prescti

267
266
Oaplm. de sedati
one dolorum narcoticis

Sumatur opū au
rei .m. et croci an
reis vnus et terāt
cum lacte vaccino et
prociatur de sup me
dulla panis simla
ginei et lematu et
fiat ex eis emplm.
et cōferuatur cū fo
lis acle aut lactuce.
aut ponatur loco me
dulle panis simla
ginei cerotum

Et iterū semē
iussimani mgi. 3.
vj. opū. 3. j. croci. 3. j.
vini dulcis cum quo
conficiantur et misce
antur cū croto

Et iterū semē iuss
ni albi et opū et
psiliū et actatia et
mugat simantur
et īformantur croci
sa ex eis et limāt

cum lacte vaccino et
reseruentur cum folio
Et iterum aloes .z. x.
succi albi usquium
z. vi. usquam in
gri .z. iii. ypoquisti
dos .z. vi. pomorum
mandragore .xx. au
reos circa aureos
iii. decoquantur po
ma mandragore cum
aceto donec dissol
uantur. et prociat
super medicinas: et
limatur cum eis

Et iterum mandra
gora prociatur in
butiro vaccino trita
deinde iungatur cum
ea dolor

Et iterum opium et
storax sumatur et
fiat ex eis epithima

Et ex eis que stupor
faciunt est effusio
aque plurime dum
non sunt vlcera

Et iterum psilum istud
datur in aqua cata
et cum inflatur co
quassetur cum oleo ro
sato: et misrigidetur
et limatur cum eo

Sumantur opium **I**n hoc
capto dat. vni. auxilia se
datuna dolorum stupefa
ciendo

Primum est recipiens o
pium tebena aureos. iii.
circa aure. .j. terantur
nisi simul cum vni. vnciis
vaccini lactis et supher
prociatur tunc primo
de simila seu de alba fa
rina quate .s. et miscedo
simul leniens efficiatur.
et fiat emplum veluti spis
sa puls. quod suppositum
iuncture dolenti corpora
tur. foliis lactuce et fiele
id est blete. Vel loco medul
le panis de simila cerotum
imponere. quod confectum
fuerit ex rosati olei et cere
virginie an tubz vncis

Sedm recipit semis usquam
mij .z. vi. opii .z. j. circa .z. j.
vni dulcis satis adhuc co
edum et incorporandum sub ceroti
forma quod premiscatur cum cero
ti simplicis vncis. ii. facti
ut nunc dictum est

Tertium recipit semis usquam
mij albi opii psilum acca
tie iungat an .z. .s. coherat

Inquit iam iuei in antiquis prois
quod iungat est radice granati
siluestre. sed princeps id negat
co de ipso non tamen declarat quid est

265
267
infirmul et fiant inde tro-
asci pondens .z. m. et dis-
soluatur. vnius post aliū
in bacino lacte sup locū
doloris et illic retineatur
cum vndi folio blete vel
lactuce.

Quartum recipit aloes
cicutum .z. x. sicut albi us-
quamini mīgr. .z. vi. us-
quamini mīgr. .z. iii. ppo
quīstidos .z. vi. pomorum
mandragore .xx. anuros
circa aurē. mī. decoqua-
tur in aceto de vino poma
mandragore donec dissol-
uantur et proiciantur
super medicinas alias ad-
tutas et loca dolorum
linantur inde

Quinū recipit mandrago-
re tute q̄rte .j. effundat
protinus in liquefacto bu-
tiro bacino et linantur
inde iūcture dolentes

Sextū recipit opū tebana
storacis calamite añ .z. j.
dissoluantur in sex vini
vnciis et cum pāno lneo
superpithmentur iunctu-
ris dolentibz

Septimū ~~stupor~~
stupesciens est offusio
multe aque sic vehemē-
tis frigoris sup locū do-
loris si non sit ibi blaus
Juxta id p̄paratis ampho-
rū v. In articulis tūo-
res et dolores sine bleza-
tione et podagrā et spas-
mos et horū plurima aq̄

frā infusa refrigerat et at-
tenuat et dolorem soluit
stupor em̄ mediocri dolore
soluit et minuit

Octanū recipit p̄phi. lb
S. infundatur in aqua ca-
lida et cū inflatur cōspit
cū sex .z. olei rosati et post
eius refrigeratū linantur
inde dolentes iuncture

Capitū .xvi. de cura
ventosi

Et curat cursu
gulositatis ventose

Et de eis in quibz
est iuuamentū sedā-
do dolores cū stupefa-
ctione ē vt simātin-
gentiane et viree et
amcos et aristologie
et calamēti et semis
atrui et hermodacti-
lorū et buziden et al-
mehezahara et al-

mugat partes eq̄les
opii pars media

Cum dose sit vsq̄
ad .z. dragmas

Item curat. In hoc ca-
p. o remittit nos pro cu-
ra doloris artetici ventosi

ad curam ventose gillostatis
quam ipse predicant ca. xiii
tractatus prioris

Sed describit quoddam stu-
pescens iuuans in sedado
dolorem huius ventosi.
cuius descriptio est. Et ra-
diam gentiane et rubee
tinctorum et amicos et
radias aristologie rotunde
et foliorum calamenta et
sems cituli et hermoda-
ctilorum et buziden et alme
hezahara et almutat an
3. n. opm 3. 7. terantur et
fiat pulvis per os acci-
piendus cuius dosis sit
3. n. Buziden est medicina
hygiea mda in qua est vir-
tus similis virtuti behen-
teste princeps: n. huius ca.
de eo. credo q non puenit
vsq ad nos.

Almehezahara est arbor
similis arbori esule de quo
dicit n. huius ca. de me-
hezeheregi q confort po-
dagre et dolori scie et
iuncturaru et dorsi et hanc.
et destruit ventositates qn
fontu in medicinis solu-
tione et solutione educit
humores grossos et fla.

Almutat inquit iam in ei
in atigins sinome q est
radix granati pnest
dicit princeps scd
ca. de muttat q n. 2. 1. 1.
quia semen eius conuen-
tunt et fortiter ipsi non
mouet. quid tu sit no ter-
tificat

Capitulum xvi. de re-
gimine cauterii ad
eos

Et de cauterisa-
tione bona eis que
surgunt loco cauterii
est vt lateat infirmus
scdm figuram quam or

Et prohibeatur ei
motus

Et conseruetur de
acutus doloris

Et impleatur me-
diu enis sale **E**t ponat desup

Et ponatur desup
panis

Et sint pntia cau-
tera diuersa

Et igniatur caute-
ria

Et admixtentur
in primis taliter

vt non sentiantur cata

Demide sentiantur
cum ea

Demide fiant fortia
donec non possit
tolerari.

Erim ergo plium
sunt virtutem p
fortur massa

Et precipiatu ei
ut machinetur qua
tinus exordiatu
sal et oleum

Deinde cooperiatur
cum lana et ligetur

Et or ut sit sup cap
mfirmi vas plenū

aqua rosacea: cum
qua abstergetur
facies eius qñ sudat

Et caueatur ne caro
duratur et ulceret

Et de canterisatōe **I**n hoc
caplo tangit xbi obser
nandas condiciones in
canterisando incturas do
lentes

Prima est q attinet
canterisatōi bone inu
ctumū vel applicationi
medicinarū aduentum
loco canteri — egi de
cubitus scdm figurā ma
tie ad actū canterisandi

Scđū est q exet moueri
prohibeatu. diu canteri
satur ne p motum enu
dinet artifex.

Tertia est q cōseruetu

id est attendatur. dolore en
tatis et ambitus eius ut
ardens canterium non blt
extendatur.

Quarta est q mediū ambi
tus dolore sale repleatur.
ut ipm prohibeat ardere
canterium sine aliquo me
dio cōbinere carnem.

Quinta est q sup sale
fundatur oleum quod re
tineat a margine paste
sibi circūducto

Sexta est q adhuc super
ponatur salter oleo dictis
pānis hincis

Septima est q illic caute
ria diuersa sint prepara
ta ut ipsa gradatim ap
plicari possint sub diuer
sis gradibz intensi caloris.

Octaua est ignis singula
cantera quodā minus alia
magis imponendo hec igni

Nona est praplicare
remissē calida sic q ipsa
quasi non sentiantur cala

Decima est q post apph
centu alia que sentiātur
cum forti calitate

Vndecima est q post apph
centu adeo cala ardentia
quousq virtus hec tolerare
non possit

Duodecima est q massa in
cture primis supposita ex pā
no et oleo et sale rūpatu
sue pforetur tam pertiāsi
enit cantera virtutem
sic q hec non possit ea to
lerare

Tercia decima est q̄d nunc p
cipere q̄taliter melmet inn
cturam dolentē q̄ h̄ere efflu
at dicta sal et oleū sibi
supposita

Quartadecima est q̄ can
tensatūe locis lana coope
riatur et sibi sup̄h̄getur

Quinta decima est q̄ in
applicatione feruentioris
carteri sit supra caput
p̄ut vas aqua plenū: nam
aliud vas plenū aqua ro
sati: ut p̄ aqua simpli
tem extingatur sudor a
capite defluens p̄pter an
gustia et p̄ aquam rosa
tam confortetur caput
et prohibeatur aduēctio
siccitatis

Sextadecima est canere
ne infirmī carnes adinēt
et placentur ardore carit
in quo insurgant dolores
p̄iores prioribus

**Capitulum secundum de cura
calidi doloris**

Oportet ut cūct
cum eis que insurgi
dant et hūctant

Ex oleis et
carnibus et cibis

Et fructibus **E**t
himentis **E**t ebri
tis **E**t cerotariis

Et exercitentur cū
equalitate

Et balneentur cū
aqua dulci postq̄ ef
funduntur extēritates
eorum aqua s̄a in
domo prima

Et adin̄stretur ti
na tepida

Dem̄de submergātū
in aqua tepida subi
to semel **E**t effin
datur super pedes eoz
aqua frigida

Et oz ut soluat̄

Et prouocatione v
tantur cū eis in qui
bus non est calefē
ctio plurima: sicut
sarp̄ne rosatis et
diacatōis solutiū

Medicamen bonū
in quo sunt prouoca
tio et solutio et se
datio doloris **E**t se
m̄is melonis sem̄is
citri et hermoda

ctilorum allorū et
almugat oīū an pte
vnam . opū tertiam
partis vnius . aggre
gentur omīa . et sit
dos eius 3 . mī . cū
3 . mī^r zucar . est
om̄ presentis inuāneti

O portet vt aurentur . **I**n
hoc cal. primo agit de cura
dolorū calloz iuncturaz per
dieta hūmēta embrocac
cerota et exercitiū **S**cd
p balnea ibi **Et balneet**
Tertio p ventris soluti
onem et prouocationem
vrine ibi **Et oz vt**

In prima parte presert
hanc regulā q̄ isti dolorē
per hec curandi sunt que
insunt et hūētant

Scd speciat hēc insi
gidantia primo de ole
ribus fūtidis sicut sūt la
ctuce acetosa endiuia et
portulaca

Scd de carmbus īfratis
ab hīs vt pullis lapreo
lis et aquis eorū et aliis
cibis vt perlis vendosio
canceris Animalibus ab his
lucolis

Tertio de fructibus vt
malis granatis pomis aut
hic macianis et melonib;

Quarto ex hūmētis
cum populeone violato oleo

vel nemupharino

Sexto p embrocac ex
aqua endiuie solatu rosaz

vel nemupharis

Sexto p cerota de musalla
gimb; portulac pili et
sems atomoz cū violato
oleo et cera virginea suffi
cientibus

Septimo ab equali seu mo
derato exercitio quos foris
expellit extraneum calo
rem et iniatum seruat

In sda preiubet egriū
balneari in prima domo
seu casa balnei que fīa ē
et hūda postq̄ eius exte
mitates effuse fuerit in a
qua fīa . vt p hanc hūores
prohibeantur a penetratōe
facili in iuncturas . et hic de
balneo aereo loquitur .

Scd precepit vt introitta
tur in balneū aqueū seu
tūā tepidam q̄ īfrāt cale
factos et calefaciat īfratos

Tertio q̄ subito semel te
pidā submergatur totū cor
pus eius in aquā tepidā vt
ipm refrigeret

Quarto q̄ supra egri pe
des effundatur aqua fīa
actu qua uictur ipm re
laxari prohibeantur ab aq̄
tepidā

In tertia preiubet soluere
egri ventrem purgātib;
colerā . vt cassia fistula mā
na thamarindis reubarba
ro violis citrino mirabola
nis et laxatio diacatone

Et precipit prouocare
urinam p diuretica nō itēse
cata sicut sunt sumpi rosar⁹
et violatus et de liquiricia
et de capillis ^{venere} et semina. m^o
frā maiora

Tertio describit medicamē
utile solutiōi ventris et
prouocationi curpis vūe/
sudationi quoq; dolorū iū
cturæ quod recipit semine
melonū semine cituli her
modactilonū alloriū Almu

gat añ. 3. m. opii. 3. 7.
congregentur oīa simul
contutendo sicut iporum
dosis. 3. m^o. cum. 3. m.
zute contute confert. n.
protinus et in presenti.

Dicit iā q in sinomnis
antiquis inuenit q mugat
est radix granati pluris
sed princeps id negat in
ca^o eius

Capitulum. xix. de epi thymiatibus

Scias q qñ ipsa
sunt frā supitica sicut
sandalū tunc fortas
se ledunt. ymo q; ut
sunt teporem facien
tia: et leuant
Et qñ leduntur cū
infrāntib; ppter ten
sionē corū admistrēt

ea q mellificam: sic
rob/ et oleū rosatum
et cerotū.

Et qñq; ponit sup
illud pānis infusus
aqua et aceto

Et de eis q sunt ex
perta est pūis extir
mutatū cāne hūde.

cū em ex eo lūmē
tum fit sedatur ex eo
dolor statim.

Et iterū terantur
glandes optime: et
decoquantur. vehemen
ter: et embrocetur cū
eis hora longa Et tūc
tolerant infrāntia.
et non sunt ex eis

dolores ppter inspissā
tionē et tensionem

Et tunc non ē ali
quid sicut aqua en
dure Et aqua sola

tr Et aqua semp
iue Et aqua blitor
Et cucumeris et cu
cubite et similia

Et similiter est em-
plastratio cū adipib⁹
et similibus etiā eis
Et cum melombus
ipsa em mfrant et
lemunt simul
Et muscillago ps
hū est fortis mfratoris
Et iterū sandali et
memthe et stia se-
dant dolorem
Et cum sedāt dolorē
qz vt remoueantur
et auferantur
Et de eis que iuuatū
sūt in fine restonoz
dolorū mcturazū et
podagrit calidorum ē
vt sumantur aloes
et croci et mirre ptes
equales et hmanan-
cum aqua caulis aut
endmre sedm quātita-
tem calitatis
Et iterū cerotū cū
oleo cannomillmo
Et iterū diaguilon

Dissolutū in oleo canno-
millmo

Bahice que eis no-
cent sūt balnee cate
stuzide vero qnqz iu-
uant et repectutunt
et confortant et dolo-
rem sedant.

Sare qz in hoc ca. p^o
notat aliqua circa epithiata
forū dolorum Sds de illis
epithiatis ibi Et de eis
que sūt Tercio de emplis
ibi Et pñter est Emaro
de balneis ibi Balnee que
¶ in prima parte primo au-
q epithimata fortasse no-
cent in guttis catie qñ st
fia stiptica vt sandali ymo
debent esse tepida lema sic
mica panis et lac mulie-
bre

Sds precepit qñ egrī ledūt^r
ab mfrantibz ppter tensionē
seu corrugationē claudētē
poros et phibentē materi-
as resolu tunc admistare
mollificantia qm hūc erro-
re corrugant sicut rob ole-
ū rosatū et cerotum Rob
arabice est succus caryoph
fructus coctus ad spissitudi-
nem vt seruari possit sed dū
p se ponitur stat pro vino
toto Et oleū rosatū dicitur
hic accipi quod sit cōfectū
de rose matunis et dulaoleo

olmaru. Et cerotū per se
positum. stat pro illo quod
fit ex cera et oleo rosato at
tōmum

Tertio dicit q pānus lincis
in aqua et aceto mersus
et infusus quāq; ponitur
sup dētū lemeis et locū
dolore ut colidū eius di
grasiam corrigit

In sda primo dicit esse
exptum suatū extrema
tum cāne hūide loco dolēt
apostum. nam cū locus
dolens illūntū^{ma} dolores illi
co sedat aut mitigat

Scds precipit fortissime te
zere glandes et vehemēter
decoquere. et dolentem locū
decoctione horum embroca
re longo tempore dolens n
locus inde confortatur et
post instantē et mox
fāt infāntia. et vltia p
ea non sunt dolores per
tensionem cutis et nispis
sationem

Tertio cōmendat post em
brocationem cū glandum
decoctione precipue sex aq
que non habent pares
in mitigando uncturaz
ardores et dolores earum
quādo epithimantur vel e
brocantur

Prima est aqua eridi
ue in qua cū ipnis satis
forti refrigerio est aliquid
aportione et resolutione
Sda est aqua solatur quod
morella dicitur apud vulg?

gallie: et paulo hūior est aq
eridme. habet tamen aliqd
resolutionis

Tertia est aqua sempirue
que vulgo dicitur. iūbarda
vel iouis barba

Quarta est aqua blitorum
idest oleis montam rāme
m. et est species atrophie

Quinta est aqua ciainis
extracta a fructib; aut fo
lis eius

Sexta est aqua curcubite
similiter extracta. Aquę
terio similes sunt aqua sta
uole lactuce acetose citruli
et melome

In tertia refert emplā. vñ
vel eis similia sedantia iū
cture calidos dolores.

Primū est factū emplū
ex temperatis adipibus
aut ad fūgus dechmantib;
et eis similib; ut muscal
laginibus et medullis sēz
hūne modum. **R**e adipum
galline et anseris et pfe
et anguille muscallagmū
semmū lmi et citomorum
an. 3. 7. medulle cerui. 3. 5
cere virginie qntū de om
bus incorporantur simul
et fiat emplū

Scdm recipit melonū tri
torum. th. 5. et siphiget.
dolenti uncture p modū
emplū vel cataplasmatie.
lenit em et mfrigidat

Tertū est pphi muscalla
to incorporata cū equali
ponderē cere vel sola illita.

242
271
infat. n. fortiter et lenit
Quartum fit ex tribus
sandalis contritis et sicut
memithe et sibi similib;
ut sicut endive solat vel
semper sine simul congrega-
tis. sub empl. forma qd
stute calide dolores miti-
gat. Et est memithe
non celidonia sicut quida
putant. sed herba fca se-
rens sicut avocum sicut
celidonia qplurimu sicut
papaver cornuto. sedat
em dolores artetice calide.
Et auferantur hec: et
cessetur ab hinc qm dolores
sedati fuerint: qm fca diu
continuata iuncturas
offendunt
Quintum quod in fine re-
siduorum doloru iuncturaru
et podagre confert a cala-
ta recipit aloes cicutrim avo-
mirre ana. 3. 7. terant
et incorporantur. cum aq
endive si calor sit fortis
vel aqua calis si fuerit
remissus et innatur. id
vel emplastretn locus do-
lorosus
Sextum est cerotum quod
fit ex oleo camomille et
cera mietis equaliter.
Septimu est emplm diaq
lon solutum vel remollitu
in oleo camomillino
In quarta primo aut q
balnea calida nocent gut-
tis calidis: quia discrasia
ipsarum augmentant: et

laxant iuncturas: et humores
ad has attrahunt
Hec dicit q in stutis calis
interdum conferunt balnea
frigida. qz repcutunt ma-
terias paratas fluere ad
iuncturas Et confortat
calas et lesas iuncturas
et dolores mitigant.

Capitulum xx. de solutiis
Sumantur mirabo-
lanorum citimoru 3
x. et hermodactiloz
et buziden aboru an
3. iii. semis aph et
amfi amboru. 3. ii.
conficiantur cu quato
dissoluto de quo i po-
tu sumantur. omi die
3. ii

Et iterum sumantur
suti atomioru lb. 7. et
aceti de vino. 3. iii. et
zucti lb. 7. et stamonee
3. iii. Et dosis eius sit
ex media 3. usq ad
3. 7. et 8.

Et iteru hermodacti-
loru 3. x. stamonee
3. 7. et terna. 3. viii

cubebe . 3 . m . 3 n .
tabarzed . 3 . xxx .
dosis eius est . 3 . m .

Et iterum scamonea
decocta in duplo sui aq
citemonu acetosoru
aut pomoru decocti
one in qua conside
retur sba eius . cu
ergo incipit inspissa
re / opiletur os eius
in quo est . et dilatat
donec exsiccetur . Et
sumatur de ea pondus
3 . x . et sumantur de
tabarzed . 3 . xx . et de
cubebe contutis sicut
alcophol pondus 3 .
n . aggregentur omnia
cum uilep et fiant
pille . Et exsiccantur
in umbra . Et sit
dosis earu . 3 . n . usq
ad . m . omni hora
Et cu illic est co
positio tunc administra
re rampigran

Et de eis que conse
runt eis est sumptus
rosatus sicut hunc mo
dum . Sumatur succi
rosarum . lb . n . et mel
lis . lb . m . et scamo
nez assate . 3 . j . deco
quantur usquequo i
spissentur . Et sit do
sis ex . n . dragmis usq
ad . v .

Et iterum infundantur
thamarindi cu cassi
afistula in aqua en
dive et femali

Et si non fuerit fe
bris sumatur decoctio
mirabolanoz et sum
tere et prunoru et
thamaridoru et absi
chi sicut videtur

Et iterum buziden / et
hemodactili et rose
rubez equati mesura
sumantur . de quo
sumatur . anens . j .
et s . est enim in ipso

sedatio

et in frigidatio

Et isti quidē inuāt
phurimū a cibis frīs
et grossis sicut q̄ fit
de lentibus cū aceto
Et reliquis cibis in
frigidatibus in gres
santibus sanguinem
Sicut ille qui fit ex
acetosa

Et ventres cum a
ceto preparati

Et acetosū carnis
vaccae

Et quēq̄ inuantiur
phurimū cū cibis ex
siccantibus sicut est
herbus

Et non or̄ vt ieiunēt
phurimū

Et de eis quidē con
ceditur ex succibus
viti et prunis prope
et prunis et malis
et granatis et per
sias

Ergo arile abhor

reo eis ea que sunt si
cut psitta et crisomela
et que replent sangui
nē a quositate plurima

Sumantur mirabolano
rum **I**n hoc cap. primo agit
de solutinis propriis contra
guttas calas. Scō de cibis
in hns idoneis ibi **E**t isti
quidem

In prima parte describit
ix. solutina propria.

Primū est recipiens mi
rabolanorū atromorū. 3. x.
hermodactilorū et biziden
añ. 3. iii. semis apni et a
nisi ana. 3. n. terantur et
incorporantur cū zuaā al
ba dissoluta in aqua rosa
cea sub forma opiace. de
quo cotidie. 3. ii. accipiant
mane in ieiunio. **E**st
autem biziden medicina li
gnea mda in qua est vir
tus similis virtuti lehem
Et dñm recipit sicut citro
lū. 1. aceti de vino. 3. iii.
zuaā lū. 1. scamonee. 3. iii.
incorporantur simul **E**t
fit dosis eius ab 3. s. vsq̄
ad 3. 7. et. 5.

Tertium est recipit hermo
dactilorū. 3. x. scamonee. 3.
1. et. 3. 7. culeb. 3. iii. zur
con tabar sed. 3. xxx. terat
et fiat puluis. cuius dosis ē
3. iii.

Quartum recipit scamonee

deorte in citomo, quod dia
gredum solet appellari. 3. 7.
decoquat in m. 3. n. aque
citomorum acetosorum. 3.

~~decoquat in~~ ~~simul~~ in
vase stricti officii donec
incipiant inspissari. tunc
opiletur. os vasis et du
tatur quod in eo est ex
piratum. Et cum fuerit
expiratum, sumatur de eo
pondus. 3. x. zua tabar
sed idest albisime. 3. xx.
et cubebarum tartarum ut
alcoophol. 3. n. congrege
tur omnia cum simplia in
lep ex aqua et zua cu
panca aqua rosata. et for
mentur pille que in vmb
sintantur. Et sit dosi
eazum a. 3. n. usque ad. m.
in omni hora depertina et
matutina

Quintum est perapigriz. 3.
m. mane in potu supite
cum tribz vncis aque mell
teptice si hunc materiam co
posita fuerit ex state mixto
cum colera rubra

Sextum est sirupus rosarum
sic factus. R. succi reeti
rosarum. lb. n. mellis mu
di. lb. iii. scamonee assa
te in citomo. 3. 7. decoquant
in simul donec inspissatum
in forma opiace. Et sit
dosis eius a duabus drag
mis usque ad. 3. b.

Septimum recipit thama
rindorum medulle cassie fi
stule mudate an. 3. 7.

diffoluantur in aquam en
dume et femuli an. 3. n.
et fiat dosi bitenda in au
rore

Octavum recipit mirabola
novum citomorum firmi terre
primorum damascenorum th
marindorum mudatorum an
2. s. foliorum absinthii. 3. 7.
fiat decoctio in aqua dul
ci fontis ad pondus. b. vii
ciarum cum aliquali expressi
one que bibatur pro dosi
vna: in si febris putrida
aspit in qua non conuenit
mirabolam: quia derelin
quit post se vestigium sup
tiationis et opilationis que
pregnans mater est putri
darum febrium

Nona recipit buisdenher
modetilorum altorum rosarum
rubarum an. 3. 7. teratur in
mul et sit dosi huius an. 9.
7. et. s. sedat enim dolores et
calores mitigat. Et est bu
isden medicana mda lignea
in qua est virtus similis
virtuti behem.

In pda dicit qd in guttis
calidis infirmi ut plurimum
vivunt cibariis frigidis et
grossis quia nec facile ver
tuntur in colera nec chymos
generant. Anere parator
ad locum doloris: et egros
refrigerant

Demum declarat dano ex
pla. v.

Primum est elixate lentes
in dulci aq cum aceto de vino

her

Secundū est alii abī qui m-
frānt et ingrossant sāgu-
nem sicut pēdes vituli pōra
vel meitoma cocti cū lactu

ter

Tertū est cibus ex ~~acetosa~~
acetosa sicut carnes vituli
vel iuuenis bouis cōserua-
te in succo acetosē

Quartum est ventres
anūū vt iecora caponū gal-
line et anatū auct vel ā
seris vel stomachus iuue-
nis aut bouis aut pōra.

Quintū est acetosum
ex vaccina carne put a
gelatina de carne vacci-
for^{ter} elixa cū modico aceti

Tertio dicit q̄ isti guttosi
frequenter iuuantur. p̄
sistantes cibos sicut est oro-
bus Attende q̄ orobus vt
ait princeps ca^l de herbo
est siccus in tertio abster-
gius aperitum et est ei
humor malus sed qm̄ de
coguntur bis destruntur
eius abstergio et remanet
terreitas ipi⁹ quare preter
siccū mitimentū

Quarto prohibet hnc gut-
tosis calidis ne ieiunent
plurimū qm̄ ieiunū acuit
coleram et interdū colerā
sūt sanguinem.

Quinto dicit q̄ aliqui con-
cedunt hnc guttosis fru-
ctus precipue pira prima
maciana/ granata et psica.

Sexto dicit q̄ abhorret
eis concedere psica et

crisomela que sunt antepre-
sica colons aurei et similes
fructus replentes sanguine
multa agnositate vnde pu-
tredin multū apparatus ē.

Capitlm xxi de cura
umcturaz conuersa
rū in lapiditatem

Isti sunt habentes
comptoces calas et
materias grossas
Et o³ vt iste nō re-
soluantur sine leuifi-
catione ymo o³ vt le-
mantur et resoluātur
simul

Et de eis quibus ca-
uetur a lapiditate
sunt empla facta ex
farina herbi et lupioz
cum oxymelle et alau-
iuden

Et vitis alba cū pte
lici et ammoniaco cū
vino antiquo et oleo
onfanano

Et qñq̄ pōnitur de

sup farina fabarū

Et de eis que cōferūt

Et cum uncture con
uerse ^{sunt} in lapiditatem
aut sunt in itinere la
piditatis sunt empla
que diximus in fris
Doloribus uncturazū
grossorum humorū
Et unctioes et emb
broce quas cū eis di
ximus

Et de eis que conse
vunt est farina lupi
norum cum oxymelle
aut aceto commet o
Et iterum radix al
marot

Et iterum empla
stretur cum bulbo dis
soluta in aqua. ipse
em prohibet lapider
tate incipientē

Et similiter embro
ce ex aquis in quib⁹
Secreta sunt calamen
tū et alhastz: aut a
ceto

Et decoctione in qua

caseus antiquus de
coctus est proprie
in iure cassie fistule
et mtrū et eusforbiū
et aqua cineris cari
hū combustorū

Isti sunt In hoc capto p^o
agit de dispositis ad lapide
ritatem uncturaz et gene
rali cura eius. Scdō de p^o
servantib⁹ ab ea ibi est de
eis quibus Tercio de cura
spali ipius ibi est de eis q

In prima parte primo ait
q homines dispositiores ad
uncturazū lapiditatem sū
lm qui calē sunt comple
xioms: et abundantes sū
in materie grossis. sicut
colerici qui consueverūt
abacis vti grossis flatias
aut melancholicas nam tali
um humores qn eis obuat
excedens calitas de leui m
durantur ad instar lapidū
sicut terra tenax a calore i
gnis aut solis fit later aut
brita

Scdō dicit q iste materie
vel humores grossi non sū
resolubendi cū puris resolu
tis sine lementū cōmix
tione que partes subtiles ab
eis resoluunt et grossas
inducunt ad instar lapidis
Tercio dicit q iste materie
simul lementē sunt et re
solubēde: sic q lementina semp

285
276
associant resolutiva illa q̄
opponentur eis ut ipsas p̄
hibeant ab induratione.

In secunda duo describit
auxilia quibus materie pa
rate indurari prohibentur
a lapiditate

Primū est recipiens farī
narū orobi et lupmorū añ
q̄te. s. incorporantur simul
cum sufficienti oxymelle
sub forma spisse pultis ad
dendo alaniiden. 3. s. et est
herba de qua fit asa.

Secūm recipit radicē
vitis albe. 3. n. licii. 3. j
amoniaci. 3. s. incorporantur
simul cum vino antiquo
et oleo onfancano sufficiēti
bus et fiat emplastrum.

Et quāq; ponitur farina
fabarum supra illas iun
cturas que dispositae sunt
ad lapiditatem vel incor
porata cū dictis auxiliis
vel vino et oleo. nam reso
lutio cum lenificatione in
ipsa repta est

In tertia primo super
emphie iunctionibus et
embrocis aptis presenti
casui remittit nos ad hec
que ipse praedicit debere
applicari in iuncturam fir
midis doloribus ex grossis
humoribus. Empla vero
capto. x. Inunctiones autē
ca. xi. Et embrocationes
ca. xn.

Postea describit. v. reme
dia de magis idoneis ad

casum presente

Primū est recipiens farīne
lupmorū. 3. m. incorporēt
bene cum sufficienti oxymelle
vel limphato aceto in forma
pultis

Secūm est radix almarot.
id est herba unde fit asa. que
trita iunctura parate indu
rari si applicentur.

Tertium est bulbus dis
solutus in aqua per de
coctionē qui tritus iun
ctura supligandus est.
nam lapiditate que fieri
incipit compleri prohibet.
et est spes repe

Quartū est embrocatio
supra egrā iuncturā ex
dulcibus aquis in quarū. lb.
duabus decoctus fuerit cala
menti alhaste id est ysoopi or
tolane ana manipulus un.
Vel fiat embrocatio cum ace
to decoctionis nūc dictarū
herbarum.

Quintum est embrocatio
cum decocto casei veteris
scdm hūc modū. De decocti
one antiqui casei. lb. n. q̄
sit mcrassata cum 3. ii. me
dulle casei fistule mūdare
cum quibz incorpora mtrā
et enforbi. añ. 3. s. lexiui
cineris combustorū caulū
q̄te. s. fiat embroca

Atende q̄ i iunctura cō
firmata lapiditas est mul
tum difficilis curari p̄ len
entia cū resolutionis sicut est
difficile latere aut bracham

q̄ impossibilis

Duram mollescere Juxta id
omni solvere nodosam ne
quit medicina podagra.
Verum multociens visum est
accidere qd pars supposita
lapiditati p se fidebatur.
sine medicina. et exibat
ab hac flā gypseacū et pe
trificatum sicut gypsum
aut plastrum.

**Capitulum xxi de cura
cura contractionis
et alzemena**

Scias qd oleum de
andacota potando ex
eo et mungendo cum
ipso est res magis co
ferens ei

Et modus faciendi
hoc oleum est vt deco
quatur andacota cum
seminibus in tanto vino
quā ipsa est et oleo
donec consumatur aq
sitas. Cuius dose su
bssq ad .3. iii. et minus
Et illius que ex ea
ventosa est est curatio
que currit cursu cura
tionis ventositatis

facientis ventositatē

in alne et
to sitate
et melius

Et de illis que expta
sunt ad contractū est
vt sumatur pelles ou
na hora qua excoria
tur et ponatur sup
ipsum

Et linatur lacte vac
cano dulci et inuiatur
eo Et administratio
bathni sicut

Et sudare in furno
aut in fouea igit a
inuiatur sunt

Scias qd in hoc ca. p.
agit de unguento et de
modo confectionis olei de
andacota Sed de cura ven
tose contractionis ibi est
illius que. Tercio de exptis
ad contractum ibi **Et de
illis que**

In prima parte primo ait
qd oleum de andacota bibi
tum et inunctū sup locū co
tractionis est de rebus ma
gis conferentibus ad eam
Atende qd handacota
est trifolii spēs mollior a
liis et albidioribus foliis
et minoris hastes Et de
bet scribi p. h. in principio
teste ianuen **A**tende p.
qd alzemena est species

contractionis iuncturis a
propriata

Sed dicit qd oleum de han
dacota fit hoc modo **R**e
handacota lb .j. ann seminu
ameti et femiculi an .3 .j.
decoquantur in lb .j. vini et
lb .j. olei donec consumatur
aquisitas vini et herbe. po
stea colentur fortiter expri
mendo et colatura erit o
leum quod petitur. **E**u
ros qm bibitur est tres
dragme et minus cu duab
3. aque melis

In sda dicit q cura vetosi
contractionis est vt cura ve
tositatis facientis stilosi
tatem. quia princeps pre
docuit ca. xiii. tractatus
prione. **A**tende primo
q textus coter sunt hic in
correcti. nam ubi scribit
facientis ventositatem ibi scri
bi debuit stilositatem

facientis

stilositatis

Atende sda q sicut tres
sunt spes tyrosalis ventosa
et arefactiva demanitione
sic sunt tres spes iunctura
lis contractionis in pas
sionibus arcticis

In tertia primo dat auxi
lia duo pro cura arefactive
contractionis

Primu est involuere me
bru contractu palle omnia
statim post exoriatione ita q
sit adhuc cala calore aialis
et non remoueatut donec fe
terz incipiat aut insipidum
et sepe iteretur.

Sedm est q membru cotra
ctum frequenter limatur
dula lacte vacce tepido: quia
iunat ipsum

Sed refert auxilia tra cura
tina contractionis repletona
lis humoralis cum oleo pre
dicto de handacota bibito et
muncto post sufficientes pu
rgationes

Primu est balneu siccum
quod sulphur dicitur

Sed est in furno moderate
calo frequenter sudare

Tertiu est in fovea arenosa
ignita seu calefacta tolera
bili calore iacere et sudare.
hec em consumit post pur
gationes humores a quib
contractio prouenit. Attende
q membra que contrahunt
in guttis sunt nervi vel
corde vel musculi p quos iu
cture mouentur qui vel hu
morali repletioe contrahuntur
vel grossa ventositate vel a
refactione sui.

Caplm .xxiii. de cau
tela a doloribus iun
cturarū

Oportet vt vtatur
ille qui assuetus est
hinc doloribus flora
et solutione ventris
in vere et cu proxim
est paroxysmus

Et utatur regimine
temperato in subtilita
te

Et oio qd si causa in
eo quod accidit ei sit
multitudo huiusmodi ut
non dimittat eos mul
tiplicari cum eo quod
evacuat: et cum eo
quod minorat ex alio:
et cum eo quod admi
stratur ^{ex} exercitio bono

Et si causa fuerit
corruptio eorum: oppona
tur illi cum evacua
tione eius quod qd
Et contrarietate re
giminis p quod gene
ratur

Menima em genera
tur p adiutorium ex m
frigidantibus: et tu qui
dem scis ea: et sis opposi
tionem eorum

Et colera generatur
p adiutorium calefacien
tium: et tu scis ea:

et scis oppositionem e
orum

Et similiter initia
generatur per id qd
scis: et opponitur ei
quod generat ipsam
p id quod scis.

Et cu accidit euacu
atio: tunc ex illis que
rectiora sunt est con
fortatio membri cu
stipticis ^{non} ut suscipiat
superfluitates et pro
prie cu non timetur
conuersio earum ad
membra principalia
causa antecessione
mudificationis
Et ista sunt sicut
accidia et balaustie
et succus virgæ pasto
ris et lichnu et mem
the

Et utrum fricatio loci
rum cum sale trito: et
cum oleo etia: msi sit
pituitas vehemens

Et qm̄ est ap̄a fla-
tiam et bibit halens
ip̄m aristologie pon-
dus .3. n. aliquoties
in vere et hyeme tūc
fortasse prohibetur
paroxysmus eius

Et utatur exercitio
temperato et rectatōe
et non sup̄fluat in
eis: qm̄ excitant po-
dagram et dolores

Et non adhibeatur
illud quo non est con-
suetus subito sine ex-
citatione

Quod si illud accidat
admixta olea con-
fortantia iungendo

Et oī videntur
carnes grossas et oīa
salsa et asperissima

Et ex oleribus deu-
tent ea que sūt p̄da
et bauchie et atruli
et aqua melonis ne-
cent em̄ p̄terea q̄

generant humore aq̄uū
et conferunt per pro-
uocationem et diuer-
sificatiū dispositio eorū
in corporibus

Et deint̄it potare
vini plurimū et assū-
p̄mo omne vinū

Et cibentur eis que
sunt bone digestionis
et velocis

Et oī videntur reple-
tionem

Et ad m̄chilationem
ab exercitio

Et deint̄ent cū hoc su-
perfluitatem in labore
et exercitio et proprie
sup̄ repletionē

Et deint̄ent corti

Et immorent ī bal-
neationibus: qm̄ ip̄e
liquefaciunt hūiores
et faciunt eos curi
adiuncturas

Verū aque termariū
conferunt eis ī p̄ncipio

balnearum et post ipsa
rum expletionem. Et
in medio nituitus
corū in ipsis est effusio
aque fr̄ super iunctu
ras si non est aliquid
quod prohibeat ex de
bilitate nequorū
Et quāq; auferūt hor
nocamentū febres
Et oꝝ vt nō dormiāt
super cibum oīo : qm̄
est ex rebus notabilio
ribus eis

Oportet vt **I**n hoc ca.
primo agit in generali de
regimē preseruatiuo agut
tis. Sēdē in spāh de preser
uatiuo a guttis ex humorū
multitudine ibi Et oīo. oꝝ
Tertio ex humorū malicia
ibi Et si causa fuerit cor
ruptio Quarto de argen
dis post euacuationē ibi
Et cum accidit Quinto
de agendis qm̄ est apā flatu
cum ibi Et qm̄ est apā
Sexto de modis exercitioꝝ
ibi Et vtatur. Septimo de
vitandis ibi Et oꝝ vt deu
tent

In prima parte dat tria
precepta sup guttarū p
hibitione in his qui semel

aut plures in anno p cer
ta intervalla pati ipsas cō
sueuerunt Et hec imple
da sunt vel tempore veris q
plus gutte accidunt Juxta id
ypocratis amphoꝝ vi. Po
dagra et mama vere et
autūpno mouentur. Vt in
pluribus. Vel illo tempore
quo proximus creditur. Et
paucissimis artetia dolor
Primum est q tunc fiat
Floia de mediana lateris
oppositi si multa in corpore
plectoria fuerit. Vel lateris
eiusdem si sanguis abundet
se non intantum. Vel ambo
rū laterū. si in vtroq; latere
gutta contingere preconse
uerit cum multa plectoria
vt inde a iuncturis sanguis
diuertatur

Secūm est tunc lentē sol
uere farmacias gutte appo
priatis et humorū vnde
fir vt pillis factis de hermo
dactilis cochylis aut fetidis
si fla est in causa vel pillis
aureis aut de reubarbaro
si colera abundet vel pillis
de epithymo vel lapide lazuli
dominante mltia

Tertū est regimen in ci
bis et potibus temperate
subtilitatis tunc obseruare
sic q diminuat plectora
si aspit et corrigat eadē
cacochymia

In scda dicit q si humorū
multitudo siue plectoria
sit causa guttarū tunc

obstandum est ne multipli-
centur. triplici medio

Primo cum eo quod ena-
tuat humores hiores ut cu
flora vel prouocatione sin-
gularis nariu vel me-
strioru vel emoroidu vel
cum ventosis aut cu san-
guisugis. Sed cu mode-
rata ciboru et potu mō-
datione. Tercio cu bono
moderato exercitio citra fa-
tigationem et post ena-
cuationem. quo fortificat
naturalis calor superflua
resoluit

In tertia primo dat n-
mode preseruandi a guttis
cum iparu causa est humo-
rum corruptio

Secundo est obistere cor-
ruptis humoribz eos ena-
quando propriis farmaci

Sedus e tale tenere regi-
men q sit contrariu illi
regimini quod multipli-
cant corruptos hiores

Sed dicit exemplaria q
generatio flatu humoris
p fia mutatur. Et nos

Sumus q her sunt sicut
lacture melones citruli g-
nata acetosa pisces reces
caseus potus dulcis aque

Et sumus q illa que oppo-
nitur eis sunt cale spes
ut piper et ziziber et ce-
pe et allia carnes oua vi-
nu vnosum maturu

Tercio dicit q colere ge-
neratio per calefacientia

unatur. Et nos sumus
q her sunt sale carnes sma-
piu spes cale et acute cepe
porri allia semina femuli
amisi et carni petio nashu-
cu nectar et pporas omne
vnu forte labor excessum
stare diu in sole vel prope
ignem magnu et fortiter
irasa. Et sumus etiam
que opponuntur istis sicut p-
eridonia lactura acetosa cu-
cubita melones poma ar-
rengie limones granata
pisces et agresta.

Quarto dicit q sic sumus
ea p que generatur mlia.
nam sunt panis miger fa-
be caules carnes boues vac-
ce cervi lepore antiqui g-
aues palidum. Et sumus
etiam que opponuntur eis
sunt aque pulli galline ca-
ponis et ipsorum carnes et colatua et
etiam aqua galli decurpi
et carnes piciu et fasanor
et eoru colatua et oua sibi-
lia et lac amygdalaru et vi-
nu maturu mediocri for-
titudine

In quarta primo ait q
postea accidit et complete
facta est enacuatio rectum
est iuncturas confortare stip-
ticis ut mepte fiant ad re-
ceptionem superfluitatu que
guttas efficiunt maxime
dum non est suspicio vel ti-
mor ne p stipitica repulse
materie regurgitent et
currant ad membra pri-
ma

capalia: quia corpus ab hinc
iam fuit enaciatum
Secundo dicit q ista scripta co
fortantia iuncturas sūt sicut
actata balaustra sicut vir
zē pastoris hanc memthe.
conterantur omia simul in
equali pondere et supponantur
iuncture apte gutte

Et autem memthe non
caldoma sicut quidā putāt.
sed herba frā reddens sicut
croceum similima in forma
papanen comuto Et vir
sta pastoris sicut nros her
bolarios est cardo filonum

¶ Tercio dicit q fricare iun
cturas cum sale contuto
et oleo cō: nisi sit sitatis
vehemens in eis aut in toto
corpore

¶ In quarta dicit q diu con
suevit flatibus timor: vel apā
iuncturis accidere et hinc
ipsum vel ipsum habitum
sepe in vere bibit et hyeme
etiam. 3. si pulueris ra
dicis rotundæ aristologie
cum duabus vinctis aque
mellis tepide forte prohi
bitum in paroxysmo

¶ In sexta precipit tria su
per exercitiis guttosorum

Primum est q moderato a
cte comestione vtantur
exercitio peditationis aut
vectationis in lectica aut eq
nulla vel nullo vel in nau
per amne vel mare trāssil
lum vel in curru aut biga
Et vitetur excessus in hinc

exercitio nam peditationem
exatit et gutte dolores iū
cturas debilitas hūores
comonens et vias aperi
ens de vena ad hancas pe
des et bracia

¶ Secundum est q illis qui con
suevi sunt nifestari guttis
nullum exercitiū adhibeat
non preconsumti sine gra
datione. ymo procedatur de
debili ad mediocre. postea
ad fortius si fuerit opus
¶ Tertium est q si contigerit
illud. s. q forte non consue
tū fiat exercitiū ab eis
principio tunc administrā
tur olea confortantia las
satis iuncturis sicut rosa
ceum et camomillinū sua
inter vngendo

¶ In septima sup vitandis
in guttis et paucis agen
dis xij. regulas obseruare
precipit

¶ Prima est q abstineant
a caribz grossis que vix
digerunt sicut porane bo
uine ceruine veterū lepro
cignoz aucarū: Et a sal
is omnibz que cacochymia
sunt et grossos hūores du
cunt ad iuncturas acume
salis et penetratione Et
asekesud idest febriantibz.
nam seken est ebrietas vt
scribitur in sinonis auicene
et ipa multiplicat hūores
aquosos paratos corrumpi et
labi ad iuncturas

¶ Secunda est q caueant ab

illis oleis que sunt si-
cut bleta / banche citruli
et aqua melonis nam no-
cent in guttis per hoc quod hu-
mores aquosos generant.
Sed in hoc proficiunt quod vir-
nam prouocant. Et ho-
rum impressio vel dispositio
dineficatur multum in homi-
bus confert enim siccis et co-
punctis eis uti et diligenti-
bus ea. contrariis vero
modicum vel nichil valet.

Sexta est quod caveant a po-
tuplurimo vino grossi sibi.
primo ab omni vino nam sub-
tile ducit et fluere facit ad
iuncturas humores. Gros-
sum vero replet superfluo ve-
nas.

Quarta est quod abentur ci-
bis bonis et electis facili-
digestionis non superflui-
tis.

Quinta est quod eintent
omnem repletionem tam
catholice quam plethorice
nam sunt de potissimis
guttarum causis in disposi-
tis ad has. vitent ergo co-
mestiones ad saturatam
Sexta est quod caveant ab
adimichilatione seu dispo-
sitione totali exercitii. est enim de
magis causis repletionis
ex qua sunt gutte.

Septima est quod vitet super-
fluos labores et exercitia.
nam iuncturas lassant et
eas debilitant precipue facti
super repletionem calorum

in stomaco vel humorum in venis
Octava est etiam quod eintet
cotum. nam iuncturas lassat
et eas debilitat maxime dum
superfluit: aut sit super reple-
tionem. Cuius rei signum
est quod eumaci non podagrisant
ut aut prociis amphorum. vi.
Non est quod minorent bal-
neationes id est non frequen-
tiantur nam iuncturas la-
ssant et vias aperunt de-
bent ad eas et materias la-
que faciunt que quiete pro-
erant et eas faciunt ad iun-
cturas fluere.

Decima est quod confert in pri-
cipio balnearum artificialium
et post horum complementum
balneari in aquis terrarum
que cale prouident a terra.
nam post purgationes reliquas
humorum bastant et consumunt
et iuncturas laxas stringunt
et confortant.

Et in introitus mudio bal-
nearum artificialium confert
effusio super iuncturas aque
sic actu si non assit aliud
quod illud prohibeat. sicut
proxi morum nemorum debi-
litas.

Undecima est quod febres gut-
tis superueniens auferat inter-
dum nocimentum illud quod
aqua sic neruis debilibus
imprimere solet.

Duodecima est quod oio caveant
illico dormire post comestio-
nem quia de rebus est magis
nocentibus dispositis ad

guttas : eo q̄ tunc cibus na-
tat in stomaco : nec ad ei⁹
fundū hora illa descendit :
in quo fit digestio : quare vel
corrūpitur vel non satis co-
quuntur : et hec cā est vna
de potissimis ad guttas in-
troducendas .

Capitulum xxiii. de
cura magis propria
sciatice et dolorib⁹
hanc et genuū

Quia que magis
est propria sciatice
et doloribus hanc et
genuū fixis est q̄ oz
vt redeatur in cura-
tione eorū ad canoēs
in dolorib⁹ unctura-
rum

Nam percussio in p̄-
cipio q̄nq̄ nocet eis
nocimento vehemēti .
q̄m materia profun-
da est : et reperiussio
retinet eam illic : et
p̄mit eam taliter q̄
difficilis fit eius re-
solutio et p̄parat eā

ad hoc vt dislocet in-
turas : cum ip̄a dis-
locet in iuras absq̄
repercussione similis
Vmo oz si volueris
sedationē doloris in
principio vt sedes eos
cum mollificatione le-
uificantibus nisi acci-
dat vt sit materia st-
ilis valde

Et fit difficilis eorū
curatio in frigore et
tempore frigido

Et in pingui

Et in parte sinistra
est difficilior

In illo vō que de eis
sunt sanguineæ de re-
bus magis conferen-
tibus eis est flora :
et iuuantur in dispo-
sitione p̄ florā in pri-
mis de manu deinde
ex pede . et non fiat
flora ex pede nisi post
florā ex manu .

Et uniuersum sit i
eis p dormitum
Ventre autem solutio
quoniam usque ad finem post
ponitur. Et est suffi
cientia in dormitu for
ti ut non trahat so
lutio ventris mater
iam ad inferiora: nisi
sciatur si sit pura.

Et de bono est ut ie
iunent duobus diebus.
Deinde flebothometur

Et scias quod floua sci
atice vene magis iu
uatiua est in sciatica
quam soplehe plurimum:
nisi sit dolor leuior
extensus in siluestri.
Imo sit purus vultu
us: cuius tensio est
ex domestico. Quare
erit soplehe magis
conferens ei quam vena
sciatica. Quia ipse abe
sint duo rami vene v
nius: sicut basilica et

280
227
cephalica in manibus
Verum galemiis reme
moratur. soplehe et
bene curuature pophi
cis tantum

Et floua bene cur
uature pophice mei
gis iuatiua est quam
vene sciaticae et sople
he simul

Et ex eis que flebo
thomantur est vena que
est inter minimam et
secundam pedis

Et flebothometur
post ipsam vena sciati
ca

Et dicitur quod hec ve
na magis iuatiua
est quam vena sciatica: si
cut saluatella est ma
gis iuatiua quam basi
lica in exiguatibus
splenis et epatis

¶ Illi autem qui sunt
sciatica ex eis curant
cursum apertum gressuum

in benedictione cura
tionis

Et propter hoc non or
ut sit prescriptio ad
administrandum resolu
tina fortia ante eua
cuationem propter illis
quod sciisti cum eis
que diximus

Et iam diximus quod
vomitus iuuantior
est quam ventris solutio
propter motus materie
ad partem doloris et
vomitus mouet eam
ab ea

Et de eis que boni
sunt in eo est ut fi
at cum baurach et
aceto

Et cum euomue
rit cum vomitiis
fortibus quibus in
digetur in huiusmodi
corum frigidis pro
pter tunc or ut se
ris illud cum subtili

atque calefacientibus

Et est nictia iterum
in flatibus quoniam ymo
multociens flora

Et administratur
post euacuationem
amers que diximus
ex diureticis ebibitis
iuuantibus ad dolo
res iuncturarum
medicamen herme
tis proprie nam hoc
medicamen est mira
bile valde De came
dicos gentiane a
borum ana. 3. ix. ar
stologie rotunde. 3.
n. semis rute pae
tis. 7. terantur et
tribellentur cum cribel
lo subtili cumne dosis
sit colearium unum
Et administratur
iterum vaporitones
Et embroce resolute
Et aque termaz
Et si non excusat

tunc chistensa

Deinde adm̃strentur
ventose sup hancam
cum incisione/et sine
incisione

Et pone rubificatia
et vesicantia. et non
consolidentur donec
sanctur

Et emplorū quidem
adm̃stratorū meis

Diliguntur acuitas ppt
duas intentiones. q̃
vū vna est resolutio:
et altera attractio ad
exteriora

Et abhorretur eoz
acuitas ppt̃ quādā
intentionē. et est q̃
ipsa exsiccāt materiā.
et in lapideitate con
uertit: et dimittit
eam non recipientē
medicinā

Quobrem. oꝝ ^{nō} dū
tatur lenificatio

Et qūq; nūc sū

ventose et earū posi
tio ppt̃ attractioez

Cura magis **I**n hoc ca
primo remittit nos ahbi
pro cura statica dolore in
cunus p̃ncipio nocet reper
cussio: et miuit lenitio. sed
vix curatur in hyeme p̃m
etibus et latere sinistro
Sec̃do dat curā statica ex p̃a
gume ibi In illis vero que
tertio de cura statica ibi Il
li ante qm sunt Quarto
de remedio localibus ad eā
ibi. Et adm̃strentur

In prima parte pro curāda
statica et fixis doloribus
non transitoriis nec in sta
bilibus hancarū et genuū
primo remittit nos ad cano
nes datos ca. vñ. tractat
presentes quod intitulatur
de curatione dolorū iuncturaz
et pedum et statica

Atende q̃ vltimū hec que de
guttis dixit in prioribus
capis. hic sp̃alia facit ca
pitula de cura statica et re
medis eius. tum quia gra
uior et diuturnior est. vnde
foribus eger auxiliis: tū
quia leditur in p̃ncipio su
repercussione pluriq; ahegur
te: tū q̃ uinatur tunc re
mollescit et lementibus

Secundū dicit q̃ repercussio
in p̃ncipio morbi sup hancā
posita vehemēti interdum
ledunt notamento. p̃cipue
qū multa est materia: p̃mo

Propterea quod iam materia pro-
fundam incipit in iunctura
hanc que de se profunda est.
et repulsa illuc ea retinet.
primo plus profundant

Sed propter hoc quod materiam
reddunt vires solubile com-
pingendo ipsam et concu-
tendo intus. Tercio quoniam pre-
parant materiam ad hoc ut
dislocet vertebra de sua. quia
materia repulsa intus
mollificans laxat ligamen-
tum retinens vertebra in sua.
Et dum repulsa est. quo-
modo non dislocaret. cum
non repulsa similiter dis-
locet laxans ligamentum.

Tercio dicit quod est opportunum
si vis a principio sedare do-
lores quod istud facias per hoc quod
leniunt et mollificant simul
super hanc posita sicut sunt
lac batte medulla albi panis
ovorum vitella. nisi materia
sciatam faciens sit subtilis
valde. que de se facile patitur
resolui

Quarto dicit quod cura sciatica
difficilis est in temporibus et
regionibus et habitationibus
frigidis. nam frigus extrin-
secus materiam impellit in
iuncturam hanc plurimam
profunditate

Quinto dicit quod vires in pri-
mibus sciatica curantur. quia
grossi humores vires digestibiles
et euacuabiles abundant
in eis. Descendere parati sunt
transiuntibus usque ad locum

hanc. qui quoniam in iunctura pro-
fundata fuerint. vires extra
in possunt. primo desuali
dislocant iuncturam

Sexte dicit quod sciatica totum
genus in sinistra parte. cu-
iam ineptior et difficilior est
illa que est in dextera. quia ma-
gis digerit et fortior est.
naturalis virtus que curat
morbos in parte dextera propter
illud locum epas. quod secundum
medicos affirmatur esse finis
vegetationis

In secunda datur regulas. ix.
super sciaticam sanguineam
cura

Prima est quod de rebus que
plus vivunt in hac. est
flora. confert enim infirmo in
dispositione. scilicet in promptu
statim sine mora. Et fiat
in primis de mediana late-
ris eiusdem nisi plectoria
vehemens affuerit. in quo
casu fiat de mediana late-
ris oppositi vel de cephalica
lateris eiusdem. Deinde fi-
at flora de vena sciatica a
lateris sciaticæ. Et nunquam
ex pede fiat flora. nisi ex
manu prius aut brachio
facta sit. Prima enim di-
vertit a hanc sanguinem.
et secunda a hanc eradica-
t ipsam

Secunda est quod hunc istam sciaticam
vivat. vomitu. quoniam diu-
tit materias a hanc para-
tas affluere cum sanguine ad
eas.

Tertia est q in hac solutio
ventris quicquid differtur usque
ad finem morbi. et virtus
fortis in ea sufficit. sicut
ille qui fit ex radice in phari-
ca virtus in ista est electio
albi: ne farinatum solvens
ventris materiam trahat in
se. versus partes hanc
nisi sciat medicus q materia
sit ita modica q possit edu-
ci satis competenter. phlegma
ventris. quod forte poterit si
firmius antea solutus fuerit
et habens assidue beneficiu
ventris

Quarta est q expedit ut ie-
iunet exierit duobus diebus
sic q non comedat nisi se-
mel in die vel utatur cibi
potius q paracrimonia. Deinde
flebotomia. ut cruda ma-
teria non sint in stomacho
que loco sanguinis a venis
extracti confluant in eas

Quinta e q plus confert
in cura sciaticae flora de ve-
na sciatica q de popheana.
Nisi dolor eius super hancam
extensus leuior fuerit et
magis remissus in parte
pluiesca. s. extrinseca: et te-
pio fuerit cum puro rubore
magis in domestica puta
verpus inguen que est pars
interior. tunc. n. popheana
plusq sciaticam minueret co-
uenit. licet ambe hec venae
ab eo trunco puta vena po-
phas simul oriatur vena
na pophas sicut in brachio

vena basilica et vena cephalica
ab eadem vena. s. a vena
magna ascendente
Galenus attamen tractans
de venis tibiarum et pedum sicut
de sciatica. solum de popheana me-
tionem faciens et de vena ar-
naturae pophas.

Sexta est q plus iuuat fleu-
botomia vena curiature po-
phas q vena sciaticae et pophe-
ne simul: quia directius et a-
bundantius eradicat sanguinem
a partibus hanc

Septima est q vena iacens
inter. n. n. et secundum pedis
est de venis illis que flebo-
thomantur in cura sciaticae.

Octava est q post vena huius
flebotomia flebotomia est
vena sciatica. ut extractio
sanguinis compleat. quam
prior incepit.

Nona est q dicitur et forte
verum est q flora de vena inter-
n. n. et secundum pedis digiti
magis iuuat in sciatica q
flora sciaticae: ut in egritudine
splenis et epatis flora salua-
telle in manu iuuantior est
q basilica in brachio: quoniam
directius ad longiorem distanti-
am

In tertia parte dat regulas
vni super sciaticae cura

Prima est q in vera curati-
one curat hec sciatica curati-
onem factorum ex frigore
et grossis humoribus ma-
xime in diata et in digesti-
one et euacuatione materie
et localibus remediis

Sedū est q ab hoc a pñcipio
morbi non est presumendū
resoluentia fortia sup appli
care. nisi materia prius
sit euacuata ppter causam
dictam. s. ne partes subti
les resoluant et grossas in
durent ac lapidificent.

Tertia est q in hac plus
uiuat vomitus q ventris
solutio sicut iam dictū est
in parte priori. nam ventris
solutio materias mouet ver
sus locum doloris. vomitus
vero ipsas ab eo diuertit

Quarta est q bonū est pro
uocare vomitum cū mtrō
et aceto. Re ergo banzach
id est mtrū vel spume enis
3. n. aceti. 3. y. calefiat
modicū deinde bibantur.

Et si nimis guttur et pect^{us}
exaspererit adde hñs. 3. x.
aque mellis tepide. per hec
n. flatu viscosa inciduntur
et ad expulsionem facile
parantur.

Quinta est cū patiens l^{ax}
p vomita fortia que n^{at}ia s^u
in grossis humoribus sūt
purgandis post mñstranda
sunt subtiliatua calefacien
tia. sicut anamomū am
sū maratū quibus dige
rantur et subtilentur et
resoluantur relique mate
rierum

Sexta est q iterū quāq p
mo sepe n^{at}ia est in flatu
tis flatibus flora de medi
ana ut aliquid flatibus cum

sanguine exeat et diuertat^r
a locis dolentibus portio s^a
humis quam dolores attra
hunc. et inde aggrauatur
quāq exortudo si nō diuertat^r

Septima est q exet bibat
diuretica: que iuncturazū
doloribus confert post suffi
cientes euacuationes que
prememorate sunt ut aq^s
paxifage piloselle mlin so
lis bardane gallitria flo
rum geneeste pūrete cūc^z

Octaua est q in hoc pro
prie hermetis medicamen
confert et mirabile valde ē.
quod quidē recipit came
diuos gentiane añ. 3. x.
aristologie rotunde. 3. n. s^e
minis rute sate. lb. j. terat^r
et extellentur subtili carbō
fiat quoq puluis valde sub
tilis cinis dopsi sit vñū
pauū coclearium

In quarta commemorat au
xila. x. localia pro cura sti
atua doloris sumendo chiste
pro vno localui

Primū est vaporatio vel
sita cum sacculis repletis
floribus camomille et mel
iloti mlio fursiue aneto
et orobo. vel hñda cū lñis
aut spongiis intinctis in
decoctione nūc dictorū me
dicaminum

Sedū est embroce resolu
tine sup hancā infuse ma
ne in ieiunio post purga
tiones. ut cū decoctione sū
mitatū aneti calamenti

amicos organi maratur

Tertium est mane balneari
in aquae calidae ternarii
salse aut sulphureis

Quartum est si predicta
non satis exciderint et li
berent infirmum a pseudo
loribus capiat chistere hoc

De ficiis masas xii. florū
camomille melliloti absi
chi simutatu aneti añ. añ
7. granorū uimperi semū
amisi carui femali camini
leuistici añ. 3. n. fiat decoctio

Pro vno chistere in qua dis
solue verapigris benedicta
añ. 3. 5. olei laurum q̄. te. 5.
salo. 3. 7. fiat chistere

Quinsum est q̄ postea den
tose apponatur sup iūcturā
hanc̄e primo quidem sine
scarificatione p̄ quas ex
trahantur a profundo hu
mores vsq̄ sup̄ficiem. et
post ea fiant cum scarifica
tione vt foras educant at
tractos humores ad sup̄fi
em hanc̄e.

Sextū est apponere sup iū
cturam hanc̄e rubifican
tia et desiccantia que potē
ter extrahant a profundo
foras r̄uite materias. et
non cito consolidentur vl
cera inde orta donec sanet̄
aut allevietur ex̄ter. sicut
semen sinapis finū colūbi
ni. r̄um r̄ute agrestis et
mel anacardi

Septimū est q̄ in hac pas
sione emptā diligūtur a

283
282
cūta ppter duas causas. vna
est ideo q̄ ipsa materias per
cantes resoluit. Altera qm̄ a
profundo trahunt ad extra
materias

Octauū est q̄ ista q̄nc̄ ab
horrentur ppter. iii. causas
primo quia existant morbi
materias. Sc̄do q̄ has inter
dū cōuertit in lapideitatem.

Tertio qm̄ velinquit matē
riā non obediētē curatiōi
p̄ medicinā. neq̄ resoluētē
neq̄ euacuantē.

Nonū est q̄ ppter. hoc qm̄ iū
ctumentur nō est distendā le
mificatio cū resolutiōis in
scendo arūgias galline ca
poms anatis aut anseris.
vel muscallagines semigrea
aut lini. Vel medullas cerui
bonis aut vituli quibus
materia prohibeat. iduram

Decimū est q̄ opus est in
terdum dentose quibz a p
fundo extrahantur hūores
q̄ non sufficiunt medicāe
alie sup̄ attractione matie
ad extra

Capitulum. xxv. de em
brois et t̄mis

Sumantur olei de
alcāna lb. 7. et aceti
lb. 5. et mtr̄ quarta
libre vnius et carda
momi. 3. 7. et ysopti
3. 1. et 5. submergat̄
in eo lana. et vaporet̄

cum eo locus

Et admixtentur tunc
ex aquis ~~termati~~ me
dicinarum singularium re
soluentium predictarum
in hoc capto

Ea vero ex quibus
sunt unctiones sunt
sicut oleum costinum
Et oleum de euforbio
Et oleum de puerro.
Et oleum de castoreo.
que admixtentur post
mundificationem

Et cerotaria cum oppo
panaco et euforbio et
oleis predictis.

Sumatur olei **I**n hoc
cap. primo agit de embrocis
contra sciaticam **S**ed de
tunc ibi **E**t admixtentur.
Tercio de oleis quibus fit
unctio ibi **E**a vero ex quibus
Quarto de cerotis ibi **E**t
cerotaria

In prima parte hanc de
scribit embrocā **E**t olei de
alcāna aliter vocati caprim
lb. j. aceti de vino lb. s. m
tri pulverisati quarte. s.
cardamomi. 3. j. ppopi
sicc quarte. s. misceantur
in simul. et cum ma

lana submergatur in hys.
et hanc unctionem vaporret
inde

In secunda precipit misce
re tunc ex aquae decoctione
medicinarum simplicium resolu
tivarum sicut sunt maratrum
similitates aneti paritaria
fursu menta calamentum
camomilla et mellilotum

In tertia comedat olea quatuor
quibus hancha de oleo
post purgationes sepe im
pendenda est. nam sunt vehementer
calefacientia et resolutiva
et extrahentia grossas ma
terias a profundo stric.

Secundum est oleum de costo
quod hic describitur quoniam p
tractatu. x. capis. x. et
xiii.

Sed in fortius in calefacien
do est oleum de euforbio: quod
describitur eodem tractatu. ca.
xxii.

Tertium est oleum de puerro
quod ex radice puerri confici
tur cum sextuplo ipsius olei
olivarum

Quartum est oleum de casto
reo quod similiter fit de te
sticulis castoris et oleo com

In quarta commendat cero
taria facta de dictis oleis
cum oppopanax et euforbio
secundum hunc modum **R**e oppo
panax. 3. s. euforbii. 3. m. te
rantur et incorporantur cum
oleorum costam et de castoreo
an. quarte. s. cere vinctis duabus
et fiat cerotum.

284
283

Capitulum .xxvii. de e-
pithimatibus et em-
plastris

Emplastrum resoluens
materiam ad illud quod
apparet ex profundo

Recemmis rube silie
stiris bactarum lauri an-
niden / miter steha ar-
mem cordumem pul-
pe colocynthide amos
oium an aureos .iiii. oz
rute recentis / picis cere
amomati oium an au-
reos .viii. bezard aureos
v. oppopanaci sulphu-
ris quod non tetigit i
gms amtorum an .aure
iiii. fias ex eis emplm

Et si limatur stratica
cum stercore caprino et
aceto forti / erit sicut
medicamen de sinapi
et melius et magis
innatuum ipso

Et empla rubificatia
et desiccantia sunt bona

balde

Et orbi pforantur de
sic: Denique pulueriset
sup eas medicamen exsic-
catum. Denique iteretur
desiccatio usqueq̃ eneiatur
sanctas.

Et iterum sumatur .lb.
.7. baurach et lb. .7. oz
dei et fiat ex eis epithi-
ma

Et iterum emplm iuuua-
tum **R**e staphysagrie
lb. .7. feno aduste .lb. n.
pnetri lb. .5. nasturci
lb. .1. et .5. bezard lb. .5
sulphuris lb. .7. et baur-
rach tantum olei coti-
las in gummi pini quod
sit equale cum bezard fi-
at ex eis oibus emplm
quod adimistretur.

Et iterum sumatur pi-
as parte vna sulphu-
ris parte vna. contriti
sicut alcophol. et lim-
atur super hancham

et ponatur desuper
cassa de pāno et dīt
tatur vsq; quo cadat

Pse

Et ex eis que exper
ta sunt est vt colligat
tur planta capsie in
estate dum est viridis.
et eius contritio optia
fiat: qm̄ est difficilis
ad terendum. deinde
aggrega ipsam cū cera.
et misce eam hanc
et loco doloris. et hige
tur desuper: et dūm
tatur a. m̄. horis vsq;
ad. vi. Deinde misce
diatur balneū

Cūq; pars vocare m
cipit misce diatur lina.
et tollatur ab eoēptm̄
et ponatur sup locū la
na cum dragaganto
ebdomada vna aut
x. diebus. et iteretur
qm̄ excusat a sinapi
et gūma rute agrestis

Et iterum staphisa
gria et gūmi pini

Et iterū gūma rute
agrestis et cera et o
leum de ruta.

Et iterū puretrū et
dabē et flos lapidis
asius et banzach
et staphisagria. et su
matur ex eis emplm̄.
Et qñq; additur in
ea nascitur

Et ex eis que conse
runt ad hoc et ad do
lorem gēmiū est ce
rotū ex enforbio

Et iterū olei de al
cama. ℥. vii. aceti
℥. iii. mtr̄. ℥. ii.
piretri. ℥. i. misce
datur puretrū cum
oleo de alcāna postq;
tenuens ipsum. et
pone ipsum in oleo il
lo tribus dieb; et
bullant bullitione
lein. deinde proiciatur

desup acetū et mtrum.
postea ibibantur ī ipō
lama sordida. deinde
ponatur super locū
dolorosum hancie
Aliud simile illi ex
epithymatibus. Fe
cere colatz aureos
centum. glutinis a
limbat aureos .xxv.
et floris eris aurt
vii et lilij et allezard
et mirre oīum añ
aurt .vj. et alkitran
aurt .v. aggrega ista
et conquassa ea sicut
pars vna. et fac ex
eis emplm vni. et hne
cum eo locū dolorosū.
pixidis. precipue si
fuerit materia faci
ens dolorem sanguis
fixus in iunctura
ipsa: aut sta grossū
vitreum: quod iam bi
bit pixie iuncture
E emplm sedans

siaticam. Fe olei an
tiqui .z. xbm. limatu
re plumbi et salis
masse et glutinis a
limbat oīum ana an
reos centum. limatur
eris rubei .z. m. flo
ris eris abasi et con
disi et radicis alme
serion mītri et aristo
logie et maxie oīū
ana. .z. n. et prout
tur in eo qnz preter .z. j.
Aliud recipit anīuden
et senis rute siluestis
et baccarū lauri et bau
rach et cologuntide
et steha et ameos et
cordumem oīum añ
aureos .m. rute orto
lane hūde et picis sic
ce et glutinis alimbat
et gūm pmi et amo
maci et adipis vitu
lorū oīum añ aure
xvi. oppanaci aurt
vi sulphuris nō adust

aureos .m^o. olei de al
canna .z. xviij.

Aliud Recipit picis
huide .z. xviij. aristolo
gie .z. x. et .s. cere lb
j. yume pini aureos
.m^o. sulphuris non adu
sti .lb. j. banrach .lb. j.
et .s. staphysagrie list
vni et cotile .ii. hexas
lb. .s. liquefacienda li
quefac .et tere sata .
et pmisce omnia .et fir
ta ea scdm modu pre
dictu in eo cuius re
memoratio precessit.
et scdm q dicitur post

Solutina bona et
utilia quidem sunt
pille de hermodactilis
Et pille fetide
Et pille de capsia
Et pille de storace
Et non sunt aliqua
sicut pille unamenti
Neq sicut vera herme
tis que bibatur in

beze . Et illius qui
bibit eam incipiunt
uncture dolorose ro
rem emittere et su
dare . Et non est in
ea solutio ventris
plurima . ymo mudi
ficat cu subtiliatione
Et elementa quide
medicinaru solutiaz
sunt pulpa colocyn
tide Et centaurea
Et yume Et fu
mus terre Et cap
sia Et siccus cucu
meris asinin

Sumatur due colo
quintide / et pforet
et educatur quod in
concreuitatibz earum
est ex pulpa et semi
nibus et carne . et im
pleantur oleo sisamio
et cooperiantur abaz
foramina . et distantur
nocte vna . Deinde pro
iciantur abe cologu

256
255

tide in mane illius
noctis cum oleo quod
est in eis ambabus i
ollam et fundatur su
per eas ambas q̄ntū
est mēsurā olei vna.
et media de aqua.
et coq̄ntur simul vs
quequo decocte sint
ambe colōquintide.
Cū ergo decocte fue
rint ambe/ extirhāt:
et prōiciantur ābe.
Et coq̄ntur aqua
et oleum tempore suf
ficiente. Deinde pro
iciatur. eleboris con
tritus et cribellatus
scdm̄ quātitatē qua
coaguletur aqua et
fiat sicut panis de
quo fiant magdali
ones scdm̄ vel mag
dalinicū scdm̄ q̄n
titatē anellane.
Et sumantur de il
lis anellanis nūo

dom. Et firmat i fir
mus post balneatioē
Et modus alius est
vt decoquatur oleum
cum puto

Et cum accidit mū
dificatio p̄ solutionē
ventris et vomitū/ et
prolongatur exstirudo
tunc tibi cōueit vti
suppositoris ex medi
cine facientibus ex
coriationē/ et solutioē
educentibz sanguinē
Sicut est decoctio cucu
meris asini et colo
quintide. Et pive. Et sel bacini
tū et centauria Et
nastrucū Et cap
sa Et elixatura pi
scum. oīa illa sunt
eis iuuatiua in hac
hora: et fortasse sa
nānt
Et q̄ncq; ponitur i
chsteribus enso: bñ
Et dicitur q̄ illud

est notum valde pro
hibens a reliquis coner
siombus In fine
eius est unguentum et
proprie quoniam sequitur
vesicatio

Et multociens qui
dem accidit excoctio
per se et enemat cum ea
sanitas

Chistere bonum exco
vationem faciens de
coquantur cologintide
nasturtium radix cappa
ris centauria cucumer
is ^{et} asinum et tapslazu
bera fiat chistere cum
aqua. Et emplastrum
hancha cum fere et est
ex chisteribus unguentum

Et iterum empletur cum
aceto et fusi sunt cale
factis

Si autem fuerit illud
sanguis qui movetur
in ea canteretur
cum auro rubeo loco

sanguinis canterisa
tione vehementi ut
currat sanguis ex
illo.

Amplius resoluens In hoc
capitulo primo agit de e
pithimatis et emphis
et limmentis contra sci
aticam Sado de solutinis
ventris ibi Solutina Ter
tio de suppositoris et ch
isteribus excoctantibus ibi
Et cum accidit Quarto
de leui emplastro et cantero i
bi Et iterum

In prima parte primum
describitur. Vbi epithimata
et empla valida contra
sciaticam

Primum est hoc emplastrum quod
trahit materiam a profun
do iuncture usque ad superfi
ciem De semine vite pluris
baccarum lauri amunden id est
~~baccarum lauri~~ id est herbe de
qua fit asa / mtr / steha ar
men id est sticados de ar
menia semine amicos cor
dummen id est carui agrestis
ana aure / m / vite ortola
ne hinde pias siat / glutis
alimbat id est tarebentine
thum primum id est resine / a
moniaci adipis vituli an
aure Vbi oppopanaa aure
vi sulphuris non adusti
aure / m / olei de alcana
3 / xviij / incorporantur. ut
dicitur : et fiat emplastrum hanc
supponendum.

288
Sed recipit stercoris capm
q̄te .j. quod sub forma ē
plastrū vel limmenti bene
incorporet in cū aceto for
ti et hāche apponatur.
erit .n. sicut emplm des
napi plus valens et iu
uans in extractione ma
tere peccantis a iunctura
hanche et eiusdem ampla
resolutione

¶ Tertium est empla ru
bificantia et vesicantia.
que valde bona sunt in pre
senti casu. sicut sunt epla
de sinapi facta vel de mel
le anacardio vel de puer
vel de gummi rute agreste
vel de fimo colubino Et
circa hec empla primo no
tat q̄ vesice quas efficiūt
sunt p̄forande. quatinus
ab eis exeant materie q̄s
ip̄a attraxerunt Sed de
bet sup eas p̄foratas postq̄
exiit quod in se erat me
dicame apponi quod eas ex
siccet sicut iste puluis de
corticis thuris tutina acia
tie mirre radias p̄reos
an̄ .3. n. terantur subtiliter
et fiat puluis sitans et
consolidans

¶ Tertio precipit consolidatōe
facta in his vesicare et
sic continuare donec assu
santur

¶ Quartū est epithia quod fit
ex lb .j. baurach idest miri
et lb .j. ordei decoctis parit
in aqua salsa vel in leuina.

et uncture hanche sup epithi
matis

¶ Quintū est hoc eplm iuuas
quod recipit staphisagrie lb
.j. fecas vni aduste lb .ii. p̄re
tri lb .s. nasturci lb .j. et .s.
bezard idest galbani lb .s.
sulphuris lb .j. baurach idest
miri lb .j. olei cotilas .iii. et
sunt .3. xxvii. nam cotila
est pondus .ix. 3. gummi p̄m
lb .s. fiat ex hīs om̄ibz em
plm. quod hanche apponat

¶ Sextum est limmentum
quod recipit p̄cis sulphuris
contriti sicut alcophol an̄
q̄te .j. incorporentur simul.
et vt limmentū uncture
supponatur. Et hunc sup
mittatur carta de p̄ano.

¶ Et dicitur ibidem donec
p̄ se cadat Et est car
ta quedā pitoralia in q̄b
arabes inoluūt sp̄es suas

¶ Septimū de exptis reci
pit capse collecte in estate
virdis optima tute contri
tione quia vix teritur lb .s.
incorpora cum cera que suf
ficiat ad hanc colligendā.
et insistentur uncture dōle
ti et illic ligate stare dūcā
tur ab horis .iii. vsq̄ ad
vi. horas. postea patiens in
tineat balneum. et cum par
pudoris ad modū roris emittere
ceperit mittet tūc dictā bal
neū aqueū et auferat eplm
Et ebdomada vna vel .x.
diebus loco eius ponatur la
na p̄fusa gūma dragagari

Et sepe iteretur hoc medi-
camentum: quia facit ut nos
non indigeamus semine
sinapis neque humina ruit e-
agrestis. Et pante capsula
nasturam agreste

Octaviu recipit semine sta-
phylagure q̄te. 7. teratur
et incorporetur cum suffici-
enti humina p̄m. 6. resina
et fiat emplm. quod hache
iungatur

Nonū recipit humine rute
agrestis q̄te. 7. cere et olei
de ruta quod sufficit. fiat
emplm. quod hache apponatur

Decimū recipit radice pi-
retu dabit idest visa flore
lapidis asine baurach idest
nitra staphylagure añ. 3. 5.
incorporentur cum cera et
oleo sufficientib⁹ et fiat e-
plm. cui q̄nz adduntur semine
nasturam. 3. n.

Inquit princeps. n. huius ca-
de asine q̄ asine est lapis sup
quem nascitur. sal. an⁹ flos
notatur asine. et videtur q̄
eius sit generatio de rore
marino et umbre qui cadit
super eum

Vndecimū est cerotū ex eu-
forbio cum cera et oleo rute
vel costo simul incorporatis
sub emplm. forma quod con-
fert sciatica et dolori genuū.

Duodecimū est istud lim-
mentum. Re olei de alcāna
idest ap̄m. 3. v̄m. aceti
3. m̄. m̄. 3. n. p̄uēti
3. 7. teratur p̄uēti et

infundatur in alcāne oleo
stet q̄ in hoc oleo me: sū
p̄ tres. post leuiter bulliat. dies
Deinde sup̄ hec acetum et
nitru statim proiciantur.
Postea sordida lana omib⁹
hinc ibibita hanche doloris
sup̄ligetur.

Tredecimū est epithima
simile priori vel potius em-
plm. aut limmentū. quod
recipit cere colate aureos
centū glutinis alimbat
idest terrentine aureos
xx. floris ens aureos. v̄.
radice lili celestis. 6. p̄cos
albeza. idest galbam m̄u-
re ana aureos. v̄. alticia
idest humi cedri aure. v̄.
aggregentur omia simul
in v̄nā massā veluti res
v̄na. de qua emplm. fiat.
et limiatu. eo locus doloris
p̄ p̄xidis vertebra/ma-
yrie si fuerit materia de
lone sanguis iunctura co-
clusus et fixus. aut fla bi-
treum grossū ibibitū in
hanche iunctura.

Quartūdecimū est eplm
quo sciatica sedatur. Re-
cipiens antiquū oliuariū
olei 3. x̄v̄m. limatur e-
plmibi salis masse m̄u-
dum cōminuti glutinis
alimbat idest terrentine
añ aureos centū limatur
re ens rubei. 3. m̄. floris
ens abasi conditi que est
r̄toz elbo albo p̄tis/ radi-
cis almeseron m̄gri que

Vel laureola est vel sibi sitis
aristologie rotunde semis
synapis an 3. n. et quinq;
lynis additum. puerit. 3. 7.
mox parentur simul sub
empli forma et hanc he
opponatur.

Quintidamū est recipit
amiden id est herbe de qua
fit asa/ semis rute phuris/
bactar/ lauri baurach id est
nitr/ colocumtide/ stcha
id est sticados arabia/ semis
ameos/ cordumem id est
caru agrestis an aureos
m^o. rute ortolane hūde
pias siat/ glutinis alibit
id est terebentine/ gūmi
pini/ amomaa/ adipis
vituli an auz. xvi. oppo
panaa aureos. vi. sulphu
ris non adusti aureos
m^o. olei de alcāna id est
ciprim. 3. xvi. m^ostcat²
ut decet et fiat emplm

Sextidamū recipit pi
no hūde. 3. xvi. aristolo
gie rotunde. 3. x. et. 5. re
re lb. 7. gūme pini auz
m^o. sulphuris nō adusti
lb. 7. baurach lb. 7. et. 5.
staphisagrie list. 7. id est
3. xvi. et cotile due. con
la vero est pondus. ix. 3. be
pard id est galbam. lb. 5.
liquefacienda liquefiat. et
suta pulueriscentur. et i cor
parentur omnia simul ma
layando manibus et con
faciendo ea modo quid dicit⁹
est in consiliis. et postea

dicetur. quinti pma tracta
tu xi.

Quoniam primo hic sex medi
cama bona solutina v^otra
in statuta scripta alibi refert
Quintū est pille de hermo
dactilis quas triphatez
mesue describit in antidota
rio distinctione decima. 6.
maiores minores et suas.
et hic suas accipe. quarū
dosus est. 3. n.

Sedū est pille fetide: q^os
hic dicta distinctione tri
phatez. describit. Primo
maiores. deinde minores
quas hic accipias. et sit do
sus carū. 3. n.

Tertū est pille de capsia. 6.
nasturao agresti. quas de
scribit princeps turba de
scriptione. et omē in casu
hoc p^ot bone et experte
et harū cuiuslibet dosus est
3. n.

Quartū est pille de stora
cz que recipiunt storacis
calamite turbich albi an
3. 5. 3. 3. n. terantur. et
incorporētur. cum sufficiē
ti terebentina. et fiat mas
sa pillarū de ~~omne qualibet~~

Dragma qua dosus est a
duabus dragmis ad tres.
Quintū est pille inuamē
ti que non habent pares
nec ita efficaces in casu
presenti quas describit
princeps quinti pma
tractatu ix. ca. xv. sub
titulo pillarū proficiū

quinti pma
tractatu re.

ponens harū dñm a tertia
parte dragme vnius vsq̃
ad 3. s.

Sextum est. pera herme
tis quia nil melius est. Et
in vere bibatur. Et dolo
rose illius iuncturas qui
tunc eam bibit accidit
emittere velit rore quē
dam et etiam sudare.

Et non solum ventrem
multum vehementer. y
mo mūdificat iuncturas
et corpus cum quadā hu
morū subtilatione et re
solutione. hanc describit
mesue distinctione tertia
antidotum Et propinet
inquit post .vi. menses.

Et dōse sit a. 3. 7. vsq̃ adñ.

Sedō commemorat elemē
ta sex idest medicinas sim
plices ex quibus compo
nuntur farmaca que a
iuncturis solvūt.

Primū est pulpa colo
quintide de qua dicit me
sue ca. de ea q̃ solutione
educat fla et hūores visco
sos attrahens ipos a pro
funditate membrorū. et ei
operatio extenditur adñ
uos et iuncturas

Sedū est centauria de q̃
dicit mesue ca. de ea q̃ e
ducit fla crudū. et proprie
minor et colerā citrinam
et materias ex iuncturis.
et confert sciaticis iuramen
tum magnū emplata et
chylensata

Tertū est gūme sicut se
rapinū opposanacū sar
ocolla et euforbium ut
mesue declarat in caplis
harum.

Quartū est fumus terre
cunis laxans virtus exten
ditur vsq̃ ad venas vi
at mesue ca. de eo. sed
non solum adiuncturas.
ymo virtus eius aperiens
et ducens laxantia farmaca
forte ad has puenit. et h.
est q̃ vult hic.

Quintū est capsia. de q̃
dicit princeps scdō can.
ca. de sextamgi. q̃ bibit
ad dolorē iuncturarū. et
confert

Sextū est succus cucurme
ris asinini. de quo dicit
mesue ca. de eo q̃ educit
materias que sūt iunctu
ris. et auat dolorē eaz
et proprie succus eius

Tertio hic describit qdā
solutiūū magne efficacie
contra sciaticā. accipiātur
duo pma colocumide ma
tura et integra. que p
forentur et emūdentur
ab omibz suis interioribz
sicut cucurbita qñ fit lage
na. deinde repleantur sifa
mino oleo. et cooperiantur
ambaz foramiā. et sic dictā
tur vna nocte tota. deinde
mane post hanc noctē pro
iciantur cucurbite vtrqz cū
suis oleis in olla mūdissi
mā Et sudatur sup

has una olei mensura. s. lb
 7. et aque mensura. s. pu
 ta lb. s. et in hinc bulliant
 ambe cologintide donec de
 cocte sint. Et postq̄ cocti
 erunt ambe cologintide/
 extrahantur a vase et proi
 ciantur qz nō aplus mdr
 getur eis. Post aqua et
 oleum sufficienti simul de
 coq̄ntu tempore. Tandē
 sup ipas piciatur electori
 quantitas tūti et cribella
 ti q̄ fiat vt panis compo
 sitū ex eis. Et fiant ex
 panē hoc magdalioneo
 vel magdaliūculi magnū
 vt auellane. Et sumat
 patiens de auellanis illis
 octodecā numero non simul
 et semel nā equū occiderāt.
 Sed successiue diuersis di
 ebus qualibet vice vna.
 Et nō sūt donāde nisi vi
 ro robustis viri laxabili
 bus. Et si stitica fla
 tica fuerit sit electoris
 albus. s. mīlica mīger.
 Finaliter dicit q̄ est mod
 alius cōfectionis huius
 medicamē. et ē vt coq̄t
 oleum cum succo qui sit
 p̄repressus a iani coctis
 cologintidis. Post hoc hīs
 addatur pulvis electori.
 ¶ In tertia permittit q̄
 cū fuerit hīs stiticiū do
 lorem bene mūdificatus tā
 solutione ventris q̄ vom
 tu vel sāguis extracto ē
 et non conualescit ymo

prolongatur eius egritudo/
 tū expedir vt suppositoris
 ex medicamē que intestina
 excoquant et sāguine edu
 cunt solutione ventris. Et
 hic large accipit supposito
 riu vt se extendit ad chistē.
 hac practica nūq̄ vt pre
 sumpsi: quia diffinitas
 omnes reputam suspectas
 de morte magis q̄ stiticas
 Sed p̄ exēplo refert medi
 cinas octo simplices ex q̄bz
 chisteria componi possunt
 et suppositoria. que intestina
 excoquant p̄dm istos modos
 ¶ Cucumeris asini pulve co
 logintide añ. 3. iii. decoq̄nt
 in aqua salsa et fiat ch
 steria
 ¶ Item R̄ folijs vaccini pi
 zeti contati añ. 3. 7. de
 coq̄ntur cū melle et. 3. vi
 sahs. et formentur inde
 suppositoria duo grossa et
 longa.
 ¶ R̄ antauris minoris
 nasturci capse añ. q̄. ii.
 decoq̄ntur in aqua vehe
 menter salsa salitorū pi
 scū vel horū salmura.
 hec. n. oīa prosunt in hac
 hora radendo intestina et
 excoquendo: et trahendo ad ea
 materias que erāt causa
 stitice. et fortasse hanc
 sanāt si patiens possit ipsa
 tolerare
 ¶ Tertio dicit q̄ interdū poni
 tur euforbū in hīs excon
 ātibz chisteribus. Et

tata

Dixerunt aliqui quid valde
malum est et valde noci-
uum in principio morbi.
quia suo impetu et violen-
tia deorsum materias tam
festine attrahit atque precipi-
tat quod prohibet eas a diuer-
sionibus omnibus ipsarum ad
partes contrarias et au-
get statum. Sed in fine
morbi cum iam parca est
materia confert euersionem
proprie dum sequitur
intus lesio ex ipsius
opere

Quarto dicit quod in stati-
ca sepe sponte accidit inte-
stina exoriarum sine medi-
cina et inde sanatur eger
a statica.

Quinto describit chistere
exoriarum intestina inferi-
ora quod recipit coliqui-
tate et in nascenti radice
caparis centauree minoris
rube tinctori an. 3. j. cu-
cumeris asini capse an.
3. n. fiat decoctio de cuius
agua pro dosi chisteretur
quaterna. v. est n. chistere. quod
excoquendo iuvat ad curam sta-
tice

Deinde conterminatur grossum
fecale dicte decoctionis et
uncture hanc morie ca-
taplasmatis calidum apponi-
tur quatinus extrahat a
profundo scilicet materias
grossas et hanc hanc lesiet
In quarta premitur em-
plastrare hanc hanc vel sacel

lare proprie loquendo cum
calefactis aceto et fuscure
ut dolores leuiant et re-
soluant aliquid de ma-
terea morbi

Secundo precipit hanc hanc
vehementer canterisare can-
terio ex auro rubro et ar-
denti si in unctura hanc
che sanguis grossus fu-
erit iacens et immersus.
ut per ardorem forte canteri
sanguis euellatur a loco
in quo erat et foras tra-
hatur.

Capitulum xxi de bo-
thor nominatis

Hec bothor appa-
ret in aure infir-
mas ipse sunt fru-
ctus thamaris et
grana viridia ma-
gna

Et materia earum est
materia baricum.

Et cura earum ex-
te mundificatione
est cura baricum et
ulcerum melancolicorum
quorum ra-
tionem dicemus
in libro quarto.

Hec bothor. In hoc ca^o
primo describit illas bothor
de quibus hic intendit Sed
dat causam eandem ibi
Et materia Tertio pro cu
ra remittit nos alibi ibi
Et cura

In prima parte ait q
ille bothor de quibus hic
loquitur sunt pustule nigre
que in aure apparent. et
sunt thamarisci fructibus
similes aut grana viridi
bus magnae quantitatis
seu de maioribus Inquit
iam q grana viridia apud
auncena sunt fructus arbo
ris terrestris. Unde terrestris
tina colligitur. Attende q
bothor arabice sonat idem
q pustula vbiq; fuerit.
et de quacumq; materia. Sed
hic specialius p bothor in
telligit nigra dura pu
stulam que auribus accidit.
Vidi quendam principem ex
illustribus qui plurimum a
griis et levis corpore litem
ter saltabat in hoc no iue
niens sibi parem aliquem.
cui sepe accidebant hec bo
thor in tibis. et eas sana
bat eius barbitonsor po
tenti^{ali} cantero. Deinde vexat⁹ e
vehementi podagra a qua
nullo potuit auxilio cu
rari

In secunda dicit q istarum
bothor aurium materia est
eadem penitus cu materia
varici nisi q collecta est

in forma pustule. Sed in va
riabus p venas extenditur
in parum longitudine. Iux^{ta} cū latitudine
ta illud principis tractatu pri
ori ca^o xv. Varix est dilata
tio venarū in aure et pede
ppter multitudinem huius quod
descendit ad eas ex sanguine
et plurimum sanguis est
melancholicum et c.

In tertia primo ait q ai
ra harū bothor est eadem
cū cura varici iam dicta
ca^o ultimo tractatus prio
ris quo ad materiem mū
dificationes et expurgationes
et eadem cū cura mthorū
apertū et vlcerū in purgati
one corporis et egre partis.
Sed dicit q canones cure
horū dabit libro quarto ut
apertū melancholicorū quarti
tertia tractatu. ii. ca. x. Et
mthorū vlcerum. Quart
quarta tractatu. iii. caplis
pluribus

**Alapm xxviii. de dolo
re calcanei**

Quāq; accidit ex ob
iuratione conterente
Aut casu
Aut coartatione
calciamenti
Et aliis
Et sanat ipsi

embrocatio cum aqua
frā

Et epithyma de me-
mithe et bolo armeno
resoluto.

In hoc ca^o primo
agit de causis doloris calca-
nei. Sed de eius cura ibi

Et sanat ipsum

In prima parte tangit
causas m^{or}. doloris calcanei

Prima est res conterens
obnians calcaneos sicut la-
pis baculus aut alia res
dura

Secunda est vehemens
cassus ab alto sup calcane-
um qñq; dislocans aut
commuens ipsum.

Tertia est calcanei fortis
coartatio p̄ stricturā calci-
amenti vel duriciem eius

Quarta est res ahe ledē-
tes calcaneū sicut sunt
mugē quas mulas appel-
lant vulgares gallic/ et
alii chymetas. Vnde cassus
felix chymete dicitur
perimones sic dicti a ~~pau~~
~~ope~~ perimae. qui sunt a
frigore tempore hyemali:
et ipsos greci chymones
vocant: a quo chymeta.
sed paulus chymetra scripsit.
vulgo mugē dicuntur. In
calcaneis et digitis pedū
sepins hec sunt

In p̄dā dat duo remedia
curatura humis & loris

Primū est embrocare
sepe calcaneū vel cum aq̄
frā cō simplicia. Vel cū aquis
frā arte distillatis v̄ aq̄
endūne lactuce rosarū por-
tulace solati. maxime in
dolorz qui ab aliqua trū
primariū causariū ipsius
provenit. nam talis em-
broca moderate sensum
pedis stupefacit et stupor
dolores tollit aut minuit.
maxime post floriam ba-
silice brachii et in nō plē-
ctonicis. Hec etiā embro-
ca sua frigiditate reper-
cutit humores ad pedem
fluentes: et etiam prohi-
bet pedem ap̄ari

Secūm est dolenti calca-
neo supponere sequens
epithyma. R̄ sicut mēim-
the recentis 3. m. m. q.
resolue boli armenici

3. xu. et in eis itingē
pām mūdū lineū qua-
druplicatū. quē ad modū
epithymatis dolenti cal-
caneo frequenter affone

Atende q̄ mugē duobus
generibus medelarū indi-
gent

Primū est lemtiū mī-
tigans dolores. quod tunc
eis conuenit dum nondū sūt
ulcerate **E**t ex eis sunt
mīca pame albi cū lacte
femine Vel molle vitellū
oui Vel pelles porcis. Vel
pellis agni mutome aut
ouis vel leporis aut cuncti

herba p̄
stimulaculo
p̄u i p̄u
figa p̄u et
p̄u p̄u
ab loco et
acipe recē
tē edūā et
solatiū tale

Et sit supra ungā mte
nōr pars pellis
Sedm genus mūdificati
uū et desicatiūū et cō
solidatiūū. Quod tunc cō
petit cū muge rupte sūt
et conuerse ad blais Et
ex eis sunt rasura de li
neo pāno sepe vlceri pita
mtrōmissa: vel illic di
missa donec scicata sit
cum sanie vlceris quasi
crustam faciens et p se
cenderit. sepe enī hoc solo
muge blais sanatiū.

Et si opus fuerit ma
iori auxilio mūdificetū.
Vlcus ex vnguento facto
de farine ordei dragmīs
octo et qūterio vno mel
lis rosacei. vel ex sarcocolle
trite. 3. j. cū tribus vncis
mellis rosacei. Vel ex op
opanaco et medio ipius
rasure pām subtilis an
tiqui sup que isūduntur
ana cathamodiciū vni
melis mūdi et olei rosa
ti terendo hec insimul
sub vngenti forma Et
in isto casu solam terebē
tinam lotam pfectissie
cum aqua rosacea valde
bonā reperi. Et si illic
fuerit calor imoderatus
vtere albo rasis: Vel vn
guento de cerusa meque

Captū xix de
debilitate pedis.

Hic qñq; in creati
one

Et sit qñq; debilitas
ex labore plurimo

Et ex mollificatione
anteecedente

Et ex opilatione vic
nutrimenti ad ipsum.
sicut accidit castratis

Fit quādoq; In hoc ca
dat m^{or} cās debilitatis
pedis

Prima est a natura seu
creatione vel plasinatione
vel cū materia de qua for
matur pes non est suffici
ens et bene disposita ad
hoc vt ex ea plasinetur
pes: fortis? vel quia vir
tutes quibus imitatur
et informatur materia
pedis sunt natura debi
les. Et debilitas pedis
a causa hac procedens est
marabilis

Ecā est plurimus et
imoderatus labor maxie
cursum et ambulationis
fortis et assidue. quo mu
scoli nerui et corde quibz
pes mouetur redduntur
imbecilles sicut et resoluti
Et causa istius est modera
ta quies. Et pedis ac
tione frequens immotio
cum rosato oleo et camoillio

Et illic fuerit demacra-
tio fortis cum desitatione
laurentur pes et crur cum
aqua onasoru vel vaccino
lacte et coquantur ou-
na pelle lana eius recta
vel exta iacente

Tertia causa est precedens
paralysis seu mollificatio
post amissam curam pes ma-
net debilis: et vix eleuat
ymo quasi trahitur sup
pauimentum quod eger
ambulat Et ipius cura
est cura paralysis perfecta
et integra quam princeps
edocuit tertii secunda ca-
put quarto.

Quarta est opilatio me-
atus illius per quem nutri-
mentum descendit ad pe-
dem qua demacratum pes
et debilitatur carens ali-
mento sibi sufficienti. Ut
castrationis euenit dum testibus
ablatis sanguis qui per
eos transibat ad pedes non
amplius transit Et ista
debilitas a castratione non
est sanabilis. Sed facta
ab alia opilatione per
aperturam et euacuationem
quod sanat.

Oaplin. xxx. de dolo-
re vnguinum et attutioe
eorum

Appropinquat cu-
ra eorum aut suppu-

rationis. ut in pede
equi sit ex hoc quod ca-
leat illud quod durum
est ut lapis

Et ex illis que con-
ferunt illis est emplum
cum foliis mortu et cum
foliis compressi

Et emplum de adipi-
bus cum simo capri-
no et stercore vaccio

Et conferunt eis
mox compressi et sa-
uina emplastrat e

Et conferunt eis
fistula decocti empla-
strati

Et de eis que lique-
faciunt sanguinem
mortuum sub attutioe
est farina confecta
cum oleo et super ipsum
posita

Appropinquat. In hoc
capitulo primo agit de sim-
ilitudine cure doloris et
attutiois vnguinum cum
cura suppuracionis eoru-
dem. Secundo de confren-
tibus vnguibz attutis

et dolentibus ibi. Et ex il
 lis. Tercio de rebus que li
 quefaciunt sanguinem sub
 ungue congelatum ibi.
 Et de eis que

In prima parte ait q
 cura doloris et attritionis
 unguis appropinquat
 curz suppuratioms eoru
 dem puta conuersiōis
 humoris ad saniem sub
 ungue fientis vt in equi
 pede sit interdum ~~suppur~~
~~tatio~~ suppuratio ppter ve
 hementiā caloris cornu
 eius quod est diuū vt
 lapis. Sicut enī compe
 tunt in suppuratiōis pū
 apio stiptica confortatiā
 quibus prohibetur sup
 abundare sames et ma
 lignari sic in attritiōis
 principio competunt.

Et sicut conueniūt in
 processu suppuratiōis
 que leniunt et sedant
 in parte dolore et aliqd
 resoluūt sic in attritiōe
 predicta conueniunt.

In sēda dat auxilia quatu
 or contra unguis attriti
 onē seu conuassationem

Primu est hoc emplm
 De foliorū mixti foliorū
 apressi ana. 3. s. terant
 et incorporentur cū rosā
 olei et cere ponderibus
 sufficientibz et fiat ēplm
 quod ungui apponatur.
 Vel supphgentur ei dicta
 folia pūdia contrita.

ad reputiendū fluentes
 humores ad unguē contritu

Sedū quod conuenit post
 fluxum materie recipit
 adipēs anatis et anseris
 añ. 3. s. sim capre. 3. n.
 stercone vacce. 3. vi. com
 steantur bene et fiat em
 plm molle contrito ungui
 supponendum quod dolo
 res unguis lenit et inti
 fiat et partem resoluūt
 iam fluxorū humorū

Tertiu recipit micas cypri
 samne añ. 3. s. olei ro
 sati et camomillū ana
 3. j. cere q̄te. s. simul in
 corporatur et fiat ēplm
 Vel sauma viridis cū eqli
 pondere micas miscat e
 contrita fortissime supphge
 tur ungui. nam partem re
 soluit partem confortat p
 tem patientem

Quartū est emplare sup
 unguem attritu fisticos de
 coctos deinde bene tritos. q̄
 rum prima vīrtus est cale
 factura. Sedū mūdificans
 Et tertia appetitua vt ant
 serapion in aggregatore
 ca. de eis auctoritate ḡa
 hem

In tertia laudat ad lique
 faciendum sanguinē mor
 tuū sub ungue contrito su
 perponere sibi farinā fru
 menti acerū aut orobi
 mixtam cū oleo de oliuis
 maturis. Sed in hoc for
 tior est rasura radicis

bitis albe aut nigre vel
radice raphani vel simi-
la contrita. **A**tende q
humor fluens causa do-
lone sub ungue contrito
qñq; resoluatur in protes-
su temporis virtute na-
ture maxime dum iuuat
eam remedia que modo
dicta sunt in scda parte.
Et qñq; ibidem deco-
gulatur. Velut sanguis
grossus limbus mortuus.
Et interdum vertatur il-
lic in sanem vel corrup-
tū pus. **P**rimū autem
docet pars scda istius pñ-
tis capli. **E**t scda tertia
pars eisdem docet
Sed silet de cura suppu-
rationis nisi q iam dixit
ipsam esse propinquam
que attritionis.
Atende scdo q in extra-
ctione sanies vel pus sū
ungue latentis primo
teptandū est si resolu-
poteat p dicta remedia
pro resolutione sanguis
mortui vel eis similia.
Et si non obediat reso-
lutioni scandatur paula-
tim et valde suauiter vn-
guis ex transuerso non
tangendo carnem que sū
ipso iacet. **E**t si extremi-
tati lesi vnguis sanies sit
multum propinqua tepte-
tur si potest inter vnguē
et carnē suauiter extra-
hi scā ibi gradatū separa-

tionem inter vnguem et
carnem.

Capitulum xxvi de in-
flatione vnguis et
pruritu in ea.

Curatur cum aq
maris abluendo cū
ea semp. quare re-
soluitur.

Ant cum decoctione
lentū et herbi

Ant cum decoctione
cicamieris

Et ex emplis eius
sunt nemiphar et
oleū et fias decocte
coniunctim et sin-
gulariter.

Curatur. **I**n hoc capto
dat remedia quatuor con-
tra inflationem et pruri-
tum vnguis.

Primū est istum vnguē
lauare frequēter in aqua
marina vel in aqua salsa.
nam sedat pruritū et re-
soluit inflationem virtute
salpēdis.

Scdm est lotio cum hac
decoctione. **R**ecipe lentum
gramoz orobi añ. ʒ. j. de-
coquantur in lb. j. aque

443
292
Donec consumatur eius
tertia pars et sit acta cata
predicta aqua maris et
ista decoctio quoniam tumens
unguis lauiabitur in ea
et ab hac sanabitur et con
sumetur materia tuoris
et confortabitur pars un
guis subiecta

Terrium est lotio in deco
ctione cicutarum quoniam frons
et humerus est ad secundum gra
dum teste principe secundum
canonem capitulo de eo. valet ei
us huius lotio in inflati
one et pruritu calidis ex
ardenti humore

Quartum est ex his
que emplastrantur. sicut
nenuphar. oleum coe de
corde ficius vel mixte cum
alio sub emplastrum forma
vel singulariter. sole trite
et emplastrate. Miscer
tur autem sic Resphoru
aut floru nenupharis. 3. s.
olei cois. 3. b. ficiu cocta
rum. 3. m. conterantur
optime et fiat emplastrum

Attende quod nomen unguis
translator auicenne ut
femineo dicitur. cum sit
masculinum.

Attende scilicet quod de multis
aliis passionibus unguem
tractat princeps in fine
femoris in quarti libri canonis
velut cadentibus sub decorati
one. ut de panario. de
aure muris. et fissura un
guis. et excoaratione.

et scabie et spafino et cur
uitate et leprositae et in
cisione mali unguis et de
turpati in forma et colore
et de baras et atumitate
Et penultimu libri illius
capitulum est de attritione
unguis. Et ultimu de sa
pume mortuo sub ungue
repetens que hic dixit.

Expletus est tracta
tus scilicet de doloribus
horum membrorum.

Et cum ipse compleme

to completur tertius

liber de curatione egru

tudinum accidentium un

cuiusque membro a verti

ce capitis usque ad pedes

canonis relati ab oha

li alhasen abuicem

Que sequitur quar

tus liber de rebus par

ticularibus que pro

prie dicende sunt egru

tudines que non appro

priantur unius membro

Ergo Iacobus de spars

de tornaco natus ma

hister in medicina pa

risus exposui ad longu

fen xxi et
ai eung cap
meto copiet

totum primū librū cano
nis antequam / et totum
tertiū / et primam
fen quarti. Incipiens
anno dñi .m. cc. lxxii.
Et finiens anno lñ
quarta die augusti

Et traxi hec que scri
psi non a latinis ex
positoribus. Sed ab a
ctoribus grecis solum
nibus pporate/aristo
tele/galeno et alexā

did. Et famosissimus
arabibus/ Auenzoar magno

ras/serapione/me
sue/duerroy. +

Librorū omniū libros
preter libros rasis
anteq̃ inciperē sube
correxī. Et diuisi sin
gulos per capita par
tes/paraphos et pim
cta.

Denique ipsos omnes
ad longum de littera
grossa in pargameno

Veros scribi feci pre
mittens cuiq; horum
propriam tabulam.

ut et facilius quesita
inuenire/et certius
textū verū allegare.

Sed prius corrige
ram et postillauerā
a principio vsq; in
finem ambos ante
nas meos. Et per
x. annos in omibz
dictis correctionibz
occupatus fui.

Nunc scriptis meis
finem ultimū
imponens/sic iungit
ip̃e cor. fontem om̃is
boni sūmā ditatem.

Prince du monde
redempteur.

Aceulz ton paradis oū
qui bōte verite/labeur
en bōne euvre/ont
par toichorsī.

Paix desire. Noīse sui.
fausse arance/et ven
ne honneur

Doctores quorū
verax relector
iterpres excellēs
et ordinatissimū
fuit antequam.

Des cours des princes
le rumeur
Plus sauoir qu'auoir
poursueur

Jai compaignes ielen
qui

Estude et solitude amie
Et par long tamps
quis liberte.

Qui ma voult bien
a ce seruir

Les anciens ai re-
prouue
Sires et ames solennes
Medans par tout
approuues.

Quoy auoit pres cō
me oublie.

Tout le premier et
tout le tier

Et la premiere fey
du quart

Dauicenne ai glose par
lart

Des anciens plus
faire ney quier

En age sui constitue

294
Deapite pres de ma fin
En la quele iout a dechay
Deus force eugien a-
gile.

Plus au long escur
ne pui

Mes tous iours la-
leur auuein
large de monstier ce
que sai

De pource et diuense
enuein.

Nulz n'est sans prae
forque ti

En ce monde plain
de douleur.

A toi me reus preme
a meir.

Car tu es souverain
pardonneur.

A dieu mes amis
puer wi

Le tribut de nature
humaine.

C'est la mort qui tous
a fin maine.

Je vous suppli pries pour

mor.

Et pieues en vous
ceste loy.

Auul unire a tous
proufiter

Estre coustans sears
celer.

Diligēs et de lōne foy

Fuyes auarice et en-
uie.

Faussetes et detractions
arrogance et diuisions
flature huiſeuse et
orde vie.

Pante garder et recou-
urer

Est de mediane la
fuy.

Non pris grans tre-
sors amasser

Qui rendent lōue
apris euduy.

Dieu qui mediane
a are

Cōmande honourey
medians

Et quarent deſerues

pute

Et leur soient doux
et legiers

Cest de paradis le che-
miny.

Le sentier de eternele
gloire.

Aions le tous iours
en memoire.

Pour acquerir ioie
sans fuy. Amen

